

LEDA
CLASIC

Charlotte Brontë

JANE EYRE

L E D A
CLASIC

Charlotte Brontë

JANE EYRE

Redactor: Lili Danilescu
Tehnoredactare computerizată: Andreea Apostol
Coperta: Walter Riess

Ilustrația copertei reproduce un fragment
din *Louise Claire Sennegon* de Camille Corot

Charlotte Brontë, JANE EYRE

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii LEDA, parte componentă
a GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN: 978-973-102-328-1

Pentru comenzi și informații adresați-vă la:

Editura LEDA

Difuzare și Clubul Cărții

Calea Plevnei nr. 145, sector 6, cod poștal 060012, București

Tel: 021.319.88.22, 021.319.88.33, 021.319.88.55, 021.319.88.66,
021.319.88.77

E-mail: vanzari@edituracorint.ro

Magazinul virtual: www.grupulcorint.ro

Format: 16/54x84; Coli tipo: 35

Tiparul executat la: S.C. UNIVERSUL S.A.

Charlotte Brontë

JANE EYRE

Ed. a II-a

Traducere de MIRELLA ACSENTE

TABEL CRONOLOGIC

- 1816 **21 aprilie.** Charlotte, a treia fiică a lui Patrick Brontë și a Mariei Branwell Brontë se naște la Thornton, Yorkshire.
- 1820 Familia se mută la Haworth, unde Patrick Brontë este numit preot paroh.
- 1821 Maria Brontë moare de cancer; sora ei, Elizabeth Branwell, se mută cu familia îndoliată.
- 1824 Patrick Brontë își trimite cele două fiice mai mari, Elizabeth și Maria, la școală la Wakefield. Ele se transferă apoi la Școala din Cowan Bridge, Lancashire. Charlotte și Emily li se alătură aici; acesta va fi modelul școlii din *Jane Eyre*. Elizabeth și Maria se întorc acasă, bolnave de tuberculoză.
- 1825 – 1831 Charlotte și Emily se întorc la Haworth. Maria și Elizabeth mor. Domnul Brontë îi aduce lui Branwell o cutie cu soldăței de lemn; jucându-se cu aceștia, Charlotte, Emily, Branwell (născut în 1817) și Anne (născută în 1820) încep să scrie în detaliu, pe sute de pagini, despre un regat imaginar numit Angria.
- 1831 Charlotte se înscrie la școala lui Miss Wooler de la Roe Head, lângă Huddersfield. Leagă o strânsă prietenie cu Mary Taylor și Ellen Nussey.
- 1832 Se întoarce acasă pentru a se ocupa de educația surorilor ei.
- 1835 Revine la Roe Head ca profesoară.
- 1838 Își dă demisia și se întoarce la Haworth.
- 1839 Acceptă un post de guvernantă la familia Sidgwick, dar pleacă după două luni și se întoarce la Haworth. Refuză o cerere în căsătorie din partea reverendului Henry Nussey, fratele prietenei ei Ellen.
- 1842 Charlotte și Emily pleacă la Bruxelles pentru a studia franceza și germana la pensionul Heger. La scurt timp, mătușa lor, Elizabeth Branwell, moare, lăsându-i fiecareia câte o mică sumă de bani, ceea ce le oferă posibilitatea să revină acasă.

- 1843 Charlotte se întoarce la Bruxelles ca profesoară, dar se simte singură și deprimată și revine la Haworth.
- 1844 Încearcă să pună bazele unei școli în Haworth, dar nu are nici un elev.
- 1845 Branwell își găsește o slujbă ca profesor particular, dar este concediat din cauza unei legături cu soția celui care îl angajase; rămâne acasă, abuzând de băutură și droguri, excесе care îi vor aduce în final moartea.
- 1846 Charlotte, Emily și Anne publică împreună, pe propria cheltuială, un volum de *Poezii* semnat „Currer, Ellis și Acton Bell”, din care se vând doar două exemplare. Romanul lui Charlotte, intitulat *Profesorul*, este refuzat de către editori. Ea începe să scrie *Jane Eyre*, având în același timp grijă de tatăl său, care făcuse o operație la ochi.
- 1847 Publică *Jane Eyre*, care se bucură imediat de succes. În același an apar romanul lui Emily, *La răscruce de vânturi*, și cel al lui Anne, *Agnes Grey*, tot sub pseudonimul Bell.
- 1848 Charlotte și Anne își vizitează editorii din Londra, dezvăluindu-și adevărata identitate. Branwell și Emily se sting din viață. Înainte să moară, Emily îl transmite microbul tuberculozei și lui Anne. Întrerupându-și lucrul la romanul *Shirley*, Charlotte o îngrijește pe Anne.
- 1849 Anne moare de tuberculoză. Charlotte termină romanul *Shirley*, pe care îl și publică.
- 1851 Călătorește de trei ori la Londra, ca oaspete al editorului ei; îl întâlnește pe Thackeray. Face excursii în Scoția și la Manchester, unde o vizitează pe Elizabeth Gaskell, viitoarea ei biografă. Refuză o cerere în căsătorie din partea lui James Taylor.
- 1853 Publică *Villette*, un roman scris în Bruxelles.
- 1854 Se căsătorește cu preotul Arthur Bell Nicholls, care nu îi împărtășește interesele intelectuale, dar care o face fericită. Începe *Emma*, roman pe care nu îl termină.
- 1855 31 martie. Charlotte Brontë moare în Haworth, în urma unei pneumonii.
- 1857 Romanul *Profesorul*, respins anterior, este publicat postum. În același an apare și *Life of Charlotte Brontë* de Elizabeth Gaskell.

Domnului W. M. THACKERAY.
Această operă
ÎI ESTE DEDICATĂ CU RESPECT
de către
AUTOR.

VOLUMUL I

CAPITOLUL I

NU PUTEAM IEȘI LA PLIMBARE ÎN ACEA ZI. Adevărat, hoinărisem vreo oră de dimineață printre tufișurile desfrunzite, dar după cină (când nu avea invitați, doamna Reed cina devreme), vântul rece de iarnă adusese nori atât de întunecați și o ploaie atât de pătrunzătoare, încât nici nu mai putea fi vorba să ieșim afară.

M-am bucurat, căci nu-mi plăcuseră niciodată plimbările lungi, în special în după-amiezele friguroase; mi-era groază de întoarcerea acasă în amurg, cu degetele înghețate, cu inima grea din pricina dojenilor lui Bessie, doica, și umilită de conștiința inferiorității mele fizice față de Eliza, John și Georgiana Reed.

Cei trei — Eliza, John și Georgiana — erau acum adunați în salon în jurul mamei lor. Ea stătea întinsă pe o canapea lângă foc și părea cu desăvârșire fericită avându-i lângă ea pe scumpii ei (care pe moment nu se certau și nici nu plângeau). Pe mine nu mă inclusesse în grupul lor, spunând că „regretă că e nevoită să mă țină deoparte; dar până va auzi de la Bessie și va vedea cu propriii ei ochi că mă străduiam cu sinceritate să fiu într-o dispoziție mai prietenoasă și mai potrivită unui copil, să mă port mai plăcut și mai vioi — mai deschis, mai firesc decât acum —, trebuie să mă lipsească de privilegiile de care se bucură doar copilașii mulțumiți și fericiți”.

— Ce spune Bessie că am făcut? am întrebat eu.

— Jane, nu-mi plac cei care găsesc nod în papură și pun tot soiul de întrebări; și pe urmă, un copil nu are voie să vorbească așa cu cei mari. Așază-te undeva; și până ce vei putea vorbi așa cum trebuie, nu mai scoate nici un cuvânt.

Lângă salon se afla o mică încăpere unde se lua masa de dimineată; m-am strecurat acolo. Înăuntru se găsea și o bibliotecă și curând mi-am luat o carte, având grijă să fie una cu poze. M-am urcat pe un pervaz, mi-am adunat picioarele turcește și, după ce am tras draperia de stofă roșie, m-am simțit la adăpost.

În dreapta vedeam faldurile draperiei stacojii; în stânga erau ochiurile transparente de geam care mă apărau, dar nu mă separau cu totul de ziua mohorâtă de noiembrie. Din când în când, pe când întorceam paginile cărții, priveam la după-amiaza de iarnă. În depărtare se vedea o fâșie palidă de negură și nori; mai aproape, o pajiște udă și tufișuri bătute de furtună, ca și o ploaie ce cădea neconținut, sălbatic.

M-am întors la cartea mea — *Istoria păsărilor din Anglia*, a lui Bewick; în general, nu-mi prea păsa de text și totuși erau unele pagini introductive pe care, deși eram doar un copil, nu le puteam trece cu vederea. Erau cele care vorbeau despre locurile unde veneau cel mai des păsările mării; despre „stâncile și promontoriile solitare” locuite doar de ele; despre coasta Norvegiei, presărată cu insule de la capătul său de sud, Lindesness sau Naze, până la Capul Nord —

„Acolo unde Oceanul de Nord, înghețat,
Fierbe trist lângă insulele aride
Din îndepărtata Thule; iar Atlanticul învolburat
Curge printre furtunoasele Hebride.”

Și nici nu puteam trece peste imaginea țărmurilor sumbre din Laponia, Siberia, Spitzbergen, Novaia Zemlea, Islanda, Groenlanda, cu „vasta întindere a Zonei Arctice și acele regiuni solitare ale unui spațiu lugubru — un izvor de ger și zăpadă, unde câmpuri de gheață strânse în secole de iarnă, șlefuit înălțimile alpine aflate deasupra unor alte înălțimi, înconjoară Polul și concentrează asprimea atât de mare a frigului extrem”. Aceste ținuturi impregnate de paloarea morții au prins contur în mintea mea; neclare, ca toate noțiunile pe jumătate înțelese ce plutesc vagi în mintea copiilor, dar ciudat de impresionante. Cuvintele

din aceste pagini de început se legau de desenele ce urmau și dădeau un sens stâncii ce se ridica singuratică în mijlocul talazurilor înspumate, bărcii sfărâmate, părăsite pe un țărm pustiu, lunii reci și palide, aruncând priviri furișe prin zăbrelele norilor spre o epavă care tocmai se scufunda.

Nu pot descrie ce sentiment bântuia cimitirul solitar, cu pietrele sale de mormânt; poarta lui, cei doi copaci, orizontul jos, încins de un zid dărâmat, și scena lunii care tocmai răsărise, dând mărturie asupra ceasului înserării.

Cele două corăbii oprite pe o mare încremenită îmi păreau a fi fantome marine.

Peste criminalul care ținutia bocceaua hoțului în spatele său am trecut repede, căci era un subiect înfricoșător.

La fel și creatura aceea neagră, cu un corn, care stătea singuratică pe o stâncă, privind în depărtare mulțimea ce înconjură o spânzurătoare.

Fiecare imagine spunea o poveste; adeseori tainică pentru puterea mea nedevelopată de înțelegere și pentru sentimentele mele nedesăvârșite, dar întotdeauna atât de interesantă; la fel de interesantă ca și poveștile pe care le spunea uneori Bessie în serile de iarnă, când se întâmpla să fie binedispusă; și când, după ce își aducea masa de călcat lângă focul din camera copiilor, ne lăsa să stăm lângă ea.

În timp ce aranja volanele de dantelă ale doamnei Reed și călca în cute mărunte marginile bonetei ei de noapte, ne hrănea atenția neostoită cu istorisirile de dragoste și aventuri luate din vechi basme sau balade și mai vechi; ori (așa cum am descoperit mai târziu) din *Pamela* și *Henry, conte de Moreland*¹.

Cu Bewick pe genunchi, mă simțeam fericită: fericită, cel puțin în felul meu. Nu mă temeam decât să nu fiu întreruptă — și aceasta s-a întâmplat foarte repede. Ușa încăperii s-a deschis.

— Boh! Cucoana Mofluză! se auzi vocea lui John Reed; apoi el tăcu, căci camera părea goală.

¹ *Pamela*, de Samuel Richardson (1740), și *Henry, Earl of Moreland*, ediție prescurtată de John Wesley (publicată în 1781) a romanului *The Fool of Quality* de Henry Brooke.

— Unde naiba e? continuă el. Lizzy! Georgy! strigă el către surorile sale. Joan nu e aici: spuneți-i mamei că lighioana a fugit afară în ploaie!

„Ce bine că am tras draperia”, mi-am spus eu și m-am rugat din tot sufletul să nu-mi descopere ascunzătoarea; și nici n-ar fi descoperit-o John Reed singur, căci nu avea nici imaginație, și nici deșteptăciune; dar Eliza și-a băgat capul pe ușă și a zis imediat:

— Precis e la fereastră, Jack.

Iar eu am ieșit pe dată, căci tremuram la ideea de a fi târâtă afară de acolo de respectivul Jack.

— Ce vrei? am întrebat cu o sfială stângace.

— Spune: „Ce vreți, conașule Reed?” a fost răspunsul. Vreau să vii aici — și, așezându-se într-un fotoliu, mi-a arătat cu un gest că trebuia să mă apropii și să rămân în picioare în fața lui.

John Reed avea 14 ani, cu patru ani mai mult decât mine, căci eu nu aveam decât zece. Era înalt și solid pentru vârsta lui, cu o piele spălăcită, cu aspect nesănătos; trăsături grosolane pe fața lătareată, membre greoaie cu extremități mari. De obicei se îndopa la masă, ceea ce nu-i făcea bine la ficat, și de aceea avea mereu ochii urduroși și încețoșați, iar obrații buhăiți. Acum ar fi trebuit să fie la școală; dar mama lui îl luase acasă pentru o lună sau două, „din cauza sănătății sale șubrede”. Domnul Miles, învățătorul, spunea că s-ar simți foarte bine dacă i s-ar trimite mai puține prăjituri și bomboane de acasă; dar inima de mamă refuza să accepte o părere atât de aspră și înclina mai degrabă către ideea mai rafinată că paloarea lui John se datora sânguinței prea mari și, poate, dorului de casă.

John nu-și iubea prea mult mama și surorile, iar pentru mine avea doar antipatie. Mă teroriza și mă pedepsea; nu de două sau de trei ori pe săptămână, nu doar o dată sau de două ori pe zi, ci tot timpul; fiecare nerv al ființei mele se temea de el și fiecare bucatică de carne mi se strângea când se apropia de mine. Existau momente când această teroare pe care mi-o inspira mă uimea; pentru că nu eram tentată să mă împotrivesc nici amenințărilor, nici suferințelor pe care mi le producea; servitorii

nu voiau să-și supere tânărul stăpân luându-mi partea, iar doamna Reed era oarbă și surdă în această privință: nu-l vedea niciodată lovindu-mă și nici nu-l auzea vorbindu-mi urât, deși uneori le făcea pe amândouă chiar în prezența ei, dar — e adevărat — mult mai frecvent fără știrea ei.

Ca de obicei ascultătoare față de John, m-am apropiat de scaunul lui. Următoarele trei minute și le-a petrecut scoțându-și limba la mine, cât de tare a putut fără să-l doară. Știam că urma să vină imediat și lovitura și, deși mă temeam de ea, m-am gândit cât de urât și dezgustător părea cel ce avea să mi-o dea. Bănuiesc că a citit acest gând pe fața mea, căci brusc, fără să scoată o vorbă, m-a lovit pe neașteptate și cu putere. M-am clătinat și apoi, recăpătându-mi echilibrul, m-am tras câțiva pași înapoi.

— Asta-i pentru obrăznicia cu care i-ai răspuns mamei mai devreme, spuse el, și pentru că te-ai furișat în spatele draperiilor, și pentru privirea pe care ai avut-o acum două minute, guzgan ce ești!

Obişnuită cu ocările lui John Reed, nici nu-mi trecea prin minte să-i răspund; nu mă gândeam decât în ce fel să îndur lovitura care cu siguranță avea să-i urmeze insultei.

— Ce făceai în spatele draperiei? mă întrebă.

— Citeam.

— Arată-mi cartea.

M-am întors la fereastră și i-am adus-o.

— N-ai nici un drept să pui mâna pe cărțile noastre; ești o întreținută, spune mama; nu mai ai nici un ban; tatăl tău nu ți-a lăsat nimic; ar trebui să cerșești, nu să trăiești aici cu niște copii de condiție bună ca noi și să mănânci aceeași mâncare ca și noi și să porți haine pentru care a plătit mama noastră. Acum, o să te învăț eu minte să mai cotrobăi printre cărțile mele; căci ele sunt ale mele; toată casa e a mea sau o să fie peste câțiva ani. Du-te lângă ușa și rămâi acolo, departe de oglindă și de ferestre.

Am făcut ce mi-a cerut, fără să-mi dau seama la început ce avea de gând, dar când l-am văzut ridicând cartea și pregătindu-se să o arunce în mine, m-am tras instinctiv într-o parte, cu un strigăt speriat; dar nu m-am grăbit suficient, căci cartea a zburat prin aer, m-a lovit și eu am căzut, lovindu-mă cu capul de ușă și

rănindu-mă. Din rană a început să curgă sânge, iar durerea era ascuțită; groaza începea să-mi treacă, înlocuită de alte sentimente.

— Băiat rău și crud! am spus eu. Semenii cu un criminal — cu un stăpân de sclavi — ești ca împărații Romei!

Citisem *Istoria Romei* a lui Goldsmith¹ și îmi formasem propria părere despre Nero, Caligula și ceilalți. Făcusem și niște comparații în gând, pe care până atunci nici nu-mi trecuse prin minte să le exprim cu voce tare.

— Ce? Ce? a strigat el. Mi-a spus ea mie așa ceva? Ați auzit-o, Eliza și Georgiana? Crezi că n-o să-i spun mamei? Dar mai întâi...

Se repezi la mine; l-am simțit înșfăcându-mă de păr și de umăr: dar se lupta cu o ființă ajunsă la disperare, căci vedeam în el tiranul, asasinul. Am simțit câteva picături de sânge din rana de la cap prelingându-mi-se pe gât și am simțit o durere ascuțită; aceste senzații au învins pe moment frica și am reacționat într-un mod violent. Nu știu prea bine ce am făcut cu mâinile, dar el m-a făcut de două ori „Șobolanule!” și a urlat cu putere. Îi veniseră și întăriri: Eliza și Georgiana fugiseră să o cheme pe doamna Reed, care urcase la etaj; acum ea apărură în cameră, urmată de Bessie și de Abbot, camerista ei. Am fost despărțiți; am auzit cuvintele:

— Vai de mine, vai de mine! Cu câtă furie s-a repezit la conașul John!

— A mai văzut vreodată cineva atâta patimă?!

Apoi, doamna Reed a spus:

— Duceți-o în camera roșie și încuiăți-o acolo.

Patru mâini m-au înșfăcat imediat și m-au târât în sus pe scări.

CAPITOLUL II

M-AM ÎMPOTRIVIT TOT DRUMUL: era ceva nou din partea mea și o atitudine care a întărit și mai mult părerea proastă pe care Bessie și domnișoara Abbot erau înclinate să o aibă despre mine.

¹ *History of Rome*, de Samuel Goldsmith, publicată în 1769.

Adevărul este că nu-mi mai stăpâneam firea sau mai degrabă îmi ieşisem cu totul din fire, cum ar spune francezii¹: eram conştientă că revolta mea de moment mă expusese deja la pedepse necunoscute; şi la fel ca orice sclav rebel, mă simţeam hotărâtă, în disperarea mea, să merg până la capăt.

— Ține-i mâinile, domnişoară Abbot, e ca o pisică sălbatică.

— Ce ruşine! Ce ruşine! striga camerista. Ce purtare groaznică, domnişoară Eyre, să loveşti un tânăr gentleman, fiul binefăcătoarei tale! Tânărul tău stăpân!

— Stăpân! Cum e el stăpânul meu? Sunt eu o servitoare?

— Nu, ești mai rău decât o servitoare, căci nu faci nimic în casa asta. Haide, stai jos și gândește-te la răutatea ta!

Mă băgaseră deja în camera menționată de doamna Reed și mă așezaseră cu forța pe un taburet; impulsul meu a fost să mă smucesc în sus; cele două perechi de mâini m-au oprit imediat.

— Dacă nu stai liniștită, va trebui să te legăm, spuse Bessie. Domnişoară Abbot, dă-mi jartierele dumitale, pe-ale mele o să le rupă într-o clipă.

Domnişoara Abbot se răsuci pentru a-și scoate de pe piciorul voinic jartiera cerută. Aceste pregătiri pentru legarea mea, ca și umilința pe care o implicau, mă mai liniștiseră puțin.

— Nu le scoateți! am strigat eu. N-o să mă mai mișc.

Pentru a întări cele spuse, mă prinsei cu mâinile de scaun.

— Ai grijă să n-o faci, spuse Bessie; și, când fu convinsă că mă potolisem, își slăbi strânsoarea; apoi ea și domnişoara Abbot rămaseră în picioare în fața mea, cu brațele încrucișate, uitându-se la mine încruntate și neîncrezătoare, ca și cum s-ar fi îndoit că sunt în toate mințile.

— N-a mai făcut niciodată așa ceva, spuse în cele din urmă Bessie, întorcându-se către Abigail.

— Dar a avut-o întotdeauna în fire, fu răspunsul. De multe ori i-am spus stăpânei ce cred eu despre copilă și stăpâna m-a aprobat. E o micuță tare prefăcută; n-am mai văzut niciodată o fată de vârsta ei să fie atât de ascunsă.

¹ *Être hors de soi* (în franceză).

Bessie nu răspunse, dar după un timp îmi spuse:

— S-ar cuveni să știi, domnișoară, că îi ești obligată doamnei Reed; ea te întreține; dacă s-ar întâmpla să te alunge, ar trebui să te duci la azilul săracilor.

N-am replicat nimic, auzind aceste cuvinte; căci nu erau noi pentru mine; cele mai vechi amintiri din existența mea includeau asemenea aluzii. Aceste reproșuri legate de dependența mea deveniseră un refren monoton și neclar în urechile mele — foarte dureros și zdrobitor, dar numai pe jumătate inteligibil. Doamna Abbot interveni:

— Și nu se cuvine să te gândești că ai fi egală cu domnișoarele Reed și domnul Reed, doar pentru că stăpâna îți permite cu generozitate să crești alături de ei. Ei vor avea o mulțime de bani, și tu nu vei avea nimic; datoria ta e să fii umilă și să încerci să le intri în voie.

— Ceea ce-ți spunem noi e spre binele tău, adăugă Bessie cu o voce blândă; ar trebui să încerci să fii utilă și îndatoritoare și-atunci poate că aici va fi întotdeauna casa ta; dar dacă devii iute la mânie și obraznică, sunt sigură că stăpâna te va alunga.

— Și-apoi, zise domnișoara Abbot, Dumnezeu o s-o pedepsească. Ar putea să o trăsnească tocmai în toiul unei furii de-ale ei, și atunci ce se va mai alege de ea? Haide, Bessie, să o lăsăm: n-aș vrea să am o inimă ca a ei. Spune-ți rugăciunile, domnișoară Eyre, când o să rămâi singură, căci dacă nu te căiești, un duh rău o să coboare pe horn și o să te ia cu el.

Au plecat, trăgând ușa și încuind-o în urma lor.

Camera roșie era o încăpere în care se dormea foarte rar. Aș putea spune chiar niciodată; doar dacă nu cumva veneau din întâmplare prea mulți oaspeți la Gateshead Hall și era necesară folosirea ei; cu toate acestea, era una dintre cele mai mari și mai impunătoare încăperi ale conacului. Un pat ce se sprijinea pe stâlpi masivi de mahon, cu draperii de damasc de un roșu aprins, se înălța ca un tabernacul în mijlocul camerei. Cele două ferestre mari, cu storurile întotdeauna coborâte, erau pe jumătate îngropate în ghirlandele și faldurile unor draperii asemănătoare cu cele ale patului; covorul era roșu; masa aflată la picioarele

patului era acoperită cu o pânză stacojie; pereții erau de un brun roșcat blând, cu reflexe trandafirii; dulapul, măsuța de toaletă, scaunele erau dintr-un mahon întunecat, bine lustruit. Din toate aceste umbre adânci ce mă înconjurau se ridicau înalte și strălucitor de albe saltelele și pernele adunate pe pat, acoperite cu o cuvertură de bumbac de Marsilia, și ea albă ca zăpada. Mai puțin vizibil era un fotoliu mare, aflat lângă capul patului, tot alb, cu un taburet pentru picioare în fața lui, și arătând, după cum mi se părea mie, ca un palid tron¹.

Camera era friguroasă, căci rareori se făcea aici focul; era liniștită, fiind departe de camera copiilor și de bucătărie; solemnă, pentru că se știa că aici se intra foarte rar. Doar servitoarea venea aici sâmbăta, pentru a șterge de pe oglindă și de pe mobilă praful adunat în tăcere în cursul unei săptămâni. Iar doamna Reed însăși, foarte rar, venea să verifice conținutul unui anume sertar al dulapului unde erau puse diferite acte, cutia ei cu bijuterii și o miniatură reprezentându-l pe răposatul ei soț; și în aceste ultime cuvinte constă secretul camerei roșii: vraja care a păstrat-o atât de izolată, în ciuda splendorii ei.

Domnul Reed era mort de nouă ani. În această cameră își dăduse ultima suflare, aici zăcuse pe catafalc; de aici fusese luat coșciugul lui de către ciocli; și din acea zi, un sentiment de lugubră pioșenie a făcut ca liniștea ei să nu fie prea des tulburată.

Scaunul pe care Bessie și severa domnișoară Abbot mă lăsaseră pironită era un taburet jos, aflat lângă cadrul de marmură al căminului: patul se înălța în față; în dreapta mea era dulapul înalt și întunecat, cu reflexe sparte, blânde, care formau pete pe luciul panelului; în stânga erau ferestre cu draperii; între ele, o oglindă mare reflecta măreția pustie a patului și a încăperii. Nu eram foarte sigură dacă încuiaseră camera; și când am îndrăznit să mă mișc, m-am ridicat și m-am dus să verific. Dar vai! nici o temniță nu era mai sigură ca acea încăpere. Când

¹ Arthur Pollard, în *Charlotte Brontë* (1968, 91), sugerează că acesta amintește de „scaunul de domnie mare și alb” din *Apocalipsa*, 20:11, în fața căruia are loc judecata celor morți.

m-am întors, a trebuit să trec prin fața oglinzii; privirea mea fascinată a cercetat involuntar adâncimile pe care le reflecta. În acel abis imaginar, totul părea mai rece și mai întunecat decât în realitate; iar silueta mărunță și ciudată care se uita de acolo la mine, cu o față și niște brațe albe ce împestriau întunericul morhorât, și cu ochii în care strălucea spaima, care se mișcau când totul împrejur era nemișcat, toate mi s-au părut a fi un spirit adevărat: m-am gândit ca la una dintre acele mărunte apariții, pe jumătate zână, pe jumătate spiriduș, care în poveștile de seară ale lui Bessie ieșeau din vâlcelele singuratiche și mlăștinoase pline de ferigi și apăreau în fața ochilor călătorilor întârziați. M-am întors la scăunelul meu.

Eram bântuită de superstiții în acel moment; dar nu mă cuprinseseră cu totul încă; sângele continua să-mi alerge fierbinte prin vene; spiritul de sclav răzvrătit încă mă stăpânea cu patima lui amară; trebuia să stăvilesc goana iute a amintirilor înainte de a tremura în fața jalnicului prezent.

Toate actele violente de tiranie ale lui John Reed, toată indiferența mândră a surorilor lui, toată ura mamei lui și părtinirea servitorilor și-au făcut loc în mintea mea încețoșată ca un strat de noroi întunecat într-o fântână tulbure. De ce trebuia să sufăr mereu, să fiu mereu asuprită, mereu acuzată, condamnată pentru totdeauna? De ce nu puteam niciodată să mulțumesc pe nimeni? De ce era zadarnic să încerc să câștig bunăvoința cuiva? Eliza, deși încăpățânată și egoistă, era respectată. Georgiana, care avea o fire urâtă, o răutate mușcătoare și o purtare insolentă, era răsfățată de toată lumea. Frumusețea ei, obrajii ei trandafirii și buclele aurii îi încântau pe toți cei care o priveau, câștigându-i iertarea pentru orice greșală pe care o făcea. Cât despre John, nimeni nu i se împotriva, cu atât mai puțin nu-l pedepsea, deși râsucea gâturile porumbeilor, omora puișorii de păun, stârnea câinii împotriva oilor, rupea fructele vițelor din seră și mugurii celor mai frumoase plante. Uneori, îi spunea mamei lui „băbătie”, o ocăra pentru pielea ei întunecată, la fel ca a lui, îi nesocotea dorințele, iar de multe ori îi rupea și îi păta rochiile de mătase — și totuși era „odorul ei”. Eu nu îndrăzneam să fac vreo greșală; mă străduiam

să îndeplinesc orice îndatorire și de dimineața până seara mi se spunea că sunt neascultătoare și nesuferită, ursuză și prefăcută.

Încă mă mai durea capul și-mi mai curgea sânge după lovitura primită; nimeni nu-l certase pe John pentru că dăduse în mine cu atâta furie; dar pentru că mă răzvrătisem împotriva lui, ca să mă feresc de un alt atac lipsit de sens și violent, fusesem condamnată de toată lumea. „Nedrept! Nedrept!” striga rațiunea mea, împinsă de impulsul agoniei către o putere precoce, totuși trecătoare; iar hotărârea mea, la fel de pornită, găsea ciudate soluții pentru a obține eliberarea de asuprirea insuportabilă — puteam fugi sau, dacă aceasta nu era posibil, să refuz să mai mănânc și să mai beau ceva până când aveam să mă sting.

Câtă groază și descurajare erau în sufletul meu în acea tristă după-amiază! Și ce tulburare era în mintea mea, și ce revoltă aveam în inimă! Și totuși, în ce întunericime, în ce ignoranță adâncă se dădea acea luptă lăuntrică! Nu reușeam să răspund la întrebarea pe care mi-o puneam neconținut — *de ce* sufeream atât? Acum, privind de la depărtarea atâtor ani — nu voi spune câți — văd totul limpede.

Eram în totală disonanță cu Gateshead Hall, nu semănam cu nimeni de acolo, nu aveam nimic care să se armonizeze cu doamna Reed, cu odraslele ei sau cu servitorii ei preferați. Dacă ei nu mă iubeau, e adevărat că și eu îi iubeam la fel de puțin. Ei nu puteau să trateze cu afecțiune pe cineva care nu avea simpatie pentru nici unul dintre ei; cineva diferit, opus lor prin fire, înțelegere, înclinații; cineva nefolositor, incapabil de a le servi interesele sau de a le spori plăcerea, cineva dăunător, care purta în sine sămânța răzvrătirii față de atitudinea lor, a disprețului pentru judecata lor. Știu că dacă aș fi fost un copil vesel, strălucitor, nepăsător, pretențios, frumos și zburdalnic — dar în același timp umil și respectuos —, doamna Reed ar fi suportat mai împăcată prezența mea; copiii ei ar fi avut pentru mine ceva mai multă protecție; iar servitorii ar fi fost mai puțin înclinați să facă din mine țapul ispășitor din camera copiilor.

În camera roșie, lumina zilei începu să pălească; era trecut de ora patru și după-amiaza înnoată se cufunda în licărirea tristă a

amurgului. Auzeam ploaia cum bătea neconținut în fereastra de la scară și vântul vîind în crîngul din spatele conacului. Treptat, m-am simțit rece ca gheața, iar apoi curajul mi-a pierit. Starea mea obișnuită de umilință, nesiguranță, descurajare disperată stinse tăciunii furiei ce începuse să slăbească. Oare nu mă gândisem să mă las să mor de foame? Asta cu siguranță era o crimă; și eram oare pregătită să mor? Sau era cavoul de sub altarul bisericii din Gateshead un loc atrăgător? În acest cavou mi se spusese că zăcea domnul Reed; și gândul acesta mă făcu să-mi amintesc de el, ceea ce îmi stârni o spaimă crescîndă. Nu mi-l puteam aminti bine, dar știam că era unchiul meu bun — fratele mamei mele —, că mă luase în casa lui când rămăsesem orfană și că în ultimele sale clipe de viață îi ceruse doamnei Reed să-i promită că mă va crește și educa la fel ca pe propriii ei copii. Doamna Reed considera probabil că își ținuse promisiunea; și îndrăznesc să spun că și-o ținuse, atît cît îi îngăduise firea ei; dar cum putea ea să placă de-adevăratele pe cineva care nu aparținea rasei sale și cu care, după moartea soțului ei, nu mai avea nici o legătură? Trebuie să fi fost foarte supărător pentru ea să se găsească legată printr-o promisiune smulsă cu greu, de a ține locul de părinte pentru un copil străin, pe care nu-l putea iubi; și să vadă cum o străină nesuferită îi tulbură în permanență viața de familie.

Un gând îmi trecu brusc prin cap. Nu mă îndoiam — niciodată nu mă îndoisem — că dacă domnul Reed ar mai fi fost în viață, m-ar fi tratat cu bunătate; și acum, pe când stăteam uitându-mă la patul alb și la pereții cufundați în umbră — întorcînd din când în când o privire fascinată spre oglinda ce lucea stins —, am început să-mi amintesc ce auzisem despre morții tulburați în mormintele lor de încălcarea ultimelor lor dorințe, care revin pe pămînt pentru a-i pedepsi pe cei care au jurat strîmb și pentru a-i răzbuna pe cei asupriți. Și m-am gândit că spiritul domnului Reed, chinuit de nedreptățile suferite de copilul surorii sale, ar putea să-și părăsească salașul — fie că acesta este în cavoul din biserică sau în lumea necunoscută a celor duși — și să apară înaintea mea în această încăpere.

Mi-am șters lacrimile și mi-am domolit suspinele, temându-mă că vreun semn al mării mele dureri ar putea trezi o voce supranaturală care să mă aline sau ar putea aduce din întuneric un chip înconjurat de o aureolă, care să se aplece asupra mea cu o stranie milă. Simțeam că acest gând, deși reconfortant la o primă vedere, ar fi fost cumplit dacă s-ar fi înfăptuit cu adevărat: m-am străduit cu toată puterea să-l alung — m-am străduit să fiu tare. Scuturându-mi părul din ochi, mi-am ridicat capul și am încercat să privesc cu îndrăzneală prin camera întunecată; în acel moment, o lumină a licărit pe perete. Oare era, m-am întrebat eu, o rază de lună strecurată printre storuri? Nu, lumina lunii ar fi stat nemișcată, iar aceasta pâlpâia; în timp ce o priveam, ea aluneca spre tavan și tremura deasupra capului meu. Acum pot presupune ușor că dunga aceea de lumină venea probabil de la un felinar purtat de cineva care trecea pe pajiște; dar în acel moment, când mintea mea era pregătită pentru ceva oribil, când nervii mei erau atât de încordați, m-am gândit că raza ce se mișca cu repeziciune era un crainic anunțând o viziune din lumea de dincolo. Inima a început să-mi bată nebunește, am simțit o căldură neobișnuită în cap, iar în urechi am auzit zgomote ca un fâlfâit de aripi. Mi se părea că lângă mine se afla ceva, mă simțeam apăsată, sufocată — n-am mai putut îndura — și fără să vreau am scos un țipăt sălbatic, m-am repezit la ușă și am început să scutur clanța într-un efort disperat. S-au auzit pași venind în fugă spre cameră, cheia s-a răsucit în broască, iar Bessie și Abbot au intrat.

— Domnișoară Eyre, ți-e rău? spuse Bessie.

— Ce zgomot îngrozitor! M-a luat cu spaimă! exclamă Abbot.

— Luați-mă de aici! Lăsați-mă să mă duc în camera copiilor!

am strigat eu.

— De ce? Te-ai lovit? Ai văzut ceva? întrebă din nou Bessie.

— Oh! Am văzut o lumină și am crezut că o să vină o stafie.

O apucasem pe Bessie de mână și ea nu și-a tras-o.

— A țipat dinadins, declară Abbot cu o urmă de dispreț. Și ce țipăt! Dacă ar fi durut-o ceva foarte tare, ar fi fost de înțeles, dar ea nu a vrut decât să ne aducă aici. Îi știu eu vicleniile.

— Ce se întâmplă aici? întrebă o voce autoritară.

Și doamna Reed apăru pe coridor, cu boneta-i fluturând, cu capotul foșnind amenințător.

— Abbot și Bessie, cred că am dat ordine stricte ca Jane Eyre să fie lăsată în camera roșie până ce vin chiar eu după ea.

— Domnișoara Jane a țipat așa de tare, doamnă! spuse ca o scuză Bessie.

— Dă-i drumul, a fost răspunsul. Lasă mâna lui Bessie, copilă. N-ai cum să ieși de aici cu asemenea vicleșuguri, fii sigură. Nu pot să sufăr prefăcătoria, mai ales la copii. E de datoria mea să-ți spun că șiretlicurile nu-ți vor aduce nimic bun: o să stai aici o oră în plus, și numai cu o condiție: că te vei supune întru totul și vei fi liniștită; iar atunci o să te eliberez.

— Oh, mătușă, ai milă! Iartă-mă! Nu mai pot să îndur — pedepsește-mă altfel! O să mor dacă...

— Taci din gură! Îndârjirea asta a ta îmi face silă.

Și, fără îndoială, așa și simțea. În ochii ei eram o actriță precoce; mă considera în mod sincer un amestec de patimă înverșunată, spirit meschin și fățarnicie periculoasă.

Bessie și Abbot ieșiră, iar doamna Reed, nemaisuportând neliniștea mea disperată și suspinele necontrolate, mă împinse brusc și mă încuie în cameră, fără să-mi mai spună altceva. Am auzit-o îndepărtându-se și la scurt timp după plecarea ei cred că mi-am pierdut cunoștința, pentru că nu știu ce s-a mai întâmplat.

CAPITOLUL III

URMĂTORUL LUCRU DE CARE-MI AMINTESC este că m-am trezit cu sentimentul că avusesem un coșmar îngrozitor, iar în fața ochilor îmi juca o flacăra roșie, străbătută de dungi negre groase. Auzeam voci surde, ca și cum ar fi fost înăbușite de un șuvoi de ape sau de foșnetul vântului. Simțurile îmi erau tulburate de neliniște, nesiguranță și de un sentiment covârșitor de spaimă. Curând am înțeles că cineva se afla lângă mine, ridicându-mă în

capul oaselor și așezându-mă mai bine, și aceasta cu mai multă blândețe decât fusesem vreodată ridicată sau sprijinită. Mi-am lăsat capul pe o pernă sau pe un braț și m-am simțit liniștită.

Cinci minute mai târziu, ceața buimăcelii mi se risipise — știam foarte bine că eram în propriul meu pat și că acea strălucire roșie era focul din camera copiilor. Era noapte și o lumânare ardea pe masă. Bessie stătea la picioarele patului, cu un lighean în mână, iar lângă perna mea, așezat pe un scaun, se afla un domn care se apleca deasupra mea.

Am simțit o ușurare cu neputință de redat, un sentiment liniștitor de siguranță și de ocrotire când am văzut că în cameră se afla un străin, o persoană care nu locuia la Gateshead și nu făcea parte din familia doamnei Reed. Întorcându-mi privirea de la Bessie (deși prezența ei era mult mai puțin supărătoare pentru mine decât ar fi fost, de pildă, cea a lui Abbot), am cercetat chipul acelui domn. Îl cunoșteam, era domnul Lloyd, spițerul, care era uneori chemat de doamna Reed atunci când servitorii se îmbolnăveau; pentru ea și copii chema un doctor.

— Ei bine, știi cine sunt eu? întrebă el.

I-am rostit numele, întinzându-i în același timp o mână; el o luă zâmbind și spuse:

— Curând o să te simți foarte bine.

Apoi mă întinse pe pat și îi spuse lui Bessie să aibă mare grijă să nu fiu tulburată în timpul nopții. După ce a mai dat câteva indicații și a lăsat să se înțeleagă că va veni din nou a doua zi, a plecat — spre mâhnirea mea, căci mă simțisem atât de ocrotită cât timp stătuse în acel scaun, lângă perna mea; iar când a închis ușa în urma lui, încăperea s-a întunecat și inima mi s-a strâns din nou, apăsată de o tristețe fără margini.

— Simți că ți-e somn, domnișoară? întrebă Bessie, pe un ton destul de blând.

De abia îndrăzneam să-i răspund, căci mă temeam ca următoarele ei cuvinte să nu fie aspre.

— O să încerc.

— Vrei să bei sau să mănânci ceva?

— Nu, mulțumesc, Bessie.

— Atunci, cred că o să mă duc să mă culc, căci e trecut de miezul nopții; dar poți să mă strigi dacă vrei ceva mai târziu.

Ce bunăvoință minunată! Mi-a dat curajul să pun o întrebare.

— Bessie, ce se întâmplă cu mine? Sunt bolnavă?

— Cred că ți s-a făcut rău în camera roșie de la atâta plâns; curând o să te simți mai bine, fără îndoială.

Bessie intră în odaia cameristei, care se afla alături. Am auzit-o spunând:

— Sarah, vino să dormi cu mine în camera copiilor, nici în ruptul capului n-aș vrea să dorm singură cu bietul copil în noaptea asta — ar putea să moară! Ce ciudat că a avut așa o criză — mă întreb dacă o fi văzut ceva. Stăpâna a fost cam prea aspră cu ea.

Sarah se întoarse cu Bessie și se culcară amândouă; le-am mai auzit șușotind vreo jumătate de ceas înainte să adoarmă. Am prins doar frânturi din conversația lor, din care mi-am dat însă foarte bine seama care era principalul subiect discutat: „Ceva a trecut pe lângă ea, îmbrăcat în alb din cap până-n picioare și-apoi a dispărut...” „Un câine mare și negru în spatele lui!...” „Trei lovituri puternice în ușa camerei...” „O lumină în cimitir, chiar deasupra mormântului lui.”

În cele din urmă au adormit amândouă; focul și lumânarea s-au stins. Pentru mine, acea lungă noapte a trecut într-o stare de pândă și nesomn îngrozitoare: ochii, urechile și mintea îmi erau încordate de spaimă — o spaimă pe care numai copiii o pot simți.

Această întâmplare din camera roșie nu a fost urmată de o boală gravă sau de durată; ea nu a însemnat decât un șoc pentru nervii mei, un șoc ale cărui urmări le mai simt și astăzi. Da, doamnă Reed, dumitale îți datorez unele suferințe ale minții mele speriate, îngrozite. Dar se cuvine să te iert, căci nu știai ce faci¹: în timp ce-mi sfâșiai corzile inimii, credeai că nu faci decât să-mi distrugi apucăturile rele.

¹ Cuvintele lui Iisus pe cruce, *Luca*, 23:34.

A doua zi, către prânz, m-am sculat și m-am îmbrăcat și, înfășurată într-un șal, m-am așezat lângă focul din camera copiilor; mă simțeam slăbită și răvășită; dar cea mai mare suferință era starea mea jalnică de descurajare, care făcea ca lacrimile să-mi curgă în tăcere pe obraji. De-abia îmi ștergeam o lacrimă sărată, că alta îi urma. Și totuși, îmi spuneam eu, ar fi trebuit să fiu fericită, căci nici un membru al familiei Reed nu se afla acolo; toți erau plecați cu mama lor, cu trăsura. Abbot cosea în altă încăpere, iar Bessie, învârtindu-se de colo-colo prin cameră ca să pună jucăriile la locul lor și să aranjeze sertarele, îmi adresa din când în când câte un cuvânt de o blândețe neobișnuită. Această stare de lucruri ar fi trebuit să fie pentru mine un rai de pace, de vreme ce eram obișnuită cu o viață de dojeni neconținute și de trudă nerecunoscută; dar nervii mei chinuți erau acum într-un asemenea hal, încât nu exista pace care să-i liniștească și nici plăcere care să-i bucure.

Bessie coborâse la bucătărie și când s-a întors, a adus o tartă, pe o farfurie de porțelan pictată în culori strălucitoare; pasărea paradisului înfățișată pe ea, cuibărită într-o ghirlandă de zorele și boboci de trandafiri, îmi trezea de obicei o admirație entuziastă; cerusem de multe ori voie să iau acea farfurie în mâini pentru a o privi mai bine, dar până acum nu fusesem considerată demnă de un asemenea privilegiu. Acest obiect prețios era acum așezat pe genunchii mei și am fost invitată călduros să mănânc cerculețul de cocă delicată aflat pe ea. Favoare inutilă, ce venea, la fel ca majoritatea favorurilor mult timp amânate și adeseori dorite, prea târziu! Nu puteam mânca prăjitura; iar penele păsării și culorile florilor păreau ciudat de șterse. Am împins deoparte farfuria și tarta. Bessie m-a întrebat dacă voiam o carte; cuvântul *carte* a acționat ca un impuls de moment și am rugat-o să-mi aducă din bibliotecă *Călătoriile lui Gulliver*. Citisem această carte de multe ori, cu încântare; o consideram o istorisire de fapte adevărate și descopeream în ea un subiect de interes mai profund decât ceea ce găsisem în basme. Căci în ceea ce-i privește pe spiriduși, după ce îi căutasem în zadar printre frunzele și clopoțeii de degetăriță, pe sub ciuperci și pe sub iedera care acoperea vechi cotloane de

ziduri, am ajuns la concluzia că trebuie să accept tristul adevăr că plecaseră cu toții din Anglia către un ținut mai puțin civilizat, unde pădurile erau mai dese și mai sălbatice, iar populația mai puțină. Și pentru că Lilliput și Brobdignag erau în credința mea niște ținuturi aflate undeva pe suprafața pământului, nu mă îndoiam că într-o zi, într-o lungă călătorie, aș putea vedea cu propriii mei ochi micile câmpuri, case și copaci, oamenii mărunți, minusculele vaci, oi și păsări dintr-unul din aceste ținuturi; iar în celălalt, lanurile de porumb ca niște păduri de înalte, câinii uriași, pisicile monstruoase, bărbații și femeile înalți cât un turn. Și totuși, când am avut din nou în mâini această carte neprețuită, când am întors paginile și am căutat în minunatele ilustrații farmecul pe care îl găsisem întotdeauna, totul părea ciudat și trist: uriașii erau spiriduși cumpliți la înfățișare, piticii drăcușori răutăcioși și înspăimântători, iar Gulliver un pribeag singuratic, în niște ținuturi jalnice și primejdioase.

Am închis cartea, pe care nu mai îndrăzneam să o citesc, și am așezat-o pe masă, lângă prăjitura neatinsă.

Bessie terminase acum de aranjat și de șters praful din cameră și, după ce s-a spălat pe mâini, a deschis un sertăraș plin cu minunate bucăți de mătase și satin și s-a apucat să facă o bonetă nouă pentru păpușa Georgiane. În timp ce cosea, ea cânta, iar cântecul ei era:

„Pe vremea când hoinăream ca țigani,
Cu-atâta timp în urmă...”¹

Auzisem de multe ori acest cântec și întotdeauna îmi făcuse plăcere să-l ascult, căci Bessie avea o voce dulce — cel puțin, așa socoteam eu. Dar acum, deși vocea ei tot dulce era, am simțit în melodia lui o tristețe de nespus. Uneori, atentă la lucrul ei, cânta refrenul abia auzit, pierdut — „Cu atâta timp în urmă” se auzea ca o tristă cadență a unui marș funerar. Apoi trecu la o altă baladă, de data aceasta una cu adevărat plină de jale:

¹ Cântec scris în 1837 de Edwin Ransford (1805-1876). Există deci aici un mic anacronism.

Tălpile mă dor, picioarele-mi sunt istovite,
Drumu-i lung, munții pierduți în a negurii geană;
Curând se va lăsa amurgul, umbre mohorâte,
Acolo unde pășește biata copilă-orfană.

Ei m-au trimis departe, oameni cu suflet aspru,
În locul unde-s mlaștini și stâncă cenușie.
Doar îngerii-i veghează și-al nopții palid astru
Bietei copile-orfane amara pribegie.

Dar briza nopții-adie ușor în depărtare,
Ceru-i senin și pașnic, cu stele diafane.
Domnul, cu adâncă-i milă, aduce alinare
Și dăruie speranță bietei copile-orfane.

De s-o-ntâmpla să cad, pe podul rupt trecând,
Sau să mă pierd în smârcuri, de duhuri înșelată,
Tatăl ceresc mă va păzi, binecuvântând
Biata copilă-orfană la sânul-I adunată.

Căci mă-nsoțește un gând care-mi va da putere:
Deși lipsită de-adăpost și-așa sărmană,
Cerul îmi e căminul și dulce mângâiere,
Căci Domnul ocrotește biata copilă-orfană.

— Haide, domnișoară Jane, nu mai plânge, spuse Bessie când termină cântecul.

Ar fi putut la fel de bine să-i spună focului: „Nu mai arde!”, dar cum putea ea bănuî suferința bolnăvicioasă care mă cuprinsese?

În cursul dimineții, domnul Lloyd veni din nou.

— Cum, deja ne-am sculat? spuse el intrând în cameră. Ei bine, Bessie, cum se simte pacienta?

Bessie răspunse că mă simțeam foarte bine.

— Atunci ar trebui să pară mai veselă. Vino încoace, domnișoară Jane — numele tău e Jane, nu-i așa?

— Da, domnule, Jane Eyre.

— Ei bine, ai plâns, domnișoară Jane Eyre: poți să-mi spui pentru ce? Te doare ceva?

— Nu, domnule.

— Oh! Aș zice că plânge pentru că nu s-a putut duce cu stăpâna în trăsură, interveni Bessie.

— Cu siguranță că nu! E o fetiță mult prea mare pentru asemenea prostii.

Așa credeam și eu; și simțindu-mă jignită de această falsă acuzație, am replicat imediat:

— Niciodată în viață n-am plâns pentru așa ceva: nu pot să sufăr să merg cu trăsura. Plâng pentru că mă simt îngrozitor.

— Oh, ce rușine, domnișoară! spuse Bessie.

Bunul spițer păru puțin nedumerit. Stăteam în picioare în fața lui și el mă privea atent.

Ochii lui erau mici și cenușii; nu foarte inteligenți, dar acum mi se păreau pătrunzători. Avea o față cu trăsături aspre, dar blajină. După ce m-a privit un timp, m-a întrebat:

— De la ce ți s-a făcut rău ieri?

— A căzut, spuse Bessie, băgându-se din nou în vorbă.

— A căzut! Iar vorbim despre un bebeluș! Nu poate să meargă la vârsta ei? Trebuie să aibă vreo opt sau nouă ani.

— Am fost trântită pe jos, a fost explicația mea directă, născută dintr-un alt simțământ de mândrie jignită, dar nu de asta mi-a fost rău, am adăugat eu.

Domnul Lloyd luă o priză de tabac. Pe când își băga la loc în buzunar tabachera, se auzi un clopot anunțând prânzul servitorilor; spițerul știa ce era acel sunet și îi spuse lui Bessie:

— Asta-i pentru dumneata, poți să cobori. Până te întorci, o s-o dojenesc pe domnișoara Jane.

Bessie ar fi preferat să rămână, dar era obligată să se ducă, deoarece punctualitatea la masă era strict respectată la Gateshead Hall.

— Nu ți-a fost rău din cauza căzăturii? Atunci, de ce? continuă domnul Lloyd după ce Bessie a plecat.

— Am fost închisă până târziu în noapte într-o cameră unde e o stafie.

L-am văzut pe domnul Lloyd zâmbind și încruntându-se în același timp.

— O stafie! Păi atunci, chiar ești un bebeluș! Ți-e frică de stafii?

— De stafia domnului Reed, da: el a murit în camera aceea și acolo a fost ținut pe catafalc. Nici Bessie și nici altcineva nu intră acolo noaptea dacă nu e neapărată nevoie; și a fost o cruzime să fiu închisă acolo singură, fără nici o lumânare — o cruzime atât de mare, încât cred că n-o s-o uit niciodată.

— Prostii! Și asta te face să te simți atât de îngrozitor? Acum, ziua, ți-e frică?

— Nu, dar curând va veni noaptea; și, în plus, sunt nefericită — foarte nefericită, din alte cauze.

— Ce alte cauze? Poți să-mi spui câteva?

Cât de mult îmi doream să-i răspund pe larg la această întrebare! Cât de greu era să construiesc un răspuns! Copiii pot simți, dar nu-și pot analiza simțămintele; și dacă analiza se face parțial în gând, ei nu știu cum să pună în cuvinte rezultatul acestui proces. Temându-mă totuși să nu-mi pierd această primă și unică posibilitate de a-mi ușura durerea împărtășindu-mi-o, m-am străduit, după un moment de tulburare, să-mi construiesc un răspuns scurt, dar sincer.

— În primul rând, nu am tată și nici mamă, frați sau surori.

— Ai o mătușă cumsecade și veri.

Am tăcut din nou, apoi am rostit cu stângăcie:

— Dar John Reed m-a trântit pe jos și mătușa mea m-a încuiat în camera roșie.

Domnul Lloyd și-a scos din nou tabachera.

— Nu socotești că Gateshead Hall e o casă foarte frumoasă? mă întrebă el. Nu ești foarte recunoscătoare că locuiești într-un loc atât de minunat?

— Nu e casa mea, domnule; și Abbot spune că am mai puține drepturi să fiu aici decât o servitoare.

— Pfu! Nu cred că ești atât de prostuță, încât să vrei să pleci dintr-o casă atât de splendidă!

— Dacă aş avea unde să mă duc, m-aş bucura să plec; dar nu pot să plec de la Gateshead până nu mă fac mare.

— S-ar putea să poţi — cine ştie? Mai ai alte rude în afară de doamna Reed?

— Nu cred, domnule.

— Nimeni din partea tatălui tău?

— Nu ştiu. Am întrebat-o odată pe mătuşa Reed şi ea mi-a spus că se poate să am nişte rude sărace, de condiţie proastă, numite Eyre, dar nu ştie nimic despre ele.

— Dacă ar fi aşa, ai vrea să te duci la ei?

Am căzut pe gânduri. Sărăcia li se pare cumplită oamenilor mari; copiilor li se pare şi mai groaznică: ei nu ştiu prea multe despre sărăcia respectabilă a celor care muncesc; când aud acest cuvânt, ei se gândesc doar la zdrenţe, la lipsa mâncării şi a căldurii, la o purtare grosolană şi la vicii degradante. Pentru mine, sărăcia era sinonimă cu degradarea.

— Nu. Nu mi-ar plăcea să locuiesc cu nişte oameni săraci, a fost răspunsul meu.

— Nici măcar dacă ar fi buni cu tine?

Am dat din cap că nu; nu vedeam cum nişte oameni săraci puteau fi buni. Şi apoi, să învăţ să vorbesc ca ei, să le urmez purtările, să fiu lipsită de educaţie, să cresc la fel ca femeile sărace pe care le vedeam uneori alăptându-şi copiii sau spălându-şi rufele la uşile colibelor din satul Gateshead — nu, nu eram suficient de curajoasă să-mi cumpăr libertatea cu preţul locului meu în societate.

— Dar sunt atât de sărace rudele tale? Sunt muncitori?

— Nu ştiu. Mătuşa Reed spune că dacă mai am vreo rudă, trebuie să fie cerşetori. Nu mi-ar plăcea să merg să cerşesc.

— Ai vrea să mergi la şcoală?

Am stat din nou să mă gândesc, căci nu prea ştiam ce era o şcoală. Bessie vorbea uneori despre ea ca despre un loc unde tinerele domnişoare stăteau în ciorapi şi purtau scânduri de îndreptat spatele şi unde li se cerea să fie foarte manierate şi ordonate. John Reed ura şcoala şi se purta urât cu învăţătorul său; dar gusturile lui John Reed nu erau o regulă pentru mine şi

dacă poveștile lui Bessie despre disciplina de la școală (aflate de la domnișoarele dintr-o familie unde lucrase înainte de a veni la Gateshead) erau oarecum înfricoșătoare, amănuntele pe care le dădea privind anumite talente ale acelor domnișoare erau, în opinia mea, destul de atrăgătoare. Ea lăuda minunatele peisaje și flori pictate de ele, cântecele pe care le puteau cânta și piesele pe care le executau la pian, punguțele pe care învățaseră să le împletească, cărțile franțuzești pe care le puteau traduce — până când, ascultând-o, în sufletul meu se năștea dorința de a face și eu acele lucruri. În plus, școala ar fi fost o schimbare hotărâtoare — ce implica o călătorie lungă, separarea totală de Gateshead, începutul unei vieți noi.

— Da, mi-ar plăcea să merg la școală, a fost concluzia meditațiilor mele.

— Ei, cine știe ce se poate întâmpla? spuse domnul Lloyd, ridicându-se. Copilul ar trebui să schimbe aerul și peisajul, adăugă el ca pentru sine, stă prost cu nervii.

Acum se întoarse și Bessie; în același moment se auziră roțile trăsurii pe pietrișul din fața casei.

— A venit stăpâna dumitale, Bessie? întrebă domnul Lloyd. Aș vrea să vorbesc cu ea înainte să plec.

Bessie îl invită în salonașul unde se lua micul dejun și o porni înainte, pentru a-l conduce. În întrevederea care a avut loc între el și doamna Reed, presupun că spițerul, date fiind cele ce au urmat, a îndrăznit să-i sugereze să fiu trimisă la școală; iar sugestia a fost fără îndoială destul de repede acceptată. Căci, așa cum a spus Abbot într-o seară, discutând subiectul respectiv cu Bessie pe când coseau amândouă în camera copiilor după ce eu mă culcasem și crezându-mă adormită, „stăpâna era destul de bucuroasă să scape de un copil atât de nesuferit, certăreț, care întotdeauna părea că îi pândește pe toți și coace tot felul de uneltiri în ascuns”. Cred că Abbot mă vedea ca pe un fel de mic Guy Fawkes¹.

¹ Unul dintre conspiratorii așa-numitului „Complot al prafului de pușcă”, îndreptat împotriva regelui Iacob I al Angliei și a membrilor celor două camere ale Parlamentului (1606).

Tot atunci am aflat pentru prima oară, din ceea ce-i spunea Abbot lui Bessie, că tatăl meu fusese un preot sărac, că mama se căsătorise cu el împotriva dorinței familiei ei, care considera această căsătorie sub nivelul ei social, și că bunicul meu Reed fusese atât de supărat de neascultarea ei, încât o lăsase fără nici un ban; că atunci când părinții mei aveau un an de căsnicie, tata se îmbolnăvise de tifos în urma vizitelor la enoriașii săi săraci dintr-un oraș industrial, unde era parohia lui și unde bântuia acea boală; că mama s-a molipsit de la el și amândoi au murit la o lună unul după altul.

Auzind această poveste, Bessie a oftat și a spus:

— Biata domnișoară Jane, și ea e de compătimit, Abbot.

— Da, a răspuns Abbot, dacă ar fi un copil drăguț și cuminte, ai putea să o compătimesti pentru că este atât de părăsită; dar n-are cum să-ți pese de așa un brotac.

— Nu prea mult, cu siguranță, aprobă Bessie; oricum, o frumusețe ca domnișoara Georgiana te-ar mișca mai mult în aceeași situație.

— Da, așa-mi place de domnișoara Georgiana! strigă Abbot. Micuță scumpă! — cu buclele ei lungi și ochii albaștri, cu fețișoara ei trandafirie, parcă ar fi o pictură! Bessie, tare mi-e poftă de niște iepure la cină!

— Și mie — cu ceapă prăjită. Hai să mergem jos.

Și au plecat.

CAPITOLUL IV

DIN ÎNTREVEDEREA MEA CU DOMNUL LLOYD și din discuția dintre Bessie și Abbot, pe care am reprodus-o mai sus, am adunat suficientă speranță pentru a dori să mă fac bine; părea că se apropie o schimbare — o doream și o așteptam în tăcere. Dar zilele și săptămânile treceau și schimbarea întârzia. Îmi revenisem, dar nici o aluzie nu se mai făcea la subiectul la care mă gândeam mereu. Doamna Reed mă urmărea uneori cu o privire severă, dar rareori mi se adresa; de când cu boala mea,

trasase o linie clară de separație, mai mult ca niciodată, între mine și propriii ei copii, trimițându-mă să dorm într-o odăiță micuță, condamându-mă să mănânc singură și să-mi petrec tot timpul în camera copiilor, în timp ce verii mei stăteau în salon. Cu toate acestea, nu mi-a dat nici un indiciu despre intenția de a mă trimite la școală; dar eu simțeam instinctiv că nu mă va mai suporta multă vreme sub același acoperiș cu ea, căci acum mai mult ca oricând, privirea ei ațintită asupra mea exprima o aversiune adâncă și de netrecut.

Eliza și Georgiana, supunându-se desigur ordinelor primite, mi se adresau cât mai puțin cu putință. John scotea limba la mine ori de câte ori mă vedea și o dată a încercat să mă bată; dar cum m-am repezit imediat la el, împinsă de același sentiment de furie adâncă și revoltă disperată care îmi treziseră mânia și înaintea, s-a gândit că ar fi mai bine să renunțe și a fugit de mine blestemându-mă și strigând că i-am spart nasul. Într-adevăr, îl lovisem peste acea proeminență a feței lui cu toată puterea pe care o putusem aduna în pumn și când am văzut că lovitura sau poate privirea mea l-au speriat, m-am simțit ispitită să profit de avantajul meu, însă el se afla deja lângă mama lui. L-am auzit bălămbăind cu o voce smiorcăită povestea despre cum „nesuferita de Jane Eyre” se repezise la el ca o pisică sălbatică, dar fu oprit cu destulă asprime:

— Nu-mi pomeni de ea, John: ți-am spus să nu te mai apropii de ființa asta, nu merită s-o bagi în seamă. Nu vreau ca tu sau surorile tale să stați pe lângă ea.

La aceste cuvinte, aplecându-mă peste balustradă, am strigat brusc și fără să mă gândesc la ce spun:

— *Ei* nu merită să stea cu mine.

Doamna Reed era o femeie destul de voinică, dar auzind această afirmație ciudată și îndrăzneată, alergă iute pe scări, mă trase într-o clipă în camera copiilor și, trântindu-mă pe marginea patului meu, îmi interzise pe un ton apăsător să mă mai ridic de acolo sau să mai scot vreun cuvânt în acea zi.

— Ce ți-ar zice unchiul Reed dacă ar mai trăi? am întrebat eu, aproape fără voce.

Am spus aproape fără voie, căci se părea că limba mea rostea cuvinte cu care voința mea nu era de acord; exista în mine o forță care vorbea și asupra căreia nu mai aveam nici un control.

— Ce? spuse doamna Reed cu răsuflarea tăiată; în ochii ei cenușii, de obicei reci și liniștiți, i se citi teama; își luă mâna de pe brațul meu și mă privi ca și cum nu știa dacă sunt doar un copil sau un demon; dar odată pornită, nu mă mai puteam opri.

— Unchiul Reed este în Ceruri și poate să vadă tot ce faci și tot ce gândești, și la fel mama și tata; ei știu cum mă ții încuiată toată ziua și cum îți dorești să mă vezi moartă.

Doamna Reed își reveni curând; mă scutură bine, îmi trase două palme și plecă fără nici un cuvânt. Bessie umplu tăcerea cu o predică de o oră, în care dovedi fără nici o urmă de îndoială că eram cel mai rău și mai nestăpânit copil care a existat vreodată. În parte o credeam, căci sufletul meu era plin doar de simțăminte rele.

Noiembrie, decembrie și jumătate din ianuarie se scurseră. Crăciunul și Anul Nou fuseseră sărbătorite la Gateshead cu obișnuita veselie festivă; s-au schimbat cadouri, s-au dat mese și serate. Desigur, eu am fost exclusă de la toate distracțiile; partea mea de veselie era să asist în fiecare zi la gătirea Elizei și a Georgiane și la coborârea lor în salon, îmbrăcate în rochii de muselină fină, prinse în talie cu eșarfe stacojii, cu părul aranjat în bucle complicate; iar mai târziu ascultam sunetele muzicii cântate la pian sau la harpă, zgomotul pașilor majordomului sau ai valetului trecând încolo și-ncoace, clinchetul paharelor sau porțelanurilor când erau servite gustări și băuturi, crâmpoie de conversație, în timp ce ușile de la salon se deschideau și se închideau la loc. Când mă plictiseam să mai ascult, mă retrăgeam din capul scărilor, unde stătusem până atunci, în camera copiilor, tăcută și pustie; acolo, deși oarecum tristă, nu mă simțeam nefericită. Ca să fiu sinceră, nu doream câtuși de puțin să fiu în acea adunare, căci foarte rar eram observată de oameni; iar dacă Bessie ar fi fost bună și prietenoasă, aș fi considerat o adevărată plăcere să-mi petrec serile liniștită cu ea, în loc să mă aflu sub privirea înspăimântătoare a doamnei Reed,

într-o încăpere plină de domni și doamne. Dar Bessie, imediat ce-și îmbrăca domnișoarele, obișnuia să se ducă în zona veselă a bucătăriei și a camerei menajerei, luându-și în general lumânarea cu ea. Eu rămâneam cu păpușa mea pe genunchi, până ce focul abia mai pâlpâia, aruncând din când în când câte o privire în jurul meu, ca să fiu sigură că în afară de mine nu se mai afla vreo stafie în camera cufundată în umbră; iar când tăciunii căpătau o nuanță roșiatică întunecată, mă dezbrăcam repede, trăgând de noduri și șireturi cum puteam mai bine, și căutam adăpost împotriva frigului și a întunericii în pătuțul meu. În acest pat îmi luam întotdeauna cu mine păpușa. Oamenii trebuie să iubească ceva și, lipsită de obiecte mai vrednice de afecțiunea mea, am reușit să găsesc o plăcere în a iubi și a prețui acea păpușă urâtă, jigărită ca o sperietoare de ciori în miniatură. Acum, când îmi amintesc de asta, mă nedumerește sinceritatea absurdă cu care iubeam jucărioara aceea; închipuindu-mi, într-un fel, că e vie și capabilă de simțăminte, nu puteam dormi dacă nu o strângeam în brațe; și când stătea în brațele mele, în siguranță și la căldură, eram oarecum fericită, gândindu-mă că măcar ea e fericită.

Orele păreau lungi în vreme ce așteptam plecarea musafirilor și pândeam zgomotul pașilor lui Bessie pe scări; uneori, în acest interval, ea venea să-și caute degetarul sau foarfecele sau poate chiar să-mi aducă ceva de mâncare — o brișă sau o plăcintă cu brânză. Atunci stătea pe pat cât mâncam eu și de două ori m-a sărutat și mi-a spus: „Noapte bună, domnișoară Jane”. Când era atât de blândă, Bessie mi se părea cea mai bună, cea mai drăguță și cea mai cumsecade ființă din lume; și îmi doream atât de mult ca întotdeauna să fie atât de amabilă și de prietenoasă și să nu mă împingă sau să mă certe sau să mă pună la treabă fără măsură, așa cum prea des era înclinată s-o facă. Cred că Bessie Lee trebuie să fi fost o fată de treabă; căci era pricepută în tot ce făcea și știa să povestească foarte frumos — cel puțin așa mi se părea, căci poveștile pe care le spunea în camera copiilor mă impresionau grozav. Și era și frumușică, dacă îmi amintesc eu bine. O revăd în gând ca pe o femeie tânără și suplă, cu părul

negru, ochii întunecați, trăsături frumoase și o față albă și curată; dar avea o fire capricioasă și repezită, iar dreptatea și principiile nu o interesau deloc. Dar, chiar și așa, o preferam oricui altcuiva de la Gateshead Hall.

Era în ziua de 15 ianuarie, pe la nouă dimineața. Bessie coborâse la bucătărie să-și ia micul dejun; verii mei nu fuseseră încă chemați de mama lor; Eliza își punea boneta și o haină călduroasă, ca să se ducă să-și hrănească găinile, o ocupație care-i plăcea, după cum îi plăcea și să vândă ouăle menajerei și să adune banii astfel obținuți. Avea un adevărat talent de negustor și o înclinație de a face economii, dovedită nu doar prin vânzarea ouălor și a puilor, dar și prin tocmeala cu grădinarul pentru răsaduri de flori, semințe sau lăstari, acesta având ordin de la doamna Reed să cumpere de la domnișoară toate produsele din grădinița ei, pe care ea dorea să le vândă; iar Eliza și-ar fi vândut și părul din cap, dacă așa ar fi putut obține un profit frumuseț. Cât despre bani, la început și i-a ascuns în cotloane ciudate, înfășurați într-o cârpă sau într-o bucată de hârtie veche; dar cum unele dintre aceste comori fuseseră descoperite de cameristă, Eliza, temându-se că într-o zi și-ar putea pierde mica avere, a acceptat să i-o încredințeze mamei sale, cu o dobândă de cămătar — cincizeci sau șaiszeci la sută, dobândă din care pretindea fiecare bănuț, ținându-și socotelile cu o grijă înverșunată într-un carnețel.

Georgiana stătea pe un taburet înalt, aranjându-și părul în oglindă și prinzându-și în bucle flori artificiale și pene decolorate, din care găsisese o mulțime într-un cufăr din pod.

Eu îmi făceam patul, căci promisem ordine stricte de la Bessie, să fie aranjat înainte de a se întoarce ea (căci Bessie mă folosea acum ca un fel de ajutoare a ei în camera copiilor, punându-mă să fac ordine în încăpere, să șterg praful de pe scaune și altele). După ce am întins cuvertura și mi-am împăturit cămașa de noapte, m-am dus la canapeaua de la fereastră ca să așez în ordine niște cărți cu poze și mobilă de păpuși răspândite acolo, dar un ordin scurt al Georgianeii să-i las jucăriile în pace (căci micuțele scaune și oglinzi, farfuriile și ceștile ca pentru zâne erau proprietatea ei) m-a oprit. Iar apoi, neavând ce face, am început

să suflu peste florile de gheață cu care era împodobită fereastra, curățînd astfel un mic ochi de geam prin care să mă pot uita afară, unde totul era nemișcat și împietrit de un ger năprasnic.

De la fereastră se puteau vedea căsuța portarului și aleea care ducea pînă în fața casei. Și chiar când topisem suficient din frunzișul alb-argintiu care ascundea geamul, pentru a putea privi afară, am văzut porțile deschizându-se larg și o trăsură pătrunzând pe alee. Am privit-o cu indiferență, în timp ce se apropia de casă: la Gateshead veneau adeseori trăsură, dar nici una nu aducea vreodată oaspeți care să mă intereseze. S-a oprit în fața casei, clopoțelul de la intrare a răsunat puternic și nou-venitul a fost invitat înăuntru. Cum toate acestea nu însemnau nimic pentru mine, privirea mea distantă a găsit în curînd o atracție mai interesantă: un mic prigor înfometat venise să se așeze și să cirească pe rămurelele unui cireș desfrunzit lipit de zidul de lîngă fereastră. Ceea ce mai rămăsese din micul meu dejun format din lapte și pâine se afla pe masă, iar după ce am fărâmițat o bucătică de chiflă, tocmai trăgeam de cercevea ca să pun pe pervaz firimiturile, când Bessie, urcând în fugă scările, a intrat în cameră.

— Domnișoară Jane, scoate-ți șorțulețul — ce faci acolo? Te-ai spălat pe mâini și pe față în dimineața asta?

Am mai tras o dată de geam înainte să-i răspund, pentru că voiam ca păsărica să-și primească porția; cerceveaua a cedat, eu am presărat firimiturile, câteva pe pervaz, câteva pe rămurica cireșului; apoi, închizând fereastra, am răspuns:

— Nu, Bessie, de-abia am terminat de șters praful.

— Copil neastîmpărat și neîngrijit! Și ce faci acum? Ești roșie la față de parcă ai fi făcut vreo poznă. De ce-ai deschis fereastra?

Am fost scutită de osteneala de a mai răspunde, căci Bessie părea prea grăbită pentru a-mi mai asculta explicațiile; m-a tras la lavoar, m-a frecat fără milă, dar din fericire rapid, pe față și pe mâini, cu săpun, apă și cu un prosop aspru; mi-a aranjat părul trecând iute o perie prin el, mi-a scos șorțulețul și apoi, trăgându-mă în grabă afară din cameră, mi-a spus să cobor imediat, pentru că eram așteptată în salonaș.

Aș fi vrut s-o întreb cine mă aștepta și dacă doamna Reed era acolo; dar Bessie plecase deja și închisese ușa de la cameră în urma mea. Am coborât încet. Timp de trei luni, nu fusesem niciodată chemată de doamna Reed; obligată să stau atât de mult în camera copiilor, salonașul, sufrageria și salonul deveniseră pentru mine niște locuri înfricoșătoare, unde mă temeam să pătrund.

Acum stăteam în holul pustiu; în fața mea se afla ușa salonașului unde se lua micul dejun și m-am oprit înaintea ei, speriată și tremurând. Ce ființă lașă și jalnică făcuse din mine în acele zile frica, născută din pedeapsa nedreaptă! Mă temeam să intru în salonaș; am rămas acolo zece minute, într-o ezitare agitată. Sunetul nervos al clopoțelului din salonaș mă făcu să mă hotărâsc: *trebuia* să intru.

„Cine mă aștepta oare?” m-am întrebat pe când răsuceam cu amândouă mâinile clanța înțepenită, care pentru câteva secunde rezistă eforturilor mele. „Pe cine o să văd lângă doamna Reed în încăpere — un bărbat sau o femeie?” Clanța se răsuci, ușa se deschise și, după ce am intrat și am făcut o reverență adâncă, am ridicat privirea — o, ce coloană întunecată! — cel puțin așa mi-a părut la prima vedere silueta dreaptă, subțire, înveșmântată în negru, care stătea în picioare, țeapănă, pe covorașul din fața căminului: fața încruntată a acelei ființe era o mască sculptată, așezată în chip de capitel deasupra coloanei.

Doamna Reed stătea în locul ei obișnuit de lângă foc; îmi făcu semn să mă apropiu. Am ascultat-o și ea m-a prezentat străinului împietrit cu următoarele cuvinte:

— Aceasta este fetița despre care v-am vorbit.

El, pentru că era un bărbat, și-a întors încet capul către locul unde mă aflam și după ce m-a cercetat cu ochii săi cenușii pătrunzători, de sub sprâncenele stufoase, a spus pe un ton solemn, cu o voce gravă:

— E mărunțică; ce vârstă are?

— Zece ani.

— Așa de mult? răspunse el cu îndoială în glas.

Continuă să mă cerceteze timp de câteva minute, apoi mi se adresă:

— Care ți-e numele, fetițo?

— Jane Eyre, domnule.

Pronunțând aceste cuvinte, mi-am ridicat privirea; mi se părea un domn înalt, dar pe atunci eu eram foarte mică; trăsăturile lui erau masive și, la fel ca întreaga lui siluetă, aspre și riguroase.

— Ei bine, Jane Eyre, ești un copil cuminte?

Îmi era imposibil să dau un răspuns afirmativ; mica mea lume în care trăiam avea o părere contrară, așa că am tăcut. Doamna Reed răspunse pentru mine, clătinând sugestiv din cap, apoi adăugă:

— Poate că ar fi mai bine să nu stăruim asupra acestui subiect, domnule Brocklehurst¹.

— Îmi pare rău să aud asta! Trebuie să discut cu ea, replică el și, înclinându-și silueta perfect dreaptă, se instalează în fotoliul aflat în fața doamnei Reed. Vino aici! îmi spuse.

Am pășit pe covoraș; el mă așează drept în fața lui. Ce față avea acum, când chipurile noastre se aflau la același nivel ! Ce nas mare și ce gură și ce dinți lați și ieșiți în afară !

— Nimic nu e mai trist decât să vezi un copil neascultător, începu el, în special o fetiță neascultătoare. Știi unde se duc cei răi după moarte?

— Se duc în iad, fu răspunsul meu imediat și pios.

— Și ce e iadul? Poți să-mi spui?

— O gaură mare plină cu foc.

— Și ți-ar plăcea să cazi în gaura aia și să arzi acolo pentru veșnicie?

— Nu, domnule.

— Și ce trebuie să faci ca să nu ajungi acolo?

M-am gândit o clipă, apoi am răspuns — fără ca răspunsul meu să fie cel așteptat:

— Trebuie să rămân sănătoasă și să nu mor.

¹ Modelul acestui personaj pare să fi fost reverendul William Carus Wilson (1791-1859), fondatorul școlii Cowan Bridge, pe care se bazează școala Lowood din *Jane Eyre*.

— Cum poți să rămâi sănătoasă? În fiecare zi mor copii mai mici decât tine. Doar acum câteva zile am îngropat un copilăș de cinci ani — un copilăș cuminte, al cărui suflet este acum în rai. Mă tem că nu s-ar putea spune același lucru și despre tine, dacă s-ar întâmpla să fii chemată în lumea cealaltă.

Neputându-i spulbera îndoiala, mi-am lăsat doar privirea în jos, către cele două picioare mari așezate pe covoraș, și am oftat, dorindu-mi să mă aflu departe de acel loc.

— Sper că acest oftat vine din inimă și că te căiești că ai adus atâta supărare generoasei tale binefăcătoare.

„Binefăcătoare! Binefăcătoare!” mi-am spus eu. „Toți o numesc pe doamna Reed binefăcătoarea mea; dacă-i așa, atunci o binefăcătoare e ceva cu totul neplăcut.”

— Îți spui rugăciunile seara și dimineața? continuă interogatoriul.

— Da, domnule.

— Citești *Biblia*?

— Uneori.

— O faci cu plăcere?

— Îmi place *Apocalipsa* și cartea lui *Daniel*, și *Geneza*, și *Samuel*, și puțin din *Exod*, și unele părți din *Regi* și *Cronici*, și *Iov*, și *Iona*.

— Și *Psalmii*? Sper că-ți plac.

— Nu, domnule.

— Nu? Vai, ce rușine! Eu am un băiețel mai mic decât tine, care știe pe dinafară șase *Psalmi*, și când îl întrebi ce preferă, o turtă dulce sau să învețe un verset din *Psalmi*, el spune: „Oh, versetul! Îngerii cântă *Psalmi*! Aș vrea și eu să fiu un înger aș aici, pe pământ!” Și apoi primește două bucați de turtă dulce ca recompensă pentru credința lui.

— *Psalmii* nu sunt interesați, am remarcat eu.

— Asta dovedește că ai o inimă rea; și trebuie să te rogi ca Domnul să ți-o schimbe, să-ți dea una nouă și curată — să-ți ia inima de piatră și să-ți dea una de carne.

Tocmai mă pregăteam să formulez o întrebare legată de felul în care putea fi realizată această operație, când doamna Reed

intervenii, spunându-mi să mă așez. Apoi continuă ea însăși conversația:

— Domnule Brocklehurst, cred că v-am dat de înțeles în scrisoarea pe care v-am scris-o acum trei săptămâni că această fetiță nu are caracterul și firea pe care mi le-aș dori. Dacă o veți primi la școala Lowood, m-aș bucura să li se ceară supraveghetorului și profesoarelor să o urmărească atent și, în primul rând, să aibă grijă la cel mai mare defect al ei, acela de a minți. Spun aceasta cu tine de față, Jane, ca să nu încerci să-l amăgești pe domnul Brocklehurst.

Mă temeam de doamna Reed și nu o plăceam deloc; căci îi stătea în fire să mă rănească fără milă; niciodată nu mă simțeam bine în prezența ei; oricât m-aș fi supus, oricât m-aș fi străduit să o mulțumesc, eforturile mele erau respinse și răsplătite cu afirmații precum cea de mai înainte. Acum, rostită în fața unui străin, acuzația îmi sfâșie inima. Înțelegeam vag că ea eliminase deja speranța din noua etapă a existenței în care hotărâse că voi intra; simțeam, deși nu-mi puteam exprima sentimentul, că ea semăna ură și asprime pe drumul care mă aștepta; m-am văzut transformată sub privirea domnului Brocklehurst într-un copil viclean și rău și ce puteam face eu pentru a repara nedreptatea?

„Chiar nimic”, mi-am spus, chinându-mă să-mi înăbuș în grabă câteva lacrimi, dovada neputincioasă a suferinței mele.

— Minciuna este cu adevărat un defect grav la un copil, spuse domnul Brocklehurst, este la fel ca fățarnicia și toți mincinoșii își vor afla locul în lacul cu foc și pucioasă; oricum, va fi supravegheată, doamnă Reed; voi vorbi cu domnișoara Temple și cu profesoarele.

— Aș dori să fie educată într-un fel potrivit cu perspectivele pe care le are, continuă binefăcătoarea mea. Să fie utilă, să rămână umilă. Cât despre vacanțe, cu permisiunea dumneavoastră, le va petrece întotdeauna la Lowood.

— Hotărârile dumneavoastră sunt foarte inteligente, răspunse domnul Brocklehurst. Umilința este o virtute creștină și una deosebit de potrivită elevelor de la Lowood; prin urmare, eu cer să se acorde o grijă deosebită însuflării ei. Am studiat cea

mai bună modalitate de a înăbuși în ele sentimentul lumesc al mândriei și nu mai departe de zilele trecute am avut o plăcută dovadă a reușitei mele. Cea de-a doua fiică a mea, Augusta, a vizitat împreună cu mama ei școala și la întoarcere a spus: „Oh, tăticule, cât de liniștite și de modeste par toate fetele de la Lowood! Cu părul pieptănat după urechi și șorțulețele lor lungi, cu acele buzunărașe prinse pe rochiile lor — sunt aproape ca și copiii de oameni săraci!” Și a adăugat ea: „Se uitau la rochia mea și a mamei de parcă nu mai văzuseră niciodată un veșmânt de mătase.”

— Aceasta este poziția pe care o aprob, replică doamna Reed. Să fi căutat în toată Anglia și tot n-aș fi putut găsi o școală mai potrivită pentru un copil ca Jane Eyre. Modestia, dragul meu domn Brocklehurst — modestia o susțin în toate.

— Modestia, doamnă, este prima dintre îndatoririle creștine; și a fost întotdeauna respectată în fiecare aspect legat de școala Lowood: mâncare și haine simple, o locuință fără pretenții, obiceiuri aspre și îndeletniciri active. Acestea sunt regulile pentru școală și pentru cei ce locuiesc acolo.

— Așa e, domnule. Pot avea atunci încredere că această copilă va fi primită ca elevă la Lowood și va fi educată acolo potrivit condiției și perspectivelor sale?

— Da, doamnă, puteți; va fi așezată în acea răsadniță de plante alese — și sper că își va arăta recunoștința pentru neprețuitul privilegiu de a fi aleasă¹.

— O s-o trimit atunci cât mai repede, domnule Brocklehurst. Căci, vă asigur, sunt nerăbdătoare să mă eliberez de o responsabilitate care devine prea obositoare.

— Fără îndoială, fără îndoială, doamnă! Și acum vă urez o dimineată plăcută. Mă voi întoarce la conacul Brocklehurst abia peste o săptămână sau două; bunul meu prieten, arhidiaconul, nu mă lasă să-l părăsesc prea curând. O să-i scriu domnișoarei Temple să aștepte o nouă elevă și astfel nu vor fi greutăți cu primirea ei. La revedere!

¹ Limbajul este specific calvinismului, care socotea că doar cei „aleși” vor fi mântuiți.

— La revedere, domnule Brocklehurst. Transmiteți complimentele mele doamnei și domnișoarei Brocklehurst, Augustei și lui Theodore și domnișorului Broughton Brocklehurst.

— Așa voi face, doamnă. Fetiță, ia această carte intitulată *Călăuza copilului*; citește-o la vremea rugăciunii, mai cu seamă acea parte cu o relatare a năprasnicei morți neașteptate a Marthei G. — un copil neascultător, dedat minciunii și înșelătoriei.

Cu aceste cuvinte, domnul Brocklehurst îmi puse în mână o broșură subțire, cusută într-o copertă. Apoi sună clopoțelul pentru a i se aduce trăsura și plecă.

Am rămas singură cu doamna Reed. Câteva minute se scurseră în tăcere. Ea cosea, eu o priveam. La acea vreme, doamna Reed putea să aibă cam 36 sau 37 de ani. Era o femeie voinică, avea umerii drepți, mâinile și picioarele puternice. Nu era înaltă și, deși era solidă, nu părea obeză. Avea o față destul de lătăreată, cu maxilarul inferior mai mare și puternic; fruntea era îngustă, bărbia proeminentă, gura și nasul destul de obișnuite; sub sprâncenele deschise la culoare scânteiau ochii lipsiți de milă; pielea era smeadă și mată, părul cânepiu; avea o constituție sănătoasă — nu se îmbolnăvea niciodată. Conducea casa cu precizie și înțelepciune, ținând sub un control sever gospodăria și fermele. Doar copiii ei îi sfidau uneori autoritatea și râdeau de ea cu dispreț. Se îmbrăca bine, iar înfățișarea și ținuta ei îi puneau în valoare hainele frumoase.

Stând pe un scăunel scund, la câțiva metri de fotoliul ei, îi studiam trupul, îi cercetam trăsăturile. În mână țineam broșura ce conținea moartea năprasnică a Mincinoasei, poveste asupra căreia mi se atrăsese atenția ca în cazul unui avertisment potrivit. Ceea ce tocmai se petcuse, ceea ce doamna Reed îi spusese despre mine domnului Brocklehurst, întregul caracter al discuției lor era proaspăt, neprelucrat, dureros în mintea mea. Simțisem fiecare cuvânt la fel de ascuțit pe cât de clar îl auzisem, și în mine creștea acum un sentiment de indignare.

Doamna Reed își ridică privirea de la lucrul ei; ochii i se opriră asupra mea și în același moment, degetele ei își întrerupseră mișcările iuți.

— Pleacă de aici — du-te în camera copiilor! fu ordinul ei.

Privirea mea sau poate altceva trebuie să i se fi părut jignitor, căci vorbea cu o iritare extremă, deși reținută. M-am ridicat și m-am îndreptat către ușă; apoi m-am întors; am traversat camera până la fereastră, după care m-am apropiat de doamna Reed.

Trebuia să vorbesc: fusem călcată în picioare fără milă și trebuia să ripostez — dar cum? Ce putere aveam eu să răspund cu represalii dușmanului meu? Mi-am adunat forțele și le-am pus în aceste cuvinte directe și sincere:

— Eu nu sunt mincinoasă; dacă aș fi, ți-aș spune că te iubesc; dar îți spun acum că nu te iubesc; am cea mai mare ură pentru dumneata, după John Reed; iar această carte despre fata mincinoasă poți să i-o dai fiicei dumitale, Georgiana, pentru că ea e cea care spune minciuni, și nu eu.

Măinile doamnei Reed continuau să stea nemișcate pe lucrul ei; privirea ei de gheață era ațintită cu răceală asupra mea.

— Mai ai ceva de spus? întrebă ea, mai degrabă cu tonul cu care te-ai adresa unui dușman adult, decât cu cel care e de obicei folosit față de un copil.

Privirea ei și vocea aceea au stârnit în mine toată ura pe care o simțeam. Tremurând din cap până în picioare, cuprinsă de o agitație de nestăpânit, am continuat:

— Mă bucur că nu-mi ești rudă; nu o să-ți mai spun niciodată mătușă, câte zile oi avea. N-o să vin niciodată să te văd când o să fiu mare; și dacă cineva o să mă întrebe dacă te plac și cum te-ai purtat cu mine, o să spun că doar gândindu-mă la dumneata mi se face rău și că m-ai tratat cu o cruzime îngrozitoare.

— Cum îndrăznești să afirmi așa ceva, Jane Eyre?

— Cum îndrăznesc, doamnă Reed? Cum îndrăznesc? Pentru că asta e *adevărul*. Crezi că nu am simțăminte și că nu am nevoie de puțină dragoste sau bunătate; dar eu nu pot trăi așa — și dumneata nu ai pic de milă. O să-mi amintesc mereu cum m-ai împins — cu brutalitate și cu sălbăcie m-ai împins în camera roșie și m-ai încuiat acolo —, o să-mi amintesc până în ultima zi a vieții mele; deși sufeream nespus, deși strigam, găuită de durere, „Ai milă, mătușă Reed!” Și ce pedeapsă cumplită m-ai

făcut să îndur pentru că băiatul dumitale rău m-a lovit — m-a trântit pe jos fără să-i fi făcut nimic. Asta o să spun oricui mă întreabă, întreaga poveste, așa cum s-a întâmplat. Lumea crede că ești o femeie bună, dar ești rea, cu inima de piatră. Dumneata ești *mincinoasă*!

Când am terminat tot ce aveam de spus, sufletul a început să-mi crească, să exulte, purtând în el cel mai ciudat sentiment de libertate, de triumf pe care-l simțisem vreodată. Era ca și cum o legătură invizibilă se frânsese și eu îmi croisem drum într-o libertate nesperată. Și sentimentul meu era întemeiat, căci doamna Reed părea speriată, iar lucrul îi alunecase de pe genunchi; își ridică mâinile, legănându-se dintr-o parte în alta, și fața i se strâmbase, ca și cum stătea să plângă.

— Jane, faci o greșeală; ce se întâmplă cu tine? De ce tremuri atât de tare? Vrei să bei niște apă?

— Nu, doamnă Reed.

— Vrei altceva, Jane? Crede-mă, tot ce doresc este să-ți fiu prietenă.

— Dumneata, nu. I-ai spus domnului Brocklehurst că am o fire urâtă, că sunt mincinoasă; și o să le spun tuturor de la Lowood cum ești și ce ai făcut.

— Jane, tu nu înțelegi lucrurile astea: copiii trebuie să fie corecți pentru greșelile lor.

— Minciuna nu e greșeala mea! am strigat eu cu o voce ascuțită, sălbatică.

— Dar ești pătimasă, Jane, trebuie să recunoști asta; și acum întoarce-te în camera copiilor, draga mea, și stai puțin în pat.

— Nu sunt draga dumitale; nu pot să stau în pat: trimite-mă iute la școală, doamnă Reed, pentru că urăsc această casă.

— Da, o s-o trimit iute la școală, murmură doamna Reed, *sotto-voce*; și, adunându-și lucrul, părăsi brusc încăperea.

Fusesem lăsată singură — învingătoare pe câmpul de luptă. Fusesse cea mai grea bătălie pe care o purtasem și prima victorie pe care o câștigasem. Am rămas un timp în picioare pe covoraș, acolo unde stătuse domnul Brocklehurst, savurându-mi singurătatea de învingător. La început am zâmbit în sinea mea și m-am

simțit îmbărbătată de succes; dar această bucurie aprinsă se stinse în mine la fel de repede pe cât se domoli zvâcnirea pulsului accelerat. Un copil nu se poate certa cu cei mari, așa cum făcusem eu; nu poate să-și reverse nestăpânit sentimentele de furie — așa cum făcusem cu ale mele — fără a simți apoi strângerea de inimă a remușcării și fiorul rece al părerii de rău. O coamă de iarbă-neagră aprinsă, vie, devoratoare — așa a fost mintea mea câta vreme am acuzat-o și amenințat-o pe doamna Reed; aceeași coamă, neagră și arsă după ce flăcările s-au stins, se potrivea cu ceea ce simțeam după o jumătate de ceas de tăcere și gânduri care m-au făcut să înțeleg nebunia purtării mele și tristețea situației în care mă aflam eu, care uram și eram urâtă cu aceeași tărie.

Pentru prima oară simțisem gustul răzbunării, la fel cum te bucuri de un vin parfumat, când îl înghiți, cald și aromat; dar gustul care mi-a rămas după aceea, de metal și de rugină, mi-a dat senzația că fusesem otrăvită. M-aș fi dus acum de bunăvoie să-i cer iertare doamnei Reed; dar știam — în parte din experiență, în parte din instinct — că așa aș fi făcut-o să mă respingă cu un dispreț îndoit, stârnind din nou toate pornirile aprige ale firii mele.

Era mai de dorit să-mi exerseze o calitate mai bună decât cea a vorbitului cu patimă; să-mi hrănesc mai degrabă un sentiment mai puțin răutăcios decât acela al indignării mele întunecate. Am luat o carte cu povești arabe¹; m-am așezat și m-am străduit să citesc. Dar ceea ce citeam n-avea nici un înțeles; gândurile mele pluteau între mine și rândurile care de obicei mă fascinau. Am deschis ușa înaltă de sticlă din salon; tufișurile erau nemișcate; gerul mohorât domnea pretutindeni, cât vedeai cu ochii, neștirbit de soare sau de vreo adiere de vânt. Mi-am acoperit capul cu brațele și cu poala fustei și am ieșit să mă plimb într-o parte a parcului, care era destul de izolată; dar n-am găsit nici o plăcere în copacii tăcuți, conurile căzute, relicvele înghețate ale toamnei, frunzele ruginii, măturate de vânturi din

¹ Când Jane revine la Gateshead, ea vede cele *O mie și una de nopți* „chiar deasupra” lui Bewick. Copiii Brontë ar fi putut citi și *Tales of the Genii*, de James Ridley (publicată în 1764).

trecut în grămezi acum înghețate. M-am rezemat de o poartă și m-am uitat spre câmpul pustiu unde nu păștea nici o turmă, unde iarba scurtă era ciupită de ger și pălită. Era o zi atât de cenușie; un cer întunecat, îngreunat de zăpadă, acoperea totul; din el cădeau, când și când, fulgi ce se așezau pe cărarea tare și pe pajiștea brumată, fără să se topească. Am rămas acolo, un copil amărât, șoptindu-mi întruna: „Ce să fac? Ce să fac?”

Brusc, am auzit o voce limpede strigând:

— Domnișoară Jane! Unde ești? Vino la masă!

Era Bessie, știam prea bine; dar am rămas nemișcată; pașii ei ușori se auziră pe cărare.

— Copil rău ce ești! spuse ea. De ce nu vii când te strig?

Prezența lui Bessie mă bucură mai mult decât gândurile care mă frământaseră până atunci, deși, ca de obicei, ea era oarecum supărată. Adevărul este că după cearta mea cu doamna Reed — și victoria obținută —, nu eram dispusă să-mi pese prea mult de furia trecătoare a lui Bessie, ci eram înclinată să mă încălzesc la căldura inimii ei tinere și vesele. Așa că am cuprins-o cu brațele și am zis:

— Haide, Bessie! Nu mă mai certa!

Gestul meu era mai sincer și mai lipsit de teamă decât obișnuiam să-mi îngădui și îi făcu plăcere.

— Ești un copil ciudat, domnișoară Jane, spuse ea coborându-și privirea spre mine. O făptură mică, singuratică și hoinară; și cred că pleci la școală, nu?

Am dat din cap.

— Și n-o să-ți pară rău s-o părăsești pe biata Bessie?

— Ce-i pasă lui Bessie de mine? Tot timpul mă ceartă.

— Pentru că ești așa o făptură ciudată, temătoare și sfioasă. Ar trebui să fii mai îndrăzneță.

— Ce? Ca să primesc și mai multe lovituri?

— Prostii! Dar își cam bat joc de tine, asta-i drept. Mama mi-a zis, când a venit săptămâna trecută să mă vadă, că nu i-ar plăcea ca unul din copiii ei să fie în locul tău. Acum vino înăuntru, am o veste bună pentru tine.

— Nu cred că ai, Bessie.

— Copilule! Ce vrei să spui? Cu ce ochi triști te uiți la mine! Ei, păi stăpâna, domnișoarele și domnișorul ies pentru ceai în după-amiaza asta, iar tu o să-ți bei ceaiul cu mine. O să o rog pe bucătăreasă să-ți facă un cozonăcel și pe urmă o să mă ajuti să mă uit prin sertarele tale; căci curând trebuie să-ți pregătesc bagajul. Stăpâna vrea să pleci de la Gateshead în câteva zile și trebuie să-ți alegi jucăriile pe care vrei să le iei cu tine.

— Bessie, trebuie să-mi promiți că n-o să mă mai cerți până plec.

— Ei bine, așa o să fac, dar ai grijă să fii o fetiță cuminte și nu te teme de mine. Nu te mai speria când mi se întâmplă să vorbesc mai răstit, căci asta mă stârnește și mai tare.

— Nu cred că o să-mi mai fie vreodată frică de tine, Bessie, pentru că m-am obișnuit cu tine. Și curând o să fie alți oameni de care o să mă tem.

— Dacă o să te temi de ei, n-o să te placă.

— Așa ca tine, Bessie?

— Eu te plac, domnișoară; cred că țin la tine mai mult decât la toți ceilalți.

— Nu prea o arăți.

— Isteațo! Ai un fel cu totul nou de a vorbi. Cum de ești așa de îndrăzneță și de vitează?

— Păi, curând o să fiu departe de tine și apoi... Mă pregăteam să spun ceva despre ceea ce se petrecuse între mine și doamna Reed, dar gândindu-mă puțin, am socotit că e mai bine să păstrez tăcerea asupra aceluia subiect.

— Și te bucuri să mă părăsești?

— Deloc, Bessie; de fapt, acum mai degrabă îmi pare rău.

— Acum! Și mai degrabă! Cu câtă răceală o spune tânăra mea domnișoară! Îndrăznesc să cred că dacă ți-aș cere acum un sărut, nu mi l-ai da: ai spune că *mai degrabă* nu.

— O să te sărut cu dragă inimă: lasă-ți capul în jos.

Bessie se aplecă, ne îmbrățișarăm și eu o urmaș în casă cu sufletul alinat. După-amiaza trecu în pace și armonie, iar seara, Bessie îmi spuse câteva dintre cele mai frumoase povești ale ei și îmi cântă unele dintre cele mai dulci cântece. Chiar și pentru mine, viața avea câteva licăriri de lumină.

CAPITOLUL V

DE-ABIA BĂTUSE DE ORA CINCI, în dimineața zilei de 19 ianuarie, când Bessie intră cu o lumânare mare în cămăruța mea, pentru a mă găsi deja sculată și aproape îmbrăcată. Mă trezisem de o jumătate de oră, mă spălasem pe față și mă îmbrăcasem la lumina lunii care tocmai apunea și ale cărei raze se strecurau prin fereastra îngustă de lângă patul meu. Urma să părăsesc Gateshead în acea zi, cu o diligență care trecea pe la poarta conacului la șase dimineața. Bessie era singura persoană trează din casă; aprinsese focul în camera copiilor, unde acum îmi pregătea ceva de mâncare. Prea puțini copii pot mânca atunci când sunt nerăbdători la gândul unei călătorii; nici eu nu puteam. Bessie, după ce mă rugase în zadar să iau câteva linguri din laptele fiert pe care mi-l pregătise sau măcar puțină pâine, înfășură câțiva biscuiți într-o hârtie și mi-i băgă în săculeț; apoi mă ajută să-mi pun pelerina și boneta și, după ce se înfășură într-un șal, ieșirăm amândouă din cameră. Pe când treceam pe lângă dormitorul doamnei Reed, Bessie îmi spuse:

— Nu intri să-i spui rămas-bun stăpânei?

— Nu, Bessie; a venit ea la patul meu aseară, când tu coborâseși să mănânci, și mi-a zis că nu trebuie s-o deranjez în dimineața asta, și nici pe verii mei; apoi mi-a zis să nu uit că ea mi-a fost întotdeauna cea mai bună prietenă și prin urmare să vorbesc frumos despre ea și să-i fiu recunoscătoare.

— Și ce-ai zis, domnișoară?

— Nimic, mi-am tras cearșaful peste cap și m-am întors cu fața la perete.

— N-ai făcut bine, domnișoară Jane.

— Am făcut foarte bine, Bessie. Stăpâna ta nu mi-a fost prietenă; mi-a fost dușman.

— Oh, domnișoară Jane! Nu spune asta!

— Adio, Gateshead! strigai eu pe când străbăteam holul și ieșeam pe ușa din față.

Luna dispăruse și era întuneric beznă. Bessie ducea un felinar a cărui lumină cădea pe treptele ude și pe aleea de pietriș

îmbibată de apă, căci zăpada tocmai se topise. Dimineața de iarnă era aspră și rece ; îmi auzeam dinții clănțănind pe măsură ce pășeam grăbită pe alee. În căsuța portarului se vedea lumină; când am ajuns acolo, soția acestuia tocmai aprindea focul; cufărul meu, care fusese dus acolo cu o seară înainte, stătea legat cu o sfoară lângă ușă. Mai erau doar câteva minute până la ora șase și, la scurt timp după ce orologiul bătuse ora exactă, un zgomot îndepărtat de roți anunță sosirea diligenței; m-am dus lângă ușă și i-am urmărit felinarele apropiindu-se repede prin întuneric.

— Pleacă singură? întrebă soția portarului.

— Da.

— Merge departe?

— Cincizeci de mile.

— Ce drum lung! Mă mir că doamnei Reed nu-i e frică s-o lase singură atât de departe.

Diligența opri; stătea în fața porții, cu cei patru cai ai săi și cu imperiala plină de călători; vizitiul și însoțitorul lui strigară să ne grăbim; cufărul meu fu urcat; eu fui luată de la gâtul lui Bessie, de care stăteam atârnată, sărutând-o.

— Ai mare grijă de ea, îi strigă ea vizitiului, în vreme ce el mă ridica în diligență.

— Da, da! răspunse acesta.

Ușa fu trântită, o voce exclamă: „E-n regulă” și o pornirăm la drum. Așa m-am despărțit eu de Bessie și de Gateshead — purtată spre locuri necunoscute și, cum socoteam atunci, îndepărtate și misterioase.

Nu-mi amintesc prea multe din călătorie; știu doar că ziua mi s-a părut nesfârșită și aveam impresia că străbăteam sute de mile de drum. Am trecut prin câteva orașe și într-unul, un oraș foarte mare, diligența s-a oprit, caii au fost deshămați și pasagerii au coborât să ia cina. Am fost dusă la un han, unde vizitiul a vrut să mănânc ceva; dar cum n-aveam chef să mănânc, m-a lăsat într-o încăpere imensă cu câte un șemineu la ambele capete, un candelabru atârând din tavan și o mică galerie roșie, suspendată pe un perete și plină cu instrumente muzicale. Un

timp m-am plimbat prin cameră, cu un sentiment foarte ciudat și temându-mă să nu intre cineva să mă răpească. Eram convinsă că există răpitori de copii, căci faptele lor apăreau adesea în poveștile pe care Bessie le spunea lângă foc. În cele din urmă, vizitiul se întoarse; din nou am fost băgată în diligență, protectorul meu s-a urcat la locul lui, a suflat în trâmbiță și am pornit-o huruind pe „strada de piatră” din L¹.

După-amiaza veni, umedă și destul de cețoasă; pe când se lăsa amurgul, am început să simt că într-adevăr ne îndepărtam mult de Gateshead: nu mai treceam prin orașe; peisajul se schimba; în zare se ridicau mari dealuri cenușii; pe când lumina amurgului se stingea, am coborât o vale, întunecată de păduri, și după ce bezna din jur a făcut totul invizibil, am auzit un vânt suierând puternic printre copaci.

Legănată de sunetul lui, am ațipit în cele din urmă; nu dormisem prea mult, când oprirea bruscă a diligenței mă trezi; ușa era deschisă și o femeie ce părea servitoare stătea lângă ea; i-am văzut fața și rochia în lumina felinarului.

— E aici o fetiță numită Jane Eyre? întrebă ea.

Am răspuns „Da” și atunci am fost ridicată și scoasă afară; cufărul mi-a fost coborât și diligența a plecat imediat mai departe.

Eram înțepenită după atâta stat pe banchetă și amețită de zgomotul și legănarea diligenței; mi-am venit în fire și am privit în jur. Ploaia, vântul și întunericul umpleau aerul; cu toate acestea, am deslușit neclar în fața mea un zid și în el o ușă deschisă. Prin această ușă am trecut cu noua mea călăuză, care a închis-o și a încuiat-o în urma sa. Acum puteam zări o casă sau un șir de case — căci clădirea se întindea până departe — cu multe ferestre, și la unele dintre ele ardea lumina. Am mers pe o cărare lată cu pietriș, plină de apă, și am ajuns la o ușă; apoi servitoarea m-a condus printr-un hol lung într-o cameră unde ardea focul și m-a lăsat singură acolo.

¹ „Strada de piatră” — cf. Byron, *Childe Harold's Pilgrimage*, III, xxii, 2. L.: poate că Charlotte Brontë se gândește la Leeds. Cowan Bridge era pe ruta de diligență Leeds-Kendal.

Am rămas în picioare, încălzindu-mi la foc degetele amorțite de frig, apoi m-am uitat în jur; nu era nici o lumânare în încăpere, dar lumina ce pâlpâia în cămin dezvăluia când și când pereții cu tapet, covorul, draperiile și mobila strălucitoare de mahon; era un salon, nu atât de spațios și de frumos ca sufrageria de la Gateshead, dar destul de confortabil. Tocmai mă chinuiam să deslușesc tema unei picturi de pe perete, când ușa se deschise și cineva cu o lumânare în mână intră, urmat îndeaproape de o altă persoană.

Prima persoană era o doamnă înaltă cu părul negru și ochi întunecați, cu o frunte lată și albă; era în parte înfășurată într-un șal, avea un aer grav și o ținută dreaptă.

— Copila e prea mică pentru a fi trimisă singură, spuse ea, așezând lumânarea pe masă. Mă privi cu atenție câteva minute, apoi adăugă: Ar fi mai bine să se culce repede, pare istovită. Ești obosită? mă întrebă, punându-mi o mână pe umăr.

— Puțin, doamnă.

— Și ți-e foame, fără îndoială; să mănânce ceva înainte să se culce, domnișoară Miller. E prima dată când te desparți de părinți ca să pleci la școală, fetițo?

I-am explicat că nu aveam părinți.

Mă întrebă de când erau morți; apoi câți ani aveam, cum mă numeam, dacă știam să citesc, să scriu, să cos puțin; apoi îmi atinse blând obrazul cu un deget și, spunând că spera să fiu un copil cuminte, mă trimise de-acolo cu domnișoara Miller.

Doamna de care mă despărțisem putea avea cam douăzeci și nouă de ani; cea care mergea acum cu mine părea cu câțiva ani mai tânără; prima mă impresionase cu vocea, înfățișarea și ținuta ei; domnișoara Miller era mai ștearsă; rumenă în obraji, dar cu un chip mai necăjit; grăbită la mers și în mișcări, părea, într-adevăr, întocmai ca cineva care trebuia să se ocupe mereu de o multitudine de sarcini — și mai târziu am aflat că era și pedagogă. Conduasă de ea, am trecut dintr-o încăpere în alta, dintr-un hol în altul, străbătând o clădire mare, cu formă neregulată; până când, ieșind din tăcerea totală și oarecum lugubră ce stăpânea acea parte a casei pe care o traversaserăm,

am ajuns într-o zumzăială de voci și curând am intrat într-o cameră lată și lungă, cu câte două mese mari din scânduri de brad la fiecare capăt al încăperii; pe fiecare ardeau câte două lumânări și în jurul lor stăteau așezate pe bănci o mulțime de fete de toate vârstele, de la nouă la douăzeci de ani. Văzute la lumina palidă a lumânărilor, mi s-au părut a fi fără număr, dar de fapt nu erau mai multe de optzeci; erau îmbrăcate toate la fel — rochii din stofă de lână maro, cu o croială ciudată, și șorțuri lungi de olandă. Era ora de studiu; își învățau pe de rost tema pentru a doua zi, iar murmurul pe care-l auzisem era amestecul de lecții repetate în șoaptă.

Domnișoara Miller mi-a făcut semn să mă așez pe o bancă lângă ușă, apoi, îndreptându-se către capătul încăperii, strigă:

— Monitoare, strângeți cărțile și lăsați-le la o parte!

Patru fete înalte se ridicară de la diferite mese și, trecând primprejur, adunară cărțile. Domnișoara Miller ordonă din nou:

— Monitoare, aduceți cina!

Fetele înalte ieșiră din încăpere și se întoarseră imediat, fiecare ducând câte o tavă pe care se găsea ceva — nu știu ce — împărțit în porții, iar în mijlocul tăvii un urcior cu apă și o cană. Porțiile au fost distribuite; cine voia putea bea niște apă, folosind aceeași cană. Când mi-a venit și mie rândul, am băut, căci mi-era sete, dar nu m-am atins de mâncare; din cauza agitației și a oboselii, nu eram în stare să mănânc; dar acum am văzut, totuși, că era o turtă subțire din făină de ovăz, tăiată în bucățele.

Când masa a luat sfârșit, domnișoara Miller a citit rugăciunea și fetele au ieșit încolonate două câte două — și au luat-o în sus pe scări. Copleșită acum de oboseală, nu am văzut prea bine cum era dormitorul; mi-am dat seama doar că, asemenea sălii de studiu, era foarte lung. În acea noapte urma să dorm în același pat cu domnișoara Miller; m-a ajutat să mă dezbrac; când m-am întins, am aruncat o privire la lungul șir de paturi, fiecare ocupat rapid de câte două fete; după zece minute, singura lumânare din încăpere a fost stinsă; în tăcere și într-un întuneric deplin, am adormit.

Noaptea a trecut repede; eram prea obosită chiar și să visez; m-am trezit o singură dată și am auzit vântul șuierând în rafale

sălbatică și ploaia căzând în torente și am simțit că domnișoara Miller își ocupase locul lângă mine. Când am deschis din nou ochii, un clopot bătea cu putere; fetele se treziseră și se îmbrăcau; încă nu se iviseră zorile și în cameră ardeau câteva candelă. M-am ridicat din pat fără tragere de inimă, căci era cumplit de frig, și tremurând, de-abia am putut să mă îmbrac. Apoi m-am spălat, când s-a eliberat un lighean: ceea ce nu s-a întâmplat prea curând, căci nu era decât unul la șase fete, pe lavoarele din mijlocul încăperii. Clopotul a bătut din nou; toate fetele s-au așezat în rând, două câte două, și în această ordine au coborât scările și au intrat în sala de studiu rece și slab luminată; aici domnișoara Miller a citit rugăciunile; apoi a strigat:

— Aranjați-vă pe clase!

Timp de câteva minute, sala s-a umplut de larmă, pe când domnișoara Miller striga întruna: „Tăcere!” și „Ordine!” Când zarva a încetat, le-am văzut pe toate adunate în semicercuri, în fața a patru scaune, așezate la cele patru mese; toate aveau în mâini cărți și un volum mare, ca o *Biblie*, se afla pe fiecare masă, în dreptul scaunului gol. Urmă o pauză de câteva clipe, în care se auzi murmurul încet și neclar al mulțimii. Domnișoara Miller merse de la o clasă la alta, potolind acest sunet nedefinit.

Un clopoțel sună în depărtare; imediat, în cameră intrară trei doamne; fiecare se duse la o masă și se așeză; domnișoara Miller ocupă al patrulea scaun, care era cel mai aproape de ușă și în jurul căruia erau adunate cele mai mici dintre fete; în această clasă inferioară am fost repartizată și așezată pe ultimul loc.

Acum începu ziua de școală: rugăciunea scurtă a zilei fu repetată, apoi se recitară unele texte din Scriptură, iar după acestea o lungă lectură a unor capitole din *Biblie*, care dură o oră. Când toate acestea luară sfârșit, afară era deja ziuă. Neobositul clopot sună acum a patra oară; fetele fură scoase din sală și conduse în altă încăpere, pentru masa de dimineață: ce bucură eram la gândul că o să primesc ceva de mâncare! Mi-era deja aproape rău de foame, căci nu mâncasem mai nimic în ajun.

Sala de mese era o încăpere uriașă și întunecată, cu tavanul jos; pe două mese lungi fumegau castroane cu ceva fierbinte, din

care, spre disperarea mea, se ridica un miros prea puțin înbietor. Am sesizat o manifestare generală de nemulțumire când mirosul a ajuns la nasul celor care trebuia să o înghită: din partea din față a coloanei — fetele înalte din prima clasă — se auziră cuvinte șoptite:

— Ce scârbos! Iar au ars grișul de ovăz.

— Tăcere! răsună o voce; nu era a domnișoarei Miller, ci a uneia dintre profesoarele din clasele superioare, o femeie mărunță și tuciuire, îmbrăcată elegant, dar cu un aspect oarecum posomorât, care se instală în capătul uneia dintre mese, în timp ce la cealaltă prezida o doamnă mai voinică. Am căutat-o în zadar pe cea pe care o văzusem cu o seară în urmă; nu era nicăieri. Domnișoara Miller ocupa locul de la capătul mesei unde eram eu, iar o doamnă în vârstă, cu un aspect ciudat, de străină — profesoara de franceză, cum aveam să aflu mai târziu —, se așază în locul corespunzător de la cealaltă masă. Fu intonată o rugăciune lungă și se cântă un imn religios. Apoi, o slujnică aduse ceai pentru profesoare și masa începu.

Aproape leșinată de foame, am devorat câteva linguri din porția mea, fără să mă gândesc la gustul ei; dar după ce ascuțișul foamei mi se toci, am realizat că mâncarea din fața mea era dezgustătoare; grișul de ovăz ars este aproape la fel de greșos ca și cartofii stricați; chiar și foamei i se face curând scârbă de el. Lingurile se mișcau încet; am văzut cum fiecare fată își gusta mâncarea și încerca să o înghită; dar cele mai multe renunțau iute la micul dejun.

Se termină și nimeni nu mâncase. După rugăciunea de mulțumire pentru ceea ce nu primiserăm și cântarea unui al doilea imn, am ieșit din sala de mese și ne-am îndreptat către sala de studiu. Am fost printre ultimele care au părăsit încăperea și, trecând pe lângă mese, am văzut-o pe una dintre profesoare luând un castron de griș și gustând din el; le privi pe celelalte; fețele lor exprimau nemulțumirea și una dintre ele, cea solidă, șopti:

— E groaznic! Ce rușine!

Trecu un sfert de oră până ce lecțiile începură din nou, vreme în care școala fu stăpânită de o minunată zarvă; căci în acel

răstimp se părea că era permis să se vorbească tare și mai liber, iar fetele își foloseau acest privilegiu. Întreaga discuție se concentrează asupra micului dejun, pe care toate îl ocărără aspru. Bietele de ele! Era singura lor consolare. Domnișoara Miller era acum singura profesoară din încăperea; un grup de fete mai mari stăteau lângă ea și îi vorbeau serioase și supărate. Le-am auzit pe câteva pronunțând numele domnului Brocklehurst, la care domnișoara Miller își scutura capul dezaprobator; dar nu se strădui prea mult să calmeze nemulțumirea generală, căci, fără îndoială, o împărtășea și ea.

Un ceas aflat în clasă bătu ora nouă; domnișoara Miller plecă de lângă cercul de fete și, stând în mijlocul clasei, strigă:

— Liniște! La locurile voastre!

Disciplina învinse: în cinci minute, gloata zgomotoasă se risipi în ordine și o tăcere relativă calmă zarva. Profesoarele de la clasele mai mari își reluară imediat locurile; și totuși, toată lumea părea să aștepte. Înșirate pe bănci de-a lungul încăperii, cele optzeci de fete stăteau nemișcate și drepte; ce adunare ciudată păreau, toate cu părul pieptănat pe spate, fără să se vadă nici o buclă; în rochii cafenii, croite până la gât, în jurul căruia aveau un gulerăș îngust, cu buzunărașe de olandă (croite în forma unei punji scoțiene) cusute în partea din față a rochiilor și menite a servi drept săculeț pentru lucrul de mână; toate purtau ciorapi de lână și pantofi butucănoși prinși cu cataramă de alamă. Mai bine de douăzeci dintre cele îmbrăcate în acest costum erau fete în toată firea sau mai degrabă femei tinere: nu li se potrivea și le dădea un aspect ciudat, chiar și celor mai drăguțe.

Continuam să le privesc și din când în când le cercetam pe profesoare — nici una nu-mi plăcea în mod deosebit: căci cea voinică era puțin cam grosolană, cea negricioasă cruntă, cea străină aspră și grotescă, iar domnișoara Miller — biata de ea! — părea aprinsă la față, chinuită de viață și istovită — când, în vreme ce privirea mea trecea de la o față la alta, toate fetele se ridicară în același timp, ca și cum ar fi fost împinse de un singur arc.

Ce se întâmplase? Nu auzisem nici un ordin: eram nedumerită. Înainte să-mi dau seama ce se petrecea, fetele erau din

nou așezate; dar cum toți ochii erau acum îndreptați către un singur punct, și ai mei urma rădirecția generală și-l întâlniră pe personajul care mă primise cu o seară în urmă. Stătea la capătul încăperii lungi, lângă foc, căci în cele două extremități ale camerei se afla câte un cămin: privea cele două șiruri de fete în tăcere, cu un aer grav. Domnișoara Miller se apropie de ea, păru să o întrebe ceva și, după ce își primi răspunsul, se întoarse la locul ei și spuse cu voce tare:

— Monitoarea primei clase, adu globurile!

În timp ce ordinul era executat, doamna străbătu încet încăperea. Bănuiesc că am un organ al venerării¹ considerabil, căci încă îmi mai amintesc sentimentul de respect plin de admirație cu care privirea mea îi urmărea pașii. Văzută acum în lumina zilei, era înaltă, blondă și bine făcută; ochii căprui, cu o sclipire binevoitoare, străjuiți de gene lungi, scoteau în evidență albeața frunții înalte; la tâmpile, părul ei castaniu închis era adunat în bucle rotunde, potrivit modei acelor vremi, când nu erau de bun gust nici șuvițele întinse, nici buclele lungi; rochia ei, tot potrivit modei, era din stofă purpurie, împodobită cu un fel de garnitură spaniolă din catifea neagră; un ceas de aur (ceasurele nu erau atât de obișnuite cum sunt astăzi) strălucea la

¹ Una dintre numeroasele referințe la frenologie care apar în cărțile lui Brontë. Frenologia, creată de Franz Joseph Gall (1758-1828) în Austria și popularizată de George Combe în Anglia, susținea împărțirea creierului în diferite organe, fiecare sentiment, înclinație sau capacitate intelectuală ocupând un loc diferit. Aceste idei au pus bazele studiului creierului și au reapărut în secolul XX în lucrările despre localizarea funcțiilor creierului. Frenologia susținea de asemenea că mărimea fiecărui organ (sau aptitudine) putea fi „citită” în forma craniului. Un semn distinctiv era o frunte lată, care indica o dezvoltare considerabilă a facultăților intelectuale. Brontë însăși s-a dus împreună cu editorul ei în 1851 la „o citire frenologică”. Rezultatul „citirii” caracterului ei a fost surprinzător de corect. Venerația reprezenta unul dintre „sentimentele superioare” și se afla în vârful capului. Ea producea emoția unui „respect profund și reverențios” și constituia sursa religiei (George Combe, *A System of Phrenology*, ed. a III-a, 1830).

cordonul ei. Și, pentru a completa portretul, să adauge cititorul niște trăsături delicate, un ten limpede, deși palid, un aer și o ținută maiestuoase și va avea — cel puțin în măsura în care cuvintele o pot reda — o imagine corectă a înfățișării domnișoarei Temple — Maria Temple, cum am văzut mai târziu numele scris într-o carte de rugăciuni care mi-a fost încredințată să o duc la biserică.

Directoarea școlii Lowood (căci asta era doamna) se așează în fața a două globuri pământești puse pe una dintre mese, chemă prima clasă în jurul ei și începuse să le predea o lecție de geografie; clasele mai mici fură chemate de profesoare: recapitulările la istorie, gramatică etc. durară o oră; urmară scrierea și aritmetica, iar domnișoara Temple le dădu lecții de muzică unora dintre fetele mai mărișoare. Durata fiecărei lecții era măsurată cu ceasul, care în cele din urmă bătu ora douăsprezece. Directoarea se ridică.

— Am ceva să le comunic elevelor, spuse ea.

Zarva provocată de obicei de terminarea lecțiilor începuse, dar se stinse la auzul vocii ei.

Ea continuă:

— În dimineața aceasta ați primit un mic dejun pe care nu l-ați putut mânca — probabil că vă este foame. Am ordonat să vi se servească o gustare cu pâine și brânză.

Profesoarele se uitară la ea surprinse.

— Asta se va face pe răspunderea mea, adăugă ea, ca o explicație pentru ele, și părăsi încăperea imediat.

Pâinea și brânza fură imediat aduse și împărțite, spre marea încântare și înviorare a tuturor fetelor. Apoi se dădu ordinul „În grădină!” Fiecare își puse o bonetă de pai, cu panglici de stambă colorată, și o pelerină de stofă cenușie. M-am îmbrăcat și eu la fel și, urmând șuvoiul, am ieșit afară.

Grădina era mare, înconjurată de ziduri atât de înalte, încât să oprească orice privire curioasă; o verandă acoperită se întindea pe o latură și poteci late mărgineau un spațiu central, împărțit în nenumărate răzoare mici; acestea erau repartizate ca grădinițe elevelor și fiecare dintre ele avea în grijă unul. Când erau pline de flori, arătau fără îndoială frumos; dar acum, la

sfârșitul lui ianuarie, totul era uscat și distrus de ger. M-am înspăimântat privind în jurul meu: era o zi urâtă pentru o plimbare pe afară; nu ploioasă, dar întunecată de o ceață gălbuie ca o burniță; sub pașii noștri, pământul mustea încă de apă după ploaia torențială din ajun. Cele mai voinice dintre fete alergau de colo-colo jucând diferite jocuri, dar cele palide și slabe se buluciră în verandă, căutând adăpost și căldură; și printre ele, cum negura groasă le pătrundea în trupurile firave și tremurânde, auzeam adeseori o tuse seacă.

Până acum nu vorbisem cu nimeni încă și nimeni nu părea să mă bage în seamă; stăteam singură, dar eram obișnuită cu acel sentiment al izolării, așa că nu mă apăsă prea tare. M-am rezemat de un stâlp al verandei, mi-am strâns mai bine pelerina în jurul trupului și, încercând să uit de frigul care mă pișca pe dinafară și de foamea nedomolită care mă rodea pe dinăuntru, am început să privesc și să mă gândesc. Gândurile mele erau prea vagi și fragmentate pentru a merita să fie reproduse: încă nu știam unde mă aflu. Gateshead și viața mea de până atunci păreau să plutească departe, la o distanță de necuprins; prezentul era neclar și ciudat, iar despre viitor nu-mi puteam forma nici o idee. Am privit în jur, la grădina ce semăna cu aceea a unei mănăstiri, apoi la casă: o clădire mare, din care jumătate părea veche și cenușie, iar cealaltă jumătate destul de nouă. Partea cea nouă, unde se aflau clasa și dormitorul, era luminată de ferestre cu multe ochiuri și zăbrele, care îi dădeau un aspect de biserică; deasupra ușii, pe o placă de piatră, se vedea o inscripție:

„Așezământul Lowood — această aripă a clădirii a fost refăcută în anul..., de către Naomi Brocklehurst, de la Conacul Brocklehurst, din acest comitat.” „Tot așa să lumineze și lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre bune și să-L slăvească pe Tatăl nostru, care este în ceruri.” — *Matei*, 5:16.

Am citit aceste cuvinte iar și iar; simțeam că exista un înțeles ascuns în ele, dar nu puteam să-l pătrund pe deplin. Stăteam și reflectam asupra cuvântului „așezământ” și încercam să fac o legătură între primele cuvinte și versetul din *Biblie*, când o tuse în apropierea mea mă făcu să-mi întorc capul. Am văzut o

fată¹ stând pe o bancă de piatră, lângă mine; era aplecată peste o carte și părea cufundată în lectură; din locul în care mă aflam, puteam vedea titlul — era *Rasselas*², un nume care mi s-a părut ciudat și de aceea atrăgător.

În vreme ce întorcea o pagină, ea ridică întâmplător privirea, iar eu îi spusei direct:

— E interesantă cartea ta?

Deja mă hotărâsem să i-o cer împrumut într-o zi.

— Îmi place, răspunse ea, după câteva clipe de tăcere, timp în care mă cercetă cu privirea.

— Despre ce este vorba în ea? continuai eu.

Nu știu de unde am găsit îndrăzneala să încep o discuție cu cineva străin; era ceva ce nu se potrivea firii și obiceiurilor mele, dar cred că ocupația ei mi-a trezit într-un fel simpatia. Și mie îmi plăcea să citesc, deși cărți ușoare și pentru copii, căci cele serioase sau cu înțeles adânc nu mă atrăgeau și nici nu le puteam pricepe.

— Poți să te uiți la ea, răspunse fata, întinzându-mi cartea.

M-am uitat; frunzărind-o rapid, m-am convins că subiectul era mai puțin atrăgător decât titlul: *Rasselas* părea plictisitoare pentru gustul meu superficial; n-am văzut nimic despre zâne sau duhuri; nimic vesel nu părea să fie cuprins în paginile tipărite mărunț. I-am dat-o înapoi; a luat-o în liniște și, fără să spună nimic, se pregătea să-și reia lectura; din nou am cutezat să o deranjez.

— Poți să-mi spui ce înseamnă cuvintele scrise pe piatra aceea de deasupra ușii? Ce este „Așezământul Lowood”?

— Casa aceasta unde te afli acum.

— Și de ce îi spun așezământ? E diferit în vreun fel de celelalte școli?

— E în parte o școală de caritate; tu și cu mine și toate celelalte fete suntem crescute din mila publică. Bănuiesc că ești orfană; nu-i așa că tatăl sau mama ta au murit?

¹ Personajul Helen Burns este inspirat de sora lui Charlotte Brontë, Maria, care a murit de tuberculoză la 11 ani.

² *Rasselas*, de Samuel Johnson (1759). Personajele lui Johnson sunt preocupate de modul în care poate fi găsită fericirea și ce este „viața bună”, probleme importante în discuțiile lui Helen cu Jane.

— Amândoi, și nici nu-mi amintesc de ei.

— Ei bine, toate fetele de aici și-au pierdut fie unul, fie amândoi părinții, și acesta este un așezământ pentru educarea copiilor orfani.

— Nu plătim nimic? Ne țin pe degeaba?

— Plătim sau prietenii noștri plătesc — cincisprezece lire pe an pentru fiecare.

— Atunci de ce ni se spune copii ai milei?

— Pentru că cincisprezece lire nu sunt suficiente pentru casă, masă și lecții, așa că restul este oferit prin subscripții.

— Cine subscrive?

— Diferite doamne și domni binevoitori din ținutul acesta și din Londra.

— Cine a fost Naomi Brocklehurst?

— Doamna care a ridicat aripa cea nouă a acestei case, așa cum spune inscripția, și al cărei fiu supraveghează și conduce totul aici.

— De ce?

— Pentru că este trezorier și administrator al școlii.

— Atunci casa asta nu-i aparține acelei doamne înalte care poartă ceas și care a spus că o să primim pâine cu brânză?

— Domnișoara Temple? Oh, nu! Mi-ar fi plăcut să fie așa: ea răspunde în fața domnului Brocklehurst pentru tot ceea ce face. Domnul Brocklehurst ne cumpără mâncarea și hainele.

— El locuiește aici?

— Nu — la două mile depărtare, într-un conac mare.

— E un om bun?

— E preot și se spune că face mult bine.

— Spuneai că doamna cea înaltă se numește domnișoara Temple?

— Da.

— Și celelalte profesoare cum se numesc?

— Cea cu obraji roșii se numește domnișoara Smith; ea se ocupă de lucru și croiește — căci noi ne facem îmbrăcămintea, rochiile, pelerinele și restul; cea mărunțică și cu părul negru este domnișoara Scatcherd: ea predă istoria și gramatica și verifică lecțiile clasei a doua; iar cea care poartă șal și are o batistă legată

într-o parte cu o panglică galbenă este *Madame Pierott*: vine de la Lille, din Franța, și predă franceza.

— Îți plac profesoarele?

— Destul de mult.

— Îți place cea mică și negricioasă și *Madame* — ? Nu pot să-i pronunț numele ca tine.

— Domnișoara Scatcherd este iute la mânie — trebuie să ai grijă să n-o superi; *Madame Pierrot* nu e o persoană rea.

— Dar domnișoara Temple este cea mai bună, nu-i așa?

— Domnișoara Temple este foarte bună și foarte deșteaptă: e deasupra celorlalte pentru că știe mult mai multe decât ele.

— Ești de mult aici?

— De doi ani.

— Ești orfană?

— Mama mea a murit.

— Ești fericită aici?

— Pui cam multe întrebări. Ți-am dat deja destule răspunsuri; acum vreau să citesc.

Dar în acel moment se auzi chemarea pentru prânz și toate fetele intrară din nou în casă. Mirosul care umplea acum sala de mese nu era cu mult mai atrăgător decât cel care ne bucurase nările de dimineață: prânzul era servit în două vase mari de cositor, din care se ridicau aburi ce miroseau a grăsime râncedă. Am descoperit că mâncarea era alcătuită din fâșii ciudate de carne râncedă și cartofi vechi, amestecate și gătite împreună. Din această combinație, fiecare elevă a primit o porție destul de mare. Am mâncat ce am putut și m-am întrebat dacă asta vom căpăta în fiecare zi.

Imediat după masă ne-am dus în sala de studiu; lecțiile au reînceput și am continuat până la ora cinci.

Singurul eveniment mai deosebit din acea după-amiază a fost că am văzut-o pe fata cu care discutasem pe verandă scoasă în mod rușinos de la ora de istorie de domnișoara Scatcherd și trimisă să stea în picioare în mijlocul clasei. Pedepsa mi s-a părut deosebit de umilitoare, în special pentru o fată de vârsta ei — părea să aibă treisprezece ani sau chiar mai mult. Mă așteptam să-și arate mâhnirea și rușinea; dar, spre surprinderea mea, nici

nu a plâns, și nici nu a roșit; calmă și serioasă, a rămas în picioare, cu toți ochii ațintiți asupra ei.

„Cum poate să îndure atât de liniștită, atât de neclintită?” m-am întrebat eu. „Să fi fost eu în locul ei, cred că aș fi vrut să se deschidă pământul sub picioarele mele și să mă înghită. Arată ca și cum gândurile ei nici n-ar fi la pedeapsă sau la situația în care se găsește, ci la ceva ce nu se află în jurul sau în fața ei. Am auzit de oameni care visează cu ochii deschiși — oare asta face ea acum, visează cu ochii deschiși? Ochii îi sunt ațintiți spre podea, dar sunt sigură că nu o vede — privirea ei pare întoarsă înlăuntrul ei, coborâtă adânc în inima sa: cred că se uită la ceea ce-și poate aminti, nu la ceea ce se petrece cu adevărat acum. Mă întreb ce fel de fată este — bună sau rea?”

Curând după ora cinci am mai primit ceva de mâncare, o cănuță de cafea și jumătate de felie de pâine neagră. Mi-am mâncat cu lăcomie pâinea și mi-am băut cu mare plăcere cafeaua; dar m-aș fi bucurat dacă aș mai fi primit încă o dată pe atât — nu mă săturasem. Urmă o recreație de jumătate de oră, apoi iar studiul; pe urmă, paharul cu apă și bucata de prăjitură din făină de ovăz, rugăciunile — și la culcare. Aceasta a fost prima mea zi la Lowood.

CAPITOLUL VI

ZIUA URMĂTOARE A ÎNCEPUT CA DE OBICEI, cu trezitul și îmbrăcatul la licărul lumânării, dar în dimineața aceea am fost obligate să ne lipsim de ceremonia spălării, căci apa din urcioare era înghețată. În seara precedentă avusese loc o schimbare a vremii, iar un vânt aspru dinspre nord, șuierând ascuțit toată noaptea printre crăpăturile ferestrelor din dormitorul nostru, ne făcuse să tremurăm în paturi și transformase conținutul urcioarelor în gheață.

Înainte ca lungă oră și jumătate de rugăciuni și lectură din *Biblie* să se încheie, deja simțeam că mă prăpădesc de frig. În cele din urmă sosi vremea micului dejun: în dimineața aceasta, grișul de

ovăz nu era ars, calitatea era comestibilă, iar cantitatea minusculă. Cât de mică mi se părea porția — mi-aș fi dorit să fie dublă! În cursul zilei am fost trecută în clasa a patra și am primit sarcini și ocupații obișnuite. Până acum fusesem doar o simplă spectatoare la tot ce se întâmpla la Lowood; acum urma să devin actriță. La început, nefiind obișnuită să învăț pe de rost, lecțiile mi s-au părut foarte lungi și dificile. Frecventele schimbări de la o temă la alta mă zăpăceau și ele. Și m-am bucurat când pe la ora trei după-amiază, domnișoara Smith mi-a pus în mâini o bucată de muselină de vreo doi metri, împreună cu un ac, ață și altele și m-a trimis într-un colț retras al clasei, spunându-mi să o tinesc. La acea oră, aproape toate celelalte fete coseau și ele. Dar o clasă încă mai stătea în jurul scaunului domnișoarei Scatcherd citind și, pentru că era atâta liniște, subiectul lecției putea fi auzit, ca și felul în care fiecare fată se achita de sarcină, și la fel criticile sau laudele domnișoarei Scatcherd la adresa lor. Era istoria Angliei. Printre participante am zărit-o și pe cunoștința mea de pe verandă. La începutul lecției, locul ei fusese în fruntea clasei, dar din cauza unei greșeli de pronunție sau poate a neatenției la semnele de punctuație, a fost brusc trecută în coada clasei. Chiar în acea poziție obscură, domnișoara Scatcherd continua să o bage în seamă tot timpul și i se adresa mereu folosind cuvinte ca „Burns” — căci acesta părea să fie numele ei (fetele de aici erau strigate pe numele de familie, precum băieții) — „Burns, stai sprijinită pe marginea pantofului, răsuțește-ți imediat piciorul.” „Burns, îți împingi bărbia în față într-un mod neplăcut, trage-ți-o în piept.” „Burns, ți-am spus să-ți ții capul sus, nu vreau să stai în fața mea cu o astfel de atitudine etc. etc.” După ce un capitol a fost citit de două ori, cărțile s-au închis și fetele au fost ascultate. Lecția cuprindea o parte din domnia lui Carol I și au fost nenumărate întrebări despre unități de capacitate și monede, ca și despre banii de vapoare¹, la care majoritatea fetelor

¹ O veche taxă aplicată orașelor și districtelor maritime în vreme de război, în scopul construirii vapoarelor din serviciul regelui. A fost introdusă de Carol I și extinsă și în interiorul țării, deși a întâmpinat opoziție; a fost abolită până la urmă în 1640.

nu au fost în stare să răspundă. Și totuși, fiecare problemă era rezolvată imediat când întrebările ajungeau la Burns. Memoria ei părea să fi stocat întreaga lecție și ea era pregătită să răspundă la fiecare întrebare. Continuam să aștept ca domnișoara Scatcherd să o laude pentru atenția ei, dar în schimb, ea strigă brusc:

— Ah, fată murdară și nesuferită, nu ți-ai curățat unghiile în dimineța asta.

Burns nu a răspuns nimic. M-am mirat că tace.

„De ce”, m-am întrebat eu, „nu-i spune că n-a putut să-și curețe unghiile și nici să-și spele fața pentru că apa era înghețată?” Atenția mea fu atrasă de domnișoara Smith, care voia să țin un scul de ață. Pe când îl depăna, mi se adresa din când în când, întrebându-mă dacă am mai fost vreodată la școală, dacă știam să brodez, să cos, să împletesc etc. Până când îmi dădu voie să plec, n-am mai putut să urmăresc mișcările domnișoarei Scatcherd. Când m-am întors la locul meu, doamna aceea tocmai dăduse un ordin pe care nu l-am înțeles. Dar Burns a ieșit imediat din clasă și, intrând în odăița unde erau ținute cărțile, s-a întors într-o clipă ținând în mână un mănunchi de nuiele legate la un capăt. I-a întins acest instrument amenințător domnișoarei Scatcherd cu o reverență respectuoasă, iar apoi, liniștită și fără să i se fi spus nimic, și-a desfăcut șorțul, iar profesoara a lovit-o imediat și cu putere peste gât, de douăsprezece ori, cu mănunchiul de nuiele. Nici o lacrimă nu se ivi în ochii lui Burns. Și în timp ce eu mă oprisem din cusut, pentru că degetele îmi tremurau la vederea acestui spectacol, sub un sentiment de furie nestăpânită și neputincioasă, nici o tresărire pe fața ei gânditoare nu-i schimbă expresia obișnuită.

— Încăpățânato, exclamă domnișoara Scatcherd, nimic nu-ți poate îndrepta obiceiurile neglijente! Du de aici nuielele!

Burns ascultă. O urmării cu atenție, când ieși din cămaruță. Își punea la loc în buzunar batista și pe obrazul ei strălucea urma unei lacrimi.

Ora de joacă din cursul serii mi se păru cea mai plăcută parte a zilei la Lowood. Bucățița de pâine și înghițitura de cafea băută la ora cinci ne învioraseră, chiar dacă nu ne potoliseră foamea.

Lunga tensiune a zilei se liniștise. Clasa părea mai caldă decât dimineață, căci se îngăduise ca focurile să ardă ceva mai puternic, pentru a suplini lipsa lumânărilor care încă nu fuseseră aduse. Licărirea roșiatică, rumoarea acceptată, zumzetul atâtor voci dădeau o senzație de libertate. În seara în care am văzut-o pe domnișoara Scatcherd bătând-o pe eleva ei Burns, rătăceam ca de obicei printre mese și printre grupurile de fete care râdeau; eram singură, și totuși mă uitam afară. Ningeă des; zăpada începea deja să se adune pe ochiurile geamurilor de jos. Apropiindu-mi urechea de fereastră, puteam distinge, departe de tumultul vesel dinăuntru, geamătul trist al vântului de afară.

Poate că, dacă aș fi lăsat în urmă o casă primitoare și niște părinți buni, aceasta ar fi fost vremea când despărțirea m-ar fi durut cel mai mult. Vântul acela mi-ar fi strâns inima, haosul acesta întunecat mi-ar fi tulburat liniștea. Dar în situația în care mă găseam, amândouă îmi provocau o nerăbdare ciudată, nesăbuită și neliniștită; îmi doream ca vântul să urle mai sălbatic, întunericul să se adâncească și mai mult, iar zumzetul să devină larmă.

Sărind peste bănci și strecurându-mă pe sub mese, m-am îndreptat către unul dintre cămine. Acolo, îngenuncheată lângă apărătoarea înaltă, am găsit-o pe Burns, absorbită, tăcută, departe de tot ce se întâmpla în jurul ei, în tovărășia unei cărți, din care citea la lumina palidă a tăciunilor.

— Tot *Rasselas*? am întrebat eu, venind din spatele ei.

— Da, spuse ea, și tocmai am terminat-o.

Și cinci minute mai târziu o închise. M-am bucurat.

„Acum, îmi spusei eu, poate o să reușesc să o conving să vorbească.” M-am așezat lângă ea pe podea.

— Cum te cheamă în afară de Burns?

— Helen.

— Vii de departe?

— Vin dintr-un loc mult mai spre nord, aproape de granița cu Scoția.

— O să te întorci acolo?

— Așa sper. Dar nimeni nu știe ce-i aduce viitorul.

— Îți dorești să pleci de la Lowood, nu-i așa?

— Nu, de ce mi-aș dori? Am fost trimisă la Lowood să primesc o educație și n-ar avea nici un rost să plec de aici până nu-mi ating scopul.

— Dar profesoara aceea, domnișoara Scatcherd, este atât de crudă cu tine!

— Crudă? Deloc. Este severă. Nu-i plac greșelile mele.

— Și dacă aș fi în locul tău, mie nu mi-ar plăcea deloc. M-aș împotrivi. Dacă m-ar lovi cu nuiaua aia, i-aș smulge-o din mână și aș rupe-o în fața ei.

— Probabil că nu ai face nimic. Dar dacă ai face-o, domnul Brocklehurst te-ar da afară din școală și asta ar fi o mare supărare pentru rudele tale. Este mult mai bine să înduri cu răbdare o durere usturătoare pe care nimeni în afară de tine nu o simte, decât să faci în pripă și negândit un lucru ale cărui urmări îi vor afecta pe toți cei care au legătură cu tine — și-apoi, *Biblia* ne spune să răspundem la rău cu bine.

— Dar e atât de umilitor să fii bătută cu nuiaua și să fii trimisă să stai în picioare în mijlocul unei încăperi pline de oameni. Și încă la vârsta ta... Eu sunt mult mai mică decât tine, și tot nu aș putea să îndur așa ceva.

— Și totuși ar fi datoria ta să înduri, căci n-ai avea încotro. E o dovadă de slăbiciune și prostie să spui că nu poți să înduri ceea ce soarta îți cere să înduri.

O ascultam cu uimire. Nu puteam înțelege această doctrină a supunerii. Și cu atât mai puțin puteam înțelege sau accepta toleranța pe care o manifesta pentru cea care o pedepsise. Cu toate acestea, simțeam că Helen Burns privea lucrurile într-o lumină invizibilă pentru ochii mei. Bănuiam că ea ar putea avea dreptate, iar eu să mă înșel. Dar nu mă puteam gândi prea profund la asta. La fel ca și Felix¹, am amânat-o pentru un moment mai potrivit.

— Spui că ai lipsuri, Helen, care sunt ele? Mie mi se pare că tu ești foarte bună.

¹ *Faptele Apostolilor*, 24:25: Felix, guvernator din Caesarea, nu a răspuns la învățăturile lui Pavel. Dar pe când vorbea Pavel despre neprihănire, despre înfrânare și despre judecata viitoare, Felix, îngrozit, a zis: „De astă dată, du-te, când voi mai avea prilej, te voi chema...”

— Atunci învață de la mine, nu judeca după aparențe. Sunt, așa cum a spus domnișoara Scatcherd, neglijentă. Rareori îmi pun și nici nu-mi păstrez lucrurile în ordine. Sunt dezordonată. Uit regulile. Citesc, atunci când ar trebui să-mi învăț lecțiile. Nu am o rânduială. Iar uneori spun, la fel ca tine, că nu suport să fiu supusă unor reguli stricte. Toate astea sunt foarte enervante pentru domnișoara Scatcherd, care prin firea ei este ordonată, punctuală și exigentă.

— Și furioasă, și crudă, am adăugat eu.

Dar Helen Burns nu a vrut să accepte ceea ce adăugasem eu și a rămas tăcută.

— Și domnișoara Temple este la fel de severă cu tine ca și domnișoara Scatcherd?

La auzul numelui domnișoarei Temple, un zâmbet ușor îi luminează fața serioasă.

— Domnișoara Temple este plină de bunătate. Suferă când e severă cu cineva, chiar și cu cea mai rea fată din școală. Ea îmi vede greșelile și îmi vorbește cu blândețe despre ele. Și dacă fac un lucru vrednic de laudă, îmi aduce laude din plin. O dovadă a firii mele atât de pline de defecte este că până și dojenile ei, atât de blânde, de întemeiate, nu pot să mă vindece de greșelile mele. Și nici măcar laudele ei, deși le prețuiesc în cea mai mare măsură, nu mă pot împinge către o permanentă atenție și prevedere.

— Ce curios, zisei eu, e atât de ușor să fii atentă.

— Pentru tine, nu mă îndoiesc că este. Te-am privit la lecții în dimineața asta și am văzut că erai foarte atentă. Gândurile tale nu au părut să rătăcească vreo clipă, în timp ce domnișoara Miller explica lecția și îți puneă întrebări. Pe când ale mele hoinăreau departe. Când ar trebui să o ascult pe domnișoara Scatcherd și să-mi întipăresc spusele ei cu sânguință, uneori nici nu-i mai aud sunetul vocii, alunec într-un soi de vis. Alteori mi se pare că sunt în Northumberland și că zgomotele din jurul meu sunt clipocitul vesel al unui pârlăuș ce aleargă prin Deepden, lângă casa noastră — apoi, când îmi vine rândul să răspund, trebuie să fiu trezită. Și pentru că nu am auzit nimic deoarece ascultasem pârlăușul imaginar, nu am nici un răspuns pregătit.

— Și totuși, ce bine ai răspuns în după-amiaza asta.

— S-a întâmplat, pur și simplu. Subiectul pe care-l studiam mă interesa. În după-amiaza asta, în loc să visez la Deepden, mă întrebam cum de un om care dorea să facă lucruri bune putea acționa atât de nedrept și de nesăbuit cum a făcut uneori Carol I și mă gândeam ce păcat a fost că el, cu toată cinstea și conștiința lui, nu a putut vedea mai departe de prerogativele Coroanei. Dacă ar fi putut prevedea viitorul, să vadă încotro se îndrepta ceea ce ei numeau spiritul epocii! Și totuși, îmi place Carol I, îl respect și mi-e milă de el, biet rege asasinat! Da, inamicii lui au fost cei mai răi. Au vărsat sânge pe care nu aveau nici un drept să-l verse. Cum de-au îndrăznit să-l omoare?

Helen vorbea acum cu sine, uitase că n-o puteam înțelege prea bine, că nu știam nimic — sau aproape nimic — despre subiectul pe care-l discuta. Am readus-o la nivelul meu.

— Și când îți predă domnișoara Temple, gândurile tale rătăcesc la fel?

— Nu, cu siguranță că nu. Pentru că domnișoara Temple are de spus de cele mai multe ori lucruri care sunt mai noi decât propriile mele gânduri. Felul ei de a vorbi îmi place foarte mult, iar lucrurile pe care ni le predă sunt adeseori exact ceea ce doream să aflu.

— Ei, atunci cu domnișoara Temple ești cuminte?

— Da, într-un fel pasiv. Nici un efort, îmi urmez impulsurile. Nu e nici un merit în felul ăsta de cumințenie.

— Ba e un mare merit. Ești cuminte cu cei care sunt buni cu tine. Ți-ai lucrul pe care-l doresc și eu din toată inima. Dacă oamenii ar fi întotdeauna buni și supuși cu cei care sunt cruzi și nedrepti, cei răi ar face întotdeauna cum ar vrea ei. Nu s-ar mai teme niciodată și atunci nu s-ar mai schimba niciodată, ci ar deveni din ce în ce mai răi. Când suntem loviți fără motiv, ar trebui să lovim și noi, cât mai tare. Sunt sigură că ar trebui — atât de tare, încât persoana care ne-a lovit să învețe să n-o mai facă niciodată.

— O să-ți schimbi felul de a gândi, sper, când o să crești mare. Deocamdată nu ești decât o fetiță neștiutoare.

— Dar așa simt eu, Helen. Trebuie să-i urăsc pe cei care, orice aş face să le fiu pe plac, continuă să mă urască. Trebuie să le rezist celor care mă pedepsesc pe nedrept. E la fel de normal să-i iubesc pe cei care îmi arată afecţiune sau să mă supun pedepsei atunci când consider că e meritată.

— Păgânii şi triburile sălbatice au acest fel de a gândi, dar creştinii şi naţiunile civilizate îl refuză.

— De ce? Nu înţeleg.

— Nu prin violenţă înfrângi cel mai bine ura — şi, cu siguranţă, nici cu o răzbunare nu vindeci rănilile.

— Şi atunci?

— Citeşte *Noul Testament* şi o să vezi ce spune Hristos şi cum se poartă El — fă-ţi din cuvântul Lui o regulă şi din purtarea Lui un exemplu.

— Ce spune?

— Iubeşte-ţi duşmanii¹, binecuvântează-i pe cei ce te blestemă, fă-le bine celor care te urăsc şi se folosesc de tine cu dispreţ.

— Atunci ar trebui să o iubesc pe doamna Reed, ceea ce nu pot face; ar trebui să îl binecuvântezez pe fiul ei John, ceea ce e imposibil.

La rândul ei, Helen îmi ceru să-i explic şi am început să-mi vărs suferinţa, în felul meu, povestind despre chinurile îndurate şi resentimentele mele. Amărată şi violentă în agitaţia mea, am spus tot ceea ce simţeam, fără rezerve şi fără a îndulci nimic. Helen m-a ascultat cu răbdare până la sfârşit. Mă aşteptam să facă o remarcă, dar nu a spus nimic.

— Ei bine, întrebai eu cu nerăbdare, nu-i așa că doamna Reed este o femeie fără inimă şi rea?

— A fost crudă cu tine, fără îndoială. Pentru că, vezi tu, ei îi displace caracterul tău, la fel cum domnişoarei Scatcherd îi displace al meu. Dar cât de amănunţit îţi aminteşti ce ţi-a făcut

¹ *Matei*, 5:24 — parte din *Predica de pe Munte*: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvânaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă asupresc şi vă prigonesc...”

și ce ți-a zis! Ce impresie deosebit de adâncă pare să fi lăsat în inima ta nedreptatea ei! Nici o purtare rea nu și-a întipărit amintirea în acest fel pe sentimentele mele. Oare n-ai fi mai fericită dacă ai încerca să uiți de severitatea ei, împreună cu emoțiile pătimase pe care le-a trezit? Viața mi se pare prea scurtă pentru a fi petrecută în ură sau amintindu-ne mereu faptele nedrepte. Toți suntem împovărați de greșeli în lumea asta. Dar curând va veni timpul, sunt convinsă, când le vom îndepărta prin îndepărtarea trupurilor noastre supuse putrezirii¹. Când desfrânarea și păcatul se vor scutura de pe noi împreună cu acest înveliș înjositor de carne și numai scânteia spiritului va rămâne — impalpabilul principiu al vieții și al gândirii, pur ca atunci când l-a părăsit pe Creator pentru a inspira creatura. De unde a venit, se va întoarce. Poate pentru a intra din nou în legătură cu o ființă mai presus decât omul — poate pentru a trece prin treptele slavei², de la palidul suflet omenesc, prin strălucire, până la serafim. Dar este oare sigur că niciodată nu se va îngădui să degenerăm de la om la demon? Nu, nu pot să cred așa ceva. Eu am un alt crez, pe care nu l-am învățat de la nimeni și de care pomenesc foarte rar, dar de care mă bucur și de care mă agăț, căci el împărtășește tuturor speranță. El face din Eternitate o odihnă — o casă puternică, nu o teroare, și nici un abis. Și în afară de asta, cu acest crez, eu pot distinge atât de clar între criminal și crima lui, pot cu atâta sinceritate să-l iert pe primul, în timp ce am oroare de cea de-a doua! Cu acest crez, răzbunarea nu îmi tulbură niciodată inima, degradarea nu mă dezgustă niciodată prea adânc, nedreptatea nu mă strivește niciodată prea tare; trăiesc în pace, privind către sfârșit.

¹ 1 Corinteni, 15:52–53: „Trâmbița va suna, morții vor învia ne-supuși putrezirii și noi vom fi schimbați. Căci trebuie ca trupul acesta, supus putrezirii, să se îmbrace în neputrezire, și trupul acesta muritor să se îmbrace în nemurire...”

² 2 Corinteni, 3:18: „Noi toți privim cu fața descoperită, ca într-o oglindă, slava Domnului, și suntem schimbați în același chip al Lui, din slavă în slavă, prin Duhul Domnului...”

Capul lui Helen, întotdeauna puțin aplecat, coborî și mai mult când încheie aceste cuvinte. Mi-am dat seama că nu cu mine voia ea să vorbească, ci mai degrabă cu propriile sale gânduri. Dar nu i se îngădui prea mult timp pentru meditație. O monitoare, o fată solidă și vulgară, se apropie de noi, exclamând cu un puternic accent din Cumberland:

— Helen Burns, dacă nu te duci în clipa asta să-ți faci ordine în sertar și să-ți împăturești lucrul de mână, o să-i spun domnișoarei Scatcherd să vină să se uite la el.

Helen oftă în vreme ce gândurile ei zburară și, ridicându-se, făcu ceea ce-i ceruse monitoarea, fără nici un comentariu și fără întârziere.

CAPITOLUL VII

PRIMUL MEU TRIMESTRU LA LOWOOD mi s-a părut un veac; și nici pe departe veacul de aur: el a însemnat o luptă obositoare cu greutatea de a mă obișnui cu reguli noi și sarcini nedorite. Teama de a nu reuși să le urmez mă chinuia mai rău decât suferințele fizice din noua mea viață, deși nici acestea nu erau mărunte.

În ianuarie, februarie și o parte din martie, zăpezile înalte și, după topirea lor, drumurile aproape imposibil de străbătut ne-au împiedicat să ieșim dincolo de zidurile grădinii, cu excepția mersului la biserică; dar în interiorul acestor limite, trebuia să petrecem o oră pe zi în aer liber. Veșmintele noastre nu erau suficient de groase pentru a ne apăra de frigul crâncen: nu aveam ghete, zăpada ne intra în pantofi și se topea acolo; mâinile noastre fără mănuși amorțeau și se acopereau de degerături, la fel ca și picioarele; mi-aduc bine aminte cum mi se umflau picioarele în fiecare seară și de tortura de a-mi băga picioarele umflate, julate și amorțite în pantofi în fiecare dimineață. Apoi, mâncarea atât de puțină era un chin: deși aveam pofta de mâncare a unor copii în creștere, nu primeam decât atât cât să rămânem în viață.

Această lipsă de hrană a fost urmată de terorizarea elevelor mai mici: ori de câte ori fetele mai mari găseau ocazia, le

convingeau sau le amenințau pe cele mai mici să le cedeze o parte din porțiile lor. De multe ori mi-am împărțit între două dintre ele prețioasa bucată de pâine neagră pe care o căpătam după-amiază; și după ce cedam unei a treia fete jumătate din conținutul ceștii mele de cafea, înghițeam ce mai rămânea cu lacrimi ascunse, stârnite de nevoile foamei.

Duminicile erau zile mohorâte în vreme de iarnă. Trebuia să străbătem două mile până la biserica din Brocklebridge¹, unde slujea patronul nostru: plecam înfrigurate, ajungeam la biserică și mai înfrigurate, iar în timpul slujbei deveneam aproape țepene de frig. Eram prea departe ca să ne întoarcem la Lowood pentru prânz; și între slujbe ni se dădea câte o porție de carne rece și pâine, în aceeași cantitate meschină respectată la toate mesele noastre obișnuite.

După încheierea slujbei de după-amiază, ne întorceam pe un drum pustiu și în pantă, unde vântul aspru de iarnă ce sufla peste un șir de vârfuri înzăpezite către nord aproape ne jupuia pielea de pe față.

Mi-o aduc aminte pe domnișoara Temple mergând ușor și repede de-a lungul șirului de fete, aplecată în față, înfășurată în pelerina ei cadrilată care flutura în vântul rece și încurajându-ne cu sfaturi și prin exemplul ei, să nu ne pierdem cu firea și să mergem înainte, după cum spunea ea, „ca niște ostași viteji”. Celelalte profesoare — biete de ele! — erau prea deprimare pentru a încerca să-i încurajeze pe ceilalți.

Cât ne doream lumina și căldura unui foc aprins când ne întorceam la Lowood! Dar, cel puțin celor mai mici, aceasta li se refuza: fiecare cămin din casă era imediat înconjurat de două șiruri de eleve mai mari, iar în spatele lor se ghemuiau fetițele mai mici, înfășurându-și brațele amorțite de frig în șorțuri.

O oarecare alinare venea la vremea ceaiului, sub forma unei porții duble de pâine — o felie întreagă, în loc doar de o jumătate —, cu delicioasa adăugire a unui strat subțire de unt:

¹ Elevele de la Cowan Bridge mergeau la biserica din Tunstall, unde vicar era Carus Wilson.

era desfătarea săptămânală pe care o aşteptam cu nerăbdare de la o duminică la alta. În general, reuşeam să-mi păstrez o jumătate din acest ospăţ îmbelşugat; dar de restul eram întotdeauna obligată să mă despart.

Seara de duminică o petreceam repetând pe dinafară catehismul şi capitolele cinci, şase şi şapte din *Matei*¹ şi ascultând o lungă predică citită de domnişoara Miller, care îşi trăda oboseala căscând neîntrerupt. Un interludiu frecvent al acestui spectacol era interpretarea rolului lui Eutih² de vreo jumătate de duzină de fete; care, doborâte de somn, cădeau — nu din catul al treilea, ci din banca a patra, şi erau ridicate pe jumătate moarte. Remediu era să fie duse în mijlocul clasei şi silite să stea acolo în picioare până când predica se încheia. Uneori, picioarele li se înmuiau şi ele se prăbuşeau, pentru a fi apoi proptite cu scaunele înalte fără spătar ale monitoarelor.

Nu am amintit încă de vizitele domnului Brocklehurst; într-adevăr, acel domn a fost plecat de acasă cea mai mare parte din prima lună de după sosirea mea la Lowood, probabil prelungindu-şi şederea la prietenul său arhidiaconul, iar absenţa lui a fost o uşurare pentru mine. Nu mai e nevoie să spun că aveam motivele mele pentru a mă teme de venirea lui; dar în cele din urmă veni.

Într-o după-amiază (eram deja de trei săptămâni la Lowood), pe când stăteam cu o tăbliţă în mână, storcându-mi creierii ca să găsesc totalul unei lungi adunări, ochii mei, privind distrat spre fereastră, zăriră trecând o siluetă; am recunoscut aproape instinctiv acea siluetă uscăţivă şi când, două minute mai târziu, întreaga şcoală, inclusiv profesoarele, s-a ridicat *en masse*³, n-a mai fost nevoie să-mi înalţ privirea ca să aflu cine era persoana întâmpinată astfel. Paşi mari străbătură clasa, iar în clipa următoare, lângă

¹ Predica de pe Munte.

² *Faptele Apostolilor*, 20:9: „Şi un tânăr, numit Eutih, care şedea pe fereastră, a adormit de-a binelea în timpul lungii vorbiri a lui Pavel; biruit de somn, a căzut jos din catul al treilea şi a fost ridicat mort.” (Pavel îl învie apoi.)

³ Toţi odată (în franceză, în original)

domnișoara Temple, care se ridică la fel ca toți ceilalți, stătea coloana neagră care mă privise atât de încruntat și amenințător de pe covorașul din fața căminului de la Gateshead. Acum mă uitam pieziș la această piesă arhitectonică. Da, nu mă înșelasem: era domnul Brocklehurst, într-o redingotă încheiată până la gât și părând mai lung, mai slab și mai înțepenit ca niciodată.

Aveam propriile mele motive de a mă teme de această apariție: îmi aminteam prea bine aluziile perfide la firea mea nerușinată, pe care le făcuse doamna Reed, și promisiunea domnului Brocklehurst de a le informa pe domnișoara Temple și pe profesoare de felul meu de a fi. În tot acest timp, fusesem îngrozită că își va împlini promisiunea — îl așteptasem în fiecare zi pe „Omul care vine”¹, ale cărui informații privind viața mea trecută și felul de a vorbi aveau să mă eticheteze pentru totdeauna ca pe un copil rău; și iată-l acum aici. Stătea lângă domnișoara Temple și îi vorbea încet la ureche. Nu aveam nici o îndoială că îi dezvăluia ticăloșia mea; și îi urmăream privirea cu o neliniște dureroasă, așteptându-mă în orice clipă ca ochii ei întunecați să se întoarcă asupra mea plini de repulsie și dispreț. Ascultam și eu; și pentru că întâmplător eram așezată în capătul camerei, am reușit să aud mare parte din ceea ce spunea el: cuvintele lui îmi îndepărtară imediat teama.

— Bănuiesc, domnișoară Temple, că așa pe care am cumpărat-o de la Lowood va fi bună; mi s-a părut că ar avea calitatea necesară pentru cămășile de stambă și am ales și acele potrivite. Poți să-i spui domnișoarei Smith că am uitat să-mi notez acele de țesut, dar va primi câteva pachete de ace săptămâna viitoare; și în nici un caz nu trebuie să-i dea mai mult de unul fiecărei eleve; dacă au mai multe, au tendința de a fi

¹ Într-o scrisoare către George Smith, din 31 octombrie 1850, Brontë folosește aceleași cuvinte într-un sens negativ similar, pentru a descrie instalarea cardinalului Wiseman ca prim-arhiepiscop de Westminster. Ea își îngăduie o fantezie puternic antiromano-catolică despre pretențiile la putere ale Bisericii Catolice și încercările acesteia de a deține controlul asupra minților prin anihilarea încrederii în sine, rațiunii și bunului-simț.

neglijente și le pierd. Și — oh, domnișoară! — aș vrea să se aibă mai multă grijă de ciorapii de lână! Când am fost aici ultima oară, m-am dus în grădina de zarzavaturi și am cercetat rufele întinse la uscat; erau destul de mulți ciorapi negri într-o stare foarte proastă — după mărimea găurilor din ei, sunt convins că nu au fost bine cârpiți la timp.

Făcu o pauză.

— Instrucțiunile dumneavoastră vor fi urmate întocmai, domnule, spuse domnișoara Temple.

— Și, domnișoară, continuă el, spălătoreasa mi-a spus că unele dintre fete au primit două cămăși curate într-o singură săptămână; este prea mult potrivit regulilor școlii, nu au dreptul decât la una.

— Cred că pot să vă explic ce s-a întâmplat, domnule. Agnes și Catherine Johnstone au fost invitate joia trecută să ia ceaiul cu niște prietene în Lowtoon și le-am îngăduit să-și pună cămăși curate cu acest prilej.

Domnul Brocklehurst aprobă din cap.

— Ei bine, de data asta treacă de la mine! Dar ai, te rog, grijă să nu se întâmple așa ceva prea des. Și mai e ceva ce m-a surprins: am aflat, făcând socotelile cu intendentă, că fetelor le-a fost servită de două ori în ultimele două săptămâni o gustare constând în pâine și brânză. Cum de s-a întâmplat așa ceva? M-am uitat peste regulile școlii și nu am găsit nicăieri menționată o asemenea gustare. Cine a introdus această inovație? Și cu ce drept?

— Eu sunt responsabilă pentru aceasta, domnule, răspunse domnișoara Temple. Micul dejun a fost atât de prost pregătit, încât elevele nu l-au putut mânca; și nu am îndrăznit să le las nemâncate până la ora cinei.

— O clipă, domnișoară! Știi prea bine, felul în care intenționez să le educ pe aceste fete este să le împiedic să capete obișnuința luxului și a confortului și să le fac să fie rezistente, răbdătoare și modeste. Dacă se întâmplă să fie uneori dezamăgite, așa cum a fost apetitul lor, printr-o mâncare stricată sau chiar prea subțire, ori, dimpotrivă, prea vârtoasă, incidentul nu trebuie îndreptat prin înlocuirea bunului pierdut cu ceva mai

delicat, răsfățând astfel trupul și distrugând scopul acestei instituții; el trebuie folosit pentru creșterea spirituală a elevilor, încurajându-le să dea dovadă de tărie de caracter în condiții de privațiune trecătoare. O scurtă predică în aceste ocazii ar fi foarte potrivită; un dascăl chibzuit ar putea profita pentru a se referi la suferințele primilor creștini, la chinurile martirilor, la învățăturile Domnului nostru binecuvântat, care i-a îndemnat pe discipolii Lui să-și ia crucea și să-L urmeze; la porunca Lui ca omul să nu trăiască doar cu pâine¹, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu; la consolarea Lui divină: „Dacă îndurați foamea și setea² pentru mine, fericiți sunteți”. Oh, doamnă, când ai pus în gura acestor copii pâine și brânză în loc de griș de ovăz ars, poate că într-adevăr le-ai hrănit trupurile netrebnice, dar nu te-ai gândit cât de înfometate le-ai lăsat sufletele nemuritoare!

Domnul Brocklehurst făcu din nou o pauză, copleșit probabil de propriile sale sentimente. Domnișoara Temple își lăsase ochii în jos când el începuse să-i vorbească; dar acum privea fix înaintea și fața ei, de obicei palidă ca marmura, părea să fi căpătat în plus răceala și încremenirea pietrei; gura ei, mai ales, era strânsă, ca și cum ar fi fost nevoie de dalta unui sculptor pentru a o descleșta, iar fruntea ei căpătă treptat o severitate împietrită.

Între timp, domnul Brocklehurst, stând în picioare în fața căminului, cu mâinile la spate, își rotea privirea cu un aer maiestuos asupra întregii școli. Deodată clipi, ca și cum ochii lui s-ar fi lovit de ceva care i-a iritat pupila; întorcându-se, spuse pe un ton și mai agitat decât până atunci:

— Domnișoară Temple, domnișoară Temple, cine — cine este fata aceea cu bucle? Păr roșu, doamnă, și buclat — tot părul numai bucle?

¹ *Matei*, 4:4. Răspunsul lui Iisus către diavol în timpul ispitirii din pustiu: „Omul nu trăiește numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu.”

² Cf. *Matei* 5:6, *Luca* 6:21, *1 Petru*, 3:14. Un amestec de texte biblice, folosite într-un mod total literal și reductiv.

Și-și întinse bastonul, arătând spre obiectul care îl îngrozise, iar mâna îi tremura.

— Este Julia Severn, răspunse foarte calmă domnișoara Temple.

— Julia Severn, doamnă! Și de ce are — ea sau oricare alta — păr buclat? De ce — sfidând orice precept moral și orice regulă a acestei instituții — urmează atât de fățiș viața lumească — aici, într-o instituție evanghelică, de caritate —, încât își poartă părul în bucle?

— Părul Juliei este buclat natural, replică domnișoara Temple și mai calmă.

— Natural! Da, dar noi nu trebuie să ne supunem naturii: vreau ca aceste fete să fie copiii Creației divine; și de ce bogăția asta? Am repetat de nenumărate ori că vreau ca părul să fie aranjat strâns, modest, simplu. Domnișoară Temple, părul acelei fete trebuie tuns; o să trimit un frizer mâine: și mai văd și altele care au mult păr — fata aceea înaltă, spune-i să se întoarcă. Spune-i primei clase să se ridice și să-și îndrepte fețele către perete.

Domnișoara Temple își trecu batista peste buze, ca și cum ar fi vrut să șteargă zâmbetul involuntar care le ridicase colțurile; dar dădu ordinul și când fetele din clasă înțelesesă în cele din urmă ce li se cerea să facă, se supuseră. Rezemându-mă pe spate în banca mea, le-am putut vedea privirile și strâmbăturile cu care comentau această acțiune: era păcat că domnul Brocklehurst nu le putea vedea și el; ar fi înțeles probabil că — indiferent ce ar fi făcut cu exteriorul — interiorul era mult prea departe de influența sa decât își putea imagina.

El cercetă cu atenție reversul acestor medalii vii preț de vreo cinci minute, apoi pronunță sentința. Cuvintele lui răsunară ca un dangăt funebru:

— Toate cozile trebuie tăiate.

Domnișoara Temple păru să protesteze.

— Doamnă, continuă el, eu trebuie să servesc un Stăpân a cărui împărăție nu aparține acestei lumi; misiunea mea este să înăbuș în aceste fete dorințele cărnii; să le învăț să se îmbrace cu modestie și cumpătate, nu cu păr împletit în cozi și cu haine

scumpe; și fiecare dintre tinerele din fața noastră are părul răsucit în cosițe pe care însăși vanitatea le-ar fi putut împleti; ele — o repet — trebuie tăiate; gândește-te la timpul irosit, la...

Aici domnul Brocklehurst fu întrerupt: alți trei vizitatori — trei doamne — intrară în încăpere. Ar fi trebuit să vină puțin mai devreme, pentru a asculta predica despre îmbrăcăminte; căci toate erau splendid înveșmântate în catifea, mătăsuri și blănuri. Cele mai tinere din acest trio (niște fete frumoase de șaisprezece și șaptesprezece ani) aveau pălării cenușii de castor, pe atunci la modă, împodobite cu pene de struț, iar de sub borul acelor prețioase acoperăminte de cap se revărsau o mulțime de bucle ușoare, încrețite cu grijă; doamna mai în vârstă era înfășurată într-un șal scump de catifea, brodat cu hermină, iar pe frunte purta niște bucle false, după moda franțuzească.

Aceste doamne fură întâmpinate de domnișoara Temple cu mult respect — căci erau doamna și domnișoarele Brocklehurst — și conduse la locurile de onoare, aflate în capătul încăperii. Se pare că veniseră cu trăsura împreună cu venerabila lor rudă și cercetaseră și răscoliseră camerele de la etaj, în timp ce el rezolvase problemele cu intendentă, îi pusese întrebări spălătoresei și o dojenise pe directoare. Acum ele începură să-i adreseze diferite observații și reproșuri domnișoarei Smith, care avea în grijă lenjeria și inspectarea dormitoarelor; dar eu nu aveam timp să ascult ce spuneau, căci alte probleme îmi solicitau atenția.

Până acum, deși nu ascultasem ce vorbeau domnul Brocklehurst și domnișoara Temple, nu neglijasem, în vremea aceasta, precauțiile de a-mi asigura propria siguranță; care — credeam eu — putea fi obținută dacă reușeam să trec neobservată. În acest scop, stătusem lipită de spătarul băncii și, dând impresia că sunt ocupată cu o adunare, îmi ținusem tăblița în așa fel încât să-mi ascundă fața; așa fi putut scăpa fără să fiu remarcată, dacă tăblița mea trădătoare nu mi-ar fi alunecat cumva din mână și, căzând cu un zgomot supărător, n-ar fi îndreptat toate privirile spre mine; știam că acum totul se terminase și, în timp ce mă aplecam să ridic cele două bucăți sparte ale tăbliței, mi-am făcut curaj, așteptându-mă la ce era mai rău; și răul veni.

— O fată neglijentă! spuse domnul Brocklehurst, iar apoi adăugă: E eleva cea nouă, după câte văd. Și, înainte să pot râsu-fla, continuă: Nu trebuie să uit că am ceva de spus în legătură cu ea! Apoi, mai tare — cât de tare mi se păru! —: Copila care a spart tăblița să vină în față!

Singură, nu m-aș fi mișcat; eram paralizată. Dar cele două fete solide care stăteau de-a parte și de alta a mea mă ridicară în picioare și mă împinseră către temutul judecător, apoi, domnișoara Temple mă însoți cu blândețe până lângă el și o auzii șoptindu-mi:

— Nu te teme, Jane, am văzut că a fost un accident; nu vei fi pedepsită.

Șoapta plină de bunătate îmi pătrunse în inimă ca un pumnal. „Peste un minut o să mă disprețuiască și o să mă considere o ipocrită”, îmi spusei, și un impuls de furie împotriva lui Reed, Brocklehurst și ceilalți îmi zvâcni fierbinte prin vene la acest gând. Eu nu eram Helen Burns.

— Aduceți scaunul acela, spuse domnul Brocklehurst, arătând spre un taburet foarte înalt de pe care tocmai se ridicase o monitoare; scaunul fu adus. Așezați copilul pe el!

Și am fost urcată acolo, nu știu de către cine; nu eram în stare să observ detaliile; am fost doar conștientă că mă ridicaseră la nivelul nasului domnului Brocklehurst, că el se afla la un metru de mine și că sub mine se întindea o pelerină de mătase portocalie și purpurie și tremura un nor de pene argintii.

Domnul Brocklehurst își drese glasul:

— Doamnelor, zise el întorcându-se către familia sa, domnișoară Temple, domnișoarelor profesoare și copii, o vedeți pe fata aceasta?

Sigur că o vedeau, căci le simțeam ochii îndreptați ca niște raze de foc dogoritor asupra feței mele încinse.

— Vedeți că e încă foarte tânără; vedeți că are încă înfățișarea obișnuită a unui copil. Dumnezeu i-a dăruit aceleași trăsături pe care ni le-a dăruit tuturor; nici o diformitate nu o scoate în evidență ca fiind deosebită. Cine ar putea crede că Cel Rău și-a găsit deja în ea o slujitoare și un instrument? Dar acesta — mă doare să o spun — este adevărul.

Urmă o pauză, timp în care am început să-mi liniștesc tremurul nervos și să simt că trecusem Rubiconul; și că judecata, pe care nu o mai puteam evita, trebuia îndurată cu dârzenie.

— Dragele mele copile, continuă clericul de marmură neagră, aceasta este o împrejurare tristă, nefericită; căci e de datoria mea să vă previn că această fetiță, care ar putea fi unul dintre mieii Domnului, este o mică ființă condamnată: nu face parte din adevărata turmă, ci în mod clar este o străină care nu are ce căuta acolo. Trebuie să vă feriți de ea, trebuie să vă păziți de exemplul ei: dacă e nevoie, fugiți de tovărășia ei, alungați-o din jocurile și din discuțiile voastre. Domnișoare profesoare, trebuie să o păziți: urmăriți-i orice mișcare, cântăriți-i bine cuvintele, cercetați-i acțiunile, pedepsiți-i trupul pentru a-i salva sufletul — dacă într-adevăr este posibilă o asemenea salvare, căci (limba mea șovăie să rostească aceste cuvinte) această copilă, născută pe un pământ creștin, e mai rea decât mulți mici păgâni ce își înalță rugăciunile către Brahma și îngenunchează în fața lui Jaganatha¹; această fetiță este o mincinoasă!

Urmă o pauză de zece minute, timp în care eu — acum perfect conștientă de tot — le-am văzut pe cele trei reprezentante feminine ale familiei Brocklehurst scoțându-și batistele și ducându-și-le la ochi, în vreme ce doamna în vârstă se legăna într-o parte și-n alta, iar cele două mai tinere șopteau: „Ce scandalos!”

Domnul Brocklehurst continuă:

— Lucrul acesta l-am aflat de la binefăcătoarea ei, de la cucernica și milostiva doamnă care a adoptat-o ca orfană, a crescut-o ca pe propria sa fiică, și ale cărei bunătate și generozitate nefericita copilă le-a răsplătit cu o ingraturitudine atât de mare, atât de îngrozitoare, încât în cele din urmă minunata ei protectoare a fost obligată să o despartă de propriii

¹ Domnul Brocklehurst se gândește la activitatea misionarilor în India și la religia hindusă. Jaganatha este unul dintre numele lui Vișnu; termenul se referă și la o ceremonie specială în cadrul căreia zeitatea este purtată într-un car și adepții ei se aruncă în fața carului, adeseori fiind striviți.

ei copii, temându-se că pilda sa corupătoare le va întina puritatea; a trimis-o aici pentru a fi vindecată, la fel cum evreii de demult își trimiteau bolnavii la scăldătoarea cu apă tulburată Betesda¹. Și, domnișoarelor profesoare, domnișoară directoare, vă implor să nu lăsați apele să rămână nemișcate în jurul ei.

Cu această sublimă concluzie, domnul Brocklehurst își încheie primul nasture al redingotei, murmură ceva către familia sa, iar cele trei doamne se ridicară, se aplecă în fața domnișoarei Temple și apoi, toate aceste personaje mărețe ieșiră maiestuoase din încăpere. La ușă, judecătorul meu se întoarse și spuse:

— Lăsați-o să mai stea o jumătate de oră pe scaun și nimeni să nu-i adreseze vreun cuvânt tot restul zilei.

Și astfel am rămas acolo, cocoțată sus; eu, care spuseseam că nu puteam suporta rușinea de a sta în picioare în mijlocul încăperii, eram expusă acum tuturor privirilor, pe un soclu al infamiei. Nu există cuvinte care să poată descrie ceea ce simțeam; dar chiar în clipa în care toate mi se ridicară în piept, înăbușindu-mi respirația și punându-mi un nod în gât, o față se apropie și trecu pe lângă mine: trecând, își ridică privirea. Ce lumină ciudată strălucea în ea! Ce senzație extraordinară născu în mine acea rază de lumină! Ce sprijin am găsit în acel nou simțământ! Era ca și cum un martir, trecând pe lângă un sclav sau o victimă, îi dăduse din puterea lui. Mi-am stăpânit isteria care creștea în mine, am ridicat capul și m-am ținut bine pe picioare, sus pe scaun. Helen Burns o întrebă ceva despre lucrul ei pe domnișoara Smith, fu dojenită pentru banalitatea întrebării, se întoarse la locul ei și, trecând din nou pe lângă mine, zâmbi. Ce zâmbet! Mi-l aduc bine aminte și știu că era născut dintr-o minte înțeleaptă și dintr-un curaj adevărat; îi lumina trăsăturile bine conturate, fața îngustă, ochii cenușii înfundați în orbite, ca o răsfângere a imaginii unui înger. Cu toate acestea, în acel moment, Helen Burns purta pe braț „însemnul dezordinii”; cu mai puțin de o oră în urmă, o auzisem

¹ Ioan, 5:2-9. Un înger al Domnului se pogora din când în când și tulbura apele, vindecându-i pe cei bolnavi.

pe domnișoara Scatcherd pedepsind-o să mănânce doar pâine și apă a doua zi pentru că pătase cu cerneală foaia pe care copia un exercițiu. Aceasta este natura imperfectă a omului; asemenea fete pot fi găsite pe suprafața celei mai luminoase planete; și ochi precum cei ai domnișoarei Scatcherd pot vedea doar aceste defecte mărunte, căci sunt orbi la strălucirea deplină a astrului.

CAPITOLUL VIII

ÎNAINTE CA JUMĂTATEA DE ORĂ DE PEDEAPSĂ să se încheie, ceasul bătu cina; programul luă sfârșit și toate fetele se duseră în sala de mese, pentru ceai. Acum am îndrăznit să cobor; amurgul se adâncise; m-am retras într-un colț și m-am așezat pe podea. Vraja sub care fusesem până atunci și care îmi dăduse putere începu să se risipească; m-am trezit la realitate și curând, durerea care mă cuprinse fu atât de copleșitoare, încât am rămas doborâtă, cu capul în jos. Plângeam acum: Helen Burns nu mai era acolo, nimic nu-mi oferea sprijin; părăsită, m-am lăsat pradă deznădejzii și lacrimile mele se prelingeau pe scândurile podelei. Dorisem atât de mult să fiu bună, să realizez așa de multe la Lowood; să-mi fac multe prietene, să-mi câștig respectul și dragostea lor. Deja făcusem un progres vizibil: în dimineața aceea ajunsesem în fruntea clasei mele. Domnișora Miller mă lăudase cu multă căldură, domnișoara Temple zâmbise aprobator; îmi promisese să mă învețe să desenez și să mă lase să învăț franceza, dacă timp de două luni continuam să-mi îmbunătățesc rezultatele; și apoi mă înțelegeam bine cu colegele mele, eram tratată ca o egală de cele de vârsta mea și nimeni nu-mi făcea rău; iar acum zăceam din nou strivită și călcată în picioare: o să mai pot vreodată să mă ridic?

„Niciodată”, mi-am spus eu și mi-am dorit cu ardoare să mor. Pe când rosteam această dorință cu glasul întretăiat și printre suspine, cineva s-a apropiat; am tresărit — Helen Burns era din nou lângă mine. La lumina flăcărilor ce se stingeau, am văzut-o străbătând camera lungă și goală; îmi aducea cafeaua și pâinea.

— Hai, mănâncă ceva, îmi spuse ea.

Dar eu le-am împins deoparte, simțind că în acea clipă până și un strop de cafea sau o firimitură de pâine m-ar fi făcut să mă înec. Helen mă privi, probabil surprinsă: nu-mi puteam stăpâni tulburarea, deși, mă străduiam din răsputeri; continuam să plâng în hohote. Ea se așeză pe podea lângă mine, își cuprinse genunchii cu brațele și-și lăsă capul pe ei, și rămăsese așa, tăcută ca un indian. Eu am fost prima care a vorbit.

— Helen, de ce stai lângă o fată pe care toată lumea o consideră mincinoasă?

— Toată lumea, Jane? Păi, nu sunt decât optzeci de oameni care au auzit că ești așa și în lume există sute de milioane.

— Dar ce treabă am eu cu milioanele? Cei optzeci pe care îi știu mă disprețuiesc.

— Jane, te înșeli: probabil că nici una dintre fete nu te disprețuiește și nici nu le displaci — multe, sunt sigură, te compătimesc.

— Cum mă pot compătimi după tot ce-a spus domnul Brocklehurst?

— Domnul Brocklehurst nu e un zeu, nici măcar nu e un bărbat pe care să-l admire; nimeni nu-l place aici și nici n-a făcut vreodată ceva pentru a fi plăcut. Dacă te-ar fi tratat ca pe o favorită, ți-ai fi găsit o mulțime de dușmani — pe față sau ascunși —, dar așa, cele mai multe ți-ar arăta simpatie dacă ar îndrăzni. Profesoarele și elevele te vor privi probabil cu răceală vreo două-trei zile, dar în inimile lor sunt ascunse sentimente de prietenie; și dacă vei continua să te porți bine, aceste sentimente vor apărea curând, cu atât mai limpede cu cât au fost înăbușite un timp. Și în plus, Jane... spuse ea și se opri.

— Ce, Helen? întrebai eu, punându-mi mâna în palma ei.

Ea îmi frecă degetele pentru a le încălzi și continuă:

— Dacă toată lumea te-ar urî și te-ar crede rea, în timp ce propria ta conștiință te-ar aproba și te-ar absorbi de vină, tot n-ai fi fără prieteni.

— Nu. Știu că ar trebui să am o părere bună despre mine, dar asta nu e suficient; dacă alții nu mă iubesc, aș prefera să mor, decât să trăiesc — nu suport să fiu singură și urâtă de toți, Helen.

Știi, pentru a câștiga puțină afecțiune adevărată din partea ta sau a domnișoarei Temple sau a oricărei persoane pe care o iubesc cu adevărat, aș accepta cu dragă inimă să mi se rupă un braț sau să mă prindă în coarne un taur sau să stau în spatele unui cal nărvaș și să-l las să mă izbească în piept cu copita...

— Taci, Jane! Te gândești prea mult la dragostea ființelor umane, ești prea impulsivă, prea pătimasă; mâna supremă care ți-a plămădit trupul și a suflat viață în el ți-a dăruit și alte forțe decât neînsemnata ta persoană sau decât alte creaturi la fel de neînsemnate ca și tine. Dincolo de lumea asta și dincolo de rasa umană există o lume invizibilă și o împărăție a spiritelor; lumea aceasta este împrejurul nostru, căci ea există pretutindeni; și acele spirite ne privesc, căci ele au misiunea de a ne păzi; și de am muri în chinuri și umilință și disprețul ne-ar doborî din toate părțile, iar ura ne-ar strivi, îngerii ne văd suferința, ne recunosc nevinovăția (atunci când nu suntem vinovați, așa cum știu că tu nu ești vinovată de acuzația pe care domnul Brocklehurst a repetat-o neconvingător și cu trufie din cele auzite de la doamna Reed; căci eu citesc sinceritate în ochii tăi înflăcărați și pe fruntea ta luminoasă) și Dumnezeu așteaptă doar despărțirea sufletului de trup, pentru a ne încununa cu o răsplată deplină. Și-atunci, de ce să ne lăsăm pradă disperării, când viața se termină atât de curând și moartea este o intrare atât de sigură în fericire — în slavă?

Eu tăceam. Helen mă liniștise, dar în pacea pe care mi-o transmisese exista un amestec de negrăită tristețe. În timp ce vorbea, simțisem o urmă de durere, dar nu-mi puteam da seama de unde venea; și când, după ce a terminat de vorbit, păru să respire mai repede și tuși scurt, am uitat pe moment de propria-mi tristețe și am început să-mi fac griji pentru ea.

Lăsându-mi capul pe umărul lui Helen, i-am cuprins mijlocul cu brațele; ea m-a tras mai aproape și am rămas așa în tăcere, dar nu pentru mult timp, căci curând altcineva intră în încăpere. Câțiva nori grei, măturați de pe cer de vântul care se ridicase, dezveliseră luna; iar lumina ei, pătrunzând printr-o fereastră din apropiere, cădea strălucitoare pe noi și pe silueta ce se apropia; am recunoscut-o imediat pe domnișoara Temple.

— Te căutam, Jane Eyre, spuse ea. Vreau să vii în camera mea; și pentru că Helen Burns e aici cu tine, poate să vină și ea.

Am ieșit. Urmând-o pe directoare, am străbătut un labirint de coridoare, apoi am urcat o scară și am ajuns la camera ei. Acolo ardea un foc vesel și încăperea arăta bine. Domnișoara Temple îi spuse lui Helen Burns să se așeze într-un fotoliu scund aflat într-o parte a căminului, iar ea se așeză într-altul și mă chemă lângă ea.

— S-a terminat? mă întrebă ea, privindu-mi chipul. Ai plâns destul cât să-ți alungi durerea?

— Mă tem că asta nu se va întâmpla niciodată.

— De ce?

— Pentru că am fost acuzată pe nedrept; și dumneavoastră, doamnă, și toată lumea o să creadă acum despre mine că sunt rea.

— O să credem despre tine ceea ce vei dovedi că ești, copila mea. Continuă să te porți ca o fată cuminte și voi fi mulțumită de tine.

— O să fiți, domnișoară Temple?

— O să fiu, spuse ea, și mă cuprinse cu brațul. Și acum, spune-mi cine este doamna pe care domnul Brocklehurst a numit-o binefăcătoarea ta.

— Doamna Reed, soția unchiului meu. Unchiul a murit și m-a lăsat în grija ei.

— Atunci, ea nu te-a adoptat de bunăvoie?

— Nu, doamnă; s-a supărat că a fost nevoită s-o facă; dar unchiul meu, așa cum le-am auzit pe servitoare vorbind adeseori, i-a cerut, înainte să moară, să-i promită că va avea întotdeauna grijă de mine.

— Ei bine, Jane, tu știi — sau cel puțin o să-ți spun eu acum — că atunci când un criminal este acuzat, întotdeauna i se îngăduie să se apere. Tu ai fost acuzată de minciună; apără-te în fața mea cât de bine poți. Spune tot ceea ce memoria ta consideră adevărat — dar nu adăuga nimic și nu exagera cu nimic.

M-am hotărât, în adâncul sufletului meu, să fiu foarte calmă și foarte sinceră; și, după ce am chibzuit câteva minute pentru a ordona în mod coerent ceea ce aveam de gând să spun, i-am

istorisit întreaga poveste a tristei mele copilării. Istovită de emoție, cuvintele mele au fost mai blânde decât de obicei când vorbeam despre acest subiect trist; și, amintindu-mi de sfaturile lui Helen, de a nu mă lăsa pradă resentimentelor, am pus în povestea mea mult mai puțină mânie și amărăciune decât de obicei. Astfel simplificată, părea mai adevărată; pe măsură ce povesteam, simțeam că domnișoara Temple mă crede întru totul.

În cursul istorisirii menționasem că domnul Lloyd venise să mă vadă după criză, căci nu uitasem acel episod înfricoșător — pentru mine — din camera roșie, pe care l-am povestit în amănunt; pe când rememoram acele lucruri, cu greu mi-am stăpânit agitația; căci nimic nu-mi putea îndulci amintirea acelei suferințe cumplite care-mi strânsese inima atunci când doamna Reed îmi nesocotise rugămintea disperată de a fi iertată și mă închisese pentru a doua oară în încăperea întunecată, bântuită de stafii.

Îmi terminasem povestea; domnișoara Temple mă privi câteva clipe în tăcere, apoi spuse:

— Îl cunosc pe domnul Lloyd; o să-i scriu și dacă răspunsul lui coincide cu ce mi-ai spus, vei fi dezvinovățită în mod public de orice acuzație; pentru mine, Jane, de-acum ești nevinovată.

Mă sărută și, lăsându-mă să rămân lângă ea (unde eram mulțumită să stau, căci simțeam o plăcere copilărească să-i privesc fața, hainele, cele câteva podoabe, fruntea senină, buclele strălucitoare adunate la spate și ochii negri luminoși), i se adresă lui Helen Burns:

— Cum te simți în seara asta, Helen? Ai tușit mult azi?

— Cred că nu chiar atât de mult, doamnă.

— Și durerea din piept?

— Mi-a mai trecut.

Domnișoara Temple se ridică, îi luă mâna și-i cercetă pulsul; apoi se întoarse la locul ei. Așezându-se, am auzit-o oftând ușor. Rămase gânditoare câteva minute, apoi, dezmeticindu-se, spuse veselă:

— Dar voi sunteți invitatele mele în seara asta și trebuie să vă tratez cum se cade.

Sună din clopoțel.

— Barbara, îi spuse ea servitoarei care apăru, nu mi-am băut încă ceaiul; adu tava și pune cești și pentru aceste domnișoare.

Și tava de ceai fu curând adusă. Cât de frumoase mi se păreau ceștile și ceainicul strălucitor, așezate pe măsuta rotundă de lângă foc! Ce parfumat era aburul ce se ridica deasupra ceaiului și mirosul pâinii prăjite! — din care am observat, spre dezamăgirea mea (căci începea să-mi fie foame), că nu era decât o cantitate foarte mică; domnișoara Temple observă și ea.

— Barbara, spuse ea, nu poți să aduci puțin mai multă pâine cu unt? Nu ajunge pentru trei persoane.

Barbara ieși și se întoarse repede.

— Doamna Harden spune că a trimis porția obișnuită.

Doamna Harden, trebuie menționat, era intendentă — o femeie după inima domnului Brocklehurst, făcută din părți egale de balene de corset și fier.

— Foarte bine atunci, replică domnișora Temple, trebuie să ne descurcăm cu ce avem, Barbara. Și pe când fata se retrăgea, adăugă zâmbind: Din fericire, de data aceasta pot să compensez lipsurile.

După ce ne-a invitat pe mine și pe Helen să ne apropiem de masă și a așezat în fața fiecăreia dintre noi câte o ceașcă de ceai cu o bucată de pâine prăjită, delicioasă, dar subțire, s-a ridicat, a descuiat un sertar și, luând din el un pachet înfășurat în hârtie, a dezvăluit în fața ochilor noștri o prăjitură destul de mare cu anason.

— Aveam de gând să vă dau câte o bucată să o luați cu voi, spuse ea, dar cum e atât de puțină pâine prăjită, trebuie să o mâncați acum.

Și începu să taie felii generoase.

Ne-am ospătat în seara aceea cu nectar și ambrozie; iar încântarea noastră nu a fost mai mică atunci când am văzut zâmbetul plin de mulțumire cu care ne privea gazda noastră, în timp ce ne potoleam foamea cu mâncarea aleasă pe care ne-o oferise din belșug. Când am terminat ceaiul și tava a fost luată, ne-a chemat din nou lângă foc, ne-am așezat de o parte și de alta a ei și a început să discute cu Helen — un adevărat privilegiu pentru mine să mi se îngăduie să ascult.

Domnișoara Temple avea întotdeauna un aer calm și o demnitate în ținută, un rafinament al felului de a vorbi, care împiedicau alunecarea spre înflăcărare, agitație, nerăbdare; ceva ce sporea plăcerea celor care o priveau și o ascultau până la un sentiment copleșitor de admirație și respect; iar acesta era acum și sentimentul meu; dar în ceea ce o privește pe Helen Burns, eram uluită.

Masa înviorătoare, focul vesel, prezența și bunătatea iubitei ei profesoare sau poate, mai mult decât toate acestea, ceva din propria ei minte aleasă îi stârnise energiile. Ele se treziră, se aprinseră: mai întâi scânteiară în culoarea înviorată a obrazilor ei, pe care până acum îi văzusem doar palizi, fără viață; apoi sclipiră în lumina limpede a ochilor ei, care brusc dobândiră o frumusețe mult mai deosebită decât cea a domnișoarei Temple — o frumusețe răsfântă nu în culori delicate și gene lungi, ci una a minții, a gesturilor, a strălucirii. Apoi sufletul i se așeză pe buze și cuvintele se revărsară — din ce izvor, nu știu: oare o fată de paisprezece ani are o inimă suficient de mare, suficient de puternică pentru a cuprinde țâșnirea învolburată a elocinței pure, depline, înflăcărare? Așa mi s-au părut cuvintele rostite de Helen în acea seară de neuitat pentru mine; spiritul ei părea grăbit să trăiască într-un timp îngrozitor de scurt tot atât cât mulți trăiesc în cursul unei lungi existențe.

Discutară despre lucruri de care eu nu auzisem niciodată: despre popoare și vremuri de mult apuse, despre țări îndepărtate; despre secrete ale naturii descoperite sau doar bănuite; vorbiră despre cărți — ce multe citiseră! Ce nenumărate cunoștințe aveau! Și păreau atât de familiarizate cu numele franțuzești și scriitorii francezi: dar uimirea mea fu nemăsurată atunci când domnișoara Temple o întrebă pe Helen dacă își mai găsea uneori un moment pentru a-și aduce aminte de latina pe care tatăl ei o învățase și, luând o carte de pe un raft, o îndemnă să citească și să traducă o pagină din Vergiliu; și Helen se supuse, iar organul venerației creștea cu fiecare rând citit. Nu terminase bine și clopotul anunță ora de culcare: nu aveam voie să întârziem. Domnișoara Temple ne îmbrățișă, spunându-ne, în timp ce ne strângea la piept:

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, copilele mele!

Pe Helen o ținuu ceva mai mult în brațe decât pe mine și îi dădu drumul cu mai multă părere de rău; pe Helen, privirea ei o urmări până la ușă; pentru ea fu al doilea oftat trist, pentru ea lacrima pe care și-o șterse de pe obraz.

Când am ajuns în dormitor, am auzit vocea domnișoarei Scatcherd: inspecta sertarele și tocmai îl trăsesese pe cel al lui Helen Burns; când am intrat, Helen fu întâmpinată cu o dojană tăioasă și i se spuse că a doua zi va avea o jumătate de duzină din lucrurile neglijent împăturite prinse cu un ac de umăr.

— Lucrurile mele erau într-adevăr într-o dezordine rușinoasă, murmură încet Helen către mine. Aveam de gând să le aranjez, dar am uitat.

În dimineața următoare, domnișoara Scatcherd scrisese cu litere mari pe o bucată de carton cuvântul „Dezordonată” și o prinse ca pe o filacteră în jurul frunții late, senine, inteligente și blânde a lui Helen. Ea o purtă până seara, răbdătoare, fără resentimente, considerând-o o pedeapsă meritată. În clipa în care domnișoara Scatcherd ieși din clasă după orele de după-amiază, m-am repezit la Helen, i-am smuls bucata de carton de pe frunte și am aruncat-o în foc: furia de care Helen nu fusese capabilă arse în sufletul meu toată ziua și lacrimi mari și fierbinți îmi scăldaseră întruna obraji; căci la vederea resemnării ei triste, simțeam în inimă o durere de nesuportat.

Cam la o săptămână după incidentele menționate mai sus, domnișoara Temple, care îi scrisese domnului Lloyd, primi răspunsul lui; se pare că ceea ce spunea el confirma povestea mea. Domnișoara Temple adună întreaga școală și anunță că se făcuseră cercetări referitoare la învinuirile aduse lui Jane Eyre și că era fericită că putea să o declare complet absolvită de orice acuzație. Profesoarele mi-au strâns mâna și m-au sărutat și un murmur de satisfacție străbătu rândul colegelor mele.

Ușurată astfel de o povară dureroasă, din acel moment m-am apucat din nou de treabă, hotărâtă să-mi croiesc drum prin toate greutățile; am muncit cu îndârjire și succesul a fost pe măsura eforturilor; memoria mea, fără a fi bună de la natură, s-a

îmbogătit prin practică; exercițiile mi-au ascuțit mintea; în câteva săptămâni am fost trecută la o clasă superioară; în mai puțin de două luni mi s-a permis să studiez franceza și desenul. Am învățat primele două timpuri ale verbului *être* și în aceeași zi am schițat prima mea casă (ai cărei pereți, trebuie să o spun, rivalizau în înclinare cu Turnul din Pisa). În acea noapte, când m-am suit în pat, am uitat să-mi pregătesc în imaginație ospățul înșelător din cartofi copti fierbinți sau pâine albă și laptele proaspăt, cu care obișnuiam să-mi amăgesc foamea: în schimb, m-am ospătat cu spectacolul unor desene perfecte pe care le vedeam în întuneric, toate opera propriilor mele mâini: case și copaci desenați cu linii sigure, stânci și ruine pitorești, turme de vite în stilul lui Cuypp¹, tablouri încântătoare cu fluturi plutind pe deasupra unor trandafiri îmbobociți, cu păsări ciugulind din cireșe coapte sau cuiburi de pitulici în care se ascundeau ouă ca niște perle, înconjurate de o coroană de rămurile tinere de iederă. M-am gândit chiar la posibilitatea de a putea traduce cu ușurință, într-o bună zi, o anumită cârtică franțuzească de povești pe care *Madame Pierrot* mi-o arătase în acea zi; nu rezolasem încă povestea în mod satisfăcător, când m-a cuprins ușor somnul.

Avea dreptate Solomon când a spus: „Mai bine un prânz de verdețuri și dragoste, decât un bou îngrășat și ură.”²

N-aș mai fi schimbat acum Lowood-ul, cu toate lipsurile sale, pentru Gateshead și bogățiile lui de fiecare zi.

CAPITOLUL IX

DAR LIPSURILE SAU MAI DEGRABĂ GREUTĂȚILE de la Lowood se împuținară. Primăvara se apropia, de fapt chiar sosise; gerurile iernii dispăruseră, zăpada se topea, iar vânturile tăioase se domoliseră. Picioarele mele chinuite, atât de jupuite și umflate

¹ Albert Cuypp (1620-1691), pictor peisagist olandez.

² *Proverbele*, 15:17.

de frigul ascuțit din ianuarie, încât mergeam schiopătând, începuseră să se vindece și să revină la forma lor obișnuită, sub adierile blânde ale lunii lui april; nopțile și diminețile nu ne mai înghețau sângele în vene cu temperaturile lor ca în Canada, puteam suporta ușor acum ora de joacă petrecută în grădină. Uneori, în câte o zi însorită, devenea chiar plăcută și veselă, și firifoare de iarbă începeau să se ivească pe straturile cafenii care, tot mai proaspete cu fiecare zi, ne dădeau impresia că Speranța trecea peste ele în timpul nopții, lăsând în fiecare dimineață urme tot mai strălucitoare ale pașilor ei. Printre frunze se iveau flori — ghiocei, brândușe, urechiușe purpurii și pansele cu ochi aurii. Acum, după-amiezele de joi, când aveam o jumătate de zi liberă, ne plimbam sub gardul viu de pe marginea drumului.

O altă descoperire a mea a fost că dincolo de zidurile înalte, terminate cu țepușe ascuțite, se afla o altă desfătare, o bucurie pe care numai orizontul o mărginea — era priveliștea piscurilor maiestuoase ce înconjurau o vâlcea plină de verdeață și umbră, cu un pârau sclipitor în care se zăreau pietre întunecate și volburi scânteietoare. Cât de diferit îmi apăruse acest peisaj când îl văzusem ascuns sub cerul plumburiu de iarnă, încremenit în ger, învăluit în zăpadă; când negurile la fel de reci precum moartea rățăceau după voia vântului de răsărit de-a lungul acelor piscuri purpurii și se rostogoleau către luncă până ce se amestecau cu ceața înghețată a pâraului. Pârâul însuși era un torent tulbure și neînfrânat: spintecând în două pădurea și înălțând în aer un zgomot frenetic, adeseori întărit de o ploaie sălbatică sau de o lapoviță învârtăjită; cât despre pădurea de pe malurile lui, aceea nu era decât un șir de copaci dezgoliți, ca niște schelete.

Aprilie se făcu mai și era un mai senin și strălucitor, cu zile cu cer albastru, un soare blând și adieri ușoare dinspre apus sau miazăzi. Iar acum vegetația se pârgui plină de vigoare; Lowood-ul își scutură cosițele, căpătă o nuanță verde și dădu în floare: uriașele schelete ale ulmilor, frasinilor și stejarilor își recăpătaseră viața plină de maiestate; plantele sălbatice ale pădurii se ițiră nenumărate în toate cotloanele; tot felul de mușchi umplură adânciturile, iar bogăția de primule forma un ciudat așternut de

lumină solară; le-am văzut strălucirea palidă de aur în locurile umbroase, asemeni unor dulci scânteii presărate prin iarbă. De toate acestea mă bucuram adeseori și pe deplin, liberă și aproape întotdeauna singură: căci pentru această libertate și plăcere neobișnuită exista un motiv despre care voi vorbi îndată.

Când am descris acest loc cuibărit între dealuri și păduri și așezat pe malul unui pârâu, l-am înfățișat ca pe un loc în care era plăcut să-ți duci viața. De bună seamă plăcut; dar cât de sănătos era, asta e o altă problemă.

Valea împădurită în care se afla Lowood-ul era leagănul negurilor și al molimelor aduse de neguri; care, înviorate odată cu venirea primăverii, se strecurau în azilul pentru orfane, iar răsufarea lor împrăștia în sala de studiu și în dormitorul ticsit tifosul și astfel, înainte de sosirea lunii mai, școala se transforma într-un spital.

Semiînfometarea și frigul ignorat le predispusese pe cele mai multe dintre fete la molipsire: patruzeci și cinci din cele optzeci de fete zăceau bolnave. Orele fură întrerupte, disciplina aspră slăbită. Puținele fete care rămăseseră sănătoase se bucurau de o libertate aproape totală, căci medicul insistase asupra necesității exercițiilor fizice și a plimbărilor, pentru a nu se îmbolnăvi și ele, și chiar de nu ar fi fost așa, nimeni nu avea timp să le supravegheze sau să le stăpânească. Întreaga atenție a domnișoarei Temple era îndreptată către bolnave; zilele ei se scurgeau în camera pe care nu o părăsea decât ca să fure câteva ore de odihnă în timpul nopții. Profesoarele erau ocupate cu făcutul bagajelor și cu pregătirile de plecare pentru fetele norocoase care aveau prieteni sau rude care să poată și să vrea să le țină departe de focarul infecției. Multe dintre ele, deja doborâte de boală, se duceau acasă doar pentru a muri acolo; unele s-au prăpădit la școală și au fost înmormântate repede și pe tăcute, căci natura bolii nu permitea nici o întârziere.

Deși boala pusese stăpânire pe Lowood și moartea devenise un vizitator frecvent, deși între pereții săi domneau tristețea și teama, deși încăperile și coridoarele erau pline de mirosuri de spital, medicamentele și dezinfectantele luptându-se din

răsputeri, dar în zadar, să acopere miasmele morții, acea luminoasă lună mai strălucea neumbrită de nori peste dealurile semețe și minunatele păduri din jur. Și în grădina școlii scânteiau pretutindeni flori: nalbele roșii țâșniseră spre cer, înalte precum copacii, crinii se deschiseseră, lalelele și trandafirii erau în floare; marginile straturilor înguste erau înveselite de flori de limba-peștelui trandafirii și de părăluțe purpurii; măceșii își răs-pândeau, dimineața și seara, parfumul lor de măr și mirodenii; și toate aceste bogății înmiresmate nu erau de nici un folos pentru cele mai multe dintre elevele de la Lowood — poate doar pentru o mână de ierburi și flori puse într-un coșciug.

Dar eu, ca și cele care rămăseseră neatinse de boală, ne bucuram din plin de frumusețile împrejurimilor și ale vremii: ne lăsau să hoinărim în pădure, ca niște țigănci, de dimineață până seara; făceam ce ne plăcea, mergeam unde voiam, viața noastră era mai bună. Domnul Brocklehurst și familia lui nu se mai apropiau acum de Lowood; problemele administrative nu mai erau cercetate acum cu un ochi nemilos; intendentă aspră plecase, alungată de teama infecției, iar succesoarea ei, care fusese infirmieră-șefă la dispensarul din Lowood, neobișnuită cu regulile școlii, ne dădea ceva mai multă mâncare. În plus, erau mai puține persoane de hrănit, căci cele bolnave nu prea puteau mânca, și astfel castroanele noastre de dimineață erau mai pline: când nu era timp pentru pregătirea unui prânz obișnuit, ceea ce se întâmpla destul de des, ni se dădea o bucată mare de plăcintă rece sau o felie groasă de pâine cu brânză, pe care le luam cu noi în pădure, unde ne alegeam fiecare locul care ne plăcea mai mult și unde ne ospătam copios.

Locul meu preferat era o piatră netedă și lată, ce se înălța albă și uscată chiar în mijlocul pârâului și la care se ajungea doar trecând prin apă — și asta și făceam, desculță. Piatra era suficient de mare pentru ca pe ea să stăm eu și o altă fată, la acea vreme o tovarășă pe care mi-o alesesem, Mary Ann Wilson; era o fată ageră, cu spirit de observație, cu care îmi făcea plăcere să stau, în parte pentru că era spirituală și originală și în parte pentru că avea un fel de a fi care mă făcea să mă simt în largul meu. Era cu câțiva ani mai mare decât mine și știa mai multe

despre viață, așa că putea să-mi spună o mulțime de lucruri pe care voiam să le aflu. Cu ea, curiozitatea mea era satisfăcută, lipsurile mele erau privite cu indulgență și în nimic din ceea ce spuneam nu aveam opreliști.

Ei îi plăcea să povestească, mie să ascult și să analizez; ei îi plăcea să ofere informații, mie să pun întrebări; așa că ne înțelegeam de minune, amuzându-ne și chiar aflând câte ceva nou.

Dar unde era acum Helen Burns? De ce nu-mi petreceam cu ea aceste zile dulci de libertate? O uitasem sau eram eu atât de nemernică încât să mă fi plictisit de tovărășia ei curată? Cu siguranță, acea Mary Ann Wilson de care am pomenit acum era inferioară primei mele cunoștințe de aici; putea doar să-mi istorisească povești amuzante și să participe la bârfele savuroase și caustice în care mă lansam uneori; pe când, dacă am descris-o bine pe Helen, ea avea calitatea de a oferi celor ce se bucurau de privilegiul unei discuții cu ea plăcerea unor lucruri mult mai elevate.

Toate acestea sunt adevărate, cititorule; le știam și le simțeam și, deși sunt o ființă omenească plină de lipsuri, cu multe defecte și prea puține calități, nu mă plictiseam niciodată de Helen Burns și nu încetasem să nutresc pentru ea un puternic sentiment de afecțiune, plin de tandrețe și respect.

Cum putea fi altminteri, de vreme ce Helen, în orice moment și în orice împrejurare, mi-a arătat o prietenie caldă și devotată, neumbrită vreodată de proastă dispoziție și netulburată de suferință? Dar acum Helen era bolnavă: de câteva săptămâni n-o mai văzusem, căci fusese dusă într-o încăpere de la etaj. Nu era — mi s-a spus — în acea parte a casei unde zăceau bolnavele cu febră; căci suferea de tuberculoză, și nu de tifos; iar eu, în ignoranța mea, credeam că tuberculoza era o boală ușoară, pe care timpul și îngrijirile cu siguranță o vor alunga.

Această idee mi-a fost întărită de faptul că de câteva ori a coborât, în după-amiezele foarte însorite și călduroase, și a fost dusă de domnișoara Temple în grădină; dar de fiecare dată nu mi s-a dat voie să mă apropiu și să vorbesc cu ea; am văzut-o doar de la fereastra sălii de studiu și nu foarte clar, căci era înfășurată în multe haine și stătea departe, în umbră.

Într-o seară de la începutul lui iunie rămăsesem până târziu în pădure cu Mary Ann; ca de obicei, ne despărțiserăm de celelalte fete și hoinăriserăm până departe — atât de departe, încât ne-am rătăcit și a trebuit să ne oprim să întrebăm care era drumul de întoarcere la o căsuță singuratică, unde trăiau un bărbat și o femeie care păzeau o turmă de porci pe jumătate sălbatici, ce se hrăneau cu ghinde și castane din pădure. Când ne-am întors, luna deja răsărise; la poarta grădinii am văzut un ponei, care știam că era al doctorului. Mary Ann spuse că probabil cineva era foarte bolnav dacă domnul Bates fusese chemat la acea oră târzie. Ea intră în casă, însă eu am mai rămas afară câteva minute, pentru a sădi în grădina mea o mână de rădăcini pe care le scosesem din pământ în pădure și care mă temeam că se vor usca dacă le lăsam până dimineată. După ce am terminat, am mai stat puțin în grădină, căci florile miroseau atât de frumos sub roua ce căzuse! Era o seară atât de plăcută, atât de senină și caldă! Spre apus, zarea încă roșiatică promitea o altă zi frumoasă; luna se ridica maiestuoasă spre răsăritul întunecat. Mă uitam la toate acestea și mă bucuram de ele așa cum putea să o facă un copil, când în minte mi se ivi deodată un gând pe care nu-l mai avusesem: „Ce trist e să zaci acum bolnav pe un pat de suferință și să fii în pericol de a muri! Lumea asta este atât de plăcută — ar fi îngrozitor să fiu chemată din ea și să trebuiască să plec cine știe unde!”

Și apoi, mintea mea se strădui pentru prima oară în mod serios să înțeleagă ceea ce i se spusese despre rai și iad și pentru prima oară se dădu înapoi de spaimă, deconcertată; pentru prima oară, privind în urmă, de-o parte și de alta și înaintea sa, văzu de jur împrejur un abis fără fund; simți doar punctul în care stătea atunci — prezentul; restul era o umbră fără formă și un hău adânc; și mintea mea se cutremură la gândul că m-aș putea clătina și prăbuși în acel haos. Pe când meditam la această nouă idee, am auzit ușa din față deschizându-se; domnul Bates ieși, însoțit de o infirmieră. După ce aceasta l-a privit urcând pe cal și îndepărtându-se, se pregătea să închidă ușa, dar eu am alergat până la ea.

— Cum se simte Helen Burns?

— Foarte rău, fu răspunsul.

— Pentru ea a venit domnul Bates?

— Da.

— Și ce spune despre ea?

— Spune că mult n-o să mai rămână aici.

Această frază, dacă aș fi auzit-o ieri, mi-ar fi spus doar că urma să fie dusă în Northumberland, la ea acasă. Nu mi-ar fi trecut prin minte că se afla în pragul morții; dar acum am știut imediat: am înțeles limpede că Helen Burns își număra ultimele zile în această lume și că urma să plece pe tărâmul spiritelor, dacă exista un asemenea tărâm. Am simțit șocul groazei, apoi fiorul ascuțit al durerii și apoi o dorință — nevoia de a o vedea; și am întrebat în ce cameră se află.

— E în camera domnișoarei Temple, spuse infirmiera.

— Pot să mă duc să vorbesc cu ea?

— Oh, nu, copilă! Nu se cuvine s-o faci; și acum e timpul să vii înăuntru; o să capeți fierbințeală dacă rămâi afară când cade roua.

Infirmiera închise ușa din față; iar eu am intrat pe ușa laterală, care dădea în sala de studiu. Ajunsesem la timp: era ora nouă și domnișoara Miller chema elevele la culcare.

Vreo două ore mai târziu, spre unsprezece probabil — neputând adormi și socotind, după liniștea deplină a dormitorului, că tovarășele mele erau cufundate într-un somn adânc — m-am ridicat încet din pat, mi-am pus rochia peste cămașa de noapte și, desculță, m-am strecurat afară din dormitor și am pornit-o în căutarea camerei domnișoarei Temple. Era tocmai în celălalt capăt al clădirii, dar știam drumul, iar lumina lunii, care nu era copleșită de nori, pătrundea din loc în loc prin ferestrele coridoarelor, ajutându-mă s-o găsesc mai ușor. Un miros de camfor și oțet ars mă anunță că mă apropiam de încăperea unde zăceau bolnavele; am trecut repede prin fața ușii, temându-mă ca nu cumva să mă audă infirmiera care stătea de veghe toată noaptea. Mi-era frică să nu fiu descoperită și trimisă înapoi în pat; căci trebuia să o văd pe Helen — trebuia să o strâng în brațe înainte să moară —, trebuia să-i mai dau o ultimă sărutare, să mai vorbesc cu ea pentru ultima oară.

După ce am coborât o scară, am traversat o parte din casă pe la parter și am reușit să deschid și să închid fără zgomot două uși, apoi am ajuns la alt șir de trepte; le-am urcat și în fața mea se găsea camera domnișoarei Temple. Prin gaura cheii și pe sub ușă, pe podea, se vedea lumina arzând înăuntru; o liniște adâncă domnea în jur. M-am apropiat și am văzut că ușa era întredeschisă, probabil pentru ca aerul proaspăt să poată intra în lăcașul înăbușitor al bolii. Fără să șovăi și plină de nerăbdare, cu sufletul și simțurile tremurând într-o groaznică suferință, am împins ușa și m-am uitat înăuntru. Privirea mea o căuta pe Helen și se temea să nu întâlnească moartea.

Lângă patul domnișoarei Temple și pe jumătate acoperit cu perdelele sale albe, stătea un pătuț. Am văzut conturul unui trup sub cearșaf, dar fața era ascunsă de perdele. Infirmiera cu care vorbisem în grădină stătea într-un fotoliu, adormită; pe masă, o lumânare cu mukul netăiat pâlپâia, împrăștiind o lumină slabă. Domnișoara Temple nu se vedea — aveam să aflu că fusese chemată la căpătâiul unei bolnave care delira. Am intrat în cameră și m-am oprit lângă pătuț; mâna mea era pe perdea, dar am preferat să vorbesc înainte de a o trage. Tot mai eram îngrozită să nu văd un trup neînsuflit.

— Helen! am șoptit abia auzit. Ești trează?

I-am văzut chipul — palid, ofilit, dar liniștit; părea atât de puțin schimbată, încât teama mi se risipi în aceeași clipă.

— Cu-adevărat tu ești, Jane? întrebă ea, cu aceeași voce blândă dintotdeauna.

„Oh!” îmi spusei eu, „nu o să moară, ei se înșală, n-ar putea să vorbească și să pară atât de liniștită dacă ar fi așa.”

M-am aplecat peste pătuț și am sărutat-o; fruntea îi era rece și obrazul tot rece și slab, ca și mâna ei; dar zâmbea la fel cum îmi zâmbise mereu.

— De ce ai venit aici, Jane? E trecut de unsprezece; am auzit pendula bătând acum câteva minute.

— Am venit să te văd, Helen; am auzit că ești foarte bolnavă și nu puteam să dorm până nu vorbeam cu tine.

— Ai venit să-mi spui rămas-bun, prin urmare; probabil că ai ajuns chiar la timp.

— Pleci undeva, Helen? Te duci acasă?

— Da, la casa mea pentru totdeauna — ultima mea casă.

— Nu, nu, Helen!

Apoi am tăcut, cuprinsă de durere. Pe când încercam să-mi stăpânesc lacrimile, pe Helen o apucă un acces de tuse, care însă n-o trezi pe infirmieră. Când reuși să se potolească, Helen rămase câteva minute nemișcată, sfârșită, apoi șopti:

— Jane, piciorușele tale sunt goale, întinde-te pe pat și acoperă-te cu pătura mea.

Așa am făcut și m-a cuprins cu brațul, iar eu m-am cuibărit lângă ea. După o lungă tăcere, începu din nou să vorbească, tot în șoptă.

— Sunt foarte fericită, Jane, și când vei auzi că am murit, trebuie să fii sigură de asta și să nu fii mâhnită — nu ai pentru ce să fii mâhnită. Toți trebuie să murim într-o bună zi și boala care mă ia de aici nu este dureroasă, ci blândă și domoală. Sunt liniștită, căci nu las în urmă pe nimeni care să mă plângă prea mult: nu-l am decât pe tatăl meu și el s-a recăsătorit nu demult, n-o să-mi simtă lipsa. Murind tânără, o să scap de mari suferințe. Nu am calitățile și nici însușirile cu care să-mi croiesc un drum bun în viață: aș fi făcut mereu greșeli.

— Dar unde te duci, Helen? Poți să vezi? Știi?

— Cred; am credință: mă duc la Dumnezeu.

— Unde este Dumnezeu? Ce este Dumnezeu?

— E Ziditorul meu și al tău, care n-o să distrugă niciodată ceea ce a creat. Mă bizui cu totul pe puterea Lui și mă încred cu totul în bunătatea Lui; număr ceasurile până la sosirea aceuia care mă va duce din nou la El, care mi-L va dezvălui.

— Atunci ești sigură, Helen, că există un loc numit rai și că sufletele noastre pot ajunge în el când murim?

— Sunt sigură că există o viață viitoare; cred că Dumnezeu este bun: pot să-I încredințez acea parte nemuritoare din mine fără nici o îndoială. Dumnezeu este tatăl meu, Dumnezeu este prietenul meu; eu îl iubesc și cred că și El mă iubește.

— Și o să te văd din nou, Helen, când o să mor?

— Tu vei veni pe același târâm al fericirii, vei fi întâmpinată de același Părinte atotputernic al tuturor, Jane, sigur că așa va fi.

Am întrebat din nou, dar de data asta doar în gând: „Unde este acel târâm? Oare există?” Și am strâns-o mai tare în brațe pe Helen; mi se părea mai dragă ca niciodată, simțeam că nu puteam să-i dau drumul; stăteam cu fața lipită de gâtul ei. Curând îmi spuse, cu o voce atât de blândă:

— Ce bine mă simt! Ultima criză de tuse m-a obosit puțin; acum mi s-a făcut somn; dar nu pleca de lângă mine, Jane, îmi place să te simt aproape.

— O să stau cu tine, *dragă* Helen, nimeni n-o să mă ia de aici.

— Ți-e cald, draga mea?

— Da.

— Noapte bună, Jane.

— Noapte bună, Helen.

M-a sărutat și i-am dat și eu o sărutare. Și curând, somnul ne-a cuprins pe amândouă.

Când am deschis ochii, era zi; o mișcare ciudată m-a trezit; am ridicat privirea și am văzut că eram în brațele cuiva — era infirmiera care mă ducea înapoi de-a lungul coridorului, către dormitor. N-am fost certată pentru că plecasem din pat; lumea era preocupată și n-am primit nici o explicație la multele mele întrebări. Dar după câteva zile am aflat că domnișoara Temple, întorcându-se în camera ei în zori, mă găsisese în pătuț, cu fața lipită de umărul lui Helen Burns, cu brațele în jurul gâtului ei. Eram cufundată în somn, dar Helen era moartă.

Mormântul ei este în curtea cimitirului din Brocklebridge; timp de cincisprezece ani după moartea ei a fost acoperit doar de o movilă de iarbă; dar acum, acolo se află o lespede cenușie de marmură; pe lespede stau scrise numele ei și cuvântul *Resurgam*¹.

¹ „Mă voi înălța din nou” (în latină, în original).

CAPITOLUL X

AM POVESTIT PÂNĂ ACUM ÎN DETALIU evenimentele existenței mele neînsemnate; primilor zece ani din viață le-am acordat aproape tot atâtea capitole. Dar aceasta nu este o autobiografie obișnuită: mă voi mărgini să invoc amintirea doar atunci când știu că răspunsurile ei vor prezenta un anume interes; prin urmare, o să trec acum aproape sub tăcere o perioadă de opt ani, iar pentru a face legătura cu ceea ce va urma sunt de ajuns doar câteva rânduri.

După ce tifosul și-a îndeplinit rolul distrugător la Lowood, s-a retras treptat; dar nu înainte ca furia lui și numărul mare de victime pe care le-a lăsat în urmă să atragă atenția opiniei publice asupra școlii. S-a făcut o anchetă asupra originii flagelului și încet-încet s-au descoperit diverse fapte care au trezit indignarea generală. Natura nesănătoasă a locului, cantitatea și calitatea hranei copiilor, apa sălcie și rău mirositoare folosită la gătit, îmbrăcămintea și condițiile de viață jalnice ale elevelor — toate aceste lucruri fură descoperite, iar descoperirea lor a fost umilitoare pentru domnul Brocklehurst, dar benefică pentru așezământ.

Câteva persoane bogate și binevoitoare din comitat au subscris cu generozitate pentru construirea unei clădiri mai potrivite, într-un loc mai bun; s-au stabilit noi reguli, au apărut îmbunătățiri ale hranei și îmbrăcămintei; fondurile școlii au fost încredințate unui comitet. Domnul Brocklehurst, care, datorită averii și relațiilor de familie, nu putea fi îndepărtat, și-a păstrat postul de administrator; dar era ajutat în îndeplinirea responsabilităților sale de niște domni cu minți mai deschise și mai înțeleghătoare: funcția sa de inspector era împărțită cu cei care știau cum să îmbine rațiunea cu severitatea, confortul cu economia, compasiunea cu onestitatea. Astfel îmbunătățită, școala a devenit în timp un așezământ cu adevărat folositor și nobil. Am rămas între zidurile lui, după înnoirea sa, timp de opt ani: șase ca elevă și doi ca profesoară; și în ambele calități pot da mărturie asupra valorii și importanței sale.

În acești opt ani, viața mea a fost monotonă, dar nu nefecită, pentru că a fost activă. Aveam la îndemână posibilitățile unei educații excelente; o înclinație pentru unele dintre materiile pe care eu le studiam și dorința de a excela în toate, alături de bucuria de a le face plăcere profesoarelor, mai ales celor la care țineam, mă purtaseră înainte: am profitat din plin de toate avantajele care îmi erau oferite. În timp, am ajuns să fiu cea mai bună elevă din prima clasă; apoi mi s-a încredințat funcția de profesoară, pe care am îndeplinit-o cu zel vreme de doi ani; dar la sfârșitul acestei perioade, m-am schimbat.

În timpul tuturor acestor schimbări, domnișoara Temple a continuat să fie directoarea școlii; cea mai mare parte a cunoștințelor mele se datorează învățaturii ei; prietenia și tovarășia ei reprezentaseră pentru mine o permanentă mângâiere; ea fusese mama, profesoara și, în ultimul timp, prietena mea. La acea vreme s-a căsătorit și s-a mutat cu soțul ei (un preot, un bărbat remarcabil, aproape demn de o asemenea tovarășă de viață) într-un comitat îndepărtat și, altfel spus, am pierdut-o.

Din ziua în care a plecat, n-am mai fost aceeași: odată cu ea a dispărut orice sentiment de stabilitate, orice legătură care făcuse într-o oarecare măsură din Lowood un cămin pentru mine. Îmi însușisem ceva din firea ei și multe dintre obiceiuri; în mintea mea își găsiseră locul gânduri mai armonioase, sentimente mai bine rânduite. Mă supusesem datoriei și ordinii; eram liniștită; credeam că sunt mulțumită: în ochii celorlalți, uneori chiar și într-ai mei, păream o ființă disciplinată și supusă.

Dar destinul, sub forma pastorului Nasmyth, se interpuse între mine și domnișoara Temple: am văzut-o în costumul ei de călătorie, urcând într-un poștalion la scurt timp după ceremonia căsătoriei, am privit poștalionul suind dealul și dispărând peste coama sa; și apoi m-am retras în camera mea și am petrecut singură cea mai mare parte a jumătății de zi libere acordate în cinstea acelei ocazii speciale.

Aproape tot timpul m-am plimbat prin cameră. Îmi închipuiam doar că regret pierderea și că mă gândesc cum s-o vindec; dar când reflecțiile mele se încheiară și, ridicând privirea, am

descoperit că ziua se terminase și se lăsase înserarea, am înțeles brusc că în tot acest timp suferisem un proces de transformare; că mintea mea îndepărtase tot ceea ce împrumutase de la domnișoara Temple — sau mai degrabă că aceasta luase cu ea atmosfera netulburată pe care o respirasem în preajma ei — și că acum, rămasă în voia firii mele dintotdeauna, începeam să simt neliniștea vechilor emoții.

Nu mi se părea că-mi fusese luat un sprijin, ci că-mi dispăruse un imbold: nu puterea de a fi liniștită îmi lipsea acum, ci rațiunea liniștii. Lumea mea fusese timp de câțiva ani la Lowood: experiența mea era cea a regulilor și rânduielilor sale; acum îmi aminteam din nou că lumea reală era mare și că o mulțime de speranțe și temeri, senzații și emoții diferite îi așteptau pe cei ce aveau curajul de a merge înainte în această vastă întindere, pentru a căuta printre primejdii sale adevărata cunoaștere a vieții.

M-am dus la fereastră, am deschis-o și m-am uitat afară. Am văzut cele două aripi ale clădirii; am văzut grădina, marginea pădurii și orizontul vălurit de dealuri. Ochii mei alunecară peste toate acestea, pentru a se opri asupra îndepărtatelor piscuri albastre: pe acelea doream să le înving; tot ce se afla între hotarele lor de stâncă și tufărișuri părea o temniță, o îngrădire a exilului. Am urmărit cu privirea drumul alburii ce șerpuia la poalele unui munte, pentru a se pierde într-un defileu, între alți doi: cât îmi doream să îl urmez mai departe! Mi-am amintit de vremea când călătorisem chiar pe acel drum, într-o diligență; mi-am amintit cum coboram același deal în amurg: mi se părea că trecuse un secol din ziua care mă adusese la Lowood; și de atunci nu mai plecasem niciodată de aici. Toate vacanțele mi le petrecusem la școală; doamna Reed nu mă chemase niciodată la Gateshead; nici ea și nici altcineva din familie nu venise vreodată să mă vadă. Nu comunicasem prin scrisori sau mesaje cu lumea exterioară; reguli ale școlii, obiceiuri și concepții ale școlii, glasuri, chipuri, cuvinte, uniforme, preferințe și antipatii — asta știam eu despre existență. Și acum simțeam că nu era de ajuns; într-o singură după-amiază m-am săturat de rutina celor opt ani. Doream libertate; tânjeam după libertate, mă rugam

pentru libertate; dar ea părea risipită în vântul ce adia ușor. Am renunțat atunci la libertate și am înălțat o rugă mai umilă pentru schimbare, pentru un nou imbold — dar și acea cerere părea spulberată într-un spațiu nedefinit. „Atunci”, am strigat aproape disperată, „dă-mi cel puțin o nouă robie!”

Dar în acel moment, clopotul mă chemă la cină.

Nu mi-am putut relua șirul întrerupt al gândurilor până la vremea culcării. Chiar și atunci, o profesoară cu care împărțeam camera m-a împiedicat să revin la subiectul asupra căruia voiam să meditez din nou, printr-o efuziune de bărfă mărunță. Cât îmi doream ca somnul să o reducă la tăcere! Mi se părea că doar dacă m-aș fi întors la ideea care mi se ivise în minte în timp ce stăteam lângă fereastră, aș fi găsit, spre ușurarea mea, o soluție minunată.

În cele din urmă, domnișoara Gryce începu să sforăie; era o galeză voinică și până acum eforturile ei nazale obișnuite fuseseră pentru mine doar o neplăcere; în seara aceasta, am întâmpinat primele acorduri adânci cu satisfacție; scăpasem de întrerupere; gândurile pe jumătate dispărute au reînviat imediat. „O nouă robie! Există ceva în asta”, îmi spuneam eu (în gând, desigur, nu cu voce tare). „Știi că există, pentru că nu sună prea plăcut; nu e precum Libertate, Emoție, Bucurie, cuvinte cu adevărat încântătoare; dar simple cuvinte pentru mine și atât de goale și de trecătoare, încât nu e decât o pierdere de vreme a le asculta. Dar Robie! Aceasta trebuie să fie ceva real. Oricine poate fi rob: eu am robit aici timp de opt ani; acum, tot ce vreau este să robesc în altă parte. Nu pot să-mi îndeplinesc nici măcar această dorință? Nu este posibil acest lucru? Da, da, scopul nu ar fi atât de greu de atins, dacă aș avea o minte suficient de activă pentru a descoperi mijlocul de a-l îndeplini.”

M-am ridicat în pat, pentru a-mi trezi mintea. Era o noapte răcoroasă; mi-am acoperit umerii cu un șal și apoi am început să mă *gândesc* din nou, din răputeri.

„Ce vreau eu? Un loc nou, într-o casă nouă, printre chipuri noi, în condiții noi: vreau asta pentru că n-are rost să-mi doresc ceva mai bun. Cum ajung oamenii într-un loc nou? Presupun că

apelează la prieteni, dar eu nu am prieteni. Sunt mulți alții care nu au prieteni, care trebuie să caute singuri și să se ajute singuri; și ce pot să facă?”

Nu știam; nu aveam nici un răspuns. Și atunci i-am cerut minții mele să găsească răspunsul, și repede. A început să lucreze și a lucrat tot mai intens; îmi simțeam capul și tâmplele pulsând; dar timp de o oră a lucrat într-un haos și eforturile sale n-au avut nici un rezultat. Agitată din cauza chinului zadarnic, m-am ridicat și m-am învârtit prin cameră; am tras draperia, am văzut câteva stele, m-am înfiorat de frig și m-am întors încet spre pat.

Dar în lipsa mea, o zână bună trebuie să-mi fi lăsat pe pernă ideea salvatoare; căci de îndată ce m-am întins, răspunsul mi-a venit imediat și în mod firesc în minte: „Cei care vor un post dau un anunț; trebuie să dai un anunț în ziarul *Crainicul*, din comitatul...” Răspunsul curgea acum repede și clar: „Trebuie să pui anunțul și banii pentru el alături de o scrisoare adresată directorului ziarului; trebuie să o duci, cu prima ocazie, la poștă în Lowood¹; răspunsurile trebuie adresate lui J. E., la oficiul poștal de acolo; poți să te duci și să te interesezi, la o săptămână după ce ai trimis-o, dacă a venit vreun răspuns și să acționezi în funcție de ce se scrie.”

Am studiat planul de două ori, apoi și a treia oară; mintea mea îl asimilase; avea o formă practică, limpede; m-am simțit mulțumită și am adormit.

A doua zi în zori eram în picioare; mi-am conceput anunțul și l-am pus într-un plic pe care am scris adresa, înainte să sune clopoțelul care trezea școala. Iată cum suna: „Tânără cu experiență de pedagog (nu fusesem profesoară timp de doi ani?) dorește să găsească un post într-o familie cu copii mai mici de paisprezece ani (mă gândeam că dacă eu abia aveam optsprezece, nu s-ar fi convenit să mă ocup de educația unor elevi mai apropiați de vârsta mea). Are calificarea necesară pentru a oferi o bună educație britanică, alături de franceză, desen și muzică (pe vremuri, cititorule, această listă de cunoștințe era

¹ Inspirat de Kirkby Lonsdale, aflat la două mile de Cowan Bridge.

considerată suficient de cuprinzătoare). Trimiteți răspunsul pentru J. E., Oficiul Poștal din Lowton, comitatul...”

Scrisoarea rămase încuiată în sertarul meu toată ziua; după ceai, i-am cerut voie noii directoare să mă duc în Lowton, ca să fac câteva mici cumpărături pentru câteva colege și pentru mine; mi s-a acordat imediat permisiunea și am plecat. Era un drum de două mile și seara era umedă, dar zilele încă lungi. Am intrat în câteva magazine, am pus scrisoarea la poștă și m-am întors pe o ploaie torențială, cu hainele mustind de apă, dar cu inima ușoară.

Săptămâna care a urmat mi s-a părut lungă; dar în cele din urmă s-a încheiat, ca toate lucrurile lumești, și din nou, către sfârșitul unei zile de toamnă plăcute, am pornit-o spre Lowton. Era un drum pitoresc, ce urma cursul pârâului și apoi cele mai line coturi ale văii; dar în acea zi mă gândeam mai degrabă la scrisorile care puteau sau nu să mă aștepte în orașelul spre care mă îndreptam, decât la farmecul pajiștii și al apei.

Scopul pretins al drumului meu era să-mi comand o pereche de pantofi; așa că am rezolvat mai întâi această problemă și după ce am terminat, m-am îndreptat din străduța curată și liniștită unde se afla atelierul cizmarului către oficiul poștal; proprietara lui era o doamnă în vârstă, care purta ochelari cu ramă de baga și mânuși negre fără degete.

— Aveți vreo scrisoare pentru J. E.? am întrebat eu.

Ea mă privi cu atenție peste rama ochelarilor, apoi deschise un sertar și scotoci printre lucrurile de acolo mult timp; atât de mult, încât speranțele mele începură să se clatine. În cele din urmă găsi o scrisoare și, după ce o ținu în fața ochelarilor aproape cinci minute, mi-o întinse peste tejghea, însoțită de o altă privire cercetătoare și plină de neîncredere. Scrisoarea era pentru J. E.

— Nu e decât una? am întrebat eu.

— Altele nu mai sunt, spuse ea.

Am băgat scrisoarea în buzunar și am pornit-o înapoi spre casă; n-o mai puteam deschide atunci: regulamentul școlii mă obliga să fiu acolo la opt și era deja șapte și jumătate.

La sosire mă așteptau diverse sarcini: a trebuit să stau cu elevele în timpul orei de studiu; apoi a fost rândul meu să citesc rugăciunile și să conduc fetele în dormitor; apoi am luat cina împreună cu celelalte profesoare. Chiar și atunci când, în cele din urmă, ne-am dus la culcare, inevitabila domnișoară Gryce era tot acolo: în sfeșnic nu mai era decât un capăt de lumânare și mă temeam că o să vorbească până ce se va stinge lumina; dar, din fericire, cina grea pe care o mâncase a avut un efect soporific, căci, înainte să termin cu dezbrăcatul, ea deja sforăia. Mai rămăsese un deget de lumânare: mi-am scos scrisoarea; pe sigiliu se vedea un F; l-am rupt. Conținutul era sumar: „Dacă J. E. care a dat un anunț în ziarul *Crainicul* de joia trecută are calificarea menționată și dacă poate pune la dispoziție referințe satisfăcătoare în privința caracterului și a competenței sale, i se poate oferi un post pentru un singur elev, o fetiță sub zece ani, iar salariul este de treizeci de lire pe an. J. E. trebuie să trimită referințele, numele, adresa și toate amănunțele pe adresa:

Doamna Fairfax, Thornfield, lângă Millcote¹, comitatul...”

Am cercetat documentul îndelung: scrisul era de modă veche și destul de nesigur, precum al unei doamne mai în vârstă. Acest lucru mă mulțumea, căci mă bântuise o teamă ascunsă, că acționând singură și de capul meu, riscam să dau de bucluc; și, în primul rând, doream ca rezultatul acțiunilor mele să fie corect, respectabil, *en règle*². Acum simțeam că o doamnă în vârstă nu era un element negativ în această afacere. Doamna Fairfax! Mi-o închipuiam într-o rochie neagră, cu o bonetă de văduvă; distantă, poate, dar politicoasă — un model de respectabilitate britanică a unei persoane în vârstă. Thornfield — acesta era, fără îndoială, numele casei ei: un loc curat, ordonat, eram sigură; deși n-am reușit să-mi imaginez exact clădirea. Millcote, comitatul.... Am revăzut în gând harta Angliei: da, mi-era clar, vedeam atât comitatul, cât și orașul, care era cu șaptezeci de mile mai aproape de Londra decât ținutul îndepărtat unde locuiam acum: asta mă

¹ Probabil Leeds, care se află „pe malurile” râului Aire.

² Așa cum se cuvine (în franceză, în original).

atrăgea. Îmi doream să merg acolo unde era viață și mișcare: Millcote era un oraș industrial mare, pe malurile râului A.; un oraș destul de aglomerat, fără îndoială; cu atât mai bine, ar fi în cele din urmă o schimbare totală. Nu că m-aș fi simțit ispitită de ideea unor coșuri înalte și a norilor de fum, „dar”, îmi spuneam eu, „Thornfield se află probabil departe de oraș”.

În acel moment, inelul sfeșnicului căzu și fitilul lumânării se stinse.

A doua zi trebuia să fac niște demersuri: planurile mele nu mai puteau fi ținute secrete, trebuia să le împărtășesc pentru a obține succesul. După ce am solicitat și am obținut o audiență la directoare în timpul pauzei de prânz, i-am spus că am perspectiva de a obține un nou post, unde salariul era dublu față de ceea ce primeam în prezent (căci la Lowood, leafa mea era de cincisprezece lire pe an), și am rugat-o să discute această problemă cu domnul Brocklehurst sau cu un alt membru al comitetului, pentru a vedea dacă ar accepta să-mi dea o scrisoare de referințe. Plină de bunăvoință, ea acceptă să acționeze ca intermediară în această problemă. A doua zi îi prezentă situația domnului Brocklehurst, care spuse că trebuia informată doamna Reed, căci ea era tutorele meu. I se trimise o notă în acest sens și doamna răspunse imediat că „pot să fac ce vreau: ea renunțase de mult să se amestece în treburile mele”.

Răspunsul ei trecu pe la toți membrii comitetului și, în cele din urmă, după ceea ce mi s-a părut a fi o întârziere foarte obositoare, mi s-a dat permisiunea oficială de a-mi îmbunătăți situația dacă puteam, însoțită de asigurarea că — deoarece mă purtasem întotdeauna bine, atât ca profesoară, cât și ca elevă la Lowood — mi se va da o scrisoare de recomandare privind caracterul și aptitudinile mele, semnată de cei ce aveau în grijă așezământul.

Scrisoarea am primit-o cam într-o săptămână; i-am trimis o copie doamnei Fairfax și doamna mi-a răspuns că era mulțumită și dorea ca exact peste două săptămâni să îmi preiau postul de guvernantă în casa ei.

M-am ocupat de pregătirile de plecare și cele două săptămâni au trecut repede. Nu aveam o garderobă prea bogată, deși era

potrivită nevoilor mele, iar ultima zi a fost suficientă pentru a-mi pune totul în cufăr — același cu care venisem în urmă cu opt ani de la Gateshead.

Cufărul era legat, adresa prinsă de el. În jumătate de oră, hamalul trebuia să vină după el pentru a-l duce la Lowton, iar eu urma să plec a doua zi devreme, pentru a lua diligența. Îmi periasem rochia neagră de stofă pentru drum, îmi pregătisem boneta, mănușile și manșonul; verificasem toate sertarele pentru a fi sigură că nu uitasem nimic; iar acum, pentru că nu mai aveam nimic de făcut, m-am așezat și am încercat să mă odihnesc. Dar nu puteam: deși toată ziua fusesem în picioare, nu reușeam să mă liniștesc nici o clipă, eram prea agitată. În seara aceasta lua sfârșit o etapă a vieții mele, una nouă începea mâine — mi-era imposibil să dorm între ele, trebuia să privesc, încordată, cum se petrecea schimbarea.

— Domnișoară, spuse o servitoare care mă întâlnește în hol, unde rătăceam ca un spirit neliniștit, e cineva jos care vrea să vă vadă.

„Hamalul, fără îndoială”, mi-am spus eu și am coborât în fugă scările, fără să mai întreb ceva. Treceam pe lângă salonul din spate sau camera profesoarelor, a cărei ușă era întredeschisă, pentru a mă duce spre bucătărie, când cineva ieși alergând din încăpere.

— Ea e, sunt sigură! Aș fi recunoscut-o oriunde! strigă profesoara care mă opri din drum și mă apucă de mână.

M-am întors: am văzut o femeie îmbrăcată ca o servitoare dichisită, voinică, dar încă tânără, frumușică, cu părul și ochii negri.

— Ei, cine să fie? întrebă ea cu o voce și cu un zâmbet pe care începeam să le recunosc. Cred că nu m-ai uitat de tot, domnișoară Jane?

În clipa următoare o îmbrățișam și o sărutam fericită și strigam: „Bessie! Bessie! Bessie!”

Iar ea râdea și plângea; și așa am intrat în salonaș. Lângă foc stătea un băiețuș de vreo trei ani, îmbrăcat cu o bluză și cu pantaloni cadrilați.

— Ăsta-i băiețelul meu, spuse Bessie imediat.

— Atunci te-ai măritat, Bessie?

— Da, de vreo cinci ani, cu Robert Leaven, vizitiul; și mai am

o fetiță în afară de Bobby, pe care-am botezat-o Jane.

— Și nu mai locuiești la Gateshead?

— Stau în casa portarului, căci vechiul portar a plecat.

— Ei, și ce fac ceilalți? Spune-mi totul despre ei, Bessie. Dar stai jos mai întâi și, Bobby, vino și așază-te pe genunchii mei.

Dar Bobby preferă să se ducă la mama lui.

— Nu ești prea înaltă, domnișoară Jane, și nici prea voinică, urmă doamna Leaven. Îndrăznesc să spun că nu te-au hrănit prea bine la școală; domnișoara Reed e cu un cap mai înaltă decât tine, iar domnișoara Georgiana e de două ori mai voinică.

— Georgiana e frumoasă, nu, Bessie?

— Foarte frumoasă. Iarna trecută a fost la Londra cu mama ei și acolo toată lumea a admirat-o, iar un tânăr s-a îndrăgostit de ea; dar familia lui era împotriva căsătoriei; și — ce crezi? — el și domnișoara Georgiana au plănuit să fugă împreună; dar au fost descoperiți și opriți. Domnișoara Reed a fost cea care i-a descoperit — cred că era invidioasă; iar acum ea și sora ei sunt precum șoarecele și pisica, se ceartă întruna.

— Și John Reed?

— Oh, el nu face așa de bine pe cât ar vrea mama lui. S-a dus la colegiu și a fost — trântit, așa cred că se zice; iar pe urmă unchiul lui au vrut să se facă avocat și să studieze dreptul; dar el e un tânăr așa de împrăștiat, că n-o să scoată prea multe din el, așa cred eu.

— Cum arată?

— E foarte înalt — unii spun că ar fi un tânăr arătos, dar are buzele prea groase.

— Și doamna Reed?

— Stăpâna e voinică și arată destul de bine la față, dar cred că e cam supărată, căci purtarea domnului John o nemulțumește — cheltuiește o mulțime de bani.

— Ea te-a trimis aici, Bessie?

— Nicidecum; dar de mult voiam să te văd și când am auzit că a sosit o scrisoare de la tine și că pleci în altă parte a țării, m-am gândit că ar fi bine să vin să te văd înainte să te duci prea departe.

— Mă tem că ești cam dezamăgită de mine, Bessie.

Am spus asta râzând — observasem că în privirea lui Bessie, deși se citea afecțiune, nu se vedea nici un pic de admirație.

— Nu, domnișoară Jane, nu e chiar așa; ești destul de manierată; arăți ca o doamnă și nu m-aș fi așteptat la mai mult de la tine, căci n-ai fost o frumusețe de mică.

Am zâmbit auzind răspunsul sincer al lui Bessie; simțeam că are dreptate, dar mărturisesc că nu m-a lăsat chiar indiferentă; la optsprezece ani, majoritatea oamenilor doresc să placă și convingerea că nu au o înfățișare care să sprijine această dorință nu poate aduce prea mare mulțumire.

— Îndrăznesc totuși să spun că ești bine educată, continuă Bessie, în chip de consolare. Ce știi să faci? Știi să cânti la pian?

— Puțin.

În cameră se afla un pian; Bessie se duse la el și îl deschise, apoi mă rugă să mă așez în fața lui și să-i cânt o melodie. I-am cântat câteva valsuri și a fost încântată.

— Domnișoarele Reed n-ar fi cântat așa de bine! spuse ea satisfăcută. Întotdeauna am zis că o să le depășești la învățătură. Știi și să desenezi?

— Deasupra căminului e unul dintre tablourile mele.

Era un peisaj în acuarelă, pe care i-l dăruisem directoarei în semn de mulțumire pentru ajutorul pe care mi-l dăduse vorbind cu cei din comitet; ea îl înrămasese și îi pusese un geam.

— Ei, e tare frumos, domnișoară Jane! E o pictură la fel de grozavă ca cele pe care le-ar face profesorul de desen al domnișoarei Reed, ca să nu mai vorbim chiar de domnișoare, care n-ar putea-o egala. Ai învățat și franceza?

— Da, Bessie, pot să citesc și să și scriu.

— Și știi să lucrezi pe muselină și pânză?

— Știu.

— Oh, păi ești chiar o doamnă, domnișoară Jane! Știam că așa vei fi; o să te descurci, fie că rudele tale o să te bage sau nu în seamă. Voiam să te întreb ceva. Ai primit vreo veste de la rudele tatălui tău, familia Eyre?

— Niciodată.

— Ei, știi că stăpâna întotdeauna zicea că sunt săraci și vrednici de dispreț; și posibil să fie săraci, dar cred că sunt tot atât de nobili ca și familia Reed. Căci într-o zi, acum vreo șapte ani, a venit la Gateshead un domn Eyre, care voia să te vadă. Stăpâna i-a zis că erai la școală, la cincizeci de mile depărtare. A fost tare dezamăgit, căci nu mai putea întârzia — pleca în călătorie într-o țară străină și vaporul lui trebuia să ridice pânzele din Londra în câteva zile. Părea un adevărat gentleman și cred că era fratele tatălui tău.

— În ce țară pleca, Bessie?

— O insulă, la mii de mile depărtare, unde fac vin — major-domul mi-a spus.

— Madeira? i-am sugerat eu.

— Da, asta era, chiar asta era numele.

— Și a plecat?

— Da, n-a stat prea mult în casă: stăpâna a fost foarte disprețuitoare cu el; pe urmă l-a numit „negustor viclean” — Robert al meu crede că era un negustor de vinuri.

— E posibil, am răspuns eu, sau poate funcționar sau agent pentru un negustor de vinuri.

Am mai vorbit cu Bessie încă vreo oră despre vremurile de demult, apoi a trebuit să plece. Am mai văzut-o câteva minute în dimineața următoare în Lowton, când așteptam diligența. Ne-am despărțit în cele din urmă la ușa hanului „Brocklehurst Arms” și fiecare a plecat pe drumul ei: ea către Lowood Fell pentru a lua diligența care o ducea înapoi la Gateshead, iar eu m-am urcat în cea care urma să mă poarte către noi îndatoriri și către o nouă viață, în împrejurimile necunoscute ale Millcote-ului.

CAPITOLUL XI

UN CAPITOL NOU ÎNTR-UN ROMAN e ca o nouă scenă într-o piesă de teatru: și când trag cortina de data aceasta, trebuie să-ți închipui, cititorule, o cameră în hanul „George” din Millcote, cu pereții acoperiți de un tapet cu desene mari, așa cum au toate

camerele de han; cu covorul, mobila, ornamentele de pe polița căminului și tablourile care se întâlnesc de obicei într-un han — printre care un portret al lui George al III-lea și altul al Prințului de Wales, ca și o reproducere a morții lui Wolfe¹. Toate acestea le poți vedea la lumina unei lămpi cu ulei ce atârna din tavan și a unui foc minunat, lângă care stau eu, purtând încă pelerina și boneta; mașonul și umbrela sunt pe masă, iar eu încerc să mă încălzesc și să alung amorțeala și frigul datorate celor șaisprezece ore de drum prin umezeala unei zile de octombrie; am plecat din Lowton la patru dimineața și ceasul din turnul primăriei din Millcote tocmai bate ora opt.

Deși par instalată comod, cititorule, nu sunt prea liniștită; când diligența a oprit aici, mă gândisem că cineva o să mă aștepte; m-am uitat nerăbdătoare în jur pe când coboram scările de lemn pe care băiatul ce curăța ghetle la han o pusese pentru mine, pregătită să-mi aud numele strigat și să văd o trăsură care să mă ducă la Thornfield. Nimic din toate acestea; și când am întrebat un băiat de la han dacă cineva se interesase de o domnișoară Eyre, răspunsul a fost că nu. Așa că n-am avut ce face decât să cer să fiu condusă într-o cameră — și iată-mă așteptând aici, cu mintea tulburată de tot soiul de îndoieli și temeri.

E o senzație ciudată pentru o tânără fără experiență să se simtă singură pe lume, purtată de viață departe de orice cunoștință, fără a avea siguranța că o să ajungă în portul spre care se îndreaptă și împiedicată de o mulțime de obstacole să se întoarcă în locul din care a plecat. Farmecul aventurii îndulcește această senzație, strălucirea mândriei o încălzește, dar zvâcnirea de teamă o tulbură. Și teama deveni sentimentul meu precumpănitor când o jumătate de oră trecu și eu eram încă singură. Mă gândii să sun din clopoțel.

— Există prin împrejurimi un loc numit Thornfield? l-am întrebat pe băiatul care răspunsese chemării mele.

— Thornfield? Nu știu, doamnă, o să întreb în cârciumă.

¹ James Wolfe (1727-1759), general-maior britanic. A luptat în Canada în Războiul de Șapte Ani și a murit în bătălia de la Quebec.

Dispăru, dar reveni curând.

— Numele dumneavoastră este Eyre, domnișoară?

— Da.

— E cineva aici care vă așteaptă.

Am sărit de pe scaun, mi-am luat manșonul și umbrela și am ieșit în grabă pe coridor. Lângă ușa deschisă a hanului stătea un bărbat și la lumina felinarelor din stradă am văzut o trăsură cu un cal.

— Ăsta e bagajul dumneavoastră, bănuiesc, zise omul destul de brusc atunci când mă văzu, arătând spre cufărul meu, aflat pe coridor.

— Da.

Îl ridică în trăsură, care era un fel de docar, apoi urcai și eu; înainte să-mi închidă ușa, îl întrebai cât aveam de mers până la Thornfield.

— Vreo șase mile.

— Cât facem până acolo?

— Poate un ceas și jumătate.

Închise ușa trăsurii, se urcă la locul lui și pornirăm. Mergeam în voie și am avut suficient timp să meditez: eram mulțumită să mă aflu în sfârșit atât de aproape de capătul călătoriei mele; și, stând rezemată în trăsura confortabilă, deși nu foarte elegantă, reflectam pe îndelete.

„Bănuiesc”, îmi spuneam eu, „judecând după înfățișarea modestă a servitorului și a trăsurii, că doamna Fairfax nu e o persoană prea bogată — cu atât mai bine, căci n-am trăit printre oameni bogați decât o singură dată și am fost foarte nefericită cu ei. Mă întreb dacă locuiește singură, doar cu fetița; dacă e așa și dacă este cât de cât prietenoasă, cu siguranță că o să mă înțeleg bine cu ea. O să mă străduiesc — dar ce păcat că străduința nu ajută întotdeauna. Într-adevăr, la Lowton hotărâsem să fac asta, m-am ținut de cuvânt și am reușit să mă fac plăcută; dar cu doamna Reed, mi-aduc aminte că străduința mea a fost respinsă întotdeauna cu dispreț. Mă rog bunului Dumnezeu ca doamna Fairfax să nu se dovedească o a doua doamnă Reed, dar dacă se va întâmpla să fie așa, nu sunt obligată să rămân cu ea; în cel mai rău caz, pot să dau un nou anunț. Oare cât de departe am ajuns?”

Am coborât fereastra și m-am uitat afară. Millcote rămăsese în urma noastră și, judecând după numărul luminilor, părea un oraș destul de mare, mult mai mare decât Lowton. Acum, după câte puteam vedea, ne aflam pe un soi de islaz; dar peste tot erau răspândite case; simțeam că ne aflam într-un ținut diferit de Lowood, plin de freamăt, dar mai puțin romantic.

Drumul era accidentat, noaptea cețoasă; vizitiul lăsă calul să meargă la pas, iar acel ceas și jumătate ajunsese, bănuiesc eu, la două ceasuri. În cele din urmă, se răsuci către mine și spuse:

— Acu' nu mai aveți prea mult până la Thornfield¹.

M-am uitat din nou afară: treceam pe lângă o biserică. I-am văzut turnul masiv și scund profilat pe cer și i-am auzit clopotul bătând sfertul. Am văzut și un ciorchine îngust de lumini pe o coastă de deal, semn că acolo se afla un sat sau un cătun. După încă vreo zece minute, vizitiul coborî și deschise o poartă dublă; intrarăm și poarta se închise cu zgomot în spatele nostru. Am urcat încet o alee și am ajuns la fațada lungă a unei case. La o fereastră arcuită, cu draperia trasă, se vedea sclipirea unei lumini; restul casei era cufundat în întuneric. Trăsura opri la intrarea principală; ușa fu deschisă de o servitoare; am coborât și am intrat.

— Pe aici, vă rog, doamnă, spuse fata.

Am urmat-o într-un hol pătrat, cu uși înalte de jur împrejur, și apoi într-o cameră unde lumina strălucitoare a lumânărilor și a focului m-a orbit la început, după întunericul cu care ochii mei se deprinseseră timp de două ore. Când mi-am revenit, am putut vedea în fața mea o imagine plăcută și tihnită.

¹ Probabil o combinație imaginară a mai multor clădiri. Charlotte Brontë fusese impresionată de casa prietenei sale Ellen Nussey, „Rydings”, cu creneluri, un crâng cu ciori și măracini, aflată lângă Birstall, la circa șase mile de Leeds. Se pare că în perioada cât a fost guvernantă la familia Sidgwick, a vizitat și Norton Conyers, lângă Ripon, unde exista, la etajul al treilea, o „cameră a unei nebune”. Și North Lees Hall, un conac cu creneluri, din secolul al XV-lea, aflat în apropiere de Hathersage, unde Brontë a vizitat-o pe Mary Eyre și familia acesteia în 1845, când a locuit în sat, poate fi o sursă de inspirație.

Era o cameră mică și confortabilă, cu o măsuță rotundă lângă un foc vesel și un fotoliu demodat, cu spătar înalt, în care stătea o doamnă în vârstă, mărunțică, foarte îngrijită, cu o bonetă de văduvă, o rochie de mătase neagră și un șorț de muselină albă ca zăpada — exact așa cum mi-o închipuisem pe doamna Fairfax, doar mai puțin impunătoare și cu o înfățișare mai blândă. Era ocupată cu împletitul; o pisică mare stătea cu un aer distant la picioarele ei; pe scurt, nimic nu lipsea din acest tablou ideal al confortului domestic. Nici nu putea exista un început mai liniștitor pentru o nouă guvernantă: nu era o măreție copleșitoare, și nici o strălucire stânjenitoare. Când am intrat, doamna s-a ridicat și s-a îndreptat imediat, cu un zâmbet binevoitor, către mine.

— Bine ai venit, draga mea. Mă tem că ai avut o călătorie obositoare; John mână caii atât de încet. Trebuie să-ți fie frig, vino lângă foc.

— Sunteți doamna Fairfax, nu? am spus eu.

— Da, eu sunt. Dar stai jos.

M-a condus chiar către fotoliul ei, apoi s-a apucat să-mi desfacă șalul și să-mi deznoade panglicile bonetei. Am rugat-o să nu se deranjeze atât.

— Oh, nu-i nici un deranj. Cred că ai mâinile amorțite de frig. Leah, fierbe puțin vin cu apă și zahăr și fă și câteva sandviciuri — uite cheile de la cămară.

Și scoase din buzunar un inel de chei cu un aspect gospodăresc, pe care i-l întinse servitoarei.

— Și acum, vino mai aproape de foc, continuă ea. Ți-ai adus bagajul, nu-i așa, draga mea?

— Da, doamnă.

— O să pun să fie dus în camera duminică, spuse ea, și ieși repede din încăpere.

„Mă tratează ca pe un musafir”, gândii eu. „Nu credeam că o să am parte de o asemenea primire. Mă așteptasem doar la răceală și rezervă; nu așa am auzit că sunt tratate guvernantele; dar să nu mă bucur prea curând.”

Se întoarse; ea însăși luă împletitura și câteva cărți de pe masă, pentru a face loc tăvii pe care o aducea acum Leah. Și

apoi, tot ea îmi întinse gustarea. Mă simțeam destul de stânjenită să mi se dea mai multă atenție decât promisem vreodată, și asta de către stăpâna mea și o persoană mult mai în vârstă; dar cum ea însăși nu părea să considere că făcea ceva neobișnuit, m-am gândit să accept liniștită amabilitatea ei.

— O să am plăcerea să o văd pe domnișoara Fairfax în seara asta? am întrebat eu, după ce am terminat de mâncat ceea ce-mi oferise.

— Ce-ai spus, draga mea? Sunt puțin cam surdă, răspunse buna doamnă, apropiindu-și și urechea de mine.

Am repetat întrebarea mai clar :

— Domnișoara Fairfax? Oh, te referi la domnișoara Varens! Varens este numele viitoarei dumitale eleve.

— Așa? Atunci, nu este fiica dumneavoastră?

— Nu, eu nu am familie.

Aș fi continuat cu întrebările, încercând să aflu cum era înrudită domnișoara Varens cu ea ; dar mi-am amintit că nu era politicos să pui prea multe întrebări și apoi, eram sigură că în timp o să aflu tot.

— Mă bucur atât de mult, continuă ea așezându-se în fața mea și luând pisica în poală, mă bucur atât de mult că ai venit; acum o să fie atât de plăcut aici cu o tovarășă. Sigur, e plăcut oricând, căci Thornfield este un conac vechi și frumos, cam neglijat poate în ultimii ani, dar încă o casă respectabilă. Dar știi, în timpul iernii te plictisești singură, chiar în cea mai plăcută casă. Spun singură — Leah e o fată bună, poți să fii sigură de asta, iar John și soția lui sunt oameni foarte cumsecade; dar vezi dumneata, ei sunt doar servitori și nu poți discuta cu ei pe picior de egalitate; trebuie ținută la distanța cuvenită, pentru a nu-ți pierde autoritatea. Cred că iarna trecută — a fost o iarnă foarte aspră, dacă îți mai aduci aminte, și când nu ninge, ploua și bătea vântul — doar măcelarul și poștașul s-au apropiat de casă, din noiembrie până în februarie; și am devenit tare deprimată stând singură aici, noapte de noapte. Am pus-o uneori pe Leah să-mi citească, dar nu cred că bieteii fete îi plăcea prea mult sarcina asta, se simțea chinuită. Primăvara și vara mi-a fost mai

bine — soarele și zilele lungi schimbă totul; și apoi, chiar la începutul toamnei a venit micuța Adela Varens, împreună cu dădaca ei: un copil învesește imediat o casă; iar acum, că ești și dumneata aici, o să mă simt tare veselă.

Am simțit afecțiune pentru respectabila doamnă, auzind-o cum vorbea; mi-am tras scaunul puțin mai aproape de ea și mi-am exprimat speranța sinceră că ea va găsi compania mea tot atât de plăcută pe cât o anticipase.

— Dar n-o să te țin mult în seara asta, spuse ea. Stă să bată de miezul nopții și ai călătorit toată ziua, trebuie că te simți obosită. Dacă ți-ai încălzit bine picioarele, o să te conduc în camera dumată. Ți-am pregătit odaia de lângă mine. E mică, dar m-am gândit că o să-ți placă mai mult decât camerele mari din față — sigur, au mobilă mai frumoasă, dar sunt atât de mohorâte și pustii, nici eu n-am dormit vreodată în ele.

I-am mulțumit pentru alegerea plină de grijă și, cum într-adevăr mă simțeam obosită după lunga călătorie, i-am spus că sunt gata să mă retrag. A luat lumânarea și am urmat-o. Mai întâi s-a dus să vadă dacă ușa de la intrare era încuiată; după ce a scos cheia din broască, m-a condus sus pe scări. Treptele și balustradele erau din lemn de stejar; fereastra era înaltă și cu zăbrele; atât aceasta, cât și coridorul lung cu ușile care dădeau în dormitoare păreau să aparțină mai degrabă unei biserici, decât unei case. Un aer foarte rece, ca de cavou, stăruia pe scări și pe coridor, sugerând imagini triste de spațiu larg și pustiu; și m-am bucurat când în cele din urmă am fost invitată în camera mea, care era mică și mobilată într-un stil modern obișnuit.

După ce doamna Fairfax mi-a urât cu blândețe noapte bună și am închis ușa în urma ei, după ce mi-am plimbat încet privirea în jurul meu, iar senzația aceea ciudată pe care mi-o creaseră holul mare, scara lată și întunecată și coridorul lung și rece a dispărut într-o oarecare măsură, alungată de aspectul mai vesel al cămăruței mele, mi-am amintit că după o zi de epuizare fizică și neliniște sufletească, mă aflu în sfârșit într-un adăpost sigur. Un sentiment de recunoștință mi-a umplut inima și am îngenucheat lângă pat și am înălțat mulțumiri Celui căruia i se

cuveneau, fără a uita, înainte să mă ridic, să implor ajutor pe drumul care mă aștepta și puterea de a merita bunătatea ce părea să-mi fie oferită cu atâta sinceritate, înainte să mi-o câștig.

În acea noapte, patul meu nu a fost plin de spini, iar în camera mea nu existau temeri. Obosită, dar mulțumită, m-am cufundat curând într-un somn adânc, iar când m-am trezit, era plină zi.

Camera arăta atât de veselă sub strălucirea soarelui ce se strecura printre draperiile de creton albastru, luminând pereții cu tapet și covorul de pe podea, atât de diferite față de scândurile goale și tencuiala murdară de la Lowood, încât m-am simțit plină de bună dispoziție. Aspectul exterior al lucrurilor are un mare efect asupra tinerilor: m-am gândit că pentru mine începea o nouă etapă, mai frumoasă, a vieții — una care urma să aibă atât florile și plăcerile ei, cât și spinii și truda. Toate simțurile mele, însuflețite de schimbarea locului, noile posibilități oferite speranței păreau să vibreze. Nu pot spune cu exactitate ce așteptau, dar oricum era ceva plăcut: poate că nu în acea zi sau în acea lună, ci într-un viitor nedefinit.

M-am ridicat și m-am îmbrăcat cu grijă: obligată să port haine modeste — căci îmbrăcăminte mea era de o extremă simplitate —, eram totuși, prin firea mea, dornică să arăt îngrijită. Nu-mi stătea în obicei să nu mă intereseze cum arăt sau să fiu nepăsătoare la impresia pe care o lăsam celorlalți: dimpotrivă, întotdeauna am vrut să arăt pe cât de bine puteam și să plac în măsura în care mi-o îngăduia lipsa mea de frumusețe. Uneori regretam că nu eram mai drăguță; îmi doream uneori să am obrajii trandafirii, nasul drept și o gură mică și roșie; mi-ar fi plăcut să fiu înaltă, maiestuoasă, cu un trup bine făcut. Mi se părea o adevărată nenorocire că eram atât de mărunță, atât de palidă, cu trăsături atât de neregulate și de bine conturate. Și de ce aveam toate aceste dorințe și regrete? Ar fi greu de spus: nu mi-o puteam explica în mod clar și totuși exista un motiv, și unul logic, normal. Cu toate acestea, după ce mi-am periat bine părul și mi-am pus rochia neagră — care, deși părea un veșmânt de quaker, avea meritul de a mi se potrivi foarte bine —, m-am gândit că arăt suficient de respectabil pentru a apărea în

fața doamnei Fairfax și că noua mea elevă cel puțin nu se va da înapoi cu repulsie în fața mea. După ce am deschis fereastra și am verificat ca toate lucrurile de pe măsuța de toaletă să fie lăsate în ordine, m-am aventurat afară.

Am traversat coridorul lung și acoperit cu un covor, apoi am coborât treptele de stejar lustruite și alunecoase și am ajuns în hol. Aici m-am oprit un minut; m-am uitat la câteva tablouri de pe pereți (mi-aduc aminte că unul reprezenta un bărbat încruntat într-o armură, iar altul o doamnă cu părul pudrat și cu un colier de perle), la o lampă de bronz atârnată de tavan și la o pendulă mare a cărei cutie era din stejar, cu sculpturi ciudate, și neagră ca abanosul de timp și de atâtea lustrui. Totul mi se părea foarte impunător și copleșitor — iar eu eram atât de puțin obișnuită cu măreția! Ușa cu geam care dădea afară era deschisă; am pășit peste prag. Era o dimineață frumoasă de toamnă și soarele strălucea senin peste crângurile ce începuseră să capete nuanțe cafenii și peste câmpiile încă verzi. Am înaintat pe pajiște, am ridicat ochii și am privit casa. Avea trei caturi, era de dimensiuni considerabile, deși nu vaste: conacul unui gentleman, nu reședința unui nobil — crenelurile îi dădeau un aspect pitoresc. Fațada ei cenușie se detașa din crângul plin cu cuiburi de ciori din spatele casei, ai cărui locatari croncănitori erau acum în zbor, înălțându-se deasupra pajiștei și a parcului din jur, pentru a plana într-o poiană mare dincolo de un gard prăbușit, unde o mulțime de arbuști țepoși foarte bătrâni, puternici, noduroși și la fel de groși precum stejarii, arătau prea bine de unde venea numele casei¹. Mai departe se vedeau dealurile, nu atât de semețe precum cele ce înconjurau Lowood-ul, nu atât de pieptișe și nici ca niște bariere care să separe acest loc de lumea reală; ci niște dealuri destul de liniștite și singuratice, care păreau să cuprindă Thornfield-ul într-o izolare pe care nu mă așteptasem s-o găsesc atât de aproape de agitatul Millcote. Pe coasta unuia dintre dealuri era cocoțat un mic cătun, ale cărui acoperișuri se pierdeau printre copaci;

¹ Thornfield se poate traduce prin „câmpul cu spini”.

biserica se afla chiar lângă Thornfield: vârful clopotniței se înălța în spatele unui delușor aflat între casă și porți.

Mă bucuram de priveliștea liniștită și de aerul proaspăt și plăcut, în timp ce ascultam plină de încântare croncănitul ciorilor și continuam să privesc fațada largă, cenușie, a casei; în momentul în care prin gând îmi trecea că acesta era un loc prea mare pentru o doamnă mititică și singură ca doamna Fairfax, în ușă apăru chiar ea.

— Cum? Ai și ieșit afară? mă întrebă. Văd că ești obișnuită să te scoli devreme.

M-am îndreptat către ea și am fost primită cu o sărutare plină de afecțiune și cu o strângere de mână.

— Ți place Thornfield-ul? mă întrebă.

I-am spus că îmi place foarte mult.

— Da, spuse ea, e un loc drăguț. Dar mă tem că o să se strice dacă domnul Rochester n-o să se hotărască să vină să locuiască aici sau cel puțin să-l viziteze mai des: conacele mari și proprietățile frumoase au nevoie de prezența stăpânului.

— Domnul Rochester! exclamai eu. Cine e?

— Proprietarul Thornfield-ului, răspunse ea liniștită; nu știai că îl cheamă Rochester?

Sigur că nu știam — nu auzisem de el până atunci; dar bătrâna doamnă părea să considere existența lui ca un fapt universal cunoscut, de care toată lumea trebuia să știe.

— Credeam, continuai eu, că Thornfield-ul vă aparține dumneavoastră.

— Mie? Da' de unde, copilă, ce idee! Mie? Eu sunt doar intendentă — îngrijitoarea casei. Sigur, mă înrudesesc de departe cu familia Rochester, din partea mamei — sau cel puțin soțul meu era rudă cu ea. A fost preot în parohia din Hay — sătucul ăla de dincolo de deal —, iar biserica de lângă porți era a lui. Mama actualului domn Rochester era o Fairfax și verișoară de-a doua cu bărbatul meu; dar niciodată nu m-am bazat pe rudenia asta — de fapt, nici nu contează pentru mine. Eu mă consider o intendentă obișnuită: stăpânul meu este întotdeauna politicos cu mine și asta-i tot ce aștept de la el.

— Și fetița — eleva mea?

— E pupila domnului Rochester. El m-a însărcinat să găsesc o guvernantă pentru ea. Cred că are de gând să o crească în comitat. Uite-o că vine, cu dădaca ei, căreia îi spune „bonă”.

Misterul fusese deja lămurit: văduva mărunțică, prietenoasă și cumsecade nu era o mare doamnă, ci o subordonată, ca și mine. Asta nu mă făcea să o plac mai puțin, dimpotrivă, m-am simțit mai mulțumită ca niciodată. Egalitatea între ea și mine era reală, nu doar simplul rezultat al amabilității ei; cu atât mai bine — poziția mea aici căpătase un plus de libertate.

Pe când meditam la această descoperire, o fetiță urmată de însoțitoarea ei se apropie în fugă. M-am uitat la eleva mea, care la început nu a părut să mă observe: era o fetiță subțirică de vreo șapte sau opt ani, cu o față palidă cu trăsături delicate și un păr bogat ce îi cădea în bucle până la mijloc.

— Bună dimineța, domnișoară Adela, spuse doamna Fairfax. Vino să vorbești cu doamna cu care vei face lecții și care va face din tine într-o bună zi o femeie deșteaptă.

Fetița se apropie.

— *C'est là ma gouvernante?* spuse ea, arătând către mine și adresându-se doicii ei, care răspunse:

— *Mais oui, certainement*¹.

— Sunt străine? am întrebat, surprinsă să le aud vorbind franțuzește.

— Doica este străină și Adela s-a născut pe continent; și cred că nu a plecat de acolo niciodată, până acum șase luni. Când a venit aici, nu știa deloc engleză; acum se descurcă și poate vorbi puțin, dar eu nu o înțeleg, căci amestecă totul cu cuvinte franțuzești; dar îndrăznesc să spun că dumneata o vei înțelege foarte bine.

Din fericire, avusesem norocul să învăț franceza cu o franțuzoaică și cum întotdeauna încercasem să conversez cu *Madame Pierrot* cât de des puteam, iar în plus, în ultimii șapte ani, învățasem în fiecare zi pe de rost un mic text în franceză — străduindu-mă cu accentul și imitând cât puteam de bine

¹ Aceasta este guvernanta mea? — Da, desigur. (în franceză, în original)

pronunția profesoarei mele —, dobândisem o oarecare ușurință și precizie a limbii și nu puteam să nu mă descurc cu *Mademoiselle* Adèle. Când a auzit că sunt guvernanta ei, s-a apropiat și a dat mâna cu mine și, în timp ce o conduceam înăuntru pentru a lua micul dejun, i-am adresat câteva fraze în limba ei. La început mi-a răspuns scurt, dar după ce ne-am așezat la masă și după ce m-a examinat vreo zece minute cu ochii ei câprui și mari, a început brusc să sporovăiască.

— Ah! a strigat ea în franțuzește, vorbești limba mea la fel de bine ca și domnul Rochester. Pot să vorbesc cu dumneata așa cum pot să vorbesc și cu el, și tot așa și Sophie. O să se bucure foarte mult, pentru că nimeni de aici n-o înțelege. *Madame* Fairfax este atât de englezoaică. Sophie este dădaca mea; a venit cu mine pe mare într-un vapor uriaș, cu un coș care scotea fum — ce de fum! — și mie mi-a fost rău, și i-a fost rău și lui Sophie, și domnului Rochester. Domnul Rochester a stat culcat pe o sofa într-o cameră drăguță numită salon, iar Sophie și cu mine am avut niște paturi micuțe în altă parte. Eram cât pe-aici să cad dintr-al meu, era îngust ca o poliță. Și *Mademoiselle* — care e numele dumitale?

— Eyre — Jane Eyre.

— A-îr? Bah! Nu pot să-l pronunț. Ei bine, vaporul nostru s-a oprit dimineața, înainte să se lumineze bine, într-un oraș mare — un oraș uriaș, cu case foarte întunecate și plin de fum — nu semăna deloc cu orașul frumos și curat din care vin. Și domnul Rochester m-a cărat în brațe peste o scândură pe uscat, și Sophie a venit după noi, și ne-am urcat toți într-o trăsură care ne-a dus la o casă mare și frumoasă, mai mare decât asta și mai elegantă, numită hotel. Am stat acolo aproape o săptămână; eu și cu Sophie ne plimbam în fiecare zi într-un loc mare și verde plin de copaci, numit parc. Și mai erau mulți copii în afară de mine, și un iaz cu păsări frumoase în el, pe care le-am hrănit cu firimituri.

— Poți s-o înțelegei când vorbește așa de repede? întrebă doamna Fairfax.

O înțelegeam foarte bine, căci mă obișnuisem cu vorbirea rapidă a lui *Madame* Pierrot.

— Aș vrea, continuă buna doamnă, să o întrebi câte ceva despre părinții ei — oare își mai aduce aminte de ei?

— Adèle, am întrebat eu, cu cine locuiai când stăteai în orașul frumos și curat de care mi-ai spus?

— Mai demult am stat cu mama; dar ea a plecat la Maica Domnului. Mama mă învăța să dansez și să cânt și să recit versuri. Mulți domni și multe doamne veneau să o viziteze pe mama, iar eu dansam în fața lor sau stăteam pe genunchii lor și le cântam — tare-mi plăcea asta. Vrei să mă auzi acum cum cânt?

Terminase de mâncat, așa că i-am permis să-mi arate câteva din talentele ei. S-a dat jos de pe scaun și a venit să se așeze pe genunchii mei. Apoi și-a împreunat cu o modestie afectată mânuțele, și-a scuturat bucele și, ridicându-și ochii spre tavan, a început să cânte o arie dintr-o operă. Era despre durerea unei femei părăsite, care, după ce a deplâns perfidia iubitului ei, face apel la propria mândrie; dorește ca servitoarea ei să o împodobească în cele mai bogate veșminte, cu cele mai strălucitoare bijuterii și se hotărăște să-l întâlnească în acea seară pe trădător la bal și să-i dovedească, prin veselia ei, cât de puțin a fost rănită de gestul lui.

Subiectul părea nepotrivit pentru un copil, dar bănuiesc că scopul spectacolului era de a auzi notele de dragoste și gelozie cântate cu un glas subțirel de fetiță; și era un scop de prost gust — cel puțin așa mi s-a părut mie.

Adèle cântă cançoneta destul de melodios și cu naivitatea vârstei ei. Când termină, sări de pe genunchii mei și spuse:

— Acum, *Mademoiselle*, o să vă spun o poezie.

Luând o poză teatrală, începu:

— *La Ligue des Rats*¹, *fable de La Fontaine*.

Apoi declamă poezioara cu mare atenție la punctuație și intonație, cu o flexibilitate a vocii și cu gesturi foarte potrivite, atât de neobișnuite pentru vârsta ei și care dovedeau că fusese învățată cu grijă.

¹ „Liga șoarecilor”, fabulă de La Fontaine (1621-1695), din *Dernières fables*, XXV, 22.

— Mama ta te-a învățat poezia? am întrebat eu.

— Da, și obișnuia să o spună așa: „*Qu'avez-vous donc? lui dit un de ces rats; parlez!*”¹ Mă punea să ridic mâna — așa —, ca să-mi aduc aminte să ridic și glasul la întrebare. Acum pot să dansez puțin pentru dumneata?

— Nu, ajunge. Dar după ce mama ta s-a dus la Maica Domnului, așa cum zici tu, cu cine ai locuit?

— Cu *Madame* Frédéric și soțul ei; ea a avut grijă de mine, deși nu suntem deloc rude. Cred că e săracă, pentru că nu are o casă așa de frumoasă ca mama. N-am stat mult acolo — domnul Rochester m-a întrebat dacă vreau să merg să locuiesc cu el în Anglia și am zis că da; pentru că îl știam pe domnul Rochester înainte s-o știu pe *Madame* Frédéric și el a fost întotdeauna bun cu mine și mi-a dat rochii drăguțe și jucării. Dar vezi că nu s-a ținut de cuvânt, fiindcă m-a adus în Anglia și acum el a plecat singur înapoi și nu l-am mai văzut de atunci.

După micul dejun, Adèle și cu mine ne-am retras în bibliotecă, încăperea pe care domnul Rochester a repartizat-o pentru a fi folosită drept sală de studii. Cea mai mare parte a cărților era încuiată în dulapurile cu uși mari de sticlă, dar exista un dulap lăsat deschis, ce conținea tot ce era necesar pentru un studiu elementar și mai multe volume de literatură ușoară, poezie, biografii, călătorii, ca și câteva romane de dragoste. Bănuiesc că asta considerase el suficient pentru lecturile particulare ale guvernantei. Și într-adevăr, deocamdată mă mulțumeau pe deplin, căci, în comparație cu oferta sărăcăcioasă de care m-am putut bucura când și când la Lowood, acestea păreau să-mi asigure o cantitate satisfăcătoare de informații și amuzament. Tot în acea încăpere se aflau o pianină, destul de nouă și foarte bine acordată, un șevalet și două globuri pământești.

Eleva mea s-a dovedit a fi destul de cuminte, deși fără tragere de inimă spre sânguință, căci nu fusese obișnuită cu nici un fel de ocupație permanentă. Mi-am dat seama că nu ar fi fost înțelept să o îngrădesc prea mult încă de la început; așa că după ce i-am

¹ „Ce ai? îi spuse unul dintre șoareci. Vorbește!” (în franceză, în original).

vorbit mult și am făcut-o să învețe câte ceva, la amiază i-am dat voie să se întoarcă la doica ei. Apoi mi-am propus ca până la vremea prânzului să desenez câteva schițe pentru ea.

Pe când urcam scările pentru a-mi căuta blocul de desen și creioanele colorate, doamna Fairfax îmi strigă:

— Orele de dimineață s-au terminat, nu?

Se afla într-o cameră a cărei ușă cu canaturi era larg deschisă; auzind-o că-mi vorbea, am intrat acolo. Era o încăpere mare, impresionantă, cu scaune și draperii purpurii, un covor turcesc, lambriuri din lemn de nuc, o fereastră mare cu vitralii și un tavan înalt, cu stucaturi minunate. Doamna Fairfax ștergea de praf niște vase dintr-un superb spat¹ purpuriu, așezate pe un bufet.

— Ce cameră frumoasă! am exclamat eu uitându-mă în jur, căci nu mai văzusem niciodată una nici măcar pe jumătate atât de impresionantă.

— Da. Asta e sufrageria. Tocmai am deschis fereastra, să pătrundă puțin soare și aer proaspăt, căci totul capătă un iz de umezeală în încăperile care sunt rar folosite. Salonul de alături pare un beci.

Arăta spre o boltă largă, aflată în partea opusă a draperiei de culoare purpurie de Tir, acum prinsă cu o ambrasă. Am urcat două trepte și m-am uitat înăuntru; am avut impresia că văd un loc de basm — atât de strălucitoare era priveliștea ce se desfășura în fața ochilor mei necunoscători. Dar nu era decât o cameră de zi foarte drăguță, în care se afla și un budoar. În amândouă erau covoare albe, presărate cu ghirlande strălucitoare de flori, în amândouă tavanele aveau stucaturi albe ca zăpada, înfățișând ciorchini de struguri și frunze de viță albe, sub care sclipeau, într-un contrast bogat, sofale și otomane roșu-închis. Pe polița din marmură albă fină a șemineului se aflau ornamente din sticlă de Boemia scânteietoare, roșii ca rubinul, iar între ferestre, oglinzi mari reflectau amestecul de zăpadă și foc al încăperii.

— Ce ordine păstrezi în încăperile astea, doamnă Fairfax! am spus eu. Nu se vede fir de praf, deși nu există învelitoare pentru

¹ Probabil așa-numitul Bluejohn, fluorspatul violet de Derbyshire.

mobilă; dacă n-ar fi aerul atât de rece, ai zice că sunt locuite mereu.

— Păi, domnișoară Eyre, deși vizitele domnului Rochester sunt rare, ele sunt întotdeauna pe neașteptate. Și pentru că am văzut că nu-i place să găsească mobilele acoperite și să vadă cum lumea se ajută ca să aranjeze cât mai repede, m-am gândit că cel mai bine e să păstrez camerele pregătite.

— Domnul Rochester¹ este un om exigent și cusurgiu?

— Nu prea mult, dar are gusturile și obiceiurile unui gentleman și se așteaptă ca totul să fie după ele.

— Îl plăci? E în general o persoană plăcută de ceilalți?

— Oh, da, familia lui a fost întotdeauna respectată aici. Aproape toate pământurile din împrejurimi, până departe, au aparținut dintotdeauna familiei Rochester.

— Bine, dar lăsând deoparte pământul, îl plăci? Lumea îl place pentru cum este el?

— *Eu* n-am nici un motiv pentru care să nu-l plac și cred că este considerat un moșier corect și generos de către toți arendașii lui; dar n-a stat niciodată prea mult printre ei.

¹ Este posibil ca numele domnului Rochester să fie inspirat de poetul libertin John Wilmot, conte de Rochester (1647-1680). Într-o scrisoare adresată lui W. S. Williams pe 14 august 1848, Brontë face o distincție clară între caracterul lui Rochester și cel al domnului Huntingdon din *Necunoscuta de la Wildfell Hall*, a lui Anne, și cel al lui Heathcliff din *La răscruce de vânturi*, a lui Emily: „Domnul Rochester are o minte profundă și o inimă sensibilă; el nu este nici egoist, dar nici comod; este prost-crescut și face greșeli; atunci când greșește, o face din nesocotință și lipsă de experiență: un timp, el trăiește așa cum trăiesc prea mulți bărbați, dar fiind fundamental mai bun decât majoritatea bărbaților; lui nu-i place acea viață înșiritoare și nu este niciodată fericit cu ea. Domnul Rochester învață lecțiile aspre ale experienței și are atâta minte încât să devină mai înțelept după ele. Anii îl fac mai bun; efervescența tinereții s-a stins, dar ceea ce este cu adevărat bun în el rămâne. El e ca un vin bun — timpul nu-l poate acri, ci doar îi dă mai multă dulceață. Acesta a fost cel puțin personajul pe care am vrut să-l prezint” (*The Brontës: Their Lives, Friendships and Correspondence*, ed. T. J. Wise și J. A. Symington, 1932, II, pp. 244-245).

— Dar nu are nici o ciudățenie? De fapt, ce fel de fire este?

— Oh, are o fire desăvârșită, așa putea spune. Poate că într-un fel e mai ciudat; a călătorit mult și cred că a văzut o mare parte din lume. Aș zice că e deștept — dar niciodată n-am discutat prea mult cu el.

— În ce fel e ciudat?

— Nu știu — nu e ușor de explicat —, nimic special, dar o simți când vorbește cu tine: niciodată nu poți fi sigur dacă glumește sau e serios, dacă e mulțumit sau dimpotrivă; pe scurt, nu-l poți înțelege pe deplin — sau cel puțin eu nu pot; dar n-are nici o importanță, e un stăpân foarte bun.

Asta-i tot ce am putut afla de la doamna Fairfax despre stăpânul ei și-al meu. Există oameni care par să nu știe cum să descrie ceva sau să observe și să vorbească despre trăsăturile esențiale, atât pentru lucruri, cât și pentru persoane; buna doamnă făcea parte în mod evident dintre ei; întrebările mele au nedumerit-o, dar nici nu au scos prea mult de la ea. În ochii ei, domnul Rochester era domnul Rochester — și atât. Ea nu voia să afle și nici nu căuta mai mult și era limpede că dorința mea de a-l cunoaște mai bine o uimea.

Când am ieșit din sufragerie, mi-a propus să-mi arate restul casei. Așa că am urmat-o, la parter și la etaj, admirând toate locurile pe unde treceam, căci totul era frumos și aranjat cu gust. Camerele mari din față mi s-au părut deosebit de impresionante, iar unele de la al treilea cat, deși joase și întunecate, aveau un aspect străvechi interesant. Pe măsură ce moda se schimba, mobilele din camerele de jos trebuia să fie aduse din timp aici; iar lumina difuză ce pătrundea prin ferestrele înguste dezvăluia paturi vechi de o sută de ani; scrinuri din lemn de nuc sau de stejar ce păreau, cu ciudatele lor sculpturi de frunze de palmier și capete de heruvimi, niște ornamente de pe chivotul evreu¹; șiruri de scaune vechi, cu spătare înalte și înguste; taburete și mai vechi, pe a căror pernă se mai vedeau încă urmele unor broderii pe jumătate tocite, lucrate de degete care de două

¹ Perdeaua tabernaculului care conținea „chivotul legământului” era bogat ornamentată (*Exodul*, 36:35; vezi și descrierile din *Exodul*, 37).

generații erau doar țărână. Toate aceste relicve dădeau celui de-al treilea cat al conacului Thornfield aspectul unei case a trecutului, un altar al amintirii. Îmi plăcea tăcerea, obscuritatea, aerul ciudat al acestor încăperi în timpul zilei; dar în nici un caz nu mi-aș fi dorit să rămân peste noapte într-unul dintre acele paturi late și grele, unele închise cu uși de stejar, iar altele umbrite de vechi draperii cu broderii groase, înfățișând flori ciudate și păsări și mai ciudate și cele mai ciudate ființe omenеști — toate acestea ar fi arătat într-adevăr straniu în strălucirea palidă a lunii.

— În aceste camere dorm servitorii? am întrebat eu.

— Nu, ei ocupă un șir de camere mai mici în partea din spate; aici nu doarme nimeni; ai putea spune chiar că, dacă ar exista vreo fantomă la conacul Thornfield, aici și-ar găsi sălașul.

— Cred că ai dreptate; deci nu sunt fantome pe-aici?

— Nici una de care să fi auzit, răspunse zâmbind doamna Fairfax.

— Și nici o tradiție despre vreuna? Nici o legendă sau povești cu stafii?

— Nu cred. Și totuși, se spune că la vremea ei, familia Rochester a fost violentă, poate că de aceea odihnesc acum liniștiți în mormintele lor.

— Da — „după al vieții zbucium, ei dorm adânc”¹, murmurai eu. Unde mergem acum, doamnă Fairfax? întrebai apoi, căci ea se îndrepta către ușă.

— Pe acoperiș: nu vrei să vezi priveliștea de acolo?

Am urmat-o pe o scară foarte îngustă către mansardă și de acolo pe o scară mobilă și, printr-un chepeng, către acoperișul casei. Acum mă aflam la același nivel cu crângul cu ciori și mă puteam uita în cuiburile lor. Sprijinindu-mă de creneluri și lăsându-mi privirea să ajungă până departe, am cercetat parcul din jur, pe care-l vedeam așezat ca o hartă: pajiștea catifelată și plină de viață ce înconjura strâns temelia cenușie a casei; câmpia,

¹ *Macbeth*, III, ii, 23. Macbeth compară starea lui de chin cu pacea de care se bucură în moarte victima sa, Duncan.

la fel de mare ca un parc, presărată cu copaci bătrâni; pădurea, întunecată și uscată, străbătută de o cărare năpădită de tufișuri și iarbă, cu mai mult mușchi verde, decât frunze în copaci; biserica de lângă poartă, drumul, dealurile liniștite ce se odihneau în lumina caldă a zilei de toamnă; orizontul mărginit de un cer limpede, azuriu, marmorat cu un alb sidefiu. În această priveliște, nimic nu era spectaculos, dar totul era plăcut. Când m-am întors cu spatele și am trecut din nou prin trapă, aproape că nu vedeam să pășesc pe scară, căci mansarda arăta neagră precum o criptă, față de arcul de cer albastru la care mă uitasem și față de imaginea luminată de soare a pădurii, pajiștii și dealului verde în mijlocul cărora se afla casa și pe care le privisem încântată.

Doamna Fairfax rămase o clipă în urmă, să închidă trapa. Eu, bătând, am găsit ieșirea din mansardă și am început să cobor scara îngustă. Am zăbovit în coridorul lung în care mă scosese scara și care separa camerele din față de cele din spate de la al treilea cat: strâmt, scund și întunecat, doar cu o singură fereastră în capătul lui și arătând, cu cele două șiruri de uși mici și negre închise, ca o galerie din castelul lui Barbă Albastră¹.

Pe când pășeam încet mai departe, la urechi îmi ajunse singurul sunet pe care nu mă așteptam să-l aud într-un loc atât de tăcut — un hohot de râs. Era un râs ciudat — limpede, dar straniu și lipsit de veselie. M-am oprit; sunetul a încetat, doar pentru o clipă, apoi a început din nou, mai tare — căci la început, deși distinct, fusese foarte slab. Crescu în hohote răsunătoare ce păreau să trezească un ecou în fiecare cameră goală, deși veneau doar dintr-una și aș fi putut indica, fără să mă înșel, ușa din spatele căreia porniseră.

— Doamnă Fairfax! am strigat, căci acum o auzeam coborând scările. Ai auzit râsul acela puternic? Al cui o fi?

— Probabil e una dintre servitoare, răspunse ea, poate Grace Poole.

¹ Basm în care Barbă Albastră îi îngăduie proaspetei sale soții să deschidă toate ușile din castel, cu excepția uneia. Ea nu îl ascultă și pătrunde în camera interzisă, unde găsește trupurile moarte ale tuturor fostelor lui soții.

— L-ai auzit? am întrebat din nou.

— Da, foarte clar. O aud adeseori; ea coase într-una dintre camerele astea. Uneori Leah e cu ea și de multe ori când sunt împreună sunt foarte zgomotoase.

Râsul se repetă pe un ton slab, scăzut și se încheie cu un murmur ciudat.

— Grace! strigă doamna Fairfax.

Adevărul e că nu mă așteptam ca vreo Grace să răspundă, căci râsul era atât de tragic, de supranatural, cum nu mai auzisem vreodată. Dar era miezul zilei și nici o altă manifestare fantomatică nu însoțise ciudatul chicotit, așa încât să simt o frică superstițioasă — nici locul și nici momentul nu erau favorabile fricii. Iar ceea ce urmă îmi dovedi că fusese o prostie chiar și să mă mir.

Ușa de lângă mine se deschise și apără o servitoare — o femeie voinică între treizeci și patruzeci de ani, cu părul roșu și cu o față urâtă și aspră; nu-mi puteam imagina o apariție mai puțin romantică sau mai puțin fantomatică.

— Prea mult zgomot, Grace, spuse doamna Fairfax. Nu uita ordinele!

Grace făcu o plecăciune în tăcere și intră în cameră.

— E o femeie pe care am angajat-o să coasă și să o ajute pe Leah la treburile din casă, continuă văduva, destul de nesuferită, dar își face bine treaba. Apropo, cum te-ai înțeles cu noua dumitale elevă în dimineața asta?

Conversația, îndreptată astfel spre Adèle, continuă până când am ajuns la parterul luminos și vesel. Adèle apără alergând în întâmpinarea noastră în hol și exclamă:

— *Mesdames, vous êtes servies!* Și adăugă: *J'ai bien faim, moi!*¹

Prânzul era pregătit și ne aștepta în camera doamnei Fairfax.

¹ Doamnelor, poftiți la masă! Mie mi-e tare foame! (în franceză, în original).

CAPITOLUL XII

PROMISIUNEA UNEI CARIERE UȘOARE pe care prima întâlnire tihnită cu Thornfield părea să o ofere nu a fost contrazisă după ce am cunoscut mai bine locurile și pe cei ce stăteau acolo. Doamna Fairfax s-a dovedit a fi ceea ce părea, o femeie blajină și cumsecade, cu o bună educație și cu o inteligență medie. Eleva mea era un copil vioi, care fusese răsfățat și căruia i se suportaseră toanele, așa că era capricioasă; dar cum fusese încredințată pe de-a-ntregul în grija mea și nici un amestec nesocotit din partea nimănui nu ridica obstacole în fața planurilor mele de a-i îmbunătăți caracterul, curând ea a uitat de micile ei capricii și a devenit supusă și ascultătoare. Nu avea talente ieșite din comun și nici trăsături de caracter puternice sau sentimente și gusturi care să o ridice deasupra nivelului obișnuit al unui copil; dar nici nu existau în firea ei lipsuri sau defecte care să o coboare sub acest nivel. Făcu un progres rezonabil, începu să aibă pentru mine o afecțiune vie, poate nu foarte profundă, iar naturalețea, sporovăiala ei veselă și eforturile de a-mi face plăcere treziră în mine o dragoste suficient de mare pentru ca să ne simțim bine împreună.

Acestea, *par parenthèse*¹, ar putea fi considerate niște cuvinte reci de către persoanele care au o credință profundă în natura angelică a copiilor și în datoria celor însărcinați cu educația lor de a avea pentru ei un devotament idolatru. Dar eu nu scriu aici pentru a flata vanitatea unor părinți, pentru a mă face ecoul ipocriziei sau pentru a susține lucruri false; eu nu fac decât să spun adevărul. Simțeam o grijă sinceră pentru fericirea și progresul lui Adèle și o afecțiune calmă pentru firea ei, la fel cum îi eram recunoscătoare doamnei Fairfax pentru bunătatea pe care mi-o arăta; îmi făcea tot atâta plăcere să mă aflu în compania ei, pe cât de multă considerație avea ea pentru mine și pe măsura minții și a caracterului ei.

Poate că cineva mă va condamna când voi adăuga că uneori mă plimbam singură în parcul din jurul casei, mergeam până la

¹ În paranteză fie spus (în franceză, în original).

poartă și mă uitam prin ea la drum sau — în timp ce Adèle se juca împreună cu doica ei, iar doamna Fairfax făcea peltea în cămară — urcam cele trei rânduri de trepte, ridicam trapa de la pod și, după ce urcam de acoperiș, priveam în depărtare dincolo de dealurile și câmpiile singuratice, către zarea nedeslușită. În acele momente tânjeam după o putere a privirii care să depășească limitele, care să poată ajunge în lumea agitată, în orașele și ținuturile pline de viață despre care auzisem, dar pe care nu le văzusem niciodată; atunci îmi doream mai multă experiență de viață decât aveam, mai multe legături cu oamenii, o cunoaștere a unei varietăți mai mari de caractere decât aveam la îndemână aici. Prețuiam trăsăturile bune ale doamnei Fairfax și pe cele ale lui Adèle, dar credeam în existența unor alte feluri de bunătate, mai intense și mai vii, și doream să cunosc lucrurile în care credeam.

Cine mă poate condamna? Mulți, fără nici o îndoială, și se va spune că sunt veșnic nemulțumită. Dar nu mă puteam stăpâni, căci neastâmpărul era în firea mea, uneori până la suferință. În acele momente, singura mea eliberare era să umblu încoace și-ncolo pe coridorul de la al treilea cat, acolo unde simțeam o siguranță în tăcerea și singurătatea locului, și să-mi las ochii minții să poposească asupra oricărei viziuni vesele ce li se ivea înaintea — și de bună seamă erau multe și strălucitoare; să-mi las inima să se umple de mișcarea plină de bucurie care, deși o împovăra cu griji, îi dădea totuși viață; și — lucrul cel mai minunat — să-mi deschid urechea interioară către o poveste fără sfârșit — o poveste creată de imaginația mea și pe care ea o istorisea neîntrerupt, însufletită de toate incidentele, trăirile, focul și simțămintele pe care mi le doream și de care nu aveam parte în existența reală.

Este inutil să spui că ființele omenești ar trebui să se mulțumească doar cu liniște; ele au nevoie de acțiune și dacă nu o pot găsi, o creează. Milioane de oameni sunt condamnați la un destin și mai liniștit decât al meu și milioane se revoltă în tăcere împotriva sorții lor. Nimeni nu știe cât de multe răzvrătirii — în afara celor politice — agită masele de ființe vii care populează

pământul. Se presupune că femeile sunt în general calme, dar femeile simt aidoma bărbaților, ele au nevoie să-și antreneze și să-și dezvolte aptitudinile și le trebuie un câmp de luptă pentru eforturile lor, la fel ca și bărbaților; ele suferă când constrângerea e prea aspră, când lăncezeala e deplină, exact la fel cum suferă și bărbații. Iar semenii lor mai privilegiați se dovedesc mărginiți atunci când afirmă că ele ar trebui să se mulțumească să facă budinci și să împletească ciorapi, să cânte la pian și să brodeze săculețe de mână. E un lucru nesocotit să le condamni sau să râzi de ele, dacă încearcă să facă sau să învețe mai multe decât a hotărât tradiția că este necesar pentru sexul lor.

Cum stăteam eu singură, de multe ori auzeam râsul lui Grace Poole: același hohot, același ha! ha! neclar și încet care mă înfiorase prima oară. Auzeam de asemenea murmurele ei ciudate, mai stranie decât râsul ei. Erau zile când era tăcută, dar și zile în care nu-mi puteam da seama ce erau sunetele pe care le scotea. Uneori o vedeam: ieșea din camera ei cu un lighean, cu o farfurie sau cu o tavă în mâini, cobora în bucătărie și revenea de obicei (oh, cititorule romantic, să-mi fie iertat că spun purul adevăr!) cu o cană de bere neagră. Înfățișarea ei descuraja întotdeauna curiozitatea stârnită de ciudățeniile ei vocale: cu trăsături aspre și cu un aer serios, nimic din ea nu-mi trezea interesul. Am încercat de câteva ori să leg o discuție, dar părea o persoană ursuză și un răspuns monosilabic îmi zădărnicea de obicei orice efort în acest sens.

Ceilalți servitori, John și soția sa, Leah, fata în casă, și Sophie, dădaca franțuzoaică, erau persoane de treabă, dar deloc deosebite. Cu Sophie obișnuiam să vorbesc franțuzește și uneori o întrebam despre țara ei natală, dar ea nu știa să descrie sau să povestească și de obicei dădea răspunsuri atât de plictisitoare și de neclare, de parcă erau menite în mod special să te descurajeze mai degrabă, decât să te îndemne să-i mai pui și alte întrebări.

Octombrie, noiembrie și decembrie s-au scurs în acest fel. Într-o după-amiază de ianuarie, doamna Fairfax mă rugă să o învoiesc pe Adèle pentru că era răcită; și deoarece Adèle susținu cererea cu o ardoare ce-mi aminti cât de prețioase fuseseră

pentru mine rarele zile de vacanță din copilărie, am acceptat, socotind că procedam bine dând dovadă de înțelegere în această problemă. Era o zi frumoasă și calmă, deși foarte friguroasă; mă săturasem să stau liniștită în bibliotecă toată dimineața. Doamna Fairfax tocmai terminase o scrisoare care trebuia dusă la poștă; așa că mi-am pus boneta și pelerina și m-am oferit să o duc eu la Hay — drumul de două mile avea să fie o plimbare plăcută pentru o după-amiază de iarnă. După ce am așezat-o pe Adèle comod în scăunelul ei de lângă focul din salonașul doamnei Fairfax și i-am dat cea mai bună păpușă a ei de ceară (pe care o țineam de obicei înfășurată în hârtie subțire de mătase într-un sertar), cu care să se joace, și o carte, dacă se plictisea de păpușă, și după ce i-am răspuns cu un sărut la al ei *Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère Mdlle Jeannette*¹, am plecat.

Pământul era înghețat, aerul nemișcat, drumul pustiu. Am mers repede până ce m-am încălzit, apoi am încetinit pașii, pentru a mă bucura de plăcerile ce se nășteau în mine în acele momente și locuri și pentru a le analiza. Pe când treceam pe sub clopotniță, am auzit bătând de trei ori; farmecul acelui moment al zilei consta în amurgul ce stătea să se lase și în soarele ce aluneca ușor în jos pe cer și strălucea palid. Mă aflu la o milă de Thornfield, pe un drum plin de trandafiri sălbatici, vara, alune și mure, toamna, și chiar și acum se mai vedeau ici-colo boabe de culoarea coralului — fructe de păducel și de măceș; dar farmecul iernatic al acestuia stătea în pustietatea sa totală și în liniștea ramurilor dezgolite de frunze. Dacă o adiere de vânt se stârnea, aici nu se auzea nici un sunet; căci nu exista nici un ilice, nici o plantă veșnic verde să foșnească în vânt, iar păduceii și tufișurile uscate de aluni erau la fel de nemișcate ca și pietrele albe și tocite din mijlocul cărării. De-o parte și de alta, până departe, se întindeau doar câmpuri, unde acum nu mai păștea nici o vită; iar păsărelele cafenii care țopăiau din când în măracini păreau frunze roșcate stinghere, ce uitaseră să cadă pe pământ.

¹ Întoarce-te repede, buna mea prietenă, draga mea Mademoiselle Jeannette (în franceză, în original).

Drumul urca peste deal, până la Hay; ajungând cam pe la jumătatea lui, m-am așezat pe un pârleaz ce dădea într-un câmp. Mi-am strâns mai bine pelerina în jurul meu și mi-am ascuns mâinile în manșon și așa nu mai simțeam frigul, deși gerul era aprig, fapt dovedit de pojghița de gheață ce acoperea drumul, unde un pârâiaș, acum înghețat, se revărsase în urmă cu câteva zile, după un dezgheț rapid. Din locul unde stăteam așezată puteam privi către Thornfield: clădirea cenușie cu creneluri era primul lucru ce se vedea jos, în vale; pădurile sale și crângul întunecat cu ciori se înălțau spre apus. Am zăbovit acolo până ce soarele a coborât printre copaci și a pierit, clar și purpuriu, în spatele lor. Apoi am pornit-o spre răsărit.

În vârful dealului, deasupra mea, se vedea răsărind luna: palidă încă, precum un nor, dar strălucind din când în când, ea se revărsa peste Hay care, pe jumătate ascuns printre copaci, împrăstia spre cer un fum albăstrui din cele câteva hornuri ale sale; mai aveam de mers o milă până acolo, dar în tăcerea deplină puteam auzi limpede murmurul său slab de viață. Urechea mea percepea de asemenea scurgerea apelor — în ce văi și adâncuri, nu puteam distinge, dar existau multe dealuri dincolo de Hay și fără îndoială multe pârâuri ce-și croiau drum prin trecători. Calmul nopții trăda la fel de bine țiuitul șuvoaielor celor mai apropiate, ca și murmurul blând al celor îndepărtate.

Un zgomot brusc puse capăt acestor clinchete și șoapte line, atât de îndepărtate și totuși atât de limpezi: un tropot, un zgomot metalic de copite ce rase alunecarea ușoară a undelor, la fel cum într-un tablou, masa solidă a unui colț de stâncă sau trunchiul aspru al unui stejar uriaș, zugrăvite în tente întunecate și viguroase în prim-plan, șterg distanța sesizabilă pe calea aerului a colinei azurii, a orizontului însorit și a norilor ce se întrepătrund, contopindu-și nuanțele una în alta.

Zgomotul venea de pe drum; se apropia un cal; cotiturile cărării îl ascundeau încă, dar trebuia să apară. Tocmai mă ridicasem de pe pârleaz, dar cum poteca era îngustă, m-am oprit pentru a-i face loc. Pe atunci eram tânără și mintea mea era plină de tot soiul de închipuiri luminoase și sumbre: printre alte

prostii, acolo își aveau locul și amintirile poveștilor din copilărie și când se trezeau la viață, maturitatea tinereții le picura și o însuflețire pe care vârsta fragedă nu le-o putea da. În timp ce auzeam tot mai aproape tropotul animalului și îl așteptam să se ivească în amurg, mi-am amintit de unele basme ale lui Bessie, în care apărea un spirit din nordul Angliei numit Gytrash¹, care, sub formă de cal, măgar sau câine mare, bântuia drumurile pustii și uneori le apărea călătorilor pe care noaptea îi prinsese pe drum, așa cum se îndrepta acum spre mine calul acesta.

Era foarte aproape, dar încă nu se vedea. Când deodată, pe lângă acel clop-clop, am auzit un foșnet pe sub tufșuri, și iată că, pe lângă tulpinile de aluni s-a strecurat un câine uriaș, a cărui culoare alb cu negru îl distingea clar de trunchiurile copacilor. Era exact una dintre înfățișările acelui Gytrash al lui Bessie, o făptură asemănătoare unui leu, cu părul lung și capul uriaș. Dar trecu pe lângă mine destul de liniștit, fără să se oprească și să-și ridice ochii ciudați de câine, așa cum aproape mă așteptasem că va face. În urma lui apărui calul, un armăsar înalt, iar în șa, un călăreț. Bărbatul, elementul uman, destrămă vraja pe dată. Nimeni nu călărea vreodată pe Gytrash; el era întotdeauna singur, iar spiridușii, din câte știam eu, deși puteau sălășlui în trupul necuvântător al animalelor sălbatice, cu greu își puteau găsi adăpost în forma umană obișnuită. Acesta nu era Gytrash — ci doar un călător ce o luase pe scurtătură către Millcote. Trecu pe lângă mine, iar eu îmi continuai drumul; am făcut câțiva pași, apoi m-am întors: atenția îmi fusese atrasă de zgomotul unei alunecări și de o exclamație: „Și-acum, ce dracu' fac?“, apoi de o cădere zgomotoasă. Bărbatul și calul se prăbușiseră — alunecaseră pe pojghița de gheață ce acoperea drumul. Câinele veni înapoi în fugă și, când își văzu stăpânul la pământ, iar calul icnind, începu să latre, până ce dealurile cufundate în înserare îi răspunseră cu un ecou puternic, pe măsura mărimii lui. Apoi îi adulmecă pe cei doi întinși la pământ și alergă

¹ Branwell Brontë scria că Gytrash apărea de obicei sub formă de animal: vezi Winfred Gérin, *Branwell Brontë* (1961), p. 136. Wright îl descrie pe „Gytrash” precum „o vacă rea” sau „un câine mare și negru”.

la mine. Asta era tot ce putea face — eram singura pe care s-o cheme în ajutor. L-am urmat și m-am apropiat de călător, care acum încerca să se ridice. Eforturile lui erau atât de viguroase, încât m-am gândit că nu s-a lovit prea tare. Cu toate astea, l-am întrebat:

— Sunteți rănit, domnule?

Cred că înjura, deși nu sunt sigură; oricum murmura ceva ce l-a împiedicat să-mi răspundă imediat.

— Pot să vă ajut cu ceva? am întrebat din nou.

— Trebuie doar să stai deoparte, răspunse el în timp ce se ridica, mai întâi în genunchi, apoi în picioare.

Așa am și făcut; și începu o operațiune dificilă, cu icnete, lovituri cu piciorul și tropăituri, însoțite de lătrături și urlete care m-au îndepărtat la câțiva metri; dar nu voiam să plec până ce nu vedeam cum se termină totul. Și în final s-a încheiat cu bine: calul era din nou în picioare și câinele fu liniștit cu un: „Jos, Pilot!” Acum călătorul se aplecă și-și pipăi piciorul, ca și cum ar fi încercat să vadă dacă era întreg; părea că îl supăra totuși ceva, căci se opri la pârleazul de pe care tocmai mă ridicasem și se așeză.

Cred că eram dispusă să fiu de folos sau cel puțin binevoitoare, așa că m-am apropiat de el din nou:

— Dacă sunteți rănit, domnule, și aveți nevoie de ajutor, pot să aduc pe cineva, fie de la conacul Thornfield, fie din Hay.

— Mulțumesc, o să mă descurc. N-am nici un os rupt, doar mi-am scrântit glezna, zise el și se ridică din nou; încercă să facă un pas, dar rezultatul nu fu decât un strigăt de durere.

Nu se întunecase de tot; și luna apăruse limpede și strălucitoare; îl puteam vedea bine. Era înfășurat într-o pelerină de călătorie, cu guler de blană și prinsă cu închizători de oțel. Detaliile siluetei nu erau clare, dar am văzut conturul unui trup de statură medie, cu un piept lat. Avea o față întunecată, cu trăsături aspre și cu o frunte încruntată; ochii și sprâncenele îmbinate arătau pline de mânie și îndărătnicie. Nu mai era tânăr, dar nici în vârstă nu era — poate că avea vreo treizeci și cinci de ani. Nu-mi era frică de el, ci eram doar timidă. Dacă ar fi fost un bărbat tânăr și frumos, ca un erou de poveste, n-aș fi îndrăznit să stau așa, punându-i

întrebări împotriva voinței lui și oferindu-i servicii pe care nu le cerea. De fapt, nu prea văzusem eu tineri frumoși; nu vorbisem niciodată cu vreunul. Aveam un respect și o stimă teoretică pentru frumusețe, eleganță, purtări curtenitoare, fascinație; dar dacă aș fi întâlnit aceste calități întrupate într-o formă masculină, aș fi știut instinctiv că acel bărbat nu avea și nici nu putea avea vreo simpatie pentru mine și m-aș fi ferit de el ca de foc, fulger sau orice altceva strălucitor, dar neplăcut.

Dacă acest străin mi-ar fi zâmbit și s-ar fi purtat prietenos cu mine când i-am vorbit, dacă mi-ar fi refuzat oferta de ajutor vesel și plin de mulțumire, mi-aș fi văzut de drum și n-aș fi simțit nici un îndemn de a mai pune întrebări; dar încruntarea, asprimea călătorului m-au făcut să mă simt imediat în largul meu. Am rămas pe loc atunci când mi-a făcut semn să plec și l-am anunțat:

— Nici nu mă gândesc să vă las, domnule, la o oră atât de târzie pe drumul ăsta pustiu, până nu văd că vă puteți urca pe cal.

Se uită la mine în timp ce vorbeam; până atunci, aproape că nu mă privea.

— Cred că dumneata ar trebui să fii acasă acum, spuse el, dacă locuiești prin preajmă. De unde vii?

— Din vale — și nu mi-e deloc frică să umblu târziu pe drum când e lună; pot să dau o fugă pentru dumneavoastră până la Hay, dacă vreți — de altfel, mă duceam acolo să pun o scrisoare la poștă.

— Locuiești în vale — vrei să spui în casa aceea cu creneluri? întrebă el, arătând spre conacul Thornfield, peste care luna arunca o lucire brumată, conturându-l clar, într-o lumină palidă, pe fundalul pădurii care, în contrast cu cerul, părea acum o masă nedefinită de umbre.

— Da, domnule.

— A cui e casa?

— A domnului Rochester.

— Îl cunoști pe domnul Rochester?

— Nu, nu l-am văzut niciodată.

— Deci nu locuiește acolo?

— Nu.

— Poți să-mi spui unde e?

— Nu.

— Nu ești servitoare la conac, desigur. Ești...

Se opri și privirea îi alunecă peste hainele mele, care, ca de obicei, erau foarte simple: o pelerină neagră de merinos, o bonetă neagră de castor — nici una dintre ele suficient de fine pentru o cameristă. Părea încurcat, neputându-se hotărî ce eram; l-am ajutat.

— Sunt guvernanta.

— Ah, guvernanta! repetă el. Dracu' să mă ia, am uitat! Guvernanta!

Și din nou îmi cercetă veșmintele. Peste două minute se ridică de pe pârleaz; fața i se crispă de durere când încercă să meargă.

— Nu te pot trimite să aduci ajutoare, zise el, dar ai putea chiar dumneata să mă ajuți puțin, dacă vrei.

— Sigur, domnule.

— Nu ai o umbrelă de care să mă folosesc ca de un baston?

— Nu.

— Încearcă să apuci calul de căpăstru și adu-l aici. Ți-e frică?

Mi-ar fi fost frică să ating calul, dacă aș fi fost singură, dar când mi s-a spus să fac asta, m-am supus. Mi-am lăsat manșonul pe pârleaz și m-am apropiat de calul înalt; am încercat să prind căpăstrul, dar calul era nervos și nu mă lăsa să-mi apropiu mâna de capul lui; m-am chinuit, dar în zadar; în tot acest timp, mi-era o frică de moarte să nu mă calce în picioare. Călătorul așteptă și privi o vreme, iar în cele din urmă începu să râdă.

— Văd bine, zise el, că muntele n-o să poată fi adus niciodată la Mahomed, așa că tot ce poți face e să-l ajuți pe Mahomed să se ducă la munte. Vino, te rog, aici.

M-am dus.

— Iartă-mă, continuă el, nevoia mă obligă să mă folosesc de dumneata.

Își puse o mână grea pe umărul meu și, sprijinindu-se destul de apăsător pe mine, șchiopăta până la cal. După ce prinse frâul, stăpâni calul și sări în șa, strâmbându-se în momentul în care făcu acest efort, căci își forțase glezna scrântită.

— Și-acum, spuse el mușcându-și adânc buzele, dă-mi cravașă; e acolo, jos, sub tufișuri.

Am căutat-o și am găsit-o.

— Mulțumesc. Acum grăbește-te cu scrisoarea la Hay și întoarce-te cât de repede poți.

La atingerea călcâiului împintenat, calul tresări și se dădu înapoi, apoi țâșni înainte ; câinele se repezi pe urmele lui și toți trei dispărură

„Precum iarba neagră în pustietăți deșarte,
Pe care vântul aprig o duce departe.”¹

Mi-am luat manșonul și am pornit la drum. Incidentul avusese loc și trecuse; într-un fel era un incident fără importanță, lipsit de romantism și de interes, și totuși reprezenta o schimbare într-un moment al unei vieți monotone. Fusesse nevoie de ajutorul meu și, de vreme ce mi-a fost cerut, l-am oferit. Eram mulțumită că făcusem ceva ; deși o faptă mărunță, fusesse ceva activ, căci eram sătulă de o existență total pasivă. Chipul cel nou era și el ca un nou tablou, introdus în galeria de portrete a memoriei; și era diferit de toate cele expuse acolo — mai întâi, pentru că era vorba de un bărbat, apoi, pentru că era întunecat, cu trăsături puternice și aspre. Îl mai aveam încă în fața ochilor pe când intram în Hay și strecuram scrisoarea în cutia poștală; și la fel când coboram dealul în grabă spre casă. Când am ajuns la pârleaz, m-am oprit o clipă, m-am uitat în jur și am ascultat, gândindu-mă că aş putea auzi din nou copitele unui cal răsunând pe drum și că ar fi posibil să se ivească a doua oară un călăreț înfășurat într-o pelerină și un câine Terra Nova ce semăna cu Gytrash. Dar nu vedeam în fața mea decât tufișurile uscate și o salcie cu vârful retezat, ce se înălța tăcută și dreaptă înspre razele lunii; nu auzeam decât o adiere slabă de vânt rătăcind capricioasă printre copacii ce înconjurau Thornfield-ul, la o milă depărtare; și când am privit în direcția murmurului, ochii mei poposind peste pajiștea din fața conacului

¹ *Sacred Songs*, de Thomas Moore („Fallen is thy Throne”, II, 19–20).

au zărit o lumină pâlpâind la o fereastră, ceea ce mi-a amintit că era deja târziu, și am grăbit pasul.

Nu-mi plăcea să mă întorc la Thornfield. Să-i trec pragul însemna să mă întorc la inerție: să traversez holul tăcut, să urc scara întunecată, să-mi regăsesc odaia singuratică, iar apoi să o întâlnesc pe liniștita doamnă Fairfax și să-mi petrec lunga seară de iarnă cu ea și doar cu ea, însemna să-mi reprim total agitația stârnită de plimbarea mea — să-mi încătușez iarăși impulsurile cu lanțurile nevăzute ale unei existențe monotone și prea liniștite; o existență ale cărei privilegii constând în siguranță și într-o viață ușoară începeam să nu mai fiu în stare să le apreciez. Cât de bine mi-ar fi făcut atunci să fiu aruncată în vâltorile unei vieți nesigure pline de strădanii, iar o experiență dură și amară să mă învețe să-mi doresc liniștea de care acum eram nemulțumită! Da, la fel de bine pe cât i-ar fi făcut o plimbare lungă unui om sătul să stea nemișcat într-un „jilț mult prea comod”¹. Și dorința mea de mișcare ar fi fost la fel de normală în situația mea, pe cât ar fi fost de normală în situația lui.

Am zăbovit la poartă; am zăbovit pe pajiște; m-am plimbat încolo și-ncoace în fața intrării: oblonul de la ușa cu geamuri era tras. Nu puteam vedea înăuntru, iar ochii și gândurile mele păreau să se îndepărteze de casa întunecată — abisul cenușiu umplut cu celule nemângâiate de razele de lumină, cum mi se părea mie — și să fie atrase de cerul desfășurat în fața mea, o mare albastră lipsită de petele de nori, pe care luna urca într-o alunecare solemnă; sfera ei părea să privească în sus, în vreme ce părăsea vârfulurile dealurilor din spatele cărora se înălțase, lăsându-le în urmă, tot mai departe, ridicându-se către zenitul negru ca smoala în adâncimea sa impenetrabilă și la o distanță nemăsurată; și către acele stele ce pâlpâiau urmându-și drumul și la vederea cărora inima îmi tremura și sângele mi se încălzea în vene. Lucrurile mărunte ne readuc pe pământ: am auzit pendula bătând în hol. A fost de ajuns — mi-am luat privirea de la lună și de la stele, am deschis o ușă laterală și am intrat în casă.

¹ Pope, *The Dunciad*, IV, 343.

Holul nu era cufundat în întuneric și nici nu era luminat doar de lampa de bronz agățată sus de tavan: o strălucire caldă îl învăluia, întinzându-se și peste primele trepte ale scării de stejar. Lumina roșiatică venea din sufrageria cea mare, a cărei ușă era larg deschisă, lăsând să se vadă un foc ce ardea vesel, aruncând scântei pe marmura căminului și pe vătraiele de alamă și luminând cu o strălucire caldă draperiile purpurii și mobila lustruită. Se vedeau, de asemenea, câteva persoane lângă foc; de-abia le zărisem și percepușem un amestec vesel de voci, printre care mi s-a părut că o disting pe cea a lui Adèle, când ușa se închise.

M-am îndreptat grăbită spre camera doamnei Fairfax; și acolo ardea focul, dar nu se vedea nici o lumânare și nici doamna Fairfax nu era acolo. În schimb, așezat pe covorașul din fața focului, singur și uitându-se cu o privire adâncă la flacără, am văzut un câine mare cu părul lung, alb cu negru, la fel ca acel Gytrash de pe drum. Semăna atât de izbitor cu el, încât m-am apropiat și am spus: „Pilot”, iar câinele s-a ridicat și a venit lângă mine, adulmecându-mă. L-am mângâiat și el a dat din coada lui mare; dar părea o făptură prea ciudată ca să rămân singură cu el și nu știam de unde venise. Am sunat din clopoțel, căci voiam o lumânare și doream să și aflui câte ceva despre acest musafir. Leah intră.

— Ce-i cu câinele ăsta?

— A venit cu stăpânul.

— Cu cine?

— Cu stăpânul — domnul Rochester —, tocmai a sosit.

— Așa! Și doamna Fairfax e cu el?

— Da, și domnișoara Adèle; sunt în sufragerie și John s-a dus după doctor, căci stăpânul a avut un accident: calul a căzut și el și-a scrântit glezna.

— Calul a căzut spre drumul spre Hay?

— Da, pe când cobora dealul; a alunecat pe gheață.

— Ah! Adu-mi o lumânare, Leah, te rog.

Leah mi-a adus-o; a intrat urmată de doamna Fairfax, care mi-a spus și ea noutățile, adăugând că domnul Carter, doctorul, venise și era acum cu domnul Rochester; apoi ieși în grabă ca să dea ordin să se servească ceaiul, iar eu am urcat în camera mea să mă dezbrac.

CAPITOLUL XIII

SE PARE CĂ DOMNUL ROCHESTER, la indicația doctorului, s-a culcat devreme în acea seară și nici nu s-a ridicat din pat prea curând în dimineața următoare. Iar când a coborât din camera lui, a fost ca să se ocupe de afaceri: agentul său și câțiva arendași veniseră și-l așteptau să discute cu el.

Adèle și cu mine a trebuit să eliberăm biblioteca: urma să fie folosită ca o cameră de primire a vizitatorilor. Într-o încăpere de la etaj a fost făcut focul și acolo am dus cărțile, aranjând-o ca pe o sală de studiu. În cursul dimineții mi-am dat seama că Thornfield-ul se schimbase, nu mai era tăcut ca o biserică și din oră în oră aproape, cineva ciocănea la ușă sau suna; adeseori răsunau pași ce traversau holul și voci necunoscute vorbeau în tonalități diferite la parter. Un murmur din lumea de afară străbătea în întreaga casă, care avea acum un stăpân, iar mie îmi plăcea mai mult așa.

În acea zi am lucrat greu cu Adèle; nu se putea concentra; fugea tot timpul la ușă și se uita peste balustradă, încercând să-l zărească pe domnul Rochester; apoi inventa tot felul de pretexte ca să coboare, după cum bănuiam eu, la bibliotecă, dar unde știam că nu este dorită. Apoi, când am început să mă supăr și am obligat-o să stea liniștită, continuă să vorbească întruna despre al ei „*ami, Monsieur Edouard Fairfax de Rochester*”, cum îl înnobilase ea (era prima oară când îi auzeam prenumele), și să-și imagineze ce cadouri îi adusesese; căci se pare că în seara precedentă el îi dăduse de înțeles că atunci când bagajele lui vor sosi de la Millcote, printre ele se va afla și o cutie micuță, al cărei conținut o va interesa foarte mult.

— *Et cela doit signifier*, spuse ea, *qu'il y aura là dedans un cadeau pour moi, et peut-être pour vous aussi, Mademoiselle. Monsieur a parlé de vous: il m'a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit que oui: car c'est vrai, n'est-ce pas, Mademoiselle?*¹

¹ Și asta trebuie să însemne că acolo va fi un cadou pentru mine și poate și pentru dumneavoastră, *Mademoiselle*. *Monsieur* a vorbit de dumneavoastră: m-a întrebat numele guvernantei mele și dacă ea nu este o persoană micuță, slabă și palidă. Și am spus că da, căci e adevărat, nu-i așa, *Mademoiselle*? (în franceză, în original).

Eu și eleva mea am luat prânzul în salonul doamnei Fairfax; după-amiază a fost furtună și a nins și noi am petrecut-o în sala de studiu. Când a început să se întunece, i-am dat voie lui Adèle să-și lase cărțile și lucrul și să fugă jos, căci, judecând după liniștea de acolo și după faptul că nu se mai auzea clopoțelul de la intrare, mi-am închipuit că domnul Rochester era acum liber. Rămasă singură, m-am îndreptat către fereastră, dar acolo nu era nimic de văzut; amurgul și ninsoarea formau o perdea groasă, ce ascundea tufișurile de pe pajiște. Am lăsat în jos draperia și m-am întors lângă foc.

Tocmai îmi imaginam în tăciunii luminoși un peisaj ce semăna cu o pictură pe care îmi aminteam că o văzusem, cu castelul Heidelberg, pe Rin¹, când doamna Fairfax intră brusc, spulberând mozaicul aprins pe care îl închipuisem și destrămând și niște gânduri grele, neplăcute, care începeau să prindă contur în singurătatea mea.

— Domnul Rochester s-ar bucura dacă dumneata și eleva dumitale ați lua ceaiul cu el în salon în seara asta, spuse ea. A fost foarte ocupat toată ziua și n-a putut să vă invite până acum.

— La ce oră ia ceaiul? am întrebat eu.

— Oh — la șase. Când e aici, îl ia întotdeauna mai devreme. Ar fi bine să-ți schimbi acum rochia; o să merg cu dumneata să te ajut. Ține lumânarea asta.

— E nevoie să-mi schimb rochia?

— Da, ar fi mai bine; când domnul Rochester e aici, eu întotdeauna îmi pun o rochie de seară.

Această ceremonie suplimentară mi se părea oarecum prea oficială; m-am îndreptat totuși către camera mea și, cu ajutorul doamnei Fairfax, mi-am schimbat rochia neagră de stofă cu una tot neagră, de mătase, cea mai bună și singura în plus pe care o aveam, cu excepția uneia cenușiu-deschis pe care, potrivit ideii de la Lowood privind toaletele elegante, o consideram prea frumoasă pentru a fi purtată în afara unor ocazii cu totul deosebite.

— Ți-ar trebui o broșă, spuse doamna Fairfax.

¹ Heidelberg este pe Neckar.

Aveam o perlă micuță pe care mi-o dăruise domnișoara Temple ca amintire când ne-am despărțit; mi-am prins-o și apoi am coborât. Nu eram obișnuită cu străinii și era o adevărată încercare să mă înfățișez înaintea domnului Rochester după o invitație așa de formală. Am lăsat-o pe doamna Fairfax să intre înaintea mea în sufragerie și m-am ținut în umbra ei cât timp am traversat încăperea; apoi, trecând pe sub arcadă, a cărei draperie era acum lăsată, am pătruns în elegantul alcov din spatele ei.

Pe masă se aflau două lumânări de ceară și alte două erau pe poalița căminului, scăldat în lumina și în căldura unui foc plăcut. Pilot stătea întins, cu Adèle ingenuncheată lângă el. Pe jumătate culcat pe o canapea se vedea domnul Rochester, cu piciorul sprijinit pe o pernă. Se uita la Adèle și la câine; focul strălucea puternic pe chipul lui. Mi-am recunoscut călătorul, cu sprâncenele sale groase și negre, fruntea lată, întărită de linia orizontală a părului negru. Am regăsit nasul ferm ce dovedea mai degrabă caracter, decât frumusețe; nările largi denotând, m-am gândit eu, o fire colerică; gura, bărbia și maxilarul aspre — da, toate trei erau aspre, și fără dubiu. Trupul său, care acum nu mai era înfășurat în pelerină, era la fel de colțuros ca și fizionomia sa. Aș putea spune că era un trup frumos de atlet — cu pieptul lat și șolduri înguste, dar fără a fi înalt, și nici grațios.

Domnul Rochester trebuie să fi remarcat intrarea doamnei Fairfax și a mea; dar se pare că nu avea chef să ne bage în seamă, căci nu-și ridică privirea când ne-am apropiat.

— Aceasta este domnișoara Eyre, domnule, spuse doamna Fairfax, în felul ei liniștit.

El înclină ușor capul, continuând să se uite la câine și la copil.

— Domnișoara Eyre să ia loc, spuse el.

Și în înclinarea înțepenită și forțată a capului, în tonul nerăbdător, dar formal, era ceva ce părea a spune: „Și ce-mi pasă mie dacă domnișoara Eyre e aici sau nu? În momentul acesta nu sunt dispus să vorbesc cu ea.”

M-am așezat, simțindu-mă în largul meu. O primire plină de o politețe desăvârșită m-ar fi stânjenit: nu i-aș fi putut răspunde sau mulțumi cu grație și eleganță; dar o atitudine capricioasă, plină de asprime, nu mă obliga cu nimic; dimpotrivă, o ținută decentă

ca răspuns la o toană de moment îmi oferea un avantaj. În plus, excentricitatea purtării era incitantă; eram interesată să văd ce va mai urma.

A continuat să stea ca o statuie — fără să vorbească sau să se miște. Doamna Fairfax păru să considere necesar ca cineva din acea încăpere să fie politicoș și începu să vorbească. Cu blândețe, ca de obicei — și, ca de obicei, spunând banalități —, îl compătimi pentru nenumăratele probleme pe care le avusese toată ziua, pentru durerea pricinuită de glezna scrântită, apoi îl laudă pentru răbdarea și perseverența cu care o suporta.

— Doamnă, aș vrea niște ceai, fu singurul răspuns pe care îl căpătă.

Doamna Fairfax se grăbi să sune pentru ceai; și când tava sosi, începu să aranjeze ceștile, lingurițele și celelalte cu o grabă plină de solicitudine. Eu și Adèle ne apropiarăm de masă, dar stăpânul rămase pe canapea.

— Nu vrei să-i dai dumneata ceașca domnului Rochester? îmi spuse doamna Fairfax. S-ar putea ca Adèle să o verse.

Am făcut ce mi s-a cerut. Pe când el îmi lua ceașca din mână, Adèle, considerând momentul potrivit pentru o cerere în favoarea mea, strigă:

— *N'est-ce pas, Monsieur, qu'il y a un cadeau pour Mademoiselle Eyre, dans votre petit coffre?*¹

— Cine vorbește de *cadeaux*? spuse el posac. Așteptai un dar, domnișoară Eyre? Îți plac darurile?

Și îmi cercetă fața cu ochi întunecați, supărați și pătrunzători.

— Nu prea știu, domnule. Nu am prea multă experiență în privința lor; în general sunt considerate niște lucruri plăcute.

— În general? Dar ce crezi *dumneata*?

— Mă simt obligată, domnule, să nu mă grăbesc înainte să vă dau un răspuns pe care să-l considerați acceptabil. Un dar are multe aspecte, nu? Și trebuie luate toate în considerare înainte de a-mi exprima o părere în privința naturii sale.

¹ Nu-i așa, domnule, că există un dar pentru domnișoara Eyre în micul dumneavoastră cufăr? (în franceză, în original)

— Domnișoară Eyre, dumneata nu ești atât de directă precum Adèle; ea cere zgomotos un *cadeau* din clipa în care mă vede; dumneata o iei pe ocolite.

— Pentru că mă bizui mai puțin pe meritele mele decât Adèle; ea poate pretinde că sunteți cunoștințe vechi sau poate invoca acest drept datorită obiceiului; căci mi-a spus că întotdeauna i-ați dăruit jucării. Dar dacă eu ar trebui să-mi motivez această pretenție, n-aș ști cum s-o fac, deoarece sunt o străină și n-am făcut nimic care să mă îndreptățească să primesc ceva.

— Oh, nu exagera cu modestia! Am examinat-o pe Adèle și am văzut că te-ai străduit mult cu ea; nu e sclipitoare, nu are talente deosebite, dar într-un timp scurt a făcut un progres considerabil.

— Domnule, tocmai mi-ați dat acel *cadeau*; vă sunt recunoscătoare, căci aceasta este răsplata pe care și-o doresc cel mai mult profesorii — laudă pentru progresul elevilor lor.

— Hm! spuse domnul Rochester și-și bău ceaiul în tăcere.

După ce tava de ceai fu luată și doamna Fairfax se așează într-un colț cu lucrul ei, iar Adèle mă luase de mână și mă ducea prin cameră, arătându-mi frumoasele cărți și bibelouri de pe măsuțe și bufete, stăpânul spuse:

— Veniți lângă foc.

Ne-am supus, fiind de datoria noastră să o facem. Adèle a vrut să se urce pe genunchii mei, dar i s-a poruncit să se joace cu Pilot.

— Locuiești în casa mea de trei luni?

— Da, domnule.

— Și vii de la...?

— De la Școala Lowood din comitatul...

— Ah! un așezământ de caritate. Cât timp ai stat acolo?

— Opt ani.

— Opt ani! Trebuie să te fi încăpățânat cu-adevărat să rezști. Credeam că doar jumătate din timpul acesta ar fi distrus orice caracter! Nu-i de mirare că pari venită de pe altă lume. Mă întrebam de unde ai fața asta. Când mi-ai ieșit aseară în cale pe drumul spre Hay, m-am gândit fără să vreau la basme și mi-a trecut prin minte să te întreb dacă mi-ai vrăjit cumva calul. Și încă nu sunt sigur că n-ai făcut-o. Cine îți sunt părinții?

— Nu am părinți.

— Și nici nu ai avut vreodată, bănuiesc. Îți aduci aminte de ei?

— Nu.

— Bănuiam eu că nu. Și deci îți așteptai oamenii atunci când stăteau pe pârleaz?

— Pe cine, domnule?

— Pe omuleții în verde; era o seară cu lună tocmai bună pentru ei. Am călcat în vreunul din cercurile tale, de ai întins gheața aia afurisită pe drum?

Am clătinat din cap.

— Omuleții în verde au părăsit cu toții Anglia acum o sută de ani, am spus eu, pe un ton la fel de serios ca și al lui. Și nici măcar pe drumul spre Hay sau pe câmpurile din jurul lui nu mai poți găsi vreo urmă din ei. Cred că nici o lună — nici de vară, nici de seceriș, nici de iarnă — nu le va mai lumina vreodată zăiafeturile.

Doamna Fairfax își lăsase lucrul în poală și, cu sprâncenele ridicate, părea să se întrebe ce fel de discuție era asta.

— Ei bine, reluă domnul Rochester, dacă nu ai părinți, trebuie să ai măcar niște rude, unchi și mătuși...

— Nu, nici unul pe care să-l fi văzut vreodată.

— Și casa dumitale?

— Nu am.

— Unde locuiesc frații și surorile dumitale?

— Nu am nici frați, și nici surori.

— Cine te-a trimis aici?

— Am dat un anunț în ziar și doamna Fairfax mi-a răspuns la anunț.

— Da, spuse buna doamnă, care acum înțelegea despre ce vorbim, și în fiecare zi îi mulțumesc Providenței pentru alegerea pe care m-a îndemnat să o fac. Domnișoara Eyre mi-a fost o tovarășă neprețuită, iar pentru Adèle s-a dovedit o profesoară blândă și atentă.

— Nu te obosi să o lauzi, replică domnul Rochester. Elogiile nu mă vor influența. O să judec singur. A început prin a-mi trânti calul la pământ.

— Ce-ați spus, domnule? exclamă doamna Fairfax.

— Ei trebuie să-i mulțumesc pentru piciorul ăsta scrântit.

Văduva îl privi nedumerită.

— Domnișoară Eyre, ai locuit vreodată într-un oraș?

— Nu, domnule.

— Ai avut de-a face cu multă lume?

— Doar cu elevii și profesorii de la Lowood, iar acum cu cei ce locuiesc la Thornfield.

— Ai citit mult?

— Doar cărțile care mi-au fost la îndemână; și ele nu au fost nici prea multe, și nici foarte savante.

— Ai dus o viață de călugăriță; fără îndoială, ești bine pregătită din punct de vedere religios. Brocklehurst, care din câte știu conduce Lowood-ul, este pastor, nu?

— Da, domnule.

— Și probabil că voi, fetele, îl venerați, așa cum o mănăstire plină de călugărițe își venerează stareța.

— Oh, nu.

— Ești foarte rece! Nu! Cum, o novice să nu-și venereze preotul? Asta sună a blasfemie!

— Nu-mi plăcea domnul Brocklehurst și nu eram singura care nutrea acest sentiment. E un om aspru, îngâmfat și în același timp intrigant; ne tăia părul și, din economie, ne cumpăra ace și ață proaste, cu care abia puteam coase.

— Asta e o economie foarte greșită, remarcă doamna Fairfax, care acum înțelegea iarăși sensul discuției noastre.

— Și care era chipul și fruntea vinei sale?¹ întrebă domnul Rochester.

— Ne ținea nemâncate, atunci când era singurul care se ocupa de hrana noastră, înainte să fie numit un comitet; și ne plictisea cu lungi prelegeri o dată pe săptămână și cu lecturi în

¹ Răspunsul lui Othello către furiosul tată al Desdemonei:

„Și-i drept că este-a mea soție:

Acesta-i chipul, fruntea vinei mele,

Nimic mai mult.”

(*Othello*, I, iii, 80, traducere de Ion Vinea)

fiecare seară din cărți scrise chiar de el, despre morți fulgerătoare și judecăți divine, care ne speriau atât de tare, că ne era frică să mergem la culcare.

— Câți ani aveai când te-ai dus la Lowood?

— Zece ani.

— Și ai stat acolo opt ani; deci ai acum optsprezece ani?

L-am aprobat.

— După cum vezi, aritmetica e de mare folos, căci fără ajutorul ei, cu greu aș fi reușit să-ți ghicesc vârsta. E un lucru dificil de stabilit, când trăsăturile și expresia sunt într-un atât de mare dezacord, ca în cazul dumitale. Și acum, ce ai învățat la Lowood? Știi să cânti la pian?

— Puțin.

— Desigur, acesta e răspunsul clasic. Du-te în bibliotecă — vreau să spun, dacă vrei. (Scuză-mi tonul poruncitor, sunt obișnuit să spun „Fă cutare lucru!” și se face¹; nu pot să-mi schimb obiceiurile doar pentru un nou locatar al casei) — Du-te, deci, în bibliotecă; ia o lumânare cu dumneata; lasă ușa deschisă; așază-te la pian și cântă o melodie.

Am plecat, supunându-mă ordinelor lui.

— Suficient, a strigat el după câteva minute. Cânti puțin, după câte văd, ca orice școlăriță din Anglia; poate ceva mai bine decât unele, dar nu foarte bine.

Am închis pianul și am revenit în salon. Domnul Rochester a continuat.

— Adèle mi-a arătat azi-dimineață câteva schițe despre care spunea că le-ai făcut dumneata. Nu știu dacă le-ai făcut în întregime singură, probabil că vreun profesor te-a ajutat?

— Nu, deloc! am strigat eu.

— Ah! Asta ți-a îmboldit mândria! Ei bine, adu-mi mapa dumitale, dacă poți garanta că tot conținutul ei este original; dar nu-ți da cuvântul dacă nu ești sigură — recunosc cârpelele.

¹ Cuvintele sutașului care avea credința că Iisus putea exercita aceeași autoritate asupra bolii ca cea pe care el o avea asupra ostașilor săi (Matei, 8:9).

Mi-am adus mapa cu desene din bibliotecă.

— Apropie masa, spuse el, și am tras măsuța pe rotile lângă canapeaua lui.

Adèle și doamna Fairfax au venit mai aproape, să vadă și ele desenele.

— Nu vă înghesuiți, spuse domnul Rochester, luați desenele din mâna mea după ce termin cu ele, dar nu vă băgați în mine.

Cercetă pe-nDELETE fiecare schiță și desen. Puse deoparte trei dintre ele; pe celelalte le îndepărtă.

— Pune-le pe cealaltă masă, doamnă Fairfax, spuse el, și uită-te la ele cu Adèle. Dumneata — și se uită la mine — așază-te la loc și răspunde-mi la câteva întrebări. Văd că aceste desene au fost făcute de aceeași mână; a fost a dumitale?

— Da.

— Și când ai avut timp să le faci? Căci au cerut mult timp și ceva gândire.

— Le-am făcut în ultimele două vacanțe petrecute la Lowood, când nu aveam altă ocupație.

— De unde ai luat modelele?

— Din capul meu.

— Capul ăsta, pe care-l văd pe umerii dumitale?

— Da, domnule.

— Mai are și alte lucruri de genul ăsta în el?

— Cred că e posibil să aibă — sper chiar că și mai bune.

Domnul Rochester întinse desenele în fața lui și le privi pe rând.

Cât timp el este din nou preocupat, eu o să-ți vorbesc, cititorule, despre ele. Și trebuie să încep prin a-ți spune că nu erau deloc minunate. Subiectele mi se iviseră într-adevăr vii în minte. Așa cum le vedeam cu ochiul spiritului, înainte de a încerca să le dau o formă concretă, erau remarcabile. Dar mâna mea nu s-a dovedit pe măsura imaginației și în fiecare caz a realizat doar o palidă reproducere a ceea ce creasem în minte.

Aceste desene erau niște acuarele. Primul reprezenta niște nori joși și plumburii¹ rostogolindu-se peste o mare învolburată;

¹ Caracteristici ale operei pictorului peisagist John Martin (1789-1854), ale cărui lucrări au impresionat-o profund pe Charlotte Brontë.

orizontul era cufundat în întuneric și la fel era și prim-planul, adică cele mai apropiate talazuri, căci nicăieri nu se vedea pământul. O licărire de lumină făcea vizibil un catarg pe jumătate scufundat, pe care stătea un cormoran, mare și întunecat, cu aripile stropite de spumă; în cioc ținea o brățară de aur împodobită cu pietre prețioase, pe care așezasem cele mai strălucitoare nuanțe pe care mi le-a putut oferi paleta mea și le marcasem cu cea mai scânteietoare precizie de care era în stare penelul meu. Dedesubtul catargului și al păsării, un trup înecat se întrevedea în apa verzuie; singurul membru vizibil era un braț alb, de unde fusese smulsă sau luată de apă brățara.

Al doilea desen avea în prim-plan doar vârful încețoșat al unui deal, pe care iarba și câteva frunze stăteau aplecate, ca bătute de vânt. Dincolo de vârf și deasupra lui se întindea nemărginirea cerului albastru-închis, ca în amurg. Ridicându-se pe cer se vedea conturul unui bust de femeie, înfățișat în nuanțele calde și blânde ale amurgului. Fruntea întunecată îi era încununată cu stele; trăsăturile i se vedeau ca printr-un văl de aburi; ochii îi străluceau întunecat și sălbatic; părul i se revărsa în umbre, ca un nor lipsit de lumină, destrămat de furtună sau de fulgere. Pe gât îi cădea o sclipire palidă, ca o rază de lună, aceeași lucire slabă atingând șirul de nori subțiri din care se înălța și această imagine a Luceafărului-de-Seară.

Cel de-al treilea tablou înfățișa vârful unui aisberg ce străpungea un cer polar de iarnă: un snop de lumini ale Nordului își înălța sulilele palide, strâns unite, de-a lungul liniei orizontului. Împingându-le pe acestea cât mai departe, un cap se ridica în prim-plan — un cap imens, aplecat spre aisberg și rezemat de acesta. Două mâini subțiri, unite sub frunte și sprijinind-o, aruncau un văl întunecat peste trăsăturile din partea de jos a feței; nu se vedeau decât o frunte aproape lipsită de viață, albă ca oasele, și un ochi cufundat în orbită, cu o privire fixă, goală, dar purtând în el sticlirea disperării. Deasupra tâmplor, printre faldurile de turban ale unei stofe negre, lucea, neclar în contur și având consistența unui nor, un cerc de flăcări albe, împodobit cu scânteii lugubre. Această semilună palidă era

„asemeni unei coroane regești”; ceea ce o împodobeă era „forma ce nu avea nici o formă”¹.

— Erai fericită când ai pictat aceste imagini? Întrebă într-un târziu domnul Rochester.

— Eram preocupată și... da, domnule, eram fericită. Pe scurt, pictându-le, am simțit una dintre cele mai mari plăceri pe care le-am cunoscut vreodată.

— Asta nu înseamnă prea mult. Din câte mi-ai spus, plăcerile dumitale au fost puține. Dar îndrăznesc să spun că te aflai într-adevăr pe un fel de tărâm de vis al unui artist în timp ce combinai și aranjai aceste nuanțe ciudate. Ai lucrat mult la ele în fiecare zi?

— Nu aveam altceva de făcut, pentru că era vacanță, și am stat pe ele de dimineață până la amiază² și de la amiază până seara. Zilele lungi din miezul verii m-au ajutat în înclinația mea spre străduință.

— Și te-ai simțit mulțumită de rezultatul muncii dumitale însuflețite?

— Nicidecum. Eram chinuită de contrastul dintre idee și materializarea acesteia; în fiecare caz îmi închipuisem ceva ce nu am fost în stare să transpun în imagine.

— Nu tocmai — ai prins umbra gândului tău, dar probabil nu mai mult de atât. Nu ai avut destulă pricepere și știință artistică pentru a-i da o formă desăvârșită; și totuși, pentru o elevă, desenele sunt deosebite. Cât despre gânduri, acestea sunt încărcate de magie. Ochii aceștia ai Luceafărului-de-Seară trebuie să-i fi văzut în vis. Cum i-ai putut face atât de luminoși și totuși lipsiți total de strălucire? Căci planeta de deasupra le oprește razele. Și ce înțeles stă cuprins în adâncimea lor plină de gravitate? Și cine te-a învățat să pictezi vântul? E un vânt puternic în cerul acela, ca și pe vârful acela de deal. Unde ai

¹ Descrierea Morții din *Paradisul pierdut*, ii, 666-673, de Milton.

² Din relatarea căderii lui Vulcan, după o descriere a superbeii arhitecturi create în iad... Milton, *Paradisul pierdut*.

văzut Latmos-ul¹? Căci acesta este Latmos. Haide, ia desenele de aici!

De abia legasem mapa cu desene când, uitându-se la ceasul său, domnul Rochester îmi spuse brusc:

— Este ora nouă. Ce ai de gând, domnișoară Eyre, să o lași pe Adèle trează atât de târziu? Du-o la culcare.

Adèle se duse să-l sărute înainte de a ieși din cameră; el acceptă îmbrățișarea, dar nu păru să-i facă mai multă plăcere decât dacă în locul ei ar fi fost Pilot sau poate nici atât.

— Acum vă urez tuturor noapte bună, spuse el, făcând cu mâna un semn către ușă, ca dovadă că se săturase de compania noastră și dorea să ne dea afară.

Doamna Fairfax își împături lucrul de mână; eu mi-am luat mapa cu desene; am făcut o reverență, am primit o înclinare ușoară și țeapănă a capului și ne-am retras.

— Spuneai că domnul Rochester nu e ciudat, doamnă Fairfax, am remarcat eu când ne-am întors în camera ei, după ce am culcat-o pe Adèle.

— Chiar ți se pare ciudat?

— Cred că da, e foarte schimbător și repezit.

— Adevărat; fără îndoială că poate să apară astfel în ochii unui străin, dar eu sunt atât de obișnuită cu felul lui de-a fi, încât nici nu mă mai gândesc la asta. Și apoi, dacă are o fire mai ciudată, trebuie să fim îngăduitori.

— De ce?

— Pe de o parte, pentru că asta e firea lui — și nu ne putem schimba firea; și pe de altă parte, pentru că e chinuit, fără îndoială, de gânduri dureroase, care îi fac dispoziția schimbătoare.

— Ce fel de gânduri?

— În primul rând, necazuri de familie.

— Dar el nu are familie.

¹ Munte din Turcia unde, conform unei legende, trăia păstorul Endymion. Luna — Selene — s-a îndrăgostit de el; acesta a fost cufundat într-un somn adânc și Luna cobora în fiecare noapte să-l îmbrățișeze.

— Acum nu, dar a avut — sau cel puțin rude. Și-a pierdut fratele mai mare acum câțiva ani.

— Fratele *mai mare*?

— Da. Actualul domn Rochester nu e de prea mult timp stăpânul acestei proprietăți, doar de vreo nouă ani.

— Nouă ani e un timp destul de lung. Ținea atât de mult la fratele său, încât să mai sufere încă și-acum pentru pierderea lui?

— Păi, nu — probabil că nu. Cred că au existat unele neînțelegeri între ei. Domnul Rowland Rochester nu semăna cu domnul Edward; și poate că l-a stârnit chiar pe tatăl său împotriva lui. Bătrânului domn îi plăceau banii și dorea să păstreze întreagă proprietatea familiei. Nu era de acord să o micșoreze prin împărțire, dar în același timp voia ca și domnul Edward să aibă o situație bună, pentru a păstra renumele familiei; și la scurt timp după ce a devenit major, au fost luate unele măsuri care nu au fost corecte și au adus o mulțime de necazuri. Bătrânul domn Rochester și domnul Rowland s-au unit pentru a-l aduce pe domnul Edward în ceea ce el a considerat a fi o situație neplăcută, pentru a-i obține bogăția; care a fost cu adevărat această situație, n-am știut niciodată prea bine, dar spiritul lui n-a putut îndura suferințele provocate de ea. Domnul Edward nu e un om iertător — a rupt legăturile cu familia sa și de mulți ani duce o viață rătăcitoare. Nu cred că a stat vreodată la Thornfield mai mult de două săptămâni odată de când moartea fratelui său, care nu a lăsat nici un testament, l-a făcut stăpân al proprietății; și într-adevăr, nu e de mirare că ocolește această casă.

— De ce a ocolit-o?

— Poate pentru că i se pare tristă.

Răspunsul era vag — mi-ar fi plăcut să aflu ceva mai clar, dar doamna Fairfax nu putea — sau nu voia — să-mi dea mai multe informații asupra originii și naturii încercărilor prin care trecuse domnul Rochester. Spunea că și ei îi erau necunoscute, iar ceea ce știa erau în general presupuneri. Era într-adevăr limpede că dorea să încheie discuția, ceea ce am și făcut.

CAPITOLUL XIV

ÎN URMĂTOARELE CÂTEVA ZILE nu l-am prea văzut pe domnul Rochester. Diminețile era ocupat cu afacerile, iar după-amiaza veneau în vizită domni din Millcote sau împrejurimi și uneori luau masa cu el. Când piciorul i se vindecă suficient pentru a putea urca din nou pe cal, începu să iasă mult, probabil pentru a întoarce vizitele, căci de obicei se înapoia noaptea târziu.

În acest interval, chiar și pe Adèle o chema foarte rar, iar legăturile mele cu el se mărgineau la o întâlnire ocazională în hol, pe scări sau pe coridor, când trecea pe lângă mine cu un aer semeț și distant, recunoscându-mi prezența doar cu o înclinare a capului sau cu o privire rece, iar uneori cu o plecăciune și un zâmbet de o amabilitate politicoasă. Schimbările sale de dispoziție nu mă deranjau, căci îmi dădeam seama că eu nu aveam nici o legătură cu felul în care alternau — fluxul și refluxul depindeau de cauze cu totul străine de mine.

Într-o zi avusese invitați la masă și ceruse să i se aducă mapa mea cu desene, fără îndoială pentru a le arăta conținutul ei tovarășilor săi; domnii au plecat devreme, pentru a participa la o întrunire publică în Millcote, după cum m-a informat doamna Fairfax. Dar pentru că vremea era umedă și rece, domnul Rochester nu i-a însoțit. Curând după plecarea lor, el a sunat și mi s-a transmis să cobor împreună cu Adèle. I-am periat părul lui Adèle și i-am aranjat hainele, iar după ce am verificat ca eu însămi să am înfățișarea mea obișnuită de quaker, la care nu exista nimic de retușat — fiind prea simplă, inclusiv părul împletit, pentru a permite un aspect dezordonat —, am coborât. Adèle se întreba dacă venise în sfârșit *le petit coffre*¹, căci, din cauza unor neînțelegeri, sosirea lui fusese amân timeră până acum. Fu satisfăcută, căci în clipa când am intrat în sufragerie, am văzut pe masă o cutie mică de carton. Ea păru să știe din instinct că era vorba despre mult așteptatul *coffre*.

— *Ma boîte! Ma boîte!*² strigă ea, alergând spre cutie.

¹ Micuțul cufăr (în franceză, în original).

² Cutia mea! Cutia mea! (în franceză, în original).

— Da, iată *ta boîte*, în sfârșit! Ia-o într-un colț, tu, veritabilă fiică a Parisului, și distrează-te desfăcând-o, se auzi vocea gravă și destul de sarcastică a domnului Rochester, venind din adâncul unui fotoliu imens aflat lângă foc. Și ai grijă, continuă el, să nu mă deranjezi cu detalii privind disecția cutiei și nici cu ce se află înăuntru: fă totul în tăcere — *tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu?*¹

Adèle nu părea să aibă nevoie de acest avertisment; se retrăsese deja pe o canapea cu comoara ei și era ocupată să desfacă șnurul care strângea capacul. După ce l-a îndepărtat și a ridicat câteva straturi de hârtie de mătase, exclamă doar:

— Oh, Ciel! *Que c'est beau!*², iar apoi rămase absorbită în contemplație.

— Domnișoara Eyre este aici? întrebă acum stăpânul, ridicându-se pe jumătate din locul său, pentru a se uita în spate către ușă, lângă care stăteam liniștită. Ah! Bun, vino încoace; așază-te aici. Trase un scaun lângă fotoliul lui. Nu-mi place sporovăiala copiilor, continuă el, căci, fiind holtei bătrân, nu am amintiri plăcute legate de vorbirea lor împleticită. N-aș putea suporta să petrec o seară întreagă *tête à tête*³ cu un plod. Nu-ți trage scaunul mai departe, domnișoară Eyre, așază-te exact unde l-am pus eu — adică, te rog. Naiba să le ia de politețuri! Uit mereu de ele. Și nu mă dau în vânt nici după bătrânelele naive. Apropo, trebuie s-o chem și pe a mea — nu se face să o neglijez: e o Fairfax — sau cel puțin s-a măritat cu unul și se spune că sângele apă nu se face.

Sună și trimise o invitație doamnei Fairfax, care sosi curând, cu coșulețul de lucru în mână.

— Bună seara, doamnă. Te-am chemat în scopuri caritabile: i-am interzis lui Adèle să-mi vorbească despre cadourile sale și arde de nerăbdare să-i spună cuiva — ai dumneata bunătatea să-i servești de ascultătoare și interlocutoare; va fi unul dintre cele mai generoase acte de caritate pe care le-ai făcut vreodată.

¹ Stai liniștit, copilule, înțelegeți? (în franceză, în original).

² Oh, cerule! Ce frumos e! (în franceză, în original).

³ Între patru ochi (în franceză, în original).

Într-adevăr, cum o văzu Adèle pe doamna Fairfax, o și chemă pe sofa și îi umplu repede poala cu conținutul de porțelan, fildeș și ceară din minunata ei *boîte*, în tot acest timp auzindu-se explicații și exclamații de încântare într-o engleză stricată.

— Acum, că mi-am îndeplinit rolul de gazdă bună, continuă domnul Rochester, și mi-am lăsat musafirii să se distreze împreună, ar trebui să fiu liber să mă ocup de propriile mele plăceri. Domnișoară Eyre, trage-ți scaunul puțin mai în față; ești încă prea departe și nu te pot vedea fără să-mi schimb poziția în fotoliul acesta comod, ceea ce n-am de gând să fac.

Am făcut așa cum mi s-a cerut, deși aș fi preferat să rămân mai retrasă, dar domnul Rochester avea un fel atât de direct de a da ordine, încât părea ceva normal să i te supui imediat.

Așa cum v-am spus deja, ne aflam în sufragerie. Candelabru, care fusese aprins pentru cină, umplea camera cu o lumină de sărbătoare; focul mare strălucea roșu și luminos; draperiile purpurii atârnav bogate și ample în fața ferestrei înalte și a arcadei și mai înalte. Totul era tăcut, cu excepția sporovăielii în surdină a lui Adèle (nu îndrăznea să vorbească prea tare) și, umplând fiecare pauză, a răpăielii ploii de iarnă în geamuri.

Așa cum stătea în fotoliul acoperit cu damasc, domnul Rochester arăta diferit de cum îl văzusem până atunci — nu atât de aspru, mult mai puțin mohorât. Pe buze îi plutea un surâs, iar ochii îi scânteiau — nu știu dacă de la vin, dar cred că era foarte probabil. Pe scurt, era în dispoziția lui de după o masă bună — mai relaxat și mai binedispus și de asemenea mai binevoitor decât de dimineată, când fusese rece și sever. Și totuși, părea teribil de încruntat, așa cum stătea cu capul său masiv rezemat de perna spătarului și reflectând lumina focului în trăsăturile sale cioplite în granit și în ochii săi mari și întunecați — căci avea ochi mari și întunecați și foarte frumoși, în adâncul cărora apărea uneori o lumină diferită care, dacă nu era blândețe, amintea, cel puțin, de acest simțământ.

Se uita la foc de vreo două minute, iar eu mă uitam la el de tot atâta timp, când, întorcându-se brusc, îmi prinse privirea ațintită asupra chipului său.

— Mă studiezi, domnișoară Eyre, spuse el. Mă consideri frumos?

Dacă aș fi stat să mă gândesc, i-aș fi răspuns la întrebare într-un mod convențional, vag și politicos. Dar răspunsul îmi scăpă înainte să fiu conștientă de ce spuneam.

— Nu, domnule.

— Ah! Zău așa, e ceva bizar cu dumneata, spuse el. Ai aerul unei micuțe *nonnette*¹ — ciudată, tăcută, gravă și simplă, așa cum stai cu mâinile adunate în poală și cu ochii ațintiți spre covor (cu excepția momentelor, apropo, când nu sunt îndreptați pătrunzător spre fața mea, ca acum, de pildă); iar când cineva îți pune o întrebare sau face o remarcă la care ești obligată să răspunzi, scoți o replică directă, care, dacă nu e tăioasă, e cel puțin aspră. Ce vrei să spui cu asta?

— Domnule, am fost prea directă; îmi cer iertare. S-ar fi convenit să spun că nu e ușor de dat pe nepregătite un răspuns la o întrebare despre înfățișarea cuiva; că gusturile diferă, că frumusețea are prea puțină importanță sau ceva de genul acesta.

— Nu s-ar fi convenit deloc să spui asta. Auzi, frumusețea are prea puțină importanță! Și așa, sub pretenția că îndulcești puțin jignirea, că mă îmblânzești și mă liniștești, îmi înfigi un cuțit viclean! Continuă: ce lipsuri îmi găsești, rogu-te? Bănuiesc că am toate membrele și toate trăsăturile pe care le are orice alt bărbat.

— Domnule Rochester, îngăduiți-mi să-mi retrag cele spuse; nu am avut de gând să dau o replică spirituală — a fost doar o gafă.

— Chiar așa, asta cred și eu — și vei răspunde pentru ea. Haide, critică-mă: fruntea mea nu îți este pe plac?

Își ridică părul negru ce-i cădea pe frunte și dezvălui o suprafață destul de mare de organe intelectuale, dar cu o mare deficiență acolo unde ar fi trebuit să apară semnul blând al bunăvoinței².

¹ Călugăriță tânără (în franceză, în original).

² Conform lui Combe, acest organ se afla deasupra facultăților de percepție și reflecție ale frunții și în fața organului venerației (*Elements, op. cit.*, pp. 58–61). „Lipsa Bunăvoinței nu produce cruzime sau orice alt sentiment în mod indiscutabil rău, dar duce la indiferență față de bunăstarea altora.” (*System, op. cit.*, p. 265).

— Ei bine, domnișoară, sunt prost?

— Departe de așa ceva, domnule. Dar poate mă veți considera necuviincioasă când vă voi întreba, în schimb, dacă sunteți milostiv.

— Iarăși! O altă împunsătură de cuțit, pe când se prefăcea că mă mângâie pe creștet — și asta pentru că am afirmat că nu-mi place compania copiilor și a doamnelor în vârstă (trebuie să spun asta în șoaptă!). Nu, domnișoară, nu sunt în general un om milostiv; dar am o conștiinciozitate¹ considerabilă — și arată spre proeminențele despre care se spunea că indică această facultate și care, din fericire pentru el, erau suficient de evidente, dând o clară lărgime părții superioare a capului său. Și, în plus, am avut odinioară un fel de sensibilitate rudimentară. Când eram de vârsta dumată, eram un tânăr destul de simțitor. Dar de atunci soarta m-a tratat cu asprime, chiar m-a frământat cu degetele ei tari și acum îmi place să cred că sunt aspru și dur precum o minge de cauciuc; e-adevărat că duritatea asta e ici și colo știrbită și mai există un punct sensibil în centru. Da — crezi că mai e vreo speranță pentru mine?

— Speranță pentru ce, domnule?

— De a mă transforma din nou, în cele din urmă, din cauciuc în carne?

„E clar că a băut prea mult vin”, mi-am spus eu, neștiind ce răspuns să-i dau la întrebarea lui ciudată — cum puteam eu ști dacă era capabil să se transforme din nou?

— Pari foarte încurcată, domnișoară Eyre, și deși nu ești mai drăguță decât sunt eu frumos, aerul acesta încurcat îți șade bine. În plus, este convenabil, căci îți ține ochii aceia cercetători departe de chipul meu și ocupați cu florile țesute pe covor.

¹ Se considera că prezența a două „protuberanțe” către partea din spate a vârfului capului, de-o parte și de alta a organismului „Fermității”, marcau „Conștiinciozitatea” (Combe, *Elements, op. cit.*, p. 85). Această facultate producea „sentimentul dreptății sau cel al datoriei și obligației morale, deosebit de egoism, speranța răsplății, teama de pedeapsă sau orice alt motiv.” (Combe, *System, op. cit.*, 291)

Continuă, deci, să fii încurcată. Domnișoară, în seara asta sunt dispus să fiu sociabil și comunicativ.

Făcând acest anunț, se ridică din fotoliul său și rămase în picioare, sprijinindu-și brațul de polița de marmură a căminului. În această poziție, trupul i se vedea clar, la fel ca și fața și neobișnuita lățime a pieptului, aproape disproporționată față de lungimea membrelor. Sunt sigură că cea mai mare parte a oamenilor l-ar fi socotit un bărbat urât; și totuși, exista atâta mândrie inconștientă în ținuta lui¹, atâta naturalețe în purtarea sa, o indiferență atât de mare față de înfățișarea sa, o încredere atât de trufașă în puterea altor calități, lăuntrice sau întâmplătoare, de a compensa lipsa simplului farmec personal, încât, privindu-l, în mod inevitabil deveniai la fel de indiferent și, chiar și fără să-ți dai seama, te biziui pe acea încredere.

— Sunt dispus să fiu sociabil și comunicativ în seara asta, repetă el, și de aceea am trimis după dumneata. Focul și candelabrul nu-mi erau o companie suficientă și nici Pilot nu putea fi, căci nici unul dintre ei nu putea vorbi. Adèle e ceva mai mult, dar e încă departe de ceea ce vreau; la fel și doamna Fairfax. Dumneata, sunt convins, dacă vrei, poți să fii pe măsura dorințelor mele: mi-ai stârnit interesul din prima seară în care te-am invitat aici. De atunci aproape că te-am uitat, căci alte gânduri te-au alungat din mintea mea. Dar în seara asta sunt hotărât să mă simt în largul meu — să îndepărtiez tot ce e supărător și să mă ocup doar de lucruri plăcute. Și mi-ar plăcea acum să te fac să vorbești — să aflu mai multe despre dumneata — deci vorbește!

În loc să vorbesc, am zâmbit — și nu era un zâmbet nici prea mulțumit, nici prea supus.

— Vorbește, îmi ceru el.

— Despre ce, domnule?

— Despre ce vrei. Las la alegerea dumitale atât subiectul, cât și modul de tratare.

¹ Cf. Goldsmith, *The Traveller*, pp. 327—328: descrierea britanicilor: „Cu mândrie în ținută, cu sfidarea în ochi purtând, văd stăpânii speciei umane trecând.”

Ca urmare, am rămas liniștită și n-am spus nimic. „Dacă se așteaptă să vorbesc doar de dragul de a vorbi și de a face pe grozava, o să vadă că nu și-a ales bine omul”, mi-am spus eu.

— Ești mută, domnișoară Eyre?

Am tăcut în continuare. Își aplecă puțin capul spre mine și cu o singură privire grăbită, păru să pătrundă în ochii mei.

— Încăpățânată? spuse el. Și supărată. Ah, e normal. Mi-am formulat cererea într-un mod absurd, aproape obraznic. Domnișoară Eyre, îți cer iertare. Adevărul este — ți-o spun o dată pentru totdeauna — că nu vreau să te tratez ca pe o persoană inferioară: adică (se corectă el), am pretenția doar la superioritatea care trebuie să rezulte din diferența de douăzeci de ani dintre noi și un secol de experiență. E justificată, *et j'y tiens*¹, cum ar spune Adèle, și în virtutea acestei superiorități, și doar a ei, doresc să ai bunătatea să-mi vorbești acum puțin și să-mi abați gândurile care și-au propus un singur scop: să mă distrugă precum un cui ruginit.

Binevoise să-mi dea o explicație, aproape o scuză. Nu eram insensibilă la bunăvoința lui și nici nu voiam să par că sunt.

— Sunt dispusă să vă amuz, domnule, dacă pot; dar nu pot deschide un subiect de conversație pentru că nu știu ce vă interesează. Puneți-mi întrebări și eu o să mă străduiesc să vă răspund.

— Atunci, în primul rând, ești de acord cu mine că am dreptul să fiu puțin tiranic, nepoliticos, poate uneori pretențios, din motivele pe care le-am menționat: pentru că sunt suficient de bătrân să-ți fiu tată și pentru că am trecut prin diverse experiențe cu mulți oameni aparținând unor nații diferite și am răătăcit pe mai bine de jumătate de glob, în timp ce dumneata ai trăit liniștită cu același grup de oameni într-o singură casă?

— Faceți cum vreți, domnule.

— Acesta nu e un răspuns; sau mai degrabă este unul foarte supărător, pentru că e foarte evaziv — răspunde clar.

— Nu cred, domnule, că aveți dreptul de a-mi ordona doar pentru că sunteți mai în vârstă decât mine sau pentru că ați

¹ Și țin la asta (în franceză, în original).

văzut mai mult din lume decât mine — pretenția dumneavoastră la superioritate este justificată în funcție de felul în care v-ați folosit timpul și experiența.

— Hm! Un răspuns prompt. Dar n-o să-l accept, căci nu s-ar potrivi cazului meu — deoarece am folosit cu nepăsare, ca să nu zic prost, cele două avantaje. Lăsând deci deoparte superioritatea, trebuie totuși să accepți să-mi primești din când în când ordinele fără să te simți supărată sau jignită de tonul de comandă — da?

Am zâmbit și mi-am spus: „Domnul Rochester *chiar* e ciudat — pare să uite că-mi plătește treizeci de lire pe an tocmai pentru a-i primi ordinele.”

— Zâmbetul e foarte bun, spuse el, prinzându-mi imediat expresia fugară, dar mai și vorbește.

— Mă gândeam, domnule, că foarte puțini stăpâni s-ar osteni să afle dacă cei care sunt plătiți de ei se simt supărați sau jigniți de ordinele lor.

— Cei care sunt plătiți! Cum, eu te plătesc, nu? Oh, da, uitasem de salariu! Ei bine, atunci, din acest motiv mercantil, vei accepta să mă lași să te necăjesc puțin?

— Nu, domnule, din acest motiv, nu; dar pentru că ați uitat de asta și pentru că vă pasă dacă un subordonat se simte bine în această situație de subordonare, da, accept bucuroasă.

— Și o să consimți să renunți la multe cuvinte și expresii convenționale, fără să te gândești că lipsa lor se datorează insolenței?

— Sunt convinsă, domnule, că n-o să confund niciodată lipsa de formalitate cu insolența; prima îmi place, pe cealaltă nimeni născut liber nu o poate accepta, nici măcar pentru un salariu.

— Prostii! Cea mai mare parte a celor născuți liberi ar accepta orice pentru un salariu; așa că vorbește doar pentru dumneata și nu te aventura în generalizări care îți sunt total necunoscute. Oricum, îți strâng mâna în gând pentru răspunsul dumitale, în pofida inexactității sale; și asta atât pentru felul în care a fost spus, cât și pentru conținutul său: a fost sincer și direct — e un mod de a vorbi care nu se întâlnește prea des. Nu,

dimpotrivă, obișnuita răsplată pentru sinceritate o reprezintă afectarea sau răceala sau înțelegerea greșită, într-un mod prostesc și vulgar, a vorbelor cuiva. Nici măcar trei din trei mii de guvernante venite de pe băncile școlii nu mi-ar fi răspuns cum ai făcut-o dumneata. Dar nu vreau să te flatez: dacă ai fost plămădită altfel decât majoritatea, nu e meritul dumitale — natura a făcut-o. Și pe urmă, în fond, poate că mă prilesc cu concluziile — din câte știu până acum, ai putea să nu fii mai bună decât celelalte; ai putea avea niște defecte insuportabile, care să atârne mai greu în balanță față de cele câteva calități.

„Și la fel ai putea fi și dumneata”, mi-am spus eu. Privirea mea i-o întâlni pe a lui chiar în momentul când acest gând îmi trecea prin cap: el păru să mi-l citească în ochi și răspunse ca și cum cuvintele fuseseră rostite, nu numai gândite.

— Da, da, ai dreptate, spuse el. Am și eu o mulțime de defecte. O știu și nu vreau să găsesc scuze pentru ele, te asigur. Dumnezeu știe că nu trebuie să fiu prea sever cu ceilalți; am o existență trecută, o serie de fapte, principii de viață la care să mă gândesc, care ar putea prea bine să îndrepte chiar spre mine disprețul și criticile pe care le îndrept eu asupra celor din jurul meu. Am început — sau mai degrabă (căci la fel ca și alți nesocotiți, îmi place să cred că jumătate din vină aparține ghinionului și împrejurărilor potrivnice) am fost împins pe un drum greșit la vârsta de douăzeci și unu de ani și de atunci nu am mai revenit pe drumul cel bun, dar aș fi putut fi foarte diferit; aș fi putut fi la fel de bun ca și dumneata — mai înțelept —, aproape la fel de neprihănit. Îți invidiez liniștea lăuntrică, această conștiință curată, memoria neîntinată. Fată dragă, o memorie fără pete sau murdărie trebuie să fie o comoară desăvârșită — un izvor inepuizabil de pură revigorare, nu-i așa?

— Cum era memoria dumneavoastră când aveți optsprezece ani, domnule?

— Atunci era așa cum trebuie să fie — limpede, curată; nici un suvoi de apă murdară nu o transformase într-o baltă rău mirositoare. Eram egalul dumitale la optsprezece ani — egalul dumitale într-adevăr. Natura a vrut ca eu să fiu, în general, un om bun,

domnișoară Eyre, unul dintre cei mai buni, și vezi că nu sunt. Ai vrea să spui că nu vezi asta: cel puțin îmi place să cred că asta citesc în ochii dumitale (apropo, ai grijă ce exprimi cu ei, căci mă pricep să le interpretez limbajul). Și-atunci, crede-mă pe cuvânt — nu sunt un ticălos, să nu crezi asta! —, nu trebuie să-mi atribui o asemenea eminență proastă¹; dar din cauza împrejurărilor — cred eu, într-adevăr — mai degrabă, decât a înclinațiilor mele naturale, sunt un păcătos obișnuit și banal, deprins cu toate desfrânările cu care cei bogați și de nimic încearcă să-și umple viața. Te miri că îți mărturisesc toate astea? Află că în cursul vieții dumitale viitoare te vei vedea adeseori aleasă drept confidenta fără voie a secretelor celor din jurul dumitale: oamenii vor descoperi în mod instinctiv că marea dumitale calitate nu e să vorbești despre dumneata, ci să ascuți când ceilalți vorbesc despre ei; ei vor simți că nu-i ascuți cu un dispreț răuvoitor pentru mărturisirile lor, ci cu un soi de simpatie înăscută; cu atât mai liniștitoare și mai încurajatoare, cu cât se manifestă cu atâta discreție.

— Cum de știți — cum puteți ghici toate acestea, domnule?

— Știu bine; de aceea continui să-ți vorbesc aproape la fel de liber ca și cum mi-aș scrie gândurile într-un jurnal. Ai putea să-mi răspunzi că ar fi trebuit să depășesc împrejurările — da, ar fi trebuit; dar vezi că nu am făcut-o. Când soarta m-a nedreptățit, nu am avut înțelepciunea să-mi păstrez capul pe umeri; m-a cuprins disperarea, apoi am decăzut. Acum, când orice nerod depravat îmi stârnește sila prin desfrâul lui jalnic, nu pot să cred că sunt mai bun decât el: sunt obligat să recunosc că și el, și eu suntem la fel. Regret că nu am rămas neclintit — Dumnezeu știe cât regret! Teme-te de remușcări când ești tentată să te abați de la drumul drept, domnișoară Eyre; remușcările sunt otrava vieții.

— Iar căința se spune că le vindecă, domnule.

— Nu le vindecă. Doar îndreptarea morală le-ar putea vindeca; și eu m-aș putea îndrepta — mai am puterea de a o face —, dar ce rost are să mă gândesc la asta, așa oprit de piedici, împovărat și blestemat cum sunt? Și-apoi, deoarece fericirea îmi este în mod

¹ Milton, *Paradisul pierdut*, ii, 6 (despre Satan).

irevocabil refuzată, am dreptul de a-mi lua plăcerea din viață — și o *voi lua*, fie ce-o fi.

— Atunci veți decădea și mai mult, domnule.

— Posibil. Și totuși, de ce să decad dacă pot să-mi găsesc o plăcere nouă și dulce? Și aş putea-o găsi la fel de nouă și de dulce precum mierea sălbatică pe care o adună albina din arbuștii mărunți.

— Vă va înțepa, căci va avea un gust amar, domnule.

— De unde știi? N-ai încercat-o niciodată. Cât de serioasă — cât de gravă pari; și știi la fel de puține despre asta ca și capul acesta din camee (și luă una de pe polița căminului)! Nu ai nici un drept să-mi faci morală, tu, o neofită, care nu ai pășit peste pragul vieții și nu-i cunoști deloc tainele.

— Nu fac decât să vă aduc aminte de propriile dumneavoastre cuvinte, domnule: ați spus că greșeala aduce remușcare și ați considerat remușcarea ca fiind otrava vieții.

— Și cine vorbește acum de greșeli? Nu cred că gândul care mi-a trecut prin minte era o greșală. Cred că a fost o inspirație mai degrabă, decât o tentație: a fost atât de strălucit, atât de liniștitor, vesel, plăcut — știu bine asta. Și iată-l din nou! Nu e un demon, te asigur; sau dacă e, s-a înveșmântat în hainele unui înger al luminii. Cred că trebuie să primesc un oaspete atât de plăcut atunci când cere permisiunea să-mi intre în inimă.

— Nu vă încredeți în el, domnule, nu e un înger adevărat.

— Încă o dată te întreb, de unde știi? Cu ce instinct pretinzi că poți face deosebirea între un serafim prăbușit al abisului și un mesager al tronului etern — între o călăuză și un ispititor?

— Am judecat după chipul dumneavoastră, domnule, care era tulburat când ați spus că gândul acela v-a revenit. Sunt sigură că vă va aduce mai multă suferință dacă îl veți urma.

— Deloc — el aduce cel mai plăcut mesaj din lume; în rest, nu ești păzitoarea conștiinței mele, așa că nu te neliniști. Hei, intră, frumosule hoinar!

Spuse aceste cuvinte ca și cum se adresa unei viziuni pe care doar el o putea zări; apoi, încrucișându-și pe piept brațele pe care le întinsese pe jumătate, păru să cuprindă între ele ființa nevăzută.

— Acum, continuă el adresându-mi-se din nou, am primit pelerinul — o zeitate deghizată, cum cred cu adevărat. Deja mi-a făcut bine: inima mea era un fel de criptă, acum va fi un altar.

— Ca să fiu sinceră, domnule, nu vă pricep deloc: nu pot continua această discuție, pentru că a depășit înțelegerea mea. Un singur lucru știu: ați spus că nu sunteți atât de bun pe cât v-ar plăcea să fiți și că regretați propria dumneavoastră imperfecțiune — e un lucru pe care-l pot înțelege; ați sugerat că niște amintiri întinate reprezintă un veșnic blestem. Eu cred că dacă v-ați strădui, ați putea descoperi în timp că e posibil să deveniți așa cum dumneavoastră v-ați putea accepta; și dacă din această clipă ați începe în mod hotărât să vă îndreptați gândurile și faptele, în câțiva ani veți aduna un șir de amintiri noi și curate, la care să vă întoarceți cu plăcere.

— O judecată corectă și o rostire dreaptă, domnișoară Eyre; și în acest moment pavez iadul¹ cu energie.

— Domnule?

— Îmi stabilesc acum intențiile bune, pe care le consider trainice precum cremenea. Desigur, tovarășii și scopurile îmi vor fi altele decât au fost până acum.

— Și mai bune?

— Și mai bune — întocmai cum minereul pur este mai bun decât zgura murdară. Pari să te îndoiești de ceea ce spun, eu nu am nici o îndoială în ceea ce mă privește: știu care îmi este ținta, care îmi sunt rațiunile; și în acest moment dau o lege — la fel de imuabilă precum cea a mezilor și perșilor² — că atât una, cât și cealaltă sunt drepte.

— Nu pot fi, domnule, dacă au nevoie de o nouă lege.

¹ Cf. zicala „Drumul spre iad e pavat cu intenții bune”.

² Cf. *Estera*, 1: 19: „Să se scrie în legile perșilor și mezilor, cu arătarea că nu trebuie să se calce, o poruncă împărătească, după care Vahti să nu se mai arate înaintea împăratului Ahașveroș. Iar împăratul să dea vrednicia de împărăteasă alteia, mai bună decât ea.” Aluzia e clară, deoarece se referă la refuzul lui Vahti de a fi o soție supusă și la hotărârea lui Ahașveroș de a-și lua o nouă regină. Vezi și nota de la pagina 327 despre Ahașveroș.

— Sunt, domnișoară Eyre, deși au nevoie întru totul de o nouă lege: o combinație de împrejurări fără precedent cere legi fără precedent.

— Asta sună ca o maximă periculoasă, domnule, pentru că oricine poate vedea imediat că este supusă abuzului.

— Înțeleaptă moralizatoare! Așa este; dar jur pe zeii căminului meu că nu voi abuza de ea.

— Sunteți om, deci supus greșelilor.

— Sunt — așa ești și dumneata. Și-atunci?

— Oamenii supuși greșelilor nu trebuie să-și aroge o putere care poate fi încredințată în siguranță doar ființelor divine și desăvârșite.

— Ce putere?

— Aceea de a spune despre orice fel de acțiune ciudată, nefirească: „Așa să fie bine”.

— Așa să fie bine — acestea sunt cuvintele — dumneata le-ai rostit.

— Atunci, așa să fie bine, am spus eu și m-am ridicat.

Socoteam că era inutil să continui o discuție pe care nu o pricepeam. În plus, simțeam că firea interlocutorului meu îmi depășea înțelegerea — cel puțin, înțelegerea din acel moment — și aveam acea nesiguranță, acel sentiment vag de primejdie care însoțește convingerea propriei ignoranțe.

— Unde te duci?

— Să o culc pe Adèle; a trecut de mult ora când trebuia să fie în pat.

— Te temi de mine pentru că vorbesc asemenea unui Sfinx.

— Cuvintele dumneavoastră sunt într-adevăr enigmatice, domnule. Dar, deși sunt nedumerită, cu siguranță nu mă tem.

— Ba te temi — vanitatea dumitale e îngrozită să nu facă o gafă.

— În sensul acesta într-adevăr mă tem — nu vreau să spun prostii.

— Dacă ai face-o, s-ar întâmpla într-un mod atât de serios și de liniștit, încât aș putea să le iau drept judecăți raționale. Dumneata nu râzi niciodată, domnișoară Eyre? Nu te obosi să răspunzi — văd prea bine, râzi foarte rar; dar poți să râzi cu multă veselie — crede-mă, nu ești austeră de la natură, nu mai mult

decât sunt eu vicios din fire. Constrângerile de la Lowood încă te mai domină — îți controlează expresia, îți înăbușă vocea, îți limitează gesturile; și te temi, în prezența unui bărbat — fie el frate, tată sau stăpân, sau orice altceva — să zâmbești prea vesel, să vorbești prea liber sau să te miști prea repede; dar cu timpul cred că vei învăța să te porți firesc cu mine, după cum mie mi se pare imposibil să mă port convențional cu dumneata. Și atunci, înfățișarea și mișcările dumitale vor avea mai multă vioiciune decât îndrăznesc să arate acum. Zăresc, din când în când, privirea unei păsări curioase strecurate printre zăbrelele dese ale unei colivii — acolo se află o captivă plină de viață, agitată, hotărâtă; dacă ar fi liberă, s-ar înălța până la nori. Tot mai vrei să pleci?

— A bătut de nouă, domnule.

— Nu-i nimic, mai stai puțin, Adèle nu e gata încă să meargă la culcare. Poziția mea, domnișoară Eyre, cu spatele la foc și cu fața spre cameră, e favorabilă observării. În timp ce vorbeam cu dumneata, am privit-o din când în când pe Adèle. (Am motivele mele pentru a o considera un obiect ciudat de studiu, motive pe care aş putea — nu, pe care ți le voi împărtăși într-o zi.) A scos din cutie, acum vreo zece minute, o rochiță de mătase roz; fața i s-a luminat extaziată în timp ce o desfăcea, căci are cochetăria în sânge și în creier și în măduva oaselor. „*Il faut que je l'essaie!*” a strigat, „*et à l'instant même!*”¹ și a ieșit în fugă din cameră. Acum e cu Sophie și se îmbracă; în câteva minute va reveni și știu ce voi vedea — o Céline Varens în miniatură, așa cum apărea pe scenă la început; dar nu contează. Oricum, cele mai delicate sentimente ale mele vor suferi un șoc: asta presimt. Rămâi, ca să vezi dacă așa va fi.

Curând, pașii mărunți ai lui Adèle se auziră pe hol. Intră, transformată exact așa cum prezisese tutorele ei. O rochiță din satin trandafirii, foarte scurtă, cu o fustă amplă, înlocuia rochia cafenie pe care o purtase înainte; o coroniță de boboci de trandafiri îi cuprindea fruntea; în picioare avea ciorapi de mătase și sândăluțe de satin alb.

¹ Trebuie să o încerc, și chiar în clipa asta! (în franceză, în original).

— *Est-ce que ma robe va bien?* strigă ea, ȝopăind către noi. *Et mes souliers? et mes bas? Tenez, je crois que je vais danser!*¹

Și, prinzându-și poalele rochiței, străbătu camera în pași de dans. Când ajunse în fața domnului Rochester, făcu o piruetă în vârful picioarelor, apoi se lăsa pe un genunchi la picioarele lui, exclamând:

— *Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté*; apoi, ridicându-se, adăugă: *C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, Monsieur?*²

— În-toc-mai! fu răspunsul. Și *comme cela*³ mi-a scos ca prin farmec banii mei englezești din buzunarele pantalonilor mei britanici. Eram neștiutor și curat, ca verdele ierbii primăvara, domnișoară Eyre — da, ca verdele ierbii; culorile primăverii care-ți înviorează acum chipul mă împrăspătau și pe mine odinioară. Primăvara mea a trecut însă; dar mi-a lăsat florica asta franțuzească, de care uneori simt că aș vrea să scap. Acum, când nu mă mai interesează rădăcina din care a răsărit, când am descoperit că era un soi pe care doar praful de aur îl putea îngrășa, nu prea îmi place florica, mai ales când pare atât de artificială, ca în acest moment. O păstrez și o cresc mai degrabă pe principiul romano-catolic de ispășire a multor păcate — mari sau mici — printr-o singură faptă bună. Într-o bună zi o să-ți explic toate astea. Noapte bună!

CAPITOLUL XV

ÎNTR-ADEVĂR, CU O ALTĂ OCAZIE, domnul Rochester mi-a explicat totul.

Era într-o după-amiază când ne-a întâlnit întâmplător pe mine și pe Adèle în parc. Și în timp ce ea se juca cu Pilot și cu

¹ Îmi vine bine rochia? Și pantofii? Și ciorapii? Stați, cred că o să dansez! (în franceză, în original).

² Domnule, vă mulțumesc de o mie de ori pentru generozitatea dumneavoastră... așa făcea și mama, nu-i așa, domnule? (în franceză, în original).

³ În felul acesta (în franceză, în original).

volantul ei, Edward îmi ceru să mă plimb cu el pe o alee străjuită de fagi, de unde o puteam vedea bine pe fetița.

Apoi îmi spuse că Adèle era fiica unei dansatoare de operă franceză, Céline Varens, pentru care avusese la un moment dat ceea ce a numit *une grande passion*¹. Pasiune pe care Céline pretindea că o împărtășește cu o ardoare și mai mare. El a fost convins că e idolul ei; așa urât cum era, credea — după cum mi-a spus — că ea prefera *sa taille d'athlète*² eleganței lui Apollo din Belvedere³.

— Și, domnișoară Eyre, atât de flatat am fost de această preferință a silfidei galice pentru gnomul ei britanic, încât am instalat-o într-un *hôtel*⁴, i-am oferit servitori, trăsură, cașmiruri, diamante, *dentelles* etc., pe scurt, am început procesul de a mă ruina în stilul obișnuit, la fel ca orice alt nerod îndrăgostit. Se pare că nu am avut originalitatea de a croi un nou drum către rușine și ruină, ci am urmat vechea cărare, cu grija prostească de a nu mă abate câtuși de puțin de la drumul bătătorit. Și am avut — după cum meritam să am — soarta tuturor nerozilor îndrăgostiți. Trecând într-o seară pe la ea, când Céline nu mă aștepta, am aflat că ieșise; dar era o noapte caldă și obosisem să mă plimb prin Paris, așa că m-am așezat în budoarul ei, fericit să respir aerul sfințit de prezența sa. Exagerez, desigur — n-am crezut niciodată că Céline răspândea o mireasmă sfântă; era mai degrabă o pastilă parfumată pe care o lăsase acolo, un miros de mosc și ambră. Începusem să mă simt sufocat de aromele florilor de seră și al esențelor parfumate, când m-am gândit să deschid fereastra și să ies în balcon. Luna strălucea, lămpile cu gaz din stradă erau aprinse și totul era liniștit și tăcut. Pe balcon se aflau câteva scaune; m-am așezat și mi-am scos un trabuc — o să-mi aprind unul și-acum, dacă-mi permiți.

Aici urmă o pauză, timp în care scoase și-și aprinse un trabuc; după ce suflă o dâră de fum cu aromă de Havana în aerul înghețat și mohorât, continuă:

¹ O mare pasiune (în franceză, în original).

² Constituția lui athletică (în franceză, în original).

³ Faimoasă statuie a lui Apollo, aflată la Vatican.

⁴ Casă în oraș (în franceză, în original).

— Pe atunci îmi plăceau și bomboanele, domnișoară Eyre, și crocam¹ (scuză barbarismul) — crocam bomboane de ciocolată și fumam, privind trăsurile ce treceau pe străzile la modă către opera din apropiere, când într-o trăsură închisă elegantă, trasă de o pereche de cai englezești superbi, am recunoscut acea *voiture*² pe care i-o dădusem lui Céline. Se întorcea acasă. Desigur, inima începu să-mi bată mai tare de nerăbdare, pe când mă rezemam de balustrada de fier. Trăsura se opri, așa cum mă așteptasem, în fața casei; focul inimii mele (acesta este cuvântul pentru o *inamorata*³ din opere) coborî; deși înfășurată într-o pelerină — inutilă, de altfel, într-o seară de iunie atât de călduroasă —, am recunoscut-o imediat după piciorul micuț ce i se iveau de sub rochie pe când pășea pe treapta trăsorii. Aplecându-mă peste balcon, mă pregăteam să murmur *Mon ange*⁴ — desigur, pe un ton care putea fi auzit doar de urechea inimii —, când din trăsură sări după ea o altă siluetă, și aceasta înfășurată într-o pelerină; dar tocul care răsună pe caldarâm era împintenat, iar capul ce trecu pe sub marea *porte cochère*⁵ boltită era acoperit cu o pălărie... Nu ai fost niciodată geloasă, nu-i așa, domnișoară Eyre? Sigur că nu: nu trebuie să te mai întreb, pentru că nu ai iubit niciodată. Nu ai simțit până acum nici unul dintre aceste sentimente: sufletul dumitale doarme, încă nu a primit șocul care îl va trezi. Crezi că întreaga existență îți va curge ca o apă la fel de liniștită precum s-a scurs tinerețea dumitale. Plutind cu ochii închiși și urechile astupate, nici nu vezi stâncile ce se ițesc nu departe în albia apei și nici nu auzi talazurile care fierb în jurul lor. Dar eu îți spun — și ascultă mai bine —, vei ajunge într-o zi într-o strâmtoare stâncoasă, unde tot cursul vieții va fi rupt în vârtejuri și tumult, spumă și clocot; fie vei fi zdrobită în fărâme și aruncată pe vârfurile stâncilor, fie vei fi ridicată și

¹ De la verbul francez *croquer*, a ronța.

² Trăsură (în franceză, în original).

³ Îndrăgostită (în italiană, în original).

⁴ Îngerul meu (în franceză, în original).

⁵ Intrarea trăsurilor (în franceză, în original).

purtată pe un val călăuzilor către ape mai liniștite — așa cum sunt eu acum... Îmi place ziua asta: îmi place cerul de oțel, îmi place duritatea și nemișcarea lumii în gerul ăsta. Îmi place Thornfield-ul — vechimea lui, izolarea lui, copacii bătrâni în care și-au făcut cuib ciorile și măcăcinii la fel de bătrâni; fațada lui cenușie și șirurile de ferestre întunecate ce reflectă cerul de metal. Și totuși, atât de mult timp am urât chiar și să mă gândesc la el; l-am ocolit ca pe un lăcaș al ciumei! Cât mai urăsc încă...

Scrâșni din dinți și tăcu; se opri din mers și lovi cu cizma pământul înghețat. Un gând neplăcut părea că pusese stăpânire pe el și îl cuprinsese atât de strâns, încât nu mai putea înainta.

Când se oprise astfel, urcam pe aleea din fața casei, care se ridica înaintea noastră. Înălțându-și ochii către creneluri, le aruncă o privire cum nu mai văzusem până atunci și nici nu aveam să mai văd vreodată. Durere, rușine, furie, nerăbdare, scârbă, ură păreau în acel moment să se lupte tremurat în pupila largă, dilatată sub sprânceana de abanos. Lupta era sălbatică, dar un alt sentiment se ridică triumfător: dur și cinic, încăpățânat și hotărât — el domoli conflictul de patimi și îi împietri chipul. Domnul Rochester continuă.

— În timpul în care am rămas tăcut, domnișoară Eyre, făceam o înțelegere cu soarta mea. Stătea acolo, lângă fagul acela — o vrăjitoare asemenea celor care i-au apărut lui Macbeth pe câmpul de la Forres¹. „Îți place Thornfield-ul?” îmi spuse ea, ridicând un deget, și apoi scrise în aer un memento, așternut cu hieroglife sinistre pe toată fațada casei, între șirul de ferestre de la parter și cele de la ultimul cat. „Iubește-l dacă poți! Iubește-l dacă îndrăznești!” „O să-l iubesc”, am spus eu. „Îndrăznesc să-l iubesc”; și (adăugă el gânditor) o să mă țin de cuvânt. O să înlătur opreliștile către fericire, către bunătate; doresc să fiu un om mai bun decât am fost — decât sunt —, la fel cum leviatanul lui Iov² a rupt sulita, săgeata și pavăza;

¹ *Macbeth*, I, iii.

² *Iov*, 41:26–27: „Degeaba este lovit cu sabia; căci sulita, săgeata și pavăza nu folosesc la nimic. Pentru el, fierul este ca paiul, arama, ca lemnul putred.”

opreliștile pe care alții le socotesc fier și alamă, eu le voi vedea doar ca pe niște paie și lemn putred.

În acest moment, Adèle alergă spre el cu volantul ei.

— Pleacă de-aici! strigă el cu asprime. Stai mai încolo, copilule, sau du-te înăuntru la Sophie!

Continuă apoi să se plimbe în tăcere și eu îndrăznii să-l readuc în punctul de unde fusese brusc abătut.

— Ați plecat de la balcon, domnule, am întrebat eu, când *mademoiselle* Varens a intrat?

Mă așteptam să mă repeadă pentru această întrebare inoportună, dar dimpotrivă, trezindu-se din încruntarea lui gânditoare, își întoarse privirea spre mine și fruntea păru să i se însenineze.

— Oh, uitasem de Céline! Ei bine, să continui. Când am văzut-o pe cea care mă vrăjise venind însoțită astfel de un cavaler, mi s-a părut că aud un sâsâit și șarpele verde al geloziei, ridicându-și încolăcirile vâlurite de pe balconul luminat de lună, s-a strecurat sub haina mea și și-a croit drum, devorându-mă până în miezul inimii mele. Ce ciudat! exclamă el, întrerupând iarăși în acest punct firul poveștii. E ciudat că te-am ales pe dumneata drept confidentă a acestor întâmplări, domnișoară. Și e cu-atât mai ciudat că mă ascuți liniștită, ca și cum ar fi cel mai normal lucru din lume ca un bărbat ca mine să-i spună povești despre amantele sale de la operă unei fete cumiți și lipsite de experiență ca dumneata! Dar cea din urmă ciudățenie o explică pe prima, așa cum ți-am mai spus și înainte: dumneata, cu seriozitatea, atenția și prudența dumitale, ai fost făcută pentru a ți se încredința secrete. În plus, știu ce fel de minte am ales pentru comunicarea cu a mea; știu că nu e una care ar putea să se molipsească: e o minte deosebită, e unică. Din fericire, nu vreau să-i fac rău; dar dacă aș vrea, ea nu ar lua răul de la mine. Cu cât vorbim mai mult, cu atât mai bine; căci, dacă eu nu te pot distruge, dumneata mă poți însufleți.

După această digresiune, continuă:

— Am rămas în balcon. „Fără îndoială, o să vină în budoarul ei”, mi-am spus eu, „trebuie să pregătesc o ambuscadă.” Așa că am

băgat mâna prin fereastra deschisă și am tras draperia peste ea, lăsând doar o deschizătură prin care puteam privi în cameră; apoi am închis geamul, dar cu o crăpătură prin care se puteau auzi „jurămintele șoptite ale îndrăgostiților”¹. Apoi m-am furișat înapoi la scaunul meu și în momentul în care m-am așezat, cuplul s-a ivit în budoar. Ochiul meu s-a repezit la deschizătura draperiei. Camerista lui Céline intră, aprinse o lampă, o lăsă pe masă și se retrase. Puteam să-i văd astfel pe amândoi foarte clar: își scoaseră pelerinele, și iat-o pe *la Varens* strălucind în satin și bijuterii — darurile mele, bineînțeles — și iată-l și pe însoțitorul ei în uniformă de ofițer; îl cunoșteam, era un tânăr viconte, fără minte și depravat, pe care îl întâlnisem uneori în societate; și pe care nu mă gândisem niciodată să-l urăsc, pentru că îl disprețuiam atât de profund.

Recunoscându-l, dintele șarpelui — gelozia — se rupse imediat; pentru că în același moment, dragostea mea pentru Céline se stinse. Nu merita să mă lupt pentru o femeie care mă putea trăda cu un asemenea rival: tot ce merita ea nu era decât dispreț, oricum mai puțin decât meritam eu, care fusesem păcălit de ea... Începură să vorbească; discuția lor mă făcu să mă simt complet ușurat; frivolă, mercantilă, lipsită de sentiment și de sens, era făcută mai degrabă să-l plictisească, decât să-l înfurie pe cel ce-i asculta. Pe masă se afla o carte de vizită de-a mea; la vederea ei, numele meu fu adus în discuție. Nici unul dintre ei nu avea nici energia, și nici inteligența de a mă desființa într-un mod logic, dar m-au insultat atât de grosolan pe cât puteau, în felul lor meschin; în special Céline, care, plină de însuflețire, mi-a criticat defectele — pe care le-a numit diformități. Până atunci obișnuise să-și exprime o admirație plină de fervoare față de ceea ce numea „*ma beauté mâle*”², deosebindu-se aici total de dumneata, care mi-ai spus direct, la a doua noastră discuție, că nu mă consideri frumos. În acel moment, contrastul m-a izbit și...

¹ Cf. Byron, *Parisina*, I, 3–4 „E ceasul când jurămintele îndrăgostiților / Par dulci în fiecare cuvânt șoptit...” Poemul vorbește despre o dragoste vinovată, dar de o altă natură — a Parisinei pentru fiul ei vitreg bastard Hugo.

² „Frumusețea mea bărbătească” (în franceză, în original).

Adèle se apropie din nou în fugă.

— *Monsieur*, tocmai a venit John să spună că a sosit agentul dumneavoastră și vrea să vă vadă.

— Ah, în cazul acesta trebuie să scurtez povestea! Deschizând fereastra, am intrat peste ei; am eliberat-o pe Céline de protecția mea; i-am spus că trebuie să părăsească acea casă; i-am oferit o sumă de bani pentru nevoile imediate; am ignorat țipetele, istericalele, rugămințile, protestele, accesele de furie; am stabilit o întâlnire cu viconte în Bois de Boulogne. A doua zi de dimineață am avut plăcerea să-l întâlnesc; i-am lăsat un glonț într-unul din biete lui brațe vlăguite, slabe precum o aripă de pui bolnav de țâfnă, și apoi mi-am spus că am terminat cu toată șleahța. Dar, din păcate, *la Varens*, cu șase luni în urmă, mi-o dăruise pe această *fillette*¹ Adèle, despre care a afirmat că e fiica mea — și e posibil să fie, deși nu văd pe chipul ei nici o dovadă a acestei triste paternități; mai mult seamănă Pilot cu mine, decât ea. La câțiva ani după ce am rupt relația cu Céline, și-a părăsit copilul și a fugit în Italia cu un muzician sau cântăreț. Nu am recunoscut nici un drept natural asupra lui Adèle, pentru a o lua în grija mea; și nici acum nu recunosc nici unul, căci nu eu sunt tatăl ei; dar aflând că o ducea foarte rău, l-am scos pe bietul copil din noroiul și mizeria Parisului și l-am adus aici, ca să crească neîntinată în solul sănătos al unei grădini de țară englezești. Doamna Fairfax te-a găsit pe dumneata să o educi, dar acum, când știi că este odrasla nelegitimă a unei dansatoare de la operă, îți vei privi poate altfel slujba și protejata: o să vii într-o bună zi la mine să-mi spui că ai găsit alt post — că mă rogi să caut o altă guvernantă și așa mai departe — nu?

— Nu. Adèle nu este răspunzătoare nici pentru greșelile mamei ei, nici pentru ale dumneavoastră: țin mult la ea și acum, când știu că este într-un fel orfană — părăsită de mama ei și renegată de dumneavoastră, domnule —, o să-mi fie și mai dragă decât până acum. Cum aș putea oare să prefer copilul răsfățat al unei familii bogate, care și-ar urî guvernanta pisăloagă, în locul unei biete orfane, care își consideră guvernanta o prietenă?

¹ Fetiță (în franceză, în original).

— Oh, deci așa vezi dumneata problema! Ei bine, acum trebuie să intru în casă și dumneata de asemenea: se întunecă.

Dar eu am mai rămas câteva minute cu Adèle și Pilot — ne-am întrecut la fugă și am jucat o partidă de volant. După ce am intrat în casă și i-am scos boneta și haina, am luat-o pe genunchii mei și am lăsat-o o oră să sporovăiască așa cum îi plăcea, fără să o cert pentru unele libertăți și necuviințe de care era în stare când i se dădea prea multă atenție și care trădau în ea o superficialitate a caracterului moștenită probabil de la mama ei și care nu era deloc proprie unei minți britanice. Dar Adèle avea și unele calități și eu eram dispusă să apreciez în cea mai mare măsură tot ce era bun în ea. Am căutat în trăsăturile și aerul ei o asemănare cu domnul Rochester, dar nu am găsit nici una: nici un detaliu al feței, nici o expresie fugară nu dovedea o legătură de sânge între cei doi. Era păcat, căci dacă s-ar fi putut dovedi că îi seamănă, poate că el s-ar fi ocupat mai mult de ea.

Abia după ce m-am retras în camera mea în acea seară, am rememorat toate amănuntele din povestea pe care mi-o istorisise domnul Rochester. După cum spusese chiar el, probabil că nu era nimic deosebit în esența povestirii: pasiunea unui englez bogat pentru o dansatoare franceză și trădarea ei erau fapte destul de obișnuite în societate; dar era ceva în mod clar ciudat în intensitatea emoției care îl cuprinsese brusc pe când își exprima mulțumirea actuală și plăcerea renăscută pentru vechea casă și împrejurimile ei. Am meditat uimită la acest incident; dar renunțând treptat să mă mai gândesc la el, căci pentru moment nu-i puteam găsi o explicație, m-am concentrat pe purtarea stăpânului față de mine. Încrederea pe care a considerat potrivit s-o aibă în mine părea un tribut adus discreției mele: așa am considerat-o și am apreciat-o. Atitudinea lui față de mine era, de câteva săptămâni, mai uniformă decât la început. Nu mai păream să-i stau în drum; nu mai avea acel aer de trufie rece când ne întâlneam pe neașteptate, întâlnirea părea bine venită; întotdeauna avea pentru mine câteva cuvinte și uneori un zâmbet. Când eram invitată în mod formal la el, eram primită cu o cordialitate ce mă făcea să simt că aveam într-adevăr

capacitatea de a-l amuza și că aceste conversații de seară erau dorite atât de plăcerea lui, cât și pentru folosul meu.

Eu vorbeam într-adevăr puțin; dar îl ascultam cu plăcere. Prin fire, era comunicativ; îi plăcea să înfățișeze unei minți neobișnuite cu lumea imaginile și căile ei (nu mă refer la imaginile ei corupte și la căile imorale, ci la cele care prezentau interes prin scara la care se desfășurau sau ciudata noutate care le caracteriza), iar eu mă bucuram să absorb noile idei pe care el le oferea, imaginându-mi scene pe care le descria și urmându-l în gând prin ținuturile necunoscute pe care mi le dezvăluia, fără a mai fi surprinsă sau tulburată vreodată cu vreo aluzie supărătoare.

Purtarea lui firească mă eliberă de rețineri; sinceritatea prietenoasă — pe cât de corectă, pe atât de cordială — cu care mă trata mă atrase spre el. Uneori simțeam că îmi este mai degrabă o rudă, decât un stăpân; uneori încă mai era autoritar, dar nu mă deranja, căci îmi dădeam seama că asta era firea lui. Eram atât de fericită, atât de mulțumită de acest nou interes adăugat vieții mele, încât am încetat să mai sufăr pentru lipsa unor rude; destinul meu, îngust înainte, precum secera lunii, părea în creștere; golurile existenței se umplură; trupul meu deveni mai sănătos, câștigând în greutate și în forță. Și mi se părea acum domnul Rochester urât? Nu, cititorule, căci gratitudinea și multe asociații de idei, toate plăcute și aducătoare de veselie, făceau din chipul lui lucrul pe care-mi plăcea cel mai mult să-l văd; prezența lui într-o cameră răspândea mai multă lumină decât cel mai strălucitor foc. Cu toate acestea, nu uitasem de defectele lui — de fapt, nici nu puteam, căci și le arăta adeseori. Era mândru, sardonice și aspru cu cei ce-și dovedeau inferioritatea, de orice fel; în adâncul sufletului știam că marea lui bunătate față de mine devenea față de mulți alții o severitate nedreaptă. Era și capricios, fără motiv; nu odată, când fusesem chemată să-i citesc, l-am găsit stând singur în bibliotecă, ținându-și capul pe brațele încrucișate, și când a ridicat privirea, o înfruntare posomorâtă, aproape dușmănoasă, îi întuneca fața. Dar eu credeam că toanele lui, asprimea și vechile greșeli (am spus *vechile*, pentru că acum părea să le fi îndreptat) izvorau din

nedreptățile crude ale sorții. Credeam că prin firea lui era un bărbat cu înclinații mai bune, principii mai înalte și plăceri mai curate decât cele pe care le-au creat împrejurările, le-a statornicit educația sau le-a încurajat destinul. Consideram că în el existau lucruri minunate, deși acum ele păreau oarecum murdare și încâlcite. Trebuie să recunosc că sufeream pentru suferința lui, oricare ar fi fost aceasta, și ce n-aș fi dat să i-o alin.

Deși îmi stinsesem lumânarea și stăteam întinsă în pat, nu puteam dormi, gândindu-mă la privirea lui când se opri pe alee și spusese cum apăruse în fața lui destinul, sfidându-l să fie fericit la Thornfield.

„De ce n-ar fi?” mă întrebai eu. „Ce îl ține departe de casă? O să plece iarăși curând? Doamna Fairfax spunea că rareori stă mai mult de două săptămâni odată; și acum iată, au trecut opt de când e aici. Dacă într-adevăr pleacă, totul va fi altfel, atât de trist. Și dacă va lipsi toată primăvara, vara și toamna — cât de lipsite de bucurie vor părea zilele senine și frumoase!”

Nu știu prea bine dacă adormisem sau nu după aceste gânduri; oricum, am tresărit, pe deplin trează, auzind un murmur vag, ciudat și lugubru, care venea, credeam eu, chiar de deasupra mea. Am regretat că nu lăsasem lumânarea aprinsă, căci noaptea era cumplit de întunecată și începea să-mi fie teamă. M-am ridicat în capul oaselor și am ascultat. Sunetul încetase.

Am încercat să adorm din nou, dar inima îmi bătea cu putere; liniștea mea interioară dispăruse. Pendula se auzi departe, în hol, bătând ora două. În același moment mi se păru că ușa camerei mele fu atinsă de ceva, ca și cum niște degete ar fi trecut peste panourile ei, bâjbâind drumul prin coridorul cufundat în beznă. Am strigat: „Cine e acolo?”, dar nu am primit nici un răspuns. Eram înghețată de frică.

Brusc, m-am gândit că ar putea fi Pilot, care adeseori când se întâmpla ca ușa de la bucătărie să rămână deschisă, își găsea drumul până la camera domnului Rochester — chiar eu l-am văzut de multe ori dimineața culcat în fața pragului. Ideea m-a liniștit într-o câțva; m-am întins la loc în pat. Tăcerea calmează nervii și cum o liniște deplină domnea din nou în întreaga casă,

am început să simt că mi se face iarăși somn. Dar nu mi-era dat să dorm în acea noapte. De-abia începuse să mă învăluie un vis, când deodată îşi luă zborul înspăimântat, speriat de un sunet ce îţi îngheţa sângele în vene.

Era un râs demonic — grav, înăbuşit şi adânc — ce părea să se audă chiar din spatele uşii mele. Capul patului era lângă uşă şi la început am crezut că cel care a râs ca un spiriduş se afla lângă pat — sau mai degrabă ghemuit lângă perna mea. M-am ridicat, m-am uitat în jur şi n-am văzut nimic; pe când priveam prin cameră, sunetul nefiresc se repetă; şi ştiam acum că venea din coridor. Primul meu impuls a fost să mă ridic şi să trag zăvorul; următorul — să strig din nou: „Cine e acolo?”

Am auzit o bolboroseală şi un geamăt, apoi nişte paşi ce se îndepărtau pe coridor către scara ce ducea la al treilea cat; de curând se făcuse o uşă ce închidea acele trepte — am auzit-o deschizându-se şi apoi închizându-se, şi tăcerea reveni.

„Oare a fost Grace Poole? O fi posedată de demoni?” m-am gândit eu. Nu mai puteam sta singură, trebuia să mă duc la doamna Fairfax. Mi-am pus grăbită rochia şi şalul; am deschis zăvorul şi am crăpat uşa cu o mână tremurândă. Afară ardea o lumânare, lăsată pe covorul din coridor. Am fost surprinsă, dar şi mai surprinsă să simt aerul îmbâcsit, ca şi cum ar fi fost plin de fum; şi uitându-mă în dreapta şi-n stânga, să văd de unde veneau rotocoalele albăstrui, am simţit un miros puternic de ars.

Am auzit un scârţâit — uşa de la camera domnului Rochester era deschisă şi de acolo ieşeau nori de fum. Nu m-am mai gândit la doamna Fairfax, am uitat de Grace Poole şi de acel râs; într-o clipă am fost în cameră. Văpăi de foc dansau în jurul patului — draperiile ardeau. În mijlocul flăcărilor şi al fumului, domnul Rochester zăcea nemişcat, cufundat în somn.

— Treziţi-vă! Treziţi-vă! am strigat eu.

L-am scuturat, dar el doar a mormăit ceva şi s-a răsucit — fumul îl ametea. Nu mai aveam nici o clipă de pierdut — cearşafurile începuseră şi ele să se aprindă. M-am repezit la lavoar — din fericire, ligheanul era adânc şi cana mare, şi amândouă erau pline cu apă. Le-am ridicat, am inundat patul şi

pe cel care-l ocupa, apoi m-am întors în fugă în camera mea, am luat cana de apă și am vărsat-o și pe ea peste pat și cu ajutorul lui Dumnezeu am reușit să sting flăcările care îl cuprinseseră.

Sfârșitul focului ce se stinge, zgomotul câinii sparte pe care am aruncat-o în cameră după ce am golit-o și mai ales apa turnată cu dărnicie peste el l-au trezit în cele din urmă pe domnul Rochester. Deși era întuneric acum, știam că era treaz, căci l-am auzit blestemând în clipa în care a descoperit că zăcea într-o baltă de apă.

— E inundație? strigă el.

— Nu, domnule, am răspuns eu, dar a fost un incendiu; sculați-vă, sunteți în siguranță acum; o să vă aduc o lumânare.

— În numele tuturor spiridușilor pământului, tu ești, Jane Eyre? întrebă el. Ce mi-ai făcut, vrăjitoare? Cine mai e cu tine în cameră? Ai avut de gând să mă îneci?

— O să vă aduc o lumânare, domnule, și — pentru numele lui Dumnezeu — ridicați-vă din pat. Cineva a urzit ceva rău împotriva dumneavoastră: trebuie să aflați repede cine și ce.

— Uite — acum m-am ridicat, dar, cu riscul vieții tale, adu o lumânare; așteaptă două minute până îmi pun niște haine uscate, dacă mai există așa ceva — da, uite halatul. Fugi!

Am fugit într-adevăr și am adus lumânarea care mai ardea pe coridor. Mi-a luat-o din mână, a ridicat-o și a privit patul, înnegrit și ars, cearșafurile mustind de apă, covorul ud.

— Ce s-a întâmplat și cine a făcut asta? întrebă el.

I-am povestit pe scurt ce se petrecuse: râsul ciudat pe care îl auzisem în coridor, pașii ce au urcat la ultimul etaj, fumul, mirosul de ars ce mă adusese în camera lui, ce găsisem acolo și cum aruncasem pe el toată apa pe care o găsisem.

Mă asculta cu un aer grav; fața lui, pe măsură ce povesteam, exprima mai mult îngrijorare, decât uimire; când am terminat, rămase tăcut.

— Să o chem pe doamna Fairfax? am întrebat eu.

— Pe doamna Fairfax? Nu — de ce dracu' s-o chemi? Ce poate ea să facă? Las-o în pace să doarmă.

— Atunci s-o aduc pe Leah și să-i trezesc pe John și pe soția lui.

— Nici gând; stai liniștită. Ai un șal pe dumneata; dacă nu ții suficient de cald, poți să iei pelerina mea de acolo, înfășoară-te în ea și așază-te în fotoliu — așa, o să ți-l trag aproape. Acum ridică-ți picioarele pe taburet, să nu stai cu ele în apă. O să te las singură câteva minute. O să iau lumânarea. Rămâi unde ești până mă întorc și să fii tăcută precum un șoricel. Trebuie să mă duc până la al treilea cat. Nu uita, nu te miști și nu chemi pe nimeni.

Plecă — vedeam lumina îndepărtându-se. Străbătu coridorul fără zgomot, deschise ușa de la scară cât putu de ușor, o închise în urma lui și ultima dâră de lumină dispăru. Rămăsesem într-o beznă deplină. Am ascultat, încercând să disting un zgomot, dar nu am auzit nimic. Trecu mult timp. Mă simțeam obosită; mi-era frig, deși aveam pelerina pe mine; și apoi, nu vedeam ce rost avea să mai stau, dacă nu trebuia să-i trezesc pe ceilalți din casă. Mă pregăteam să risc să-l nemulțumesc pe domnul Rochester neascultându-i ordinele, când lumina luci iar slab pe coridor și l-am auzit pășind în picioarele goale. „Sper că el e”, mi-am spus eu, „și nu ceva mai rău.”

Intră în cameră, palid și foarte întunecat.

— Am aflat totul, spuse el, punând lumânarea pe lavoar, e așa cum am crezut.

— Cum, domnule?

Nu răspunse, ci rămase cu brațele încrucișate, uitându-se în jos. După câteva minute mă întrebă pe un ton ciudat:

— Am uitat ce mi-ai spus că ai văzut când ai deschis ușa de la camera dumatăle.

— Nimic, domnule, doar lumânarea pe jos.

— Dar ai auzit un râs ciudat? Cred că ai mai auzit râsul acela și înainte sau ceva asemănător?

— Da, domnule. E aici o femeie care coase, numită Grace Poole — ea râde așa. E o persoană ciudată.

— Chiar așa. Grace Poole — ai ghicit. Este, așa cum spui, ciudată — foarte ciudată. Ei bine, o să mă mai gândesc la asta. Până una-alta, mă bucur că ești singura persoană, în afară de mine, care cunoaște amănuntele incidentului din noaptea asta. Nu ești o neghioabă flecară; nu vorbi despre toate astea. O să

explic eu ce s-a întâmplat aici (și arată spre pat); iar acum întoarce-te în camera dumitale. În noaptea asta — sau ce-a mai rămas din ea, o să mă descurc foarte bine cu canapeaua din bibliotecă. E aproape patru — peste două ore se scoală servitorii.

— Atunci, noapte bună, domnule, am spus eu, pregătindu-mă să plec.

Păru surprins, deși tocmai îmi spusese să plec.

— Cum! exclamă el. Deja mă părăsești — și în felul acesta?

— Ați spus că pot pleca, domnule.

— Dar nu fără a-mi lua rămas-bun; nu fără un cuvânt de mulțumire și bunăvoință; pe scurt, nu în felul acesta scurt, sec. Doar mi-ai salvat viața! M-ai smuls din ghearele unei morți oribile și chinuitoare! Și acum pleci ca și cum am fi doi străini! Cel puțin, hai să ne strângem mâna!

Îmi întinse mâna; i-am dat-o pe a mea; o cuprinse mai întâi cu o mână, apoi cu amândouă.

— Mi-ai salvat viața: mă bucur să am o datorie atât de mare față de dumneata. Nu pot să-ți spun mai mult. E o obligație pe care n-aș fi suportat să o am față de nici o altă ființă; dar cu dumneata, e diferit. Binefacerea dumitale, Jane, nu o simt ca pe o povară.

Tăcu și se uită la mine: cuvinte aproape vizibile îi tremurau pe buze — dar glasul lui nu le rosti.

— Noapte bună din nou, domnule. Nu există nici datorie, nici binefacere, povară sau obligație în acest caz.

— Știam, continuă el, că o să-mi faci un bine într-un anume fel, într-un anume moment — am văzut-o în ochii dumitale când ne-am întâlnit prima dată: expresia și zâmbetul din ei nu au (se opri din nou) — nu au (aici urmă repede) trezit întâmplător încântarea în sufletul meu. Oamenii vorbesc despre simpatii firești; am auzit de spirite bune — există un grăunte de adevăr și în cea mai ciudată poveste. Ocrotitoarea mea dragă, noapte bună!

Ce forță ciudată era în vocea lui, ce foc ciudat îi lucea în privire!

— Mă bucur că s-a întâmplat să fiu trează, am spus, și m-am îndreptat către ușă.

— Cum! *Chiar* pleci?

— Mi-e frig, domnule.

— Frig? Așa-i, stai într-o baltă! Du-te atunci, Jane, du-te!

Dar încă mă mai ținea de mână și nu mi-o puteam trage.
M-am gândit cum să ies din încurcătură.

— Cred că o aud pe doamna Fairfax, domnule, spusei eu.

— Atunci, pleacă.

Îmi lăsă mâna și eu plecai.

M-am urcat din nou în patul meu, dar nu m-am gândit la somn. Până când s-a luminat de ziuă, m-am lăsat purtată de o mare fremătătoare și agitată, în care talazurile de neliniște se rostogoleau sub valurile de bucurie. Uneori credeam că dincolo de apele sale sălbătice văd un țărm, la fel de dulce precum dealurile din Beula¹, și din când în când un vânt puternic, trezit de speranță, îmi purta triumfător spiritul către acel tărâm; dar nu puteam ajunge la el, nici măcar în închipuire — o altă briză sufla dinspre țărm și mă împingea mereu înapoi. Rațiunea se împotriva extazului, judecata prevenea pasiunea. Prea agitată ca să pot dormi, m-am ridicat din pat de îndată ce mijiră zorii.

Sfârșitul volumului I

¹ Cf. *Isaia*, 62:4 „Beula” înseamnă „măritată”. În *The Pilgrim's Progress*, țara este „la hotarele Raiului. În acest ținut a fost reînnoit și contractul dintre Mire și Mireasă.”

VOLUMUL AL II-LEA

CAPITOLUL I

ÎN ZIUA CARE URMĂ ACELEI NOPTI ALBE, doream și în același timp mă temeam să-l văd pe domnul Rochester; voiam să-i aud din nou vocea și totuși mi-era frică să-i întâlnesc privirea. În prima parte a dimineții am așteptat să apară dintr-o clipă într-alta: nu obișnuia să vină tot timpul în sala de studiu; dar uneori se oprea acolo pentru câteva minute și eram convinsă că în acea dimineață o să vină cu siguranță.

Dar dimineața trecu ca de obicei; nimic nu întrerupse cursul liniștit al lecțiilor lui Adèle; doar după micul dejun s-a stârnit o oarecare agitație în preajma camerei domnului Rochester. Am auzit vocea doamnei Fairfax, a lui Leah și a bucătăresei — adică soția lui John — și chiar glasul aspru al lui John, ca și diverse exclamații — „Ce noroc că stăpânul nu a ars în pat!”, „E întotdeauna periculos să lași lumânarea aprinsă noaptea!”, „Numai Dumnezeu i-a dat gândul cel bun cu cana de apă!”, „Mă mir că n-a vrut să trezească pe nimeni!”, „Să sperăm că n-a răcit dormind pe canapeaua din bibliotecă!” etc. etc.

Toată sporovăiala asta fu urmată de zgomotul curățării și al aranjării; și când am trecut pe lângă cameră pentru a coborî la masa de prânz, am văzut prin ușa deschisă că totul fusese pus în ordine și doar draperiile de la pat lipseau. Leah stătea lângă fereastră frecând ochiurile de geam înnegrite de fum. Tocmai mă pregăteam să-i vorbesc, căci doream să știu cum explicase domnul Rochester incidentul, dar, intrând în cameră, am văzut că mai era cineva acolo — o femeie care stătea pe un scaun

lângă pat și cosea inelele la o nouă draperie. Femeia nu era alta decât Grace Poole.

Stătea acolo, serioasă și tăcută, ca de obicei, cu rochia ei de stofă cafenie, șorțul în carouri, basmaua albă și boneta. Era concentrată asupra lucrului, de care păreau absorbite toate gândurile ei; pe fruntea severă și în trăsăturile ei grosolane nu se vedea nici paloarea, și nici disperarea la care te puteai aștepta pe chipul unei femei care încercase să ucidă; și a cărei victimă o urmărise în noaptea trecută până la bârlogul ei și (credeam eu) o învinuise fățiș de crima pe care avusese de gând să o comită. Eram uimită — nedumerită. Pe când mă uitam la ea, ridică privirea: nici o tresărire, nici o schimbare a culorii feței nu trădă emoție, conștiința vinovăției sau teama de a fi descoperită. Îmi spuse „Bună dimineța, domnișoară” în felul ei obișnuit, indiferent și scurt; și, luând un alt inel și niște șiret, continuă să coasă.

„O s-o supun la un fel de încercare”, mă gândii eu, „căci o asemenea nepăsare este de neînțeles.”

— Bună dimineța, Grace, am spus eu. S-a întâmplat ceva aici? Cred că i-am auzit adineauri pe servitori vorbind.

— Stăpânul a stat și a citit în pat azi-noapte; a adormit cu lumânarea aprinsă și draperiile au luat foc, dar, spre norocul lui, s-a trezit înainte să se aprindă și cearșafurile sau mobila și a reușit să stingă flăcările cu apa din cană.

— Ce ciudat! am spus eu încet; apoi, uitându-mă fix la ea: Nu a trezit pe nimeni domnul Rochester? Nu l-a auzit nimeni agităndu-se?

Își ridică din nou ochii către mine și de data aceasta privirea ei fu mai atentă. Păru să mă cerceteze cu prudență, apoi răspunse:

— Servitorii dorm departe de aici; după cum știi, domnișoară, nu aveau cum să audă. Camera doamnei Fairfax și a dumatile sunt cele mai apropiate de odaia stăpânului, dar doamna Fairfax spune că nu a auzit nimic: când oamenii îmbătrânesc, somnul le devine adeseori greu. Tăcu, apoi adăugă cu un soi de aparentă indiferență, dar pe un ton apăsător și plin de înțeles. Dar dumneata ești tânără, domnișoară, și așa spune că ai un somn ușor — poate că ai auzit vreun zgomot?

— Am auzit, zisei eu coborându-mi vocea, astfel încât Leah, care încă mai curăța geamurile, să nu mă audă, și la început am crezut că era Pilot. Dar Pilot nu poate râde și sunt sigură că am auzit un râs, și unul foarte ciudat.

Ea luă o altă bucată de ață, o trecu cu grijă prin urechea acului cu o mână sigură, apoi remarcă, perfect liniștită:

— E imposibil ca stăpânul să fi râs, cred eu, domnișoară, când se afla într-un asemenea pericol; trebuie că ai visat.

— Nu am visat, am spus eu destul de înfocat, căci indiferența ei nerușinată mă provoca.

Se uită din nou la mine, cu aceeași privire scrutătoare și conștientă.

— I-ai spus stăpânului că ai auzit un râs? întrebă ea.

— Nu am avut ocazia să vorbesc cu el în dimineața asta.

— Nu te-ai gândit să deschizi ușa și să te uiți în coridor? continuă ea.

Părea să mă supună unui interogatoriu, încercând să obțină de la mine informații fără să-mi dau seama. Mă gândii brusc că dacă afla că știam sau bănuiam că e vinovată, mi-ar fi jucat și mie vreo festă rea de-a ei și mi-am spus că e mai bine să fiu în gardă.

— Dimpotrivă, am răspuns, mi-am pus zăvorul la ușă.

— Deci nu obișnuiești să tragi zăvorul în fiecare seară înainte să te culci?

„Criminala! Vrea să-mi cunoască obiceiurile, ca să-și poată croi planurile în funcție de ele!” Indignarea învinse din nou prudența și răspunsei tăios:

— Până acum am uitat adeseori să trag zăvorul, căci nu am crezut că e nevoie. Nu credeam că la conacul Thornfield trebuia să mă tem de vreun pericol sau de vreo neplăcere. Dar pe viitor (și am accentuat cuvintele) o să am mare grijă să-mi iau toate măsurile de siguranță înainte de a mă urca în pat.

— Ar fi înțelept să o faci, fu răspunsul ei. Împrejurimile sunt liniștite și nu am auzit vreodată ca acest conac să fie călcat de hoți; deși, cum se știe prea bine, în dulapul pentru argintărie se află vase în valoare de sute de lire. Și, vezi dumneata, sunt foarte

puțin servitori pentru o casă atât de mare, pentru că stăpânul nu a stat niciodată prea mult aici, iar când vine, fiind necăsătorit, nu are nevoie de prea mulți oameni. Dar întotdeauna am crezut că e mai bine să fii prevăzător; o ușă se închide ușor și e foarte bine să existe un zăvor tras între tine și orice rău care te poate pândi. Multă lume, domnișoară, se încrede cu totul în Providență, dar eu spun că Providența nu-ți cere niciodată să te lipsești de mijloacele de a avea singur grijă de tine și adeseori le binecuvântează când sunt folosite cu judecată.

Și astfel își încheie discursul — destul de lung pentru ea și rostit cu modestia afectată a unei femei quaker.

Eram încă uluită de ceea ce mi se părea a fi o uimitoare stăpânire de sine și o ipocrizie de nepătruns, când intră bucătăreasa.

— Doamnă Poole, i se adresă ea lui Grace, prânzul servitorilor va fi gata în curând, cobori la masă?

— Nu. Pune-mi doar cana de bere și o bucată de budincă pe o tavă și o să o iau eu sus.

— Vrei și niște carne?

— Doar o bucățică, și puțină brânză, atât.

— Și sago¹?

— Acum, nu; o să cobor înainte de ora ceaiului și o să mi-o fac eu singură.

Apoi bucătăreasa s-a întors către mine, spunându-mi că doamna Fairfax mă aștepta, așa că am plecat.

În timpul prânzului, de-abia am auzit câte ceva din relatarea doamnei Fairfax despre perdeaua care luase foc, căci mintea mea era ocupată cu deslușirea ciudatei firi a lui Grace Poole și mai preocupată încă de problema poziției ei la Thornfield; mă întrebam de ce nu fusese dată pe mâna poliției în acea dimineață sau cel puțin dată afară din serviciul stăpânului ei. El își exprimase aproape direct convingerea în privința vinovăției ei: ce motiv misterios îl împiedica să o acuze? De ce îmi ceruse să țin incidentul secret? Era ciudat: un gentleman mândru, curajos și răzbunător părea într-un fel a fi în puterea unuia dintre cei mai

¹ Budincă făcută din sago, produs alimentar sub formă de praf sau granule, de culoare albă sau roșiatică, extras din fecula sagotierilor.

umili servitori ai săi; atât de mult în puterea ei, încât chiar și atunci când ridica mâna amenințându-i viața, el nu îndrăznește să o acuze pe față, cu atât mai puțin să o pedepsească.

Dacă Grace ar fi fost tânără și frumoasă, aș fi fost tentată să cred că niște sentimente mai delicate decât prudența sau teama îl influențaseră pe domnul Rochester în favoarea ei; dar cum ea era respingătoare și în vârstă, ideea mi se părea de neacceptat. „Dar”, reflectai eu, „cândva a fost tânără; cam tot atunci când era tânăr și stăpânul. Doamna Fairfax mi-a spus odată că e aici de mulți ani. Nu cred că ar fi putut fi vreodată frumoasă; dar din câte știu, ar putea avea o personalitate și o forță de caracter care să compenseze lipsa farmecului. Domnului Rochester îi plac persoanele hotărâte și ieșite din comun: Grace este cel puțin neobișnuită. Poate că vreun capriciu din tinerețe (o toană posibilă pentru o fire atât de imprevizibilă și încăpățânată ca a lui) l-a adus în puterea ei și acum ea are o influență secretă asupra acțiunilor lui, ca rezultat al greșelii lui de demult pe care nu o poate îndepărta și nu îndrăznește să o nesocotească?” Dar când am ajuns cu presupunerile mele în acest punct, silueta colțuroasă și searbădă a doamnei Poole și fața ei neatrăgătoare, uscată, chiar grosolană îmi apărură atât de clar în fața ochilor minții, încât îmi spusei: „Nu, imposibil! Presupunerea mea nu poate fi corectă. Și totuși”, sugeră acea voce tainică ce ne vorbește în adâncul inimii, „nici *tu* nu ești frumoasă, dar poate că domnul Rochester te place; cel puțin așa ai simțit adeseori; și noaptea trecută — adu-ți aminte cuvintele lui, privirea lui, vocea lui!”

Îmi aminteam bine de toate: cuvintele, privirea și tonul au apărut pe moment foarte vii. Eram acum în sala de studiu; Adèle desena; m-am aplecat către ea și i-am îndrumat mâna cu creionul. Ridică privirea cu un soi de tresărire.

— *Qu'avez-vous, Mademoiselle?* spuse ea. *Vos doigts tremblent comme la feuille, et vos joues sont rouges: mais, rouges comme des cerises!*¹

¹ Ce aveți, domnișoară? Degetele vă tremură precum o frunză, iar obrajii vă sunt roșii, roșii ca niște cireșe! (în franceză în original)

— Mi-e cald, Adèle, fiindcă m-am aplecat!

Adèle continuă să deseneze, eu continuai să mă gândesc.

M-am grăbit să alung din minte gândurile urâte în legătură cu Grace Poole, căci mă dezgustau. M-am comparat cu ea și am văzut că eram diferite. Bessie Leaven spusese că eram o doamnă; și avea dreptate — eram o doamnă. Iar acum arătam mult mai bine decât atunci când mă văzuse Bessie: aveam mai multă culoare în obraji și mă împlinisem, aveam mai multă viață, mai multă vioiciune — pentru că aveam speranțe mai luminoase și bucurii mai intense.

„Se lasă înserarea”, mi-am spus eu uitându-mă spre fereastră. „Nu am auzit vocea și nici pașii domnului Rochester astăzi, dar cu siguranță că o să-l văd în seara asta; de dimineață mă temeam să-l întâlnesc, dar acum mi-o doresc, deoarece așteptarea a fost atâta timp zădărnicită, încât a devenit nerăbdare.”

Când se întunecă și Adèle mă părăsi pentru a se duce să se joace cu Sophie, dorința mea deveni intensă. Ascultam clopoțelul care să sune jos; ascultam dacă Leah venea cu vreun mesaj; îmi imaginam uneori că aud chiar pașii domnului Rochester și mă răsuceam către ușă, așteptând să se deschidă și în prag să se ivească el. Dar ușa rămânea închisă; doar întunericul pătrundea pe fereastră. Cu toate astea, nu era încă târziu: de multe ori trimitea după mine la șapte sau opt și acum nu era decât ora șase. Cu siguranță, nu voi fi pe deplin dezamăgită în seara aceasta, căci aveam atâtea lucruri să-i spun!... Voiam să-i vorbesc din nou despre Grace Poole și să aud ce îmi va răspunde, voiam să-l întreb direct dacă într-adevăr credea că ea era vinovată de ticăloșia din noaptea trecută și dacă da, de ce ținea în secret fapta ei nemernică. Nu avea nici o importanță dacă-l va irita curiozitatea mea; cunoșteam plăcerea de a-l supăra și calma pe rând; era o plăcere care mă încânta și un instinct sigur mă împiedica întotdeauna să merg prea departe; dincolo de limita provocării, nu mă aventurasem niciodată; pe această limită îmi plăcea să-mi încerc priceperea. Păstrând tot timpul o formă de respect și buna-cuviință datorate poziției mele, puteam să-l contrazic fără teamă sau constrângere stânjenitoare; ceea ce ne convenea amândurora.

În cele din urmă, scările scârțâiră sub greutatea unor pași; apărură Leah, dar numai pentru a mă anunța că ceaiul era pregătit în camera doamnei Fairfax. Am plecat într-acolo, bucuroasă să cobor la parter, căci asta mă aducea, cel puțin în mintea mea, mai aproape de prezența domnului Rochester.

— Așteptai probabil ceaiul, spuse buna doamnă când am intrat în camera ei, căci ai mâncat așa de puțin la prânz. Mă tem, continuă ea, că nu te simți prea bine azi: ești roșie la față și pari agitată.

— Oh, mă simt foarte bine! Niciodată nu m-am simțit mai bine.

— Atunci trebuie s-o dovedești printr-o poftă de mâncare serioasă. Vrei să umpli ceainicul cât termin eu rândul ăsta de pe andrea?

După ce-l termină, se ridică să tragă oblonul pe care îl ținuse până atunci deschis, ca să profite, bănuiesc, de cât mai multă lumină de afară, deși amurgul trecea acum rapid în întuneric deplin.

— E o noapte frumoasă, spuse ea, uitându-se pe fereastră, deși nu sunt stele: domnul Rochester are o vreme bună pentru călătorie.

— Călătorie! A plecat domnul Rochester undeva? Nu știam că nu mai e aici.

— Oh, a pornit-o imediat după micul dejun! S-a dus la Leas, proprietatea domnului Eshton, la zece mile dincolo de Millcote. Cred că acolo s-a adunat un grup mare — lordul Ingram, Sir George Lynn, colonelul Dent și alții.

— Îl așteptați să se întoarcă în seara asta?

— Nu — și nici mâine. Cred că e foarte posibil să rămână acolo o săptămână sau chiar mai multe; când toate aceste persoane fine și distinse se adună, sunt înconjurate de atâta eleganță și veselie, dispun de atâtea lucruri care le fac plăcere și le distrează, încât nu se grăbesc să se despartă. Domnii în special sunt la mare căutare în astfel de ocazii; și domnul Rochester este atât de talentat și atât de vesel în societate, încât cred că este favoritul tuturor: doamnele țin foarte mult la el, deși n-ai crede

că înfățișarea sa l-ar putea favoriza în ochii lor; dar presupun că toate cunoștințele și talentele sale, poate averea și numele lui bun compensează orice lipsă în înfățișare.

— Sunt și doamne la Leas?

— E doamna Eshton, cu cele trei fete ale ei — niște tinere cu adevărat elegante; și apoi mai sunt domnișoarele Blanche și Mary Ingram; bănuiesc că sunt niște femei foarte frumoase — am văzut-o pe Blanche acum vreo șase sau șapte ani, când avea optsprezece ani. A venit aici la un bal și la o petrecere de Crăciun pe care le-a dat domnul Rochester. Trebuia să vezi sufrageria atunci — ce bogat era împodobită, ce strălucitor luminată! Aș spune că erau cincizeci de doamne și domni prezenți — toți din familii de vază din comitat; iar domnișoara Ingram a fost considerată regina balului.

— Zici că ai văzut-o, doamnă Fairfax; cum arăta?

— Da, am văzut-o. Ușile sufrageriei erau larg deschise; și, cum era Crăciunul, servitorilor li s-a permis să se adune în hol, ca să audă doamnele cântând. Domnul Rochester m-a invitat înăuntru și am stat liniștită într-un colț și le-am privit. N-am văzut niciodată un tablou mai minunat: doamnele erau foarte elegant îmbrăcate; majoritatea lor — cel puțin majoritatea celor tinere — erau frumoase, dar domnișoara Ingram era cu siguranță regina.

— Și cum arăta?

— Înaltă, cu un piept frumos, umeri rotunzi, un gât lung și grațios; tenul măsliniu și limpede; trăsături fine; ochi ca ai domnului Rochester — mari și negri și la fel de strălucitori ca și bijuteriile ei. Și apoi, avea un păr atât de frumos — negru ca pana corbului și așa de potrivit pieptănat: o coroană de cosițe groase la spate, iar în față cele mai lungi și mai lucioase bucle pe care le-am văzut vreodată. Era îmbrăcată toată în alb și cu o eșarfă de culoarea chihlimbarului petrecută peste umeri și piept, legată pe o parte și lăsată să cadă, cu capetele ei lungi și franjurate, până sub genunchi. În păr avea o floare, tot de culoarea chihlimbarului, care intensifica strălucirea întunecată a buclilor ei.

— Bineînțeles, a fost foarte admirată, nu?

— Sigur, și nu numai pentru frumusețe, ci și pentru talentele ei. Ea a fost una dintre doamnele care au cântat, iar un domn a acompaniat-o la pian. Ea și domnul Rochester au cântat în duet.

— Domnul Rochester! Nu știam că poate să cânte.

— Oh, are o voce frumoasă de bas și îi place mult muzica.

— Și domnișoara Ingram, ce fel de voce avea?

— O voce plină și puternică; a cântat minunat, a fost o adevărată încântare să o ascult — și pe urmă a cântat la pian. Eu nu mă pricep la muzică, dar domnul Rochester da și l-am auzit spunând că execuția sa e desăvârșită.

— Și această frumoasă și talentată domnișoară nu s-a măritat încă?

— Se pare că nu. Cred că nici ea, și nici sora ei nu au o avere prea mare. Bătrânul lord Ingram a lăsat prin testament ca proprietățile sale să nu fie împărțite și fiul cel mare a moștenit aproape totul.

— Dar mă mir că nici un gentleman bogat nu s-a îndrăgostit de ea — domnul Rochester, de pildă. El e bogat, nu?

— Oh, da! Însă, vezi dumneata, e o diferență mare de vârstă între ei: domnul Rochester se apropie de patruzeci de ani, iar ea are doar douăzeci și cinci.

— Și ce-i cu asta? se văd mereu asemenea perechi, deosebite ca vârstă.

— E adevărat. Însă nu-mi pot închipui că domnul Rochester s-ar gândi la așa ceva. — Dar n-ai mâncat aproape nimic — de-abia te-ai atins de mâncare de când ai început ceaiul.

— Nu, mi-e prea sete ca să mănânc. Vrei să mai îmi dai o ceașcă de ceai?

Mă pregăteam să revin la posibilitatea unei căsătorii între domnul Rochester și frumoasa Blanche, dar Adèle intră în cameră și discuția se îndreptă spre alt subiect.

Când am rămas din nou singură, mi-am repetat în gând toate informațiile primite; mi-am cercetat inima, mi-am analizat ideile și sentimentele și am încercat să o readuc cu severitate pe cea care rătăcise prin târâmul nemărginit și fără cărări al imaginației pe calea sigură a bunului-simț.

Supusă propriei mele judecăți¹, amintirea aduse dovezi pentru speranțele, dorințele și sentimentele pe care le nutrisem încă de noaptea trecută — pentru gândurile în care mă cufundasem de aproape două săptămâni; după ce Rațiunea precumpănitoare îmi spuse, în felul ei calm, o poveste simplă și adevărată², arătându-mi cum refuzasem realitatea și devorasem cu furie simple iluzii, am rostit sentința.

Că o proastă mai mare decât Jane Eyre nu existase vreodată pe acest pământ; că o neroadă mai închipuită decât ea nu se hrănise vreodată cu atâtea dulci minciuni și nu înghițise atâtea otrăvă ca și cum ar fi fost nectar.

„Tu”, mi-am spus eu, „iubită de domnul Rochester? Tu, dăruită cu puterea de a-l încânta? Tu, importantă pentru el în vreun fel? Haide, prostia ta mă îngreșează. Și ai simțit plăcere în fața unor dovezi întâmplătoare de atenție — semnale echivoce, trimise de un domn din înalta societate și de un om de lume înspre o slujitoare și o copilă neștiutoare. Cum de-ai îndrăznit? Biată naivă prostituță! Nici măcar propriul tău interes nu te-a putut face mai înțeleaptă? Ai revăzut în minte în dimineața asta scena scurtă de azi-noapte? — Acoperă-ți fața și rușinează-te! A spus ceva frumos despre ochii tăi, nu-i așa? Copil orb! Ridică-ți pleoapele ce-ți încețoșează privirea și uită-te la propria ta prostie îngrozitoare! Nu e bine pentru nici o femeie să fie flatată de superiorul ei, care nu poate avea de gând să o ia de

¹ În tot romanul există puternice ecouri ale unei cărți din biblioteca lui Brontë, *The Doctrine of the Passions*, scrisă de Isaac Watts, un teolog din secolul al XVIII-lea. Definindu-și „Regulile pentru moderarea dragostei excesive la ființele omenești”, Watts îi sfătuiește pe cititorii săi: „Chemati-vă adeseori dragostea la judecata rațiunii și a Scripturii, pentru a afla dacă obiectul ei este potrivit și măsura ei chibzuită; și astfel îi veți descoperi mai curând abaterile și excesele de orice fel și veți fi mai atenți să vă feriți de ele” (Watts, secțiunea XX).

² Cf. *Othello*, I, III, 90–91: Othello promite să ofere „o poveste simplă și adevărată.../ A întregii mele iubiri” ca răspuns la acuzațiile tatălui Desdemonei.

sotie; și e o nebulie pentru femei să lase să se nască în ele o dragoste tainică, căci, dacă nu este cunoscută și împărtășită, va devora viața care o hrănește; iar dacă este descoperită și i se răspunde tot cu dragoste, trebuie să ducă — la fel ca focul din mlaștini — către o pustietate sălbatică și smârcoasă, de unde nu se poate scăpa.

Ascultă-ți, deci, sentința, Jane Eyre: mâine, așază-te în fața oglinzii și desenează-ți chipul cu cretă, întocmai așa cum îl vezi; fără a îndulci vreun defect — nu lăsa deoparte nici o trăsătură aspră, nu îndepărta nici o linie neplăcută. Scrie sub el: «Portretul unei guvernante, fără familie, săracă și ștearsă».

Apoi, ia o plăcuță netedă de fildeș — ai una pregătită în cutia ta de desen; ia-ți paleta și amestecă cele mai frumoase, limpezi și proaspete nuanțe; alege-ți cele mai delicate pensule cu păr de cămilă¹ și desenează cu grijă conturul celui mai gingaș chip pe care ți-l poți imagina. Pictează-l în cele mai blânde nuanțe și cele mai dulci tente, urmând întocmai descrierea pe care doamna Fairfax i-a făcut-o lui Blanche Ingram — adu-ți aminte de bucele negre ca pana corbului, de ochii orientali — cum? Te întorci la domnul Rochester ca model!

E un ordin! Fără smiorcăieli! Fără sentimente! Fără regrete! O să dovedești doar înțelepciune și hotărâre. Adu-ți aminte de trăsăturile maiestuoase, dar armonioase, de gâtul și bustul grecești; fă să se vadă brațul rotund și orbitor de frumos și mâna delicată; nu uita nici de inelul cu diamant și nici de brățara de aur; înfățișează întocmai veșmântul, dantela vaporosă și satinul lucitor, eșarfa elegantă și trandafirul auriu, numește-l «Blanche, o tânără desăvârșită din înalta societate».

Și de-acum înainte, ori de câte ori s-ar întâmpla să-ți închipui că domnul Rochester se gândește la tine, ia cele două portrete și compară-le; spune-ți: «Domnul Rochester ar putea probabil să câștige dragostea acestei nobile tinere, dacă hotărăște să lupte

¹ Pensule mici și fine folosite la pictura pe fildeș; dar Charlotte Brontë s-a gândit probabil la hârtia din fildeș, o hârtie groasă sau carton subțire, cu o suprafață lucioasă.

pentru ea; e posibil să irosească un gând serios cu o fată oarecare, săracă și neînsemnată?»

Așa voi face”, hotărâi eu; și după ce am luat această hotărâre, m-am liniștit și am adormit.

M-am ținut de cuvânt. Au fost de ajuns câteva ore să-mi schițez portretul în cretă colorată; și în mai puțin de două săptămâni am terminat o miniatură pe fildeș a unei Blanche Ingram imaginare. Era un chip delicat și, comparat cu capul real schițat în cretă, contrastul era tot atât de mare pe cât îl dorea autocontrolul. Munca mi-a făcut bine — mi-a ținut mintea și mâinile ocupate și a dat forță și consistență noilor impresii pe care doream să mi le întipăresc pentru totdeauna în suflet.

Curând am putut să mă felicit pentru disciplina bine venită la care mi-am forțat sentimentele să se supună: mulțumită ei, am reușit să accept întâmplările ce aveau să urmeze cu un calm decent, pe care, dacă faptele m-ar fi luat pe nepregătite, n-aș fi reușit probabil nici măcar să-l afișez.

CAPITOLUL II

DUPĂ O SĂPTĂMÂNĂ ÎNCHEIATĂ, nu sosise încă nici o veste de la domnul Rochester; trecură zece zile și el tot nu se întoarce. Doamna Fairfax spunea că nu s-ar mira dacă de la Leas s-ar duce direct la Londra și de acolo pe continent, fără să mai apară la Thornfield timp de un an, căci de multe ori pleca repede și pe neașteptate. La aceste cuvinte am început să simt un fior ciudat și o slăbiciune în inimă. Chiar mi-am permis să am pentru o clipă un sentiment dezgustător de dezamăgire; dar recăpătându-mi puterea de judecată și amintindu-mi de principiile mele, mi-am chemat la ordine sentimentele; și e minunat cum am trecut peste slăbiciunea de moment — cum am îndreptat greșeala de a presupune că acțiunile domnului Rochester reprezentau o problemă pentru care aveam dreptul să manifest un interes vital. Dar nu m-am umilit cu ideea inferiorității slugarnice; dimpotrivă, tot ce mi-am spus a fost: „Nu ai nici o legătură cu

stăpânul de la Thornfield, în afară de faptul că primești salariul pe care ți-l dă pentru că te ocupi de protejată lui și ești recunoscătoare pentru atitudinea plină de respect și bunătate pe care, dacă îți faci datoria, ai dreptul s-o aștepți din partea lui. Să fii sigură că este singura legătură pe care o acceptă în mod serios între tine și el; așa că nu-l transforma în obiectul sentimentelor tale frumoase, al încântării și agoniei tale și așa mai departe. El nu face parte din lumea ta; rămâi în rândul alor tăi și respectă-te suficient pentru a nu-ți irosi dragostea inimii, sufletul și puterea acolo unde un asemenea dar nu este dorit și va fi disprețuit.”

Mi-am continuat liniștită ocupațiile zilnice; dar din când în când, prin mintea mea treceau frânturi vagi de motive pentru care ar trebui să părăsesc Thornfield-ul; și-mi compuneam fără să vreau anunțuri pentru ziare și mă gândeam la posturi noi. Nu consideram necesar să pun opreliște acestor gânduri, căci într-o bună zi puteau să rodească.

Domnul Rochester lipsea de mai bine de două săptămâni, când poștașul îi aduse doamnei Fairfax o scrisoare.

— E de la stăpân, spuse ea uitându-se de unde fusese trimisă. Cred că acum o să știm dacă să-i așteptăm sau nu întoarcerea.

Și în timp ce ea rupse sigiliul și citi atent scrisoarea, eu continuai să-mi beau cafeaua (eram la micul dejun); era fierbinte și acestui fapt i-am atribuit roșeața puternică ce-mi urcă brusc în obraji. Dar n-am vrut să mă gândesc de ce îmi tremura mâna și de ce am vărsat fără voie jumătate din conținutul ceștii în farfurie.

— Ei bine, uneori cred că suntem prea liniștite aici; dar acum avem ocazia de a fi destul de ocupate; cel puțin o vreme, spuse doamna Fairfax, continuând să țină scrisoarea în fața ochelarelor.

Înainte să-mi permit să-i cer o lămurire, i-am legat lui Adèle panglicile șorțulețului, care se desfăcuseră; după ce i-am mai dat un cozonăcel cu stafide și i-am umplut cana cu lapte, am spus pe un ton indiferent:

— Bănuiesc că domnul Rochester nu se întoarce prea curând, nu?

— Ba da — peste trei zile, așa spune, asta înseamnă joia următoare; și nu vine singur. Nu știu câte persoane elegante de la Leas îl însoțesc; îmi cere să pregătesc cele mai bune dormitoare, iar biblioteca și saloanele să fie aranjate; în plus, eu trebuie să angajez ajutoare la bucătărie de la hanul George, din Millcote, și de unde mai pot. Iar doamnele își vor aduce cameristele și domnii, valeții — așa că o să avem casa plină.

Apoi doamna Fairfax își termină în grabă micul dejun și plecă repede să se apuce de treabă.

După cum prevăzuse, cele trei zile fură foarte ocupate. Consideram toate camerele de la Thornfield curate și frumos aranjate, dar se pare că mă înșelasem. Veniseră trei femei să ajute la curățenie. Toată casa a fost frecată și periată; s-au lustruit oglinzile și candelabrele, s-au spălat tablourile, s-a curățat tapetul și s-au bătut covoarele, s-au aprins focurile în dormitoare, iar cearșafurile și pilotele au fost puse la aerisit. Nu mai văzusem niciodată așa ceva și nici n-am mai văzut vreodată de-atunci. Adele alerga agitată în mijlocul tuturor acestor activități: pregătirile pentru primirea invitaților și perspectiva sosirii lor păreau să o extazieze; a pus-o pe Sophie să cerceteze toate rochițele sau *toilettes*, cum le spunea ea, să i le înfrumusețeze pe cele care erau *passées*¹ și să i le aerisească și aranjeze pe cele noi. Cât despre ea, nu făcea decât să zburde prin camerele din față, să țopăie în paturi și să se întindă pe saltelele și pernele mai mari și mai mici, așezate una peste alta în fața focurilor mari, care vuiau în cămine. Fu scutită de lecții; doamna Fairfax mă rugase stăruitor să stau pe lângă ea și toată ziua eram în cămară, ajutându-le (sau stânjenindu-le) pe ea și pe bucătăreasă, învățând să fac cremă de ouă, plăcinte cu brânză și aluaturi franțuzești, să pregătesc vânatul pentru friptură și să ornez platourile cu deserturi.

Invitații erau așteptați să sosească joi după-amiază, înainte de cina de la ora șase. În acele zile nu am avut timp să-mi întrețin himerele și cred că am fost la fel de activă și de veselă ca toată

¹ Demodate (în franceză, în original).

lumea, sigur, nu atât cât Adèle. Și totuși, când și când, veselia îmi dispărea și, fără să vreau, mă cufundam din nou în îndoieli și presimțiri sumbre și presupuneri întunecate. Aceasta se întâmpla când vedeam ușa de la scara ce ducea la al treilea cat (care în ultimul timp fusese mereu încuiată) deschizându-se încet și lăsând să treacă silueta lui Grace Poole, cu boneta curată, șorțul alb și basmaua, când o priveam alunecând de-a lungul coridorului, cu zgomotul pașilor liniștiți înăbușiți de papucii de pâslă: când o vedeam uitându-se în dormitoarele pline de agitație și zăpăceală — spunând ceva, poate, femeii care făcea curățenie, despre cum trebuia curățat grătarul căminului sau polița de marmură sau despre cum să scoată petele de pe mătasea ce acoperea pereții — și apoi trecând mai departe. Cobora astfel la bucătărie o dată pe zi, își mânca prânzul, fuma o pipă lângă vatră și se întorcea la al treilea cat, ducându-și cana de bere cu ea, ca să bea singură, în odaia ei întunecată. O singură oră din cele douăzeci și patru ale zilei o petrecea cu servitorii; restul timpului rămânea într-o cameră joasă, cu lambriuri de stejar, acolo stătea și cosea — și probabil râdea singură, trist —, la fel de lipsită de tovarăși ca un prizonier în temnița sa.

Cel mai ciudat mi se părea că nimeni din casă, cu excepția mea, nu-i băga în seamă obiceiurile și nici nu se minuna de ele; nimeni nu discuta despre poziția sau slujba ei, nimeni nu o compătimea pentru singurătatea și izolarea ei. E adevărat că o dată am prins o frântură de discuție între Leah și una dintre chivuțe, având-o ca subiect pe Grace. Leah tocmai spusese ceva ce eu nu auzisem și femeia remarcă:

— Cred că are un salariu bun, nu?

— Da, spuse Leah, aș vrea să am și eu unul la fel de bun; nu că m-aș plânge, nu există zgârcenie la Thornfield, dar nu e nici a cincea parte din ce primește doamna Poole. Și pune deoparte — la fiecare trei luni merge la banca din Millcote. Nu m-aș mira să fi adunat destul cât să o ducă foarte bine dacă se hotărăște să plece, dar bănuiesc că s-a obișnuit aici; și apoi, n-are nici patruzeci de ani și e suficient de puternică și capabilă să facă orice. E prea curând să renunțe la treaba asta.

— E o servitoare bună, nu? zise femeia.

— Ah! Știe ce are de făcut mai bine ca oricine, răspunse Leah cu subînțeles, și nu oricine ar putea face tot ce face ea — cu toți banii pe care îi primește.

— Așa e! fu răspunsul. Mă întreb dacă stăpânul...

Femeia ar fi continuat, dar în acel moment Leah se întoarse și mă văzu și imediat îi dădu un cot tovarășei sale.

— Nu știe? o auzii pe femeie șoptind.

Leah clătină din cap și discuția se încheie desigur aici. Tot ce înțelesesem era că la Thornfield exista o taină și că eu nu trebuia să o știu.

Ziua de joi sosi — toată treaba se terminase în seara precedentă; covoarele fuseseră așezate, draperiile de pat atârinate, cuverturi de un alb strălucitor întinse pe paturi, măsuțele de toaletă aranjate, mobila lustruită, vasele umplute cu flori. Atât camerele, cât și saloanele arătau proaspete și strălucitoare. Și holul fusese frecat; iar marea pendulă sculptată, ca și treptele și balustrada scării, erau așa de lustruite, încât luceau precum sticla. În sufragerie pe bufet scânteia argintăria, iar în salon și budoar, flori exotice se revărsau din vase peste tot.

După-amiază, doamna Fairfax își puse cea mai bună rochie de satin negru, mănușile și ceasul de aur; căci rolul ei era să primească musafirii — să conducă doamnele în camerele lor și toate celelalte. Și Adèle voia să fie îmbrăcată frumos, deși mă gândeam că nu prea avea șansa să fie prezentată invitaților, cel puțin în acea zi. Totuși, ca să-i fac pe plac, i-am dat voie lui Sophie să-i pună una dintre rochițele ei scurte de muselină. Cât despre mine, nu era nevoie să schimb ceva în înfățișarea mea; eram convinsă că nu mi se va cere să-mi părăsesc sanctuarul — sala de studiu; căci acum devenise un sanctuar pentru mine — „un adăpost atât de plăcut în vremuri de nevoie”¹.

Fusese o zi de primăvară blândă și senină, una dintre acele zile de la sfârșitul lui martie sau începutul lui aprilie care strălucesc deasupra pământului ca niște vestitori ai verii. Era pe

¹ Cf. *Psalmi*, 46:1.

sfârșite acum, dar și seara era caldă, așa că lucram în sala de studiu cu fereastra deschisă.

— Se face târziu, spuse doamna Fairfax, intrând agitată. Mă bucur că am cerut să se servească cina la un ceas după ora menționată de domnul Rochester în scrisoare, căci e trecut de șase acum. L-am trimis pe John până la poartă, să se uite dacă se zărește ceva pe drum — de acolo se vede până departe spre Millcote. Se duse spre fereastră. Uite-l! spuse ea. Ei, John (aplecându-se peste pervaz), ai vreo veste?

— Vin, doamnă, fu răspunsul. O să fie aici cam în zece minute.

Adèle se repezi la fereastră. O urmași, având grijă să stau într-o parte, astfel încât, ascunsă de draperie, să pot vedea fără să fiu văzută.

Cele zece minute pe care le socotise John părură foarte lungi, dar în cele din urmă se auziră roțile; patru călăreți apărură în galop pe alee, urmați de două trăsurile deschise. Valuri care fluturau și pene ce tremurau în vânt umpleau trăsurile; doi dintre cavaleri erau tinerei și chipeși; al treilea era domnul Rochester, pe calul său negru Mesrour¹, cu Pilot ținându-l în fața lui; alături de el călărea o doamnă și ei doi se aflau în fruntea grupului. Costumul ei de călărie purpuriu atingea aproape pământul, iar vâlul ei plutea purtat de vânt; amestecate printre cutele transparente ale vâlului și lucind prin ele, se vedeau bucle negre bogate și strălucitoare.

— Domnișoara Ingram! exclamă doamna Fairfax și se grăbi spre postul ei de jos.

Cavalcada urmă curba aleii și dispăru după colțul casei; nu-i mai văzui. Adèle ceru acum să se ducă jos, dar am luat-o pe genunchi și i-am dat de înțeles că în nici un caz nu trebuie să se gândească să apară în fața doamnelor — nici acum, și nici altădată — dacă nu era chemată în mod special, că domnul Rochester s-ar supăra etc. etc. Auzind aceasta, „vârsă câteva lacrimi firești”², dar cum îmi luasem un aer grav, consimți în cele din urmă să și le șteargă.

¹ În *O mie și una de nopți*, Mesrour este călăul de la curtea lui Harun al-Rașid.

² Cf. Milton, *Paradisul pierdut*, XII, 645, descriind părăsirea Edenului de către Adam și Eva.

Acum se auzea în hol o agitație veselă: tonurile grave ale domnilor se amestecau armonios cu accentele de răs argintii ale doamnelor; și deasupra tuturor, deși nu foarte tare, răsună vocea sonoră a stăpânului de la Thornfield, urându-le oaspeților săi distinși și eleganți bun venit sub acoperișul casei sale. Apoi, pași ușori urcară scările și străbătură coridorul; se auziră râsete ușoare și vesele, uși care se deschid și se închid, și apoi o lungă tăcere.

— *Elles changent de toilettes*, spuse Adèle, care ascultase cu atenție fiecare mișcare, iar acum ofta. *Chez maman, quand il y avait du monde, je les suivais partout, au salon et à leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames, et c'était si amusant: comme cela on apprend*¹.

— Nu ți-e foame, Adèle?

— *Mais oui, Mademoiselle: voilà cinq ou six heures que nous n'avons pas mangé*².

— Ei, atunci, cât timp doamnele sunt în camerele lor, o să încerc să mă duc jos să-ți aduc ceva de mâncare.

Și ieșind cu grijă din refugiul meu, m-am îndreptat spre scara de serviciu, care ducea direct la bucătărie. Acolo totul era înfierbântat și în mișcare; supa și peștele erau aproape gata, iar bucătăreasa stătea aplecată peste creuzetul ei, într-o atitudine și o stare de spirit ce amenințau să explodeze dintr-o clipă în alta. În holul servitorilor, doi vizitii și trei valeți stăteau în picioare sau așezați în jurul focului; cameristele cred că erau sus, cu stăpânele lor; noii servitori care fuseseră aduși de la Millcote se agitau pretutindeni. Pășind prin acest haos, am ajuns în cele din urmă la cămară, de unde am luat niște carne rece de pui, o chiflă, câteva tarte, câteva farfurii, un cuțit și o furculiță — și cu această pradă m-am retras în grabă. Ajunsesem pe coridor și tocmai închideam ușa din spate, când un murmur sonor mă

¹ „Își schimbă toaletele... Acasă la mama, când aveam invitați, îi urmam peste tot, din salon până în camerele lor; adeseori le urmăream pe cameriste aranjând coafurile și toaletele doamnelor, și asta era interesant: așa se învață.” (în franceză, în original).

² „Ba, da, domnișoară; sunt cinci sau șase ore de când n-am mai mâncat.” (în franceză, în original)

avertiză că doamnele se pregăteau să iasă din camerele lor. Nu puteam ajunge în sala de studiu fără să trec pe lângă ușile lor și fără să risc să fiu surprinsă cu mâncarea în brațe; așa că am rămas nemișcată în acest capăt al coridorului care, neavând ferestre, era întotdeauna cufundat în umbră — o umbră adâncă acum, căci soarele apusese și se lăsase întunericul.

Curând, camerele fură părăsite de frumoasele lor locatari; una după alta ieșiră vesele și grațioase, înveșmântate în rochii ce sclipeau lucioase în amurg. Rămaseră pentru o clipă grupate la celălalt capăt al coridorului, discutând cu o vioiciune dulce și calmă: apoi coborâră scările, la fel de puțin zgomotoase precum o negură strălucitoare ce alunecă spre poalele unui deal. Apariția lor mă impresiona prin eleganța sa aristocratică, așa cum nu mai văzusem până atunci.

Am găsit-o pe Adèle trăgând cu ochiul prin ușa sălii de studiu, pe care o ținea întredeschisă.

— Ce doamne frumoase! strigă ea în engleză. Oh, tare aș vrea să mă duc la ele! Credeți că domnul Rochester o să ne cheme curând după cină?

— Nu, chiar nu cred; domnul Rochester are alte lucruri la care să se gândească acum. Uită în seara asta de doamne, o să le vezi mâine; acum mănâncă.

Îi era într-adevăr foame, așa că puiul și tarteles îi abătură atenția pentru un timp. Era un lucru bun că reușisem să iau acea mâncare, căci altfel, atât Adèle, cât și eu și Sophie, pe care am invitat-o la masa noastră, am fi putut rămâne nemâncate, căci toată lumea era prea ocupată pentru a se gândi și la noi. Desertul fu servit abia după ora nouă și la zece, valeții încă mai alergau înapoi și-ncolo cu tăvi și cești de cafea. I-am dat voie lui Adèle să se ducă la culcare mai târziu decât de obicei, căci îmi declară că nu putea să doarmă cu ușile care se tot deschideau și închideau și lumea care se agita. Și-apoi, adăugă ea, ar putea veni un mesaj de la domnul Rochester tocmai când era dezbrăcată, „*et alors quel dommage!*”¹

¹ Și atunci, ce păcat ar fi! (în franceză, în original)

I-am spus povești atâta timp cât a avut răbdare să le asculte; și apoi, ca o schimbare, am scos-o pe coridor. Lampa de aici era acum aprinsă și o amuza să se uite peste balustradă la servitorii care alergau în toate părțile. Târziu în noapte, din salon, unde fusese dus pianul, se auzi sunetul muzicii; Adèle și cu mine ne așezarăm pe ultima treaptă de sus a scării să ascultăm. Curând, o voce se uni cu tonurile pline ale instrumentului: era o femeie care cânta, iar glasul ei era atât de dulce! Bucata solo fu urmată de un duet și apoi de mai multe voci: un murmur vesel de conversație umplea intervalele. Am ascultat îndelung: brusc mi-am dat seama că urechea mea era concentrată să analizeze sunetele amestecate, încercând să distingă în învâlmășeala de glasuri pe cel al domnului Rochester; și când îl desluși, ceea ce se întâmplă curând, se strădui să pună sunetele pe care distanța le făcea neclare în cuvinte.

Ceasul bătu ora unsprezece. M-am uitat la Adèle, care stătea cu capul rezemat de umărul meu; pleoapele îi cădeau grele, așa că am a luat-o în brațe și am dus-o la culcare. Era aproape unu când musafirii se retraseră în camerele lor.

A doua zi a fost la fel de frumoasă ca și cea precedentă; invitații au dedicat-o unei excursii într-un loc din împrejurimi. Au plecat devreme, înainte de amiază, unii călare, restul în trăsură; le-am privit atât plecarea, cât și întoarcerea. Domnișoara Ingram, la fel ca și înainte, era singura doamnă călare; și tot ca și înainte, domnul Rochester galopa alături de ea: cei doi călăreau puțin mai departe de ceilalți. I-am atras atenția asupra acestui fapt doamnei Fairfax, care stătea lângă mine la fereastră.

— Ai spus că probabil nu se gândesc să se căsătorească, remarcă eu, dar vezi că domnul Rochester o preferă în mod clar celorlalte doamne.

— Da, cred că așa e; fără îndoială, o admiră.

— Și ea pe el, adăugai eu. Uită-te cum își înclină capul spre el, ca și cum ar discuta în taină! Tare aș vrea să-i zăresc chipul, încă nu l-am văzut.

— O să o vezi în seara aceasta, răspunse doamna Fairfax. I-am spus în treacăt domnului Rochester că își dorește Adèle să

fie prezentată doamnelor și el mi-a zis: „Oh, las-o să vină în sufragerie după cină și cere-i domnișoarei Eyre să o însoțească.”

— Da — a spus asta doar din politețe, sunt convinsă că nu trebuie să mă duc, am răspuns eu.

— Eu i-am spus că nu ești obișnuită cu societatea și că nu cred că ți-ar plăcea să apari în fața unui grup atât de vesel — doar necunoscuți; și el mi-a răspuns, în felul lui repezit: „Prostii! Dacă refuză, spune-i că asta e dorința mea și dacă tot se încapățânează, spune-i că o să vin eu după ea.”

— N-o să-i pricinuiesc neplăcerea asta, am replicat eu. O să mă duc, dacă altfel nu se poate; dar tare nu-mi place. O să fii și dumneata acolo, doamnă Fairfax?

— Nu, l-am rugat să-mi îngăduie să nu vin și a acceptat. O să-ți spun eu ce să faci ca să eviți stânjeneala de a-ți face o intrare solemnă, cel mai neplăcut lucru în acest caz. Trebuie să te duci în salon când e gol, înainte ca doamnele să plece de la masă; alege-ți un loc într-un colțisor liniștit care-ți place. Nu trebuie să stai mult după ce intră domnii, dacă nu vrei; așteaptă să te vadă domnul Rochester că ești acolo și apoi strecoară-te afară — nimeni n-o să te observe.

— Crezi că o să stea mult aici?

— Două sau trei săptămâni poate, oricum, nu mai mult. După vacanța de Paști, Sir George Lynn, care a fost ales recent membru al Parlamentului pentru Millcote, va trebui să se ducă la Londra pentru a-și prelua funcția; cred că domnul Rochester îl va însoți — chiar mă mir că a stat deja atât de mult la Thornfield.

Am văzut, destul de agitată, că se apropie ora când trebuia să mă îndrept cu eleva mea către salon. Adèle fusese într-o stare de extaz toată ziua după ce auzise că în acea seară urma să fie prezentată doamnelor; și nu se potoli decât atunci când Sophie începu să o îmbrace. Apoi, importanța operațiunii o calmă pe deplin; și când buclele ei fură aranjate în mănunchiuri strălucitoare, după ce-și puse rochița de satin roz și-și legă în talie eșarfa lată cu nod bufant, apoi își trase mânușile de dantelă, Adèle își luă un aer grav, ca al unui judecător. Nu era nevoie să-i mai atrag atenția să nu-și șifoneze rochița: după ce fu îmbrăcată,

se așeză afectată pe scăunelul ei, având grijă să-și ridice poalele de satin ca să nu se mototolească, și mă asigură că nu se va mișca de acolo până nu eram și eu gata. Și am fost, foarte repede: mi-am pus cea mai bună rochie pe care o aveam (cea gri-argintie, cumpărată pentru nunta domnișoarei Temple și pe care n-o mai purtasem de atunci), mi-am întins bine părul și mi-am prins singura podoabă, broșa cu perlă. Apoi am coborât amândouă.

Din fericire, mai exista o intrare în salon în afară de cea prin sufragerie, unde toată lumea era așezată la masă. Salonul era gol; un foc vesel ardea tăcut în căminul de marmură și lumânările de ceară străluceau într-o liniște caldă, printre superbe flori cu care erau împodobite mesele. Draperia purpurie din arcadă era trasă; deși doar ea ne despărțea de grupul din sufrageria alăturată, acesta vorbea atât de încet, încât nu se putea distinge nimic din conversația lor, cu excepția unui murmur liniștitor.

Adèle, care părea să fie încă sub impresia solemnității momentului, se așeză fără un cuvânt pe taburetul pe care i-l arătașem. Eu m-am retras în nișa de la fereastră și, după ce am luat o carte de pe o măsuță din apropiere, m-am așezat pe banchetă și am început să citesc. Adèle își aduse scăunelul lângă mine și curând îmi atinse genunchiul.

— Ce e, Adèle?

— *Est-ce que je ne puis pas prendre une seule de ces fleurs magnifiques, Mademoiselle? Seulement pour compléter ma toilette*¹.

— Te gândești prea mult la această *toilette* a ta, Adèle; o să-ți dau totuși o floare.

Și am luat un trandafir dintr-o vază și i l-am prins în eșarfa din talie. Ea scoase un oftat de imensă satisfacție, ca și cum cupa ei de fericire era acum plină. Mi-am întors fața ca să-mi ascund zâmbetul pe care nu mi l-am putut stăpâni: era ceva comic, dar și dureros în devoțiunea sinceră și înăscută pe care micuța pariziană o manifesta pentru îmbrăcăminte.

Acum se auzi zgomotul înăbușit al celor care se ridicau de la masă; draperia fu trasă sub arcadă și se văzu sufrageria, cu

¹ Nu pot să iau una dintre florile astea superbe, domnișoară? Doar pentru a-mi completa toaleta? (în franceză, în original).

candelabrul său luminat revărsându-și strălucirea pe un superb serviciu din argint și cristal ce acoperea o masă lungă. Un grup de doamne apărură în arcadă, intră și draperia căzu la loc în spatele lor.

Nu erau decât opt; dar când au pătruns în încăpere, am avut impresia că sunt mult mai multe. Unele dintre ele erau înalte; multe erau îmbrăcate în alb; și toate aveau rochiile foarte largi, ce păreau să le mărească silueta, așa cum ceața amplifică dimensiunile lunii. M-am ridicat și am făcut o reverență: câteva și-au înclinat capul drept răspuns, celelalte doar m-au privit lung.

Se răspândiră prin cameră și mișcărilor lor ușoare și vii îmi amintiră de un stol de păsări cu pene albe. Unele dintre ele se tolăniră pe sofale și otomane; câteva se aplecară deasupra meselor și cercetară florile și cărțile; restul se adunară în jurul focului; toate vorbeau pe un ton coborât, dar clar, care părea ceva obișnuit pentru ele. Le-am aflat mai târziu numele și le-aș putea menționa chiar și acum.

Mai întâi, erau doamna Eshton și două dintre fiicele ei. Ea fusese în mod clar o femeie frumoasă și se ținea încă bine. Dintre fiicele ei, cea mai mare, Amy, era destul de mărunță; naivă și copilăroasă la față și în purtare și nostimă ca înfățișare — rochia ei albă de muselină, încinsă cu o eșarfă albastră, îi venea foarte bine. Cea de-a doua, Louise, era mai înaltă, cu o siluetă mai elegantă, cu o față înaltă, frumoasă, ceea ce francezii numesc *minois chiffonné*¹; ambele surori aveau pielea albă ca laptele.

Lady Lynn era o femeie voinică în jur de patruzeci de ani; dreaptă, cu un aer trufaș, îmbrăcată somptuos într-o rochie de satin cu ape: părul ei întunecat strălucea sub umbra unei pene azurii, încins cu o diademă de pietre prețioase.

Soția colonelului Dent era mai puțin elegantă, dar mi s-a părut mai distinsă. Era subțirică și avea o față palidă și blândă și părul blond. Rochia ei de satin negru, șalul din dantelă străină și podoabele ei de perle mi-au plăcut mai mult decât strălucirea de curcubeu a lui Lady Lynn.

¹ Delicată și atrăgătoare, deși cu trăsături neregulate (în franceză, în original).

Dar cele mai distinse — poate și fiindcă aveau statura cea mai impunătoare — erau văduva Lady Ingram și fiicele ei, Blanche și Mary. Toate trei erau niște femeie foarte înalte. Văduva avea probabil între patruzeci și cincizeci de ani; silueta ei era încă frumoasă; părul (cel puțin la lumina lumânărilor) era încă negru, iar dinții păreau perfecți. Cei mai mulți ar fi considerat-o o femeie superbă pentru vârsta ei; și așa și era, fără îndoială, din punct de vedere fizic; dar avea un aer de trufie aproape de nesuportat în ținută și pe chip. Avea trăsături romane și o bărbie dublă ce dispărea într-un gât gros ca o coloană; aceste trăsături mi se părură nu numai umflate și întunecate, dar chiar și brăzdate de mândrie, iar bărbia era susținută de același principiu, într-o poziție de o verticalitate nefirească. La fel, avea o privire aprigă și dură, care îmi amintea de cea a doamnei Reed; vorbea tare și răspicat; vocea ei era adâncă, afectată și cu inflexiuni autoritare — într-un cuvânt, insuportabilă. O rochie de catifea purpurie și un șal dintr-o țesătură indiană cu fir de aur, răsucit într-un turban, îi confereau (credea ea) o demnitate cu adevărat imperială.

Blanche și Mary aveau aceeași statură — drepte și înalte precum plopul. Mary era prea slabă pentru înălțimea ei; dar Blanche avea trupul unei amazoane. Desigur, am privit-o cu un interes deosebit. În primul rând voiam să văd dacă înfățișarea ei corespundea descrierii doamnei Fairfax; în al doilea rând, dacă semăna cât de cât cu miniatura pe care i-o pictasem; iar în al treilea rând — iată, am spus-o! —, dacă era așa cum îmi imaginam că ar putea fi pe placul domnului Rochester.

În ceea ce privește înfățișarea, corespundea în detaliu atât cu portretul meu, cât și cu descrierea făcută de doamna Fairfax. Bustul frumos, umerii rotunzi, gâtul grațios, ochii întunecați și buclele negre erau acolo; dar fața? Fața ei arăta la fel ca a mamei sale, dar mai tânără și fără riduri: aceeași frunte groasă, aceleași trăsături semețe, aceeași mândrie. Dar nu era mândria întunecată a mamei — ea râdea întruna, iar râsul ei era sarcastic, la fel ca și expresia obișnuită a buzelor arcuite disprețuitor.

Se spune că inteligența este conștientă de sine: nu știu dacă domnișoara Ingram era inteligentă, dar era conștientă de sine —

chiar *foarte* conștientă de sine. Începu să discute cu blânda doamnă Dent — despre botanică. Doamna Dent nu studiasse acea știință, deși, după cum spunea, îi plăceau florile, „mai ales cele sălbatice”. Domnișoara Ingram o studiasse și îi folosea vocabularul cu un aer plin de importanță. Îmi dădui imediat seama că își cam bătea joc de doamna Dent, adică se amuza de ignoranța ei; batjocura ei era poate iscusită, dar cu siguranță nu dovedea bunătate. Cântă la pian — execuția ei fu strălucită; cântă din gură — vocea ei era frumoasă; vorbi franțuzește cu mama ei — și vorbea bine, curgător și cu un accent perfect.

Mary avea o expresie mai blândă și mai deschisă decât Blanche, trăsături mai dulci și un ten ceva mai alb (domnișoara Ingram era smeadă precum o spaniolă) — dar Mary era lipsită de viață — fața îi era inexpressivă, iar ochii nu aveau strălucire; nu avea nimic de spus și, odată așezată, rămase nemișcată ca o statuie într-o nișă. Cele două surori erau îmbrăcate într-un alb imaculat.

Credeam eu oare acum că domnișoara Ingram era o alegere posibilă a domnului Rochester? Nu știam — nu-i cunoșteam gusturile în materie de frumusețe feminină. Dacă îi plăcea genul maiestuos, ea era chiar acest gen, desăvârșită, plină de viață. Majoritatea domnilor ar admira-o, mi-am spus eu, și deja avusesem o dovadă că și *el* o admira; pentru a îndepărta și ultima umbră de îndoială, mai rămânea doar să-i văd împreună.

Nu trebuie să crezi, cititorule, că în tot acest timp Adèle rămăsese nemișcată pe scăunelul ei, la picioarele mele. Nicidecum! Când doamnele intrară, ea se ridică, le ieși în întâmpinare, făcu o reverență grațioasă și spuse cu gravitate:

— *Bonjour, mesdames*¹.

Și domnișoara Ingram se uită la ea cu un aer ironic și exclamă:

— Oh, ce păpușică!

Lady Lynn remarcă:

— Cred că e pupila domnului Rochester — micuța franțuzoaică de care vorbea.

¹ Bună ziua, doamnelor! (în franceză, în original).

Doamna Dent o luase cu blândețe de mână și o sărutase. Amy și Louisa Eshton strigară într-o singură voce:

— Ce scumpete de copil!

Și apoi o chemaseră să se așeze pe sofa, unde stătea acum comod între ele, sporovăind când în franceză, când într-o engleză stricată, absorbind nu numai atenția tinerelor domnișoare, ci și pe cea a doamnei Eshton și a lui Lady Lynn și fiind răsfățată după pofta inimii.

În cele din urmă este adusă cafeaua și domnii sunt invitați și ei în salon. Eu rămân în umbră — dacă poate exista umbră în această încăpere luminată strălucitor; draperia de la fereastră mă ascunde pe jumătate. Din nou draperia din arcadă se trage și intră domnii. Apariția lor în grup, la fel ca și a doamnelor, este foarte impresionantă: sunt toți îmbrăcați în negru; majoritatea sunt înalți, unii tineri. Henry și Frederick Lane sunt într-adevăr niște tineri foarte arătoși, iar colonelul Dent este un bărbat ce impune prin aerul său de militar. Domnul Eshton, magistratul comitatului, este un adevărat domn, cu părul aproape complet alb, cu sprâncenele și favoriții încă negri, care îi dau oarecum o înfățișare de „*père noble de théâtre*”¹. Lordul Ingram, la fel ca și surorile sale, este foarte înalt și, tot ca și ele, chipeș; dar are privirea apatică și indiferentă a lui Mary. Se remarcă mai degrabă prin membrele sale lungi, decât printr-un sânge iute și prin vigoarea creierului.

Și unde este domnul Rochester?

El intră ultimul; nu mă uit la arcadă și totuși îl văd intrând. Încerc să-mi concentrez atenția asupra navetelor, asupra punguței pe care o împletesc — aș vrea să mă gândesc doar la lucrul din mâinile mele, să văd doar mărgelile argintii și firele de mătase din poala mea; în schimb, în fața ochilor mei e silueta lui și fără să vreau mi-aduc aminte de clipa în care am văzut-o ultima oară — chiar după ce îi făcusem ceea ce el considera un mare serviciu, iar el, ținându-mi mâna într-a lui și uitându-se la mine, mă privea cu ochi ce dezvăluiau o inimă plină, dornică să

¹ Tată nobil, dintr-o piesă de teatru (în franceză, în original)

se reverse, în a cărei emoție jucam și eu un rol. Cât de aproape fusesem de el în acel moment! Ce se întâmplase de atunci pentru a ne schimba poziția unuia față de celălalt? Și totuși, acum, cât de departe, cât de înstrăinați eram! Atât de înstrăinați, încât nici nu mă așteptam să se apropie de mine să-mi vorbească. Nici nu m-am mirat când, fără să-mi arunce o privire, s-a așezat în celălalt capăt al încăperii și a început să discute cu câteva dintre doamne.

Când am văzut că atenția lui era îndreptată asupra lor și că mă puteam uita fără să fiu observată, ochii mei au fost atrași involuntar de fața lui: nu-mi puteam controla pleoapele care se ridicau, pentru ca irisul să se fixeze asupra lui. Priveam și privitul îmi crea o plăcere deosebită — o plăcere adâncă, dar dureroasă: aur curat, cu tăișul de oțel al agoniei, plăcerea pe care o simte un om însetat care știe că fântâna până la care s-a târât este otrăvită și totuși se apleacă și bea apa divină.

Este foarte adevărat că „frumusețea este în ochii celui ce privește”. Fața măslinie, palidă a stăpânului meu, fruntea sa pătrată și lată, sprâncenele negre și dese, ochii adânci, trăsăturile puternice, gura hotărâtă și încâpățanată — toate trădând energie, hotărâre, voință — nu erau frumoase, conform canoanelor; dar pentru mine erau mai mult decât frumoase — mă atrăgeau, puseseră stăpânire pe mine, îmi furau sentimentele asupra cărora nu mai aveam nici o putere și le încătușau în puterea lui. Nu voisem să-l iubesc și tu știi, cititorule, cât am luptat să smulg din sufletul meu mugurii iubirii care înfloriseră acolo; iar acum, văzându-l iarăși, ei au renăscut brusc, verzi și puternici! Mă făcea să-l iubesc fără să se uite la mine. L-am comparat cu invitații săi. Ce însemna grația curtenitoare a celor doi domni Lynn, eleganța molatică a Lordului Ingram, chiar și distincția de militar a colonelului Dent, în comparație cu aspectul lui de vigoare înnăscută și forță reală? Nu-mi plăcea înfățișarea și nici expresia celorlalți; dar îmi puteam imagina că majoritatea celor ce-i priveau îi considerau atrăgători, chipeși, impunători — în timp ce pe domnul Rochester îl vedeau ca pe un bărbat cu trăsături aspre și un aer trist. I-am văzut zâmbind,

râzând — dar asta n-a însemnat nimic pentru mine, căci sclipirea lumânărilor avea tot atâta suflet cât zâmbetul lor, iar clinchetul clopoțelului tot atâta înțeles cât râsul lor. L-am văzut pe domnul Rochester zâmbind; trăsăturile lui aspre se îndulcira, ochii îi devenira blânzi și strălucitori, privirea lor dulce și cercetătoare. În acel moment vorbea cu Louisa și Amy Eshton. Am fost mirată să le văd primind cu calm acea privire care mie mi se părea atât de pătrunzătoare, căci mă așteptam să-și lase ochii în jos, să se înroșească; și totuși m-am bucurat când am descoperit că ele nu erau în nici un fel tulburate. „El nu e pentru ele ceea ce este pentru mine”, mi-am spus eu. „El nu face parte dintre ei. Cred că seamănă cu mine — sunt sigură că e așa — mă simt aidoma lui — îi înțeleg limbajul chipului și al mișcărilor; deși rangul și averea ne despart atât de limpede, există ceva în creierul și inima mea, în sângele și nervii mei care mă face egala lui. Am spus eu oare, în urmă cu câteva zile, că singura mea legătură cu el era faptul că-mi primeam salariul din mâna lui? Mi-am interzis eu să mă gândesc la el altfel decât ca la un stăpân care mă plătește? E o blasfemie împotriva naturii! Fiecare sentiment bun, adevărat și puternic pe care îl am se îndreaptă din impuls către el. Știu că trebuie să-mi ascund sentimentele și să-mi înăbuș speranța; trebuie să nu uit că nu poate să-i pese prea mult de mine. Căci atunci când spun că sunt egala lui nu înseamnă că am forța lui de a se impune și farmecul lui de a atrage; înțeleg doar că am anumite gusturi și simțăminte asemănătoare cu ale lui. Trebuie deci să-mi repet întruna că suntem pe veci despărțiți — și totuși, atâta timp cât respir și gândesc, trebuie să-l iubesc.”

Se servește cafeaua. De când au intrat domnii, doamnele au devenit vioaie precum niște ciocârlii: conversația e tot mai însuflețită și mai veselă. Colonelul Dent și domnul Eshton discută despre politică, iar soțiile lor ascultă. Cele două văduve trufașe, Lady Lynn și Lady Ingram, stau la taclale. Sir George — pe care, apropo, am uitat să îl descriu: un nobil de țară foarte voinic și cu un aspect înfloritor — stă în picioare în fața lor, cu o ceașcă de cafea în mână, și intervine când și când în discuție.

Domnul Frederick Lynn s-a așezat lângă Mary Ingram și îi arată gravurile dintr-un superb volum¹: ea se uită, zâmbește uneori, dar nu pare a spune prea multe. Înalțul și flegmaticul Lord Ingram stă rezemat cu brațele încrucișate de spătarul fotoliului micuței și veselei Amy Eshton; ea are privirea ridicată spre el și sporovăiește ca o pitulice — îl place mai mult decât pe domnul Rochester. Henry Lynn a pus stăpânire pe o canapea la picioarele Louisei, pe care o împarte cu Adèle: încearcă să vorbească în franceză cu ea și Louisa râde de gafele lui. Cu cine va face pereche Blanche Ingram? Ea stă în picioare singură lângă o masă, aplecată grațios peste un album². Pare că așteaptă să fie căutată, dar nu vrea să aștepte prea mult și-și alege singură un partener.

Domnul Rochester, după ce a plecat de lângă domnișoarele Eshton, stă lângă foc la fel de singur cum e ea lângă măsuță; ea îl abordează, luând loc de cealaltă parte a căminului.

— Domnule Rochester, credeam că nu-ți plac copiii.

— Nici nu-mi plac.

— Atunci, ce ți-a venit să te ocupi de păpușica asta (arătând spre Adèle)? De unde ai cules-o?

— N-am cules-o, mi-a fost lăsată în grijă.

— Ar fi trebuit să o trimiți la pension.

— Nu-mi puteam permite, pensioanele sunt foarte scumpe.

— Dar cred că ai o guvernantă pentru ea; am văzut o persoană însoțind-o — a plecat? Oh, nu! E tot acolo, în spatele draperiei de la fereastră. O plătești, desigur — aș crede că e la fel de scump ca și pensionul — chiar mai scump, pentru că trebuie să le și întreții pe amândouă.

M-am temut — sau mai degrabă să spun că am sperat? — că aluzia la mine îl va face pe domnul Rochester să-și arunce privirea către locul în care mă aflu și m-am strâns fără să vreau și mai mult în umbră; dar el nu și-a întors ochii nici o clipă.

¹ Echivalentul din secolul al XIX-lea al cărții de pe măsuța de cafea.

² În care domnii și doamnele din înalta societate adunau contribuții mai mult sau mai puțin literare sau artistice din partea cât mai multor prieteni și „celebrități literare”.

— Nu m-am gândit la asta, spuse el pe un ton indiferent, privind drept înainte.

— Nu — voi, bărbații, nu vă gândiți niciodată la economie, nu sunteți practici. Ar trebui să o auzi pe mama vorbind despre guvernante: cred că Mary și cu mine am avut cel puțin o duzină în copilărie — jumătate dintre ele groaznice, iar restul ridicole, și toate un adevărat coșmar — nu-i așa, mamă?

— Ai spus ceva, scumpa mea?

Tânăra repetă întrebarea, adăugând o explicație.

— Draga mea, nu-mi pomeni de guvernante: simplul cuvânt mă enervează. Am suferit un adevărat martiriu din cauza nepriceperii și mofturilor lor. Îi mulțumesc Cerului că am scăpat în sfârșit de ele!

Doamna Dent se aplecă spre cucernica doamnă și îi șopti ceva la ureche. Din răspunsul acesteia am presupus că îi amintise faptul că în încăpere se afla cineva din acea categorie anatemizată.

— *Tant pis!*¹ spuse Înălțimea Sa. Sper să îi fie de învățătură! Apoi, pe un ton mai coborât, dar suficient de tare ca să o aud: Am observat-o, sunt o bună cunoscătoare a fizionomiilor și pe chipul ei pot vedea toate defectele clasei sale.

— Și care sunt acestea, doamnă? întrebă tare domnul Rochester.

— O să vă spun între patru ochi, replică ea, clătinându-și de trei ori turbanul, într-un mod foarte semnificativ.

— Dar până atunci o să-mi dispară curiozitatea; *acum* vreau să știu!

— Întreab-o pe Blanche, e mai aproape de dumneata decât mine.

— Oh, nu-l trimite la mine, mamă! Nu am de spus decât un singur lucru despre întreaga tagmă: sunt o pacoste. Nu că aș fi suferit prea mult de pe urma lor: am avut grijă să schimb rolurile. Ce farse le-am jucat eu și Theodore domnișoarei Wilson și doamnei Grey și lui *Madame* Joubert! Mary era întotdeauna prea

¹ Cu atât mai rău! (în franceză în original)

somnoroasă ca să participe cu entuziasm la comploturile noastre. Cel mai tare ne-am distrat cu *Madame* Joubert: domnișoara Wilson era o biată ființă bolnăvicioasă, plângăcioasă și posacă: pe scurt, nu merita să ne dăm osteneala cu ea; iar doamna Grey era grosolană și insensibilă, nimic nu o impresiona. Dar biata *Madame* Joubert! Parcă o văd în izbucnirile ei de furie, după ce o aduseserăm la disperare — ne vărsam ceaiul, fărâmițam pâinea cu unt, ne aruncam cărțile până în tavan și făceam un tâmbălău de nedescris cu rigla pe masă, cu grătarul șemineului și cu vătraiele. Theodore, îți mai aduci aminte de zilele alea vesele?

— Daaa, să fii sigură că-mi aduc aminte, răspunse târăgănat Lordul Ingram. Și biata bătrânică striga: „Oh, copii *vilains*!” — apoi îi țineam o predică despre îndrăzneala ei de a încerca să învețe niște șmecheri așa de isteți ca noi, când ea era o biată ignorantă.

— Așa am făcut; și știi bine, Tedo, că te-am ajutat să-l chinui pe preceptorul tău, domnul Vining cel cu fața lăptoasă — pastorul cu țâfnă, cum îi spuneam noi. El și domnișoara Wilson au cutezat să se îndrăgostească unul de celălalt — cel puțin asta am crezut eu și Tedo: am surprins diverse ocheade tandre și suspine pe care le-am interpretat ca dovezi ale unei „*belle passion*”² și credeți-mă că publicul a beneficiat curând de descoperirea noastră, de care ne-am folosit pentru a scoate din casă pacostele. Scumpa mamă, cum a aflat de treaba asta, și-a dat seama că era o pornire imorală. Nu-i așa, mamă?

— Cu siguranță, scumpa mea. Și am avut perfectă dreptate, să fii sigură de asta — există o mie de motive pentru care o relație amoroasă între o guvernantă și un preceptor nu trebuie să fie tolerată nici o clipă într-o casă respectabilă, în primul rând.

— Oh, Doamnă, mamă, scutește-ne de listă! *Au reste*³, le cunoaștem cu toții: pericolul unei exemplu prost pentru

¹ Răi (în franceză, în original).

² O mare pasiune (în franceză, în original).

³ De altfel (în franceză, în original).

inocența copiilor; distracție și, prin urmare, o neglijare a datoriei din partea celor implicați într-o relație; aliere și încredere mutuală; din care rezultă încrederea — însoțită de insolență —, apoi revolta generală. Am dreptate, baroneasă Ingram de Ingram Park?

— Ai dreptate, floarea mea de crin, ca întotdeauna.

— Atunci nu mai trebuie să spunem nimic — schimbă subiectul.

Amy Eshton, care nu auzise sau nu voia să respecte această hotărâre, interveni cu vocea ei dulce, ca de copil:

— Louisa și cu mine obișnuiam să ne distrăm și noi pe seama guvernantei noastre; dar era o ființă atât de bună, încât suporta orice și nimic nu o scotea din sărite. Nu se supăra niciodată pe noi, nu-i așa, Louisa?

— Nu, niciodată: puteam face tot ce voiam — îi răscoleam biroul și cutia de lucru și îi întorceam pe dos sertarele — și era atât de blândă din fire, încât ne dădea tot ce-i ceream.

— Acum, spuse domnișoara Ingram strâmbând din gură sarcastic, bănuiesc că o să auzim un rezumat al calităților și defectelor tuturor guvernantelor noastre: pentru a evita o asemenea pedeapsă, propun din nou să schimbăm subiectul. Domnule Rochester, îmi sprijiniți propunerea?

— Domnișoară, vă sprijin în această chestiune, ca și în oricare alta.

— Atunci e de datoria mea să găsesc subiectul — și iată-l. *Signore* Eduardo, ești în voce în seara aceasta?

— *Donna* Bianca, dacă porunciți să fiu, voi fi.

— Atunci, *signore*, îmi îndrept către dumneata suverana mea poruncă de a-ți pregăti plămânii și alte organe vocale, căci va fi nevoie de ele în serviciul meu regal.

— Cine n-ar vrea să fie un Rizzio pentru o Marie atât de divină?

— Dă-l încolo pe Rizzio! strigă ea, scuturându-și capul plin de bucle și îndreptându-se către pian. Părerea mea e că scripcarul David trebuie să fi fost un individ searbăd; mai mult

îmi place întunecatul Bothwell¹; în mintea mea, un bărbat nu înseamnă nimic dacă nu are un grăunte de diavol în el: și istoria poată să spună ce vrea ea despre James Hepburn, dar eu cred că era exact tipul acela de erou-bandit, sălbatic și pătimăș, căruia aș fi acceptat bucuroasă să-i dăruiesc mâna mea.

— Domnilor, ați auzit? Și care dintre noi seamănă mai bine cu Bothwell? strigă domnul Rochester.

— Aș zice că prima alegere ai fi dumneata, răspunse colonelul Dent.

— Pe onoarea mea, trebuie să-ți mulțumesc, fu replica domnului Rochester.

Domnișoara Ingram, care se așezase cu o grație trufașă în fața pianului, aranjându-și rochia albă ca zăpada cu un gest regesc, începu un preludiu scânteietor, continuând în același timp să vorbească. Părea să fie grozav de bine dispusă în seara aceea; atât cuvintele, cât și aerul ei păreau menite a trezi nu numai admirația, cât și uimirea audienței — în mod evident ținea să-i impresioneze pe toți cu eleganța și îndrăzneala ei.

— Oh, așa m-am săturat de tinerii din ziua de azi! exclamă ea, cântând mai departe la pian. Biete ființe plătând, care nu fac un pas dincolo de poarta casei părintești și nici nu ajung până la ea fără permisiunea și supravegherea mamei! Creaturi atât de preocupate să se îngrijească de fețele lor frumoase și mâinile lor albe și picioarele lor mici, ca și cum un bărbat ar avea vreo legătură cu frumusețea! Ca și cum farmecul nu ar fi un privilegiu special al femeii — atributul și moștenirea ei legitimă! Recunosc, o *femeie* urâtă este o pată pe chipul strălucitor al creației; dar în ceea ce-i privește pe *domni*, ei trebuie doar să se îngrijească să aibă putere și curaj; și deviza lor să fie: Vânează, împușcă și luptă — restul nu face nici cât o ceapă degerată. Aceasta ar fi deviza mea, dacă aș fi bărbat... Când o să mă mărit, continuă ea după o

¹ Cel de-al doilea soț al reginei scoțiene Maria, Darnley, a fost responsabil pentru asasinarea lui David Rizzio, un cântăreț italian care devenise secretarul și probabil amantul ei. James Hepburn, conte de Bothwell, l-a asasinat pe Darnley și s-a căsătorit cu regina în 1567.

pauză pe care nimeni nu o întrerupse, sunt hotărâtă ca soțul meu să nu-mi fie rival, ci cu umilință să plece capul în fața mea. Nu o să îngădui nici un concurent la tron; o să pretind o venerație deplină, devotamentul lui nu va fi împărțit între mine și chipul pe care și-l vede în oglindă. Acum cântă, domnule Rochester, și eu te voi acompania.

— Mă supun întru totul, fu răspunsul lui.

— Atunci iată un cântec de corsar. Află că mă dau în vânt după corsari¹ și de aceea cântă-l *con spirito*².

— Porunca dată de buzele domnișoarei Ingram ar însufleși și o cană cu lapte.

— Ai grijă, atunci — dacă nu-mi place, o să te fac de rușine, arătându-ți cum *trebuie* cântat.

— Asta înseamnă să-mi oferi o răsplată pentru lipsa de iscusință — o să mă străduiesc să greșesc.

— *Gardez-vous en bien*³! Dacă greșești dinadins, o să imaginez o pedeapsă pe măsură.

— Domnișoara Ingram ar trebui să fie îndurătoare, căci îi stă în putere să dea o pedeapsă pe care nici un biet muritor n-ar putea-o îndura.

— Ah! Explică-te! porunci domnișoara.

— Să-mi fie cu iertare, domnișoară, nu e nevoie de nici o explicație — inteligența dumitale deosebită trebuie să-ți spună că o singură încruntare pe frumosul dumitale chip va fi ca o pedeapsă capitală.

— Cântă! spuse ea și așezându-și mâinile pe pian, începu un acompaniament plin de viață.

„Acum e momentul să mă furișez de aici”, mi-am spus eu, dar sunetele care umplură aerul m-au oprit în loc. Doamna Fairfax spusese că domnul Rochester avea o voce frumoasă — într-adevăr, așa era, o voce de bas puternică și dulce, în care își

¹ *Corsarul* lui Byron (1814) era extrem de popular și curând a devenit un subiect de conversație la modă în saloane.

² Cu pasiune (în italiană, în original).

³ Ai grijă! (în franceză, în original).

punea toate sentimentele, toată forța —, găsindu-și drumul de la ureche la inimă, unde trezea senzații ciudate. Am așteptat până ce ultima vibrație plină și profundă se stinse — până ce murmurul conversației, oprit pentru o clipă, își reluă cursul. Atunci mi-am părăsit colțul retras și am ieșit din încăpere prin ușa laterală, aflată din fericire în apropiere. De acolo, un coridor îngustat ducea în hol; traversându-l, am observat că mi se desfăcuse sandala și m-am oprit să mi-o prind, îngenunchind pe covorașul de lângă scară. Am auzit ușa de la sufragerie deschizându-se; un domn ieși. Ridicându-mă în grabă, m-am trezit față în față cu el — era domnul Rochester.

— Ce mai faci? mă întrebă el.

— Foarte bine, domnule.

— De ce n-ai venit să-mi vorbești în salon?

M-am gândit că aceeași întrebare i-o puteam pune și eu, dar nu am vrut să-mi iau această libertate și am răspuns:

— N-am vrut să vă deranjez, domnule, căci păreați a fi ocupat.

— Ce ai făcut în lipsa mea?

— Nimic deosebit — m-am ocupat de Adèle, ca de obicei.

— Și te-ai albit și mai mult la față — ești mai palidă decât atunci când te-am văzut prima oară. Ce s-a întâmplat?

— Absolut nimic, domnule.

— Ai răcit în noaptea în care era să mă îneci?

— Nici gând.

— Întoarce-te în salon; ai plecat prea devreme.

— Sunt obosită, domnule.

Mă studie timp de un minut.

— Și puțin tristă, zise el. De ce? Spune-mi.

— N-am nimic — nimic, domnule. Nu sunt tristă.

— Dar eu îți spun că ești; atât de tristă, încât câteva cuvinte în plus ți-ar aduce lacrimi în ochi — chiar așa, uite-ți ochii acum, strălucind și înotând în lacrimi, iar o picătură ți-a alunecat de pe gene și a căzut pe o dală. Dacă aș avea timp și nu m-aș teme de flecăreala neroadă a vreunui servitor ce ar putea trece pe aici, aș ști eu ce înseamnă asta. Ei bine, în seara asta te

iert; dar înțelege că atâta timp cât invitații mei sunt aici, vreau să vii în salon în fiecare seară. Aceasta este dorința mea, nu o nesocoti. Acum pleacă și trimite-o pe Sophie după Adèle. Noapte bună, dra...

Se opri, își mușcă buzele și mă părăsi brusc.

CAPITOLUL III

ZILELE SE SCURSERĂ VESELE LA THORNFIELD, dar și pline — cât de deosebite de primele trei luni de liniște, monotonie și singurătate pe care le petrecusem sub acoperișul său! Toate sentimentele de tristețe păreau acum alungate din casă, toate gândurile mohorâte erau uitate — peste tot era viață agitată cât era ziua de lungă. Nu puteai traversa acum coridorul, atât de tăcut înainte, și nici intra în camerele din față, atât de goale până atunci, fără să întâlnești o cameristă elegantă sau un valet spîlcuit.

Bucătăria, camera de provizii, holul servitorilor, holul de la intrare — și ele erau animate; iar saloanele rămăneau goale și tăcute doar când cerul albastru și zilele luminoase ale unei blânde primăveri îi chemau pe invitați afară. Chiar și când vremea se strică și ploaia căzu neîncetat timp de câteva zile, nimeni nu păru deprimat: jocurile de societate deveniră doar mai vesele și mai variate, ca urmare a întreruperii amuzamentului de afară.

Mă întrebam ce aveau să facă în prima seară în care fu propusă o schimbare a distracției: se vorbea despre „jocul șaradelor”, dar eu, neștiutoare cum eram, n-am înțeles acest cuvânt. Servitorii au fost chemați, măsuțele pe roțile au fost îndepărtate, lumânările așezate altfel, scaunele dispuse în semicerc în fața arcadei. În vreme ce domnul Rochester și ceilalți domni dădeau indicații privind toate aceste schimbări, doamnele urcau și coborau repede scările, sunând după cameristele lor. Doamna Fairfax fu chemată să dea informații despre șalurile, rochiile și orice fel de draperii care se aflau în casă; iar unele dulapuri de la

al treilea cat fură scotocite, iar conținutul lor — jupoane de brocart și pe cercuri, *sacques*¹ de satin, veșminte din mătase neagră lucioasă și subțire, volane de dantelă pentru pălării și multe altele — fu adus de cameriste jos; se făcu o selecție, iar lucrurile alese au fost duse în budoarul din salon.

Între timp, domnul Rochester le chemase pe doamne în jurul lui, pentru a le alege pe cele care să facă parte din grupul său.

— Domnișoara Ingram este cu mine, bineînțeles, spuse el.

Apoi le numi pe cele două domnișoare Eshton și pe doamna Dent. Se uită la mine — întâmplător eram lângă el, căci tocmai prinsesem încuietorea brățării doamnei Dent, care se desfăcuse.

— Vrei să joci? mă întrebă el.

Clătina din cap. Nu insistă, deși mă temusem că o va face, și-mi permise să mă întorc în liniște la locul meu obișnuit.

El și ajutoarele sale se retraseră în spatele draperiei; celălalt grup, condus de colonelul Dent, se așază pe scaunele dispuse în semicerc. Unul dintre domni, domnul Eshton, mă observă și păru să propună să fiu invitată alături de ei, dar Lady Ingram se opuse imediat ideii.

— Nu, am auzit-o spunând, pare prea proastă pentru orice joc de felul acesta.

Curând se auzi un clopoțel și draperia fu ridicată. În arcadă se vedea silueta masivă a lui Sir George Lynn, pe care domnul Rochester îl alesese tot pentru grupul său, înfășurată într-un cearșaf alb; în fața lui, pe o masă, stătea deschisă o carte mare, iar lângă el era Amy Eshton, înfășurată în pelerina domnului Rochester, cu o carte în mână. Cineva nevăzut sună vesel un clopoțel și Adèle (care insistase să fie alături de tutorele ei) apăru țopăind, împrăștiind în jurul ei flori dintr-un coșuleț pe care-l ducea pe braț. Apoi se ivi superba siluetă a domnișoarei Ingram, îmbrăcată în alb, cu un vâl lung pe cap și o coroană de trandafiri încununându-i fruntea; alături de ea mergea domnul Rochester și amândoi se

¹ Rochii largi, în special cu cute duble pornind de pe umeri și pierzându-se în fustă, care erau la modă la jumătatea secolului al XVIII-lea.

apropiară de masă. Îngenuncheară, iar doamna Dent și Louisa Eshton, și ele îmbrăcate în alb, își luară locul în spatele lor. Urmă o ceremonie, într-o pantomimă în care era ușor de recunoscut o căsătorie. La terminarea ei, colonelul Dent și cei de lângă el se consultară în șoaptă câteva minute, apoi colonelul strigă:

— Mireasă!

Domnul Rochester se înclină și draperia fu lăsată în jos.

Trecu ceva timp până când se ridică din nou. Scena pe care o dezvălui fusese mult mai atent pregătită. Salonul, după cum am spus mai înainte, era cu două trepte mai sus decât sufrageria, și pe treapta de sus, pătrunzând cam cu doi metri în încăpere, se afla un bazin mare de marmură, pe care l-am recunoscut ca provenind din seră — unde stătea de obicei înconjurat de plante exotice și plin de carași aurii — și de unde fusese probabil adus cu destulă dificultate, din cauza mărimii și greutateii lui.

Așezat pe covor lângă acest bazin se vedea domnul Rochester, înfășurat în șaluri, cu un turban pe cap. Ochii lui întunecați, pielea smeadă și trăsăturile sale păgâne se potriveau de minune cu costumul — arăta întocmai ca un emir oriental, mânuitorul sau victima unei corzi de arc¹. Curând apărură domnișoara Ingram. Și ea era înveșmântată după moda orientală: o eșarfă purpurie îi înfășura mijlocul; o batistă brodată îi era înnodată la tâmplă; brațele ei frumoase erau goale, iar unul dintre ele ridicat cu grație pentru a susține un urcior așezat pe cap. Atât trupul, cât și trăsăturile ei, tenul și întreaga ei ținută sugerau o prințesă israelită din vremuri patriarhale — și aceasta era fără îndoială personajul pe care dorea să-l reprezinte.

Se apropie de bazin și se aplecă deasupra lui, ca și cum și-ar fi umplut urciorul, apoi îl ridică din nou pe cap. Personajul de lângă bazin păru să i se adreseze, să-i ceară ceva: „Și s-a grăbit de a aplecat vadra pe mână și i-a dat să bea.”² El scoase apoi din

¹ Folosită în Turcia și în alte părți pentru strangularea delincvenților.

² *Geneza*, 24:18. Când robul lui Avraam, Eliazar, o întâlnește pe Rebeca la fântână, își dă seama că ea este soția rânduită de Dumnezeu pentru fiul stăpânului său, Isaac, și îi dăruiește multe bijuterii.

sân o casetă, o deschise și dezvălui vederii superbe brățări și cercei. Ea se prefăcu surprinsă și plină de admirație; el îngenunche și îi așază comoara la picioare. Privirea și gesturile ei arătau neîncredere și încântare. Străinul îi prinse brățările la mână și cerceii în urechi. Erau Eliazar și Rebeca; nu lipseau decât cămilele.

Cei care trebuiau să ghicească își apropiară din nou capetele; se pare că nu se înțelegeau asupra cuvântului sau silabei pe care o ilustra această scenă. Colonelul Dent, purtătorul lor de cuvânt, ceru „tabloul întregului”; la care draperia se lăsă din nou.

Când se ridică a treia oară, nu se vedea decât o parte din sufragerie, restul fiind ascuns de un paravan peste care atârna o pânză aspră și închisă la culoare. Bazinul de marmură dispăruse; în locul lui se aflau o masă din scânduri și un scaun de bucătărie: aceste obiecte se vedeau în lumina slabă a unui felinar, căci lumânările de ceară fuseseră stinse.

În acest decor sordid se vedea un bărbat așezat, cu pumnii încheștați pe genunchi și cu privirea în pământ. L-am recunoscut pe domnul Rochester, deși fața lui înnegrită, îmbrăcămintea răvășită (haina îi atârna pe o mânecă, de parcă ar fi fost smulsă de pe el într-o încăierare), chipul încruntat pe care se citea disperarea, părul murdar și zbârlit puteau prea bine să-l facă de nerecunoscut. Se mișcă și se auzi zornăitul unui lanț — avea cătușe prinse la încheietura mâinii.

— Bridewell! exclamă colonelul Dent și șarada fu dezlegată.

După un interval destul de lung, suficient pentru ca actorii să-și recapete înfățișarea obișnuită, reveniră în sufragerie. Domnul Rochester o conducea pe domnișoara Ingram, care îl complimenta pentru interpretare.

— Știi, spuse ea, că dintre cele trei roluri, cel mai mult mi-ai plăcut în al treilea? Oh, dacă ai fi trăit doar cu puțin în urmă, ce gentleman-tâlhăr galant ai fi fost!

¹ O închisoare (*bride* = mireasă, *well* = fântână).

— Mi-am curățat toată funinginea de pe față? întrebă el, întorcându-se spre ea.

— Vai, da! Și ce păcat! Nimic nu ți se potrivea mai bine decât fardul acela de bandit.

— Prin urmare, ți-ar plăcea un tâlhar la drumul mare?

— Un tâlhar englez ar fi mai bun decât un bandit italian; și n-ar putea fi întrecut decât de un pirat levantin¹.

— Ei bine, orice aș fi, nu uita că ești soția mea: ne-am căsătorit acum o oră, în prezența tuturor acestor martori.

Ea chicoti și obrazii i se îmbujorară.

— Și acum, Dent, continuă domnul Rochester, este rândul vostru.

Și pe când celălalt grup se retrăgea, el și tovarășii săi se așezară pe scaunele eliberate. Domnișoara Ingram se așază în dreapta lui, iar ceilalți de-o parte și de alta a celor doi. Acum nu m-am mai uitat la actori; n-am mai așteptat cu interes ridicarea draperiei; atenția mea era îndreptată asupra spectatorilor; privirea mea — până atunci ațintită asupra arcadei — era acum în mod irezistibil atrasă de semicercul de scaune. Ce șaradă au jucat colonelul Dent și grupul său, ce cuvânt au ales, cum s-au achitat de sarcina lor, nu-mi mai aduc aminte; dar revăd felul în care se sfătuiau spectatorii după fiecare scenă; îl văd pe domnul Rochester întorcându-se către domnișoara Ingram și pe domnișoara Ingram către el, o văd înclinându-și capul spre el, până ce buclele întunecate îi atingeau aproape umărul și îi mângâiau obrazul; îi aud murmurând unul către celălalt; îmi amintesc privirile schimbate între ei; și în memorie îmi revine acum chiar și ceva din sentimentele pe care acest spectacol le-a trezit în mine.

Ți-am spus deja, cititorule, că învățasem să-l iubesc pe domnul Rochester; nu puteam să nu-l mai iubesc acum, doar pentru că am văzut că încetase să-mi mai dea atenție — căci

¹ Precum Corsarul din poemul lui Byron. „Gentlemanul tâlhar” și „banditul italian” erau de asemenea subiecte populare ale ficțiunii romantice, de exemplu Montoni din *The Mysteries of Udolpho*, de Ann Radcliffe (1794), și *Paul Clifford* al lui Bulwer Lytton (1830).

puteam să petrec ore în șir în prezența lui fără ca el să-și întoarcă măcar o dată privirea în direcția mea —, pentru că vedeam cum tot interesul lui era îndreptat spre o tânără de rang înalt, care se ferea să mă atingă chiar și cu poala rochiei sale, când trecea pe lângă mine; care, dacă din întâmplare ochii ei întuneceți și aroganți se îndreptau asupra mea, își întorcea imediat privirea, ca de la un obiect prea neînsemnat ca să merite a fi observat. Nu puteam să nu-l mai iubesc doar pentru că eram sigură că în curând avea să se însoare tocmai cu această tânără — căci în fiecare zi vedeam în ea o siguranță trufașă în privința intențiilor lui față de ea —, pentru că eram martoră, ceas de ceas, la felul lui de a face curte, care, deși nepăsător și preferând mai degrabă să fie căutat, decât să caute, era totuși, prin însăși această nepăsare, atrăgător și irezistibil chiar prin mândria sa.

În aceste împrejurări, nu exista nimic care să diminueze sau să alunge dragostea — deși multe care să aducă disperarea. Și multe — vei gândi, cititorule — care să stârnească gelozia — asta dacă o femeie în situația mea putea avea îndrăzneala de a fi geloasă pe o femeie aflată în situația domnișoarei Ingram. Dar nu eram geloasă, sau foarte rar — căci natura durerii pe care o simțeam nu putea fi explicată prin acest cuvânt. Domnișoara Ingram era mai prejos de gelozie, era mult prea inferioară pentru a trezi aceste sentimente. Pare un paradox, dar vorbesc cât se poate de serios. Era foarte elegantă, dar nu era firească — avea un trup frumos, împodobit strălucitor; dar mintea îi era săracă, inima goală de la natură: nimic nu înflorea în mod spontan în acel pământ, nici un fruct care să nu fie copt forțat nu încânta prin prospețimea lui. Nu era bună; nu era originală — nu făcea decât să repete fraze răsunătoare din cărți; nu-și exprima niciodată — și nici nu avea — propriile păreri. Susținea că are sentimente alese — dar ea nu cunoștea simțământul de înțelegere și milă, tandrețea și adevărul nu existau în ea. Și trăda aceasta mult prea des, exprimându-și antipatia răutăcioasă pe care o avea față de mica Adèle — împingând-o deoparte cu un cuvânt jignitor dacă se întâmpla să se apropie de ea, uneori dând-o afară din cameră și întotdeauna tratând-o cu răceală și

asprime. Și alți ochi în afară de ai mei priveau aceste manifestări ale caracterului ei — le priveau cu atenție, tăios, pătrunzător. Da, viitorul mire, domnul Rochester însuși, o supraveghea neîncetat pe viitoarea lui soție; și din această înțelepciune — această prudență a lui — această conștiință clară, perfectă, a defectelor iubitei sale — această evidentă absență a pasiunii în sentimentele sale — se nascu suferința mea chinuitoare.

Am înțeles că urma să se însoare cu ea, din rațiuni de rang, poate și politice; pentru că îi conveneau titlul și relațiile ei; simțeam că el nu-i dăruise dragostea sa și că talentele ei nu erau cele care i-ar fi putut aduce această bogăție. Acesta era punctul în care curajul meu era atins și incitat — în care agitația mea era susținută și hrănită: *ea nu-l putea fermeca*.

Dacă ea ar fi obținut imediat victoria și el ar fi cedat și și-ar fi depus plin de sinceritate inima la picioarele ei, mi-aș fi acoperit fața, m-aș fi întors către perete și (la figurat) aș fi murit pentru ei. Dacă domnișoara Ingram ar fi fost o femeie bună și nobilă, înzestrată cu forță, pasiune, blândețe și bun-simț, aș fi purtat o singură luptă decisivă cu doi tigri — gelozia și disperarea; și apoi, cu inima smulsă din piept și sfâșiată, aș fi admirat-o — i-aș fi recunoscut perfecțiunea și aș fi rămas tăcută pentru tot restul vieții mele; și cu cât mai impecabilă ar fi fost superioritatea ei, cu atât mai adâncă ar fi fost admirația mea și cu atât mai deplină liniștea mea. Dar așa cum stăteau de fapt lucrurile, să privesc eforturile domnișoarei Ingram de a-l seduce pe domnul Rochester, să fiu martora eșecului lor repetat — iar ea să nu fie conștientă de acest eșec, închipuindu-și, în vanitatea ei, că fiecare săgeată lansată își nimerea ținta și fălindu-se plină de ea cu succesul obținut, în timp ce trufia și mulțumirea ei de sine îndepărtau tot mai mult ceea ce ea dorea să atragă — să văd *toate acestea* însemna să mă aflu în același timp într-o provocare permanentă și o constrângere nemiloasă.

Căci atunci când nu izbutea, eu știam cum ar fi putut reuși. Săgețile care ricoșau neîntrerupt de pieptul domnului Rochester, căzându-i la picioare, ar fi putut — îmi dădeam prea bine seama —, dacă ar fi fost trimise de o mână mai sigură, să se înfigă,

vibrând direct în inima lui mândră, aducând iubire în privirea lui aspră și blândețe pe chipul lui batjocoritor; sau, și mai bine, fără arme, o cucerire în tăcere ar fi avut succes.

„De ce nu poate avea ea o influență mai mare asupra lui?” mă întrebam. „Cu siguranță ea nu-l poate plăcea cu adevărat; și nici nu poate avea pentru el o afecțiune sinceră! Căci dacă ar avea, nu ar mai trebui să-și împrăstie zâmbetele cu atâta dărnicie; să-i arunce tot timpul priviri; să aibă un aer atât de studiat, atâtea gesturi pline de cochetărie. Eu cred că doar stând liniștită lângă el, vorbind puțin și privind și mai puțin, ar putea să se apropie mai mult de inima lui. Am văzut pe fața lui o expresie total diferită de cea care îi înăsprește acum trăsăturile când ea îl atacă atât de vioi; dar acea expresie venise de la sine și nu provocată de talente de curtezană și manevre calculate; și nu trebuia decât să răspunzi la întrebările lui fără înfumurare, să te adresezi când e nevoie, fără să te strâmbi — și atunci chipul lui devenea mai blând și mai binevoitor și te încălzea precum o rază de soare dătătoare de viață. Cum o să reușească ea să-i facă pe plac atunci când vor fi căsătoriți? Nu cred că o să fie în stare; și totuși, sunt convinsă că lucrul acesta e posibil, iar soția lui, cred cu tărie, ar putea fi cea mai fericită femeie de sub soare.”

Nu am spus încă nimic acuzator în legătură cu planul domnului Rochester de a se însura din interes și pentru poziție socială. Am fost surprinsă când am descoperit că aceasta era intenția sa: îl considerasem un bărbat ce nu putea fi influențat de rațiuni atât de obișnuite în alegerea unei soții; dar, cu cât mă gândeam mai bine la poziția socială și educația celor doi, cu atât mai puțin mă socoteam justificată a-i judeca și condamna pe el și pe domnișoara Ingram, pentru că acționau conform ideilor și principiilor ce le fuseseră fără îndoială insuflate încă din copilărie. Toți cei din clasa lor aveau aceleași principii; bănuiam, deci, că aveau motive, necunoscute pentru mine, de a le respecta. Eu socoteam că, dacă aș fi fost un domn ca el, mi-aș fi luat doar o soție pe care să o pot iubi; dar avantajele evidente pentru fericirea soțului, oferite de acest plan, m-au convins că trebuie să existe argumente împotriva adoptării sale pe care eu

nu le cunoșteam; căci altfel eram sigură că toată lumea ar acționa așa cum doream eu să acționeze.

Dar și din alte puncte de vedere deveneam foarte îngăduitoare cu stăpânul meu: uitam de toate defectele lui, pe care odinioară le privisem cu mare atenție. Înainte, preocuparea mea fusese să-i studiez toate laturile caracterului, să văd părțile bune și rele și, căutându-le pe amândouă, să-mi formeze asupra lor o judecată corectă. Acum nu mai vedeam nimic rău. Sarcasmul care îmi inspirase dezgustul, asprimea care mă speriasse la început nu erau decât niște condimente plăcute într-o mâncare aleasă. Prezența lor era picantă, dar prin absența lor, mâncarea ar fi devenit fără gust. Cât despre acel ceva — era oare o expresie sinistră sau încărcată de mânia, una vicleană care uneltește sau cufundată în deznădejde? — care apărea, când și când, în privirea lui, perceput de un observator atent, și apoi dispărea înainte ca cineva să poată pătrunde în adâncurile ciudate, în parte dezvăluite; acel ceva care mă făcuse înainte să mă tem și să mă dau înapoi, ca și cum aș fi răătăcit printre dealuri ce semănau cu niște vulcani și aș fi simțit brusc pământul tremurând sub mine și l-aș fi văzut căscându-se, acel ceva pe care, uneori, încă îl mai vedeam — și cu inima bătându-mi puternic, dar nu cu nervii paralizați. În loc să-mi doresc să mă îndepărtez, nu doream decât să îndrăznesc — să ghicesc; și o consideram pe domnișoara Ingram fericită, pentru că putea într-o zi să privească în abis pe îndelete, să-i exploreze tainele și să le analizeze esența.

Între timp, pe când eu mă gândeam doar la stăpânul meu și la viitoarea lui mireasă — căci îi vedeam doar pe ei, auzeam doar cuvintele lor și doar mișcările lor le consideram importante —, ceilalți erau ocupați cu propriile lor interese și plăceri diferite. Doamnele Lynn și Ingram continuau să-și țină împreună discursurile solemne, în care își aplecau turbanele una către cealaltă și își ridicau mâinile cu gesturi de surpriză, taină sau onoare, în funcție de subiectul clevetirilor lor, ca o pereche de păpuși uriașe. Blajina doamnă Dent vorbea cu prietenoasa doamnă Eshton și cele două îmi aruncau uneori un cuvânt

amabil sau un zâmbet. Sir George Lynn, colonelul Dent și domnul Eshton discutau politică sau despre probleme ale comitatului ori afaceri judiciare. Lordul Ingram flirta cu Amy Eshton; Louisa cânta la pian sau făcea duet cu unul din domnii Lynn; iar Mary Ingram asculta apatică discursul galant al celuiilalt. Uneori, toți — ca de comun acord — își întrerupeau discuția pentru a-i observa și asculta pe principalii actori, căci în fond, domnul Rochester și — pentru că era atât de legată de el — domnișoara Ingram erau viața și sufletul sindrofiei. Dacă el lipsea din încăperea o oră, o plictiseală perceptibilă părea să se instaleze peste voioșia invitaților săi; iar reapariția lui dădea în mod clar un nou impuls animației discuțiilor.

Lipsa influenței sale însuflețitoare păru să se simtă puternic într-o zi în care fusese chemat cu treburi la Millcote și urma să se întoarcă abia pe seară. După-amiaza fu ploioasă: plimbarea pe care grupul hotărâse să o facă până la o șatră de țigani care se instalase nu de mult pe un izlaz dincolo de Hay fu prin urmare amânată. Unii dintre domni se duseseră la grajduri; cei mai tineri, împreună cu tinerele doamne, jucau biliard. Văduvele Ingram și Lynn se refugiaseră într-un joc liniștit de cărți. Blanche Ingram, după ce respinsese, cu o tăcere disprețuitoare, eforturile doamnei Dent și ale doamnei Eshton de a o atrage în discuția lor, fredonase la început câteva melodii sentimentale și arii acompaniindu-se la pian; apoi își luă un roman din bibliotecă, se tolăni cu o nepăsare trufașă pe o sofa și se pregăti să-și omoare plictiseala cu farmecul lecturii.

Încăperea și casa erau tăcute; doar când și când se auzea de la etaj veselia jucătorilor din sala de biliard.

Începea să se lase amurgul și ceasul sunase deja ora pregătirii pentru cină, când mica Adèle, care stătea în genunchi lângă mine pe bancheta de sub fereastra din salon, strigă:

— *Voilà Monsieur Rochester, qui revient!*¹

M-am întors și domnișoara Ingram țâșni de pe sofaua ei; la fel și ceilalți își întrerupseră activitățile, căci în aceeași clipă se

¹ Uite, se întoarce domnul Rochester! (în franceză, în original).

auziră pe pietrișul ud scârțâitul unor roți și tropăitul prin apă al copitelor de cai. O diligență se apropia.

— Ce i-a venit să se întoarcă așa acasă? spuse domnișoara Ingram. Era pe Mesrour (calul cel negru), nu, când a plecat? Și Pilot îl însoțea — ce-o fi făcut cu animalele?

Spunând acestea, se apropie cu silueta ei înaltă și amplul veșmânt atât de mult de fereastră, încât am fost silită să mă aplec mult pe spate, aproape să-mi frâng spinarea; în nerăbdarea ei, nu m-a observat de la început, dar când în cele din urmă m-a văzut, s-a strâmbat și s-a mutat la un alt ochi de geam. Diligența se opri, vizitiul trase de clopotul de la intrare și un domn înveșmântat în haine de călătorie coborî; dar nu era domnul Rochester, ci un bărbat înalt și elegant, un străin.

— Ce enervant! exclamă domnișoara Ingram. Maimuță mică și nesuferită (apostrofând-o pe Adèle), cine te-a pus să te cocoți la fereastră ca să ne spui minciuni? și-mi aruncă o privire furioasă, ca și cum ar fi fost vina mea.

Se auzi o discuție în hol și curând, nou-venitul intră în salon. Se înclină către Lady Ingram, ca și cum ar fi considerat-o cea mai în vârstă doamnă din încăpere.

— Se pare că am sosit într-un moment nepotrivit, doamnă, spuse el, când prietenul meu, domnul Rochester, lipsește de acasă; dar vin după o călătorie foarte lungă și cred că pot îndrăzni, datorită unei vechi prietenii, să aștept aici până la întoarcerea lui.

Purtarea lui era politicoasă; accentul lui mi s-a părut oarecum neobișnuit — nu era străin, și totuși nici englezesc; putea să fie cam de o vârstă cu domnul Rochester — între treizeci și patruzeci de ani. Avea un ten gălbejit, dar altfel era un bărbat chipeș, mai ales la prima vedere. Dacă îl priveai însă mai atent, observai ceva neplăcut pe chipul lui sau mai degrabă ceva supărător — trăsăturile sale erau regulate, dar prea moi; avea ochii mari, cu o formă frumoasă, dar privirea lor era goală, lipsită de viață — sau cel puțin așa mi se părea mie.

Sunetul clopotului care vestea că sosise timpul să se îmbrace pentru cină îi împrăstie pe invitați. Abia după masă l-am văzut din nou pe străin și el părea a se simți în largul său. Dar chipul

lui îmi plăcea și mai puțin decât înainte — mi s-a părut a fi în același timp neliniștit și fără viață. Ochii lui rătăceau, fără a se opri însă asupra nimănui, ceea ce-i dădea un aspect ciudat, cum nu îmi aminteam să mai fi văzut până atunci. Deși era un bărbat chipeș și curtenitor, îmi provoca o mare repulsie: nu exista forță pe fața ovală și plină, cu pielea moale; nici fermitate în nasul acvilin și în gura mică și roșie; nici un gând nu se citea pe fruntea îngustă și netedă și nici autoritate în ochii câprui și goi.

Pe când stăteam în colțul meu și îl priveam în lumina care se revărsa asupra lui din candelabrele cu multe brațe așezate pe polița de deasupra căminului — căci stătea într-un fotoliu tras aproape de foc, de care părea să se apropie tot mai mult, ca și cum i-ar fi fost frig —, îl comparam cu domnul Rochester. Cred că diferența (o spun cu respect) nu putea fi mai mare ca între un gânsac cu pene lucioase și un mândru șoim, între o oaie blândă și paznicul ei, câinele cu privirea așezată și blana zbârlită.

Vorbise de domnul Rochester ca de un vechi prieten. Ciudată trebuie să fi fost prietenia lor: o dovadă desăvârșită a vechii zicale că „extremele se atrag”.

Lângă el stăteau câțiva domni și din când în când ajungeau până la mine frânturi din discuția lor. La început n-am putut înțelege prea mult din ce auzeam, căci lângă mine erau Louisa Eshton și Mary Ingram, a căror conversație se suprapunea peste propozițiile fragmentate pe care le prindeam din zbor. Tinerele discutau despre străin, numindu-l „un bărbat frumos”. Louisa spuse că era „o ființă încântătoare” și că „îl adora”, iar Mary menționează admirativ „gurița drăgălașă și nasul frumos” ca fiind idealul ei de chip fermecător.

— Și ce frunte blândă are, exclamă Louisa, atât de netedă — nu cu acele cute de încruntare pe care nu le pot suferi — și o privire și un zâmbet atât de liniștite!

Dar în acel moment, spre marea mea ușurare, domnul Henry Lynn le-a chemat în celălalt capăt al încăperii pentru a rezolva o problemă legată de excursia amânată la izlazul din Hay.

Acum puteam să-mi concentrez atenția asupra grupului de lângă foc și curând am aflat că nou-venitul se numea domnul

Mason și că tocmai sosise în Anglia dintr-o țară caldă; acesta era, fără îndoială, motivul pentru care avea fața atât de palidă și stătea așa de aproape de foc, purtând o haină groasă în casă. Imediat cuvintele Jamaica, Kingston și Spanish Town îmi indicară că reședința lui era în Antile și curând am înțelese, cu mare surprindere, că acolo îl cunoscuse pe domnul Rochester. Vorbi despre aversiunea prietenului său pentru căldurile arzătoare, uragane și anotimpul ploios din acea regiune. Știam că domnul Rochester călătorise mult — doamna Fairfax îmi spusese asta —, dar crezusem că hoinărelile lui se limitaseră la continentul european — până în acel moment, nimic nu îmi dăduse de înțeles că vizitase țărâhuri mai îndepărtate.

Pe când meditam la aceste lucruri, firul gândurilor mele fu întrerupt de un incident, oarecum neașteptat. Domnul Mason, înfiorându-se când cineva deschise întâmplător ușa, ceru să se mai pună niște cărbuni pe foc, a cărui flacără se stinsese, deși tăciunii încă mai străluceau roșii și fierbinți. Valetul care aduse cărbunii se opri, înainte să iasă, lângă scaunul domnului Eshton și îi spuse încet ceva, din care am auzit doar cuvintele „o bătrână” și „destul de supărătoare”.

— Spune-i că dacă nu pleacă imediat, o să fie băgată la închisoare, replică magistratul.

— Nu — stai! interveni colonelul Dent. N-o alunga, Eshton — am putea profita de ea —, mai bine să întrebăm doamnele. Și continuă cu voce tare: Doamnelor, ziceați să mergem pe izlazul din Hay să vizităm șatra ȝiganilor. Băiatul acesta, Sam, spune că în holul servitorilor se află una dintre bătrânele Mame Bunch¹ și insistă să apară în fața „celor sus-puși” ca să le ghicească viitorul. Vrei să o vedeți?

— Cu siguranță, colonele, strigă Lady Ingram, nu vei încuraja o impoștărie atât de josnică! Alung-o de aici, neapărat!

¹ Conform lui Brewer, Mama Bunch era o „cunoscută crâșmărită londoneză de la sfârșitul perioadei elisabetane”. „În cea mai mare parte a timpului spunea povești” și numeroase cărți de învățăături i-au purtat numele.

— Dar nu pot s-o conving să plece, doamnă, spuse valetul, și nici unul dintre servitori. Doamna Fairfax este acum cu ea, rugând-o să se ducă de aici; dar s-a instalat pe un scaun într-un colț lângă vatră și spune că nimic n-o s-o miște de acolo până când nu i se dă voie să vină aici.

— Ce vrea? întrebă doamna Eshton.

— „Să-i ghicească norocul lumii bune”, așa zice, doamnă, și jură că trebuie s-o facă și o s-o facă.

— Cum arată? întrebă într-un glas domnișoarele Eshton.

— O bătrână grozav de urâtă, domnișoară, neagră ca tăciunele.

— Oh, e o adevărată vrăjitoare! strigă Frederick Lynn. Sigur, hai s-o primim.

— Da, da, spuse și fratele său, ar fi mare păcat să irosim un asemenea prilej de distracție.

— Dragii mei băieți, cum vă puteți gândi la așa ceva? exclamă Lady Lynn.

— Nu pot îngădui un lucru așa de nesăbuit, interveni văduva Ingram.

— Ba da, mamă, poți — și o vei îngădui, rosti vocea trufașă a lui Blanche, care se răsuci pe scaunul din fața pianului, unde stătuse tăcută până atunci, părând să studieze diferite partituri. Sunt curioasă să aud care îmi este norocul — deci, Sam, poruncește-i vrăjitoarei să vină aici.

— Draga mea Blanche! Adu-ți aminte...

— Da, îmi aduc aminte tot ce ai spus — și trebuie să-mi îndeplinesc dorința — repede, Sam!

Valetul ezită.

— Pare așa de grosolană, spuse el.

— Du-te! strigă domnișoara Ingram și omul plecă.

Toți fură imediat cuprinși de nerăbdare: un joc continuu de tachinări și glume era în plină desfășurare când Sam se întoarce.

— Acum nu mai vrea să vină, zise el. Spune că nu e menirea ei să apară în fața „turmei vulgare” (sunt cuvintele ei). Trebuie să o duc doar pe ea într-o cameră și apoi cei care vor să o consulte trebuie să intre acolo unul câte unul.

— Vezi acum, prințesa mea, încep Lady Ingram către Blanche, cum face fasoane? Fii înțeleaptă, îngerașul meu, și...

— Du-o în bibliotecă, desigur, o întrerupse „îngerașul”. Nici eu nu vreau să o ascult în fața turmei vulgare, vreau să fiu doar cu ea. S-a făcut focul în bibliotecă?

— Da, domnișoară — dar e atât de neagră!

— Gata cu pălăvrăgeala, nătângule, și fă ce ți-am spus!

Sam dispăru și din nou camera se umplu de agitație, animație și așteptare.

— Acum e pregătită, spuse valetul reapărând. Vrea să știe cine va fi primul ei vizitator.

— Cred că ar fi mai bine să mă duc eu să arunc o privire înaintea doamnelor, spuse colonelul Dent. Spune-i, Sam, că vine un domn.

Sam plecă și se întoarce.

— Spune, domnule, că nu vrea să vadă nici un domn; spune că nu trebuie să se obosească nici unul să se ducă la ea și nici — adăugă el, stăpânindu-și cu greutate un chicotit — doamnele, dacă nu sunt tinere și necăsătorite.

— Pe legea mea, are gust! exclamă Henry Lynn.

Domnișoara Ingram se ridică brusc.

— Eu mă duc prima, spuse ea, pe un ton potrivit celui ce conduce o acțiune disperată, pentru a deschide o breșă în avangarda oamenilor săi.

— Oh, scumpa mea! Oh, iubirea mea! Stai — gândește-te! fu strigătul mamei ei.

Dar Blanche Ingram trecu pe lângă ea într-o tăcere mândră, se opri în fața ușii pe care colonelul Dent o deschisese și o auzirăm intrând în bibliotecă.

Urmă o tăcere. Lady Ingram consideră că era *le cas*¹ să-și frângă mâinile — ceea ce și făcu. Domnișoara Mary declară că, dinspre partea ei, simțea că nu ar îndrăzni să se aventureze așa. Amy și Louisa Eshton chicoteau pe înfundate, dar păreau puțin speriate.

Minutele se scurseră foarte încet; un sfert de ceas trecu până ce ușa bibliotecii se deschise din nou. Domnișoara Ingram reapăru în arcadă.

¹ Potrivit (în franceză, în original).

Oare va râde? Oare o va lua în glumă? Toți ochii se îndreptară spre ea cu o curiozitate nerăbdătoare și ea le răspunse cu o privire rece și aspră: nu părea nici tulburată, și nici veselă; se îndreptă țeapănă către locul ei și se așează în tăcere.

— Ei bine, Blanche? spuse lordul Ingram.

— Ce ți-a spus, surioară? întrebă Mary.

— Ce crezi? Cum te simți? Știe cu adevărat să ghicească norocul? întrebară domnișoarele Eshton.

— Stați, stați, oameni buni, răspunse domnișoara Ingram, nu mă luați așa repede. Cu adevărat organele voastre de mirare și credulitate¹ sunt foarte ușor de stârnit: se pare că prin importanța pe care toți — inclusiv buna mea mamă — o acordați acestei probleme, sunteți convinși că avem o vrăjitoare veritabilă în casă, care e în cârdășie cu bătrânul domn². Am văzut o țigancă vagaboandă; a practicat într-un mod banal arta chiromanției și mi-a spus ceea ce spun de obicei oamenii aștia. Mi-am satisfăcut cheful și acum cred că domnul Eshton ar putea să o bage pe baborniță la închisoare mâine-dimineață, așa cum a amenințat.

Domnișoara Ingram luă o carte, se rezemă de spătar și refuză orice altă discuție. Am privit-o vreme de aproape jumătate de oră: în tot acest timp nu a întors nici o pagină și fața ei devenea tot mai întunecată, mai nemulțumită, exprimând o dezamăgire tot mai amară. Era clar că nu auzise nimic în favoarea ei; și mi se părea, văzându-i starea prelungită de tăcere și mohorâre, că, în ciuda indiferenței pe care o afișase, acorda o importanță excesivă dezvăluirilor care îi fuseseră făcute.

Între timp, Mary Ingram, Amy și Louisa Eshton declarară că nu vor să se ducă singure și totuși doreau să se ducă. Începu o negociere prin intermediul ambasadorului Sam; și după multe drumuri înapoi și-ncolo, până ce cred că pe Sam începuseră să-l

¹ Combe menționează organul mirării ca pe unul dintre „sentimentele superioare”; el nu menționează „credulitatea” ca un organ specific, dar afirmă că excesul de venerație poate duce la o adorare credulă a unor obiecte nedemne de aceasta. Vezi *Elements, op. cit.* pp. 64 și 70–72.

² Diavolul.

doară picioarele de atâta umblat, s-a obținut în cele din urmă — deși cu greu — permisiunea severei sibile ca cele trei să o viziteze împreună.

Întrevederea lor nu fu deloc atât de liniștită ca și cea a domnișoarei Ingram; auzirăm chicoteli isterice și țipete scurte venind din bibliotecă; și, după vreo douăzeci de minute, deschiseră ușa brusc și străbătură coridorul în fugă, ca și cum erau pe jumătate cuprinse de groază.

— Sunt sigură că e ceva ciudat cu ea! strigară toate într-un glas. Ne-a spus atâtea lucruri! Știe totul despre noi!

Și se prăbușiră cu răsuflarea tăiată în scaunele pe care domnii se grăbiră să le aducă pentru ele.

Cerându-li-se stăruitor detalii suplimentare, ele povestiră că bătrâna le vorbise despre lucruri pe care le spusese și le făcuseră pe când erau mici; descrisese cărți și ornamente pe care le aveau în budoarul lor acasă, amintiri pe care le primiseră de la diverse cunoștințe. Spuseră că ea chiar le ghicise gândurile și șoptise la urechea fiecăreia numele persoanei care îi era dragă și ceea ce își dorea cel mai mult.

Aici domnii interveniră, cerând pe un ton nerăbdător lămuriri asupra ultimelor două puncte; dar tot ce primiră fură roșeli, exclamații, palpații și chicoteli, ca răspuns la stăruințele lor supărătoare. Între timp, mamele le ofereau flacoane cu oțet aromatic și le făceau vânt cu evantaiile, exprimându-și întruna îngrijorarea că avertismentul lor nu fusese ascultat; iar domnii mai în vârstă râdeau și cei tineri își ofereau serviciile frumoaselor tulburate.

În mijlocul acestei agitații, pe când privirea și auzul meu erau concentrate asupra scenei ce se desfășura în fața mea, am auzit o tuse ușoară lângă mine; m-am întors și l-am văzut pe Sam.

— Vă rog, domnișoară, țiganca spune că în cameră mai e o tânără necăsătorită care nu a intrat încă la ea și jură că nu pleacă până nu le vede pe toate. M-am gândit că dumneata trebuie să fii, căci alta nu mai e. Ce să-i spun?

— Oh, sigur că mă duc, am răspuns.

Și m-am bucurat de ocazia neașteptată de a-mi satisface marea curiozitate. M-am furișat afară din cameră, fără a fi văzută

de nimeni — căci toți erau adunați în jurul celor trei fete care încă mai tremurau — și am închis încet ușa după mine.

— Dacă vrei, domnișoară, spuse Sam, o să te aștept în hol; și dacă te sperie, strigă-mă doar și intru.

— Nu, Sam, întoarce-te la bucătărie, nu mi-e deloc frică.

Și într-adevăr, nu-mi era; dar eram foarte interesată și nerăbdătoare.

CAPITOLUL IV

BIBLIOTECA PĂREA DESTUL DE TĂCUTĂ când am intrat și ghicitoarea — dacă era într-adevăr o ghicitoare — stătea așezată comod într-un fotoliu lângă foc. Purta o pelerină roșie și o bonetă neagră sau mai degrabă o pălărie de țigan cu boruri largi, legată sub bărbie cu o batistă în dungi. Pe masă se vedea o lumânare stinsă; femeia stătea aplecată spre foc și părea să citească dintr-o carte mică și neagră, ca o carte de rugăciuni, la lumina flăcării. Murmura pentru sine cuvintele, așa cum fac bătrânii când citesc, și nu se opri atunci când am intrat, de parcă ar fi vrut să termine un paragraf.

Am rămas în picioare pe covorașul din fața căminului și mi-am încălzit mâinile care erau destul de reci, căci în salon stătusem departe de foc. Mă simțeam la fel de calmă ca întotdeauna, căci în înfățișarea țigăncii nu era nimic din ce ar fi putut stârni neliniștea. Își închise cartea și-și ridică încet privirea; borul pălăriei îi ascundea în parte fața, dar am putut să văd că era un chip ciudat. Părea cafenie și neagră; niște suvițe de păr încâlcit se șteau zbârlite de sub o fâșie de pânză albă care îi trecea pe sub bărbie și îi acoperea pe jumătate obrajii sau mai degrabă maxilarele; ochii ei se îndreptară imediat spre mine, cu o privire îndrăzneată și directă.

— Ei, și vrei să ți se ghicească norocul? spuse ea cu o voce la fel de hotărâtă ca și privirea, la fel de aspră ca și trăsăturile ei.

— Nu-mi pasă de el, mamă; fă cum vrei, dar trebuie să-ți spun că nu cred în lucrurile astea.

— E-n firea ta îndrăzneată să spui așa ceva — mă așteptam la asta; am auzit-o în pașii tăi, când ai trecut pragul.

— Ai auzit? Ai o ureche ageră.

— Am; și ochiul mi-e ager, și mintea mi-e ageră.

— Ai nevoie de ele în meseria dumitale.

— Așa e, mai ales când am mușterii ca tine. De ce nu tremuri?

— Nu mi-e frig.

— De ce nu te albești la față?

— Nu sunt bolnavă.

— De ce nu te încrezi în meșteșugul meu?

— Nu sunt proastă.

Cotoroața slobozi un răs nechezat sub pălăria ei; apoi scoase o pipă neagră și scurtă; și-o aprinse și începu să pufăie. După ce se îndeletnici un timp cu această activitate liniștitoare, își îndreptă trupul aplecat, își luă pipa din gură și, ațintindu-și privirea în foc, spuse cu hotărâre:

— Ți-e frig, ești bolnavă și ești proastă.

— Dovedește-o! replicai eu.

— O s-o fac, în câteva cuvinte. Ți-e frig — pentru că ești singură: nimeni nu atâță focul care mocnește în tine. Ești bolnavă — pentru că cel mai ales simțământ, cel mai înalt și mai dulce care i-a fost dat omului, stă departe de tine. Ești proastă — pentru că, oricât ai suferi, nu-i vei face semn să se apropie și nici nu vei face un pas pentru a-i ieși în întâmpinare acolo unde te așteaptă.

Își duse din nou la gură pipa scurtă și neagră și își reluă cu hotărâre pufăitul.

— Toate astea ai putea să le spui aproape oricui știi că trăiește ca un slujbaș și singur, într-o casă mare.

— Aș putea să o spun aproape oricui; dar ar fi adevărat pentru aproape oricine?

— Pentru oricine ar fi în situația mea.

— Da, chiar așa, în situația *ta*; dar mai găsește-mi pe cineva exact în situația ta.

— Aș putea ușor să-ți găsesc mii.

— Cu greu ai putea să-mi găsești unul singur. Dacă vrei să știi, ești într-o situație deosebită: foarte aproape de fericire; da, e

la îndemâna ta. Elementele sunt toate pregătite, mai lipsește doar mișcarea care să le combine. Întâmplarea le-a despărțit oarecum; lasă-le să se apropie odată și fericirea se va naște.

— Nu înțeleg enigmele. Niciodată nu am fost bună la ghicitori.

— Dacă vrei să-ți vorbesc mai deslușit, arată-mi palma.

— Și bănuiesc că trebuie să-i fac cruce cu un argint?

— Cu siguranță.

I-am dat un șiling; îl băgă într-un ciorap vechi pe care-l scoase din buzunar și, după ce îl legă și îl băgă la loc, îmi spuse să-i întind mâna. Am întins-o. Își apropie fața de palmă și o privi cu atenție, fără să o atingă.

— E prea netedă, spuse ea. Nu văd nimic într-o asemenea palmă; aproape nu are linii. Și pe urmă, ce e într-o palmă? Destinul nu e scris acolo.

— Te cred, zisei eu.

— Nu, continuă ea, este scris pe chip — pe frunte, în jurul ochilor, în ochi, în liniile gurii. Îngenunchează și ridică-ți capul.

— Ah! Începi să cobori cu picioarele pe pământ, spusei eu supunându-mă. Curând o să încep să te cred.

Am îngenuncheat la o jumătate de metru de ea. Ea atâta focul și o fâșie de lumină țâșni din cărbunele răsucit în vatră. Dar strălucirea, așa cum stătea ea, îi cufundă fața într-o umbră și mai adâncă și căzu doar pe a mea.

— Mă întreb cu ce simțăminte ai venit la mine în seara asta, spuse ea, după ce mă cercetă un timp. Mă întreb ce gânduri îți trec prin minte în toate acele ceasuri în care stai în încăperea de acolo cu oamenii ăia eleganți ce trec prin fața ta ca niște umbre într-o lanternă magică: există atât de puțină înțelegere între tine și ei, ca și cum ar fi doar umbre ale unor forme umane, și nu materia reală.

— Adesea mă simt obosită, uneori mi-e somn; dar rareori sunt tristă.

— Atunci ai o speranță tainică ce te umple de viață și te încântă cu șoapte pentru viitor?

— Nu. Cea mai mare speranță pe care o am este să adun suficienți bani din ceea ce câștig, ca să-mi deschid într-o bună zi o școală într-o casuță care să fie a mea.

— O hrană săracă pentru spirit: și stând pe bancheta de la fereastră (vezi că îți cunosc obiceiurile)...

— Le-ai aflat de la servitoare.

— Ah, ai o minte ageră! Ei! — poate că așa e: ca să-ți spun sincer, o cunosc pe una dintre ele — doamna Poole!

Am sărit în picioare când i-am auzit numele.

„O cunoști, nu?” mi-am zis eu. „Atunci chiar e o vrăjitorie în toată treaba asta!”

— Nu te speria, continuă ciudata ființă. Doamna Poole e o servitoare de treabă: discretă și liniștită, oricine se poate încrede în ea. Dar, cum ziceam: stând pe bancheta de la fereastră, nu te gândești decât la viitoarea ta școală? Nu ai nici un interes pentru vreunul dintre cei ce stau pe sofale și scaune în fața ta? Nu există nici un chip pe care-l cercetezi? Nici o siluetă ale cărei mișcări le urmărești cu — cel puțin — curiozitate?

— Îmi place să cercetez toate chipurile — și toate siluetele.

— Dar nu remarci nici una în mod deosebit — sau poate două?

— Fac asta adeseori; când gesturile sau privirile unei perechi par să spună o poveste — mă amuză să le privesc.

— Ce poveste preferi să auzi?

— Oh, nu prea am de unde alege! În general au același subiect — flirtul — și promit să se sfârșească în aceeași catastrofă — căsătoria.

— Și îți place acest subiect monoton?

— Nu mă interesează — pentru mine nu înseamnă nimic.

— Nimic? Când o tânără plină de viață și sănătate, încântătoare în frumusețea ei și înzestrată cu talentele rangului și averii sale, stă și se uită zâmbind la un domn pe care tu...

— Eu ce?

— Îl cunoști — și poate ai o părere bună despre el.

— Nu-i cunosc pe domnii de aici. De-abia am schimbat o vorbă cu vreunul dintre ei; cât despre ceea ce cred eu despre ei, pe unii îi consider respectabili și impozanți și între două vârste, iar pe alții tineri, chipeși, îndrăzneți și plini de viață; dar cu siguranță, toți sunt liberi să primească zâmbetele pe care le

doresc, fără ca eu să socotesc că asta are vreo importanță pentru mine.

— Nu-i cunoști pe domnii de aici? De-abia ai schimbat o vorbă cu vreunul dintre ei? Poți să spui asta și despre stăpânul casei?

— El nu e aici.

— O remarcă profundă! O ocolire abilă! A plecat azi-dimineață la Millcote și o să se întoarcă în seara asta sau poate mâine; asta îl exclude de pe lista cunoștințelor tale — îl face inexistent?

— Nu, dar nu văd ce legătură are domnul Rochester cu subiectul pe care l-ai deschis.

— Vorbeam de doamnele care zâmbesc în ochii domnilor, iar în ultimul timp atât de multe zâmbete s-au revărsat în ochii domnului Rochester, încât ei s-au umplut ca două cupe ce stau să dea pe afară — n-ai băgat de seamă asta?

— Domnul Rochester are dreptul să se bucure de compania invitaților săi.

— Nu există nici o îndoială în privința acestui drept: dar n-ai observat până acum că dintre toate poveștile spuse aici despre căsătorie, domnul Rochester a avut parte de cele mai multe și mai însuflețite?

— Ardoarea celui ce ascultă îndeamnă limba povestitorului.

Am spus aceste cuvinte mai mult pentru mine, decât pentru țigancă, ale cărei cuvinte, voce și atitudine ciudate mă învăluiseră într-un soi de vis. De pe buzele ei ieșeau mereu fraze neașteptate, până ce mă simții înfășurată într-un vâl amăgitor; și mă întrebam ce spirit nevăzut se cuibărise lângă inima mea de atâtea săptămâni, privindu-i mișcările, atent la fiecare bătaie.

— Ardoarea celui ce ascultă! repetă ea. Da, domnul Rochester a stat ore în șir cu urechea aplecată spre buzele încântătoare cărora le făcea atâta plăcere să vorbească; iar domnul Rochester era atât de dornic să audă și părea atât de recunoscător pentru încântarea ce i se oferea! Ai observat asta?

— Recunoscător! Nu-mi aduc aminte să fi citit recunoștință pe fața lui.

— Să fi citit! L-ai cercetat, deci. Și ce ai citit, dacă nu recunoștință?

N-am spus nimic.

— Ai văzut dragoste — nu-i așa? — Și, privind în viitor, l-ai văzut căsătorit și pe mireasa lui fericită?

— Hm! Nu chiar. Priceperea ta de vrăjitoare dă greș uneori.

— Ce dracu' ai văzut atunci?

— Nu contează; am venit aici să întreb, nu să răspund. Se știe că domnul Rochester urmează să se însoare?

— Da — cu frumoasa domnișoară Ingram.

— Curând?

— Aparențele ar îndreptăți această concluzie; și, fără îndoială (deși, cu o îndrăzneală pentru care trebuie să fiu certată, pari să te îndoiești de asta), vor fi o pereche cu desăvârșire fericită. Cu siguranță el trebuie să iubească o tânără atât de frumoasă, de nobilă, de spirituală și talentată; și probabil că și ea îl iubește — sau, dacă nu pe el, cel puțin punga lui. Știu că ea consideră proprietatea Rochester o afacere deosebit de bună; deși (să mă ierte Dumnezeu!) i-am spus ceva în sensul acesta acum vreo oră și asta a făcut-o să devină surprinzător de serioasă — colțurile gurii i s-au lăsat în jos cu jumătate de deget. L-aș sfătui pe pretendentul ei cu fața smeadă să fie atent: dacă apare un altul, cu o avere mai mare, a încurcat-o!

— Dar, mamă, n-am venit aici să aflui soarta domnului Rochester. Am venit să o aud pe a mea — și încă nu mi-ai spus nimic.

— Soarta ta e încă nesigură: când ți-am cercetat chipul, am văzut că o trăsătură o contrazicea pe alta. Șansa ți-a dat o măsură de fericire — asta o știu. Am știut-o înainte să vii aici în seara asta. Ți-a pus cu grijă deoparte. Am văzut-o făcând-o asta. Depinde de tine să întinzi mâna și să o iei; dar dacă o vei face sau nu, acesta este lucrul pe care-l cântăresc acum. Îngenunchează din nou pe covoraș.

— Nu mă ține prea mult, mă dogorește focul.

Am îngenuncheat. Ea nu s-a aplecat spre mine, ci doar m-a privit lung, rezemată de spătarul scaunului, și a început să murmure:

— Flacăra îţi pâlpâie în ochi; ochii strălucesc precum roua; par blânzi şi plini de simţire; zâmbesc la flecăreala mea; sunt sensibili, în globul lor limpede, impresiile se perindă una după alta; când încetează a mai zâmbi, sunt trişti; o oboseală necunoscută apasă asupra pleoapelor: e descurajarea ce vine din singurătate. Privirea se întoarce; nu mai îndură cercetarea; pare să tăgăduiască, printr-o căutătură batjocoritoare, adevărul a ceea ce am descoperit deja — să nu recunoască nici acuzaţia de sensibilitate, şi nici pe cea de amărăciune: mândria şi rezerva sa nu fac decât să-mi întărească părerea. Ochii sunt tocmai potriviţi... Cât despre gură, îi face plăcere uneori să râdă: este dispusă să dezvăluie tot ceea ce mintea imaginează; deşi aş îndrăzni să spun că va tăcea în privinţa experienţelor inimii. Nobilă şi flexibilă, nu a fost făcută să se strângă în tăcerea eternă a singurătăţii — e o gură care poate să vorbească mult şi să zâmbească des şi să arate afecţiune pentru interlocutorul ei. Şi această trăsătură este favorabilă... Nu văd nici un duşman al unui deznodământ fericit, cu excepţia frunţii. Şi această frunte pretinde să spună: „Pot trăi singură, dacă demnitatea şi împrejurările îmi cer s-o fac. Nu trebuie să-mi vând sufletul pentru a cumpăra fericire. Am o comoară interioară, cu care m-am născut, care poate să mă țină în viaţă când toate plăcerile din afară îmi sunt refuzate sau oferite la un preţ pe care nu-l pot plăti. Fruntea declară: „Raţiunea stă fermă şi ţine frâiele¹ şi nu va lăsa sentimentele să ţâşnească şi să o împingă către abisurile sălbatice. Patimile pot să se întărească² cu furie, ca nişte adevărate păgâne ce sunt; iar dorinţele pot închipui tot soiul de lucruri deşarte; dar judecata tot va avea ultimul cuvânt în orice dispută şi votul decisiv în orice hotărâre. Vântul puternic, cutremurele şi focul pot trece pe lângă mine; dar eu voi urma călăuzirea

¹ Cf. Watts: „Lasă înţelepciunea să le țină în frâu [patimile] înainte să devină îndărătnice şi nesupuse, ca să le poţi conduce cu folos, ca pe un cal îmblânzit, pe diferitele cărări ale vieţii omeneşti, şi să te poarte către îndatorire şi fericire” (*op. cit.* secţiunea XXIV).

² Cf. *Psalmi*, 2:1 — „Pentru ce se întărită neamurile şi pentru ce cugetă popoarele lucruri deşarte?”

acelui susur blând și subțire¹ care tălmăcește poruncile conștiinței.”

...Ai dreptate, frunte; dorința ta va fi respectată. Mi-am conturat planurile — pe care le consider bune — și în ele am urmat cererile conștiinței, sfaturile rațiunii. Știu cât de curând va păli tinerețea, iar floarea se va ofili dacă în cupa de fericire oferită s-ar găsi chiar și o singură rămășiță de rușine sau o urmă de căință; și nu vreau sacrificiu, mâhnire, moarte — nu sunt pe gustul meu. Vreau să susțin, nu să distrug — să câștig recunoștința, nu să smulg lacrimi de sânge — nu, și nici lacrimi amare: răsplata mea trebuie să fie zâmbetele, dezmiertările, plăcerile dulci — asta îmi doresc. Dar cred că aiurez într-un fel de splendid delir. Aș vrea să prelungesc acest moment *ad infinitum*; dar nu îndrăznesc. Până acum m-am stăpânit pe deplin. Mi-am jucat rolul așa cum mi-am jurat că o voi face; dar să continui m-ar pune la încercare dincolo de puterile mele. Ridică-te, domnișoară Eyre; pleacă acum; „comedia s-a isprăvit”².

Unde mă aflu? Eram trează sau dormeam? Visasem? Încă mai visam? Glasul bătrânei se schimbase: accentul, gesturile, toate îmi erau la fel de familiare ca și propriul meu chip în oglindă — la fel ca și cuvintele rostite de propria mea limbă. M-am ridicat, dar nu am plecat. Am privit-o, am ațâțat focul și am privit-o din nou: dar ea își trase mai bine boneta și legătura pe față și din nou îmi făcu semn să plec. Flacăra lumină mâna întinsă spre mine: stârnită acum și atentă să descopăr lucruri noi, am observat imediat acea mână. Nu era mâna zbârcită a unei bătrâne, ci era plină și suplă, cu degete netede; un inel lat scânteia pe degetul mic; și, aplecându-mă înainte, m-am uitat la el și am văzut o piatră pe care o mai văzusem de o sută de ori până atunci. I-am privit din nou fața, care acum nu se mai ferea —

¹ Cf. *1 Regi*, 19:11—12. Dumnezeu îi trimite lui Ilie mai întâi un vânt puternic, apoi un cutremur: „Și după cutremurul de pământ, a venit un foc: Domnul nu era în focul acela. Și după foc, a venit un susur blând și subțire” (vocea lui Dumnezeu).

² Cf. *1 Henric IV*, II, IV, 467 — probabil că și Thackeray și-a amintit de acest pasaj în ultimele cuvinte din *Bălciul deșertăciunilor*.

dimpotrivă, boneta era scoasă, legătura înlăturată, capul aplecat spre mine.

— Ei bine, Jane, mă recunoști? întrebă vocea atât de familiară.

— Scoateți-vă doar pelerina roșie, domnule, și apoi...

— Dar mi s-a înnodat șnurul — ajută-mă.

— Rupeți-l, domnule.

— Așa, atunci — „În lături, veșminte de-mprumut!”¹

Și domnul Rochester își scoase hainele în care se deghizase.

— Oh, domnule, ce idee ciudată!

— Dar bine dusă până la capăt, nu? Ce crezi?

— Cu doamnele v-ați descurcat probabil bine.

— Dar nu și cu dumneata?

— Cu mine n-ați jucat rolul unei țigănci.

— Dar ce rol am jucat? Propriul meu rol?

— Nu, unul de neînțeles. Pe scurt, cred că ați încercat să mă zăpăciți. Mi-ați spus lucruri fără noimă ca să mă faceți să spun și eu lucruri fără noimă. Nu e deloc cinstit, domnule.

— Mă ierți, Jane?

— Nu pot să vă răspund până nu mă gândesc la tot ce s-a spus aici. Dacă ajung la concluzia că nu am spus prostii prea mari, o să încerc să vă iert; dar nu a fost corect.

— Oh, dar ai fost foarte chibzuită — foarte prudentă, cu foarte mult bun-simț.

Am reflectat și mi-am spus că, în general, așa fusesem. M-am liniștit — într-adevăr, fusesem prudentă chiar de la începutul întrevederii. Bănuisem o înșelătorie. Știam că țigăncile și ghicitoarele nu vorbeau așa cum vorbise această așa-zisă bătrână; în plus, observasem că își prefăcea vocea, îi simțisem grija de a-și ascunde trăsăturile. Gândul mi se îndreptase spre Grace Poole, acea enigmă, acel mister al tuturor misterelor, așa cum o consideram eu. Dar nu mă gândisem nici o clipă la domnul Rochester.

— Ei bine, spuse el, la ce te gândești? Ce înseamnă zâmbetul acesta grav?

¹ *Regele Lear*, III, IV, 107.

— Uimire pentru gândul pe care l-ați avut și mulțumire pentru cum m-am purtat, domnule. Bănuiesc că acum îmi îngăduiți să plec.

— Nu. Mai stai puțin și spune-mi ce face lumea din salon.

— Cred că discută despre țigancă.

— Stai jos, stai jos! — vreau să aud ce-au spus despre mine.

— Ar fi mai bine să nu mai stau, domnule, trebuie să fie aproape unsprezece. Oh! Știați, domnule Rochester, că după ce ați plecat azi-dimineață, a sosit un străin?

— Un străin! Nu, cine e? Nu așteptam pe nimeni — a plecat?

— Nu. A zis că vă cunoaște de mult timp și că poate să-și ia libertatea să rămână aici până ce vă întoarceți.

— Poate pe dracu! A spus cum îl cheamă?

— Numele lui e Mason, domnule, și vine din Antile, cred că din Spanish Town, din Jamaica.

Domnul Rochester stătea în picioare lângă mine; mă luase de mână, ca și cum ar fi vrut să mă conducă spre un scaun. Când i-am răspuns la întrebare, m-a strâns convulsiv de încheietura mâinii, zâmbetul îi îngheță pe buze și mi s-a părut că i s-a tăiat răsufarea.

— Mason! — Antile! spuse el, pe tonul pe care un automat ar fi putut rosti singurele cuvinte pe care le știa. Mason! — Antile! repetă el de trei ori, devenind tot mai cenușiu la față; părea că nici nu-și dă seama de ceea ce face.

— Vă e rău, domnule? întrebai eu.

— Jane, am primit o lovitură — am primit o lovitură, Jane! Se clătină.

— Sprijiniți-vă de mine, domnule.

— Jane, mi-ai mai oferit o dată umărul; lasă-mă să mă sprijin acum de el.

— Da, domnule, da. Și de brațul meu.

Se așeză și mă trase lângă el. Cuprinzându-mi mâna în mâinile lui, începu să mi-o mângâie, privindu-mă, în același timp, cu ochi tulburați și deznădăjduiți.

— Mica mea prietenă! spuse el. Aș vrea să mă aflu acum pe o insulă liniștită, doar cu dumneata, să las departe de mine toate necazurile și pericolele și amintirile urâte.

— Pot să vă ajut, domnule? Mi-aș da și viața să vă fiu de ajutor.

— Jane, dacă o să am nevoie de ajutor, la dumneata o să-l caut — îți promit.

— Mulțumesc, domnule. Spuneți-mi ce să fac — o să încerc, cel puțin.

— Adu-mi acum, Jane, un pahar cu vin din sufragerie; cred că toată lumea e acolo la masă; și spune-mi dacă Mason e cu ei și ce face.

M-am dus. I-am găsit pe toți invitații luând cina în sufragerie, așa cum spusese domnul Rochester. Nu erau așezați la masă — mâncarea era pusă pe bufet; fiecare își luase ce dorise și acum stăteau în grupuri, cu farfuriile și paharele în mână. Toată lumea părea veselă — râsetele și discuțiile erau pline de însuflețire. Domnul Mason stătea în picioare lângă foc, discutând cu colonelul Dent și soția sa, și părea la fel de vesel ca toți ceilalți. Am umplut un pahar cu vin (am văzut-o pe domnișoara Ingram privindu-mă încruntată, considerând — aș zice — că îmi luam o libertate prea mare) și m-am întors în bibliotecă.

Paloarea domnului Rochester dispăruse și părea din nou ferm și aspru. Îmi luă paharul din mână.

— În sănătatea ta, spirit ocrotitor! spuse el; bău vinul și-mi dădu paharul înapoi. Ce fac ceilalți, Jane?

— Râd și vorbesc, domnule.

— Nu par gravi și misterioși, ca și cum ar fi auzit ceva ciudat?

— Deloc, sunt plini de glume și veselie.

— Și Mason?

— Și el râde.

— Dacă toți oamenii ăștia ar veni la mine să mă scuipe, ce ai face, Jane?

— I-aș da afară din cameră, domnule, dacă aș putea.

El zâmbi ușor.

— Dar dacă m-aș duce eu la ei și ei doar m-ar privi cu răceală și ar murmura între ei cu dispreț, iar apoi ar pleca, părăsindu-mă unul câte unul, ce-ai face? Ai pleca și tu cu ei?

— Cred că nu, domnule. Mi-ar face mai multă plăcere să rămân cu dumneavoastră.

— Să mă alini?

— Da, domnule, să vă alin, pe cât de bine pot.

— Și dacă te-ar condamna că-mi rămâi credincioasă?

— Probabil că eu nu aș ști nimic despre condamnarea lor; iar dacă aș ști, nu mi-ar păsa de ea.

— Atunci, ai putea înfrunta disprețul tuturor de dragul meu?

— Aș putea să-l înfrunt de dragul oricărui prieten care merită devotamentul meu; așa cum sunt sigură că și dumneavoastră îl meritați.

— Acum întoarce-te în cameră; apropie-te încet de Mason și șoptește-i la ureche că domnul Rochester s-a întors și vrea să-l vadă; adu-l aici și apoi pleacă.

— Da, domnule.

I-am îndeplinit porunca. Toți m-au privit lung pe când treceam printre ei. L-am căutat pe domnul Mason, i-am transmis mesajul și am ieșit din încăpere urmată de el. L-am condus în bibliotecă și apoi am urcat în camera mea.

Mult mai târziu, după ce mă întinsesem deja de ceva timp în pat, i-am auzit pe invitați intrând în camerele lor. Am deslușit vocea domnului Rochester și l-am auzit spunând:

— Pe aici, Mason, asta e camera ta.

Părea bine dispus și tonul vesel m-a liniștit. Curând am adormit.

CAPITOLUL V

UITASEM SĂ-MI TRAG PERDEAUA, așa cum făceam de obicei, și nici nu închiseseam oblonul. Și astfel, cum era o noapte frumoasă — când luna plină și strălucitoare ajunsese pe cer în dreptul geamului și se uită spre mine prin ochiurile descoperite, superba ei privire mă trezi. Deșteptându-mă în toiul nopții, am deschis ochii pe discul ei — alb-argintiu și limpede precum cleștarul. Era frumos, dar prea solemn; m-am ridicat pe jumătate și am întins mâna să trag perdeaua.

Dumnezeule! Ce țipăt!

Noaptea — liniștea ei — tihna ei — fură sfâșiate de un sunet sălbatic, ascutit, pătrunzător, care răsună dintr-un capăt în altul al casei.

Pulsul mi se opri; inima încetă să-mi mai bată; brațul întins rămase nemișcat, paralizat. Țipătul se stinse și nu mai reveni. Într-adevăr, făptura care scosese acel strigăt înfiorător nu-l mai putea repeta prea curând: nici măcar condorul cu cele mai lungi aripi din Anzi n-ar fi putut, de două ori la rând, să scoată un asemenea țipăt din norul ce-i învăluia cuibul. Făptura care se manifesta astfel trebuia să se odihnească înainte să repete efortul.

Venea de la al treilea cat — căci se auzise de sus. Și acum tot de sus — da, chiar deasupra camerei mele — am auzit o luptă: după zgomot, părea o luptă pe viață și pe moarte; și o voce pe jumătate înăbușită strigă repede, de trei ori:

— Ajutor! Ajutor! Ajutor! Apoi: Nu vine nimeni?

Iar pe când loviturile de picioare și zguduieile deveneau tot mai sălbatice, am distins, prin tavan:

— Rochester! Rochester! Pentru numele lui Dumnezeu, vino!

O ușă se deschise: cineva alergă sau se năpusti, prin coridor. Un alt pas apăsător se auzi deasupra și ceva căzu jos; apoi se lăsă tăcerea.

Mă îmbrăcasem, deși tremuram toată de groază; am ieșit din cameră. Toată lumea se trezise — în fiecare dormitor se auzeau exclamații, murmure încărcate de spaimă; ușă după ușă se deschidea; cineva scoase capul în coridor, apoi altul și coridorul se umplu. Domnii și doamnele își părăsiseră paturile și toți întrebau confuz: „Oh! Ce e?” — „Cine e rănit?” — „Ce s-a întâmplat?” — „Aduceți o lumânare!” — „Arde undeva?” — „Au venit hoții?” — „Unde să fugim?” Dacă nu ar fi fost lumina lunii, s-ar fi găsit într-un întineric deplin. Alergau încolo și-ncoace, se adunau în grupuri — unele doamne plângeau cu suspine, unii se împleticeau — era un haos de nedescris.

— Unde dracu-i Rochester? strigă colonelul Dent. Nu l-am găsit în patul lui.

— Aici! Aici! îi răspunse un alt strigăt. Liniștiți-vă cu toții, vin.

Și ușa de la capătul coridorului se deschise și domnul Rochester apăru cu o lumânare în mână; tocmai coborâse de la etajul al treilea. Una dintre doamne se repezi la el și îl prinse de braț — era domnișoara Ingram.

— Ce lucru îngrozitor s-a petrecut? spuse ea. Vorbește! Spune-ne imediat adevărul!

— Dar nu mă dărmățați și nici nu mă strângeți de gât! răspunse domnul Rochester, căci domnișoarele Eshton se agățau acum de el, iar cele două văduve, înfășurate în capote albe și largi, se năpustiră asupra lui ca niște vapoare cu toate pânzele desfăcute.

— Totul e-n ordine! — Totul e-n ordine! strigă el. Nu e decât o repetiție la *Mult zgomot pentru nimic*¹. Doamnelor, stați mai departe sau o să mă înfurii teribil.

Și arăta într-adevăr teribil — ochii lui negri scânteiau periculos. Făcu un efort să se calmeze și spuse.

— O servitoare a avut un coșmar, asta-i tot. E o persoană nervoasă și sensibilă: a luat visul drept apariția unei fantome sau ceva asemănător și de spaimă a început să țipe. Și acum trebuie să vă conduc înapoi în camerele dumneavoastră. Căci până nu se liniștește toată lumea, nu poate fi îngrijită. Domnilor, fiți buni și dați-le doamnelor un exemplu. Domnișoară Ingram, sunt convins că veți reuși să vă învingeți spaimele inutile. Amy și Louisa, întoarceți-vă în cuiburile voastre ca două turturele ce sunteți. Doamnele mele (către văduve), cu siguranță veți răci dacă mai stați în coridorul acesta înghețat.

Și așa, când măgulind, când ordonând, reuși în cele din urmă să-i trimită pe toți în dormitoarele lor. N-am așteptat să mă trimită și pe mine în cameră și m-am retras neobservată — la fel de neobservată cum ieșisem din ea.

Dar nu ca să mă culc; dimpotrivă, am început să mă îmbrac cu grijă. Sunetele care urmaseră țipătului și cuvintele rostite fuseseră probabil auzite doar de mine, căci ele veniseră din încăperea aflată deasupra camerei mele; dar ele mă convinseseră

¹ Comedie de William Shakespeare (1598).

că nu visul unei servitoare provocase acea spaimă ce cuprinsese întreaga casă și că explicația pe care o dăduse domnul Rochester fusese doar o invenție, pentru a-i liniști pe invitați. M-am îmbrăcat, deci, ca să fiu pregătită pentru orice posibilitate. După ce am fost gata, am rămas mult timp așezată lângă fereastră, privind afară la parcul tăcut și câmpurile argintii, și așteptând — fără să știu ce așteptam. Mi se părea că ceva trebuie să se întâmple după acel țipăt ciudat, după luptă și strigăt.

Dar liniștea reveni, toate murmurele și mișcările se stinseră treptat și după vreun ceas, conacul Thornfield era la fel de tăcut ca și un deșert. Se părea că somnul și noaptea puseseră din nou stăpânire peste tot. Luna începu să coboare — se pregătea să apună. Nu-mi plăcea să stau în frig și întuneric și m-am gândit că ar fi mai bine să mă întind în pat, așa îmbrăcată cum eram. Am plecat de la fereastră, pășind cât mai încet pe covor. Tocmai mă aplecasem să-mi scot pantofii, când o bătaie ușoară se auzi la ușă.

— E nevoie de mine? am întrebat eu.

— Ești trează? zise vocea pe care mă așteptam să o aud, cea a stăpânului meu

— Da, domnule.

— Și îmbrăcată?

— Da.

— Ieși din cameră, atunci, încet.

M-am supus. Domnul Rochester stătea în coridor, cu o lumânare în mână.

— Am nevoie de dumneata, spuse el. Vino pe aici, nu te grăbi și nu face zgomot.

Pantofii mei erau ușori — puteam pași la fel de tăcut precum o pisică. El străbătu coridorul, apoi o luă pe trepte în sus și se opri în coridorul scund și întunecat de la sinistrul cat al treilea. Eu îl urmasem și acum stăteam lângă el.

— Ai un burete în camera dumatăle? mă întrebă el în șoaptă.

— Da, domnule.

— Ai și săruri — săruri volatile?

— Da.

— Du-te și adu-le pe amândouă.

M-am întors în cameră, am căutat buretele pe lavoar, sărurile în sertar și am revenit la al treilea cat. El mă aștepta; ținea o cheie în mână; apropiindu-se de una dintre ușile mici și negre, o băgă în broască; apoi se opri și îmi spuse.

— Ți se face rău când vezi sânge?

— Nu cred — încă n-am fost pusă la încercare.

Am simțit un fior pe când îi răspundeam — dar nu de frig, și nici de slăbiciune.

— Dă-mi mâna, spuse el, nu trebuie să risc să te văd leșinată.

I-am dat mâna.

— Caldă și sigură, fu remarca lui.

Răsuci cheia și deschise ușa.

Am văzut o odaie pe care mi-am amintit că o mai văzusem și înainte, în ziua în care doamna Fairfax îmi arătase casa: pereții erau acoperiți cu o țesătură de goblen, care acum era ridicată într-o parte, dezvăluind o ușă atunci ascunsă. Ușa era deschisă și din încăperea aflată acolo se revărsa lumina; am auzit un sunet — ca un mârâit al unui câine care se luptă. Domnul Rochester puse lumânarea jos, îmi spuse „Așteaptă puțin!” și intră în încăpere. Fu întâmpinat de un hohot de râs puternic — zgomotos la început și terminându-se în chicotitul de spiriduș al lui Grace Poole — ha! ha! deci *ea* era acolo. Domnul Rochester aranjă ceva prin cameră, fără să vorbească, deși am auzit o voce joasă adresându-i-se. Apoi ieși și închise ușa în urma sa.

— Aici, Jane! spuse el.

Și m-am dus de partea cealaltă a unui pat mare, care, cu draperiile sale trase, ascundea o mare parte a camerei. Lângă capul patului se afla un fotoliu; în el era așezat un bărbat îmbrăcat, dar fără haină. Bărbatul stătea nemișcat, cu capul lăsat pe spate și cu ochii închiși. Domnul Rochester apropie lumânarea de el; în fața palidă, lipsită de viață, l-am recunoscut pe străin, pe domnul Mason; am mai văzut că avea cămașa îmbibată de sânge, într-o parte a pieptului și pe un braț.

— Ține lumânarea, spuse domnul Rochester, și eu o luai. Aduse un lighean cu apă de la lavoar. Ține asta, îmi zise el.

M-am supus. El luă buretele, îl muie în apă și șterse fața inertă; îmi ceru sticluta cu săruri și i-o duse la nări. Curând, domnul Mason deschise ochii și gemu. Domnul Rochester desfăcu ușor cămașa rănitului, ale cărui umăr și braț erau bandajate, și șterse sângele ce se prelingea.

— Sunt în pericol mare? murmură domnul Mason.

— Ei, aș! E doar o zgârietură. Nu te lăsa copleșit, omule, suportă! O să mă duc să-ți aduc un doctor; sper că până dimineată o să poți fi luat de aici. Jane! continuă el.

— Da, domnule?

— Va trebui să te las aici în cameră cu acest domn vreun ceas sau poate două; o să ștergi sângele cu buretele, dacă mai curge; dacă se simte sfârșit, o să-i duci la gură paharul ăla de apă de pe etajeră și sărurile la nas. Nu vorbești cu el sub nici un motiv — iar tu, Richard, o să fii în pericol de moarte dacă vorbești cu ea: deschide doar gura — agită-te — și nu răspund pentru urmări.

Bietul om gemu din nou; părea că nu îndrăznește să se miște; arăta aproape paralizat de frică — de moarte sau de altceva. Domnul Rochester îmi puse în mână buretele plin de sânge și eu începui să-l folosesc așa cum făcuse și el. Mă privi o clipă, apoi spuse: „Nu uita! — Nici un cuvânt!” și ieși din cameră. Am avut un sentiment ciudat când am auzit cheia scrâșnind în broască și zgomotul pașilor lui pierzându-se în noapte.

Iată-mă deci la al treilea cat al casei, încuiată într-una dintre celulele ei misterioase, cufundată în întuneric; cu o imagine palidă și însângărată sub ochii și mâinile mele și cu o ucigașă de care mă despărțea o singură ușă — da, asta era îngrozitor; restul îl puteam îndura, dar mă înfioram la gândul că Grace Poole s-ar fi năpustit asupra mea.

Dar trebuie să-mi îndeplinesc însărcinarea. Trebuie să am grijă de acest chip cadaveric — aceste buze vineții, tăcute, cărora li s-a interzis să se deschidă — acești ochi când închiși, când deschiși și privind rătăciți prin cameră, când ațintiți asupra mea și mereu împăienjeniți de negura groazei. Trebuie să-mi cufund iar și iar mâna în ligheanul cu sânge și apă și să șterg sângele ce se prelingea din rană. Trebuie să văd cum pâlpâiala

lumânării se stinge încet, cum umbrele se adâncesc pe tapiseria veche și înflorată din jurul meu și devin întuneric profund sub draperiile patului lat și străvechi și tremură ciudat pe ușile unui scrin mare, aflat în cealaltă parte a încăperii — pe a cărei parte din față, împărțită în douăsprezece tăblii, se află incrustate capetele celor doisprezece apostoli, fiecare înscris în tăblia sa ca într-o ramă; iar deasupra lor se înălțau un crucifix de abanos și un Crist muribund.

După cum întunericul aluneca prin cameră și raza de lumină pâlpâia tremurătoare, îl vedeam când pe doctorul cu barbă, Luca, ce-și înclina fruntea, când pe Sfântul Ioan cu părul lung fluturând, când fața demonică a lui Iuda, care se desprindea din tăblie și părea să prindă viață și să amenințe cu dezvăluirea celui mai mare trădător — Satan însuși — în forma supusului său.

Și în mijlocul tuturor acestor lucruri, trebuia să ascult și să pândesc — să ascult mișcările fiarei sălbătice sau ale demonului din bârlogul lui de alături. Dar după vizita domnului Rochester, părea încremenită: toată noaptea nu am auzit decât trei sunete, la trei intervale mari de timp — scârțâitul unui pas, o repetare de o clipă a mârâitului ca de câine și un geamăt adânc, omenesc.

Apoi mă tulburară propriile mele gânduri. Ce crimă era aceasta ce trăia întruchipată într-o ființă omenească în această mansardă singuratică și nu putea fi nici alungată, nici stăpânită de proprietar? Ce mister — care se dezvăluia când în foc și când în sânge, la cele mai adânci ore ale nopții? Ce creatură era asta care, luând forma și chipul unei femei, avea când vocea unui demon batjocoritor, când pe cea a unei păsări de pradă în căutare de stârvuri?

Și bărbatul acesta asupra căruia mă aplecam — acest străin obișnuit, tăcut —, cum de intrase în această pânză de păianjen a ororii? Și de ce se repezise Furia la el? Ce l-a făcut să-și îndrepte pașii către această parte a casei la o oră nepotrivită, când ar fi trebuit să doarmă în patul lui? Îl auzisem pe domnul Rochester dându-i o cameră de jos — ce l-a adus aici? Și de ce acum era atât de supus în fața violenței și trădării ce se abătuseră asupra lui? De ce acceptase atât de liniștit ascunzătoarea pe care i-a

impus-o domnul Rochester? *De ce* impusese domnul Rochester această tăinuire? Oaspetele său fusese atacat, iar înainte se urzise chiar asupra propriei lui vieți; iar el învăluia în tăcere și cufunda în uitare ambele fapte. Și apoi, am văzut că domnul Mason era supus în fața domnului Rochester, că voința aprigă a celui din urmă stăpânea total inerția primului: cele câteva cuvinte rostite de cei doi m-au convins de asta. Era limpede că în întâlnirile lor dinainte, starea pasivă a unuia fusese de obicei influențată de energia activă a celuilalt: de unde atunci disperarea domnului Rochester când a aflat de sosirea domnului Mason? De ce doar simpla pomenire a numelui acestui individ supus — pe care cu un singur cuvânt îl putea controla ca pe un copil — căzuse asupra lui, în urmă cu câteva ore, la fel cum cade fulgerul asupra unui stejar?

Oh, nu-i puteam uita privirea și paloarea când îmi șoptise: „Jane, am primit o lovitură — am primit o lovitură, Jane!” Nu puteam uita cum îi tremura brațul așezat pe umărul meu: și nu era un lucru mărunț ceea ce putea îngenunchea astfel spiritul hotărât și înfiora trupul vîguros al lui Fairfax Rochester. „Când vine? Când vine?” strigai îi sinea mea, pe când noaptea se prelungea, iar pacientul meu sîngerînd se sfârșea, gema, îi era tot mai rău; și nici zorile, și nici doctorul nu mai veneau. Iar și iar dusesem paharul cu apă la buzele albe ale lui Mason; iar și iar îi oferisem sărurile înviorătoare, dar eforturile mele păreau zadarnice — fie suferința fizică sau mintală, fie pierderea de sânge ori toate trei combinate îl secătuiau rapid de putere. Gema atît de tare și părea atît de slăbit, îngrozit și pierdut, încât mă temeam că o să moară și n-o să-i pot nici măcar vorbi!

Lumânarea, arsă până la capăt, se stinse în cele din urmă; odată cu ultimele ei pîlpîiri, am zărit dungi de lumină cenușie tivind draperia de la fereastră — deci se apropiau zorile. Curînd l-am auzit pe Pilot lătrînd departe, jos, în cușca lui din curte, și speranța a renăscut. Și nu fără motiv — cinci minute mai târziu, scrîșnetul cheii răsucite în broască m-a anunțat că veghea mea luase sfîrșit. Nu putea să fi durat mai mult de două ceasuri — și totuși, multe săptămîni mi s-au părut mai scurte.

Domnul Rochester intră, însoțit de medicul pe care plecase să-l aducă.

— Și-acum, Carter, îi spuse el, fii cu băgare de seamă: îți dau o jumătate de oră ca să cureți rana, să o bandajezi și să-l duci pe pacient jos.

— Dar poate fi mișcat, domnule?

— Fără nici o îndoială: nu e nimic serios; e doar nervos, trebuie îmbărbătat. Hai, apucă-te de treabă.

Domnul Rochester trase draperia groasă și ridică storurile de olandă, pentru a lăsa să pătrundă lumina de afară; și am fost surprinsă și bucuraoasă să văd cât de mult se luminase, ce dungi trandafirii începeau să învieze cerul înspre răsărit. Apoi se apropie de Mason, de care doctorul se ocupa deja.

— Ei bine, prietene, cum te simți? întrebă el.

— Mă tem că m-a terminat, veni răspunsul sleit.

— Ba deloc! — Curaj! În două săptămâni n-o să mai simți nimic; ai pierdut puțin sânge, doar atât. Carter, asigură-l că nu-i nici o primejdie.

— Pot să fac asta cu toată sinceritatea, spuse Carter, care desfăcuse acum bandajele, doar că aș fi preferat să mă aduci aici mai curând — nu ar fi sângerat atât — dar ce-i asta? Carnea de pe umăr este și sfâșiată, nu doar tăiată. Rana asta nu a fost făcută de un cuțit — aici au fost niște dinți!

— M-a mușcat, murmură Mason. S-a înfipt în mine ca o tigroaică atunci când Rochester i-a luat cuțitul din mână.

— Nu trebuia să te lași copleșit — trebuia să te lupți cu ea, spuse domnul Rochester.

— Dar în asemenea condiții, ce poți face? replică Mason. Oh, a fost îngrozitor! adăugă el, înfiorându-se. Și nu mă așteptam la asta: părea atât de liniștită la început.

— Te-am avertizat, fu răspunsul prietenului său. Ți-am spus — fii precaut când te apropii de ea. Și-apoi ar fi trebuit să aștepti până dimineață și să mă iei cu tine: a fost o nebunie să încerci să o vezi în noaptea asta, și singur.

— Credeam că o să fac un lucru bun.

— Credeai! Credeai! Da, mă enervez când te aud vorbind așa; dar oricum, ai suferit și se pare că vei suferi destul pentru că nu mi-ai ascultat sfatul; așa că n-o să mai spun nimic. Carter — grăbește-te! grăbește-te! O să răsară curând soarele și trebuie să-l văd plecat de aici.

— Imediat, domnule, umărul e deja bandajat. Trebuie să mă ocup și de rana din braț — cred că și acolo și-a-nfipt dinții.

— Mi-a supt tot sângele — zicea că o să-mi sece inima, spuse Mason.

L-am văzut pe domnul Rochester înfiorându-se: o expresie clară de dezgust, groază și ură i-a strâmbat fața aproape deformându-i-o; dar tot ce spuse fu:

— Haide, taci, Richard, și nu te mai sinchisi de bolboroselile ei; nu le mai repeta.

— Aș vrea să le pot uita, fu răspunsul.

— O să le uiți când o să pleci din țară; când o să te întorci în Spanish Town, o să te poți gândi la ea ca fiind moartă și îngropată — sau mai degrabă nu trebuie să te gândești la ea deloc.

— E imposibil să uit noaptea asta.

— Ba nu-i imposibil: fii tare, omule. Acum două ceasuri credeai că ești mort de-a binelea, iar acum ești cât se poate de viu și vorbești. Uite! Carter a terminat cu tine sau pe aproape; o să te aranjez într-o clipă. Jane (se întoarse către mine pentru prima oară după ce revenise în cameră), ia cheia asta: du-te jos în dormitorul meu și intră în camera mea de toaletă; deschide sertarul de sus al garderobului și scoate o cămașă curată și o cravată; adu-le aici — și fii iute!

M-am dus, am căutat încăperea pe care o menționase, am găsit lucrurile cerute și m-am întors cu ele.

— Acum, spuse el, du-te de cealaltă parte a patului cât timp îl aranjez puțin; dar nu pleca din cameră, s-ar putea să mai fie nevoie de dumneata.

M-am retras unde mi-a spus.

— Era cineva treaz când ai coborât, Jane? întrebă curând domnul Rochester.

— Nu, domnule, totul era tăcut.

— O să te scoatem cu grijă de aici, Dick; și va fi mai bine, atât pentru tine, cât și pentru biata ființă de alături. M-am chinuit atâta să nu se afle nimic și nu mi-ar plăcea să iasă totul la iveală acum. Haide, Carter, ajută-l să-și pună jiletca. Unde ți-ai lăsat haina îmblănită? Nu poți merge nici o milă fără ea, știi bine, în afurisitul ăsta de frig. În camera ta? — Jane, fugi jos, în camera domnului Mason — cea de lângă a mea — și adu haina pe care o s-o vezi acolo.

Din nou am fugit și din nou m-am întors, aducând o manta imensă, căptușită cu blană.

— Acum am o altă sarcină pentru dumneata, îmi spuse neobositul meu stăpân. Trebuie să te duci din nou în camera mea. Ce noroc că porți pantofi de catifea, Jane! — un mesager încălțat în ghetе nu s-ar fi descurcat niciodată în această împrejurare. Trebuie să deschizi sertarul din mijloc de la masa mea de toaletă și să iei o sticlă și un păhărel pe care le vei găsi acolo — repede!

Am zburat într-acolo și înapoi, aducând repede ce îmi ceruse.

— Bun! Acum, doctore, o să-mi iau libertatea de a-i administra eu însumi o doză — pe propria mea răspundere. Am primit acest leac la Roma, de la un șarlatan italian — un tip pe care dumneata l-ai fi luat la bătaie, Carter. Nu e ceva ce poate fi folosit oricând, dar în unele împrejurări este bun — ca acum, de pildă. Jane, puțină apă.

Îmi întinse păhărelul și eu l-am umplut pe jumătate cu apă din sticla de pe lavoar.

— Ajunge — acum umezește gura sticlei.

Am făcut cum mi-a spus; el a măsurat douăsprezece picături dintr-un lichid purpuriu și i-a întins paharul lui Mason.

— Bea, Richard, o să-ți dea pentru vreun ceas curajul care-ți lipsește.

— Dar n-o să-mi facă rău?

— Bea! Bea! Bea!

Domnul Mason se supuse, căci era în mod clar inutil să se împotrivească. Era îmbrăcat acum; arăta încă palid, dar nu mai

era plin de sânge și murdar. Domnul Rochester îl lăsă să rămână așezat timp de trei minute după ce înghițise leacul, apoi îl apucă de braț.

— Acum sunt sigur că te poți ridica, spuse el, încearcă.

Rănitul se ridică.

— Carter, sprijină-l de cealaltă subsoară. Înveselește-te, Richard! Fă un pas — așa!

— Mă simt într-adevăr mai bine, remarcă domnul Mason.

— Sunt convins că te simți. Acum, Jane, ia-o înaintea noastră către scara de serviciu; deschide zăvorul la ușa laterală și spune-i vizitiului pe care o să-l găsești în curte — sau afară, căci i-am spus să nu vină cu roțile lui zgomotoase pe caldarâm — să fie pregătit, că venim. Și, Jane, dacă cineva s-a trezit deja, vino la scară și tușește ușor.

Era acum cinci și jumătate și soarele se pregătea să răsară; dar bucătăria era încă tăcută și întunecată. Ușa laterală era zăvorâtă; am deschis-o cât mai încet posibil. Curtea era învăluită în liniște, dar porțile erau larg deschise și în fața lor se afla o trăsură cu caii gata înhămați, iar vizitiul așezat pe capră. M-am apropiat de el și i-am spus că domnii veneau; el a dat din cap; apoi m-am uitat cu atenție în jur și am ascultat. Liniștea din zori domnea pretutindeni; draperiile erau încă trase la ferestrele din camerele servitorilor; păsărelele ciripeau în copacii încărcăți de flori din livadă, ale căror ramuri se lăsau ca niște ghirlande albe peste zidul ce închidea o latură a curții; caii de trăsură se auzeau din când în când lovind cu copitele în grajduri; restul era învăluit în tăcere.

Acum apărură cei trei bărbați. Mason, sprijinit de domnul Rochester și de doctor, părea să meargă destul de ușor; îl ajutară să se urce în trăsură; Carter îl urmă.

— Ai grijă de el, îi spuse domnul Rochester doctorului, și ține-l acasă la dumneata până se face bine. O să vin peste vreo două zile să văd cum se simte. Richard, cum îți e?

— Aerul proaspăt mă înviorează, Fairfax.

— Lasă fereastra deschisă pe partea lui, Carter; nu bate vântul — la revedere, Dick.

— Fairfax!

— Ei, ce e?

— Îngrijește-o, poartă-te cu ea cât se poate de blând, fii...

Se opri și izbucni în plâns.

— Fac tot ce pot; am făcut-o și o s-o fac mereu, fu răspunsul.

Închise ușa trăsurii și aceasta se îndepărtă.

— Dar mă rog lui Dumnezeu să se sfârșească odată toate astea! adăugă domnul Rochester, pe când închidea și punea zăvorul la porțile grele.

După ce termină, se îndreptă cu pași înceți și pierdut în gânduri către o portiță din zidul ce mărginea livada. Presupunând că nu mai avea nevoie de mine, mă pregăteam să mă întorc în casă; dar l-am auzit strigând din nou: „Jane!” Deschisese poarta și stătea în pragul ei, așteptându-mă.

— Vino câteva clipe aici unde e aerul proaspăt, zise el. Casa aia e ca o temniță — nu ți se pare?

— Mi se pare un conac superb, domnule.

— Fascinația lipsei de experiență îți acoperă ochii, răspunse el, și o vezi printr-un vâl fermecat: nu poți desluși că aurul este mâl și draperiile de mătase pânze de păianjen; că marmura este o gresie sordidă, iar lemnăria lustruită doar lemn crăpat și scoarță de copac solzoasă. Dar *aici* (și arătă spre locul plin de verdeață în care intrasem), aici totul este adevărat, dulce și pur.

Porni alene pe o alee mărginită de meri și peri și cireși pe o parte, iar pe cealaltă de un strat plin de tot soiul de flori care umpleau grădinile de odinioară: garofițe, primule, panseluțe amestecate cu pelin, trandafiri sălbatici și tot felul de plante aromatice. Erau atât de proaspete acum, după atâtea zile de ploi repezi și cer înnorat de aprilie, urmate de o frumoasă dimineață de primăvară: soarele tocmai urca pe cerul de la răsărit, presărat cu nori rotunzi, iar razele lui luminau copacii încărcăți de rouă și flori ai livezii și cădeau pe aleile tăcute de sub ei.

— Jane, vrei o floare?

Culese un trandafir pe jumătate îmbobocit, primul apărut în tufă, și mi-l întinse.

— Mulțumesc, domnule.

— Îți place răsăritul ăsta de soare, Jane? Cerul ăsta cu norii lui înalți și luminoși, care cu siguranță se vor risipi când aerul va încălzi această atmosferă liniștită și înmiresmată?

— Da, foarte mult.

— Ai petrecut o noapte ciudată, Jane.

— Da, domnule.

— Care ți-a luat culoarea din obraji — ți-a fost frică atunci când te-am lăsat singură cu Mason.

— Mi-a fost frică să nu vină cineva din camera alăturată.

— Dar încuiasem ușa — aveam cheia în buzunar: aș fi fost un păstor fără minte dacă aș fi lăsat un miel — mielul meu preferat — atât de aproape de bârlogul lupului, fără apărare: erai în siguranță.

— Grace Poole va continua să stea aici, domnule?

— Oh, da! Nu-ți mai bate capul cu ea — scoate-ți-o din minte.

— Dar mi se pare că viața dumneavoastră nu e în siguranță cât timp ea e aici.

— Nu te teme — o să am grijă.

— Primejdia de care vă temeți azi-noapte a trecut acum, domnule?

— Nu pot garanta asta până ce Mason nu părăsește Anglia; și nici măcar atunci. Pentru mine, Jane, viața înseamnă să stau pe pojghița subțire de la suprafața unui vulcan care poate oricând să crape și să scuie foc.

— Dar domnul Mason pare un om ușor de condus; e limpede că aveți o influență deosebit de mare asupra lui: n-o să vă sfideze niciodată și nici n-o să vă facă rău dinadins.

— Oh, nu! Mason n-o să mă sfideze niciodată, și nici n-o să-mi facă rău cu bună știință — dar ar putea la un moment dat, fără să vrea, printr-un cuvânt nesocotit, să mă lipsească dacă nu de viață, cel puțin de fericire pentru totdeauna.

— Spuneți-i să fie atent, domnule — arătați-i de ce vă temeți și îndrumați-l cum să ocolească primejdia.

Râse sardonice, îmi luă repede mâna și tot atât de repede îi dădu drumul.

— Dacă aş putea face asta, prostuţo, unde ar mai fi primejdia? Nimicită într-o clipă. De când îl ştiu pe Mason, n-a trebuit decât să-i spun: „Fă asta” şi lucrul s-a făcut. Dar în cazul ăsta nu pot să-i dau un ordin, nu pot să-i spun: „Ai grijă să nu-mi faci rău, Richard”; căci trebuie neapărat să nu ştie că-mi poate aduce răul. Te uiţi la mine nedumerită şi o să te mai nedumiresc încă. Eşti mica mea prietenă, nu?

— Îmi place să vă fiu de folos, domnule, şi să îndeplinesc ordinele care sunt corecte.

— Chiar aşa, văd că o faci. Văd o mulţumire sinceră în mersul şi înfăţişarea dumitale, în ochi şi expresie, ori de câte ori mă ajuţi şi-mi faci pe plac — lucrând pentru mine şi cu mine în ceea ce — aşa cum e caracteristic pentru tine — spui că e „corect”; căci dacă ţi-aş cere să faci ceva ce ai considera greşit, nu ar mai exista pasul ăsta sprinten, zelul plin de îndemânare, privirea plină de viaţă şi chipul însufleţit. Prietena mea s-ar întoarce atunci spre mine, liniştită şi palidă, şi ar spune: „Nu, domnule, e imposibil: nu pot face asta pentru că nu e corect” şi ar deveni neînduplecată precum o stea ce nu se poate clinti. Ei bine, şi dumneata ai o putere asupra mea, şi poţi să-mi faci rău; dar nu îndrăznesc să-ţi spun care e punctul meu vulnerabil, ca nu cumva, deşi îmi eşti credincioasă şi prietenă, să mă străpungi pe loc.

— Dacă nu trebuie să vă temeţi de domnul Mason mai mult decât de mine, atunci sunteţi pe deplin în siguranţă, domnule.

— Să dea Domnul să fie aşa! Uite, Jane, un frunzar — aşază-te!

Frunzarul era o boltă în zid, acoperită cu iederă, în care se afla o bancă. Domnul Rochester se aşeză, lăsându-mi şi mie loc; dar eu am rămas în picioare în faţa lui.

— Stai jos, spuse el, banca e suficient de mare pentru amândoi. Nu te codeşti să te aşezi lângă mine, nu? Crezi că nu e corect, Jane?

I-am răspuns luând loc: simţeam că nu ar fi fost înţelept să-l refuz.

— Acum, mica mea prietenă, în timp ce soarele soarbe roua — în timp ce toate florile din această bătrână grădină se trezesc şi se deschid, iar păsările îşi hrănesc cu hrana adunată de pe câmpul cu spinii, în timp ce albinele harnice îşi încep munca, o

să-ți prezint un caz ipotetic, pe care trebuie să te străduiești să-l vezi ca fiind al tău. Dar mai întâi, uită-te la mine și spune-mi că te simți în largul tău și că nu greșesc reținându-te aici sau că tu greșești rămânând.

— Nu, domnule, mi-e bine.

— Atunci, Jane, cheamă-ți în ajutor imaginația; închipuie-ți că n-ai mai fi o fată bine educată și disciplinată, ci un băiat nestăpânit, răsfățat încă din copilărie; închipuie-ți că te afli într-o țară străină îndepărtată; gândește-te că ai comis acolo o greșală capitală, nu contează de ce natură sau din ce motive, dar ale cărei consecințe te vor urmări întreaga viață și îți vor păta existența. Bagă de seamă, n-am spus o *crimă*; nu vorbesc de vărsare de sânge sau de orice altă faptă care l-ar putea aduce pe vinovat în fața justiției; cuvântul pe care-l folosesc este *greșală*. Urmările a ceea ce ai făcut devin în timp de nesuportat; iei măsuri pentru a obține o alinare — măsuri neobișnuite, dar nici condamnate de lege, și nici rușinoase. Dar tot te simți nefericit, căci speranța te-a părăsit chiar în pragul vieții: soarele tău, în miezul zilei se cufundă în întunericul eclipsei, din care simți că nu va ieși până la ceasul apusului. Tovărășiile amare și josnice au devenit singura hrană a amintirilor tale; rătăcești din loc în loc, căutând liniștea în exil, fericirea în plăcere — mă refer la plăcerea senzuală, lipsită de sentimente —, care prosteste intelectul și distruge simțirea. Cu inima grea și sufletul ofilit, te întorci acasă după ani de surghiun voit; cunoști pe cineva — cum și unde, nu contează; găsești în această persoană străină multe dintre lucrurile bune și luminoase pe care le cauți de douăzeci de ani și nu le-ai găsit până atunci; și ele sunt proaspete, sănătoase, pure și neîntinate. O astfel de tovarășie te readuce la viață, te regenerează: simți că zilele bune de odinioară se întorc — dorințe mai înalte, sentimente mai curate; vrei să-ți iei viața de la început și să-ți petreci restul zilelor într-un fel mai demn de o ființă nemuritoare. Pentru a atinge acest scop, ai dreptul să treci peste o piedică legată de obiceiuri — un simplu obstacol convențional, pe care nici conștiința ta nu îl respectă și nici judecata ta nu îl aprobă?

Tăcu, așteptând un răspuns; și ce trebuia să-i spun eu? Oh, dacă un spirit bun m-ar ajuta cu un răspuns chibzuit și mulțumitor! Dorință vană! Vântul de vest murmura prin iedera din jurul meu, dar nici un blând Ariel nu-i folosea șoapta pentru a-mi vorbi; păsările cântau în vârful copacilor, dar cântecul lor, oricât ar fi fost de dulce, era nedeslușit.

Domnul Rochester își reluă iar întrebările.

— Este oare acel bărbat rătăcitor și păcătos, dar care acum se căiește și își caută liniștea, îndreptățit să înfrunte părerea întregii lumi, doar ca s-o lege de el pentru totdeauna pe această străină blândă, îndatoritoare și cu inima caldă — obținând astfel liniștea lăuntrică și o reînnoire a vieții?

— Domnule, am răspuns eu, odihna unui rătăcitor și îndreptarea unui păcătos nu ar trebui niciodată să depindă de o altă ființă omenească. Bărbații și femeile mor; filozofii bâjbâie în înțelepciune, iar creștinii în bunătate; dacă vreunul dintre cei pe care îi cunoașteți a suferit și a greșit, să caute deasupra egalilor săi puterea de a se îndrepta și alinarea pentru a se vindeca.

— Dar unealta — unealta! Dumnezeu, care înfăptuiește lucrarea, hotărăște unealta. Eu însumi — ți-o spun fără parabole — am fost un om umblat, desfrânat și zbuciumat; și cred că am găsit unealta vindecării mele în...

Se opri; păsările continuau să ciripească, frunzele să foșnească ușor. Aproape că mă miram că nu-și încetaseră cântecele și șoaptele pentru a auzi destăinuirea întreruptă; dar ar fi trebuit să aștepte un timp îndelungat — atât de mult se prelungi tăcerea. În cele din urmă ridicai privirea spre cel ce pregeta să vorbească: el se uita atent la mine.

— Mica mea prietenă, spuse pe un ton schimbat — în timp ce chipul lui se schimba și el, pierzându-și blândețea și gravitatea și devenind aspru și sarcastic —, ai observat înclinația mea plină de tandrețe pentru domnișoara Ingram: nu crezi că dacă m-aș însura cu ea m-ar readuce din plin la viață?

În aceeași clipă se ridică brusc, se duse până la celălalt capăt al aleii și când se întoarse, fredona o melodie.

— Jane, Jane, spuse el oprindu-se în fața mea, ești foarte palidă după noaptea de veghe; nu mă blestemi că ți-am tulburat odihna?

— Să vă blestem? Nu, domnule.

— Dă-mi mâna, pentru a-mi adeveri cele spuse. Ce degete reci! Erau mai calde azi-noapte când te-am atins la ușa misterioasei camere. Jane, când o să mai stai de veghe cu mine?

— Oricând pot fi de folos, domnule.

— De pildă, în noapte dinaintea nunții mele! Sunt sigur că n-o să pot dormi. Îmi promiți să stai cu mine să-mi ții tovărășie? Dumitale pot să-ți vorbesc despre aleasa mea, căci acum ai văzut-o și o cunoști.

— Da, domnule.

— E cu totul deosebită, nu-i așa, Jane?

— Da, domnule.

— O frumusețe — o adevărată frumusețe, Jane: înaltă, oacheșă și bine făcută, cu un păr pe care trebuie să-l fi avut și femeile din Cartagina. Cerule! Uite-i pe Dent și Lynn la grajduri! Du-te în casă — ia-o prin tufișuri, pe porțița aia.

Pe când o luam într-o parte, el o luă în cealaltă și l-am auzit în curte, spunând vesel:

— Mason s-a sculat înaintea tuturor în dimineața asta; nici nu răsărise soarele când a plecat — m-am trezit la patru ca să îl conduc.

CAPITOLUL VI

PRESIMȚIRILE SUNT NIȘTE LUCRURI CIUDATE — și la fel sunt și simpatiile, la fel și semnele: și toate trei, îmbinate, alcătuiesc o taină a cărei cheie omenirea nu a găsit-o încă. Niciodată în viață n-am râs de presimțiri, căci am avut unele ciudate. Cât despre simpatii, ele cred că există (de pildă, între rude îndepărtate mult timp, înstrăinate complet, care își afirmă astfel, în ciuda înstrăinării, unitatea sursei la care fiecare își găsește originea) și acțiunea lor depășește înțelegerea umană. Iar prevestirile, din câte știu, pot fi doar semne ale simpatiei Naturii față de Om.

Când eram mică, doar de vreo șase ani, am auzit-o într-o seară pe Bessie Leaven spunându-i Marthei Abbott că visase un copilăș și că atunci când visezi copii era un semn sigur de necaz, fie pentru cel ce visează, fie pentru rubedeniile lui. Aș fi uitat spusele ei dacă nu ar fi fost urmate imediat de o întâmplare ce mi le-a întipărit pentru totdeauna în minte. A doua zi, Bessie a fost trimisă acasă să-și vadă surioara muribundă.

În ultimul timp îmi adusesem aminte destul de des de cuvintele Marthei și de acea întâmplare, căci în săptămâna precedentă nu trecuse aproape nici o noapte în care să nu visez un copil mic, pe care uneori îl legănam în brațe pentru a-l face să tacă, alteori îl săltam pe genunchi, alteori îl priveam jucându-se cu margarete pe o pajiște sau bătând apa cu mâinile și împrôșcând-o. Într-o noapte, copilul plângea, iar în următoarea râdea; când se cuibărea lângă mine, când se îndepărta în fugă; dar indiferent cum apărea, indiferent cum arăta, l-am întâlnit șapte nopți la rând, în clipa în care pășeam pe tărâmul somnului.

Nu-mi plăcea această repetare a unei idei — această ciudată reapariție a unei singure imagini și pe măsură ce se apropia ora culcării și a apariției viziunii, mă nelinișteam. Din tovărășia acestui copil-fantomă fusesem trezită în acea noapte cu lună plină când auzisem țipătul; iar în după-amiaza zilei următoare am fost anunțată că cineva mă aștepta în camera doamnei Fairfax. Acolo am găsit un bărbat care arăta ca un valet: era îmbrăcat în doliu, iar pălăria pe care o ținea în mână era înconjurată de o panglică neagră.

— Aș zice că nu mă mai țineți minte, domnișoară, zise el, ridicându-se la intrarea mea, dar numele meu este Leaven; eram vizitiu la doamna Reed când ați stat la Gateshead acum vreo opt sau nouă ani și încă mai stau acolo.

— Oh, Robert! Ce mai faci? Îmi aduc bine aminte de dumneata: mă plimbai câteodată pe poneiul murg al domnișoarei Georgiana. Și ce face Bessie? Te-ai însurat cu Bessie, nu?

— Da, domnișoară; nevastă-mea e bine, mulțumesc de întrebare, mi-a mai născut un copilăș acum vreo două luni — acum avem trei și sunt toți foarte sănătoși.

— Și cei de la conac, Robert?

— Îmi pare rău că n-am vești prea bune despre ei, domnișoară: o duc tare rău acum — sunt în mare necaz.

— Sper că nu a murit nimeni, am spus eu, uitându-mă la hainele lui negre.

Se uită și el la banda de doliu de la pălărie și răspunse:

— Ieri s-a împlinit o săptămână de când a murit domnul John, în apartamentul lui din Londra.

— Domnul John?

— Da.

— Și cum a primit vestea mama lui?

— Păi, vedeți dumneavoastră, domnișoară Eyre, nu e o nenorocire obișnuită: a dus o viață desfrânată; în ultimii trei ani a luat-o pe niște căi ciudate, iar moartea lui a fost înspăimântătoare.

— Am auzit de la Bessie că n-o ducea prea bine.

— S-o ducă bine! Mai rău de-atât nici nu putea s-o ducă: și-a prăpădit sănătatea și averea printre cei mai nelegiuiți bărbați și cele mai ticăloase femei. A făcut datorii și-a stat la închisoare; maică-sa l-a ajutat de două ori, dar cum s-a văzut liber, s-a întors la vechii tovarăși și la vechile năravuri. Mintea n-o avea prea ageră: pungașii printre care a trăit l-au înșelat așa cum n-am mai auzit s-o facă cineva. A venit la Gateshead acum vreo trei săptămâni și a vrut ca stăpâna să-i dea totul lui. Stăpâna a refuzat: de mult averea îi fusese împuținată de risipa lui; așa că el a plecat din nou și prima știre care ne-a sosit apoi a fost că a murit. Cum a murit, Dumnezeu știe! — se spune că și-a luat viața.

Am tăcut: vestea era înfiorătoare. Robert Leaven continuă.

— Și stăpâna se simțise cam rău de ceva timp. Se îngrășase mult, dar nu avea putere; iar pierderea averii și teama de sărăcie o dă râmau. Vestea despre moartea domnului John și cum s-a petrecut a venit ca un trăsnet și a fost pentru ea lovitura finală — a avut un atac de paralizie... trei zile n-a putut să vorbească; dar marțea trecută părea să fie ceva mai bine: tot voia să spună ceva și-i făcea întruna semne nevaste-mii și bolborosea. Dar abia ieri dimineață a înțeles Bessie că rostea numele dumneavoastră și în cele din urmă a deslușit cuvintele: „Aduceți-o pe Jane —

duceți-vă după Jane Eyre, vreau să-i vorbesc.” Bessie nu e sigură dacă stăpâna e întreagă la minte sau știe ce spune, dar le-a zis despre asta domnișoarei Reed și domnișoarei Georgiana și le-a sfătuit să trimită pe cineva după dumneavoastră. Domnișoarele au tot amânat-o, dar mama lor a devenit atât de agitată și a repetat „Jane, Jane” de atâtea ori, încât în cele din urmă au consimțit. Am plecat de la Gateshead ieri și dacă v-ați putea pregăti, domnișoară, aș vrea să mă întorc cu dumneavoastră mâine-dimineață în zori.

— Da, Robert, o să fiu gata până atunci: cred că s-ar cuveni să merg.

— Așa cred și eu, domnișoară. Bessie a zis că e sigură că n-o să refuzați; dar bănuiesc că trebuie să cereți îngăduința să plecați înainte de a o porni?

— Da și o s-o fac chiar acum.

Și după ce l-am condus în holul servitorilor și l-am lăsat în grija lui John și a soției sale, am plecat să-l caut pe domnul Rochester.

Nu era în nici una dintre încăperile de la parter, nu era nici în curte, la grajduri sau în parc. Am întrebat-o pe doamna Fairfax dacă îl văzuse — da, îl văzuse și credea că juca biliard cu domnișoara Ingram. M-am grăbit către sala de biliard: dinăuntru se auzeau zgomotul bilelor și un murmur de voci — domnul Rochester, domnișoara Ingram, cele două domnișoare Eshton și admiratorii lor erau cufundați în joc. Aveam nevoie de ceva curaj ca să-i deranjez, dar treaba mea nu putea fi amânată, așa că m-am apropiat de stăpân, care stătea lângă domnișoara Ingram. Ea se întoarse și se uită la mine disprețuitor; ochii ei păreau să întrebe: „Și ce mai vrea acum gângania asta?”; iar când am spus, încet, „Domnule Rochester”, ea făcu o mișcare de parcă ar fi vrut să-mi poruncească să plec de acolo. Mi-aduc bine aminte înfățișarea ei — foarte grațioasă și foarte frumoasă: purta o rochie de dimineață din crep azuriu, iar în păr avea răsucită o eșarfă de voal de culoarea cerului senin. Jocul o însuflețise și trufia ei stârnită îi întărea expresia semeață a trăsăturilor.

— Persoana asta are treabă cu dumneata? îl întrebă ea pe domnul Rochester și domnul Rochester se răsuci să vadă cine

era „persoana”. Făcu o strâmbătură ciudată — una dintre expresiile lui bizare și ambigue —, aruncă tacul și ieși după mine din încăpere.

— Ei bine, Jane? spuse el, rezemându-se cu spatele de ușa sălii de studiu, pe care o închisese în urma lui.

— Vă rog, domnule, aș vrea să-mi dați un concediu de o săptămână sau două.

— Ce să faci? Unde să te duci?

— Să văd o doamnă bolnavă care a trimis după mine.

— Ce doamnă bolnavă? Unde stă?

— La Gateshead, în comitatul...

— În comitatul... ? Asta-i la sute de mile de aici! Și cine e doamna care cheamă oamenii de așa departe?

— Numele ei e Reed, domnule — doamna Reed.

— Reed din Gateshead? Am auzit mai demult de un magistrat Reed din Gateshead.

— E văduva lui, domnule.

— Și ce legătură ai tu cu ea? De unde o cunoști?

— Domnul Reed a fost unchiul meu — fratele mamei.

— A fost pe dracu'! Nu mi-ai spus asta niciodată — întotdeauna ai zis că nu ai nici o rudă.

— Nici una care să mă recunoască, domnule. Domnul Reed a murit și soția lui m-a alungat.

— De ce?

— Pentru că eram săracă și o pacoste și mă ura.

— Dar Reed a avut copii? Trebuie să ai niște veri — Sir George Lynn vorbea chiar ieri despre un Reed din Gateshead — despre care spunea că e unul dintre cei mai mari ticăloși din Londra; iar Ingram a pomenit de o Georgiana Reed, tot din Gateshead, care a fost foarte admirată pentru frumusețea ei în Londra.

— John Reed e și el mort, domnule; s-a ruinat și aproape că și-a ruinat și familia; se pare că s-a sinucis. Vestea i-a produs un asemenea șoc mamei lui, încât a făcut un atac de apoplexie.

— Și cum poți să o ajuți tu? Prostii, Jane! Nici nu mi-ar trece prin cap să călătoresc o sută de mile ca să văd o bătrână care poate că va muri înainte să ajung eu acolo; în plus, ai zis că te-a alungat.

— Da, domnule, dar asta s-a întâmplat demult și când situația ei materială era cu totul alta: n-aș avea sufletul împăcat dacă acum n-aș ține seamă de dorința ei.

— Cât o să stai?

— Cât de puțin posibil, domnule.

— Promite-mi să stai doar o săptămână.

— Ar fi mai bine să nu promit nimic — aș putea fi silită să nu-mi țin promisiunea.

— În orice caz, *te vei* întoarce, nu? N-o să fii convinsă sub orice pretext să rămâi să locuiești cu ea?

— Oh, nu! Sigur că o să mă întorc dacă totul e bine.

— Și cine merge cu tine? Doar n-o să călătorești o sută de mile singură.

— Nu, domnule, l-a trimis pe vizitiul ei.

— O persoană de încredere?

— Da, domnule, lucrează de zece ani pentru familie.

Domnul Rochester rămase pe gânduri.

— Când vrei să pleci?

— Măine-dimineață devreme, domnule.

— Ei bine, trebuie să ai niște bani la tine; nu poți călători fără bani și aș zice că nu ai prea mulți. Nu ți-am plătit nici un salariu până acum. Care e averea ta, Jane? întrebă el zâmbind.

Mi-am scos punga — tare ușoară mai era!

— Cinci șilingi, domnule.

Îmi luă punga din mână, îi răsturnă conținutul în palmă și chicoti privindu-l, ca și cum puținătatea lui îl mulțumea. Apoi își scoase portofelul.

— Uite, spuse el, oferindu-mi o bancnotă.

Era de cincizeci de lire și el îmi datora doar cincisprezece. I-am spus că nu am să-i dau rest.

— Nu vreau nici un rest, știi bine. Ia-ți salariul.

Am refuzat să accept mai mult decât mi se cuvenea. La început se încruntă; apoi, ca și cum și-ar fi amintit ceva, spuse:

— Asta așa-i! Mai bine să nu-ți dau totul acum: poate că ai rămâne departe trei luni dacă ai avea cincizeci de lire. Ia zece: nu-ți ajung?

— Ba da, domnule, dar acum îmi mai datorați cinci lire.

— Atunci, vino înapoi să le iei: sunt bancherul tău pentru patruzeci de lire.

— Domnule Rochester, dacă tot suntem aici, aş mai avea o problemă de discutat cu dumneavoastră.

— O problemă? Sunt curios să o aud.

— Mi-ai spus, domnule, că în curând o să vă căsătoriţi.

— Da, şi ce-i cu asta?

— În acest caz, domnule, Adèle ar trebui să plece la pension; sunt convinsă că înţelegeţi de ce e necesar.

— Să o îndepărtez din drumul soţiei mele, care altfel ar putea călca peste ea cu destul de multă autoritate. E o sugestie înţeleaptă, fără îndoială: aşa cum spui, Adèle trebuie să plece la pension; iar dumneata, desigur, trebuie să te duci direct la dracu’?

— Sper că nu, domnule, dar trebuie să caut undeva un alt adăpost.

— Desigur! exclamă el cu o voce fornăită şi cu o grimasă în acelaşi timp ciudată şi comică.

Mă privi lung, timp de câteva minute.

— Şi bănuiesc că îi vei cere bătrânei doamne Reed sau domnişoarelor, ficele ei, să-ţi găsească un post?

— Nu, domnule. Nu sunt în asemenea relaţii cu rudele mele, încât să le pot cere o favoare — dar o să dau un anunţ.

— O să te cocoţi pe piramidele din Egipt! mârâi el. Pe riscul dumitale o s-o faci! Îmi pare rău că nu ţi-am dar doar o liră, în loc de zece. Dă-mi înapoi nouă lire, Jane, am nevoie de ele.

— Şi eu am nevoie, domnule, am răspuns ascunzându-mi punga la spate. Nu m-aş putea lipsi de bani în nici un caz.

— Zgârcită mică! spuse el. Îmi refuzi un mic ajutor în bani? Dă-mi cinci lire, Jane.

— Nici măcar cinci şilingi, domnule, şi nici cinci penny.

— Lasă-mă doar să mă uit la bani.

— Nu, domnule, nu mă pot încrede în dumneavoastră.

— Jane!

— Da, domnule?

— Promite-mi ceva.

— O să vă promit, domnule, numai ceea ce consider că pot să îndeplinesc.

— Să nu dai nici un anunț; și să-mi încredințezi mie căutarea unui post. O să-ți găsesc unul la timp.

— O s-o fac cu dragă inimă, domnule, dacă și dumneavoastră îmi veți promite că eu și Adèle vom pleca din această casă înainte ca soția dumneavoastră să intre în ea.

— Foarte bine, foarte bine! Îți dau cuvântul meu. Așadar, pleci mâine?

— Da, domnule, devreme.

— O să cobori în salon după cină?

— Nu, domnule, trebuie să mă pregătesc pentru drum.

— Atunci, tu și cu mine trebuie să ne luăm rămas-bun pentru un timp?

— Cred că da, domnule.

— Și ce fac oamenii de obicei în această ceremonie a despărțirii, Jane? Învăță-mă, eu nu mă prea pricep.

— Își spun „adio” sau orice alte cuvinte pe care le preferă.

— Atunci, spune-o.

— Rămas-bun, domnule Rochester, pentru moment.

— Și eu ce trebuie să spun?

— La fel, dacă vreți, domnule.

— Rămas-bun, domnișoară Eyre, pentru moment, asta-i tot?

— Da.

— Pare atât de meschin și de sec și de neprietenos. Mi-ar plăcea altceva, o mică adăugire la ritual. Dacă am da mâna, de pildă? Dar nu — nici asta nu m-ar mulțumi. Deci n-o să spui decât „rămas-bun”, Jane?

— Este suficient, domnule; în două cuvinte spuse din inimă poate exista tot atâta bunăvoință cât în multe altele.

— Posibil — dar este așa de gol și de rece — „rămas-bun!”

„Cât are de gând să mai stea cu spatele rezemat de ușa aia?” mă întrebai eu. „Vreau să încep să-mi fac bagajele.” Se auzi clopoțelul care vestea ora cinei și el plecă brusc, fără nici un alt cuvânt. Nu l-am mai văzut în acea seară, iar dimineată am plecat înainte ca el să se trezească.

Am ajuns la căsuța paznicului de la Gateshead pe la cinci după-amiaza în prima zi a lunii mai. Am intrat acolo înainte de a mă îndrepta spre conac. Era foarte curată și îngrijită: la ferestre atârnavu perdelețe albe; dușumeaua era bine frecată; grătarul căminului și vătraiele străluceau de atâta lustruit, iar focul ardea luminos. Bessie stătea așezată lângă cămin, alăptându-și copilașul, iar micul Robert și surioara lui se jucau liniștiți într-un colț.

— Domnul să te aibă în paza Lui! Știam că o să vii! exclamă doamna Leaven când am intrat.

— Da, Bessie, am spus eu după ce am sărutat-o, și tare-aș vrea să nu fi ajuns prea târziu. Ce face doamna Reed? Sper că e încă în viață.

— Da, e în viață, și mai cu judecată și mai liniștită decât până acum. Doctorul spune că ar mai putea zăcea încă vreo două săptămâni, dar nu crede că o să se mai vindece.

— A mai pomenit de mine în ultimul timp?

— Chiar azi-dimineață vorbea de dumneata și zicea că dorește să vii. Dar acum doarme — sau dormea acum zece minute, când am fost până acolo. Zace de obicei într-un fel de amorțeală toată după-amiaza și se trezește pe la șase sau șapte. Vrei să te odihnești aici vreun ceas, domnișoară, și pe urmă o să vin cu dumneata la casa mare?

Robert intră, iar Bessie așeză în leagăn pruncul adormit și ieși în întâmpinarea lui. Apoi insistă să-mi scot boneta și să beau niște ceai, căci — îmi spuse ea — arătam palidă și obosită. M-am bucurat să-i accept ospitalitatea și am lăsat-o să-mi scoată hainele de călătorie, la fel cum mă dezbrăca pe când eram copil.

Amintiri ale zilelor de demult mă năpădiră în timp ce o priveam agitându-se de colo până colo — scoțând tava de ceai cu cel mai bun serviciu de porțelan, tăind pâinea și ungând-o cu unt, prăjind prăjitura pentru ceai, iar din când în când dându-le lui Robert și lui Jane o palmuță sau împingându-i ușor, întocmai cum făcea și cu mine odinioară. Bessie își păstrase firea iute, la fel ca și vrednicia și înfățișarea plăcută.

Când ceaiul fu gata, mă pregăteam să mă apropiu de masă, dar ea îmi ceru să stau liniștită, pe același ton răspicat de altădată.

Trebuia să fiu servită lângă foc, spuse ea, și așeză în fața mea o măsuță rotundă, pe care se aflau ceașca mea și o farfurie cu pâine cu unt și prăjitură, exact la fel cum obișnuia să-mi dea vreo bunătațe pe care o luase pentru mine pe furiș, după ce mă așezase pe un scaun în camera copiilor; iar eu am zâmbit și m-am supus, la fel ca în zilele de demult.

A vrut să știe dacă eram fericită la Thornfield și ce fel de femeie era stăpâna mea; și când i-am spus că nu aveam decât un stăpân, m-a întrebat dacă era un domn de treabă și dacă îl plăceam. I-am spus că era un bărbat mai degrabă urât, dar era un adevărat domn, care mă trata cu bunătațe, și eu eram mulțumită. Apoi i-am descris oaspeții veseli care stăteau acum în casă, iar Bessie ascultă toate detaliile cu interes, căci toate aceste lucruri îi plăceau mult.

Trecu o oră cu aceste discuții. Bessie îmi dădu boneta și restul hainelor și, însoțită de ea, m-am îndreptat spre casă. Tot însoțită de ea coborâsem, în urmă cu aproape nouă ani, aleea pe care urcam o acum. Într-o dimineață de ianuarie întunecată, cețoasă și rece, părăsisem un acoperiș neprietenos, cu disperare și amărăciune în suflet — cu sentimentul că sunt alungată și chiar condamnată —, pentru a căuta un refugiu înghețat la Lowood, acel loc atât de îndepărtat și necunoscut. Același acoperiș neprietenos se înălța acum în fața mea: viitorul meu era încă neclar și sufletul încă mă mai durea. Continuam să mă simt rătăcitoare pe fața pământului, dar aveam mai multă încredere în mine și în forțele mele și mai puțină teamă chinuitoare de asuprire. Rana adâncă crestată de nedreptate era acum aproape vindecată, iar flacăra resentimentului stinsă.

— Trebuie să te duci mai întâi în salonaș, spuse Bessie, intrând înaintea mea în hol, domnișoarele sunt probabil acolo.

În clipa următoare eram în acea încăpere. Totul arăta întocmai ca în dimineața în care fusesem prezentată domnului Brocklehurst; covorașul pe care stătuse el se afla și acum în fața căminului.

Uitându-mă la rafturile cu cărți, mi s-a părut că disting cele două volume din *Păsările din Anglia* ale lui Bewick, în vechiul lor

loc pe al treilea raft, și chiar deasupra lor *Călătoriile lui Gulliver* și *Poveștile arabe*. Obiectele neînsuflite rămăseseră neschimbate, dar ființele vii cu greu mai puteau fi recunoscute.

În fața mea se aflau două tinere — una foarte înaltă, aproape la fel de înaltă ca și domnișoara Ingram, și foarte slabă, cu o față măslinie și un aer sever. Era ceva ascetic în înfățișarea ei, la care contribuia simplitatea rochiei drepte de stofă neagră, un guler apretat, părul pieptănat spre spate, ce-i lăsa tâmpile dezvelite, și podoaba de călugăriță — un șir de mărgelile de abanos cu un crucifix. Eram sigură că era Eliza, deși vedeam prea puțină asemănare între cea care fusese înainte și acest chip prelung și lipsit de viață.

Cealaltă era cu siguranță Georgiana — dar nu Georgiana pe care mi-o aminteam — fetița de unsprezece ani subțirică și cu o înfățișare de prințesă. Aceasta era o domnișoară înfloritoare, durdulie, cu pielea albă ca ceara, cu trăsături frumoase și regulate, ochi albaștri galeși și păr blond în inele. Și rochia ei era neagră, dar croiala ei era atât de diferită de cea a surorii sale — vaporosă și de efect —, încât părea tot atât de elegantă pe cât părea cealaltă de puritană.

În fiecare dintre surori se regăsea o trăsătură a mamei lor — și numai una: fiica mai mare, slabă și palidă, avea ochii de topaz fumurii ai doamnei Reed; cealaltă, bine făcută și plină de viață, avea linia maxilarului și bărbia mamei — poate ceva mai dulci, dar imprimând totuși o duritate de nedescris chipului, de altfel rotund și voluptuos.

Când am intrat, cele două domnișoare se ridicară să mă întâmpine și ambele mi se adresară cu „domnișoară Eyre”. Eliza mă salută cu o voce tăioasă și repezită, fără să zâmbească, apoi se așeză la loc, își aținti privirea în foc și păru să uite de mine. Georgiana adăugă la „Ce mai faci?” câteva banalități despre călătoria mea, vreme și altele, rostite pe un ton destul de tărăgănat și însoțite de priviri furișe, care mă măsurau din cap până-n picioare, când trecând peste cutele hainei mele cafenii de merinos, când întărziind asupra bonetei mele țărănești cu garnitura ei simplă. Tinerele au un fel deosebit de a-ți da de știre că te

consideră o persoană ridicolă și demodată, fără a ți-o spune în față. Un oarecare dispreț în privire, o răceală în purtare, o nepăsare a tonului — toate le exprimă pe deplin sentimentele, fără a putea fi acuzate de vreo grosolanie deschisă în vorbă și faptă.

Dar disprețul — ascuns sau pe față — nu mai avea asupra mea puterea pe care o avusese odinioară; așezată între cele două verișoare ale mele, am fost uimită să descopăr cât de calmă mă simțeam în fața nepăsării totale a uneia și a atențiilor pe jumătate batjocoritoare ale celeilalte. Eliza nu mă jignează și nici Georgiana nu mă putea scoate din fire. Adevărul este că aveam alte lucruri la care să mă gândesc: în ultimele câteva luni, în mine se născuseră sentimente mult mai puternice decât ar fi putut ele stârni — dureri și plăceri mult mai intense și mai minunate decât ar fi fost ele în stare să-mi pricinuiască sau să-mi dăruiască —, încât ifosele lor nu mă afectau în nici un fel.

— Cum se simte doamna Reed? întrebai eu curând, uitându-mă calmă la Georgiana, care consideră nimerit să se îmbătoșeze la întrebarea pusă direct, ca și cum ar fi fost o îndrăzneală neașteptată.

— Doamna Reed? Ah, vorbești de mama! Se simte foarte rău; mă îndoiesc că o s-o poți vedea în seara asta.

— Ți-aș fi foarte recunoscătoare, am spus eu, dacă ai vrea să te duci până sus și să-i spui că am venit.

Georgiana aproape tresări și-și deschise ochii albaștri, mari și furioși.

— Știu că dorește mult să mă vadă, adăugai eu, și n-aș vrea să întârzii să-i îndeplinesc dorința mai mult decât e absolut necesar.

— Mamei nu-i place să fie deranjată seara, remarcă Eliza.

La scurt timp m-am ridicat, mi-am scos calmă boneta și mănușile, fără să fiu invitată s-o fac, și am spus că mă duc să o caut pe Bessie — care era, credeam eu, în bucătărie — și o să o rog să vadă dacă doamna Reed putea sau nu să mă primească în acea seară. Am plecat și după ce am găsit-o pe Bessie și am trimis-o să-mi îndeplinească cererea, am trecut la rezolvarea altor probleme. Până acum obișnuisem întotdeauna să mă dau

înapoi în fața aroganței: cu un an în urmă, dacă aș fi fost primită așa cum fusesem astăzi, m-aș fi hotărât să părăsesc Gateshead în dimineața următoare; acum am înțeles imediat că ar fi fost o alegere greșită. Călătorisem o sută de mile ca să-mi văd mătușa și trebuia să rămân cu ea până se simțea mai bine — sau murea, cât despre trufia sau prostia fiicelor ei, trebuia să o dau deoparte, să mă îndepărtez de ea. Așa că am vorbit cu menajera — i-am cerut să-mi pregătească o cameră, i-am spus că o să rămân acolo una sau două săptămâni, am cerut să mi se ducă în cameră cufărul și, când mă îndreptam și eu într-acolo, m-am întâlnit cu Bessie.

— Stăpâna s-a trezit, spuse ea. I-am spus că ești aici — vino să vedem dacă te recunoaște.

N-a fost nevoie să-mi arate drumul spre camera atât de bine cunoscută, în care fusesem așa de des chemată odinioară pentru a fi certată sau pedepsită. Am luat-o înaintea lui Bessie și am deschis ușa încet: pe masă se afla o lampă cu abajur, căci începuse să se lase întunericul. Am revăzut patul cel mare cu patru stâlpi și draperii galbene; masa de toaletă, fotoliul și taburetul pentru picioare — cel lângă care fusesem de o sută de ori pedepsită să îngenunchez pentru a cere iertare pentru greșelile pe care nu le făcusem eu. Mi-am îndreptat privirea spre un colț, aproape așteptându-mă să văd conturul subțire al nuiiei atât de temute cândva, care obișnuia să pândească de acolo, gata să sară precum un spiriduș și să se abată asupra palmei mele tremurânde sau a gâtului strâns între umeri. M-am apropiat de pat, am tras draperia și m-am aplecat peste grămada înaltă de perne.

Îmi aminteam bine chipul doamnei Reed și am căutat cu nerăbdare imaginea familiară. E o adevărată fericire că timpul alină dorința de răzbunare și îndulcește îndemnul la furie și ură. O părăsisem pe această femeie cu sufletul plin de amărăciune și ură și mă întorceam acum la ea doar cu un fel de milă pentru marea ei suferință și cu o dorință puternică de a uita și de a ierta toate nedreptățile — de a ne împăca și a ne strânge mâinile cu prietenie.

Fața cunoscută era acolo: severă, neîndurătoare ca întotdeauna — acea privire pe care nimic nu o putea împlânzi — și sprâncenele ridicate, arogante, despotice. Cât de des se încruntaseră spre mine, amenințătoare și pline de ură! Și cum reînvia acum amintirea groazei și durerii din copilărie, la vederea liniilor lor aspre! Și totuși m-am aplecat și am sărutat-o; ea mă privi.

— E Jane Eyre? spuse ea.

— Da, mătușă Reed. Cum te simți, mătușă dragă?

Jurasem odată că n-o să-i mai spun niciodată „mătușă”; acum nu mi se părea un păcat să uit și să-mi calc legământul. Degetele mele se așezaseră pe mâna ei, întinsă pe cearșaf; dacă mi le-ar fi strâns cu bunătate, aș fi simțit în acel moment o adevărată plăcere. Dar firile insensibile nu pot fi ușor împlânzite și nici antipatiile firești nu dispar prea repede: doamna Reed își trase mâna și, întorcându-și oarecum fața de la mine, spuse că noaptea era caldă. Apoi mă privi din nou, cu atâta răceală, încât am simțit imediat că părerea ei despre mine — sentimentele ei pentru mine — rămăseseră neschimbate și imposibil de schimbat. Am știut din privirea ei împietrită — opacă în fața tandreței, de neîmplânzit în fața lacrimilor — că era hotărâtă să mă considere până în ultima clipă o ființă rea; căci dacă m-ar fi considerat bună, nu ar fi simțit o plăcere generoasă, ci ar fi avut doar un sentiment de umilință.

M-a cuprins durerea și apoi am simțit furia; iar apoi hotărârea de a o supune — de a fi stăpâna ei în ciuda firii și a voinței sale. Ochii începuseră să mi se umple de lacrimi, dar, la fel ca în copilărie, le-am poruncit să se întoarcă la izvorul lor. Am adus un scaun lângă pat; m-am așezat și m-am aplecat peste pernă.

— Ai trimis după mine, am spus eu, și am venit; și am de gând să rămân până când văd că te înzdrăvești.

— Oh, sigur! Te-ai întâlnit cu fetele mele?

— Da.

— Ei bine, poți să le spui că dorința mea este să rămâi până când o să pot discuta cu tine unele lucruri pe care le am în minte; în seara asta este prea târziu și mi-e greu să mi le amintesc. Dar era ceva ce voiam să-ți spun — să mă gândesc...

Privirea rătăcită și glasul schimbat îmi spuneau că o ruină luase locul trupului ei viguros de odinioară. Răsucindu-se agitată, încercă să strângă mai bine în jurul ei plapuma; însă cotul meu, care se sprijinea pe un colț al ei, o împiedică; imediat se enervă.

— Ridică-te! spuse ea. Nu-mi ține plapuma, mă superi — tu ești Jane Eyre? Nimeni nu-și poate închipui câte necazuri am avut cu copilul ăsta. O asemenea povară mi-a fost lăsată în grijă — și atâta supărare mi-a adus, zi de zi și ceas de ceas, cu firea ei de neînțeles și cu izbucnirile ei de furie și cu felul ciudat în care urmărea mereu mișcărilor tuturor! Odată mi-a vorbit ca o ființă nebună sau ca un demon — nici un copil nu mi-a vorbit sau nu m-a privit ca ea atunci; m-am bucurat să o trimit de-aici. Ce s-o fi ales de ea la Lowood? Tifosul a izbucnit acolo și multe fete au murit. Cu toate astea, ea n-a murit; dar eu am spus că a murit — tare aș vrea să fie moartă!

— E o dorință ciudată, doamnă Reed — de ce o urăști așa?

— Niciodată n-am putut s-o sufăr pe mama ei, căci era singura soră a bărbatului meu și preferata lui; el s-a opus hotărârii familiei de a o dezmoșteni atunci când a încheiat acea căsătorie proastă; iar când a aflat de moartea ei, a plâns ca un prost. A vrut să aducă aici copilul — deși l-am rugat să-l încredințeze unei doici și să plătească pentru îngrijirea lui. L-am urât pe acest copil din prima clipă în care l-am văzut — o creatură bolnăvicioasă, care scrâșnea și lânzezea! Urla în leagănul ei toată noaptea — nu țipând puternic precum orice copil, ci smiorcăindu-se și gemând. Lui Reed îi era milă de ea și îi dădea să mănânce și avea grijă de ea de parcă ar fi fost a lui — chiar mai mult decât a avut grijă de ai lui când erau mici. Încerca să-i apropie pe copiii mei de mica miloagă. Scumpii mei nu puteau s-o sufere și el se înfură când ei își arătau sila. Când trăgea să moară, cerea să-i fie mereu adusă lângă patul lui; și doar cu o oră înainte să se prăpădească, m-a pus să jur că o să am grijă de ea. Mai degrabă m-aș fi îngrijit de un plod amărât dintr-un orfelinat; dar el era slab, atât de slab. John nu seamănă deloc cu tatăl său și mă bucur de asta: John este ca mine și ca

frații mei — e un adevărat Gibson. Oh, numai de-ar înceta să mă mai chinuie cu scrisorile în care-mi cere întruna bani! Nu mai am bani să-i dau, suntem tot mai săraci. Trebuie să dau afară jumătate din servitori și să închid o parte din casă; sau să o închiriez. N-aș putea niciodată accepta așa ceva — dar altfel cum să rezistăm? Două treimi din venitul meu se duc pe dobânda pentru ipotecă. John joacă îngrozitor de mult și întotdeauna pierde — bietul băiat! E înconjurat de șarlatani. John a decăzut și se simte înjosit — arată îngrozitor! — mi-e rușine pentru el când îl văd.

Doamna Reed devenea tot mai agitată.

— Cred că ar trebui să plec acum, i-am spus lui Bessie, care stătea de cealaltă parte a patului.

— Poate că ar trebui, domnișoară; dar de multe ori vorbește așa noaptea — dimineața e mai liniștită.

M-am ridicat.

— Stai! exclamă doamna Reed. Mai aveam ceva să-ți spun. Mă amenință — mă amenință mereu cu propria lui moarte sau cu a mea; și uneori visez că îl văd zăcând cu o rană adâncă în gât sau cu fața umflată și neagră. Am ajuns într-o situație neobișnuită — am mari necazuri. Ce-i de făcut? Cum să fac rost de bani?

Bessie se strădui acum să o convingă să ia o doctorie care s-o liniștească și reuși în cele din urmă. Curând după aceea, doamna Reed se mai calmă și se cufundă într-un soi de toropeală. Atunci am plecat din cameră.

Trecură mai bine de zece zile până când am putut vorbi din nou cu ea. Ea își continuă momentele de delir și letargie, iar doctorul interzise orice ar fi putut să o tulbure. Între timp, m-am înțeles cât de bine am putut cu Georgiana și Eliza. La început au fost foarte reci. Eliza își petrecea toată dimineața cosând, citind sau scriind, fără să-mi adreseze mie sau surorii ei nici un cuvânt. Georgiana vorbea fără încetare ore în șir cu canarul ei și nu mă băga în seamă. Dar eu eram hotărâtă să-mi ocup timpul și să mă amuz: îmi adusesem trusa de desen, care mi-a servit celor două scopuri.

Înarmată cu o cutie de creioane colorate și câteva foi de hârtie, mă așezam departe de ele, lângă fereastră, și mă ocupam

cu desenarea unor scene închipuite, reprezentând viziuni ce prindeau pe moment contur în caleidoscopul mereu schimbător al imaginației: un petic de mare între două stânci; luna care se ridica pe cer și un vapor proiectat pe discul ei; trestii și stânjenei-galbeni, din mijlocul cărora se înălța capul unei naiade, încununat cu flori de lotus; un spiriduș așezat într-un cuib de brumăriță-de-pădure, sub o ghirlandă de flori de păducel.

Într-o dimineață am început să desenez un chip — ce fel de chip urma să fie, nu știam și nici nu-mi păsa. Am luat un creion negru moale și m-am apucat de lucru. Curând trasasem pe hârtie fruntea lată și pronunțată, care se continua în partea de jos cu conturul pătrat al unui chip; era un contur ce-mi plăcea și degetele mele se grăbiră să-l umple cu trăsături. Sub acea frunte trebuiau desenate niște sprâncene drepte, puternic marcate; apoi urma, în mod firesc, un nas bine conturat, cu o creastă dreaptă și nări largi; apoi o gură mobilă, în nici un caz subțire; apoi o bărbie fermă cu o despicătură hotărâtă în mijlocul ei. Desigur, se cereau niște favoriți negri și un păr negru ca smoala acoperind cu două smocuri tâmplele și vălurit deasupra frunții. Iar acum ochii — îi lăsasem ultimii, căci pentru ei era nevoie de cea mai mare atenție. I-am desenat mari, cu o formă clară: genele le-am trasat lungi și întunecate; irișii strălucitori și mari. „Bun! Dar nu chiar cum trebuie”, mi-am zis eu, studiind rezultatul, și am făcut umbrele și mai întunecate, astfel încât părțile luminoase să sclipească mai puternic — câteva tușe potrivite și succesul fu obținut. Iată, sub privirile mele se afla chipul unui prieten; și ce mai conta că acele tinere îmi întorceau spatele? Priveam desenul; zâmbeam asemănării grăitoare; eram preocupată și mulțumită.

— E portretul cuiva pe care-l cunoști? întrebă Eliza, care se apropiase pe nesimțite.

I-am răspuns că era doar portretul unei persoane imaginare și l-am ascuns repede sub celelalte foi. Desigur, mințeam: de fapt, era o imagine fidelă a domnului Rochester. Dar ce conta asta pentru ea — sau pentru oricine altcineva în afară de mine? Georgiana se apropie și ea să se uite. Celelalte desene îi plăcură foarte mult, dar portretul îl califică drept „un bărbat urât”.

Amândouă părură surprinse de îndemânarea mea. M-am oferit să le desenez portretele și fiecare mi-a pozat pentru o schiță în creion. Apoi Georgiana își aduse albumul¹. I-am promis să contribui și eu cu o acuarelă; asta a binedispus-o imediat. Mi-a propus o plimbare prin parc. Nu trecuseră nici două ore de când ne aflam afară și eram adâncite într-o discuție confidențială: îmi făcuse favoarea de a-mi descrie minunata iarnă pe care o petrecuse în Londra cu două sezoane în urmă — admirația pe care o stârnise, atenția de care se bucurase; și chiar a pomenit vag de cucerirea unui nobil cu multe titluri. În cursul după-amiezii și al serii, indiciile vagi deveniră mai precise: îmi redă unele conversații dulce și-mi descrie câteva scene sentimentale; pe scurt, în acea zi fu improvisat pentru mine un ade-vărat roman al vieții mondene. Discuțiile fură reluate în fiecare zi: întotdeauna aveau același subiect — ea, iubirile și suferințele ei. Era ciudat că niciodată nu pomenea de boala mamei sale sau de nevasta fratelui ei sau de situația tristă a familiei. Mintea ei părea total absorbită de amintirile distracțiilor trecute și de dorința unor plăceri viitoare. Trecea pentru cinci minute în fiecare zi prin camera mamei ei și atât.

Eliza încă vorbea puțin: era clar că nu avea timp de discuții. Nu mai văzusem niciodată o persoană mai ocupată decât părea ea să fie; și totuși era greu de spus ce făcea sau mai degrabă de văzut un rezultat al hărniciei ei. Avea un ceas deșteptător care o trezea devreme. Nu știu ce făcea înainte de micul dejun, dar după aceea își împărțea timpul în perioade regulate și fiecare oră era dedicată unei anumite ocupații. De trei ori pe zi studia o cârtică pe care am descoperit-o a fi, la o cercetare atentă, o *Carte de rugăciuni*. Am întrebat-o o dată ce o atrăgea atât de mult la acel volum și ea mi-a spus: „Alineatele”². Trei ore le dedica brodării, cu fir de aur, a marginii unei pânze purpurii pătrate, aproape la fel de mare cât un covor. Ca răspuns la

¹ Vezi nota 2 de la p. 224.

² Indicațiile, adeseori tipărite cu roșu, privind desfășurarea serviciului religios din *Cartea de rugăciuni*.

întrebarea mea privind utilitatea acestui articol, mă informă că era o acoperitoare de altar pentru o biserică ridicată de curând lângă Gateshead. Două ore erau rezervate pentru jurnalul ei; două, pentru lucrul în grădina de zarzavaturi; iar o oră, socotelilor. Nu părea să aibă nevoie de companie și nici de conversație. Cred că în felul ei era fericită: această rutină îi era de ajuns și nimic nu o deranja mai mult decât apariția unui incident care să o oblige să schimbe această regularitate de ceasornic.

Într-o seară, când era mai dispusă decât de obicei să fie comunicativă, mi-a spus că purtarea lui John și amenințarea familiei cu ruina fuseseră pentru ea o sursă de amărăciune profundă; dar acum, spuse ea, se liniștise și luase o hotărâre. Avusese grijă ca propria ei avere să fie în siguranță; și când mama ei va muri — căci, remarcă ea calmă, era total improbabil să-și revină sau să mai zacă mult timp —, își va duce la îndeplinire un plan: își va căuta un loc în care să se retragă, unde obiceiurile ei precise și regulate să fie în permanență ferite de tulburări și unde să așeze o barieră sigură între ea și o lume frivolă. Am întrebat-o dacă Georgiana o va însoți. Bineînțeles că nu. Georgiana și cu ea nu aveau nimic în comun și nu avuseseră niciodată. În nici un caz nu se va împovăra cu tovarășia ei. Georgiana își va urma propriul drum; iar ea, Eliza, pe al ei.

Georgiana, când nu își descărca sufletul în fața mea, își petrecea cea mai mare parte a timpului tolănită pe canapea, nemulțumită de plictiseala din casă și repetând mereu cât de mult își dorea ca mătușa Gibson să-i trimită o invitație să vină la Londra. Ar fi mult mai bine, spunea ea, dacă ar fi putut pleca de acolo câteva luni, până când totul se va termina. Nu am întrebat ce însemna pentru ea „totul se va termina”, dar bănuiesc că se referea la moartea inevitabilă a mamei sale și la ceremoniile funerare triste care urmau. În general, Eliza nu băga în seamă indolența și nemulțumirile surorii ei, de parcă acel obiect întins pe canapea și plângăcios nici nu s-ar fi aflat în fața ei. Dar într-o zi, pe când își dădea deoparte carnetul de socoteli și-și împătura broderia, i se adresă brusc astfel:

— Georgiana, cu siguranță nu există o ființă mai îngâmfată și mai proastă decât tine, care să fi făcut vreodată umbră pământului. Nu meritai să te naști, căci tu nu te folosești de viață. În loc să trăiești pentru tine însăși, în tine și cu tine, așa cum ar trebui să faci o ființă rațională, tu cauți doar să-ți bizui slăbiciunea pe forța unei alte persoane; și dacă nu poți găsi pe nimeni dispus să se împovăreze cu o făptură atât de grasă, lipsită de fermitate, umflată și inutilă, te plângi că ești prost tratată, neglijată și nefericită. Căci pentru tine, existența trebuie să fie o continuă schimbare și distracție, altminteri lumea e o temniță: trebuie să fii admirată, trebuie să fii curtată, trebuie să fii flatată — altfel vei lăncezi, te vei stinge. Nu ai atâta minte încât să găsești o metodă care să te facă independentă de toate eforturile și toate dorințele, cu excepția celor alor tale? Ia o zi; împarte-o în secțiuni; fiecărei secțiuni distribuie-i o sarcină — nu lăsa nefolosite nici un sfert de ceas, zece minute sau cinci minute, umple-ți fiecare clipă; fă orice lucru când îi vine rândul, metodic, cu o regularitate statornică. Ziua se va încheia aproape înainte să-ți dai seama că a început; și nu rămâi datoare nimănui pentru că te-a ajutat să acoperi o clipă goală, nu va mai trebui să cauți compania, conversația, simpatia, îngăduința cuiva; pe scurt, ai trăi așa cum ar trebui să o faci o ființă independentă. Ascultă-mi sfatul — primul și ultimul pe care ți-l dau; și-apoi, n-o să mai ai nevoie nici de mine, nici de altcineva, indiferent ce s-ar întâmpla. Ignoră-l — continuă ca până acum, dorind, plângându-te și lenevind — și vei suferi consecințele prostiei tale, oricât de nefericite și insuportabile ar fi ele. Ți-o spun pe șleau și ascultă-mă bine, căci deși n-am de gând să mai repet ceea ce o să-ți spun acum, o să fac întocmai cum am hotărât. După moartea mamei, nu mai am nici o responsabilitate față de tine, din ziua în care sicriul ei va fi dus în cavoul din biserica din Gateshead, tu și cu mine ne vom despărți ca și cum nici nu ne-am fi cunoscut vreodată. Nu trebuie să crezi că dacă întâmplarea a făcut să ne naștem din aceiași părinți, o să-ți îngădui să te agăți de mine chiar și cu cea mai mărunță pretenție: tot ce pot să-ți spun e că dacă întreaga specie umană ar dispărea

și n-am mai rămâne decât noi două singure pe pământ, te-aș părăsi în această lume și aș pleca în cea nouă.

Și Eliza tăcu.

— Puteai să nu te obosești cu tirada asta, răspunse Georgiana. Toată lumea știe că ești ființa cea mai egoistă și mai lipsită de inimă din câte există; și *eu* îți cunosc prea bine ura plină de venin față de mine — am avut o dovadă a ei în figura urâtă pe care mi-ai făcut-o cu lordul Edwin Vere, căci nu suportai să mă ridic deasupra ta, să am un titlu, să fiu primită în cercuri unde tu nu îndrăznești să-ți arăți fața, așa că ai făcut-o pe spioana și turnătoarea și mi-ai distrus pentru totdeauna viitorul.

Georgiana își scoase batista și timp de o oră își tot suflă nasul; Eliza rămase rece, impasibilă și-și văzu cu sârguință de treburile ei.

E adevărat, unii nu dau doi bani pe generozitate; dar aici era vorba de două firi care, în lipsa ei, deveniseră una insuportabil de acră, cealaltă searbădă, într-un mod vrednic de dispreț. Sentimentele bune fără rațiune sunt cu adevărat ceva insipid, dar judecata necumpănită de sentiment este mult prea amară și seacă.

Era o după-amiază umedă, cu vânt. Georgiana adormise pe sofa în timp ce răsfoia un roman; Eliza se dusesse la noua biserică, la slujba pentru ziua unui sfânt — căci în problemele de religie era de o pedanterie rigidă: vremea nu o împiedica să-și îndeplinească în mod riguros tot ce ea considera a fi îndatoririle sale pioase; indiferent că timpul era frumos sau urât, Eliza se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică și la fel de des și în timpul săptămânii, când erau rugăciuni.

M-am gândit să urc să văd cum se simțea muribunda, care zăcea acolo aproape fără să fie băgată în seamă: servitorii îi acordau doar rareori atenție, iar infirmiera angajată, nefiind controlată, se strecura afară din cameră ori de câte ori putea. Bessie era loială, dar trebuia să aibă grijă și de familia ei și nu putea veni decât din când în când la conac. Am găsit-o pe bolnavă singură, așa cum mă așteptasem — infirmiera nu era acolo și bătrâna zăcea nemișcată, într-o aparentă letargie, cu fața lividă cufundată în perne, pe când focul se stingea în cămin. L-am ațâțat, am aranjat cearșafurile, am stat un timp privind-o

pe cea care acum nu mă putea privi, apoi m-am îndreptat către fereastră.

Ploaia bătea cu putere în geam, vântul sufla sălbatic. „Cea care zace acolo”, mi-am spus eu, „va fi curând dincolo de lupta dintre elementele acestei lumi. Oare încotro se va îndrepta, atunci când în cele din urmă va fi eliberat, spiritul acesta care se zbate să-și părăsească lăcașul material?”

Meditând la marea taină, m-am gândit la Helen Burns; mi-am amintit de cuvintele ei în clipa morții — de credința ei — de teoria ei despre egalitatea sufletelor fără trup. Încă mai ascultam în gând vocea pe care nu o uitasem — revăzând înfățișarea ei palidă și nepământească, chipul ofilit și privirea sublimă pe când zăcea netulburată pe patul ei de moarte și-și șoptea dorința de a se întoarce la sânul Tatălui ei ceresc, când o voce slabă murmură din patul aflat în spatele meu:

— Cine e acolo?

Știam că doamna Reed nu mai vorbise de multe zile — își revenea oare? M-am apropiat de ea.

— Sunt eu, mătușă Reed.

— Care eu? fu răspunsul ei. Cine ești? mă întrebă, uitându-se la mine cu mirare și cu un soi de teamă, dar nu cu panică. Nu te cunosc — unde este Bessie?

— E la ea, în căsuța portarului, mătușă.

— Mătușă? repetă ea. Cine îmi spune „mătușă”? Nu ești una din familia Gibson; și totuși te știu — chipul acesta și ochii și fruntea îmi sunt cunoscute, semeni cu — da, semeni cu Jane Eyre!

N-am spus nimic; mi-era teamă să nu-i produc un șoc spunându-i cine sunt.

— Și totuși, spuse ea, mă tem că mă înșel; gândurile mă trădează. Doream s-o văd pe Jane Eyre și-mi închipui o asemănare acolo unde nu există; și-apoi, în opt ani, trebuie că s-a schimbat mult.

Acum am asigurat-o cu blândețe că eu eram persoana pe care bănuise că o vede și pe care dorea să o vadă. Și dându-mi seama că m-a înțeles și că își venise în fire, i-am explicat că Bessie îl trimisese pe bărbatul ei să mă aducă de la Thornfield.

— Sunt foarte bolnavă, știu bine, spuse ea curând. Am încercat acum câteva minute să mă răsucesc și am văzut că nu pot să-mi mișc mâinile și picioarele. Și de aceea ar trebui să-mi iau o piatră de pe suflet înainte să mor, căci lucrurile la care nu ne gândim prea mult când suntem sănătoși ne împovărează în clipe asemenea celei în care sunt eu acum. Infirmiera e aici? Sau nu ești decât tu în cameră?

Am asigurat-o că suntem singure.

— Ei bine, am fost nedreaptă cu tine de două ori și acum regret. O dată a fost când mi-am călcat promisiunea pe care i-am făcut-o bărbatului meu de a te crește la fel ca pe copiii mei; a doua oară — se opri. În fond, poate că nu e important, murmură ea ca pentru sine, și apoi, poate că o să mă înzdrăvesc și e dureros să mă umilesc astfel în fața ei.

Făcu un efort să-și schimbe poziția, dar nu reuși; expresia ei se schimbă; părea să simtă ceva înlăuntrul ei — poate un simțământ ce vestea ultima durere.

— Da, trebuie să termin cu asta. Veșnicia este în fața mea, e mai bine să-i spun. Du-te la trusa mea de toaletă, deschide-o și scoate scrisoarea pe care o s-o vezi acolo.

Am făcut întocmai cum mi-a spus.

— Citește scrisoarea, spuse ea.

Era scurtă și suna astfel:

„Doamnă,

Aveți, vă rog, bunătatea să-mi trimiteți adresa nepoatei mele Jane Eyre și să-mi spuneți ce face: am de gând să-i scriu în scurt timp și să-i cer să vină la mine în Madeira. Providența mi-a binecuvântat eforturile de a-mi asigura bunăstarea; și cum nu am nevastă și nici copii, dorința mea e să o adopt cât sunt în viață și apoi să-i las moștenire toate bunurile mele.

Al dumneavoastră, doamnă etc., etc.

JOHN EYRE, Madeira”

Era datată cu trei ani în urmă.

— De ce n-am aflat niciodată de asta? am întrebat eu.

— Pentru că te uram prea mult și cu prea multă îndârjire pentru a te ajuta să o duci mai bine. Nu puteam să-ți uit purtarea față de mine, Jane — furia cu care te-ai întors odată împotriva mea; vocea cu care ai declarat că mă urăști mai mult decât pe oricine în lumea asta; privirea și tonul, atât de puțin potrivite unui copil, cu care ai afirmat că doar gândul la mine îți provoacă dezgust și că te-am tratat cu o cruzime îngrozitoare. Nu puteam să uit ce am simțit când ai început să-ți verși astfel veninul din mintea ta: am simțit frică, de parcă un animal pe care îl lovisem sau împinsesem mă privise cu ochi omenești și mă blestemase cu o voce de om. Adu-mi niște apă! Hai, grăbește-te!

— Dragă doamnă Reed, am spus eu, dându-i apa pe care o ceruse, nu te mai gândești la asta, scoateți-o din minte. Iartă-mă pentru cuvintele pline de mânie — eram doar un copil pe atunci; din acea zi au trecut opt, chiar nouă ani.

Nu luă în seamă ceea ce îi spusese; dar după ce bău din apă și își trase răsuflarea, continuă astfel:

— Crede-mă că nu puteam uita; și m-am răzbunat, căci nu puteam suporta să fii adoptată de unchiul tău și să o duci bine. I-am scris; i-am spus că îmi pare rău că va fi dezamăgit, dar Jane Eyre era moartă — murise de tifos la Lowood. Acum fă ce vrei: scrie-i și tăgăduiește-mi spusele — dă-mi în vileag înșelăciunea cât de curând dorești. Cred că te-ai născut pentru a mă chinui, ultimele clipe îmi sunt torturate de amintirea unei fapte pe care, dacă n-ai fi fost tu, n-aș fi fost niciodată ispitită să o comit.

— Dacă te-aș putea convinge, mătușă, să nu te mai gândești la asta și să mă privești cu bunătate și îndurare...

— Ai o fire tare păcătoasă, zise ea, pe care nici până în ziua de astăzi nu reușesc să o înțeleg: cum de timp de nouă ani ai putut fi răbdătoare și tăcută, indiferent cum ne-am fi purtat cu tine, iar în al zecelea an ai izbucnit cu patimă și violență, asta nu pot să pricep.

— Firea mea nu e chiar atât de rea pe cât crezi: sunt pătimașă, dar nu și răzbunătoare. De atâtea ori când eram doar o copilă, aș fi fost fericită să te iubesc dacă m-ai fi lăsat; și acum îmi doresc din tot sufletul să mă împac cu dumneata: dă-mi o sărutare, mătușă.

Mi-am apropiat obrazul de buzele ei; n-a vrut să-l atingă. Spuse că o sufoc aplecându-mă peste pat și din nou ceru niște apă. Pe când o culcam la loc — căci o ridicasem și o sprijinisem pe brațul meu când băuse —, îmi așezai mâna pe mâna ei rece ca gheața și umedă: degetele fără putere se traseră înapoi, ferindu-se de atingerea mea — ochii sticloși îmi ocoliră privirea.

— Atunci, iubește-mă sau urăște-mă, cum vrei, am spus în cele din urmă, eu te iert pe deplin și de bunăvoie; acum cere-I iertare lui Dumnezeu și fie pace în sufletul tău.

Biata femeie suferindă! Era prea târziu ca să mai facă acum efortul de a-și schimba felul obișnuit de a gândi: cât a fost în viață, mă urâse întotdeauna; iar acum, murind, probabil că încă mă ura.

Infirmiera intră în cameră, urmată de Bessie. Am mai rămas o jumătate de oră, sperând să văd un semn de prietenie — dar nu mi-a dat nici unul. Se cufundă din nou rapid în letargie; nici mintea nu și-o mai putea aduna; la ora douăsprezece în acea noapte a murit. Nu am fost lângă ea să-i închid ochii și nici una dintre fetele ei nu a fost. A doua zi de dimineață ni s-a spus că totul se sfârșise și că în acel moment era aranjată pentru înmormântare. Eliza și cu mine ne-am dus să o vedem; Georgiana, care izbucnise într-un plâns zgomotos, spuse că nu îndrăznea să meargă. Și iată trupul lui Sarah Reed, odinioară voinic și activ, zăcând acum țeapăn și nemișcat — ochii ei de cremene erau acoperiți de pleoapele reci; fruntea și trăsăturile puternice purtau încă urma sufletului ei neînduplecat. Acel trup mi se părea un obiect ciudat și nu-mi trezea nici un sentiment de blândețe, tandrețe sau milă, de speranță sau de ușurare — doar o strângere de inimă supărătoare pentru suferința ei — nu pentru pierderea mea — și o tristă spaimă fără de lacrimi în față grozăviei morții sub această formă.

Eliza și-a privit mama calmă. După câteva minute de tăcere, remarcă:

— Cu constituția ei, ar fi trebuit să trăiască până la adânci bătrâneți; viața i-a fost scurtată de necazuri.

Și un spasm îi strâmbă pentru o clipă gura; apoi se întoarse și părăsi încăperea, iar eu am urmat-o. Nici una dintre noi nu vărsase nici o lacrimă.

CAPITOLUL VII

DOMNUL ROCHESTER ÎMI DĂDUSE VOIE să lipsesc doar o săptămână; dar am rămas la Gateshead o lună întreagă. Am vrut să plec imediat după înmormântare, dar Georgiana m-a implorat să rămân până ce va pleca la Londra, unde fusese în sfârșit invitată de unchiul ei, domnul Gibson, care venise să se ocupe de funeraliile surorii sale și să rezolve afacerile familiei. Georgiana spunea că îi era groază să fie singură cu Eliza, de la care nu avea nici simpatie pentru deprimarea ei, nici sprijin pentru lacrimile sale și nici ajutor pentru pregătirile ei de drum. Așa că i-am suportat tânguiriile prostești și lamentările egoiste pe cât de bine am putut și m-am străduit să-i aranjez rochiile și să o ajut să le adune în cufere. E adevărat că în tot acest timp ea nu făcea nimic și eu îmi spuneam: „Dacă tu și cu mine, verișoară, am fi obligate de destin să locuim împreună, am începe totul de pe o poziție diferită. N-aș accepta, supusă, să fiu eu cea îngăduitoare; ți-aș da partea ta de treabă și te-aș obliga să o duci la îndeplinire sau altfel va rămâne nefăcută. Aș mai insista și să-ți păstrezi pentru tine toate aceste lamentări nesfârșite, pe jumătate nesincere. Doar pentru că această legătură a noastră este foarte scurtă și a apărut într-un moment deosebit de trist, accept să fiu atât de răbdătoare și iertătoare.”

În cele din urmă, Georgiana a plecat, dar acum a fost rândul Elizei să-mi ceară să mai rămân o săptămână. Planurile ei îi luau tot timpul și toată atenția, a spus; urma să plece către un loc necunoscut și toată ziua stătea în camera ei, cu zăvorul tras, umplând cufere, golind sertare, arzând hârtii, fără să vorbească cu nimeni. Dorea să am eu grijă de casă, să-i primesc pe vizitatori și să răspund la scrisorile de condoleanțe.

Într-o dimineață mi-a spus că sunt liberă să plec.

— Și, adăugă ea, îți sunt recunoscătoare pentru serviciile tale prețioase și purtarea discretă. Există o oarecare diferență între a trăi cu o persoană ca tine și una ca Georgiana: tu faci tot ceea ce ai de făcut și nu împovărezi pe nimeni. Măine, continuă ea, plec

pe continent. O să mă stabilesc într-o casă a Domnului, lângă Lille — o mănăstire, i-ai spune tu; acolo voi fi liniștită și nu mă va mai supăra nimeni. O să mă dedic pentru un timp cercetării dogmelor romano-catolice și studierii atente a felului în care funcționează acest sistem. Dacă voi descoperi că este — așa cum bănuiesc eu — cel mai bine gândit pentru a asigura îndeplinirea tuturor lucrurilor într-un mod decent și ordonat, voi îmbrățișa principiile Romei și probabil mă voi călugări.

Nu mi-am arătat mirarea față de această hotărâre și nici nu am încercat să o conving să renunțe la ea. „Menirea aceasta ți se va potrivi de minune”, mi-am zis eu. „Sper să-ți fie bine!”

Când ne-am despărțit, îmi spuse:

— La revedere, verișoară Jane Eyre, îți doresc mult noroc — căci ai ceva minte.

I-am răspuns:

— Nici ție nu-ți lipsește mintea, verișoară Eliza; dar ceea ce ai, bănuiesc că peste un an va fi zidit de viu între pereții unei mănăstiri franceze. Oricum, nu e treaba mea și dacă asta vrei — nu-mi pasă prea mult.

— Ai dreptate, spuse ea — și cu aceste cuvinte am pornit-o fiecare pe drumul nostru diferit.

Pentru că n-o să mai am prilejul să pomenesc de ea sau de sora ei, trebuie să spun aici că Georgiana s-a căsătorit cu un bărbat bogat și mult mai bătrân decât ea din înalta societate, iar Eliza chiar s-a călugărit, iar azi este stareța mănăstirii unde și-a petrecut perioada de noviciat și căreia i-a dăruit întreaga sa avere.

Nu știu cum se simt oamenii care se întorc acasă după o absență, fie ea lungă sau scurtă, căci nu trăisem niciodată acest sentiment. Ștusem cum era să mă întorc la Gateshead, când eram copil, după o plimbare lungă — să fiu certată pentru că păream înfrigurată sau tristă; iar mai târziu, cum era să mă întorc de la biserică la Lowood — să-mi doresc cu ardoare o masă îmbelșugată și un foc zdravăn și să nu pot avea nici una dintre ele. Aceste întoarceri nu erau nici prea plăcute, nici dorite — nu exista vreun magnet care să mă ademenească într-un anume loc,

cu o putere de atracție tot mai mare pe măsură ce mă apropiam de el. Dar mai aveam de încercat întoarcerea la Thornfield.

Călătoria mi se păru plictisitoare — foarte plictisitoare: cincizeci de mile într-o zi, o noapte petrecută la un han și încă cincizeci de mile în ziua următoare. În primele douăsprezece ore m-am gândit la doamna Reed în ultimele ei clipe de viață: i-am revăzut chipul desfigurat și livid și i-am auzit vocea schimbată într-un mod ciudat. Mi-am amintit de ziua în care fusese înmormântată, m-am gândit la sicriu, la dric, la cortegiul întunecat de arendași și servitori — rude erau prea puține —, la cavoul gol, la biserica tăcută, la slujba solemnă. Apoi gândurile mi s-au îndreptat către Eliza și Georgiana: pe una am văzut-o în centrul atenției unei săli de bal, iar pe cealaltă între pereții unei chilii de mănăstire și am meditat și am analizat trăsăturile atât de deosebite ale înfățișării și firii fiecăreia. Sosirea seara târziu în marele oraș... mi-a risipit aceste gânduri; noaptea le-a dat o altă direcție: întinsă în patul meu de la han, am înlocuit amintirile cu gândurile despre viitor.

Mă întorceam la Thornfield; dar oare cât aveam să rămân acolo? Nu prea mult, de asta eram sigură. Promisem vești de la doamna Fairfax, cât fusesem plecată: grupul de oaspeți părăsise conacul, domnul Rochester plecase la Londra în urmă cu trei săptămâni, dar era așteptat să se întoarcă peste două. Doamna Fairfax presupunea că se dusesese să facă unele pregătiri pentru nuntă, căci el pomenise de cumpărarea unei trăsurii noi; mai scria că ideea căsătoriei lui cu domnișoara Ingram tot i se părea ciudată, dar, din ceea ce văzuse ea însăși, nu se mai putea îndoi că evenimentul urma să aibă loc curând. „Ai fi ciudat de neîncrezătoare dacă te-ai mai îndoi de asta”, fu comentariul meu în gând. „Eu nu am nici o îndoială.”

Urma întrebarea: „Unde aveam să mă duc eu?” Toată noaptea am visat-o pe domnișoara Ingram, iar spre dimineață, într-un vis ce părea atât de real, am văzut-o închizând în fața mea porțile de la Thornfield și arătându-mi un alt drum, iar domnul Rochester ne privea cu brațele încrucișate, părând să ne zâmbească batjocoritor.

Nu o anunțasem pe doamna Fairfax ziua exactă a întoarcerii mele, căci nu doream să mă aștepte la Millcote nici cotiga, și nici trăsură. Mi-am propus să străbat singură drumul, încet. Și tot încet, după ce mi-am lăsat cufărul în grija hangiului, m-am strecurat din hanul George pe la ora șase, într-o seară de iunie, și am pornit-o pe vechiul drum către Thornfield, care trecea mai mult peste câmpuri și era acum puțin umblat.

Nu era o seară de vară strălucitoare, deși era frumoasă și caldă: cosașii erau la lucru de-a lungul drumului, iar cerul, deși nu era total lipsit de nori, promitea o vreme frumoasă pentru a doua zi: albastrul său — acolo unde seninul se putea vedea — era blând și neclintit, iar stratul de nori înalt și subțire. Și spre apus era cald: nici o lucire apoasă nu-l înfrigura — părea că acolo era aprins un foc, un altar ce ardea în spatele unui vâl de cețuri marmorate, iar printre deschizăturile lor strălucea un roșu auriu.

Mă simțeam bucuroasă văzând că drumul devenea tot mai scurt înaintea mea, atât de bucuroasă încât la un moment dat m-am oprit, ca să mă întreb ce însemna acea bucurie și să-i aduc aminte rațiunii mele că nu mă duceam la mine acasă sau către un loc de odihnă stabil sau acolo unde prieteni dragi stăteau la fereastră și-mi așteptau venirea. „Doamna Fairfax îți va zâmbi cu siguranță în semn de bun venit”, mi-am spus eu, „și micuța Adèle va bate din palme și se va repezi să te vadă; dar tu știi prea bine că te gândești la altcineva și că el nu se gândește la tine.”

Dar ce poate fi mai încăpățânat decât tinerețea? Ce poate fi mai orb decât lipsa de experiență? Acestea îmi spuneau că îmi ajungea privilegiul de a-l vedea din nou pe domnul Rochester, fie că el se uita la mine sau nu; și apoi adăugau: „Grăbește-te! Grăbește-te! Fii cu el cât mai poți, câteva zile încă sau cel mult câteva săptămâni, și apoi te vei despărți de el pentru totdeauna!” Și atunci mi-am înăbușit o nouă agonie — un sentiment urât, pe care nu mă puteam convinge să-l las să se nască și să crească în sufletul meu — și am grăbit mai departe pasul.

Și în pajiștile de la Thornfield se adună fânul — de fapt, cosașii tocmai și-au încheiat munca și se întorc la casele lor cu greblele pe umăr, acum, la ceasul în care eu ajung. Mai am doar

câteva câmpuri de străbătut și apoi voi trece drumul și voi ajunge la poartă. Ce pline de flori sunt tufele de trandafiri sălbatici! Dar nu am timp să culeg nici una, căci vreau să ajung acasă. Trec pe lângă un măceș înalt, ce-și întinde frunzele și florile peste cărare; văd pârliazul îngust cu trepte de piatră; și văd — îl văd pe domnul Rochester așezat acolo, cu o carte și un creion în mână, scriind.

Da, nu e o nălucă, și totuși fiecare nerv din trupul meu e încordat; pentru o clipă nu mă pot stăpâni. Ce înseamnă asta? Nu credeam că o să tremur atât de tare când o să-l văd — sau să-mi pierd în prezența lui vocea sau putința de a mă mișca. O să fac drumul înapoi de îndată ce o să mă pot urni din loc, nu trebuie să mă fac de râs. Mai știu un drum ce duce spre casă. Dar puteam să știu și douăzeci de drumuri și tot degeaba — căci el m-a văzut.

— Hei! strigă el și-și pune deoparte cartea și creionul. Iată-te! Apropie-te, te rog.

Bănuiesc că mă apropii — deși în ce fel, nu știu, căci nu sunt conștientă de mișcările mele, fiind preocupată doar să par calmă și, înainte de toate, să-mi controlez mușchii feței — pe care îi simt răzvrătindu-se cu insolență împotriva vrerii mele și luptându-se să exprime ceea ce eu hotărâsem să ascund. Dar am un vâl — mi-l trag pe față; încă mă mai pot strădui să mă port cu destul calm.

— Să fie aceasta Jane Eyre? Vii de la Millcote — și pe jos? Da — una dintre șmecheriile tale: să nu ceri să te ia o trăsură și să vii tropăind pe străzi și drumuri ca o muncitoare de rând, ca să te strecuri în preajma casei tale odată cu amurgul, ca și când ai fi un vis sau o umbră. Ce dracu' ai făcut de o lună întreagă?

— Am fost la mătușa mea, domnule, care a murit.

— Un răspuns cu adevărat demn de Jane! Păziți-mă, îngeri buni! Vine de pe cealaltă lume — din sălașul celor morți — și-mi spune asta când mă găsește aici singur, în asfințit! De-aș îndrăzni, te-aș atinge, să văd dacă ești aievea sau doar o umbră, spiridușule! — dar mai degrabă aș încerca să prind în pumn lumina albastră a unui foc din mlaștină. Hoinaro, hoinaro! adăugă el, după o clipă de tăcere. Departe de mine o lună întreagă — și uitându-mă cu totul, pot să jur!

Știam că îmi va face plăcere să-mi revăd stăpânul, deși plăcerea va fi stricată de teama că în curând va înceta să fie stăpânul meu și de convingerea că eu nu însemn nimic pentru el; dar în domnul Rochester exista (cel puțin așa credeam) atâta putere de a trezi în ceilalți fericirea, încât a gusta chiar și firimiturile pe care le arunca unor păsări rătăcite și ciudate ca mine însemna a mă ospăta regește. Ultimele lui cuvinte au fost un adevărat balsam — păreau să spună că pentru el conta într-o oarecare măsură dacă îl uitam sau nu. Și vorbește de Thornfield ca despre casa mea — cât doream să fie casa mea!

Nu se ridica de pe pârleaz, iar eu nu voiam să-i cer voie să plec mai departe. L-am întrebat dacă fusese la Londra.

— Da, bănuiesc că ai aflat asta printr-un al șaselea simț.

— Doamna Fairfax mi-a spus într-o scrisoare.

— Și te-a informat și ce m-am dus să fac?

— Oh, da, domnule! Toată lumea știa ce treabă aveai.

— Trebuie să vezi trăsura, Jane, și să-mi spui dacă nu i se va potrivi ca o mânășă doamnei Rochester și dacă nu va arăta precum regina Boadicea, rezemată pe acele perne purpurii. Tare aş vrea, Jane, ca înfățișarea mea să se potrivească mai bine cu ea. Spune-mi acum, zână ce ești, nu poți să-mi dai un talisman sau un filtru sau ceva de soiul asta, ca să mă fac un bărbat frumos?

— Asta ar depăși puterea vrăjii, domnule.

Iar în gând am adăugat: „Un ochi iubitor e singurul talisman de care ai nevoie — pentru el ești suficient de frumos; sau mai degrabă asprimea ta are o forță ce depășește frumusețea.”

Domnul Rochester îmi citise uneori gândurile nerostite cu o pătrundere de neînțeles pentru mine; dar în acest moment nu luă în seamă răspunsul meu grăbit, ci îmi zâmbi cu un zâmbet anume, pe care îl folosea doar în rare ocazii. Părea să îl considere prea bun pentru împrejurările obișnuite — era o radieră de fericire, pe care acum o revărsa asupra mea.

— Treci, Janet, spuse el, făcându-mi loc să sar peste pârleaz, du-te acasă și oprește-ți picioarele hoinare și obosite în pragul unui prieten.

Tot ce aveam acum de făcut era să mă supun în tăcere; nu era nevoie să mai spun ceva. Am trecut peste pârleaz fără nici un cuvânt și voiam să mă îndepărtez liniștită. Dar un impuls m-a oprit în loc — o forță m-a răsucit către el; și am spus — sau ceva din adâncul meu a spus-o pentru mine și împotriva voinței mele:

— Mulțumesc, domnule Rochester, pentru marea dumneavoastră bunătate. Sunt ciudat de fericită să mă întorc la dumneavoastră; și acolo unde sunteți, este și căminul meu — singurul meu cămin.

Am plecat atât de repede, încât cu greu m-ar fi putut ajunge dacă ar fi încercat. Micuța Adèle a fost aproape nebună de fericire când m-a văzut. Doamna Fairfax m-a primit cu prietenia ei simplă dintotdeauna. Leah mi-a zâmbit și chiar și Sophie mi-a urat bucuroasă „*bon soir*”. Totul era atât de plăcut: nu e fericire mai mare decât să fii iubit de semenii tăi și să simți că prezența ta contribuie la mulțumirea lor.

În acea seară, am hotărât să nu mai privesc spre viitor. Mi-am astupat urechile pentru a nu mai auzi vocea care continua să mă înștiințeze de apropiata despărțire și de suferința ce avea să vină. Când am terminat ceaiul și doamna Fairfax și-a luat lucrul de mână, iar eu m-am așezat pe un taburet în apropierea ei, cu Adèle îngenuncheată pe covor și cuibărită lângă mine, când un simțământ de afecțiune reciprocă părea să ne învăluie într-o aură de pace, m-am rugat în gând să nu ne îndepărtăm una de alta prea mult sau prea curând. Dar în momentul în care, pe când noi stăteam așa, a intrat domnul Rochester pe neașteptate și, uitându-se la noi, a părut să-i facă plăcere imaginea unui grup atât de apropiat — spunând că spera că bătrâna doamnă era mulțumită, acum că fiica ei adoptivă se întorsese, și adăugând că Adèle era „*prête à croquer sa petite maman Anglaise*”¹ —, aproape că am îndrăznit să sper că și după căsătoria sa ne va lăsa împreună undeva, sub protecția lui, și nu ne va îndepărta de strălucirea prezenței sale.

Întoarcerea mea la Thornfield Hall fu urmată de două săptămâni de un calm nesigur. Nu se pomeni nimic de căsătoria

¹ Gata s-o mănânce pe mămica ei englezoaică (în franceză, în original).

stăpânului și n-am văzut nici o pregătire pentru un asemenea eveniment. Aproape în fiecare zi o întrebam pe doamna Fairfax dacă auzise că se hotărâse ceva și de fiecare dată răspunsul ei era negativ. Odată, mi-a spus ea, chiar îl întrebasese pe domnul Rochester când urma să-și aducă soția acasă, dar el îi răspunsese doar cu o glumă și cu una dintre privirile lui ciudate și ea nu mai știa ce să înțeleagă.

Un lucru mă mira în mod deosebit, și anume faptul că nu existau drumuri și vizite la Ingram Park. Sigur, era la douăzeci de mile depărtare, la hotarul cu un alt comitat — dar ce înseamnă o asemenea distanță pentru un îndrăgostit mistuit de pasiune? Pentru un călăreț atât de experimentat și neobosit ca domnul Rochester, nu ar fi decât un drum de o dimineață. Și astfel, au început să se nască în mine speranțe pe care nu aveam dreptul să le nutresc — poate că logodna s-a rupt; poate că zvonurile fuseseră neîntemeiate; poate că unul dintre ei sau poate amândoi se răzgândiseră. Priveam chipul stăpânului meu pentru a vedea dacă e trist sau încruntat; dar nu-mi aminteam să-l mai fi văzut atâta timp așa de senin, fără a fi frământat de gânduri neplăcute. Dacă, în clipele pe care eu și eleva mea le petreceam cu el, nu eram într-o dispoziție bună și mă cufundam într-o tristețe inevitabilă, el devenea și mai vesel. Niciodată nu mă mai chemase atât de des în preajma lui, niciodată nu fusese mai binevoitor cu mine când eram cu el — și vai! niciodată nu-l iubisem atât de mult.

CAPITOLUL VIII

UN SPLENDID MIEZ DE VARĂ se revărsă asupra Angliei. Un cer atât de curat, un soare atât de strălucitor zile în șir rareori bucura pământul nostru înconjurat de ape. Era ca și cum un șir de zile mediteraneene veniseră din sud, asemenea unui stol de splendide păsări. Călătoreau și poposiseră pentru a se odihni pe coastele stâncoase ale Albionului. Fânul fusese strâns; câmpurile ce înconjurau Thornfield-ul erau verzi; drumurile albe și arse de

căldură; copacii erau de un verde întunecat: gardurile vii și pădurea, încărcată de frunze și intens colorată, contrastau puternic cu tentele luminoase ale pajiștilor cosite presărate printre ele.

În ajunul solstițiului de vară, Adèle, obosită după ce culesese toată după-amiaza fragi de pădure pe drumul spre Hay, se culcase odată cu soarele. Am stat cu ea până ce a adormit, apoi m-am dus în grădină.

Acum era cel mai dulce ceas din cele douăzeci și patru ale zilei — „Ziua focul dogoritor și-a ostoit”¹ și roua picura răcoroasă pe câmpia însetată și culmea arsă de soare. Acolo unde soarele coborâse fără mare ceremonie — lipsit de alaiul norilor — se întindea un purpuriu solemn, arzând cu strălucirea unui giuvaier roșu și a flăcării de cuptor într-un singur loc, pe un vârful de deal, și întinzându-se înalt, într-o tentă pală, tot mai pală, și cuprinzând jumătate de cer. Și răsăritul avea farmecul lui, cu un albastru adânc și frumos, și propria lui nestemată o stea solitară ce urca încet; curând se va ivi și luna, dar ea era încă sub linia orizontului.

M-am plimbat un timp prin fața casei; dar o aromă fină și bine cunoscută — de trabuc — ajunsese până la mine de la o fereastră; am văzut geamul de la bibliotecă deschis de-o palmă; știam că puteam fi privită de acolo, așa că m-am dus în livadă. Nu exista nici un colțișor mai ascuns privirilor și mai aproape de Eden; era plină de copaci și cu o puzderie de flori: un zid foarte înalt o despărțea pe o latură de curte; de cealaltă parte, un drum mărginit de fagi o ascundea privirilor de pe pajiște. În capătul ei era un gard prăbușit, dincolo de care se întindeau câmpurile pustii; o alee șerpuită, mărginită de dafini, ducea până la gard, terminându-se la un castan sălbatic uriaș, înconjurat de o bancă. Aici puteai hoinări fără să fii văzut. Când cădea o astfel de rouă dulce precum nectarul, când domnea o asemenea tăcere, când se lăsa așa un asfințit, simțeam că pot rămâne în acea umbră pentru totdeauna; dar pășind printre florile și pomii plini de fructe din partea de sus a livezii, atrasă acolo de lumina pe care luna ce

¹ Cf. Thomas Campbell, *The Turkish Lady*, 5-6: „Ziua focul dogoritor și-a ostoit, / Calmă și blândă lumina lunii s-a ivit.”

răsare acum o revarsă peste acest loc mai deschis, pașii îmi sunt opriți — nu de sunete, nici de priveliște, ci încă o dată de o aromă ce ajunge până la mine.

Trandafirii sălbatici și pelinul, iasomia, garoafele și trandafirii și-au adus de mult ofranda de parfum a serii: această aromă nouă nu vine nici dinspre arbuști, și nici dinspre flori; ea este — o știu prea bine — de la trabucul domnul Rochester. Mă uit împrejur și ascult. Văd pomii încărcăți cu fructe coapte. Aud trilurile unei privighetori într-o pădure aflată la o jumătate de milă depărtare; nu se vede nici o umbră mișcătoare, nu se aude nici un pas apropiindu-se; dar aroma devine tot mai puternică — trebuie să fug. Mă îndrept spre porțița ce duce la alee și îl văd pe domnul Rochester intrând. Mă retrag sub bolta de iederă; n-o să stea prea mult — curând se va întoarce de unde a venit și dacă rămân nemișcată, n-o să mă vadă.

Dar nu — seara e la fel de plăcută pentru el ca și pentru mine, iar această veche grădină la fel de atrăgătoare, iar el se plimbă mai departe, când ridicând crengile agrișei pentru a se uita la fructele mari cât prunele cu care sunt încărcate, când culegând o cireasă coaptă, când aplecându-se spre o tufă plină de flori, fie pentru a le respira parfumul, fie pentru a admira picăturile de rouă de pe petale. Un fluture de noapte uriaș trece bâzâind pe lângă mine și se așază pe o plantă de la picioarele domnului Rochester: el îl vede și se apleacă să-l cerceteze.

„Acum e cu spatele la mine”, mi-am zis eu, „și e ocupat; poate că dacă pășesc încet, pot să mă furișez de-aici fără să mă vadă.”

Am luat-o de-aici pe marginea brazdei de iarbă, pentru ca scârțâitul pietrișului să nu mă trădeze: domnul Rochester stătea printre straturile de flori la câțiva metri de locul pe unde trebuia să trec; fluturele părea să-i capteze toată atenția: „O să trec cu bine”, mi-am spus eu. Pe când pășeam peste umbra lui, alungită peste grădină de lună, care încă nu se înălțase pe cer, el spuse calm, fără să se întoarcă:

— Jane, vino să te uiți la individul acesta!

Nu făcusem nici un zgomot: nu avea ochi la spate — oare umbla lui mă simțise? Am tresărit și apoi m-am apropiat de el.

— Uită-te la aripile lui, zise el, îmi aduce aminte de o insectă din Antile; nu vezi prea des în Anglia un hoinar de noapte atât de mare și de vesel — uite, a zburat!

Fluturile o porni mai departe. Și eu mă retrăgeam sfioasă, dar domnul Rochester mă urmă și când am ajuns la porțiță, spuse:

— Întoarce-te — într-o noapte atât de frumoasă, e păcat să stai în casă; și cu siguranță nimeni nu poate dori să se culce când amurgul și răsăritul de lună se întâlnesc într-un fel atât de minunat.

Unul dintre lipsurile mele este că, deși limba mea este de cele mai multe ori destul de promptă cu un răspuns, uneori, din păcate, nu reușește să formuleze o scuză; și întotdeauna scăparea apare într-un moment de criză, când e nevoie mai ales de un cuvânt convențional sau de un pretext plauzibil pentru a mă scăpa de o încurcătură penibilă. Nu voiam să mă plimb, la această oră, singură cu domnul Rochester în livada cufundată în umbră; dar nu puteam găsi un motiv pe care să-l invoc pentru a pleca. L-am urmat cu pași șovăitori și cu gândurile concentrate asupra unui mijloc de a scăpa; dar el părea atât de calm și de serios, încât m-am simțit rușinată de stânjeneala mea; primejdia — dacă într-adevăr exista sau urma să se ivească o primejdie — părea să fie doar în mintea mea; căci mintea lui nu era conștientă de ea, și nici neliniștită.

— Jane, încep eu din nou, pe când intram pe aleea cu dafini și ne îndreptam alene spre gardul prăbușit și castanul sălbatic, Thornfield-ul e un loc plăcut vara, nu-i așa?

— Da, domnule.

— Trebuie să te fi legat într-o oarecare măsură de casa asta — tu, care știi să apreciezi frumusețile naturii și posezi un organ al atașamentului¹ destul de dezvoltat, nu?

— Într-adevăr, mă simt legată de ea.

— Și, deși nu înțeleg de ce, observ că ai un anumit grad de afecțiune și pentru copilul acela prostuț, Adèle; și chiar pentru simpla doamnă Fairfax.

¹ Una dintre „înclinații”, localizată de Combe către partea din spate a capului, lângă capacitatea de concentrare și dragostea pentru copii. Vezi *Elements*, *op. cit.* pp. 32-33.

— Da, domnule, în moduri diferite, simt afecțiune pentru amândouă.

— Și ți-ar părea rău să te desparți de ele?

— Da.

— Păcat! spuse el și oftă, apoi tăcu câteva clipe. Așa se întâmplă întotdeauna în viața asta, reluă el curând, de-abia te-ai stabilit într-un loc plăcut și o voce îți strigă să te ridici și să pleci mai departe, căci ceasul odihnei s-a scurs.

— Trebuie să plec mai departe, domnule? întrebai eu. Trebuie să părăsesc Thornfield-ul?

— Cred că trebuie, Jane. Îmi pare rău, Janet, dar cred că într-adevăr trebuie.

Aceasta era o lovitură, dar nu am lăsat-o să mă doboare.

— Ei bine, domnule, când ordinul de a o porni la drum va veni, voi fi pregătită.

— A venit acum — trebuie să-l dau în seara asta.

— Deci vă veți căsători, domnule?

— Ex-act! Pre-cis! Cu obișnuita ta perspicacitate, ai nimerit în plin.

— Curând, domnule?

— Foarte curând, dra... — adică, domnișoară Eyre; și o să-ți amintesc, Jane, că prima dată când eu sau Zvonurile ți-au dat în mod clar de înțeles că intenția mea era de a-mi băga capul de holtei bătrân în sfântul laț, de a ajunge în condiția sacră a căsătoriei — pe scurt, de a o lua la pieptul meu pe domnișoara Ingram (îmi umple bine brațele — dar nu asta-i problema, căci niciodată nu te poți satura de-un lucru atât de minunat precum frumoasa mea Blanche); ei bine, așa cum ziceam, fii atentă la ce-ți spun, Jane! Nu întorci capul ca să te uiți după alți fluturi de noapte, nu? Aia nu era decât o buburuză, copile, care „zboară-acasă negreșit”¹. Aș vrea să-ți amintesc că ai fost prima care mi-ai spus, cu acea discreție pe care ți-o respect — cu acea prevedere, prudență și modestie potrivite poziției dumitale

¹ Referire la un cântecel pentru copii: „Buburuză, buburuză, zboară-acasă negreșit, / Casa-ți arde, pălălaie, toți copiii ți-au fugit.”

responsabile și dependente —, că în cazul în care mă căsătoresc cu domnișoara Ingram, ar fi mai bine ca atât dumneata, cât și mica Adèle să o ștergeți de-aici. Trec peste ușoara defăimare a caracterului iubitei mele pe care această sugestie o exprimă; într-adevăr, când o să fii departe, Janet, o să încerc să o uit și o să apreciez doar înțelepciunea pe care o conține; care este atât de mare, încât am făcut din ea o lege pentru acțiunile mele. Adèle trebuie să plece la pension; iar dumneata, domnișoară Eyre, trebuie să-ți găsești un nou post.

— Da, domnule, o să dau imediat un anunț; iar între timp, nădăjduiesc să...

Mă pregăteam să spun „nădăjduiesc să stau până ce îmi găsesc un alt adăpost către care să mă îndrept”; dar m-am oprit, simțind că nu puteam risca o propoziție prea lungă, căci nu eram în stare să-mi controleze vocea.

— Cam într-o lună sper să fiu mire, continuă domnul Rochester, și până atunci o să caut eu însumi o slujbă și un adăpost pentru dumneata.

— Mulțumesc, domnule, îmi pare rău că vă dau...

— Oh, nu-i nevoie să te scuzi! Consider că atunci când un angajat își face treaba la fel de bine cum ți-ai făcut-o dumneata, poate pretinde de la stăpânul său orice ajutor mărunț pe care acesta i-l poate oferi. De fapt, chiar am aflat deja, de la viitoarea mea soacră, de o slujbă care cred că ți s-ar potrivi: e vorba de educația celor cinci fiice ale doamnei Dionysius O'Gall de la Bitternutt Lodge, Connaught, din Irlanda: se spune că oamenii de acolo sunt foarte inimoși.

— E atât de departe, domnule.

— Nu contează — o fată rațională ca tine n-o să aibă nimic de obiectat în fața unei asemenea călătorii sau a distanței.

— Călătoriei n-o să mă opun, dar distanța... Și apoi, marea o să mă despartă...

— De ce, Jane?

— De Anglia și de Thornfield și...

— Ei?

— De *dumneavoastră*, domnule.

Am spus asta aproape fără să vreau; și la fel de necontrolate de voința mea îmi dădură lacrimile. Dar plânsul meu era tăcut, căci m-am ferit să plâng în hohote. La gândul doamnei O'Gall de la Bitternutt Lodge, mi-am simțit inima înghețată; și m-am înfrigurat și mai tare la gândul mării înspumate, menite, se pare, să se întindă între mine și stăpânul alături de care pășeam acum; și cel mai tare m-a înghețat amintirea oceanului și mai vast — avere, castă, tradiție, toate interveneau între mine și ceea ce iubeam în mod firesc și inevitabil.

— E atât de departe, am spus din nou.

— Este, cu siguranță; și când vei fi la Bitternutt Lodge, Connaught, în Irlanda, n-o să te mai văd niciodată, Jane: asta e sigur. Nu mă duc niciodată în Irlanda, pentru că nu-mi place prea mult țara... Noi doi am fost prieteni buni, Jane, nu-i așa?

— Da, domnule.

— Și când prietenii se află în pragul despărțirii, vor să-și petreacă împreună puținul timp rămas. Vino — o să vorbim în liniște despre călătorie și despre despărțirea noastră, timp de vreo jumătate de ceas, în timp ce stelele își încep viața lor strălucitoare, în cerul de deasupra. Uite castanul și iată și banca de la bătrâna lui rădăcină. Vino, o să stăm aici în pace în noaptea asta, deși niciodată nu ne va mai fi dat să stăm aici împreună.

Ne așezarăm.

— E atât de departe până în Irlanda, Janet, și-mi pare rău să-mi trimit mica prietenă într-o călătorie atât de obositoare; dar dacă n-am o soluție mai bună, ce pot face? Ce crezi, Jane, suntem în vreun fel apropiați?

De data asta nu puteam risca nici un răspuns, căci inima mea era plină.

— Pentru că, spuse el, am uneori un sentiment ciudat legat de dumneata — în special când ești lângă mine, ca acum; e ca și cum aș avea o coardă undeva în stânga, sub coate, strâns și implacabil înnodată de o coardă asemănătoare situată în același loc în trupul dumitale micuț. Și dacă marea furtunoasă și înspumată, ca și vreo două sute de mile de pământ se așază între noi, mă tem că acea coardă de legătură se va rupe; și apoi am o

bănuială neliniștitoare că o să încep să sângerez înlăuntrul meu. Cât despre dumneata — o să mă uiți.

— Asta n-o s-o fac *niciodată*, domnule: știți — și nu am mai putut continua.

— Jane, auzi privighetoarea cântând în pădure? Ascultă!

Ascultând, plângeam cu hohote, nestăpânit, căci nu-mi mai puteam înfrâna suferința, din cap până-n picioare, de durere. Când în cele din urmă am vorbit, am făcut-o doar pentru a-mi exprima cu aprindere regretul că mă născusem și că venisem la Thornfield.

— Pentru că îți pare rău să-l părăsești?

Intensitatea emoției, stârnită de durerea și dragostea mea, pune stăpânire pe mine și lupta să mă domine pe deplin, să-și afirme dreptul de a învinge, de a trăi, de a se înălța și de a avea în cele din urmă putere atotcuprinzătoare; da — și de a vorbi.

— Mă doare sufletul să părăsesc Thornfield, căci iubesc Thornfield — îl iubesc pentru că aici am trăit o viață plină și minunată — cel puțin un timp. Nu am fost călcată în picioare. Nu m-am împietrit. Nu am fost îngropată alături de minți inferioare și nu am fost exclusă de la asocierea cu ceea ce este strălucitor, plin de forță și înalt. Am vorbit față în față cu ceea ce stimez profund, cu ceea ce mă încântă — o minte originală, pătrunzătoare și larg deschisă. V-am cunoscut pe dumneavoastră, domnule Rochester; și mă umple de groază și suferință gândul că trebuie să fiu despărțită pentru totdeauna de dumneavoastră. Înțeleg că plecarea mea e inevitabilă — și e ca și cum aș privi inevitabilitatea morții.

— Unde vezi tu inevitabilitatea? Întrebă el brusc.

— Unde? Dumneavoastră, domnule, mi-ați arătat-o.

— Sub ce formă?

— Sub forma domnișoarei Ingram — o femeie nobilă și frumoasă —, viitoarea dumneavoastră soție.

— Soția mea! Ce soție? Nu am soție!

— Dar veți avea.

— Da! Voi avea! Voi avea!

Și-și încheștă dinții.

— Atunci trebuie să plec — ați spus-o chiar dumneavoastră.

— Nu — trebuie să rămâi! O jur — și jurământul va fi respectat.

— Vă spun că trebuie să plec! replicai eu, stârnită până aproape de patimă. Credeți să pot să rămân ca să devin un nimic pentru dumneavoastră? Credeți că sunt un automat — o mașinărie fără suflet? Și pot îndura să-mi văd bucățica de pâine smulsă de la gură și picătura de apă vie vărsată din cupă? Credeți că dacă sunt săracă, neînsemnată, urâtă și mărunțică, nu am un suflet și o inimă?¹ — Vă înșelați! — Am tot atâta suflet cât și dumneavoastră — și-o inimă la fel de plină! Și dacă Dumnezeu mi-ar fi dăruit puțină frumusețe și multă bogăție, aș fi făcut să vă fie la fel de greu să mă părăsiți cum îmi este și mie. Nu vă vorbesc acum prin mijlocirea obiceiurilor, convențiilor, nici măcar a cărnii supuse morții — spiritul meu este cel ce se adresează spiritului dumneavoastră, la fel ca și cum amândouă ar fi trecut dincolo de mormânt și acum am sta la picioarele lui Dumnezeu, egali — așa cum și suntem!

— Așa cum și suntem! repetă domnul Rochester. Așa! adăugă el, cuprinzându-mă în brațe, strângându-mă la pieptul lui, apăsându-și buzele pe buzele mele. Așa, Jane!

— Da, așa, domnule, am răspuns eu, și totuși nu așa, căci sunteți un bărbat căsătorit — sau ca și căsătorit, și cu o femeie ce vă este inferioară. Cu o femeie cu care nu vă înțelegeți — pe care nu cred că o iubiți cu adevărat, căci v-am văzut și v-am auzit bătându-vă joc de ea. Eu aș simți dispreț pentru o asemenea uniune; prin urmare, sunt mai bună decât dumneavoastră — lăsați-mă să plec!

— Unde, Jane? În Irlanda?

— Da — în Irlanda. Am spus tot ce gândesc și acum pot să plec oriunde.

— Jane, stai liniștită. Nu te mai zbate așa, ca o pasăre sălbatică înnebunită de spaimă, care își smulge singură penele de deznădejde!

¹ Watts afirmă că uneori este de dorit să-ți arăți resentimentele și „să-ți lași dușmanul să știe că nu ești un bloc de piatră fără minte și nici o piatră fără simțire.” (*op. cit.* secțiunea XXIII)

— Nu sunt o pasăre și nici o plasă nu mă ține captivă: sunt o ființă umană liberă, cu o voință la fel de liberă — pe care acum o folosesc pentru a vă părăsi.

Încă un efort și m-am desprins din îmbrățișarea lui; am rămas dreaptă, privindu-l.

— Și voința ta îți va hotărî destinul, spuse el. Îți ofer mâna mea, inima și o parte din toată averea mea.

— Jucăți o farsă la care nu pot decât să râd.

— Îți cer să treci prin viață alături de mine — să-mi fii al doilea eu și cea mai bună tovarășă pe acest pământ.

— Pentru această soartă ați făcut deja o alegere și trebuie să o respectați.

— Jane, taci câteva clipe, ești prea agitată. O să tac și eu.

O adiere de vânt alunecă peste cărarea tivită cu dafini și înfioră ramurile castanului, apoi rătăci mai departe, tot mai departe, către un loc nedefinit — și se stinse. Atunci, cântecul privighetorii rămase singurul glas în acea clipă — am ascultat-o și am plâns din nou. Domnul Rochester stătea tăcut, uitându-se la mine cu blândețe și seriozitate. Trecu ceva timp până vorbi din nou; în cele din urmă spuse:

— Vino lângă mine, Jane, și hai să discutăm și să ne înțelegem.

— N-o să mai vin niciodată lângă dumneavoastră; m-am smuls acum de-acolo și nu mă mai pot întoarce.

— Dar, Jane, te chem ca pe o soție — doar cu tine vreau să mă căsătoresc.

Tăceam; credeam că-și bate joc de mine.

— Vino, Jane — vino încoace.

— Mireasa dumneavoastră stă între noi.

Se ridică și dintr-un pas ajunsese lângă mine.

— Mireasa mea e aici, spuse el, strângându-mă iar lângă el, căci egala mea este aici și cea asemenea mie. Jane, vrei să te măriți cu mine?

Tot nu i-am răspuns și din nou m-am smuls din îmbrățișarea lui, căci încă eram neîncrezătoare.

— Te îndoiești de mine, Jane?

— Pe de-a-ntregul.

— Nu ai încredere în mine?

— Nici un pic.

— Mă crezi un mincinos? Întrebă el cu înflăcărare. Sceptică mică, te vei convinge. O iubesc eu pe domnișoara Ingram? Nu — și tu știi asta. Mă iubește ea pe mine? Nu — după cum m-am străduit s-o dovedesc: am răspândit un zvon care să ajungă la ea, că averea mea nu e nici o treime din ceea ce se credea că este, și apoi am vizitat-o, pentru a vedea rezultatul: acesta a fost o răceală atât din partea ei, cât și a mamei. Nu m-aș însura — nu pot să mă însor — cu domnișoara Ingram. Pe tine — pe tine, ființă ciudată — aproape nepământească! — pe tine te iubesc ca pe carne din carnea mea! Pe tine — așa săracă și neînsemnată, și mică, și modestă cum ești — pe tine te rog să mă accepți ca soț.

— Cum! Pe mine! exclamai eu, începând, datorită ardorii — și în special a lipsei sale de politețe — să cred în sinceritatea lui. Pe mine, care nu am nici un prieten pe lumea asta în afară de dumneavoastră — dacă îmi sunteți prieten —, care n-am nici un ban în afară de ce mi-ați dat dumneavoastră?

— Pe tine, Jane! Trebuie să te am doar pentru mine — doar pentru mine. Vrei să fii a mea? Spune da, repede.

— Domnule Rochester, vreau să mă uit la fața dumneavoastră: întoarceți-vă către lună.

— De ce?

— Pentru că vreau să vă citesc pe față tot ce simțiți. Întoarceți-vă!

— Uite: nu va fi mai deslușită decât o pagină mângălită și mototolită. Citește — dar grăbește-te, căci sufăr.

Chipul lui era foarte tulburat și foarte aprins, cu trăsăturile crispate și luciri ciudate în ochi.

— Oh, Jane, mă chinui! exclamă el. Mă torturezi cu această privire cercetătoare și totuși încrezătoare și generoasă!

— Cum aș putea face asta? Dacă sunteți sincer și cererea dumneavoastră e sinceră, singurele mele sentimente trebuie să fie recunoștință și devotament — și ele nu pot tortura.

— Recunoștință! exclamă el și adăugă cu înflăcărare: Jane, acceptă-mă imediat. Spune: Edward — rostește-mi numele — Edward, mă voi mărita cu tine.

— Vorbiți serios? Mă iubiți cu adevărat? Doriți în mod sincer să vă fiu soție?

— Da. Și dacă pentru a te mulțumi e nevoie de un jurământ, jur că așa e.

— Atunci, domnule, o să mă mărit cu dumneavoastră.

— Edward — micuța mea soție!

— Dragă Edward!

— Vino la mine — vino acum cu totul la mine, spuse el, și adăugă pe cel mai grav ton al său, vorbindu-mi la ureche, pe când obrazul lui era lipit de al meu: Fă-mă fericit — și eu te voi face fericită! Apoi adăugă: Doamne, iartă-mă! Și voi, oameni, nu vă amestecați în treburile mele: o am și o s-o păstrez.

— Nu are cine să se amestece, domnule. Nu am rude care s-o facă.

— Nu — asta-i cel mai bun lucru, spuse el.

Și dacă nu l-aș fi iubit atât de mult, m-aș fi gândit că în glasul și privirea lui se simțea un triumf sălbatic; dar stând lângă el, trezită din coșmarul despărțirii — chemată în paradisul unirii —, nu mă gândeam decât la fericirea ce mi se oferea din plin. Iar și iar mă întreba: „Ești fericită, Jane?” Și iar și iar răspundeam: „Da.” După care murmură:

— Voi ispăși — așa voi ispăși. Nu am găsit-o fără prieteni, lipsită de căldură și de sprijin? Oare n-o s-o ocrotesc, n-o s-o iubesc și n-o s-o alin? Oare nu există dragoste în inima mea și fermitate în hotărârile mele? Voi ispăși la judecata lui Dumnezeu. Știu prea bine, Creatorul îngăduie ceea ce fac. Cât despre judecata lumii — nu mă interesează; părerea oamenilor o nesocotesc.

Dar ce s-a întâmplat cu noaptea? Luna nu apăruse încă și totul era cufundat în umbră — de-abia puteam vedea chipul stăpânului meu, deși eram lângă el. Și ce-l supăra pe castan? Se răsucea și gema, pe când vântul vuia printre dafini și trecea peste noi vâjâind.

— Trebuie să intrăm, spuse domnul Rochester, se schimbă vremea. Aș fi putut să stau până dimineață cu tine, Jane.

„Și eu”, m-am gândit, „aș fi putut sta cu tine.” Și aș fi spus-o poate cu voce tare, dar o scânteie albă și strălucitoare a țâșnit

dintr-un nor la care mă uitam și s-a auzit o pocnitură, apoi o bubuitură și un tunet puternic aproape și singurul lucru la care m-am gândit a fost să-mi ascund ochii orbiți de lumină în umărul domnului Rochester. Ploaia se dezlănțui. Mă trase repede după el pe alee, prin parc și apoi în casă, dar eram deja destul de uzi înainte să trecem pragul. Tocmai îmi scotea în hol șalul și-mi scutura apa din părul despletit, când doamna Fairfax ieși din camera ei. La început n-am observat-o, și nici domnul Rochester. Lampa era aprinsă. Curând ceasul avea să bată miezul nopții.

— Grăbește-te să-ți scoți hainele ude, spuse el, și înainte să pleci, noapte bună — noapte bună, iubita mea!

Mă sărută de mai multe ori. Când m-am desprins din brațele lui și am ridicat privirea, am văzut-o pe văduvă, stând pe loc palidă, serioasă și uimită. I-am zâmbit doar și am urcat în fugă scările. „Lămuririle rămân pentru altă dată”, mi-am spus eu. Și totuși, când am intrat în camera mea, am simțit o strângere de inimă la gândul că ar fi putut înțelege greșit, chiar și pentru scurt timp, ceea ce văzuse. Dar bucuria a șters curând orice alt sentiment; și deși vântul bătea puternic, tunetele bubuiau adânc și aproape, fulgerele scânteiau sălbatic și des, iar ploaia se revărsa în cascade, în această furtună care a ținut două ore nu am simțit teamă, ci doar puțină tulburare. Domnul Rochester a venit de trei ori la ușa mea în acest timp, să mă întrebe dacă sunt bine și liniștită — și asta mi-a adus alinare și mi-a dat putere pentru toate.

În dimineața următoare, înainte să mă ridic din pat, micuța Adèle a venit în fugă să-mi spună că marele castan sălbatic din fundul livezii fusese lovit de trăsnet în timpul nopții și — despicat în două — jumătate din trunchiul lui se prăbușise la pământ.

CAPITOLUL IX

RIDICÂNDU-MĂ SĂ MĂ ÎMBRAC, m-am gândit la cele întâmplate și m-am întrebat dacă nu fusese totul un vis. Nu puteam fi sigură de realitate până ce nu-l vedeam din nou pe domnul

Rochester și nu-l auzeam rostind din nou cuvintele de dragoste și făgăduință.

În timp ce-mi aranjam părul, mi-am privit fața în oglindă și am văzut că nu mai era ștearsă: exista speranță în trăsături și viață în culoarea ei, iar ochii mei păreau să se fi uitat în fântâna bucuriei și să fi împrumutat licăriri din clipocitul ei strălucitor. De multe ori mă ferisem să-l privesc pe stăpânul meu, căci mă temeam că nu putea fi mulțumit de înfățișarea mea; dar acum eram sigură că-mi puteam înălța chipul către al lui, fără ca expresia de pe el să-i alunge dragostea. Mi-am scos din sertar o rochie de vară simplă, dar curată și ușoară, și am pus-o pe mine: mi se părea că nimic nu-mi stătuse vreodată mai bine — căci niciodată nu purtasem ceva într-o asemenea stare de fericire deplină.

Când am coborât în fugă în hol, nu m-am mirat să văd că o dimineată strălucitoare de iunie urmasse furtunii din noaptea trecută și să simt, prin ușa de sticlă deschisă, suflarea unei adieri de vânt proaspete și parfumate. Natura trebuia să se bucure și ea când eu eram atât de fericită. O cerșetoare și băiețelul ei — făpturi palide și zdrențuite — urcau pe alee și eu am alergat la ei și le-am dat toți banii pe care îi aveam în pungă — cam trei sau patru șilingi: buni sau răi, și ei trebuia să ia parte la sărbătoarea mea. Ciorile croncăneau, păsările vesele cântau; dar nimic nu era mai voios sau mai melodios decât propria mea inimă bucuroasă.

Doamna Fairfax m-a surprins scoțând capul pe geam cu o figură tristă și spunându-mi pe un ton grav:

— Domnișoară Eyre, vrei să vii la micul dejun?

În timpul mesei a rămas tăcută și rezervată; dar nu puteam s-o lămuresc atunci. Trebuia să aștept ca stăpânul meu să-i explice totul; și ea trebuia să aibă răbdare. Am mâncat ce am putut și apoi m-am grăbit în sus pe scări. M-am întâlnit cu Adèle când ieșea din sala de studiu.

— Unde te duci? E timpul să începem lecțiile.

— Domnul Rochester m-a trimis în camera de joacă.

— El unde e?

— Acolo, spuse ea, arătând spre încăperea pe care tocmai o părăsise.

Am intrat și iată-l stând acolo, în picioare.

— Vino și spune-mi bună dimineța, zise el.

M-am apropiat bucuroasă și de data aceasta nu am mai primit doar un cuvânt rece sau poate o strângere de mână, ci o îmbrățișare și un sărut. Părea ceva normal; era minunat să fiu atât de iubită și mângâiată de el.

— Jane, în dimineța asta arăți înfloritoare, toată numai un zâmbet și drăguță, zise el, cu adevărat drăguță. Acesta-i micul meu spiriduș palid? Acesta e Grăuntele meu de muștar¹? Această fetiță cu chipul înșorit, cu gropițe în obraz și buze trandafirii, cu păr castaniu moale ca mălinul și ochi căprui strălucitori?

(Eu am ochii verzi, cititorule, dar trebuie să-i ierți greșeala, căci cred că pentru el aveau o culoare nouă.)

— E Jane Eyre, domnule.

— Curând Jane Rochester, adăugă el, în patru săptămâni, Janet, nici o zi în plus. Ai auzit?

Auzisem, dar nu puteam înțelege pe deplin, căci mă simțeam amețită. Senzația ce m-a cuprins la aceste cuvinte era ceva mai degrabă puternic, decât plin de bucurie — ceva ce paraliza și uluia: cred că era aproape frică.

— Erai roșie la față, și acum ești albă: de ce?

— Pentru că mi-ați dat un nume nou — Jane Rochester; și pare atât de ciudat.

— Da, doamna Rochester, spuse el, tânăra doamnă Rochester — mireasa lui Fairfax Rochester.

— E imposibil, domnule — nu pare cu puțință. Ființele omenesti nu se bucură niciodată de o fericire deplină în această lume. Eu nu m-am născut cu un destin diferit de restul speciei mele, să-mi imaginez că pot avea parte de o astfel de soartă este ca un basm — un vis cu ochii deschiși.

— Pe care îl pot și îl voi împlini. Și o să încep de astăzi. În dimineța asta i-am scris bancherului meu din Londra să-mi trimită niște bijuterii pe care mi le păstrează el — moșteniri

¹ Una dintre zânele din *Visul unei nopți de vară*, de William Shakespeare.

pentru stăpânele de la Thornfield. Sper ca în câteva zile să ți le pot așeza în poală; căci te vei bucura de toate drepturile și de toate atențiile pe care i le-aș acorda fiicei unui nobil, dacă ar urma să mă însor cu ea.

— Oh, domnule! Lăsați bijuteriile! Nu-mi place să vorbiți de ele; bijuterii pentru Jane Eyre — sună nefiresc și ciudat — aș prefera să nu le am.

— Eu însumi îți voi pune colierul de diamante la gât și diadema pe frunte — care ți se va potrivi, căci natura, cel puțin, și-a pus pecetea nobleței pe această frunte, Jane; și o să prind brățările pe aceste încheieturi fine, și o să încarc cu inele aceste degete de zână.

— Oh, nu, domnule! Gândiți-vă la alte subiecte și discutați de alte lucruri — și pe un alt ton. Nu-mi vorbiți ca și cum aș fi o frumusețe — sunt guvernanta dumneavoastră ștearsă și modestă.

— În ochii mei ești o frumusețe — și o frumusețe chiar după pofta inimii mele — delicată și eterică.

— Plăpândă și neînsemnată, vreți să spuneți. Visați, domnule — sau vă bateți joc de mine. Pentru numele lui Dumnezeu, lăsați ironiile!

— O să fac întreaga lume să-ți recunoască frumusețea, continuă el, în vreme ce eu începeam să mă simt stânjenită de tonul pe care-l adoptase, căci credeam că fie se amăgea singur, fie încerca să mă amăgească pe mine. O s-o împodobesc pe Jane a mea în satin și dantelă și o să-i prind trandafiri în păr; și o să acopăr capul pe care-l iubesc cel mai mult în lumea asta cu un văl neprețuit.

— Și atunci n-o să mă mai recunoașteți, domnule, și eu n-o să mai fiu Jane Eyre a dumneavoastră, ci o maimuță în haine de arlechin — o gaiță în pene de împrumut. Mai degrabă v-aș vedea pe dumneavoastră, domnule Rochester, într-un costum de scenă, decât pe mine îmbrăcată în rochia unei doamne de la curte. Și eu nu vă spun că sunteți frumos, domnule, deși vă iubesc atât de mult — mult prea mult ca să vă flatez. Așa că nu mă flatați nici dumneavoastră pe mine.

Dar el continuă pe aceeași temă, fără să ia în seamă obiecțiile mele.

— Chiar astăzi o să te duc cu trăsura la Millcote ca să-ți alegi niște rochii. Ți-am spus că ne vom căsători în patru săptămâni. Va fi o nuntă simplă, în biserica din vale; și apoi o să te iau imediat la Londra. După o scurtă ședere acolo, o să-mi duc comoara către ținuturi aflate mai aproape de soare — către viile franceze și câmpurile italiene; și ea va vedea tot ce e vestit din istoria veche și din monumentele noi; va gusta și din viața din orașe și va învăța să-și afle adevărata valoare în comparație cu ceilalți.

— O să călătoresc? Și, cu dumneavoastră, domnule?

— Vei sta în Paris, Roma și Neapole; la Florența, Veneția și Viena: toate locurile pe unde am rătăcit vor fi străbătute din nou de tine; acolo unde a bătut copita mea, și piciorul tău de silfidă va păși. Acum zece ani, am cutreierat Europa pe jumătate nebun¹, având drept tovarăși dezgustul, ura și furia; acum o să o vizitez din nou, vindecăt și purificat, având alături un înger ocrotitor.

Am râs auzind aceste cuvinte.

— Eu nu sunt un înger, am spus eu, și n-o să fiu până ce n-oi muri: voi fi eu însămi. Domnule Rochester, nu trebuie să așteptați de la mine și nici să-mi cereți nimic ceresc — căci nu veți primi așa ceva, după cum nici eu nu voi primi de la dumneavoastră — dar eu nu mă aștept la asta.

— Ce aștepți tu de la mine?

— Pentru scurt timp veți fi probabil cum sunteți acum — un timp foarte scurt; iar apoi veți deveni rece și apoi veți fi năzuros, iar în cele din urmă veți fi sever și eu mă voi chinui mult să vă fiu pe plac. Dar când vă veți obișnui mult cu mine, poate că o să mă plăceți din nou — am spus să mă *plăceți*, nu să mă *iubiți*. Bănuiesc că dragostea dumneavoastră se va stinge în șase luni sau poate mai puțin. Am văzut în cărțile scrise de bărbați că această perioadă este considerată a fi cea mai lungă în care

¹ Descendența byroniană a lui Rochester este aici evidentă. Byron i-a spus lui Moore că era „pe jumătate nebun când a scris Cântecul al treilea din *Childe Harold's Pilgrimage*”.

durează ardoarea unui soț¹. Cu toate acestea, ca prietenă și tovarășă, sper să nu devin niciodată respingătoare pentru dragul meu stăpân.

— Respingătoare! Și să te plac din nou! Cred că o să te plac din nou și o să te fac să recunoști nu numai că te *plac*, ci că te și *iubesc* — cu sinceritate, fervoare și statornicie.

— Și totuși, nu sunteți năzuos, domnule?

— Față de femeile care îmi plac doar prin chipul lor, sunt diavolul în persoană când descopăr că nu au nici suflet, și nici inimă — când îmi dezvăluie o imagine a lipsei de gust, a josniciei și poate a imbecilității, vulgarității și irascibilității; dar pentru ochiul limpede și limba elocventă, pentru sufletul înflăcărat și pentru caracterul care se pleacă, dar nu se frânge — suplu și trainic, totodată, maleabil și ferm — sunt întotdeauna blând și sincer.

— Ați cunoscut vreodată o astfel de fire, domnule? Ați iubit vreodată una?

— O iubesc acum.

— Dar înaintea mea — dacă într-adevăr mă ridic în vreun fel la acest nivel?

— N-am întâlnit niciodată o femeie asemenea ție, Jane: îmi faci pe plac și mă subjugi — pari a te supune și îmi place senzația de docilitate pe care o lași; și în timp ce-mi răsucesc pe deget firul moale, ca de mătase, el îmi trimite prin braț un fior către inimă. Sunt dominat — cucerit; și dominația e mai dulce decât pot s-o spun în cuvinte; iar cucerirea căreia îi sunt supus are un farmec ce depășește orice victorie pe care *eu* aș putea s-o câștig.

¹ Brontë a exprimat o părere similară într-o scrisoare către Ellen Nussey, în 1840. Ea sugerează că pasiunea intensă din partea unei femei „nu este un sentiment de dorit. În primul rând, este rareori sau chiar niciodată răsplătit; iar în al doilea rând, dacă este, sentimentul va fi doar trecător: va dura cât luna de miere și apoi va fi poate înlocuit de dezgust. Cu siguranță așa se va întâmpla dinspre partea bărbatului; cât despre femeie — Dumnezeu s-o ajute, dacă va continua să iubească plină de patimă și să fie singura care iubește.” (*The Brontës: Their Lives, Friendships and Correspondence*, ed. T. Y. Wise și J. A. Symington, 1932)

De ce zâmbești, Jane? Ce înseamnă această expresie nedeslușită, atât de ciudată, de pe fața ta?

— Mă gândeam, domnule (o să-mi iertați gândul involuntar), mă gândeam la Hercule și Samson¹ și la cele ce i-au vrăjit.

— Te gândeau! Ah, spiriduș mic și...

— Șșt, domnule! Nu vorbiți cu prea multă înțelepciune acum, la fel cum nici acei domni nu au acționat prea înțelept. Oricum, dacă ar fi fost însurați, fără îndoială ar fi compensat prin severitatea lor ca soți slăbiciunea lor ca adoratori; și mă tem că la fel veți face și dumneavoastră. Mă întreb cum îmi veți răspunde peste un an, dacă v-aș cere o favoare care nu vă convine sau nu vă este pe plac.

— Cere-mi ceva acum, Janet — cel mai mărunț lucru; vreau să fiu rugat.

— Chiar că o s-o fac, domnule; deja mi-am pregătit cererea.

— Vorbește! Dar dacă te uiți la mine și-mi zâmbești așa, o să-ți promit încuviințarea înainte de a ști pentru ce și asta înseamnă să fiu păcălit.

— Ba deloc, domnule. Tot ce vă cer e să nu trimiteți după bijuterii și să nu mă împodobiți cu trandafiri: ați putea la fel de bine să tiviti cu dantelă și fir de aur acea batistă simplă pe care o aveți în buzunar.

— Aș putea la fel de bine să „poleiesc curatul aur”². Știu asta; cererea îți este satisfăcută — pentru moment. O să contramandez ordinul pe care i l-am trimis bancherului meu. Dar încă n-ai cerut nimic — m-ai rugat să-mi iau înapoi un dar, hai, încearcă.

¹ Hercule este descris ca torcând lână și purtând veșminte de femeie atunci când era robul Omfalei, regina Lidiei. Samson i-a dezvăluit Dalilei secretul puterii sale.

² *Regele Ioan*, IV, ii, 11, de William Shakespeare. Deși Brontë cunoștea bine opera lui Shakespeare, o sursă mai probabilă este Byron, *Don Juan*, cântul III, strofa LXXVI: „Dar Shakespeare mai spune, ce gânduri prostești, «să poleiești curatul aur sau crinul să-l zugrăvești».”

— Ei bine, domnule, atunci aveți bunătatea să-mi satisfaceți curiozitatea care e foarte ațâțată în privința unei chestiuni.

Păru tulburat.

— Care? Care? întrebă el grăbit. Curiozitatea e un petiționar periculos: ce bine că n-am promis să-ți satisfac toate cererile.

— Dar nu poate fi nici o primejdie să mi-o satisfaceți pe aceasta.

— Rostește-o, Jane; dar mi-aș dori ca în loc de o simplă întrebare legată, poate, de o taină, să-mi ceri jumătate din moșiile mele.

— Ei, rege Ahașveroș¹! Ce să fac eu cu jumătate din moșiile dumneavoastră? Credeți că sunt un cămătar evreu care caută o investiție bună în pământ? Aș prefera mai degrabă să am toată încrederea dumneavoastră. N-o să-mi refuzați încrederea, acum că mi-ați oferit un loc în inima dumneavoastră, nu?

— Îți dau cu plăcere toată încrederea mea pentru tainele care merită a fi știute, Jane. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu dori o povară inutilă! Nu tânji după otravă — nu te transformă într-o adevărată Evă.

— De ce nu, domnule? Tocmai mi-ați spus cât de mult vă place să fiți cucerit și cât de plăcut este să fiți înduplecat împotriva voinței dumneavoastră. Nu credeți că ar trebui să profit de această mărturisire și să încep să vă linguesc și să vă rog fierbinte — chiar să plâng și să mă bosumflu, dacă e nevoie — doar de dragul de a-mi pune la încercare puterea?

— Te provoc la o astfel de încercare. Cere, cutează și sunt pierdut.

— Pierdut, domnule? Renunțați prea curând. Ce sever păreți acum! Sprâncenele vi s-au făcut groase precum degetul meu, iar fruntea vă seamănă cu ceea ce, într-o poezie foarte ciudată, am

¹ Continuă asocierea de la nota 2, p. 178. Îndepărtând-o pe Vahti, Ahașveroș a făcut-o pe Estera regina sa și i-a promis să-i îndeplinească cererea: „Care este cererea ta? Ea îți va fi împlinită. Ce dorești? Chiar dacă ai cere jumătate din împărăție, o vei căpăta.” (*Estera*, 5: 6).

găsit numit „un pod al tunetelor cu stâlpii vineții”¹. Asta o să fie înfățișarea dumneavoastră ca soț, bănuiesc, domnule, nu?

— Dacă asta va fi înfățișarea *ta* ca soție, eu, ca un bun creștin ce sunt, voi renunța curând la ideea de a conviețui cu un spirit sau cu o salamandră². Dar ce voiai să întrebi, creatură? Dă-i drumul!

— Ah, iată, acum sunteți mai puțin politicoș, iar mie-mi place grosolănia mult mai mult decât linguşeala. Prefer să fiu o *creatură*, decât un înger. Ceea ce voiam să întreb e — de ce v-ați chinuit atât de mult să mă faceți să cred că vreți să vă căsătoriți cu domnișoara Ingram?

— Asta-i tot? Slavă Domnului că nu-i altceva mai rău! Și-și descreți sprâncenele, mă privi zâmbind și mă mângâie pe păr, ca și cum ar fi fost mulțumit să vadă că un pericol fusese înlăturat. Cred că-ți pot mărturisi, continuă el, chiar dacă vei fi puțin revoltată, Jane — și am văzut ce spirit de foc poți fi atunci când ești revoltată. Străluceai în lumina rece a lunii azi-noapte, când te-ai răzvrătit împotriva sorții și-ți revendicai dreptul de a fi egala mea. Apropos, Janet, tu ești cea care ai cerut asta.

— Sigur că eu am făcut-o. Dar vă rog, reveniți la subiect, domnule — domnișoara Ingram?

— Ei bine, m-am prefăcut că îi fac curte domnișoarei Ingram pentru că doream să mă iubești la fel de nebunește cum te iubeam și eu; și știam că gelozia va fi cel mai bun aliat pe care îl puteam folosi în acest scop.

— Excelent! Acum sunteți tare mărunț — nici cu un vârful de ac mai mare decât capătul degetului meu mic. E o rușine cumplită și o josnicie dezonorantă să procedați așa. Nu v-ați gândit nici o clipă la sentimentele domnișoarei Ingram, domnule?

¹ *The Demoniac*, de Thomas Aird, capitolul 2, strofa X, în *Blackwood's Magazine* din noiembrie 1830, p. 813.

² Salamandra mitică era o creatură asemănătoare unei șopârle, despre care se spunea că poate trăi în foc. În concepția rozacrușienilor, era ființa elementară care locuia în foc. Cf. Pope, *The Rape of the Lock*, I, 57-60. În altă parte, Rochester o numește pe Jane o „silfidă” — spiritul rozacrușian al aerului.

— Sentimentele ei sunt concentrate într-unul singur — trufia — și asta cere să fie umilită. Ai fost geloasă, Jane?

— Nu contează, domnule Rochester. Asta nu vă privește în nici un fel; răspundeți-mi din nou sincer. Credeți că domnișoara Ingram nu va suferi de pe urma cochetăriei dumneavoastră nesincere? Nu se va simți părăsită și trădată?

— Imposibil! Ți-am spus doar cum tocmai ea m-a părăsit pe mine: ideea sărăciei mele i-a domolit — sau mai degrabă i-a stins — într-o clipă tot focul pasiunii.

— Aveți o minte ciudată, uneltitoare, domnule Rochester. Mă tem că unele dintre principiile dumneavoastră sunt cam bizare.

— Principiile mele nu au fost niciodată educate, Jane — s-ar putea să o fi luat puțin razna din lipsă de atenție.

— Vă întreb din nou, serios: nu pot să mă bucur de marea fericire care mi-a fost acordată fără a mă teme că altcineva suferă aceeași durere amară pe care eu însămi am îndurat-o nu de mult.

— Poți, fetiță dragă: nu există altă ființă în lumea asta care să aibă pentru mine dragostea curată pe care o ai tu — căci îmi aștern acest balsam adormitor pe suflet¹, Jane, credința în dragostea ta.

Mi-am apropiat buzele de mâna care se așezase pe umărul meu. Îl iubeam foarte mult — mai mult decât îndrăzneam să mărturisesc —, mai mult decât stătea în puterea cuvintelor să exprime.

— Mai cere-mi ceva, spuse el curând. Mă încântă să fiu rugat și eu să mă supun.

¹ *Hamlet* III, IV, 145. Contextul nu e favorabil, Hamlet încearcă s-o convingă pe regină să nu ia purtarea sa drept nebunie.

Pe sfântul har, o, mamă, nu-ți așterne
Acest balsam adormitor pe suflet,
Că nu păcatul tău, ci nebunia-mi
Vorbește-așa. Pe locu-nsângerat
O pieleță subțire-ar prinde coajă,
Sub care însă nevăzut puroiul
Ar cotropi lăuntru putrezit.

(În românește de Ion Vinea)

Din nou aveam cererea pregătită.

— Spuneți-i intențiile doamnei Fairfax, domnule — m-a văzut cu dumneavoastră în hol aseară și a fost foarte surprinsă. Dați-i o explicație înainte să mă întâlnesc cu ea. Mă doare să fiu judecată greșit de o femeie atât de cumsecade.

— Du-te în camera ta și pune-ți boneta, răspunse el. Vreau să mă însoțești la Millcote în dimineața asta. Și în timp ce te pregătești pentru drum, o să o lămuresc eu pe bătrâna doamnă. A crezut, Janet, că ai dat lumea toată pentru dragoste¹ și a considerat-o irosită.

— Cred că a socotit că am uitat care e locul meu; și al dumneavoastră, domnule.

— Locul! Locul tău e în inima mea și toți cei care te vor jigni pe viitor vor avea de-a face cu mine. Acum du-te!

M-am îmbrăcat repede și când l-am auzit pe domnul Rochester ieșind din salonul doamnei Fairfax, m-am îndreptat iute într-acolo. Bătrâna își citise porția de dimineață din Scriptură — fragmentul pentru acea zi: *Biblia* stătea deschisă în fața ei, cu ochelarii așezați deasupra. Ocupația ei, întreruptă de anunțul domnului Rochester, părea acum uitată: privirea sa, fixată asupra peretelui gol din față, exprima uimirea unei minți calme, tulburate de vești neobișnuite. Văzându-mă, se adună: făcu un soi de efort să zâmbească și îngăimă câteva cuvinte de felicitare; dar zâmbetul se stinse și propoziția rămase neterminată. Își puse ochelarii, închise *Biblia* și-și împinse scaunul departe de masă.

— Sunt atât de uimită, începu ea, încât nici nu știu ce să-ți spun, domnișoară Eyre. Cu siguranță n-am visat, nu? Câteodată, când sunt singură, ațipesc și-mi închipui lucruri care nu s-au întâmplat niciodată. De mai multe ori, când dormitam, mi s-a părut că dragul meu soț, care e mort de cincisprezece ani, a venit aici și s-a așezat lângă mine și chiar l-am auzit rostindu-mi numele, Alice, așa cum făcea de obicei. Acum, poți să-mi spui dacă este adevărat că domnul Rochester ți-a cerut să te măriți cu

¹ Cf. piesa lui Dryden *All for Love, or The World Well Lost*.

el? Nu râde de mine, dar chiar am fost convinsă că acum cinci minute a intrat aici și a zis că peste o lună o să fii soția lui.

— Același lucru mi l-a spus și mie, am răspuns eu.

— Așa deci! Îl crezi? Ai acceptat?

— Da.

Mă privi uimită.

— Nu m-aș fi gândit niciodată la așa ceva. El e un bărbat mândru: toți cei din familia Rochester au fost mândri; și tatălui său, cel puțin, îi plăceau banii. Iar el a fost întotdeauna considerat chibzuit. Chiar vrea să se însoare cu dumneata?

— Așa mi-a spus.

Mă cercetă îndelung: citeam, în ochii ei, că nu găsisese nici un farmec suficient de puternic pentru a rezolva misterul.

— Îmi depășește înțelegerea, continuă ea, dar fără îndoială este adevărat, de vreme ce spui asta. Ce-o să fie mai departe, nu pot să-ți spun; chiar nu știu. În asemenea cazuri e adeseori de dorit să existe o egalitate a poziției și averii; și sunt douăzeci de ani diferență între voi. Aproape că ar putea să-ți fie tată.

— Nu, doamnă Fairfax! am exclamat eu iritată. N-ar putea deloc să-mi fie tată! Nimeni dintre cei care ne-ar vedea împreună n-ar crede asta nici pentru o clipă. Domnul Rochester pare la fel de tânăr, și chiar este la fel de tânăr ca un bărbat de douăzeci și cinci de ani.

— Chiar se însoară cu dumneata din dragoste? întrebă ea.

M-am simțit atât de jignită de răceala și neîncrederea ei, încât ochii mi s-au umplut de lacrimi.

— Îmi pare rău că te supăr, continuă văduva, dar ești atât de tânără și ai atât de puțină experiență cu bărbații, încât am vrut să-ți spun ce te poate aștepta. Există o veche zicală care spune că „nu tot ce strălucește e aur” — și în acest caz mă tem să nu se descopere că ceva e diferit de ceea ce dumneata sau eu am aștepta.

— De ce? Sunt un monstru? am spus eu. Oare e atât de imposibil ca domnul Rochester să nutrească o afecțiune sinceră pentru mine?

— Nu, ești o fată drăguță și în ultimul timp te-ai schimbat mult în bine, iar domnul Rochester, aș putea să spun, ține la

dumneata. Am observat mereu că ești într-un fel preferata lui. Au existat dați când, pentru dumneata, m-am simțit chiar ușor neliniștită de această preferință vizibilă și m-am gândit să te pun în gardă; dar n-am vrut nici măcar să pomenesc de posibilitatea răului. Știam că un asemenea gând te-ar indigna, poate chiar jigni; și erai atât de discretă, atât de modestă și înțeleaptă, încât am sperat că pot avea încredere că te vei apăra singură. Nu pot să-ți spun ce am simțit aseară când te-am căutat în toată casa și nu te-am găsit nicăieri, și nici pe stăpân; iar apoi, la miezul nopții, te-am văzut venind cu el.

— Ei, nu mai contează asta acum, am întrerupt-o eu nerăbdătoare, ajunge că totul a fost bine.

— Sper că totul va fi bine până la sfârșit, spuse ea, dar crede-mă, trebuie să ai întotdeauna mare grijă. Încearcă să-l ții pe domnul Rochester la distanță; nu te încrede nici în dumneata, și nici în el. Domnii aflați în poziția lui nu obișnuiesc să se însoare cu guvernantele lor.

Începeam să fiu tot mai iritată, dar din fericire Adèle intră în fugă în cameră.

— Lasă-mă să merg și eu — lasă-mă să merg și eu la Millcote! strigă ea. Domnul Rochester nu vrea, deși e atâta loc în trăsura cea nouă. Roagă-l să mă lase să merg, *Mademoiselle*.

— Ajunge, Adèle, am spus eu și am ieșit repede cu ea, bucuroasă că pot să plec de lângă supraveghetoarea mea posomorâtă.

Trăsura era pregătită: tocmai o trăgeau în fața casei, iar stăpânul meu se plimba încoace și-ncolo pe caldarâm, cu Pilot urmându-l îndeaproape.

— Adèle poate să vină cu noi, nu-i așa, domnule?

— I-am spus că nu. Nu vreau cu mine plozi — vreau să fiu doar cu tine.

— Lăsați-o să meargă, domnul Rochester, vă rog, e mai bine așa.

— Nu, nu e — va fi o piedică.

Era foarte hotărât, atât în privire, cât și în glas. Am simțit un fior rece amintindu-mi de avertismentele doamnei Fairfax și de îndoielile ei — speranțele mele erau copleșite de un soi de

nesiguranță și descurajare. Simțeam că îmi pierdusem puterea asupra lui. Mă pregăteam să-l ascult aproape automat, fără a mai spune nimic, dar în timp ce mă ajuta să urc în trăsură, îmi privi fața.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă. Ți-a dispărut lumina de pe chip. Chiar vrei să mergă și fetița? Te-ar necăji dacă nu am lua-o?

— Aș vrea tare mult să mergă, domnule.

— Atunci, fugi să-ți iei boneta și întoarce-te într-o clipă, îi strigă el lui Adèle.

Ea alergă cât de repede putu.

— La urma urmelor, o singură dimineață tulburată nu va conta prea mult, zise el, când am de gând să te am — gândurile tale, conversația și compania ta — pentru toată viața.

După ce fu ridicată în trăsură, Adèle începu să mă sărute, pentru a-și exprima recunoștința pentru intervenția mea, dar fu imediat surghiunită într-un colț, de cealaltă parte a lui. Apoi ea se aplecă și-mi aruncă priviri furișe, căci un vecin atât de sever o intimida — așa iritat cum era, nu îndrăzneă să-i șoptească nimic și nici să-i pună vreo întrebare.

— Lăsați-o să vină lângă mine, l-am rugat eu; ar putea să vă deranjeze, domnule, și aici e destul loc.

Mi-o dădu în brațe, ca și cum ar fi fost un cățeluș de salon.

— Tot o s-o trimit la pension, zise el, dar acum zâmbea.

Adèle îl auzi și întrebă dacă se va duce la pension „*sans Mademoiselle*”¹.

— Da, răspunse el, cu siguranță „*sans Mademoiselle*”, căci pe *Mademoiselle* o s-o duc pe Lună și acolo o să caut o peșteră într-una dintre văile albe, printre craterele de vulcan, și *Mademoiselle* va trăi acolo cu mine și doar cu mine.

— N-o să aibă nimic de mâncare — o să moară de foame, remarcă Adèle.

— O să adun pentru ea mană cerească, dimineața și seara — câmpiile și coastele dealurilor de pe Lună sunt albe de mană, Adèle.

¹ „Fără domnișoara” (în franceză, în original).

— O să-i fie frig; cum o să-și facă focul?

— Focul se înalță din munții selenari — când o să-i fie frig, o s-o duc pe un vârf de munte și o s-o așez pe marginea unui crater.

— *Oh, qu'elle y sera mal — peu comfortable!*¹ Și hainele o să i se tocească — de unde o să ia altele noi?

Domnul Rochester se prefăcu încurcat.

— Hm! zise el. Tu ce-ai face, Adèle? Frământă-ți puțin mintea și găsește o soluție. Cum ar merge un nor alb sau roz drept rochie, ce zici? Iar dintr-un curcubeu s-ar face o eșarfă destul de frumoasă.

— Se simte mult mai bine cum e acum, conchise Adèle după ce se gândi un timp. Și apoi, o să se plictisească să locuiască doar cu dumneavoastră pe Lună. Dacă aș fi *Mademoiselle*, n-aș accepta niciodată să vă însoțesc acolo.

— A acceptat — și-a dat cuvântul.

— Dar nu puteți s-o duceți acolo — nu există un drum până la Lună — nu e decât aer și nici dumneavoastră, și nici ea nu puteți zbura.

— Adèle, uită-te la câmpul acela.

Trecuserăm acum pe porțile de la Thornfield și mergeam repede pe drumul drept ce ducea la Millcote, unde praful fusese risipit de furtuna din noaptea trecută și unde tufișurile și copacii înalți de pe margine străluceau de un verde aprins, înprospătați de ploaie.

— În acel câmp, Adèle, mă plimbam într-o seară târziu, acum vreo două săptămâni — în seara zilei în care m-ai ajutat să strâng fânul în poienile din livadă; și cum eram obosit de cât greblasem fânul, m-am așezat pe un pârleaz să mă odihnesc; și acolo am scos un carnetel și un creion și am început să scriu despre un necaz pe care l-am avut cu mult timp în urmă și despre dorința mea pentru zile mai fericite. Scriam foarte repede, deși începea să se întunece și nu mai vedeam bine pagina, când ceva apăru pe cărare și se opri la doi metri de mine. M-am uitat. Era o făptură mititică, ce-avea pe cap un vâl subțire ca pânza de păianjen. I-am făcut

¹ N-o să se simtă bine acolo, nu e comod (în franceză, în original).

semn să se apropie de mine și curând era lângă genunchii mei. N-am vorbit cu ea și nici ea n-a vorbit cu mine — în cuvinte; dar i-am citit în priviri și ea mi-a citit privirea; iar discuția noastră mută a fost cam așa. Era o zână și venea din tărâmul spiridușilor, așa mi-au spus ochii ei; iar menirea ei era să mă facă pe mine fericit: trebuia să plec cu ea din lumea asta obișnuită și să mă duc într-un loc singuratic — precum Luna, de pildă — și făptura a arătat cu capul către cornul Lunii, ce se ridica deasupra dealului din Hay, și mi-a vorbit despre peștera de alabastru și valea de argint în care am putea trăi. I-am spus că mi-ar plăcea să merg, dar i-am adus aminte, așa cum ai făcut-o și tu cu mine — că nu am aripi pentru a zbura. „Oh”, mi-a răspuns zâna, „asta nu contează! Iată un talisman ce va înlătura toate greutatețile” și mi-a întins un inel drăguț de aur. „Pune-l”, mi-a zis ea, „pe al patrulea deget de la mâna mea stângă și eu sunt a ta, și tu ești al meu, și vom părăsi pământul și ne vom face raiul nostru acolo.” Și a făcut din nou un semn cu capul către Lună. Inelul, Adèle, este în buzunarul pantalonilor mei, sub forma unei monede de aur de o liră; dar am de gând să o schimb din nou într-un inel.

— Dar ce-are a face *Mademoiselle* cu toate astea? Nu-mi place zâna — ați spus că pe *Mademoiselle* o să o duceți pe Lună!

— *Mademoiselle* este o zână, spuse el, șoptind misterios.

La care eu i-am spus lui Adèle să nu ia în seamă glumele lui; cât despre ea, dovedi o doză de adevărat scepticism galic: îl numi pe domnul Rochester *un vrai menteur*¹ și-l asigură că oricum nu pune mare preț pe ale lui *contes de fée*² și că „*du reste, il n'y avait pas de fées, et quand même il y en avait*”³, era convinsă că ele n-ar apărea niciodată în fața lui și nici nu i-ar da inele, nici nu s-ar oferi să trăiască împreună cu el pe Lună.

Ora petrecută în Millcote a fost obositoare pentru mine. Domnul Rochester m-a silit să merg la o prăvălie mare cu

¹ Un adevărat mincinos (în franceză, în original).

² Basme cu zâne (în franceză, în original).

³ De altfel, nu existau zâne, și chiar dacă ar exista (în franceză, în original).

mătăsurii, unde mi-a ordonat să-mi aleg o jumătate de duzină de rochii. Uram treaba asta, l-am implorat să o lăsăm pe altă dată, dar nu — trebuia rezolvată acum. Cu rugăminți șoptite pe un ton hotărât, am redus jumătatea de duzină la două: dar acestea a jurat că le va alege chiar el. Am urmărit cu neliniște cum privirea îi rătăcea peste mărfurile viu colorate și în cele din urmă s-a hotărât pentru o mătase bogată de culoarea celui mai strălucitor ametist și un superb satin roz. Din nou i-am spus în șoaptă că putea la fel de bine să-mi ia de îndată o rochie aurie și o bonetă argintie — cu siguranță nu voi îndrăzni niciodată să port ce-mi alesese. Cu foarte mare greutate, căci era de neclintit în încăpățânarea lui, l-am convins să facă o schimbare în favoarea unui satin negru sobru și a unei mătasi gri-perle. „Pentru moment merge”, spuse el, dar tot voia să mă vadă „strălucind ca un rond de flori”.

M-am bucurat să-l scot din prăvălia de mătăsuri și apoi dintr-o giuvaiererie: cu cât îmi cumpăra mai multe, cu atât îmi ardeau mai tare obrazii cu un sentiment de supărare și umilință. Pe când urcam în trăsură și eu mă așezam iritată și obosită, mi-am amintit că în vâltoarea evenimentelor — triste și fericite — uitasem cu totul de scrisoarea unchiului meu, John Eyre, către doamna Reed, de intenția lui de a mă adopta și de a mă face moștenitoarea lui. „Ar fi, într-adevăr, o ușurare”, mi-am spus eu, „dacă aș fi cât de cât independentă; nu pot suporta să fiu îmbrăcată precum o păpușă de domnul Rochester sau să stau ca o nouă Danae¹ sub ploaia de aur căzând în fiecare zi peste mine. Cum ajung acasă, o să scriu în Madeira și o să-i spun unchiului John că urmează să mă căsătoresc și cu cine: dacă aș avea cât de cât speranța ca într-o zi să-i aduc domnului Rochester un adaos la avere, aș îndura mai ușor să fiu întreținută acum de el.” Și într-un fel ușurată la acest gând, pe care l-am dus la îndeplinire chiar în aceeași zi, am îndrăznit din nou să-i întâlnesc privirea stăpânului și iubitelui meu, care o căuta pe a mea cu stăruință, deși îmi feream chipul și ochii. Îmi zâmbi și mi-am spus că zâmbetul lui era asemenea celui pe care un sultan,

¹ În mitologia greacă, Danae era închisă într-un turn, dar Zeus s-a îndrăgostit de ea și o vizita sub forma unei ploi de aur.

într-un moment de dragoste și fericire, l-ar putea dăruia unei sclave pe care o împodobise cu aurul și pietrele lui prețioase: i-am strâns cu putere mâna, care încerca întruna să o prindă pe a mea, și apoi i-am dat-o deoparte, înroșită de apăsarea pătimașă.

— Nu trebuie să mă priviți așa, am spus eu. Dacă o faceți, o să port toată viața doar vechile mele rochii de la Lowood. O să mă mărit în rochia asta de bumbac liliachie — din mătasea cenușie vă puteți face un halat, iar din satinul negru nenumărate veste.

Chicoti și-și frecă mâinile.

— Oh, ce amuzant e s-o privesc și s-o ascult! exclamă el. E originală? E nostimă? N-aș schimba fetița asta englezoaică pentru tot seraiul marelui turc, cu ochi de gazelă, trupuri de hurie¹ și tot restul!

Aluzia orientală mă irită din nou.

— N-am de gând să țin locul unui serai pentru dumneavoastră, am zis eu, așa că nu mă considerați unul: dacă doriți așa ceva, duceți-vă, domnule, fără întârziere în bazarurile din Stambul și risipiți-vă pe cumpărarea de sclave o parte din acei bani pe care păreți a nu ști să-i cheltuiți în mod mulțumitor aici.

— Și tu ce vei face, Janet, în timp ce eu mă târguiesc pentru tonele de carne și grămada de ochi negri?

— O să mă pregătesc să plec ca misionară pentru a predica libertatea celor ce sunt înrobiți — printre care și locatările haremului dumneavoastră. O să fiu primită acolo și-o să stârnesc o revoltă, iar dumneavoastră, domnule, deși pașă cu trei tuiuri², cât ai clipi din ochi o să vă vedeți înlănțuit și nici în ruptul capului n-o să îngădui să vi se taie legăturile până ce nu veți semna o Cartă³, cea mai liberală pe care a dat-o vreodată un despot.

¹ Nimfă din paradisul mahomedan; prin extensie, o frumusețe orientală voluptuoasă.

² Pașă sau guvernator de înalt rang, care poartă în luptă un stindard cu trei cozi de cal (tuiuri).

³ Charlotte Brontë își amintește de cartism, mișcare revoluționară din Anglia în anii 1837-1848, a cărui „Cartă a Poporului” a fost publicată în mai 1838. Asocierea este confirmată de litera inițială mare din manuscris.

— M-aș învoi bucuros să fiu la mila ta, Jane.

— N-aș avea deloc milă, domnule Rochester, dacă ați cere-o cu o asemenea privire. Când vă uitați la mine în felul acesta, sunt sigură că, indiferent ce cartă ați da sub constrângere, primul lucru pe care l-ați face după ce ați fi eliberat ar fi să-i încălcați condițiile.

— De ce, Jane, ce ai cere? Mă tem că mă vei sili să mai trec printr-o ceremonie de căsătorie în afară de cea din fața altarului. Înțeleg că vei cere anumite condiții, care vor fi ele?

— Nu vreau decât liniște, domnule, nu să fiu strivită de obligații apăsătoare. Va mai amintiți ce mi-ați spus despre Céline Varens, de diamantele și cașmirurile pe care i le-ați oferit? Eu nu vreau să fiu o Céline Varens engleză a dumneavoastră. Voi rămâne guvernanta lui Adèle; astfel îmi voi câștiga masa și casa și în plus treizeci de lire pe an. O să-mi fac garderoba din acei bani și dumneavoastră n-o să-mi dați nimic altceva decât...

— Decât ce?

— Stima dumneavoastră; și dacă v-o dau și eu pe a mea, acea datorie va fi achitată.

— Ei bine, cu neobrăzarea ta rece și mândria ta înăscută, n-ai egal, zise el.

Ne apropiam acum de Thornfield. Pe când intram din nou pe poartă, mă întrebă:

— Vrei să iei masa cu mine azi?

— Nu, mulțumesc, domnule.

— Și de ce „nu, mulțumesc”, dacă se poate întreba?

— N-am luat niciodată masa cu dumneavoastră, domnule, și nu văd nici un motiv pentru care aș face-o acum — până...

— Până ce? Îți place să lași frazele neterminate.

— Până ce n-am încotro.

— Crezi că mănânc precum un căpcăun sau un vârcolac, încât să te temi să-mi fii tovarășă la masă?

— Nu am făcut nici o presupunere privind acest subiect, domnule, dar vreau să continui ca de obicei încă o lună.

— O să renunți imediat la sclavia de a fi guvernantă.

— Chiar așa? Mă iertați, domnule, nu o voi face. O să continui cu ea ca de obicei. O să vă ocolesc toată ziua, așa cum

m-am obișnuit să o fac. Puteți să mă chemați seara, când aveți chef să mă vedeți, și atunci o să vin; dar nu altă dată.

— Am nevoie de un fum de trabuc, Jane, sau de o priză de tutun, spre a mă consola pentru toate astea, *pour me donner une contenance*¹, cum ar spune Adèle; și din păcate nu am la mine nici cutia cu trabuce, și nici tabachera. Dar ascultă, micuță tirană, zise el în șoaptă — acum e rândul tău, dar curând va veni al meu; și odată ce am pus mâna pe tine, pentru a te ține bine, o să te leg — ca să zic așa — de un lanț ca acesta (și-și atinse ceasul de buzunar). Da, micuța mea dragă, o te țin lângă pieptul meu, să nu-mi pierd odorul.

Spuse aceasta pe când mă ajuta să cobor din trăsură; și pe când o ridica pe Adèle, am intrat în casă și m-am retras repede la etaj.

În acea seară mă chemă la el. Îi pregătisem o îndeletnicire, căci eram hotărâtă să nu petrec tot timpul într-o conversație *tête-à-tête*: mi-am amintit de vocea lui frumoasă și știam că îi place să cânte — la fel ca celor mai mulți dintre bunii cântăreți. Eu nu cântam bine și nici nu eram, după judecata lui greu de mulțumit, o muzicantă talentată, dar eram încântată să ascult o muzică bine interpretată. Amurgul, acel ceas al romanțelor, abia începuse să-și desfășoare stindardul albastru și înstelat, că m-am și ridicat și am deschis pianul și l-am rugat din tot sufletul, în numele cerului, să-mi cânte ceva. Mi-a răspuns că sunt o vrăjitoare cu toane și că prefera să-mi cânte altă dată, dar eu i-am spus că nu era dată mai potrivită decât atunci.

— Îți place vocea mea? mă întrebă el.

— Foarte mult.

Nu doream să-i măgulesc vanitatea susceptibilă, dar de data asta și pentru a-mi îndeplini scopul, aveam să-l falez și să-l încurajez.

— Atunci, Jane, trebuie să mă acompaniez.

— Foarte bine, domnule, o să încerc.

Am încercat, într-adevăr, dar curând m-a gonit de pe taburet, spunându-mi că sunt „o mică neîndemânatică”. După ce m-a

¹ Pentru a mă calma (în franceză, în original).

împins fără jenă deoparte — exact asta și doream —, îmi luă locul și se acompany singur, căci cânta la fel de bine la pian ca și din gură. M-am cuibărit în firida ferestrei și în vreme ce eu stăteam acolo privind afară la copacii nemișcați și la pajiștea întunecată, el cântă pe o melodie dulce, în tonuri blânde:

*Adevărata dragoste simțită
în miezul inimii aprins
mi-a potopit ființa pustiiată
cu-al vieții cald torent nestins.*

*Când o vedeam, speranța-mi renăștea;
plecarea ei — amarnic chin;
cu fiecare pas ce-i zăbovea
mă sfâșia un greu suspin.*

*Visam o fericire necușprinsă —
precum iubesc, să fiu iubit;
și-am stăruit — nădejdea-mi neînvinsă —
ca orb, sărman nefericit.*

*Dar între noi, genunea neumblată
se întindea-amenințător,
ca volbura de valuri, înspumată,
în verdele ocean amețitor,*

*și neagră ca drumul de lotri tăiat
prin codri, pustii neumblate,
căci între noi mânia s-a-nălțat,
puterea și a legii dreptate.*

*Am înfruntat primejdii și bariere,
funeste prevestiri sfidând,
năvalnic am trecut pe lângă ele,
la temeri și-amăgiri zămbind.*

*Visam că zbor pe-un splendid curcubeu,
arcuit în bolta senină,
căci falnic se-oglindea în ochiul meu
copila ploii de lumină.*

Aprinsă încă-n umbra-ntunecoasă,
bucuria îmi umple ființa,
și nici că vreau să văd ce nemiloasă
în jurul meu se-adună suferința.

E clipa atât de dulce că nu-mi pasă
c-o să revină tot ce-am înfruntat,
cerând o răzbunare dureroasă
și plata pentru-al meu păcat.

Dreptatea la porți îmi pune lacăt;
mânia vrea să mă doboare;
severă, dușmănie fără capăt
îmi jură puterea chinuitoare.

Iubita mea își puse mâna ușurel
în mâna mea, încrezătoare,
jurând c-al cununiei sfântinel
ne va-mpleti sorții sub soare,

Și c-un sărut promise lângă mine
să-i fie viața și al ei sfârșit.
Și-s fericit, mi-e-atât de bine,
căci o iubesc și sunt iubit.

Se ridică și veni spre mine: i-am văzut chipul aprins, ochii de erete străluceau și în fiecare trăsătură a feței i se citeau tandrețea și patima. M-am pierdut cu firea pentru o clipă, apoi mi-am revenit. Nu doream scene sentimentale și nici dovezi de iubire îndrăznețe — iar acum eram amenințată și de una, și de alta; trebuia să-mi pregătesc o armă de apărare — mi-am ascuțit limba. Când s-a apropiat de mine, l-am întrebat cu asprime: cu cine voia să se căsătorească?

— Asta e o întrebare ciudată din partea dragei mele Jane, răspunse el.

— Nicidecum! O consider firească și necesară. Ați vorbit de viitoarea soție care vrea să-și găsească sfârșitul lângă dumneavoastră. Ce-i cu ideea asta păgână? Eu n-am câtuși de puțin de gând să mor odată cu dumneavoastră — puteți să fiți siguri de asta!

— Oh, dar tot ce-mi doresc, tot ce cer în rugăciunile mele este să trăiești alături de mine! Moartea nu este pentru o făptură ca tine!

— Ba da, căci și eu am dreptul să mor atunci când îmi vine rândul, la fel ca și dumneavoastră; dar prefer să aștept clipa potrivită și nu să fiu expediată înainte, printr-o *suttee*¹.

— Nu poți să mă ierți pentru gândul egoist și să-ți dovedești iertarea printr-un sărut de împăcare?

— Nu, aş prefera să fiu scutită de așa ceva.

Atunci îmi spuse că sunt o „ființă tare aspră” și adăugă că „orice altă femeie s-ar fi înduioșat până la lacrimi auzind asemenea strofe cântate spre lauda ei”.

I-am răspuns că eram aspră de felul meu, chiar de neînduplecat, că o să mă mai vadă așa de nenumărate ori și că, mai mult, eram hotărâtă să-i arăt diferite laturi colțuroase ale firii mele în cele patru săptămâni ce vor urma, ca să știe pe deplin ce fel de târg făcuse, acum cât mai era vreme să se elibereze de el.

— Nu vrei să te liniștești și să vorbești chibzuit?

— O să mă liniștesc, dacă asta doriți; cât despre cum vorbesc, îmi place să cred că vorbesc chibzuit.

Se agită, pufnind și mormăind. „Foarte bine”, mi-am zis eu, „n-ai decât să te frământă și să te înfurii cât vrei; dar sunt sigură că așa trebuie să mă port cu tine. Te iubesc mai mult decât o pot spune în cuvinte, dar nu vreau să mă las cuprinsă de patimă, iar cu replicile mele înțepătoare o să te domolesc și pe tine; și mai mult, cu ajutorul lor o să păstrez între tine și mine o distanță ce ne va fi de mare folos amândurora.”

Încet-încet, l-am adus într-o stare de mare iritare; iar când se retrase exasperat în celălalt capăt al încăperii, m-am ridicat și spunând „Noapte bună, domnule!” în felul meu obișnuit și respectuos, m-am îndreptat spre ușă și am ieșit.

¹ Practică hindusă în care o văduvă se jertfește pe rugul funerar al soțului ei. Practica a fost interzisă prin lege de către britanici în 1829.

Am aplicat același sistem pe toată durata celor patru săptămâni de probă și succesul fu deplin. Desigur, el era destul de supărat și arțăgos, dar vedeam că în general purtarea mea îi era totuși pe plac — o supunere de mielușică și o sensibilitate de turturea i-ar fi încurajat despotismul, dar în același timp nu i-ar fi plăcut prea mult, i-ar fi mulțumit judecata și i-ar fi satisfăcut bunul-simț într-o măsură și mai mică.

În prezența celorlalți eram, ca și mai înainte, respectuoasă și liniștită; orice altă purtare ar fi fost nepotrivită. Doar în discuțiile noastre de seară îl respingeam și-l supăram. Trimitea mereu după mine exact când bătea ceasul de șapte, dar acum, când apăream, buzele lui nu mai rosteau cuvinte dulci precum „dragostea mea” sau „iubita mea”: cele mai dragăstoase cuvinte pentru mine erau „păpușă sâcăitoare”, „spiriduș răutăcios”, „drăcușor”, „nestatornică” etc. În locul dezmiertărilor primeam strâmbături, în locul unei strângeri de mână, o ciupitură de braț; în loc să mă sărute pe obraz, mă trăgea de ureche. Pentru moment eram însă mulțumită, preferând aceste manifestări sălbatice unor gesturi mai dragăstoase. Am văzut că doamna Farifax îmi aproba purtarea: neliniștea ei în ceea ce mă privea dispăru și astfel eram sigură că acționez așa cum trebuia. Între timp, domnul Rochester spunea că îl chinuiam atât de tare, încât va ajunge numai piele și oase, dar că în curând se va răzbuna cumplit pentru purtarea mea de-acum. Râdeam în sinea mea de amenințările lui. „Acum te pot ține destul de bine la respect”, mă gândeam eu, „și nu mă îndoiesc că o să pot și mai târziu: dacă o metodă își pierde puterea, o să nascocesc alta.”

Și totuși, nu-mi era deloc ușor și de multe ori aș fi vrut mai degrabă să-i fac pe plac, decât să-l necăjesc. Viitorul meu soț ajunsese să însemne pentru mine toată lumea mea și chiar mai mult de-atât, aproape Dumnezeuul meu. El stătea între mine și orice gând religios, așa cum stă o eclipsă între om și uriașul soare. În acele zile nu-l mai puteam vedea pe Dumnezeu din cauza ființei create de El¹, din care-mi făcusem un idol.

¹ Watts spune că „trebuie să-L preferăm pe Dumnezeu față de ființe, sufletul față de trup, lucrurile eterne față de cele efemere” (*op.cit.*, secțiunea XVI).

CAPITOLUL X

LUNA STABILĂ DE DOMNUL ROCHESTER pentru a-mi face curte era pe sfârșite; ceasurile îi erau numărate. Nu se mai putea amâna ziua care se apropia — ziua nunții; toate pregătirile pentru ea erau gata. *Eu*, cel puțin, nu mai aveam nimic de făcut: cuferele mele erau aranjate, închise, legate și înșirate de-a lungul peretelui în cămăruța mea; mâine pe vremea asta vor fi departe, în drum spre Londra; și tot acolo și eu (D.V.)¹ — sau mai degrabă nu eu, ci o anume Jane Rochester, o persoană pe care n-o cunoșteam încă. Nu mai trebuia decât să prind adresa pe cufere — cele patru pătrățele de carton zăceau pe scrin. Domnul Rochester scrisese el însuși pe fiecare dintre ele: „Doamna Rochester, Hotelul ..., Londra”; dar nu mă puteam hotărî să le lipesc pe cufere și nici să cer cuiva să o facă. Doamna Rochester! Nu exista și nici nu se va naște până mâine-dimineață, la puțin timp după ora opt, iar eu voiam să aștept să fiu sigură că a venit pe lume cu bine, înainte să-i încredințez toate acele bunuri. Era de-ajuns că în dulapul din fața măsuței mele de toaletă, veșmintele despre care se spunea că sunt ale ei înlocuiseră deja rochia mea neagră de postav de la Lowood și pălăria de pai — căci nu mie îmi aparțineau rochia de mireasă de culoarea perlei și vâlul vaporos, agățate în cuierul pe care îl luaseră în stăpânire. Am închis dulapul, pentru a ascunde veșmântul ciudat, fantomatic, care, la acel ceas al serii — era ora nouă —, răspândea o strălucire spectrală în întunericul camerei mele.

„O să te părălesc, vis alb”, am spus eu. „Sunt neliniștită. Aud vântul bătând; vreau să ies afară, să-l simt mângâindu-mi fața.”

Nu doar graba pregătirilor mă neliniștea, nu doar așteptarea mării schimbări, noua viață ce urma să înceapă a doua zi; amândouă aveau, fără îndoială, partea lor în starea de tulburare și agitație ce mă îndemna să ies la această oră târzie pe pajiștea întunecată; exista însă și o a treia cauză, mult mai puternică decât celelalte.

¹ *Deo Volente*, cu voia Domnului (latină).

Un gând ciudat și îngrijorător mă stăpânea. Se întâmplase ceva în noaptea dinainte, ceva ce nu puteam înțelege — și pe care nu-l văzuse și de care nu mai știa nimeni în afara mea. În acea noapte, domnul Rochester lipsise de acasă și încă nu se întorsese: fusese chemat cu treburi la un mic domeniu cu două-trei ferme, la vreo treizeci de mile depărtare, treburi pe care doar el putea să le rezolve, și asta înainte de plecarea plănuită din țară. Acum îl așteptam, dornică să-mi eliberez mintea și să caut la el deslușirea misterului ce mă nedumerea. Așteaptă până ce se va întoarce, cititorule, și când îi voi destăinui secretul, îl vei afla și tu.

M-am îndreptat către livadă, mânăta către adăpostul ei de vântul care bătuse toată ziua puternic dinspre sud, fără a aduce însă vreo picătură de ploaie. În loc să se domolească odată cu venirea nopții, el părea să se întetească și să mugească tot mai tare: copacii se aplecau mereu într-o singură parte, fără să se răsucescă, și abia de-și îndreptau la loc crăcile o dată la o oră, atât de nedomolită era forța vântului ce le apleca spre miază-noapte capetele rămuroase; norii erau mânați iute dintr-un capăt într-altul al zării și nici un petic de cer albastru nu se zărise în acea zi de iulie.

Am simțit un fel de plăcere sălbatică să alerg prin vânt, să-mi las tulburarea din minte să plutească în șuvoiul de aer ce vuia în văzduh. Am coborât pe aleea cu dafini și am ajuns în fața castanului lovit de trăsnet: se ridica acolo, întunecat și frânt — trunchiul lui, despicat pe mijloc, se căsca înfiorător. Cele două jumătăți nu erau despărțite de tot, căci baza trainică și puternică le ținea unite. Dar viața lor comună era distrusă — seva nu mai urca în ele: ramurile atârnav moarte de-o parte și de alta, iar furtunile iernii ce avea să vină cu siguranță o vor doborî pe una sau poate pe amândouă; dar deocamdată se putea spune că mai formau un copac — o ruină, dar o ruină întregă.

„Ați făcut bine că v-ați ținut strâns una de alta”, am zis eu, ca și cum așchiile monstruoase erau niște ființe vii ce mă puteau auzi. „Cred că, așa distruse cum păreți, și arse, și uscate, mai există o fărâamă de viață în voi, ce vine din unirea rădăcinilor voastre cinstite și credincioase: n-o să mai aveți niciodată frunze

verzi, n-o să mai vedeți niciodată păsările clădindu-și cuiburile și ciripind vesele printre ramurile voastre; vremea dragostei și a plăcerii a trecut pentru voi; dar nu sunteți disperate, căci fiecare dintre voi o are pe cealaltă, care să o sprijine în nenorocire.”

Cum le priveam, luna a apărut pentru o clipă pe peticul de cer dintre cele două cioturi; discul ei era roșu ca sângele și acoperit pe jumătate de nori: păru să-mi arunce o privire uimită și tristă, apoi se îngropă iar în îngrămădirea densă de nori. Vântul se opri pentru o clipă în jurul Thornfield-ului; dar departe, peste păduri și ape, plutea un vaiet sălbatic și melancolic: era atât de trist, încât am luat-o din nou la fugă.

Am rătăcit un timp prin livadă, adunând merele ce căzuseră în iarba din jurul copacilor. Mi-am făcut de lucru alegându-le pe cele coapte, pe care le-am dus în casă și le-am pus în cămară. Apoi am intrat în bibliotecă să mă asigur că fusese aprins focul; căci, deși era vară, știam că într-o seară atât de mohorâtă domnului Rochester i-ar fi plăcut să găsească un foc vesel; da, focul fusese aprins și ardea bine. I-am așezat fotoliul lângă cămin și am adus și măsuța lângă el. Am tras draperiile și am pregătit lumânările pentru a fi aprinse. Tot mai agitată, după ce am terminat cu toate aceste aranjamente am simțit că nu pot sta liniștită și nici măcar să rămân în casă: un ceasornic mic aflat în cameră bătu ora zece, în același timp cu bătrâna pendulă din hol. „Ce târziu s-a făcut”, mi-am spus eu. „O să mă duc până la poartă; din când în când se ivește luna și o să pot vedea bine drumul. Ar putea să sosească acum și dacă îi ies înaintea, voi scăpa de niște minute bune de așteptare.”

Vântul urla puternic în copacii înalți ce străjuiau poarta, dar drumul, atât cât se putea vedea pe stânga și pe dreapta, era liniștit și pustiu — în afară de umbrele norilor care treceau din când în când peste drum, pe când luna se arăta, nu se vedea decât o linie lungă și palidă, lipsită de orice punct mișcător.

O lacrimă copilărească îmi împăienjeni ochii — născută din dezamăgire și nerăbdare. Rușinată, mi-am șters-o repede. Am mai zăbovit acolo; luna se ascunse cu totul în spatele perdelei de nori groși; noaptea deveni tot mai întunecată; se porni ploaia,

anunțând furtuna. „Vreau să vină acum! Vreau să vină!” exclamai eu, cuprinsă de presimțiri bolnave. Îl așteptasem să se întoarcă înainte de ceai; acum era noapte: ce putea să-l întârzie? I se întâmplase ceva? Ceea ce se petrecuse noaptea trecută îmi reveni în minte; am revăzut atunci întâmplarea ca pe o prevestire a unei nenorociri. Mă temeam că speranțele mele erau prea frumoase pentru a se împlini; iar în ultima vreme fusesem atât de fericită, încât m-am gândit că norocul meu ajunsese pe culme și acum trebuia să coboare. „Nu mă pot întoarce în casă”, mi-am spus eu. „Nu pot sta lângă foc atunci când el e afară, pe o vreme atât de nemiloasă. Mai bine cu picioarele obosite, decât cu inima strânsă — o să merg în întâmpinarea lui.”

Am pornit-o. Am mers repede, dar n-am ajuns prea departe, căci înainte să străbat un sfert de milă, am auzit un zgomot de copite; un călăreț venea în galop și un câine alerga pe lângă el. Gata cu presimțirile rele! Era el, călare pe Mesrour și urmat de Pilot. Mă văzu, căci luna își croise un drum albastru pe cer și-l străbătea strălucitoare. Își scoase pălăria și o flutură deasupra capului. Am alergat să-l întâmpin.

— Așa deci! exclamă el, aplecându-se și întinzându-mi mâna. Nu poți sta fără mine, e limpede! Pune piciorul pe vârful cizmei mele, dă-mi amândouă mâinile și urcă!

L-am ascultat; bucuria mă făcea sprintenă; am urcat pe șa în fața lui. Drept bun-venit am primit o sărutare pătimasă și câteva manifestări de triumf lăudăros, pe care le-am acceptat cât de bine am putut. Își domoli apoi înflăcărarea și mă întrebă:

— S-a întâmplat ceva, Janet, că ai venit înaintea mea la o oră atât de târzie? Ai pățit ceva?

— Nu, dar credeam că nu vă mai întoarceți și nu vă puteam aștepta liniștită în casă, mai ales pe ploaia și pe vântul acesta.

— E-adevărat, e ploaie și vânt! Iar tu ești udă ca o sirenă — înfășoară-te în pelerina mea. Dar mi se pare că ai febră, Jane, obrații și mâinile îți ard. Te întreb din nou, s-a întâmplat ceva?

— Acum, nimic, nu mai sunt nici speriată, și nici nefericită.

— Atunci, ai fost?

— Puțin, dar o să vă povestesc totul mai târziu, domnule, și sunt convinsă că o să râdeți doar de suferințele mele.

— O să râd din toată inima după ce trece și ziua de mâine; până atunci nu îndrăznesc, căci nu sunt sigur de răsplată — asta ești tu; căci cine a fost în această ultimă lună alunecoasă precum un țipar și la fel de țepoasă ca un trandafir sălbatic? Nu puteam pune un deget nicăieri, că și eram înțepat; iar acum parcă țin în brațe o mielușică răătăcită. Ai ieșit din țarc pentru a-ți căuta păstorul, nu-i așa, Jane?

— Aveam nevoie de el, dar nu vă lăudați prea mult cu asta. Am ajuns la Thornfield, acum lăsați-mă să cobor.

Mă coborî pe caldarâm. John veni să-i ia calul, iar el mă urmă în hol și-mi spuse să mă grăbesc să-mi schimb hainele ude, iar apoi să mă întorc la el în bibliotecă. Și pe când mă îndreptam spre scară, mă opri și mă puse să-i promit că n-o să zăbovesc prea mult. Nici n-am zăbovit; după cinci minute am venit. Se așezase la masă.

— Ia-ți un scaun, Jane, și ține-mi tovărășie. Cu voia Domnului, în afară de această cină, nu vei mai lua decât o singură masă la Thornfield pentru multă vreme de-acum înainte.

M-am așezat lângă el, dar i-am spus că nu pot mânca.

— Pentru că te-așteaptă călătoria de mâine, Jane? Gândul că o să mergi la Londra îți taie pofta de mâncare?

— În seara asta nu știu prea bine ce mă așteaptă, domnule, și nici nu-mi dau seama ce gânduri am. Totul în viață mi se pare închipuit.

— În afară de mine. Sunt cât se poate de real — pune mâna pe mine.

— Dumneavoastră, domnule, mai mult decât toți ceilalți, îmi păreți o nălucă, sunteți doar un vis.

Întinse mâna, râzând.

— E acesta vis? zise el, apropiind-o de ochii mei.

Avea o mână rotundă, musculoasă și vânjoasă, și un braț lung și puternic.

— Da — deși o ating, e doar un vis, am spus eu, dându-i-o la o parte. Domnule, ați terminat cina?

— Da, Jane.

Am sunat și am cerut să se strângă masa. Când am rămas din nou singuri, am ațâțat focul și m-am așezat pe un scăunel la picioarele stăpânului meu.

— E aproape de miezul nopții, am zis eu.

— Da; dar amintește-ți, Jane, ai promis să stai de veghe cu mine în noaptea dinaintea nunții mele.

— Îmi amintesc și o să-mi țin promisiunea, cel puțin un ceas sau două, căci încă nu vreau să mă culc.

— Ți-ai terminat toate pregătirile?

— Toate, domnule.

— Și eu, replică el, mi-am aranjat toate treburile. O să părăsim Thornfield-ul mâine-dimineată, la o jumătate de ceas după ce ne întoarcem de la biserică.

— Foarte bine, domnule.

— Cu ce zâmbet extraordinar ai rostit aceste cuvinte, Jane — „foarte bine”! Ce roșii îți sunt obraji și cât de ciudat își strălucesc ochii! Te simți bine?

— Cred că da.

— Crezi? Dar ce-i cu tine? — Spune-mi ce simți.

— N-aș putea, domnule; nu există cuvinte pentru a spune ce simt. Aș vrea ca ceasul acesta să nu se mai sfârșească — cine știe ce i-a hărăzit soarta celui care vine?...

— Asta e chiar ipohondrie¹, Jane. Ai fost prea agitată sau prea obosită.

— Dumneavoastră, domnule, vă simțiți liniștit și fericit?

— Liniștit? — nu, dar fericit sunt până în adâncul sufletului.

Am ridicat privirea către el, pentru a-i citi pe față semnele bucuriei — era îmbujorată și plină de înflăcărare.

¹ Înțelesul acestui cuvânt s-a schimbat în cursul secolului al XIX-lea. Brontë îl folosește conform definiției din *Domestic Medicine*: „Ipohondria, deprimarea sau nevricalele reprezintă o anumită stare de spirit însoțită de confuzie în idei, când în cele mai mărunte lucruri sunt văzute cele mai mari nenorociri și din orice senzație, oricât de ușoară, sunt imaginate cele mai grave consecințe: iar în privința acestor temeri și senzații există întotdeauna convingeri și credințe dintre cele mai îndărătnice.”

— Spune-mi ce te frământă, Jane, zise el, ușurează-ți mintea de orice povară ce o apasă, împărtășindu-mi-o. De ce te temi? Crezi că n-o să fiu un soț bun?

— Departe de mine acest gând.

— Te temi de lumea nouă în care o să intri? De noua viață pe care o începi?

— Nu.

— Nu știu ce să cred, Jane: privirea și glasul tău au o îndrăzneală plină de tristețe, care mă uluiește și mă doare. Vreau o explicație.

— Atunci, ascultați-mă, domnule. Noaptea trecută nu ați fost acasă, nu?

— Așa e și acum câteva clipe ai pomenit de ceva ce s-a petrecut în lipsa mea — nimic important, probabil, dar care totuși te-a tulburat. Ia s-aud. Doamna Fairfax ți-a spus ceva, poate? Sau i-ai auzit pe servitori trâncănind aiurea — și demnitatea ta sensibilă s-a simțit cumva jignită?

— Nu, domnule.

Bătu miezul nopții. Am așteptat până ce clinchetul argintiu al ceasului se stinse, ca și bătaia răgușită și vibrantă a pendulei, și apoi urmai:

— Ieri, toată ziua, am fost foarte ocupată și foarte fericită în agitația mea; că nu mă tulbură, așa cum păreți a crede, nici o spaimă cu privire la lumea nouă și toate celelalte. Cred, dimpotrivă, că speranța de a trăi cu dumneavoastră e un lucru minunat, căci vă iubesc. Nu, domnule, nu mă mângâiați acum, lăsați-mă să vorbesc netulburată. Ieri mă încredeam în Providență și credeam că totul lucra pentru binele dumneavoastră și al meu. Era o zi frumoasă, v-duceți aminte, iar limpezimea aerului și a cerului ținea departe toate temerile legate de siguranța călătoriei dumneavoastră. După ceai m-am plimbat puțin prin curte, gândindu-mă la dumneavoastră; și în închipuirea mea vă vedeam atât de aproape de mine, încât nici nu vă mai simțeam adevărata lipsă. M-am gândit la viața care stătea înaintea mea — viața *dumneavoastră*, domnule — o existență mai largă și mai tulburată decât a mea, aidoma adâncurilor mării spre care

aleargă pârâul, față de apa puțin adâncă a acestuia, curgând ușor între malurile sale înguste. Mă întrebam de ce filozofii numesc această lume un pustiu jalnic, căci pentru mine ea înflorește ca trandafirul¹. Când soarele a apus, s-a făcut deodată rece și cerul s-a înnorat. Am intrat în casă. Sophie m-a chemat să văd rochia de mireasă, care tocmai fusese adusă; iar sub ea, la fundul cutiei, am găsit darul dumneavoastră — vâlul pe care, cu o risipă princiară, l-ați comandat la Londra, hotărât, cred eu, pentru că nu am vrut bijuteriile, să mă faceți să accept ceva la fel de valoros. Am zâmbit desfăcându-l și m-am gândit cum o să vă necăjesc pentru gusturile dumneavoastră aristocratice și pentru eforturile de a ascunde soția plebeie sub veșmintele unei doamne din lumea înaltă. M-am gândit cum să vă arăt peticul de dantelă nebrodată pe care-l pregătisem pentru a-mi acoperi modestul cap și să vă întreb dacă nu era îndeajuns de bun pentru o femeie care nu-i putea aduce soțului ei nici avere, nici frumusețe și nici relații sociale. Vă și vedeam privirea și vă auzeam răspunsul înflăcărat și tăgăduirea trufașă a nevoii de a vă mări averea sau de a vă înălța poziția socială căsătorindu-vă cu o pungă de bani sau cu o coroană princiară.

— Ce bine mă cunoști, micuță vrăjitoare! mă întrerupse domnul Rochester. Dar ce ai mai găsit în vâl în afara broderiei? Era acolo otravă sau un pumnal, de pari atât de tristă acum?

— Nu, nu, domnule, în afara țesăturii fine și bogate nu am găsit decât mândria lui Fairfax Rochester — dar asta nu m-a speriat, căci m-am obișnuit cu imaginea demonului. Dar, domnule, pe măsură ce se întuneca, se întetea și vântul. Aseară nu bătea ca acum — sălbatic și puternic —, ci cu un geamăt trist, mult mai jalnic. Aș fi vrut să fiți acasă. Am intrat în încăperea aceasta și la vederea scaunului gol și a căminului fără foc, m-am înfiorat. M-am dus la culcare și un timp n-am putut să dorm — o neliniște chinuitoare mă cuprinsese. Vântul bătea tot mai tare și părea să înăbușe un sunet tânguios. La început nu mi-am putut

¹ „Pustia și țara fără apă se vor bucura; pustietatea se va veseli, și va înflori ca trandafirul” (*Isaia*, 35:1).

da seama dacă venea din casă sau de afară, dar se repeta, neclar și totuși plin de jale, de câte ori se domolea pentru o clipă vântul. În cele din urmă mi-am zis că trebuie să fie un câine care urlă undeva departe. M-am bucurat când a încetat. Am adormit, dar noaptea întunecată și vântul sălbatic mi-au pătruns și în vis. Dormeam și în același timp doream să fiu cu dumneavoastră și aveam un simțământ ciudat și trist că între noi se ridica o piedică. În prima parte a visului meu, urmam cotiturile unui drum necunoscut. Eram cufundată într-o beznă adâncă și-o ploaie deasă cădea pe mine. Purtam în brațe un copilăș; o făptură prea mică și prea plăpândă ca să poată umbla și care tremura în brațele mele înghețate, și plângea jalnic. Credeam, domnule, că vă aflați pe drum cu mult înaintea mea și-mi încordam fiecare fibră a trupului pentru a vă ajunge și mă chinuiam să vă rostesc numele și să vă rog să vă opriți — dar îmi simțeam picioarele încătușate și buzele mele nu puteau rosti nici un cuvânt, în vreme ce dumneavoastră vă îndepărtați cu fiecare clipă tot mai mult.

— Și aceste vise îți mai împovărează sufletul și acum, Jane, când sunt lângă tine? Ce făptură sensibilă ești! Uită de nenorocirile închipuite și gândește-te doar la fericirea adevărată! Spui că mă iubești, Janet — da, n-o să uit asta, și nici tu n-o poți tăgădui. Aceste cuvinte nu s-au stins pe buzele tale. Le-am auzit — erau clare și gingașe; un gând poate prea solemn, dar dulce ca o muzică — „speranța de a trăi cu tine, Edward, e un lucru minunat, căci te iubesc” — Mă iubești, Jane? Mai spune-mi-o o dată.

— Da, domnule, vă iubesc din tot sufletul.

— Ei bine, spuse el după câteva minute de tăcere, este ciudat, dar aceste cuvinte mi-au pătruns în suflet cu un soi de durere. De ce oare? Poate pentru că le-ai spus cu o energie atât de sinceră, de evlavioasă; și pentru că în privirea ta ridicată acum spre mine citesc o credință, o sinceritate și un devotament atât de sublime, încât mă simt copleșit — e ca și cum lângă mine s-ar afla un duh. Uită-te răutăcios la mine, Jane, așa cum știi tu prea bine să te uiți; aruncă-mi unul dintre zâmbetele tale ciudate, sfioase și provocatoare; spune-mi că mă urăști — necăjește-mă, supără-mă, fă orice vrei, numai tulbură-mă — prefer să fiu mânios, decât trist.

— O să vă necăjesc și o să vă supăr cât vreți după ce-mi voi termina povestea; dar ascultați-mă până la capăt.

— Credeam că mi-ai spus tot, Jane. Credeam că aflasem izvorul tristeții tale într-un vis!

Am clătinat din cap.

— Cum! exclamă el. Mai e ceva? Dar nu cred să fie ceva important. Îți spun dinainte că sunt destul de neîncrezător. Dar continuă.

Neliniștea lui, nerăbdarea sa oarecum temătoare mă uimeau, dar am continuat:

— Am mai avut un vis, domnule: se făcea că Thornfield-ul nu era decât un morman de jalnice ruine, culcușul liliiecilor și al bufnițelor. Din toată fațada falnică a casei nu mai rămăsese decât un zid, foarte înalt, dar fragil ca o scoică. Mă plimbam, într-o noapte cu lună, prin locul năpădit de bălării care altădată fusese o casă: mă împiedicam când de un cămin de marmură, când de un rest de cornișă. Înfășurată într-un șal, încă mai purtam copilașul necunoscut: nu-l puteam așeza nicăieri, deși îmi simțeam brațele istovite — greutatea lui mă împiedica la mers, dar trebuia să-l țin. Am auzit în depărtare galopul unui cal pe drum; eram sigură că sunteți dumneavoastră și că plecați pentru mulți ani, într-o țară îndepărtată. M-am cățărat pe zidul șubred într-o grabă zbuciumată și primejdioasă, dornică să vă mai zăresc o dată de pe coama lui. Pietrele se rostogoleau sub picioarele mele, tulpinile de iederă de care mă apucam se rupeau sub mine, copilul se agăța îngrozit de gâtul meu și aproape mă sugruma; în cele din urmă am ajuns sus. V-am văzut ca un punct întunecat pe o dâră albă și cu fiecare clipă punctul se făcea tot mai mic. Vântul bătea atât de tare, încât cu greu mă puteam ține pe picioare. M-am așezat pe piatra îngustă și-am pus copilul speriat în poală. V-am zărit la o cotitură a drumului și m-am aplecat înainte, ca să vă mai arunc o ultimă privire. Zidul s-a prăbușit, copilul s-a rostogolit de pe genunchii mei, eu mi-am pierdut echilibrul, am căzut — și m-am trezit.

— Deci, Jane, asta-i tot?

— Asta-i numai prefața, domnule; abia acum urmează povestea. Când m-am trezit, o rază de lumină m-a orbit și mi-am

spus — oh, s-a făcut ziuă! Dar mă înșelasem — nu era decât o lumânare aprinsă. Am presupus că intrase Sophie. Pe masa de toaletă era o lumânare, iar ușa dulapului unde, înainte de a mă culca, îmi agătasem rochia de mireasă și vâlul era deschisă. Am auzit un zgomot și am întreat: „Sophie, ce faci acolo?” Nu mi-a răspuns nimeni, dar o siluetă a ieșit din dulap, a luat lumânarea, a ridicat-o și a cercetat veșmintele agățate în cuier. „Sophie! Sophie!” am strigat din nou și tot nu mi-a răspuns nimeni. Mă ridicasem în capul oaselor și acum m-am aplecat înainte. La început am fost mirată, apoi nedumerită, iar în cele din urmă am simțit cum îmi îngheață sângele în vene. Domnule Rochester, nu era nici Sophie, nici Leah, nici doamna Fairfax; și nici — nu, am fost și sunt și acum sigură de asta — nici măcar femeia aceea ciudată, Grace Poole.

— Trebuie să fi fost totuși una dintre ele, mă întrerupse stăpânul meu.

— Nu, domnule, vă asigur în mod solemn că nu. Nu mai văzusem niciodată la Thornfield silueta care stătea acum în fața mea; înălțimea ei, conturul, toate erau noi pentru mine.

— Descrie-mi-o, Jane.

— Mi s-a părut că e o femeie înaltă și voinică, cu păr negru și des căzându-i pe spate. Nu știu cu ce era îmbrăcată: era un veșmânt alb și drept, dar n-aș putea spune dacă era rochie, cearșaf sau giulgiu.

— I-ai văzut chipul?

— La început, nu, dar apoi mi-a luat vâlul din cuier; l-a ridicat, s-a uitat la el mult timp și apoi și l-a pus pe cap și s-a întors către oglindă. În acel moment i-am văzut limpede chipul și trăsăturile reflectate în sticla prelungă.

— Și cum erau?

— Mi s-au părut înspăimântătoare și groaznice — oh, domnule, în viața mea n-am văzut un asemenea chip! Era o față lividă — un chip sălbatic. Aș vrea să pot uita ochii însângerați ce se roteau în orbite și trăsăturile ei îngrozitoare, umflate și negre.

— Stafiile sunt de obicei albe, Jane.

— Aceasta, domnule, era purpurie; buzele îi erau negre și umflate, fruntea zbârcită, sprâncenele negre ridicate mult deasupra ochilor împăienjeniți de sânge. Vreți să vă spun de ce îmi amintea?

— Spune-mi.

— De acea dezgustătoare stafie germană numită vampir¹.

— Ah! Și ce-a făcut?

— Și-a scos vâlul de pe capul ei oribil, l-a rupt în două², l-a aruncat pe jos și l-a călcat în picioare.

— Și-apoi?

— A tras deoparte draperia și s-a uitat afară: poate a văzut că se apropiau zorile, căci a luat lumânarea și s-a retras către ușă. Când a ajuns lângă patul meu, creatura s-a oprit: ochii ei aprinși s-au ațintit asupra mea — mi-a apropiat lumânarea de față și a stins-o în fața ochilor mei. Am simțit pe față dogoarea chipului ei sinistru și mi-am pierdut cunoștința — e a doua oară în viața mea, doar a doua oară, când am leșinat de spaimă.

— Cine era cu tine când ți-ai revenit?

— Nimeni, domnule. Era ziua-n amiaza mare. M-am sculat, mi-am turnat apă rece pe cap și pe față și am luat o înghițitură; mă simțea slăbită, dar mi-am dat seama că nu sunt bolnavă și am hotărât că n-o să povestesc nimănui ce văzusem în acea noapte, în afară de dumneavoastră. Acum spuneți-mi, domnule, cine era femeia aceea?

— Cu siguranță o plăsmuire a minții tale tulburate. Trebuie să am grijă de tine, comoara mea: o făptură cu nervii tăi nu trebuie necăjită.

— Să fiți sigur, domnule, că nervii mei n-au nici o vină; ceea ce v-am povestit este adevărat, totul s-a petrecut întocmai.

— Și visele dinainte au fost și ele adevărate? Este Thornfield-ul un morman de ruine? Sunt eu despărțit de tine de vreun obstacol de neînvins? Te părăsesc eu fără o lacrimă, fără un sărut, fără nici un cuvânt?

¹ Termenul a fost introdus în limba engleză în prima jumătate a secolului al XVIII-lea și conceptul a fost popularizat în literatura romantică, incluzând *Mireasa din Corint* de Goethe (1797), *The Giaour*, de Byron (1813) și *The Vampyre*, de Polidori (1819). Ultimele două exemple nu reprezintă însă femei-vampir.

² Vezi Marcu, 15:38, descriind impactul morții lui Iisus: „Perdeaua dinlăuntrul Templului s-a rupt în două de sus până jos.”

— Încă nu.

— Sunt pe cale să o fac? Vezi doar, ziua care urmează să ne lege pentru totdeauna a și început. Și odată ce vom fi uniți, îți promit că n-o să mai ai asemenea spaime închiphuite.

— Spaime închiphuite, domnule! Aș vrea să cred că nu sunt decât asta; și cu atât mai mult o doresc acum, când nici măcar dumneavoastră nu-mi puteți explica taina acelei groaznice vizitatoare.

— Și pentru că nu pot s-o fac, Jane, înseamnă că totul a fost doar o închiphuire.

— Și eu mi-am spus la fel când m-am trezit azi-dimineață, domnule. Dar când mi-am rotit privirea prin cameră pentru a prinde curaj și pentru a mă liniști la vederea obiectelor familiare ce arătau atât de vesele în lumina zilei, am văzut acolo, pe covor, dovada clară că nu mă înșelam și că totul se petrecuse întocmai — vâlul zăcea rupt în două, de sus până jos!

L-am simțit pe domnul Rochester tresărind și înfiorându-se. Mă cuprinsese repede în brațe.

— Slavă Domnului, exclamă el, că dacă un spirit rău s-a apropiat de tine în noaptea trecută, doar vâlul a avut de suferit! Oh, când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla!

Respira sacadat și mă strângea atât de tare lângă el, încât de-abia mai puteam răsufla. După câteva minute de tăcere, continuă vesel:

— Acum, Janet, o să-ți explic totul. Închiphuirea ta a fost pe jumătate vis și pe jumătate realitate. O femeie a intrat, fără îndoială, în camera ta, iar acea femeie a fost — trebuie să fi fost — Grace Poole. Chiar tu spui că e o ființă ciudată; și știi destule despre ea pentru a o numi așa — ce mi-a făcut mie? și ce i-a făcut lui Mason? Aflată între somn și trezie, ai văzut-o intrând și făcând ceva; dar, fiind speriată și aproape de delir, ți s-a părut că are o înfățișare de nălucă, diferită cu totul de cea adevărată: părul lung și despletit, chipul negru și umflat, statura prea mare, toate au fost plămuiuri ale închiphuirii tale, urmarea coșmarurilor pe care le-ai avut. Doar ruperea cu răutate a vâlului este adevărată — și acesta îi e felul. Văd că vrei să mă întrebi de ce țin în casa mea o astfel de femeie; când se va împlini un an și o

zi de la căsătoria noastră, o să-ți spun — dar nu acum. Ești mulțumită, Jane? Accepți această explicație a misterului?

Am reflectat și într-adevăr mi se păru singura explicație posibilă; nu eram împăcată, dar m-am străduit să par, pentru a-i face pe plac; oricum, mă simțeam ușurată, așa că i-am răspuns cu un zâmbet mulțumit. Și, pentru că bătuse de mult ora unu, m-am pregătit să-l părăsesc.

— Sophie nu doarme cu Adèle în camera copiilor? mă întrebă el, pe când îmi aprindea lumânarea.

— Ba da, domnule.

— Iar în pătuțul lui Adèle este loc destul și pentru tine. Trebuie să dormi cu ea în noaptea asta, Jane. Nu e de mirare că întâmplarea pe care mi-ai povestit-o te-a neliniștit și n-aș vrea să dormi singură. Promite-mi că te duci lângă Adèle.

— Chiar mă bucur s-o fac, domnule.

— Și încuie bine ușa pe dinăuntru. Trezește-o pe Sophie când te duci sus și spune-i să te trezească devreme mâine, căci trebuie să fii îmbrăcată și să mănânci înainte de ora opt. Și acum, gata cu gândurile triste; alungă toate grijile, Janet. Nu auzi că vântul s-a domolit, rafalele puternice sunt acum doar adieri ușoare, iar ploaia nu mai bate în geamuri? Privește, spuse el, ridicând perdeaua, e o noapte atât de frumoasă!

Era, într-adevăr. Jumătate de cer era senin și curat: norii, alungați de vântul care bătea acum dinspre apus, se îngrămădeau spre răsărit în lungi șiruri argintii, iar luna strălucea pașnic.

— Ei, zise domnul Rochester, uitându-se întrebător în ochii mei, cum se simte acum mica mea Janet?

— Noaptea e senină, domnule, și așa sunt și eu.

— Și-n noaptea asta n-o să mai visezi despărțiri și supărări, ci doar dragoste fericită și unire binecuvântată.

Această precizare s-a împlinit doar pe jumătate — e-adevărat că n-am visat lucruri triste, dar nici vesele, căci n-am dormit deloc. Cu micuța Adèle în brațe, am vegheat somnul ei de copil — atât de liniștit, de lipsit de patimi, de inocent — și am așteptat să se lumineze de ziua. Eram pe deplin trează și agitată. Și cum răsări soarele, m-am ridicat și eu din pat. Mi-aduc aminte

că Adèle se agăță de mine când am părăsit-o. Mi-aduc aminte că am sărutat-o pe când îi desprindeam mânuțele ce mi se încolăciseră în jurul gâtului; și am izbucnit în plâns, pătrunsă de o emoție ciudată, și am plecat repede de lângă ea, de teamă că suspinele mele ar putea să-i tulbure somnul adânc și liniștit. Ea părea simbolul vieții mele trecute; iar el, cel spre care mă pregăteam acum să mă îndrept, era întruparea temută, dar adorată a vieții mele viitoare și necunoscute.

CAPITOLUL XI

Sophie veni la ora șapte să mă îmbrace; asta dură atât de mult, încât domnul Rochester, nerăbdător probabil din cauza întârzierii mele, trimise pe cineva să întrebe de ce nu vin. Sophie tocmai îmi prindea în păr vâlul cu o broșă (până la urmă, simplul meu vâl de dantelă); am fugit de îndată ce am reușit să scap din mâinile ei.

— Oprește-te! strigă ea în franțuzește. Uită-te în oglindă — nu te-ai văzut deloc.

Așa că, ajunsă la ușă, m-am întors și am văzut în oglindă o femeie împodobită și purtând un vâl, atât de diferită de imaginea mea obișnuită, încât mi se păru o străină.

— Jane! se auzi strigând un glas și m-am grăbit să cobor. Jos, lângă scară, mă aștepta domnul Rochester.

— Zăbovitoareo, îmi spuse el, sufletul îmi arde de nerăbdare și tu întârzi aiată!

Mă duse în sufragerie, mă cercetă cu atenție din cap până-n picioare și-mi spuse că sunt „frumoasă ca un crin și nu doar mândria vieții, ci și lumina ochilor lui”. Apoi, adăugând că nu-mi dădea decât zece minute pentru a mânca ceva, sună. Veni un valet, angajat de curând.

— John ai pregătit trăsura?

— Da, domnule.

— S-au adus jos bagajele?

— Se aduc acum, domnule.

— Du-te la biserică și vezi dacă domnul Wood (acesta era pastorul) și ministrantul au venit. Te întorci și-mi spui.

Așa cum cititorul știe deja, biserica era foarte aproape de porțile conacului; valetul se întoarse repede.

— Domnul Wood e în sacristie, domnule, și își pune stiharul.

— Și trăsura?

— Tocmai se înhamă caii.

— N-o să avem nevoie de ea ca să mergem la biserică; dar trebuie să fie gata când ne întoarcem, cu toate cutiile și cuferele aranjate și legate și vizitiul la locul lui pe capră.

— Da, domnule.

— Jane, ești gata?

M-am ridicat. N-aveam nici cavaleri, și nici domnișoare de onoare, nici rude sau maestru de ceremonii care să ne însoțească — doar domnul Rochester și cu mine. Doamna Fairfax era în hol când ne îndreptam spre ieșire. Aș fi vrut să-i vorbesc, dar mâna mea era prinsă într-o strânsoare de fier și eram trasă cu atâta grabă, încât cu greu puteam ține pasul cu cel ce mă trăgea. Și uitându-mă la chipul domnului Rochester, simțeam că nu ar fi acceptat nici o clipă de întârziere, oricare ar fi fost motivul. M-am întrebat dacă mai arătase vreodată un mire așa cum arăta el — atât de îndârjit, cu atâta hotărâre înverșunată — sau dacă mai avusese cineva vreodată o privire așa de aprinsă și strălucitoare sub sprâncenele încruntate.

Nu știu dacă ziua era urâtă sau frumoasă¹. Coborând pe alee, nu mă uitam nici la cer, și nici în pământ. Inima-mi întreagă îmi era în ochi și toate erau îndreptate spre domnul Rochester. Voiam să văd acel lucru invizibil asupra căruia își ațintise privirea aprigă și cruntă, voiam să-i pătrund gândurile cărora să li se împotrivescă plin de îndârjire.

La poarta bisericii se opri și văzu că mi se tăiasă răsuflarea.

— Sunt oare crud în dragostea mea? spuse el. Odihnește-te o clipă; sprijină-te de mine, Jane.

¹ „O zi așa urâtă și frumoasă eu n-am văzut”, cuvintele lui Macbeth înainte de a se întâlni cu vrăjitoarele (*Macbeth*, I, III, 38) și o replică la cântecul lor „Ce-i slut frumos e, frumosu-i slut” (I, i, 11).

Și acum îmi mai aduc aminte de casa Domnului, veche și cenușie, ce se înălța liniștită în fața mea, de o cioară care se rotea în jurul turlei, de cerul roșiatic al dimineții. Îmi amintesc și de mormintele acoperite de iarbă și n-am uitat nici de cei doi străini care se plimbau printre movilele joase și citeau inscripțiile de pe câteva lespezi acoperite cu mușchi. I-am observat, pentru că de îndată ce ne zăriră, se duseră în spatele bisericii, și m-am gândit că o să intre pe ușa laterală, ca să asiste la ceremonie. Domnul Rochester nu-i văzuse, căci el se uita doar la mine, la fața din care sângele îmi pierise — îmi simțeam fruntea udă, iar obrații și buzele reci. Peste puțină vreme, când mi-am revenit, ne-am îndreptat încet împreună către ușa bisericii.

Am intrat în biserica tăcută și umilă; preotul ne aștepta în stiharul lui alb în fața altarului modest, cu ministrantul lângă el. totul era liniștit, doar într-un colț îndepărtat se mișcau două umbre. Presupunerea mea se adeverise: străinii se strecuraseră înăuntru înaintea noastră și acum stăteau lângă cavoul familiei Rochester. Erau cu spatele la noi și priveau printre gratii mormântul vechi, a cărui marmură era pătată de vreme, unde un înger îngenuncheat păzea rămășițele lui Damer de Rochester, ucis în mlaștina Marston¹ în timpul războaielor civile, și ale soției sale, Elizabeth.

Ne-am luat locul lângă grilajul unde se primea de obicei cuminecătura. Am auzit un pas ușor în spatele meu și am privit peste umăr: unul dintre străini — un gentleman, fără îndoială — înainta către altar. Slujba începu. Se anunță intenția cununiei, apoi pastorul făcu un pas înainte și, aplecându-se ușor în fața domnului Rochester, urmă:

— Vă cer amândurora să mărturișiți (așa cum veți da socoteală în cumplita zi a Judecății de Apoi, când vor fi dezvăluite tainele tuturor inimilor) dacă vreunul dintre voi știe de vreo piedică în calea unirii voastre drepte prin căsătorie; căci fiți pe deplin încredințați că cei care nu sunt uniți precum o

¹ Lângă York, locul unde Cromwell a obținut una dintre marile sale victorii în războiul civil. Damer de Rochester a luptat fără îndoială pentru cauza regaliștilor.

îngăduie Cuvântul Domnului, nu sunt uniți de către Domnul și nici cununia lor nu e legală.

Făcu o pauză, conform obiceiului. Oare de câte ori este această pauză întreruptă de un răspuns? Poate că nici măcar o dată într-o sută de ani. Și pastorul, care nu-și ridicase ochii din cartea lui și nu-și ținuse decât o clipă răsuflarea, se pregătea să continue: mâna îi era deja întinsă spre domnul Rochester și buzele lui se deschiseseră să întrebe: „Vrei să o iei pe această femeie de soție?”, când o voce clară se auzi aproape:

— Căsătoria aceasta nu se poate încheia: declar că există o piedică.

Pastorul ridică ochii spre cel ce vorbise și amuți; la fel făcu și ministrantul. Domnul Rochester tresări ușor, ca și cum pământul s-ar fi cutremurat sub picioarele lui; dar își reveni imediat și, fără să întoarcă privirea sau capul, spuse:

— Continuă!

O liniște profundă se lăsă după acel cuvânt, rostit cu o voce adâncă, dar joasă. Apoi domnul Wood spuse:

— Nu pot să continui fără să cercetez ceea ce s-a afirmat aici, pentru a afla dacă e adevărat sau e o minciună.

— Cununia trebuie întreruptă, continuă vocea din spatele nostru. Pot dovedi cele spuse: există o piedică de netrecut în calea acestei căsătorii.

Domnul Rochester auzea, dar nu părea să dea atenție celor spuse. Stătea cu un aer îndărătnic și țeapăn și singura mișcare pe care o făcu fu să mă apuce de mână. Ce strânsoare puternică și fierbinte avea, iar fruntea lui masivă, palidă și hotărâtă părea o marmură colțuroasă! Iar ochii îi străluceau atât de tare — atenți și totuși sălbatici!

Domnul Wood părea încurcat.

— Care este natura piedicii? întrebă el. Poate că nu e de netrecut — și ar putea fi lămurită?

— Nu, fu răspunsul. Am spus că e de netrecut și vorbesc în cunoștință de cauză.

Cel ce vorbise înainte și se sprijini de grilaj. Continuă, rostind clar fiecare cuvânt, calm, ferm, dar cu o voce joasă:

— Piedica este pur și simplu existența unei căsătorii anterioare. Domnul Rochester are o soție care se află acum în viață.

Nervii mei vibrară la aceste cuvinte, rostite încet, mai puternic decât la auzul unui tunet — violența lor subtilă se abătu asupra mea mai cumplit decât șfichiuirea gerului sau a unei limbi de foc; dar eram stăpână pe mine și nu aveam cum să leșin. M-am uitat la domnul Rochester și l-am silit să se uite și el la mine. Chipul lui livid era împietrit și doar ochii de cremene scăpărau. Nu tăgădui nimic; părea că sfidează totul. Fără să vorbească, fără să zâmbească, fără să pară că recunoaște în mine o făptură omenească, mă strânse doar de mijloc cu brațul lui și mă ținui lângă el.

— Cine ești? îl întrebă el pe necunoscut.

— Numele meu e Briggs — sunt avocat în Londra, în strada...

— Și-mi pui în cârcă o nevestă?

— Aș vrea să vă amintesc de existența soției dumneavoastră, pe care, chiar dacă n-o recunoașteți, legea o recunoaște.

— Fă-mi hatârul de a-mi vorbi de ea — care-i e numele, numele părinților ei și unde locuiește.

— Sigur.

Domnul Briggs scoase liniștit din buzunar o hârtie și citi pe un ton oficial, pe nas, următoarele cuvinte:

— „Afirm și pot dovedi că în ziua de 20 octombrie, anul... (cu cincisprezece ani în urmă), Edward Fairfax Rochester, de la Thornfield Hall, în comitatul..., și de la Ferndean Manor, în comitatul..., Anglia, s-a căsătorit cu sora mea, Bertha Antoinetta Mason, fiica lui Jonas Mason, negustor, și a soției lui Antoinetta Mason, creolă, la biserica... din Spanish Town, Jamaica. Actul de căsătorie poate fi găsit în registrul acelei biserici. O copie se află acum în posesia mea. Semnat, Richard Mason.”

— Actul — dacă este unul autentic — poate dovedi că am fost căsătorit, dar nu dovedește că femeia despre care se pomenește în el este încă în viață.

— Trăia acum trei luni, răspunse avocatul.

— De unde știi?

— Am un martor pe care nici măcar dumneavoastră nu l-ați putea contrazice.

— Adu-l încoace — sau du-te dracului!

— Mai întâi o să-l aduc — e aici. Domnule Mason, fii bun și apropie-te.

La auzul acestui nume, domnul Rochester scrâșni din dinți și fu scuturat de un tremur puternic; lipită fiind de el, am simțit cum trupul îi era străbătut de un val spasmodic de furie sau disperare. Cel de-al doilea străin, care până acum rămăsese în umbră, înaintă. Un chip palid se ivi peste umărul avocatului — da, era chiar Mason. Domnul Rochester se întoarse și-l privi fix. Așa cum am mai spus de câteva ori, ochii lui erau negri; acum aveau o lumină roșiatică — mai mult, sălbatică în strălucirea lor. Chipul căpăta culoare — obrazul măsliniu și fruntea palidă se aprinseră, ca și cum focul din inimă urca încet în ele. Se mișcă — își ridică brațul puternic — și poate că și l-ar fi abătut asupra lui Mason, l-ar fi trântit pe dalele de piatră și cu o lovitură nemiloasă i-ar fi curmat suflarea din trup, dar Mason s-a tras în spate, gemând ușor: „Dumnezeule!” Disprețul ce-l cuprinse atunci pe domnul Rochester îi stinse ura, ca uscată de o mălură.

— Tu ce ai de spus? fu tot ce întrebă.

De pe buzele albe ale lui Mason ieși un răspuns de neînțeles.

— O să te ia dracu' dacă nu răspunzi clar. Te întreb din nou, tu ce ai de spus?

— Domnule, domnule, îl întrerupse pastorul, nu uitați că vă aflați într-un locaș sfânt. Apoi, adresându-i-se lui Mason, întrebă cu blândețe: Cunoașteți, domnule, dacă soția acestui gentleman se află încă în viață?

— Curaj, îl îndemnă avocatul, vorbește tare!

— Da, și locuiește la Thornfield Hall, spuse Mason ceva mai clar. Am văzut-o acolo în aprilie trecut. Sunt fratele ei.

— La Thornfield Hall! exclamă pastorul. Imposibil. Locuiesc de multă vreme în aceste locuri, domnule, și n-am auzit nicio dată de o doamnă Rochester la Thornfield Hall.

Am văzut cum un zâmbet amar îi strâmbă gura domnului Rochester și el murmură:

— Nu — din fericire! Am avut grijă ca nimeni să nu audă de ea — sau cel puțin nu sub numele acesta.

Rămase gânditor — vreo zece minute păru să chibzuiască; apoi se hotărî și spuse:

— Destul! Tot adevărul o să iasă acum la iveală, așa cum tâșnește glonțul din țevă. Wood, închide-ți cartea și scoate-ți stiharul; John Green (acesta era ministrantul), părăsește biserica — azi nu va mai fi nici o cununie.

Omul plecă.

Domnul Rochester continuă, cu îndrăzneală și indiferență.

— Bigamia — ce cuvânt urât! Și totuși, aveam de gând să devin bigam: dar soarta m-a învins sau Providența m-a oprit — poate că cea din urmă. În această clipă nu sunt mai bun decât diavolul și, așa cum pastorul meu mi-ar spune, merit fără îndoială cea mai aspră judecată a lui Dumnezeu — chiar să ard în focul veșnic nestins și să cad pradă viermilor fără de moarte¹. Domnilor, planul meu e zădărnici! Ceea ce spune acest avocat și clientul lui e adevărat: am fost însurat și femeia cu care m-am însurat trăiește încă! Spui că n-ai auzit niciodată de o doamnă Rochester la Thornfield, Wood — dar sunt sigur că ai aplecat de multe ori urechea la bârfele despre misterioasa nebună ținută acolo sub pază. Unii ți-au șoptit că este sora mea vitregă nelegitimă, alții — o amantă părăsită. Îți spun acum că e soția mea, cu care m-am însurat în urmă cu cincisprezece ani — numele ei e Bertha Mason și este sora acestui personaj dârz care vă arată acum, tremurând tot și cu obraji livizi, ce inimi curajoase au bărbații. Curaj, Dick! — Nu te teme! Mai curând aș lovi o femeie, decât pe tine. Bertha Mason e nebună și se trage dintr-o familie nebună — idioți și maniaci de trei generații! Mama ei, creola, era nebună și alcoolică — lucru pe care l-am aflat doar după căsătorie, căci nimeni nu dezvăluise înainte secretele familiei. Bertha, ca un copil ascultător, a urmat-o întru totul pe mama ei. Aveam o tovarășă încântătoare — nevinovată,

¹ Cf. *Isaia*, 66:24 — Dumnezeu descrie triumful aleșilor săi și suferințele celor care nu L-au urmat: „Și când vor ieși, vor vedea trupurile moarte ale oamenilor care s-au răzvrătit împotriva Mea; căci viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge; și vor fi o pricină de groază pentru orice făptură.”

înțeleaptă și modestă; vă puteți deci închipui că eram un om fericit. Am trecut prin clipe minunate! Oh, dacă ați ști cât de sublimă a fost experiența mea! Dar nu vă datorez mai multe explicații. Briggs, Wood, Mason — vă invit să veniți cu mine acasă și s-o vedeți pe pacienta doamnei Poole, pe *soția mea*! O să vedeți cu ce fel de creatură am fost amăgit să mă însor și apoi judecați voi dacă am dreptul să rup această legătură și să caut afecțiunea unei ființe omenești. Această fată, continuă el, privindu-mă, nu știa mai mult decât tine, Wood, despre groaznicul secret; credea că totul e corect și frumos și nu s-a gândit niciodată că va fi prinsă în capcana unei căsătorii false cu un nenorocit înșelat și legat deja de o soție rea, nebună și îndobitocită. Haideți, urmați-mă!

Continuând să mă strângă cu putere de mână, părăsi biserica; cei trei bărbați veneau după noi. În fața casei am găsit trăsura așteptând.

— Du-o înapoi la locul ei, John, spuse domnul Rochester, cu răceală. Azi nu mai e nevoie de ea.

Când am intrat, doamna Fairfax, Adèle, Sophie și Leah ieșiseră în întâmpinarea noastră pentru a ne felicita.

— Dați-vă cu toții la o parte! strigă stăpânul. Plecați de-aici cu felicitările voastre! Cine are nevoie de ele? Eu unul, nu! Vin cu cincisprezece ani prea târziu!

Trecu mai departe, continuând să mă țină de mână, și făcând semn bărbaților să-l urmeze. Am urcat scările, am străbătut coridorul și am ajuns la al treilea cat. Domnul Rochester descuie o ușă mică și neagră și intrăm în camera tapisată, cu patul cel mare și scrinul pictat.

— Cunoști acest loc, Mason, spuse călăuza noastră, aici te-a mușcat și te-a înjunghiat.

Ridică într-o parte tapiseria, descoperind o a doua ușă, pe care o deschise. Era o cameră fără ferestre, în care ardea un foc, apărat de un grătar înalt și rezistent. De tavan, prinsă de un lanț, atârna o lampă. Grace Poole era aplecată asupra focului, părănd să gătească ceva într-o cratiță. În capătul îndepărtat și întunecat al odăii se agita o umbră. La prima vedere, nu se putea spune

dacă era un animal sau o ființă omenească: părea că merge în patru labe, cu mișcări rapide, și mârâia ca o fiară sălbatică ciudată, dar era îmbrăcată și o claie de păr negru încărunit, ca o coamă zbârlită, îi ascundea capul și fața.

— Bună dimineată, doamnă Poole! spuse domnul Rochester. Ce mai faci? Și ce face azi pacienta dumitale?

— Destul de bine, domnule, vă mulțumesc, răspunse Grace, ridicând cu grijă fiertura pe plită. E cam arțăgoasă, dar nu furioasă.

Un urlet turbat veni să dezmință afirmația ei favorabilă. Hiena îmbrăcată se ridică în două picioare.

— Ah, domnule, v-a văzut! strigă Grace. Ar fi mai bine să plecați.

— Doar câteva clipe, Grace, trebuie să-mi îngădui câteva clipe.

— Atunci, aveți grijă, domnule! Pentru numele lui Dumnezeu, aveți grijă!

Nebuna mugi. Își dădu la o parte șuvițele încâlcite de pe față și privi sălbatic spre vizitatorii săi. Am recunoscut prea bine chipul vinețiu și trăsăturile buhăite. Doamna Poole se apropie.

— Pleacă de-aici, zise domnul Rochester, împingând-o deoparte. Sper că de data asta n-are cuțit și o să mă feresc.

— Nu poți ști niciodată ce are la ea, domnule. E atât de vicleană; nici un om nu-i poate cunoaște șiretenia.

— Mai bine să ieșim de-aici, șopti Mason.

— Du-te dracului! fu sfatul cumnatului său.

— Luați seama! strigă Grace.

Cei trei bărbați se retraseră în același timp. Domnul Rochester mă împinse în spatele lui; nebuna sări la el, îl apucă de gât și încercă să-l muște de obraz. Începură să se lupte. Era o femeie voinică, aproape la fel de înaltă ca și soțul ei, și cu o forță de bărbat — de mai multe ori fu cât pe ce să-l sugrume, deși el era foarte puternic. Ar fi putut să o pună la pământ cu o lovitură năprasnică, dar nu voia să o lovească, ci doar să o țină în frâu. În cele din urmă îi prinse brațele; Grace Poole îi dădu o frânghie și el i le legă la spate. Cu o altă frânghie o legă de un scaun — și totul se desfășură în țipete sălbatice și zvârcoliri convulsive. Apoi domnul Rochester se întoarse spre ceilalți și îi privi cu un zâmbet amar și disperat.

— Asta e soția mea, spuse el. Asta e singura îmbrățișare conjugală pe care o cunosc — astea sunt dezmierdările ce-mi alină ceasurile de tihnă! Și asta e ce doream să am (și-și puse o mână pe umărul meu): această fată, care stă atât de serioasă și de tăcută la gura iadului, privind liniștită la țopăielile unui demon. O doream pentru că este atât de diferită de urâtenia aceea sălbatică. Wood și Briggs, priviți deosebirea! Comparați ochii aceștia luminoși cu mingile acelea de foc ce se rotesc în orbite — chipul acesta cu acela; și apoi judecați-mă voi, preot al Evangheliei și om al legii, și amintiți-vă — cu ce judecată judecați, veți fi judecați¹! Și acum plecați. Trebuie să-mi încui odorul.

Am ieșit cu toții din încăpere. Domnul Rochester rămase o clipă în urma noastră, pentru a-i mai da câteva ordine lui Grace Poole. Pe când coboram scările, avocatul îmi spuse:

— Dumneata, domnișoară, n-ai nici o vină, și unchiul dumitale se va bucura s-o afle — dacă mai este în viață — de la domnul Mason când se va întoarce în Madeira.

— Unchiul meu! Ce știți despre el? Îl cunoașteți?

— Domnul Mason îl cunoaște — domnul Eyre a fost câțiva ani reprezentantul firmei lui la Funchal². Când unchiul dumitale a primit scrisoarea în care-i vorbeai de căsătoria plănuită cu domnul Rochester, s-a întâmplat să fie împreună cu domnul Mason, care se oprise în Madeira, în drumul său spre Jamaica, pentru a-și restabili sănătatea. Domnul Eyre i-a pomenit de scrisoare, știind că domnul Mason cunoștea un gentleman cu numele de Rochester. Clientul meu, uimit și întristat, cum îți poți închipui, i-a dezvăluit cum stau de fapt lucrurile. Unchiul dumitale — îmi pare rău că trebuie să ți-o spun — e acum bolnav și zace la pat; și ținând seama de natura

¹ Matei, 7:1-2 — „Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu ce judecată judecați, veți fi judecați; și cu ce măsură măsurați, vi se va măsura.”

² Capitala Madeirei. Ruta lui Mason înapoi în Antile prin Madeira „evocă ruta triumfiulară a negustorilor de sclavi și sugerează că averea lui John Eyre provine din comerțul cu sclavi.” (Susan L. Mayer, „Colonialism and the Figurative Strategy of *Jane Eyre*”, *Victorian*

bolii sale — tuberculoză — și de stadiul în care a ajuns, nu cred că-și va mai reveni vreodată. Și astfel, pentru că nu putea veni el însuși în Anglia ca să te scape din capcana în care ai căzut, l-a implorat pe domnul Mason să nu mai piardă nici o clipă și să ia măsuri pentru a împiedica această falsă căsătorie și l-a îndrumat spre mine pentru ajutor. M-am grăbit cât am putut și Îi mulțumesc Domnului că n-am ajuns prea târziu — așa cum și dumneata trebuie să-I mulțumești. Dacă nu aș fi convins că unchiul dumitale se va stinge din viață înainte să ajungi dumneata în Madeira, te-aș sfătui să pleci într-acolo împreună cu domnul Mason; dar situația fiind de așa natură, cred că ar fi mai bine să rămâi în Anglia până ce vei primi o veste de la — sau despre — domnul Eyre. Mai avem de ce să rămânem aici? Îl întrebă el pe domnul Mason.

— Nu, nu — să plecăm, răspunse acesta grăbit. Și fără a mai aștepta să-și ia rămas-bun de la domnul Rochester, ieșiră în hol. Pastorul rămase să mai schimbe câteva cuvinte — fie sfaturi, fie reproșuri — cu trufașul său enoriaș și după ce-și îndeplini datoria, plecă și el.

L-am auzit ieșind pe când stăteam în ușa întredeschisă a camerei mele, unde mă retrăsesem. După ce casa se goli, m-am închis în cameră, am tras zăvorul ca să nu poată intra nimeni și am început nu să plâng și nici să jelesc, fiindcă eram încă prea liniștită pentru asta, ci să-mi scot cu gesturi mecanice rochia de mireasă și să-mi pun în locul ei rochia de stofă pe care o purtasem în ajun, crezând că e pentru ultima oară. Apoi m-am așezat; mă simțeam slăbită și obosită. Mi-am sprijinit brațele pe masă și mi-am lăsat capul pe ele. Și am început să mă gândesc; până atunci nu făcusem decât să aud, să văd, să mă mișc — dusă sau trasă încoace și-ncolo —, să asist la șirul de întâmplări și de mărturisiri; dar acum *gândeam*.

Dimineața fusese destul de calmă în afară de scurta scenă cu nebuna; schimbul de replici din biserică fusese liniștit, nu existaseră izbucniri violente, nici certuri zgomotoase, nici tăgăduiri, provocări sau sfidări, nici lacrimi sau suspine. Cuvintele rostite fuseseră puține — o obiecție calmă la căsătorie; câteva

întrebări scurte și aspre puse de domnul Rochester urmate de răspunsuri și explicații și de dovezi prezentate; stăpânul meu recunoscuse deschis adevărul și apoi dovada vie a acestui adevăr fusese văzută; străinii plecaseră și totul se terminase.

Acum stăteam în camera mea, ca de obicei — eram aceeași dintotdeauna, fără nici o schimbare vizibilă: nimic nu mă lovise, rănise sau schilodise. Și totuși, unde era Jane Eyre cea de ieri? Unde era viața ei? Unde îi erau nădejtile?

Jane Eyre, care fusese o femeie înflăcărată și încrezătoare în viitorul ei fericit — care fusese aproape mireasă — era din nou o fată singură și tristă: viața ei era searbădă, nădejtile spulberate. Gerul cumplit al iernii sosise în miezul verii: o furtună de decembrie se iscase în iunie; merele coapte erau prinse într-o pojghiță de gheață și viforul nimicise trandafirii înfloriți; pe pajiști și pe lanuri se așternuse un giulgiu înghețat; drumurile care aseară erau tivite cu flori zăceau acum ascunse sub o zăpadă neumblată; iar pădurile, care în urmă cu douăsprezece ore se legănau înfrunzite și înmiresmate precum crângurile de flori de la tropice, acum se întindeau pustii, sălbatic și albe precum pădurile de pini din înghețata Norvegie. Speranțele mele muriseră lovite de o soartă perfidă, asemenea celei care i-a lovit pe toți întâi născuții din țara Egiptului¹. M-am gândit la visurile mele atât de înfloritoare și strălucitoare doar ieri, acum erau ca niște leșuri ce nu mai puteau fi readuse la viață — țepene, reci și livide. M-am gândit la dragostea mea, la acel sentiment care era al stăpânului meu, căci el îl făcuse să apară: tremura în sufletul meu ca un copilăș bolnav într-un leagăn înghețat, cuprins de boală și chin, ce nu putea căuta liniștea în brațele domnului Rochester, nu putea găsi căldura la pieptul lui. Oh, niciodată nu se va mai putea întoarce către el, căci credința în el era nimicită, iar încrederea pierdută pentru totdeauna! Pentru mine, domnul Rochester nu mai era ce fusese, nu-l mai vedeam ca până acum. Nu-l socoteam desfrânat și nici nu puteam spune că mă înșelase; dar nu mai reprezenta pentru mine adevărul curat și de aceea trebuia să mă îndepărtez de el, de *asta* îmi dădeam bine seama.

¹ Vezi *Exodul*, 12:29.

Când, cum și unde, nu știam încă; dar eram sigură că el însuși o să mă îndepărteze de Thornfield. Socoteam că nu putea avea pentru mine o dragoste adevărată, ci doar o patimă de moment, care nu mai putea fi satisfăcută, deci nu mai avea nevoie de mine. Mă temeam chiar să-i mai ies acum în cale: simpla mea vedere trebuie să-i fie urâtă. Oh, cât de orbi îmi fuseseră ochii și cât de încrezătoare purtarea!

Stăteam cu ochii închiși: volburi de întuneric păreau să se rotească în jurul meu și gândurile îmi curgeau într-un șuvoi negru și tulbure. Părăsită, slăbită și neputincioasă, mi se părea că mă culcasem în albia secată a unui râu uriaș; auzeam torențele dezlănțuite departe în munți și simțeam șuvoiul venind, dar nu aveam voința de a mă ridica și nici puterea de a fugi. Zăceam fără vlagă și-mi doream să mor. O singură idee mai pulsa vie înlăuntrul meu: gândul la Dumnezeu; și acest gând născu în mine o rugăciune tăcută, cuvinte ce rătăceau prin mintea mea întunecată, cerând a fi rostite, dar nu găseam destulă forță pentru a le da glas:

„Nu Te depărta de mine, căci se-apropie necazul, și nimeni nu-mi vine în ajutor.”¹

Da, necazul era aproape și, cum nu cerusem Cerului să-l îndepărteze de mine, căci nu-mi împreunaseram mâinile, nici nu căzusem în genunchi și nici nu-mi mișcasem buzele, el veni; cu o mișcare plină și grea, torentul se năpusti asupra mea. Conștiința deplină a vieții mele distruse, a dragostei pierdute, a speranțelor năruite și a credinței ucise — totul se revărsă asupra mea ca o masă întunecată. Ceasul acela amar nu poate fi descris: cu-adevărat „apele îmi amenințau sufletul; m-am afundat în noroi și nu mă puteam ține; am căzut în prăpastie și dădeau apele peste mine.”²

Sfârșitul volumului II

¹ Psalmul lui David care începe cu: „Dumnezeule! Dumnezeule! Pentru ce m-ai părăsit?” (*Psalmul* 22:11)

² *Psalmul* 69; 1-2, tot un psalm al lui David, ușor adaptat.

VOLUMUL AL III-LEA

CAPITOLUL I

LA UN MOMENT DAT ÎN CURSUL DUPĂ-AMIEZII, am ridicat capul și, uitându-mă în jur și văzând soarele la apus reflectându-se auriu pe perete, m-am întrebat: „Și acum, ce am de făcut?”

Dar răspunsul care îmi răsună în minte — „Să plec imediat de la Thornfield” — veni atât de iute, atât de înfricoșător, încât mi-am acoperit urechile, simțind că nu puteam suporta asemenea cuvinte acum. „Faptul că nu sunt soția lui Edward Rochester este cea mai mărunță dintre durerile mele”, mi-am spus eu; „faptul că m-am trezit din cel mai minunat vis pentru a descoperi că nu-i decât o închipuire e un lucru îngrozitor, dar pe care l-aș putea îndura și birui; dar gândul că trebuie să-l părăsesc imediat cu hotărâre, pentru totdeauna, este de nesuportat. Nu pot să fac asta.”

Dar apoi, o voce dinlăuntrul meu afirmă că o puteam face și prevesti că o voi face. M-am luptat cu propria mea hotărâre: voiam să fiu slabă, ca să pot evita îngrozitoarele momente de suferință care știam că mă așteaptă, iar conștiința mea, devenită tiranică, îmi sugruma patima și-i spunea, batjocoritoare, că până acum doar atinsese cu piciorul ei gingaș mocirla, jurând că o va arunca în adâncurile nepătrunse ale agoniei, cu același braț de fier.

„Să fiu atunci smulsă de-aici!” strigai eu. „Să mă ajute cineva!”

„Nu, te vei smulge singură de tot, nimeni nu te va ajuta — tu însăși vei scoate ochiul tău cel drept¹, tu însăși îți vei tăia mâna dreaptă: inima ta va fi victima, iar tu, preotul care o va străpunge.”

M-am ridicat brusc, îngrozită de singurătatea bântuită de un judecător atât de nemilos, de tăcerea umplută de un glas atât de îngrozitor. Stând în picioare, mi-am simțit capul învârtindu-se și mi-am dat seama că mi-era rău de atâta agitație și de foame: nu mâncasem și nu luasem nici măcar micul dejun. Apoi, cu o strângere ciudată de inimă, m-am gândit că în tot acel timp cât rămăsesem închisă acolo, nimeni nu venise să mă întrebe cum mă simt sau să mă invite să cobor; nici măcar micuța Adèle nu-mi bătuse la ușă, nici măcar doamna Fairfax nu mă căutase. „La vreme de restriște, toți prietenii te părăsesc”, murmurai eu, pe când trăgeam zăvorul și pășeam afară. M-am împiedicat de ceva; încă eram amețită, ochii îmi erau împăiejenăți, iar picioarele moi. Mi-am pierdut echilibrul și am căzut, dar nu pe jos, căci un braț întins m-a prins; am ridicat privirea — cel ce mă susținea era domnul Rochester, care stătea pe un scaun în fața pragului camerei mele.

— În sfârșit ai ieșit, spuse el. Ei bine, te-am așteptat îndelung și am ascultat la ușă; dar n-am auzit nici o mișcare, nici un suspin; încă cinci minute de tăcere de mormânt și aș fi forțat ușa asemenea unui hoț. Așa deci, mă eviți? Te închizi aici și suferi singură? Preferam să vii să-mi faci reproșuri violente. Ești o fire pasională — mă așteptam la o scenă. Eram pregătit pentru un suvoi fierbinte de lacrimi, însă le voiam vărsate peste pieptul meu; dar acum o podea lipsită de viață le-a primit sau batista ta deja udă. Dar mă înșel: nu ai plâns deloc! Văd obrazul alb și

¹ Cf. Matei, 5:27-32, fragment din *Predica de pe Munte*, învățată de elevele de la Lowood. Îndemnul la curățire prin automutilare apare și în alte părți din *Evangelhie*, dar în mod semnificativ, în acest pasaj el este asociat cu condamnarea adulterului. Joseph Prescott (*Litterature moderne*, Bologna, 9/6, decembrie 1959) consideră versetele respective un comentariu la adulterul plănuit de către Rochester și la mutilarea lui concretă.

ochiul lipsit de strălucire, dar nici o urmă de lacrimi. Bănuiesc, atunci, că inima ta a plâns cu lacrimi de sânge? Ei, Jane, nici un cuvânt de reproș? Nimic biciuitor, nimic dureros? Nimic din ce-ar putea sfâșia un sentiment sau răni o pasiune? Stai liniștită acolo unde te-am așezat și te uiți la mine cu o privire obosită, pasivă. Jane, n-am avut niciodată de gând să te rănesc astfel. Dacă săracul care n-avea nimic decât o mielușea¹, ce îi era dragă precum fata lui, care mânca din aceeași bucată de pâine cu el și bea din același pahar cu el și dormea la sânul lui, ar fi omorât-o din greșeală la abator, nu s-ar fi căit pentru greșeala lui însângerață mai mult decât mă căiesc eu acum pentru greșeala mea. O să mă poți ierta vreodată?

Cititorule, l-am iertat imediat, în acea clipă. În ochii lui se citea o căință atât de adâncă, o milă atât de adevărată se auzea în glasul lui, o forță atât de bărbătească se simțea în atitudinea lui; și, pe lângă toate astea, în privirea și în înfățișarea lui era atâtă dragoste neschimbată, încât i-am iertat totul — dar nu în cuvinte, nu deschis, ci doar în adâncul inimii mele.

— Știi că sunt un nemernic, Jane? mă întrebă el cu o privire plină de regret, mirându-se — cred eu — de tăcerea mea prelungită și de blândețea mea — urmare mai degrabă a slăbiciunii, decât a voinței mele.

— Da, domnule.

— Atunci, spune-mi-o fără înconjur și cu asprime — nu mă cruța.

— Nu pot: sunt obosită și mi-e rău. Vreau niște apă.

El scoase un soi de oftat tremurat și, luându-mă în brațe, coborî cu mine scările. La început n-am știut în ce cameră mă dusesse, căci totul în jurul meu era pierdut în ceață; curând am simțit căldura binefăcătoare a unui foc, deoarece, deși era vară, înghețasem cumplit în camera mea. El îmi apropie de buze niște vin; am băut din el și mi-am venit în simțire; apoi am mâncat

¹ 2 Samuel, 12:3 — fragment din dojana lui Natan către regele David, care „a făcut ce este rău înaintea Domnului” pentru a o obține pe Bat-Șeba drept soție.

ceva ce el mi-a dat și curând mi-a fost mai bine. Mă aflu în bibliotecă și stăteam în fotoliul lui, iar el era lângă mine. „Dacă aş putea părăsi în acest moment viața fără să sufăr prea mult, aş fi foarte liniștită”, mi-am spus eu; „atunci n-ar mai trebui să fac efortul de a-mi sfâșia corzile inimii rupându-le de cele ale domnului Rochester. Se pare că trebuie să-l părăsesc. Nu vreau să-l părăsesc — nu pot să-l părăsesc.”

— Cum te simți acum, Jane?

— Mult mai bine, domnule; curând o să-mi revin.

— Mai bea din vin, Jane.

L-am ascultat; apoi el puse paharul pe masă, rămase în picioare în fața mea și mă privi atent. Brusc se întoarse cu spatele la mine, cu o exclamație nedeslușită; merse repede prin cameră, apoi veni înapoi; se aplecă spre mine, ca și cum ar fi vrut să mă sărute, dar eu mi-am amintit că mângâierile lui îmi erau acum interzise.

Mi-am întors fața și i-am îndepărtat-o pe a lui.

— Cum! Ce e asta? exclamă el imediat. Oh, știu! Nu vrei să-l săruți pe soțul Berthei Mason, nu? Socotești că brațele mele sunt deja pline și îmbrățișările mele hărăzite alteia?

— În orice caz, eu nu am nici un loc în brațele dumneavoastră și nici un drept la îmbrățișarea lor, domnule.

— De ce, Jane? O să te scutesc de oboseala de a vorbi prea mult și o să răspund eu pentru tine: pentru că am deja o soție, ai răspunde tu. Am ghicit?

— Da.

— Dacă tu crezi asta, înseamnă că ai o părere tare ciudată despre mine: probabil că mă consideri un nemernic uneltitor — un desfrânat josnic și mârșav care s-a prefăcut că iubește dezinteresat pentru a te atrage într-o capcană înadins pregătită, ca să te lipsească de onoare și să-ți ia demnitatea. Ce poți să-mi răspunzi la asta? Văd că nu spui nimic; în primul rând, ești încă slăbită și mai ai până să-ți vii pe deplin în fire; în al doilea rând, nu te poți încă obișnui să mă acuzi și să mă insulti; și apoi, stăvilarele lacrimilor s-au deschis¹ și ele vor țâșni dacă vorbești

¹ Cf. *Geneza*, 7:11.

prea mult; și tu nu vrei să protestezi, să reproșezi, să faci o scenă: te gândești ce să *faci* — căci să *vorbești*, socotești tu, nu are nici un rost. Te cunosc — sunt pregătit.

— Domnule, nu vreau să fac nimic împotriva dumneavoastră, am spus eu; și vocea mea nesigură m-a avertizat să închei repede ce aveam de zis.

— Nu în înțelesul pe care *tu* îl dai cuvântului, ci în *al meu*, plănuiești să mă distrugi. E ca și cum ai fi spus că sunt un bărbat înșurat — ca bărbat înșurat o să mă îndepărtezi, o să te ferești din calea mea; chiar adineauri ai refuzat să mă săruți. Intenția ta este să te înstrăinezi complet de mine; să trăiești sub acoperișul ăsta doar ca guvernanta lui Adèle. Dacă o să-ți adresez vreodată un cuvânt prietenesc, dacă un sentiment de prietenie te va face vreodată să te apropii iar de mine, tu îți vei spune: „Bărbatul acesta aproape că m-a făcut amanta lui — trebuie să fiu de piatră și de gheață față de el”, și astfel vei deveni de piatră și de gheață.

Mi-am dres și mi-am calmat glasul pentru a-i răspunde:

— Totul în jurul meu s-a schimbat, domnule; și eu trebuie să mă schimb — nu e nici o îndoială în această privință; și, pentru a evita nehotărârea în sentimente și luptele continue cu amintirile și cu gândurile, nu există decât o singură cale — Adèle trebuie să aibă altă guvernantă, domnule.

— Oh, Adèle va pleca la pension — am hotărât deja asta; și nici nu vreau să te chinui cu amintirile cumplite legate de Thornfield — acest loc blestemat — acest cort al lui Acan¹ — acest cavou nerușinat, ce-i conferă luminii cerului senin paloarea morții vii — acest iad de piatră îngust, cu singurul său demon adevărat, mai rău decât o întreagă legiune de demoni, așa cum ni-i închipuim. Jane, tu nu vei rămâne aici, după cum nici

¹ *Iosua*, 7. Fără să vrea, Rochester se acuză singur aici, căci el însuși este Acan care a furat obiectele „pofțite” și le-a ascuns în cortul lui, provocând astfel mânia Domnului împotriva Israelului. Acan și familia lui, împreună cu tot avutul lor, sunt pedepsiți într-un mod ce anticipează arderea și distrugerea Thornfield-ului: „Și tot Israelul l-a ucis cu pietre. I-au ars în foc, i-au ucis cu pietre.” (7:25)

eu nu voi rămâne. Am greșit că te-am adus la Thornfield, știindu-i blestemul. Le-am spus — chiar înainte să te cunosc — să-ți ascundă taina acestui loc; și asta doar pentru că mă temeam că Adèle nu va avea niciodată o guvernantă care să vrea să rămână după ce afla împreună cu cine trebuia să stea în aceeași casă și planurile mele nu-mi îngăduiau să o duc pe nebună în altă parte — deși mai am o casă veche, conacul Ferndean, mai retras și mai ascuns decât acesta, unde o puteam ține în siguranță, dacă nu m-aș fi temut de acel loc nesănătos și aflat în mijlocul pădurii, temeri ce mi-au făcut conștiința să refuze acest aranjament. Probabil că zidurile acelea umede m-ar fi eliberat curând de povara mea: dar fiecare nemernic are cusurul lui, iar al meu este că-mi lipsește aplecarea spre asasinarea indirectă, chiar și a acelor pe care-i urăsc cu tărie. Dar ascunderea existenței nebunei a fost ca și cum aș fi înfășurat un copil într-o pelerină și l-aș fi așezat lângă un antiar¹; apropierea celui demon este otrăvitoare și întotdeauna a fost. Dar o să închid Thornfield-ul; o să bat în cuie ușa și o să pun scânduri la ferestrele de la parter; o să-i dau doamnei Poole două sute de lire pe an ca să rămână aici cu *soția mea*, așa cum îi spui tu acelei ciume oribile: Grace va face orice pentru bani și o să-l aibă pe fiul ei, paznicul de la azilul Grimsby, să-i țină tovărășie și s-o ajute în momentele de criză, când *soția mea* este împinsă de negura din mintea ei să dea foc oamenilor în patul lor noaptea, să-i înjunghie, să-i muște până la os și așa mai departe...

— Domnule, l-am întrerupt eu, sunteți neîndurător față de acea femeie nefericită; vorbiți de ea cu ură — cu o silă răzbu-nătoare. E o cruzime — ea nu se poate împotrivi nebuniei sale.

¹ Un copac din Java, despre care se credea că este atât de otrăvitor, încât distrugea viața pe multe mile împrejurul său. Este o imagine obișnuită în literatura romantică — vezi, de pildă, în Byron, *Childe Harold's Pilgrimage*, IV, CXXVI, unde antiarul este echivalat cu păcatul „ce nu poate fi stârpit”; sau Walter Scott, *Anne of Geierstein*, capitoul IV, în care Margareta de Anjou își spune „copacul otrăvit funest”.

— Jane, micuța mea dragă (o să-ți pun așa, pentru că asta ești), nu știi ce vorbești; din nou mă judeci greșit: eu nu o urăsc pentru că e nebună. Dacă tu ai fi nebună, crezi că te-aș urî?

— Da, asta cred, domnule.

— Atunci te înșeli și nu mă cunoști deloc și nu știi nimic despre felul de dragoste de care sunt eu capabil. Fiecare părticică minusculă din carnea ta îmi este la fel de dragă ca și a mea; în suferință și boală, tot dragă mi-ar fi. Mintea ta este comoara mea de preț și dacă ar fi distrusă, tot comoara mea ar fi; dacă ai delira, brațele mele te-ar alina, și nu o cămașă de forță — strânsoarea ta, chiar și în furie, ar avea un farmec pentru mine: dacă te-ai năpusti spre mine la fel de sălbatic cum a făcut aceea femeie azi-dimineață, te-aș primi cu o îmbrățișare, cel puțin la fel de afectuoasă pe cât ar fi de mângâietoare. Nu m-aș da înapoi cu scârbă din fața ta, așa cum fac cu ea; în momentele tale de liniște, eu aș fi cel care te-ar păzi și te-ar îngriji; și aș putea sta aplecat deasupra ta cu o tandrețe neobosită, chiar dacă nu mi-ai da în schimb un zâmbet; și nu m-aș sătura niciodată să te privesc în ochi, chiar dacă în ei n-aș mai vedea nici un semn că m-ai mai recunoaște. Dar de ce vorbesc despre așa ceva? Spuneam că te voi lua de la Thornfield. Totul, știi bine, este pregătit pentru plecare: mâine vei pleca. Tot ce-ți cer este să mai înduri o noapte sub acoperișul ăsta, Jane; și apoi, adio pentru totdeauna suferințelor și spaimelor tale! Am un loc încotro să mă îndrept, care va fi un refugiu sigur în fața amintirilor vrednice de ură, a amestecurilor nedorite — chiar a ipocriziei și a defăimării.

— Să o luați pe Adèle cu dumneavoastră, l-am întrerupt eu, vă va ține tovărășie.

— Ce vrei să spui, Jane? Ți-am spus că o s-o trimit pe Adèle la pension: și cum să-mi țină un copil tovărășie? Și nu propriul meu copil, ci copilul din flori al unei dansatoare franțuzoaice? De ce mă bați la cap cu ea? De fapt, de ce mi-o dai pe Adèle să-mi țină companie?

— Vorbeați de un refugiu, domnule, și refugiile și singurătatea sunt plictisitoare, prea plictisitoare pentru dumneavoastră.

— Singurătate! Singurătate! repetă el iritat. Văd că trebuie să-ți explic. Nu înțeleg expresia asta de sfinx ce ți se așterne pe față. Tu vei fi cea cu care îmi voi împărți singurătatea. Înțelegi?

Am clătinat din cap; mi-a trebuit mult curaj, văzând că devenea tot mai agitat, să risc chiar și acel semn mut de împotrivire. Se plimbăse cu pași repezi prin încăpere și acum se opri, ca și cum brusc ar fi prins rădăcini în acel loc. Mă privi lung și cu asprime; mi-am întors privirea, am ațintit-o asupra focului și am încercat să-mi păstrez un aer calm și liniștit.

— Trebuia să fie o piedică în caracterul lui Jane, spuse el în cele din urmă, pe un ton mult mai calm decât m-aș fi așteptat, după privirea lui. Mosorul de mătase s-a desfășurat destul de ușor până acum, dar am știut întotdeauna că o să existe un nod și-o încurcătură — și iată! Asta da supărare și exasperare și veșnice necazuri! Dumnezeu! Îmi doresc să am doar o fărâmă din puterea lui Samson¹ și să rup încâlceala asta ca pe o ață de câlți.

Își reluă mersul prin încăpere, dar curând se opri și, de data aceasta, chiar în fața mea.

— Jane! Vrei să înțelegi de vorbă bună? (Se aplecă și-și apropie buzele de urechea mea.) Căci dacă nu vrei, o să încerc cu forța.

Vocea lui era răgușită, privirea lui era cea a unui om care se pregătește să rupă un lanț de neîndurat și să se arunce cu capul înainte, nesocotit, într-o libertate prea mare. Mi-am dat seama că în clipa următoare și cu doar un singur impuls de nebunie în plus, n-o să mai pot face nimic pentru el. Prezentul — un moment trecător — era tot ceea ce aveam pentru a-l ține sub control și a-l înfrâna: o clipă de repulsie, retragere grăbită, frică mi-ar fi pecetluit soarta — și soarta lui. Dar nu mă temeam — câtuși de puțin. Simțeam o putere lăuntrică, un sentiment de dominație care mă întăreau. Criza era periculoasă, dar nu era

¹ Vezi *Judecătorii*, 16:9, unde Samson rupe funiile cu care e legat „cum se rupe o ață de câlți când se atinge de foc”. Aici Jane este cea care joacă rolul Dalilei pentru Samsonul lui Rochester.

lipsită de un oarecare farmec, așa cum simte poate un indian când alunecă peste apele învolburate și rezezi în canoa sa. L-am apucat de mâna încheștată, i-am desfăcut degetele crispate și i-am spus liniștitor:

— Stați jos. O să vorbesc cu dumneavoastră cât vreți și o să ascult tot ce aveți de spus, fie că e chibzuit sau nu.

Se așeză, dar nu putu încă să-mi vorbească deschis. De ceva timp mă luptam cu lacrimile: mă străduisem din greu să mi le stăpânesc, căci știam că nu i-ar plăcea să mă vadă plângând. Dar acum am socotit că pot să le las să se reverse liber și atâta timp cât vor voi. Dacă șuvoiul lor nestăpânit îl va deranja, cu atât mai bine. Așa că m-am lăsat pradă lor și am plâns din toată inima.

Curând l-am auzit rugându-mă pe un ton serios să mă liniștesc. I-am răspuns că nu pot, atâta timp cât el e atât de furios.

— Dar nu sunt supărat, Jane. Doar că te iubesc prea mult, iar tu ți-ai împietrit fețișoara palidă și privirea ta era atât de rece și de hotărâtă, încât n-am putut suporta. Haide, acum liniștește-te și șterge-ți ochii.

Vocea lui îmblânzită mi-a dat de știre că se potolise, așa că și eu, la rândul meu, m-am calmat. Acum încercă să-și pună capul pe umărul meu, dar nu l-am lăsat. Apoi vru să mă tragă spre el — m-am împotrivit.

— Jane! Jane! spuse el cu o tristețe atât de amară, încât fiecare nerv din trup mi se înfioră. Așadar, nu mă iubești? Nu a fost decât situația mea și poziția de soție a mea pe care le-ai prețuit? Acum, când socotești că nu mai pot să-ți fiu soț, te ferești de atingerea mea ca și cum aș fi o broască râioasă sau o maimuță.

Aceste cuvinte mă răniră, dar ce puteam face și spune? Ar fi trebuit probabil să nu fac și să nu spun nimic, dar eram atât de chinuită de un sentiment de remușcare pentru că îl rănisem astfel, încât nu mi-am mai putut stăpâni dorința de a-l consola.

— Vă iubesc cu adevărat, am spus eu, mai mult ca oricând, dar nu trebuie să-mi arăt sentimentele și nici să mă las pradă lor, iar aceasta este ultima oară când le dăm glas.

— Ultima oară, Jane? Cum, tu crezi că poți locui cu mine, că poți să mă vezi în fiecare zi și totuși, dacă mă mai iubești încă, să fii mereu rece și distantă?

— Nu, domnule, sunt sigură că asta n-aș putea; și de aceea nu văd decât o singură cale — dar vă veți înfuria dacă v-o spun.

— Oh, spune-o! Dacă eu o să mă dezlănțui cu furie, tu ai meșteșugul lacrimilor.

— Domnule Rochester, trebuie să vă părăsesc.

— Pentru cât timp, Jane? Pentru câteva minute, cât să-ți întinzi părul, care e cam ciufulit, și să-ți speli fața aprinsă?

— Trebuie să o părăsesc pe Adèle și Thornfield-ul. Trebuie să mă despart de dumneavoastră pentru totdeauna. Trebuie să încep o viață nouă printre chipuri și locuri străine.

— Desigur. Ți-am spus că asta vei face. Trec peste nebunia asta de a te despărți de mine. Vrei să spui că trebuie să devii o parte din mine. Cât despre o nouă viață, da, o vei avea: vei fi tot soția mea — eu nu sunt căsătorit. Vei fi doamna Rochester — atât cu numele, cât și în fapt. O să fiu alături de tine, atâta timp cât tu și cu mine vom fi în viață. Vei pleca la o proprietate pe care o am în sudul Franței: o vilă cu ziduri albe, aflată pe malul Mediteranei. Acolo vei duce o viață fericită și apărută și foarte curată. Nu te teme că vreau să te atrag în păcat, să te fac amanta mea. De ce clatini din cap? Jane, trebuie să fii înțeleghătoare, altfel o să mă înfurii din nou.

Vocea și mâna îi tremurau, nările largi îi fremătau, ochii îi străluceau; și totuși am îndrăznit să spun:

— Domnule, soția dumneavoastră e în viață; e un fapt pe care chiar dumneavoastră l-ați recunoscut azi-dimineață. Dacă aș trăi cu dumneavoastră așa cum doriți, v-aș fi atunci amantă; să o numesc altfel ar fi un sofism — ar fi fals.

— Jane, nu sunt un bărbat blând — uiți asta; nu sunt răbdător, nu sunt rece, și nici calm. Din milă pentru tine și pentru mine, pune-ți degetul pe pulsul meu, simte-l cum zvâcnește — și ai grijă!

Își trase mâneca, dezvelindu-și încheietura mâinii, pe care o întinse spre mine; sângele începea să i se scurgă din obraji și

buze, care deveneau livide; sufeream profund. Era o cruzime să-l tulbur atât de mult, cu o împotrivire pe care o ura atât de tare; dar nici nu putea fi vorba să cedez. Am făcut ceea ce fac instinctiv ființele umane când ajung într-o situație de mare cumpănă: caută ajutor la Cel ce e mai presus decât omul. Cuvintele „Doamne, ajută-mă!” îmi țâșniră fără să vreau de pe buze.

— Sunt un prost! strigă brusc domnul Rochester. Îi spun întruna că nu sunt însurat și nu-i explic de ce. Uit că ea nu știe nimic despre firea acelei femei sau despre împrejurările care au dus la unirea mea infernală cu ea. Oh, sunt sigur că Jane va gândi ca mine când va ști tot ceea ce știu și eu! Pune-ți mâna în palma mea, Janet — ca să te simt, așa cum te și văd, ca dovadă că ești lângă mine. Și în câteva cuvinte o să-ți înfățișez situația exact așa cum este. Poți să mă ascuți?

— Da, domnule, ore în șir, dacă vreți.

— Nu-ți cer decât minute. Jane, ai auzit sau poate știi că eu nu am fost fiul cel mai mare — că am avut un frate mai în vârstă decât mine?

— Mi-aduc aminte că mi-a spus odată doamna Fairfax.

— Și ai auzit vreodată vorbindu-se despre tatăl meu, că era zgârcit și lacom?

— Am înțeles ceva în acest sens.

— Ei bine, Jane, fiind astfel, era hotărât să păstreze întreagă proprietatea familiei; nu îndura gândul de a o împărți pentru a-mi lăsa partea ce mi se cuvenea din ea; totul, hotărâse el, avea să îi aparțină fratelui meu Rowland. Dar nici nu putea accepta ca un fiu al lui să fie sărac. Trebuia să mă căpățuiesc printr-o căsătorie cu o fată bogată. Și curând începu să-mi caute o tovarășă de viață. Domnul Mason, un plantator și negustor¹ din Antile, era o veche cunoștință de-a sa. Tata era convins că averea lui era reală și mare. Făcu unele cercetări și descoperi că

¹ Averea domnului Mason trebuie să fi fost creată din munca sclavilor. Acțiunea romanului pare să se desfășoare în anii 1820-1830; abolirea sclaviei a fost legiferată abia în 1834 și încheiată doar în 1838 în Caraibe.

domnul Mason avea un fiu și o fiică și află de la el că putea și avea de gând să-i dea fetei o dotă de treizeci de mii de lire; era suficient.

Când am terminat colegiul, am fost trimis în Jamaica, pentru a mă căsători cu o soție care deja îmi fusese pregătită. Tatăl meu nu a pomenit nimic de banii ei, dar mi-a spus că Spanish Town se mândrea cu frumusețea domnișoarei Mason; și asta nu era o minciună. Am descoperit că era o femeie superbă, în genul lui Blanche Ingram: înaltă, brunetă și maiestuoasă. Familia ei voia să pună mâna pe mine pentru că eram de familie bună; și ea voia același lucru. Mi-au arătat-o la petreceri, splendid îmbrăcată. Foarte rar am văzut-o singură și n-am discutat prea mult cu ea. Mă flata și mă copleșea cu farmece și talentele ei. Toți bărbații din cercul ei păreau să o admire, iar pe mine să mă invidieze. Eram orbit, îmboldit; simțurile mele erau excitate; și, fiind tânăr, neștiutor și lipsit de experiență, am crezut că o iubesc.

Nu există o nebunie mai prostească decât rivalitățile din societate, curiozitatea și orbirea tinereții, care să îl grăbească pe un bărbat către altar. Rudele ei mă încurajau; rivalii mă întârâtau; ea mă ademenea — căsătoria s-a încheiat aproape fără să-mi dau seama ce se întâmplă. Oh, n-am nici un respect pentru mine când mă gândesc la asta. O agonie a disprețului lăuntric mă cuprinde. N-am iubit-o niciodată, n-am respectat-o, nici măcar n-am cunoscut-o. Nu eram sigur de existența nici unei virtuți a caracterului ei: nu văzusem nici modestie, nici bunăvoință, nici inocență, nici rafinament în mintea și purtarea ei — și m-am însurat cu ea. Dobitoc prost, josnic și orb ce-am fost! Păcătuiind mai puțin, aș fi putut — dar să nu uit cu cine vorbesc...

Pe mama soției mele nu o văzusem niciodată: am presupus că murise. După ce luna de miere s-a încheiat, am aflat că mă înșelasem: era doar dementă, închisă într-o casă de nebuni. Mai există și un frate mai mic, un idiot perfect; fratele mai mare, pe care l-ai văzut (și pe care nu-l pot urî, deși îi detest întreaga familie, pentru că în mintea lui slabă există niște urme de afecțiune, dovedită prin interesul permanent pe care îl arată pentru nenorocita lui de soră și prin atașamentul de câine pe

care l-a avut odată față de mine), va ajunge probabil la fel într-o bună zi. Tatăl meu, ca și fratele meu Rowland știau toate astea; dar nu s-au gândit decât la cele treizeci de mii de lire și au urzit împreună împotriva mea...

Acestea erau niște descoperiri dezgustătoare, dar, în afară de trădarea tănuirii, nu i le-aș fi reproșat soției mele. Chiar și atunci când am descoperit că firea ei era cu totul străină firii mele; că gusturile ei îmi erau nesuferite; că plămada minții ei era comună, vulgară, mărginită și atât de incapabilă de a fi condusă mai sus, de a fi lărgită — când am descoperit că nu puteam petrece nici o singură seară, nici măcar un singur ceas al zilei liniștit cu ea; că între noi nu putea exista o conversație prietenească deoarece, orice subiect aș fi deschis, primeam imediat din partea ei un răspuns grosolan și banal totodată, pervers și imbecil — când mi-am dat seama că n-o să pot avea niciodată o casă liniștită și așezată, căci nici un servitor nu putea îndura veșnicele izbucniri ale firii ei violente și neraționale sau ordinele ei absurde, contradictorii și obositoare — chiar și atunci m-am stăpânit; am evitat reproșurile, am redus dojenile, am încercat să-mi consum în secret căința și sila; mi-am înfrânt adâncul dezgust. Jane, n-o să te mai obosesc cu detalii oribile: câteva cuvinte crude vor exprima ceea ce am de spus. Am trăit cu femeia aceea de la al treilea cat timp de patru ani și, în tot acest timp, m-a pus la grea încercare.

Firea ei s-a desăvârșit în rău arătându-și tot mai limpede înclinațiile, cu o iuțală înspăimântătoare; viciile sale au ieșit la iveală cu repeziciune și cu violență: erau atât de puternice, încât doar cruzimea le putea stăpâni, iar eu nu voiam să folosesc cruzimea. Ce intelect mărunț avea — și ce uriașe impulsuri!¹ Bertha Mason — copia fidelă a unei mame dezgustătoare — m-a târât prin toate chinurile oribile și înjositoare prin care

¹ Folosit probabil în sensul frenologic de „impulsuri care conduc spre acțiune”. Lista lui Combe de „impulsuri” include „ușurința de a iubi, combativitatea, tendința de a distruge, firea ascunsă și dorința de acaparare”, ca și calități mai neutre precum „capacitatea de a se concentra”. Vezi „Numele organelor frenologice” în *Elements*.

trebuie să treacă un bărbat legat de o soție nestăpânită și desfrânată.

Între timp, fratele meu a murit; iar la capătul celor patru ani s-a stins și tatăl meu. Acum eram suficient de bogat — dar totuși îngrozitor de sărac, căci cea mai grosolană, murdară și depravată ființă pe care am văzut-o vreodată se afla lângă mine și era numită de către lege și societate o parte din mine și nu puteam scăpa de ea prin nici un mijloc legal¹, căci doctorii descoperiseră acum că *soția mea* era nebună — excesele îi dezvoltaseră înainte de vreme germenii demenței. Jane, nu-ți place povestea mea, pari bolnavă. Să amân restul pentru o altă zi?

— Nu, domnule, terminați-o acum. Vă compătimeesc — vă compătimeesc din tot sufletul.

— Mila unor oameni, Jane, este un soi de tribut periculos și jignitor, pe care se cuvine să li-l arunci înapoi în față celor care ți-l oferă; dar aceasta este mila inimilor meschine și nemiloase; e o durere hibridă și egoistă să ascuți povestea nefericirii cuiva, amestecată cu un dispreț neghiob pentru cel care a îndurat-o. Dar nu asta e mila ta, Jane, nu ăsta e sentimentul care ți se oglindește pe față în acest moment, care ți se revarsă în ochi, cu care ți se umple inima, care face ca mâna să-ți tremure într-a mea. Mila ta, iubita mea, este mama suferindă a dragostei; suferința sa este chinul nașterii patimii divine. O primesc, Jane: las-o pe fiică liberă să vină — brațele mele o așteaptă.

¹ Legea divorțului a apărut abia în 1857 și până atunci, pentru a putea divorța, era nevoie de un act special al Parlamentului. Chiar și fără nebunia Berthei, lui Rochester i-ar fi fost foarte greu să obțină divorțul. E posibil ca el să se gândească aici la o separare printr-un act sub semnătură privată, conținând o clauză prin care cele două părți erau de acord să nu se urmărească în justiție, nici în tribunalele ecleziastice, nici în cele civile: „Această clauză nu era executorie în nici un tribunal, dar dacă era acceptată de ambele părți, oferea echivalentul unui divorț definitiv prin bună învoială, care permitea soțului sau soției să trăiască în concubinaj sau chiar bigamie” (Lawrence Stone, *Broken Lives: Separation and Divorce in England 1660–1857*, 1993). Nebunia Berthei făcea însă imposibilă această opțiune.

— Acum, domnule, continuați. Ce-ați făcut când ați aflat că e nebună?

— Jane, am fost în culmea disperării: între mine și abis nu mai era decât o rămășiță de demnitate. În ochii lumii, eram fără îndoială dezonorat în mod nemilos, dar m-am hotărât să rămân curat în propriii mei ochi — și am refuzat să mă molipsesc de crimele ei și m-am smuls din orice legătură cu mintea ei bolnavă. Și totuși, societatea continua să îmi asocieze numele și persoana cu ale ei; o vedeam și o auzeam în fiecare zi; ceva din răsuflarea ei (pfui!) se amesteca în aerul pe care-l respiram; și, în plus, îmi aminteam că odată fusesem soțul ei; amintirea asta îmi era — așa cum îmi este și acum — nespus de odioasă. Mai mult, știam că atâta timp cât trăia, nu puteam fi soțul unei alte femei; și, deși era cu cinci ani mai mare decât mine (familia ei și tatăl meu m-au mințit chiar și în privința vârstei ei), putea să trăiască tot atât cât și mine, căci trupul îi era tot atât de sănătos pe cât îi era mintea de bolnavă. Și astfel, la vârsta de douăzeci și șase de ani, îmi pierdusem orice speranță. Într-o noapte fusesem trezit de țipetele ei (din momentul în care doctorii au spus că e nebună, fusese bineînțeles încuiată într-o odaie) — era una dintre acele nopți fierbinți din Antile, care adeseori prevestesc un uragan. Nu puteam să dorm, așa că m-am ridicat și am deschis fereastra. Aerul părea încărcat cu aburi de pucioasă — nu simțeam nici o adiere răcoroasă. Țânțarii intrau bâzâind și se învârteau supărați prin odaie; marea, pe care o puteam auzi de acolo, mugea surd, asemenea măruntaielor pământului, ce vestesc un cutremur; nori negri se adunau deasupra ei; luna apunea în valuri, mare și roșie, ca o ghiulea fierbinte, aruncându-și o ultimă privire însângerată peste o lume ce tremura de frământarea furtunii. Atmosfera și priveliștea mă tulburară și în urechi îmi mai răsunau blestemele pe care nebuna le urla, în care pomenea și numele meu, rostit cu un glas încărcat de ură diavolească și cu ce limbaj! Nici o femeie de stradă nu a folosit vreodată cuvinte mai ordinare decât ea: deși ne despărțeau două încăperi, auzeam fiecare cuvânt, căci pereții subțiri ai casei nu erau o piedică pentru ca urletele ei de lup să ajungă până la mine. „Viața asta”,

mi-am spus eu în cele din urmă, „e un infern! Acesta este aerul și acestea sunt zgomotele din adâncurile Gheenei! Am dreptul să mă eliberez de acest iad, dacă pot. Suferințele acestei stări ucigătoare mă vor părăsi doar odată cu moartea. Nu mă tem de focul etern al fanaticului; nu există un viitor mai cumplit decât acest prezent — să scap de toate astea și să mă duc acasă la Dumnezeu!” Spunând acestea, am îngenuncheat în fața unui cufăr pe care l-am deschis — în el se aflau două pistoale încărcate. Voiam să-mi pun capăt zilelor. Dar gândul acesta mă stăpâni doar câteva clipe, căci nu eram nebun și criza de disperare pură și fără de margini care născuse în mine dorința și planul de a mă distruge se stinse numaidecât. Un vânt proaspăt dinspre Europa începu să sufle peste ocean și pătrunse prin fereastra deschisă; furtuna izbucni — șuvoaiele se scurseră din ea, tunetele bubuiră, fulgerele despicară cerul și aerul deveni mai curat. Atunci, în mintea mea a prins formă o hotărâre. Pe când mă plimbam pe sub portocalii ce picurau de ploaie în grădina udă și printre rodii și ananașii încărcati de apă și, în timp ce zorii strălucitori ai Tropicelor mijeau în jurul meu, am chibzuit astfel, Jane — ascultă-mă bine, căci înțelepciunea cea adevărată era cea care mă mângâia în acel ceas și-mi arăta calea cea dreaptă pe care o aveam de urmat.

Dulcele vânt dinspre Europa încă mai șoptea printre frunzele înviorate și Atlanticul mugea dezlănțuit într-o superbă libertate; auzindu-l, inima mea, uscată și arsă de atâta timp, se însufleți și se umplu cu sângele vieții; întreaga mea ființă tânjea după reînnoire, suflul ămi era însetat de o sorbitură curată. Am văzut Speranța reînviind și am simit că Regenerarea e posibilă. Stând sub o arcadă înflorită în capătul grădinii, am privit peste întinsul nemărginit al mării, mai albastre decât cerul: lumea cea veche era dincolo; mi se deschideau perspective clare: iată-le: „Pleacă”, zise Speranța, „întoarce-te în Europa, căci acolo nimeni nu știe cât de pătat e numele ce-l porți și ce povară dezgustătoare duci după tine. Poți să o iei pe nebună cu tine în Anglia, să o închizi la Thornfield, păzită cu grijă și în secret. Apoi să călătorești în orice colț al lumii vei vrea și să-ți faci orice legături vei dori.

Femeia aceea — care te-a chinuit în lunga ta suferință, care ți-a pătat numele, ți-a călcat în picioare onoarea și ți-a distrus tinerețea — nu e soția ta și nici tu nu ești soțul ei. Vezi să fie îngrijită pe măsura stării în care se află și ai făcut tot ceea ce Dumnezeu și oamenii pot cere de la tine. Cufundă în uitare identitatea ei și legătura ei cu tine; nu trebuie să le împărtășești nimănui. Pune-o în siguranță și cu tot ce-i trebuie, ascunde-i degradarea și părăsește-o.” Și așa am făcut. Tatăl și fratele meu nu vorbiseră despre căsătoria mea nimănui, căci încă din prima scrisoare în care le spuneam că m-am căsătorit — simțind deja o imensă silă și, după ce aflasem câte ceva despre familia Mason, văzând că mă așteaptă un viitor oribil —, i-am rugat să țină totul secret. Și foarte curând, purtarea scandaloasă a soției pe care chiar tatăl meu mi-o alesese ajunsese să-l facă să se rușineze când trebuia să o recunoască drept noră. Și, departe de a dori să facă publică această căsătorie, nu voia decât să o ascundă. Și astfel, am adus-o în Anglia; ce călătorie îngrozitoare am avut cu acel monstru! M-am bucurat când în cele din urmă am ajuns la Thornfield și am văzut-o instalată în siguranță în acea odaie de la al treilea cat, care de zece ani este vizuina unei fiare sălbatice — celula unui diavol. Mi-a fost destul de greu să găsesc o îngrijitoare pentru ea, căci trebuia să fie una pe a cărei loialitate să mă pot baza, deoarece delirurile nebunei mi-ar fi trădat fără îndoială secretul. Pe lângă asta, avea zile — uneori săptămâni — când era lucidă și când mă batjocorea și mă ocăra. În cele din urmă am găsit-o pe Grace Poole, de la azilul din Grimsby. Ea și doctorul Carter (cel care i-a curățat rănilor lui Mason în noaptea când l-a înjunghiat) sunt singurii cărora le-am încredințat secretul. S-ar putea ca și doamna Fairfax să bănuiască ceva; dar nu a putut afla nimic sigur. Grace s-a dovedit în general un paznic bun; deși, din pricina unui nărav al ei, de care se pare că nu se poate lecuși și care se datorează meseriei ei obositoare, atenția ei a fost uneori adormită.

Nebuna este vicleană și totodată rea; niciodată nu a scăpat prilejul de a profita de neatenția paznicei ei: o dată ca să ascundă cuțitul cu care l-a înjunghiat pe fratele ei și de două ori să pună

mâna pe cheia odăii ei și să iasă de acolo în timpul nopții. Prima oară a încercat să mă ardă în patul meu; a doua oară ți-a făcut acea vizită îngrozitoare. Îi mulțumesc Providenței, care a vegheat asupra ta, că a făcut-o să-și verse furia doar pe voalul tău, care poate i-a trezit niște amintiri neclare legate de propria ei nuntă; dar nici nu suport să mă gândesc la ce se putea întâmpla. Când îmi aduc aminte de creatura ce s-a năpustit la gâtul meu azi-dimineață și care și-a aplecat chipul vânat și stacojiu deasupra cuibului porumbiței mele, îmi îngheață sângele.

— Și ce-ați făcut, domnule, am întrebat eu când el s-a oprit, după ce ați închis-o aici? Unde v-ați dus?

— Ce am făcut, Jane? M-am transformat într-o nălucă. Unde m-am dus? Am peregrinat fără țintă, precum un foc rătăcitor. Am plecat pe continent și-am colindat prin toate țările. Dorința, ținta mea era de a găsi o femeie bună și inteligentă pe care să o pot iubi și care să fie total opusă harpiei pe care am lăsat-o la Thornfield.

— Dar nu vă puteați însura, domnule.

— Hotărâsem să o fac și eram convins că pot și așa se cuvine. Nu am avut de gând de la început să o înșel, așa cum te-am înșelat pe tine. Voiam să-i spun toată povestea mea cu sinceritate și să-i fac propunerea în mod deschis; și mi se părea atât de logic să fiu considerat liber să iubesc și să fiu iubit, încât nu m-am îndoit o clipă că voi găsi o femeie care să vrea și să poată înțelege situația mea și să mă accepte, în pofida blestemului care mă apăsa.

— Și apoi, domnule?

— Când îmi pui câte o întrebare, Jane, mă faci întotdeauna să zâmbesc. Îți deschizi ochii mari ca o pasăre curioasă și din când în când faci un gest nerăbdător, ca și cum răspunsurile mele nu vin suficient de repede pentru tine și ai vrea să-mi citești în inimă. Dar înainte să continui, spune-mi ce vrei să spui cu acest „Și apoi, domnule?”. E o întrebare pe care o pui și care de multe ori, fără să știu cum, m-a făcut să vorbesc întruna.

— Vreau să spun — și ce-a urmat? Ce ați făcut? Ce s-a întâmplat apoi?

— Spune-mi exact, ce vrei să știi acum?

— Dacă ați găsit pe cineva care să vă placă. Dacă ați cerut-o de soție și ce v-a răspuns.

— Pot să-ți spun doar dacă am găsit-o pe cea care să-mi placă și dacă i-am cerut să fie soția mea; dar ceea ce mi-a răspuns rămâne încă să fie scris în cartea Destinului. Timp de zece ani în șir am rătăcit de colo-colo, stând când într-o capitală, când într-alta; uneori la Sankt Petersburg, de cele mai multe ori la Paris, când și când la Roma, Neapole și Florența. Aveam suficienți bani și un nume care să-mi deschidă toate ușile și astfel puteam să-mi aleg singur societatea, căci nici un cerc nu era închis pentru mine. Am căutat idealul meu de femeie printre toate acele *lady* engleze, contese franceze, *signore* italiene și *Gräfinnen* germane, dar nu am găsit-o. Uneori, într-o clipă efemeră, mi se părea că prind o privire și un glas, că întrezăresc o siluetă ce mi-ar putea îndeplini visul; dar eram repede dezamăgit. Să nu crezi că îmi doream perfecțiunea — a minții sau a trupului. Doream doar ceea ce îmi trebuia — antipodul creolei; dar doream în zadar. Printre toate aceste femei nu am găsit nici una pe care să fi vrut s-o cer de soție — eu, care cunoșteam prea bine primejdiile, ororile și suferințele unei căsătorii nepotrivite. Dezamăgirea m-a făcut nesocotit; m-am risipit în distracții — dar nu în desfrâu, pe care l-am urât și îl urăsc. Aceasta era trăsătura Messalinei mele indiene¹: sila mea adâncă față de ea și de dezmățul ei mă înfrânau chiar și în plăcere. Orice distracție ce semăna a orgie părea să mă apropie de ea și de viciile ei și o evitam... Și totuși, nu puteam trăi singur, așa că am încercat tovărășia amantelor. Prima pe care am ales-o a fost Céline Varens — încă una dintre acele greșeli care-l fac pe un bărbat să se disprețuiască atunci când își aduce aminte de ele. Știi deja cine era ea și cum s-a încheiat relația noastră.

A avut două succesoare: o italiancă, Giacinta, și o nemțoaică, Clara, amândouă considerate niște femei deosebit de frumoase. Dar ce-a mai însemnat frumusețea lor pentru mine după câteva

¹ Messalina a fost soția împăratului roman Claudiu și era vestită pentru destrăbălarea ei. „Indiană” se referă probabil la originea ei din Indiile Occidentale.

săptămâni? Giacinta era libertină și violentă — în trei luni, m-am săturat de ea. Clara era cinstită și liniștită, dar greoaie, proastă și rece — deloc pe gustul meu. M-am bucurat să-i dau o sumă de bani cu care să-și asigure viitorul și astfel să scap de ea în mod decent. Dar, Jane, văd pe fața ta că în clipa asta nu ai o părere prea bună despre mine. Crezi că sunt un ticălos lipsit de sentimente și principii, nu-i așa?

— E adevărat, îmi plăceți mai puțin decât înainte, domnule. Nu vi s-a părut greșit să trăiți așa, când cu o amantă, când cu alta? Vorbiți de lucrurile astea ca și când ar fi ceva firesc.

— Așa mi se părea și nu-mi plăcea. Era un soi de existență josnică, la care n-aș vrea să mă mai întorc vreodată. Să-ți plătești o amantă este puțin mai rău decât să-ți cumperi o sclavă — amândouă îți sunt inferioare, de cele mai multe ori prin naștere și întotdeauna prin situație. Iar să trăiești în familiaritate cu cei inferiori ție este degradant. Acum mi-e silă de amintirea momentelor petrecute cu Céline, Giacinta și Clara.

Simțeam adevărul cuprins în aceste cuvinte și înțelegeam că dacă vreodată aș fi uitat de mine și de principiile ce mi-au fost insuflate și — sub un pretext oarecare și găsindu-mi o justificare — aș fi devenit succesoarea acestor biete fete, el m-ar fi privit într-o bună zi cu același sentiment de dispreț cu care le pângărea acum amintirea. Nu am dat glas acestei convingeri — era suficient să o simt. Mi-am întipărit-o în inimă, pentru a mă ajuta în clipele de grea încercare.

— Ei, Jane, nu mai spui „Și apoi, domnule?“, căci n-am terminat. Ai o figură gravă. Văd că tot mă condamni. Dar să mă întorc la povestea mea. În ianuarie trecut, după ce-am scăpat de toate amantele mele, înăsprit și plin de amărăciune — urmare a unei vieți inutile, de rătăcire singuratică —, ros de dezamăgire și privind cu dispreț toți bărbații și mai cu seamă toate *femeile* (căci începusem să cred că o femeie inteligentă, credincioasă și iubitoare va rămâne pentru mine doar un vis), m-am întors în Anglia, chemat de afaceri.

Într-o după-amiază geroasă de iarnă călăream în împrejurimile Thornfield-ului. Ce loc dezgustător! Nu mă așteptam aici

nici la liniște, nici la plăcere. Și atunci, pe drumul către Hay, am văzut stând singură pe un pârleaz o făptură mititică. Am trecut pe lângă ea la fel de nepăsător ca pe lângă salcia retezată de pe cealaltă parte a drumului; fără a presimți ce avea să însemne ea pentru mine, fără ca nimic dinlăuntrul meu să mă anunțe că judecătoarea și stăpâna vieții mele — geniul meu bun sau rău — mă aștepta acolo sub o înfățișare atât de umilă. N-am știut asta nici măcar când, după ce Mesrour a căzut, ea s-a apropiat de mine și mi-a oferit cu gravitate ajutorul. O făptură copilăroasă și firavă. Mi se părea că un cânepar venise țopăind la picioarele mele și îmi propunea să mă poarte pe aripioarele lui micuțe. Am fost urâcios, dar făptura n-a vrut să plece; a rămas lângă mine cu o ciudată încăpățănare și m-a privit și mi-a vorbit cu un fel de autoritate. Trebuia să fiu ajutat, și tocmai de acea mână; și ajutat am fost. În clipa în care m-am sprijinit pe umărul firav, ceva nou mi-a pătruns în trup — o sevă proaspătă, un simțământ nemaiîncercat. M-am bucurat să aflu că spiridușul acesta se va întoarce la mine — că locuia în casa mea din vale —, căci altfel mi-ar fi părut nespus de rău să-l las să plece de lângă mine și să dispară în spatele tufișurilor întunecate. Te-am auzit întorcându-te în acea seară, Jane, deși probabil că tu nu știai că mă gândeam la tine, că te așteptam.

În ziua următoare te-am observat — fără să mă vezi — timp de vreo jumătate de ceas, pe când te jucai cu Adèle pe coridor. Mi-aduc aminte că ningeă și nu puteați merge afară. Eu eram în camera mea, cu ușa întredeschisă — puteam să vă aud și să vă văd. Părai să-ți concentrezi atenția asupra lui Adèle, dar cred că gândurile tale erau departe; aveai însă multă răbdare cu ea, micuța mea Jane — ai vorbit cu ea, te-ai ocupat de ea. Apoi, când în cele din urmă a plecat, te-ai cufundat imediat într-o reverie adâncă și-ai început să te plimbi încet prin coridor. Când și când, trecând pe lângă o fereastră, aruncai o privire către perdeaua deasă de zăpadă, ascultai gemetele vântului, apoi pășeai ușor mai departe, pierdută în visare. Nu cred că gândurile tale erau întunecate și nici amare, căci în ochi îți apărea uneori o strălucire luminoasă, iar chipul tău prindea ușor viață; era mai

degrabă reveria dulce a tinereții, când spiritul se lasă purtat, pe aripi hotărâte, în zborul Speranței către un înalt desăvârșit. Vocea doamnei Fairfax, care vorbea cu o servitoare în hol, te-a trezit; și ce zâmbet ciudat ai avut, Janet! Era mult bun-simț în zâmbetul tău; și, plin de finețe, părea să nu ia în serios propriile tale gânduri, ci să spună: „Vedeniile mele sunt frumoase, dar nu trebuie să uit că sunt cu totul imagine. În mintea mea există un cer trandafiriu și un paradis verde și înflorit; dar știi prea bine că în fața mea se deschide un drum anevoios, iar în jurul meu se adună furtuni negre.”

Apoi ai coborât și i-ai cerut doamnei Fairfax să-ți dea ceva de făcut — cred că era vorba de socotelile săptămânale ale casei sau cam așa ceva. Iar eu m-am supărat pe tine pentru că ai plecat de acolo, de unde te puteam vedea. Am așteptat cu nerăbdare seara, când te puteam chema la mine. Bănuiam că firea ta era neobișnuită, nouă pentru mine și doream să o cercetez mai adânc, să o deslușesc mai bine. Ai intrat în odaie cu o privire sfioasă și în același timp independentă; erai îmbrăcată modest, așa cum ești și acum. Te-am făcut să vorbești și curând am descoperit că ești plină de contraste ciudate. Hainele și purtarea ta erau îngrădite de o disciplină riguroasă; înfățișarea ta era adesea reținută, cea a cuiva delicat prin natură, dar neobișnuit deloc cu societatea, care se teme să nu se facă de râs printr-o greșală sau vreo prostie rostită; și totuși, când îți vorbea cineva, îndreptai către el o privire pătrunzătoare, îndrăzneță și strălucitoare și în ochii tăi se vedea înțelegere și forță. Când te hărțuiam cu întrebările, găseai răspunsuri agere și sincere. Curând, ai părut a te obișnui cu mine — cred, Jane, că simțeai că există o simpatie între tine și stăpânul tău încruntat și supărat, căci am văzut cu uimire cât de repede s-a domolit firea ta într-un mod plăcut.

Oricât de aspru și ursuz aș fi fost, tu nu arătai nici uimire, nici teamă, plictiseală sau neplăcere. Mă priveai și din când în când îmi zâmbeai cu o grație simplă, dar plină de înțelepciune, pe care n-aș putea-o descrie. Mă uitam la tine și eram în același timp mulțumit și tot mai curios; îmi plăcea ce vedeam și voiam să văd

mai mult. Cu toate acestea, mult timp te-am ținut la distanță și ți-am căutat rareori tovărășia. Eram un epicurian intelectual și doream să prelungesc plăcerea acestei cunoștințe noi și incitante; pe lângă asta, un timp m-am temut că dacă ating prea mult floarea, se va veșteji și farmecul dulce al prospețimii ei va dispărea. Pe atunci nu știam că înflorirea nu e trecătoare, ci una strălucitoare, tăiată parcă într-un giuvaier ce nu poate fi spart. Mai mult, voiam să văd dacă m-ai fi căutat când te ocoleam — dar n-ai făcut-o, ai rămas în sala de studiu, la fel de liniștită ca și pupitrul și șevaletul tău. Dacă te întâlneam din întâmplare, treceai repede pe lângă mine, cu un salut scurt, atât cât cerea respectul pe care mi-l datorai. Chipul tău în acele zile, Jane, era gânditor — nu întristat, căci nu sufereai; dar nici strălucitor, căci nu avea prea multe speranțe și nici nu erai mulțumită. Mă întrebam ce gândeai despre mine — sau dacă te gândeai vreodată la mine; ca să aflu asta, am început din nou să-ți acord atenție. Când vorbeam cu tine, îți vedeam bucuria din privire, veselia din gesturi; am văzut că ești o fire sociabilă și doar sala de studii tăcută, monotonia vieții te făceau mohorâtă. Mi-am îngăduit încântarea de a fi bun cu tine; bunătatea mea ți-a trezit emoțiile, chipul tău a căpătat o expresie mai dulce, glasul ți s-a făcut mai blând; îmi plăcea să-mi aud numele pronunțat de buzele tale cu un glas fericit, plin de recunoștință. Mă bucuram să ne întâlnim întâmplător, Jane, căci exista în tine o ciudată șovăială, mă priveai cu o ușoară tulburare, o oarecare îndoială: nu știai în ce dispoziție sunt, dacă aveam de gând să fac pe stăpânul, plin de asprime, sau pe prietenul binevoitor. Acum țineam prea mult la tine ca să joc cel dintâi rol și când îți întindeam prietenește mâna, pe chipul tău tânăr și întrebător strălucea atâta lumină, atâta fericire, încât de multe ori cu greu mă stăpâneam să nu te strâng la piept.

— Nu îmi mai vorbiți de acele zile, domnule, l-am întrerupt eu, ștergându-mi pe furii câteva lacrimi.

Cuvintele lui erau un adevărat chin pentru mine, căci știam prea bine ce aveam de făcut — și foarte curând — și toate aceste

amintiri și destăinuirea sentimentelor lui nu făceau decât să-mi îngreuneze și mai mult sarcina.

— Nu, Jane, răspunse el, de ce să vorbim de trecut, când prezentul e mult mai sigur, iar viitorul mult mai luminos?

M-am înfiorat auzind aceste cuvinte fără minte.

— Înțelegi acum cum stau lucrurile, nu? continuă el. După ce jumătate din anii tinereții și maturității i-am petrecut într-o suferință de nedescris, iar cealaltă jumătate într-o cumplită singurătate, am găsit în sfârșit, pentru prima oară, ceea ce pot cu adevărat iubi — te-am găsit *pe tine*. Tu ești bucuria mea, tot ce-i mai bun în mine, îngerul meu păzitor — sunt legat de tine printr-o dragoste puternică. Ești bună, înzestrată cu multe calități, ești iubitoare; în inima mea s-a născut o patimă fierbinte și adevărată ce se îndreaptă către tine, te atrage către sufletul și miezul existenței mele, îmi clădește viața în jurul tău — iar flacăra ei curată și strălucitoare ne topește pe amândoi, unindu-ne într-o singură ființă. Toate astea le simțeam și le știam și de aceea m-am hotărât să mă căsătoresc cu tine. Să-mi spui că am deja o soție nu e decât o batjocură — acum știi că nu am decât un demon hidos. Am greșit când am încercat să te înșel, dar mă temeam de încăpățânarea ta, mă temeam de prejudecățile înrădăcinate încă din copilărie; voiam să fii a mea înainte să-ți mărturisesc adevărul. A fost o lașitate din partea mea: ar fi trebuit încă de la început să fac apel la noblețea și mărinimia ta, așa cum fac acum — să-ți mărturisesc foamea și setea mea pentru o existență mai înaltă și mai demnă, să-ți vorbesc despre *hotărârea* mea — nu, cuvântul este prea slab —, *voința* mea neînduplecată de a iubi cu credință și putere și de a fi iubit cu aceeași credință și aceeași putere. Și abia apoi ar fi trebuit să-ți cer să-mi accepți jurământul de credință și să mi-l faci pe-al tău. Fă-o acum, Jane!

Urmă un moment de tăcere.

— De ce nu spui nimic, Jane?

Treceam printr-o încercare cumplită; o mână de fier înroșit îmi strângea sufletul. Ce clipe îngrozitoare, pline de zbucium, de întunecime, de mistuire! Nici o ființă omenească nu putea dori

să fie iubită mai curat decât eram eu, iar pe cel ce mă iubea astfel îl adoram și totuși trebuia să renunț la dragostea și la idolul meu. Un singur cuvânt, îngrozitor, cuprindea în el datoria mea imposibil de îndurat: „Despărțire”.

— Jane, înțelegi ce vreau de la tine? Doar atât să-mi promiți: „Voi fi a dumitale, domnule Rochester.”

— Nu voi fi a dumneavoastră, domnule Rochester.

Din nou un moment de tăcere.

— Jane! reluă el, cu o blândețe ce-mi sfâșie inima de durere și mă umplu de o groază rece, căci în vocea lui liniștită simțeam cum crește răgetul leului. Jane, vrei să o pornești în lume pe un drum, iar eu pe altul?

— Da.

— Jane — se aplecă spre mine și mă strânse în brațe —, și-acum mai vrei s-o faci?

— Da.

— Și-acum? spuse el, sărutându-mă blând pe frunte și obraji.

— Da, am răspuns eu, smulgându-mă repede din îmbrățișarea lui.

— Oh, Jane, ceea ce faci e dureros. E — e rău. Nu ar fi ceva imoral să mă iubești.

— Ar fi să vă ascult.

O expresie sălbatică îi apăru pe față și făcu să i se ridice sprâncenele; se ridică, dar încă se stăpânea. M-am apucat cu mâna de spătarul scaunului, căutând un sprijin — tremuram, îmi era frică, dar rămâneam de neclintit în hotărârea mea.

— Doar o clipă, Jane. Gândește-te o clipă la îngrozitoarea mea viață atunci când nu vei mai fi aici. Toată fericirea mea va dispărea odată cu tine. Ce-mi mai rămâne? Drept soție o am doar pe nebuna de sus; e ca și când m-ai trimite la un leș din cimitir. Ce-o să fac, Jane? Încotro să mă îndrept pentru a-mi găsi o tovarășă, pentru a întrezări o geană de speranță?

— Faceți întocmai ce fac și eu: puneți-vă credința în Dumnezeu și în dumneavoastră înșivă. Credeți în lumea cealaltă. Păstrați-vă nădejdea că ne vom întâlni acolo.

— Deci nu vrei să te îndupleci?

— Nu.

— Și mă condamni astfel să duc o viață nenorocită și să mor blestemat?

Vocea lui devenise mai puternică.

— Vă sfătuiesc să trăiți o viață fără de păcat și vă doresc o moarte liniștită.

— Și-mi smulgi dragostea și nevinovăția? Mă împingi înapoi către patima desfrâului, să-mi fac iarăși din viciu o ocupație?

— Domnule Rochester, nu eu am hotărât această soartă pentru dumneavoastră, după cum nu mi-o doresc nici pentru mine. Suntem născuți să ne zbatem și să îndurăm — și dumneavoastră, și eu. Faceți asta și mă veți uita înainte chiar să vă uit eu.

— Cu asemenea cuvinte mă faci mincinos și îmi pătezi onoarea. Ți-am spus că n-o să mă pot schimba vreodată și tu-mi spui de la obraz că mă voi schimba curând. Și ce judecată falsă, ce idei greșite ai, dovedite de purtarea ta! E mai bine să aduci un om în pragul disperării, decât să încalci o simplă lege omenească — și fără ca nimeni să sufere? Căci tu nu ai nici rude, nici apropiați de care să te temi că vor fi jigniți dacă vei trăi alături de mine.

Era adevărat și, în timp ce vorbea, Conștiința și Rațiunea mă trădară și se întoarseră împotriva mea și mă acuzară de crima de a-l respinge. Ele îmi vorbeau aproape la fel de tare ca și Simțirea, care striga sălbatic: „ Oh, acceptă! Gândește-te la nenorocirea lui, gândește-te la pericolul ce-l așteaptă — uită-te în ce stare e, acum când îl părăsești. Adu-ți aminte de firea lui nestăpânită, gândește-te la nechibzuința ce urmează disperarea. Alină-l, salvează-l, iubește-l. Spune-i că-l iubești și că vei fi a lui. Cui, în lumea asta mare, îi pasă de *tine*? Cine se va simți jignit de ceea ce faci?”

Dar răspunsul veni îndărătnic: „*Mie* îmi pasă de mine. Cu cât sunt mai singură, mai lipsită de prieteni și de sprijin, cu atât mă voi respecta mai mult. O să urmez legile date de Dumnezeu și consfințite de oameni. O să fiu credincioasă principiilor pe care le-am primit atunci când eram sănătoasă la minte și nu nebună,

așa cum sunt acum. Legile și principiile¹ nu sunt pentru momentele liniștite și senine, ci pentru clipe ca acestea, când trupul și sufletul se răzvrătesc împotriva asprimii lor. Sunt severe, dar nu vor fi încălcate. Dacă m-aș abate de la ele după bunul meu plac, care le-ar mai fi valoarea? Căci ele au o valoare — întotdeauna am crezut asta și dacă acum n-o mai cred, asta-i pentru că nu sunt întregă la minte — absolut deloc, deoarece prin vene îmi curge foc, iar inima îmi bate mult prea repede pentru a-i putea număra zvâcnirile. În aceste clipe nu am drept sprijin decât părerile deja formate și hotărârile deja luate și pe această cale voi călca apăsat.”

Și așa am făcut. Domnul Rochester mă privi și citi pe chipul meu hotărârea luată. Mânia lui deveni teribilă și se lăsă în voia ei, fără să-i pese de nimic. Traversă încăperea, mă apucă de braț și mă cuprinse de mijloc. Părea că mă devorează cu privirea lui fierbinte; în acea clipă, trupul meu se simțea lipsit de putere, ca o miriște căzută pradă secetei și unei vântori de foc; dar sufletul meu era stăpân pe sine și-mi oferea siguranța unei liniști depline. Din fericire, sufletul are un tălmăci care de multe ori nu-și dă seama ce face, dar întotdeauna e demn de încredere — ochii. Ochii mei se ridicară spre el și, uitându-mă la chipul lui înverșunat, am oftat fără să vreau; strânsoarea lui era dureroasă, iar puterea mea, greu pusă la încercare, aproape frântă.

— Niciodată, spuse el scrâșnind din dinți, niciodată n-am văzut o făptură atât de firavă, dar atât de greu de îmblânzit. E ca un fir subțire de trestie în mâinile mele! spuse el, scuturându-mă cu toată forța. Aș putea s-o îndoi cu doar două degete; dar la ce mi-ar servi dacă aș îndoi-o, dacă aș strivi-o? Uită-te la ochii ei, uită-te la privirea lor hotărâtă, sălbatică și liberă ce mă înfruntă

¹ Watts (*The Doctrine of the Passions*, 1791) susține că trebuie să-ți „formezi și să-ți lămurești judecata asupra lucrurilor și persoanelor... în cele mai liniștite și senine momente ale vieții”, apoi „ori de câte ori apar ispitele sau când patima îți stârnește firea și se străduiește să crească și să se impună, poți avea la îndemână câteva adevăruri și reguli de purtare bine stabilite pentru a o ține în frâu” (secțiunea XXIV).

nu doar cu curaj, ci și cu un triumf sever. Orice aş face cu colivia, nu pot ajunge la pasărea sălbatică și frumoasă dinlăuntrul ei. Dacă aş distruge firava închisoare, n-aş face decât să-mi las captiva în libertate. Aş putea cuceri casa, dar cea care locuiește acolo s-ar înălța spre cer înainte să pun cu totul stăpânire pe locuința ei de lut. Și eu pe tine te vreau, spirit cu voință și tărie, cu virtute și puritate, nu doar învelișul tău fragil. Dacă ai vrea, ai putea veni de bună voie în zbor ușor să te cuibărești lângă inima mea; dar trasă împotriva vrerii tale, ai scăpa din strânsoarea mea asemenea unui abur, ai dispărea înainte să-ți pot respira parfumul. Oh, vino, Jane, vino!

Spunând acestea, îmi dădu drumul din strânsoare și rămase privindu-mă. Era mult mai greu să-i rezist privirii, decât îmbrățișării sălbatice — dar numai o nătângă ar fi cedat acum. Îi sfidasem și-i învinsesem furia; acum trebuia să fug din fața durerii lui. M-am îndreptat spre ușă.

— Pleci, Jane?

— Plec, domnule.

— Mă părăsești?

— Da.

— Nu vrei să vii la mine? Nu vrei să fii sprijinul meu, mântuirea mea? Dragostea mea adâncă, cumplita mea suferință, rugămințile mele fierbinți — toate astea nu înseamnă nimic pentru tine?

Ce patos de nedescris era în glasul lui! Cât de greu mi-a fost să repet, cu hotărâre:

— Plec.

— Jane!

— Domnule Rochester!

— Pleacă, atunci — accept —, dar nu uita că mă lași aici în suferință. Urcă în camera ta; chibzuiește la tot ce ți-am spus; și, Jane, aruncă o privire asupra suferințelor mele și gândește-te la mine.

Se îndepărtă și se aruncă pe sofa cu fața în jos.

— Oh, Jane! strigă el, disperat. Speranța mea, dragostea mea, viața mea!

Apoi izbucni într-un hohot de plâns puternic și sfâșietor.

Ajunsesem la ușă, dar m-am întors, cititorule, m-am întors la fel de hotărât pe cât mă îndepărtasem. Am îngenuncheat lângă el, i-am întors fața de pe pernă, l-am sărutat pe obraz și l-am mângâiat pe păr.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, stăpânul meu drag, am spus. Dumnezeu să te ferească de suferințe și rele, să te călăuzească, să te aline, să te răsplătească pentru bunătatea pe care mi-ai arătat-o.

— Dragostea micuței mele Jane ar fi fost cea mai bună răsplată, răspunse el. Fără ea, inima mea e frântă. Dar Jane îmi va dăruî dragostea ei — da, cu noblețe și generozitate.

Sângele îi năvăli în obraji și focul din privire i se întetî. Sări în picioare și-și întinse brațele, dar eu m-am ferit de îmbrățișarea lui și am ieșit imediat din încăpere.

„Rămâi cu bine!” strigă inima mea, iar deznădejdea adăugă: „Adio, pentru totdeauna!”

*

*

*

În noaptea aceea nu aveam de gând să dorm, dar cum m-am întins în pat, m-a cuprins somnul. Și în vis m-am întors în vremea copilăriei: eram din nou la Gateshead, în camera roșie, și noaptea era întunecată, iar mintea mea cuprinsă de ciudate temeri. Lumina care cu mulți ani în urmă mă făcuse să-mi pierd cunoștința îmi apărui din nou în vis și părea că alunecă în sus pe perete și se oprește tremurând în mijlocul tavanului întunecat. Am ridicat capul să privesc: tavanul se desfăcu în nori, înalți și cețoși, străpuși și luminați de strălucirea lunii. Am urmărit-o răsărind cu o ciudată nerăbdare, ca și cum pe discul ei urma să fie scrisă soarta mea. Și luna se ivi brusc, așa cum niciodată nu mai țâșnise dintre nori. La început, o mână ieși dintre cutele negre ale cerului și le dădu deoparte; apoi, nu luna străluci în înalt, ci un chip omenesc alb profilat pe azurul cerului, aplecându-și fruntea luminoasă către pământ. Mă privi

îndelung, apoi îi vorbi sufletului meu. Glasul venea de atât de departe și totuși îl auzeam deslușit, șoptindu-i inimii mele:

— Fuși de ispită, fiica mea!

— Așa voi face, mamă!

La fel am răspuns și după ce m-am trezit din visul ce semănase cu o transă. Era încă întuneric, dar nopțile de iulie sunt scurte și zorii se ivesc curând după miezul nopții. „E timpul potrivit să încep să-mi duc la îndeplinire sarcina”, mi-am spus eu. M-am ridicat din pat; eram îmbrăcată, căci nu-mi scosesem decât pantofii. Mi-am luat din sertare niște rufărie, un medalion, un inel; pe când le căutam, am dat peste un colier de perle pe care domnul Rochester mă silise să-l accept cu câteva zile în urmă. L-am lăsat la locul lui, căci nu era al meu — era al miresei închiphuite ce se destrămase în aer asemenea unei năluci. Celelalte lucruri le-am strâns într-o legătură; mi-am pus în buzunar portofelul în care se aflau douăzeci de șilingi (asta era toată averea mea); mi-am legat boneta de pai, mi-am prins șalul, mi-am luat legătura și pantofii, pe care nu voiam să-i pun încă, și m-am furișat afară din odaie.

„Rămâi cu bine, bună doamnă Fairfax!”, am spus, aruncând o privire către camera ei. Nici nu mă puteam gândi să intru să o îmbrățișez, căci trebuia să mă feresc de o ureche fină, care poate că stătea chiar în acel moment la pândă.

Aș fi vrut să trec pe lângă camera domnului Rochester fără să mă opresc; dar în fața acelei uși, inima mea încetă să mai bată și picioarele fură silite să se oprească și ele. Nu dormea; îl auzeam umblând neliniștit dintr-un capăt într-altul al odăii, suspinând întruna. Dacă aș fi vrut, în acea încăpere ar fi fost pentru mine un rai — un rai vremelnice; tot ce aveam de făcut era să intru și să spun: „Domnule Rochester, vă voi iubi și voi rămâne cu dumneavoastră toată viața, până la moarte”, și atunci un izvor de extaz ar fi țâșnit spre buzele mele. Am stat o clipă să mă gândesc.

Acest stăpân atât de bun, care acum nu putea dormi, aștepta cu nerăbdare să se facă ziua. Va trimite după mine dimineată, iar eu voi fi plecată. Mă va căuta — în zadar. O să se simtă părăsit, o să-și vadă iubirea respinsă; va suferi, poate că va fi cuprins de

disperare. M-am gândit la toate astea și mâna mea se îndreptă spre clanță — dar mi-am tras-o repede și m-am furișat mai departe.

Am coborât deznădăduită scările; știam ce am de făcut și am făcut-o cu gesturi mecanice. Am căutat în bucătărie cheia ușii din spate; am luat puțin untdelemn și o pană și am uns cheia și broasca. Am luat pâine și apă, căci poate aveam un drum lung de mers și voiam să-mi păstrez puterile, deja mult încercate. Am făcut toate astea încet, fără zgomot. Am deschis ușa, am ieșit afară și-am închis-o ușor în urma mea. Începuse să mijească de ziuă. Porțile erau încuiate, dar o porțiță în ele avea doar zăvorul tras. Pe acolo am ieșit, închizând-o după mine. Acum eram afară din Thornfield.

La o milă depărtare, dincolo de câmpuri, se afla un drum ce mergea în direcția opusă Millcote-ului. Nu fusesem niciodată pe acel drum, dar îl privisem adeseori și mă întrebam unde duce. Înspre el mi-am îndreptat pașii. Acum nu-mi mai era îngăduit să mai chibzuiesc și nici să arunc o privire în urmă, nici măcar înainte. Nu trebuia să mă gândesc nici la trecut, și nici la viitor. Trecutul era o pagină dumnezeiesc de dulce și ucigător de tristă; un singur rând de-aș fi citit, curajul mi-ar fi dispărut și puterea mi s-ar fi frânt. Viitorul era un pustiu înspăimântător, ca lumea după trecerea potopului.

Am mers de-a lungul câmpurilor, gardurilor vii și potecilor, până când soarele urcă pe cer. Cred că era o dimineață frumoasă de vară; pantofii pe care mi-i pusesem după ce ieșisem din casă se udară curând de rouă. Dar eu nu mă uitam nici la soarele ce răsărea, nici la cerul zâmbitor, nici la natura ce se trezea. Cine străbate un peisaj încântător în drum spre eșafod nu se gândește la florile ce-i zâmbesc pe drum, ci la butuc și la tăișul securii, la retezarea oaselor și a venelor, la groapa ce se cascadează la capătul drumului său; iar eu mă gândeam la fuga mea jalnică și la rătăcirea ce mă aștepta, fără un cămin — și, vai! Mă gândeam cu o durere cumplită la ce lăsasem în urmă. Nu puteam să nu mă gândesc la el, așteptând în odaia lui să răsară soarele, sperând că voi veni curând să-i spun că rămân cu el și voi fi a lui. Doream să fiu a lui, voiam din tot sufletul să mă întorc; încă nu era prea

târziu, încă îl mai puteam cruța de amarnica durere a disperării. Eram sigură că fuga nu-mi fusese încă descoperită. Puteam să mă întorc, pentru a-i fi alinarea și mândria, pentru a-l salva de la suferință, poate de la pieire. Of, cât mă chinuia teama pentru deznădejdea lui — mai mare decât pentru a mea! Era ca o săgeată ascuțită înfiptă în pieptul meu: mă sfâșia când încercam s-o smulg, mă durea când Amintirea o înfîgea mai adânc. Păsările începură să cânte în tufişuri și crânguri — păsările erau credincioase tovarăşelor lor, ele erau simbolul iubirii. Dar eu ce eram? În toate aceste dureri și frământări ale inimii, în efortul îndârjit de a-mi respecta principiile, mi-era silă de mine. Nu mă mulțumea, nici nu mă alina faptul că-mi dădeam dreptate și că-mi păstrasem respectul pentru mine însămi; căci îmi jignisem, îmi rănisem și-mi părăsisem stăpânul. Eram vrednică de ură în propriii mei ochi. Și totuși, nu mă puteam întoarce, nu puteam da înapoi nici măcar cu un pas. Dumnezeu mă călăuzise pe acest drum. Iar durerea mea adâncă îmi călcase în picioare voința și îmi înăbușise conștiința. Mergeam pe drumul meu singuratic și plângeam amarnic; pășeam repede, ca într-un delir. Brusc, o slăbiciune crescă în mine, îmi coborî în picioare — și am căzut; am rămas întinsă pe jos câteva minute, apăsându-mi obrazul de iarba udă. Simțeam în mine o teamă — sau poate o speranță — că o să mor acolo; dar curând m-am ridicat — întâi m-am târât în mâini și genunchi, apoi m-am sculat în picioare, mai hotărâtă ca niciodată să răzbesc la drum.

Când în cele din urmă am ajuns acolo, m-am văzut nevoită să mă așez sub un tufiș ca să mă odihnesc. Și atunci am auzit un zgomot de roți și am văzut o trăsură venind. M-am ridicat, am făcut un semn cu mâna și trăsura s-a oprit. L-am întrebat pe vizitiu încotro mergea; omul mi-a spus numele unui loc aflat la mare depărtare, unde eram sigură că domnul Rochester nu avea cunoștințe. L-am întrebat cât îmi lua ca să mă ducă până acolo; voia treizeci de șilingi. I-am spus că n-am decât douăzeci și el îmi răspunse că e bine și-atât. Cum trăsura era goală, mă lăsă să intru înăuntru. Am urcat în trăsură, ușa fu închisă și-am pornit la drum.

Dragă cititorule, îți doresc să nu simți niciodată ce-am simțit eu atunci! Fie ca ochii tăi să nu verse niciodată lacrimi atât de fierbinți, de amarnice, de sfâșietoare cum am vărsat eu atunci, să nu înalți niciodată către Ceruri rugăciuni atât de deznădăjduite și de pline de suferință cum au rostit în acel ceas buzele mele. Și fie să nu te temi niciodată, ca mine, că ești instrumentul răului împotriva celui pe care-l iubești cu tot sufletul.

CAPITOLUL II

AU TRECUT DOUĂ ZILE. Este o seară de vară; vizitiul m-a lăsat într-un loc numit Whitcross¹; nu mă putea duce mai departe pentru banii pe care-i dădusem, iar eu nu mai aveam nici măcar un șiling în plus. Trăsura este deja la o milă de aici, iar eu sunt singură. În acest moment descopăr că am uitat să-mi iau legătura din trăsură; acolo a rămas și acolo avea să rămână, iar eu nu mai am acum nimic.

Whitcross nu este un oraș, nu e nici măcar un cătun; nu e decât un stâlp de piatră înălțat în locul unde se întâlnesc patru drumuri; și e văruit, probabil pentru a fi văzut mai bine de la distanță și în întuneric. În vârful lui se află patru brațe pe care sunt scrise distanțele la care se află diferite orașe: cel mai apropiat este la zece mile, cel mai îndepărtat, la vreo douăzeci. Numele orașelor, bine cunoscute, îmi spun în ce ținut am ajuns. E un comitat din partea de nord a centrului Angliei, întunecat de mlaștini și înconjurat de munți. În spate, în dreapta și în stânga mea se întind smârcuri; dincolo de valea adâncă ce se deschide la picioarele mele se zăresc coamele unor munți pierduți în depărtare. Populația e probabil rară și nu văd pe nimeni pe aceste drumuri, care se întind în cele patru puncte cardinale, albe, late, pustii.

¹ Charlotte Brontë se gândea probabil la regiunea mlăștinoasă sălbatică de lângă casa Moscar Cross, în apropiere de drumul Glossop și pe drumul către Hathersage, la câteva mile vest de Sheffield.

Toate străbat ținutul mlăștinos și tufărișurile cresc dese și sălbătice chiar în marginea lor. Dar ar putea să treacă pe aici vreun călător și eu nu vreau să fiu văzută — străinii s-ar întreba ce fac aici, zăbovind lângă stâlp, fără țință și pierdută. Mi s-ar putea pune întrebări, iar răspunsurile mele ar părea de necrezut și-ar stârni bănuieli. În clipa aceasta, nimic nu mă leagă de lume — nici un farmec și nici o speranță nu mă atrage acolo unde se află semenii mei — nici unul care m-ar vedea nu ar avea un gând bun sau o urare pentru mine. Nu am pe nimeni apropiat în afară de mama tuturor, Natura — în sânul ei îmi voi căuta odihnă.

Am pornit drept prin tufărișuri; m-am îndreptat către o scobitură adâncă pe care o zărisem la marginea bălții. Am mers cu greu, cufundată până la genunchi în ierburile întunecate, urmând cotiturile cărării și în cele din urmă, într-un colț ascuns, am găsit o stâncă de granit acoperită cu mușchi și m-am așezat sub ea. În jurul meu se întindeau mlăștinile; stâncă îmi ocrotea capul, iar deasupra se înălța cerul.

Trecu ceva timp până când, în cele din urmă, m-am simțit în siguranță acolo; aveam o vagă teamă că în apropiere s-ar putea afla niște animale sălbătice sau că vreun vânător sau vreun braconier m-ar putea zări. Dacă o pală de vânt făcea să foșnească ierburile înalte, ridicam speriată privirea, gândindu-mă că e un taur sălbatic ce se năpustește spre mine; dacă se auzea suieratul unui fluierar, îmi închipuiam că se apropie un om. Dar văzând că temerile mele nu sunt îndreptățite și liniștindu-mă în tăcerea adâncă ce mă înconjura, pe când începea să se însereze, am căpătat încredere. Până acum nu gândisem; nu făcusem decât să ascult, să privesc și să mă tem; acum eram în stare să gândesc din nou.

Ce-aveam de făcut? Unde mă puteam duce? Ah, ce întrebări de nesuportat, când eu nu puteam face nimic și nu mă puteam duce nicăieri! Când picioarele mele obosite, tremurânde, mai aveau încă de străbătut mult drum până să ajung la o așezare omenească, când trebuia să implor mila nepăsătoare a oamenilor pentru a-mi găsi un adăpost; trebuia să stârnesc o simpatie șovăitoare, să îndur chiar o anumită repulsie înainte ca povestea să-mi fie ascultată, înainte ca vreuna dintre nevoile mele să fie satisfăcută.

Am atins tufişurile: erau uscate şi încă fierbinţi după căldura zilei de vară. Am ridicat privirea spre cer. Era senin şi o stea binevoitoare licărea chiar deasupra marginii mlaştinii. Roua cădea uşor şi nu se simţea nici o adiere de vânt. Natura mi se părea prietenoasă şi bună: m-am gândit că mă iubeşte, deşi eram o proscrisă. Şi pentru că de la oameni nu mă puteam aştepta decât la neîncredere, respingere, insultă, m-am strâns la sânul ei cu o dragoste de fiică. În noaptea asta, cel puţin, aveam să-i fiu oaspete — aşa cum îi eram copil: mama mea mă va găzdui fără a-mi cere bani sau altă plată. Mai aveam o bucăţică de pâine — rămasă din chifla cumpărată dintr-un oraş prin care trecusem pe la prânz, cu ultimul bănuţ pe care-l mai aveam. Am văzut afine coapte strălucind ici şi colo prin tufişuri, ca nişte mărgele de marmură neagră. Am adunat un pumn de boabe şi le-am mâncat cu coltucul de pâine şi, deşi nu mi-am potolit astfel foamea, cel puţin mi-am înşelat-o cât de cât cu masa aceea de pustnic. Apoi mi-am rostit rugăciunea şi mi-am ales un culcuş.

Lângă stâncă, tufişurile erau foarte dese; când m-am întins, picioarele mi se afundară în ele. Se ridicau înalte de-o parte şi de alta, lăsând doar un spaţiu îngust, prin care să pătrundă aerul nopţii. Mi-am împăturit şalul şi l-am întins peste mine ca o cuvertură; pernă mi-era o mică ridicătură acoperită cu muşchi. Cuibărită astfel, nu-mi era frig — cel puţin la căderea nopţii.

Odihna mea ar fi fost destul de tihnită dacă n-ar fi fost tulburată de adâncă tristeţe a inimii, care-şi plângea rănila sângerânde şi corzile rupte. Inima mea, cuprinsă de o imensă milă, suferea pentru domnul Rochester şi soarta lui; îl dorea cu un alean necurmat şi, neputincioasă precum o pasăre cu aripile frânte, bătea zadarnic din cioturile tremurânde, încercând să zboare către el.

Sfârşită de chinul gândurilor, m-am ridicat în genunchi. Era deja noapte şi stelele apăruseră în înalt — era o noapte liniştită şi atât de senină, încât alunga orice teamă. Ştim că Dumnezeu este pretutindeni, dar cu siguranţă Îi simţim cel mai bine prezenţa atunci când lucrarea Lui se desfăşoară în faţa noastră, în toată măreţia ei; şi, în cerul curat al nopţii, acolo unde lumile

Lui se succed în tăcere, putem vedea cel mai bine nemărginirea Lui, omnipotența Lui, omniprezența Lui. Mă ridicasem în genunchi ca să mă rog pentru domnul Rochester; înălțând privirea către cer, cu ochii împăienjeniți de lacrimi, am văzut Calea Laptelui. Amintindu-mi ce era — câte sisteme nenumărate străbăteau spațiul ca o dără blândă de lumină —, am simțit puterea lui Dumnezeu. Eram convinsă că nu va lăsa să piară ceea ce El crease; știam că lumea nu va pieri nicicând și nici vreunul dintre sufletele ce-i sunt comoara. Am înălțat în rugăciunea mea mulțumiri: Izvorul vieții era și Mântuitorul sufletelor — domnul Rochester era în siguranță: el era al lui Dumnezeu și Dumnezeu îl va ocroti. M-am cuibărit din nou în culcușul meu și curând am adormit, uitându-mi durerea.

Dar a doua zi, Nevoia apăru în fața mea, lipsită de culoare și reală. Păsărelele își părăsiseră de mult cuiburile, albinele porniseră de mult, în ceasurile dulci ale începutului de zi, să caute mierea florilor înainte ca roua să se usuce și — în vreme ce lungile umbre ale dimineții se scurtau și soarele umplea cu strălucirea sa cerul și pământul — m-am trezit și m-am uitat în jurul meu.

Ce zi liniștită, caldă, desăvârșită! Ce pustiu auriu era ținutul acesta mlăștinos! Peste tot se revărsa lumina soarelui. Mi-ar fi plăcut să trăiesc acolo. Am văzut o șopârlă alergând pe stâncă, am văzut o albină zumzăind printre afinele dulci. Aș fi vrut să devin în acea clipă o albină sau o șopârlă, căci aș fi găsit întotdeauna un adăpost și hrană aici. Dar nu eram decât o ființă omenească și aveam nevoile unei ființe omenești: nu trebuia să mai zăbovesc acolo unde nu mi le puteam împlini. M-am ridicat și m-am uitat din nou la culcușul pe care-l părăsisem. Lipsită de speranțe pentru viitor, nu aveam decât o singură dorință: ca în acea noapte, Creatorul meu să fi găsit de cuviință să-mi ceară înapoi sufletul¹ în timp ce dormeam, pentru ca trupul meu istovit, iertat prin moarte, să nu mai dea piept cu soarta, să

¹ Parabola lui Iisus despre omul bogat care se hotărăște să mănânce, să bea și să se veselească. Dumnezeu îi răspunde: „Nebunule! Chiar în noaptea aceasta ți se va cere înapoi sufletul; și lucrurile pe care le-ai pregătit, ale cui vor fi?” (*Luca*, 12:20)

înceapă încet să putrezească și să se amestece în pace cu pământul acestei pustietăți. Dar viața încă mai pulsa în mine, cu toate nevoile, durerile și îndatoririle sale. Trebuia să-mi port povara, să-mi împlinesc nevoile, să-mi îndur suferința, să-mi duc până la capăt îndatoririle. Am pornit-o la drum.

M-am întors la Whitcross și de acolo am urmat un drum ferit de soarele care acum ardea în înaltul cerului. Era singurul motiv pentru care o luasem pe acolo. Am mers mult timp și, chiar atunci când mă gândeam că umblasem destul și puteam fără grijă să cedez în fața oboselii care aproape mă copleșea și să mă așez pe o piatră pe care o văzusem în apropiere, pentru a mă lăsa pradă amorțelii care îmi îngreuna inima și picioarele, am auzit dangătul unui clopot — un clopot de biserică.

M-am întors spre locul de unde venea sunetul și acolo, printre dealurile romantice, ale căror forme și culori încetasem să le mai privesc cu un ceas în urmă, am zărit un cătun și un vârful de clopotniță. Valea ce se întindea în dreapta mea era plină de pășuni, lanuri de grâu și păduri. Iar un pârâu sclipitor alerga șerpuiind printre nuanțele diferite de verde, printre grânele ce așteptau să se coacă, prin pădurea întunecată și pajiștile luminoase și înșorite. Un zgomot de roți venind de pe drum mă trezi din visarea mea și am văzut o căruță încărcată ochi, ce se chinuia să urce dealul; puțin mai departe erau două vaci cu păzitorul lor. Viața și munca omenească erau în apropierea mea. Trebuia să-mi continui lupta, să mă străduiesc să trăiesc și să mă aplec în trudă la fel ca toți ceilalți.

Pe la ora două am intrat în sat¹. La capătul singurei sale ulițe se afla o prăvălioară care avea în fereastră câteva pâinișoare. Tare mi-aș mai fi dorit o pâinișoară! Poate că dacă aș fi mâncat-o, mi-aș fi recăpătat un dram de putere; fără ea, mi-era greu să merg mai departe. Dorința de a avea puțină putere îmi reveni imediat ce m-am aflat în mijlocul semenilor mei. Mă gândeam că ar fi înjositor să leșin de foame pe ulița unui cătun. N-aveam

¹ Morton, bazat probabil pe amintirile lui Charlotte legate de Hathersage, unde a stat cu Ellen Nussey în 1845.

oare nimic la mine ce putea fi oferit în schimbul unei pâinișoare? M-am gândit. Aveam o eșarfă de mătase legată la gât și aveam mânușile. Nu știam ce fac oamenii când se află într-o mare nevoie, nu știam dacă vreunul dintre lucrurile acestea ar fi primit — poate că nu, dar trebuia să încerc.

Am intrat în prăvălie; înăuntru era o femeie. Văzând o persoană îmbrăcată cuviincios și socotindu-mă o doamnă, se apropie de mine politicos și mă întrebă cu ce-mi putea fi de folos. Am simțit cum mă cuprinde rușinea și limba mea nu putu să rostească ceea ce mă pregătisem să întreb. N-am mai îndrăznit să-i ofer mânușile uzate, eșarfa mototolită; de altfel, simțeam că m-aș face de râs. Am cerut doar voie să mă așez o clipă, căci eram obosită. Dezamăgită că nu eram clienta așteptată, îmi îngădui cu răceală, arătând spre un scaun, pe care m-am prăbușit imediat. Îmi venea să plâng, dar, dându-mi seama cât de absurd ar părea, m-am stăpânit. Curând am întrebat-o dacă în sat existau croitorese sau lenjerese.

— Da. Vreo două-trei. Atât cât e nevoie de lucru.

M-am gândit. Nu mai aveam încotro — mă găseam față în față cu Nevoia. Eram în situația celui fără nici un sprijin — fără un prieten, fără un ban. Trebuia să fac ceva. Ce? Trebuia să cer ajutor undeva. Unde?

Știa cumva prin împrejurimi de o casă unde era nevoie de o servitoare?

Nu, nu știa.

Care era îndeletnicirea de căpetenie prin acele locuri? Ce făceau oamenii?

Unii erau fermieri; mulți lucrau la fabrica de ace a domnului Oliver și la topitorie.

Angaja domnul Oliver și femei?

Nu, era treabă doar pentru bărbați.

Și femeile ce fac?

— Nu știu, fu răspunsul. Ba una, ba alta. Oamenii săraci tre' să se descurce și ei cum pot.

Părea plictisită de întrebările mele și, într-adevăr, cu ce drept o sâcâiam? Intrară câțiva vecini și, bineînțeles, era nevoie de scaunul meu. Mi-am luat rămas-bun și am ieșit.

Am mers pe uliță uitându-mă la fiecare casă pe stânga și pe dreapta; dar n-am găsit nici un îndemn să mă opresc la vreuna dintre ele. Timp de vreo oră sau poate și mai bine, am rătăcit în jurul cătunului, când îndepărtându-mă de el, când întorcându-mă din nou. Istovită și suferind cumplit de foame, am luat-o pe un drum lăturalnic și m-am așezat sub gardul viu. Dar n-a trecut mult timp și din nou eram în picioare și am pornit-o mai departe, căutând un mijloc de a-mi potoli foamea sau măcar pe cineva care să-mi dea vreo îndrumare. La capătul drumului se înălța o căsuță cu o grădină în față, îngrijită și plină de flori strălucitoare. M-am oprit în fața ei. Cu ce drept mă apropiam eu de ușa albă și atingeam ciocănașul sclipitor? De ce ar fi interesați cei ce locuiau acolo să mă ajute? Și totuși, m-am apropiat și am bătut. O tânără îngrijit îmbrăcată și cu un chip blând deschise ușa. Cu o voce slabă și nesigură, care era de așteptat de la o inimă deznădăjduită și un trup istovit, am întrebat-o dacă nu aveau nevoie de o servitoare.

— Nu, spuse ea, nu ținem servitoare.

— Nu știi cumva unde aş putea găsi ceva de lucru? am continuat eu. Sunt străină în aceste locuri și nu cunosc pe nimeni. Vreau să lucrez — indiferent ce.

Dar nu era treaba ei să se gândească la mine sau să-mi găsească de lucru; pe lângă asta, cât de îndoielnice trebuie să-i fi părut înfățișarea și povestea mea. Clătină din cap, spuse că îi pare rău, dar nu-mi poate da nici o informație și ușa albă se închise, ușor și politicos — și eu am rămas afară. Dacă ar fi ținut-o deschisă ceva mai mult, cred că i-aș fi cerșit o bucată de pâine, căci mă cuprinsese disperarea.

Nu mai voiam să mă întorc în acel sat sărăcăcios, unde nici nu vedeam posibilitatea vreunui ajutor. M-aș fi îndreptat mai degrabă spre o pădure din apropiere, ce părea să ofere un adăpost primitiv în umbra sa deasă, dar mă simțeam atât de rău, eram atât de slăbită, atât de chinuită de foame, încât instinctul m-a făcut să rătăcesc pe lângă casele unde aş fi putut căpăta ceva de mâncare. Singurătatea nu putea fi singurătate, odihna nu putea fi odihnă atâta timp cât foamea — vultur nemilos — își înfigea ciocul și ghearele în trupul meu.

M-am apropiat de case, m-am îndepărtat și apoi m-am întors și iar am plecat, gonită de gândul că nu aveam nici un drept să cer, nici un drept să aștept să-i pese cuiva de soarta mea de pribeagă. Și pe când rătăceam așa, ca un câine fără stăpân și lihnit de foame, ziua trecea. Străbătând un câmp, am văzut înaintea mea vârful clopotniței și am grăbit pasul într-acolo. Lângă cimitir, în mijlocul unei grădini, se afla o casă frumoasă, dar mică și m-am gândit imediat că trebuie să fie casa parohială. Mi-am adus aminte că străinii care ajung într-un loc necunoscut unde nu au prieteni și vor ceva de lucru, îl caută uneori pe preot pentru ajutor. Îndatorirea preotului este să-i ajute — cel puțin cu sfaturi — pe cei care vor să se ajute singuri. Mi se părea că sunt oarecum îndreptățită să caut un sfat acolo. Făcându-mi curaj și adunându-mi ultimele puteri, am mers mai departe. Am ajuns la căsuță și am bătut la ușa bucătăriei. Îmi deschise o bătrână; am întrebat-o dacă era casa parohială.

— Da, îmi răspunse.

— Este acasă părintele?

— Nu.

— Se întoarce curând?

— Nu, e plecat de-aici.

— Departe?

— Nu așa departe — la vreo trei mile. Tatăl lui a murit pe neașteptate și a trebuit să se ducă acolo; acum e la Marsh End și cu siguranță o să mai rămână acolo vreo două săptămâni.

— Există vreo stăpână a casei?

— Nu, nu sunt decât eu, menajera.

Iar ei, cititorule, n-am îndrăznit să-i cer ajutorul; nu puteam încă să cerșesc. Și din nou m-am târât mai departe.

Mi-am scos iar eșarfa și iar m-am gândit la pâinișoarele din prăvălie. Ah, ce n-aș fi dat pentru o coajă, doar o bucătică de pâine care să-mi potolească foamea chinuitoare! Instinctiv, m-am întors în sat; am găsit din nou prăvălia și am intrat. Și deși mai era lume înăuntru, am îndrăznit să o rog:

— Ai putea să-mi dai o pâinișoară în schimbul acestei eșarfe?

Femeia mă privi plină de neîncredere.

— Nu, nu mi-am vândut niciodată marfa așa.

Aproape disperată, i-am cerut o jumătate de pâinișoară, dar din nou mă refuză.

— Cum pot eu ști de unde ai eșarfa? zise ea.

— Nu vrei mănușile?

— Nu. Ce să fac cu ele?

Nu-mi face nici o plăcere, cititorule, să stărui asupra acestor amănunte. Unii spun că e o adevărată mulțumire să te gândești la încercările dureroase din trecut; dar chiar și astăzi îmi vine greu să-mi amintesc de momentele despre care povestesc. Degradarea morală, îmbinată cu suferința fizică, reprezintă o amintire mult prea chinuitoare pentru a stărui asupra ei. Nu îi învinuiam pe cei ce mă respingeau. Înțelegeam că trebuia să mă aștept la așa ceva și că era ceva firesc: un cerșetor obișnuit este adeseori privit cu neîncredere; un cerșetor bine îmbrăcat va fi cu siguranță bănuț. Desigur, eu nu ceream decât de lucru; dar cine trebuia să-mi dea de lucru? Cu siguranță nu cei care mă vedeau pentru prima oară și care nu știau nimic despre mine. Cât despre femeia care n-a vrut să-mi ia eșarfa în schimbul pâinișoarei ei, la urma urmelor avea dreptate, căci cererea mea i se păruse suspectă, iar schimbul fără nici un folos pentru ea.

Cu puțin timp înainte să se întunece am trecut pe lângă o gospodărie, iar în pragul casei stătea țăranul mâncându-și cina alcătuită din pâine și brânză. M-am oprit și i-am spus:

— Ești bun să-mi dai și mie o bucată de pâine? Mi-e foarte foame.

Mi-a aruncat o privire uimită, dar, fără să-mi răspundă, mi-a tăiat o felie groasă și mi-a întins-o. Cred că nu s-a gândit că aș fi o cerșetoare, ci doar o doamnă originală, care poftise la pâinea lui neagră. Am plecat repede și, când nu mă mai putea vedea, m-am așezat pe iarbă și am mâncat-o.

Nu aveam nici o speranță să-mi găsesc adăpost sub un acoperiș, așa că l-am căutat în pădurea de care am mai pomenit. Dar am avut o noapte grea și odihna chinuită: pământul era umed, aerul rece. În afară de asta, de câteva ori au trecut niște drumeți pe lângă mine și a trebuit să-mi schimb locul de mai multe

ori, căci nu mă simțeam în siguranță și nici nu eram liniștită acolo. Spre dimineață a început să plouă și toată ziua a fost umedă. Nu-mi cere, cititorule, să-ți povestesc pas cu pas ce am făcut în acea zi. Ca și mai înainte, am căutat de lucru; ca și mai înainte, am fost alungată; și tot ca mai înainte, am răbdat de foame. E adevărat că totuși am mâncat ceva. La ușa unei case am văzut o fetiță care voia să arunce niște porridge rece în troaca porcului.

— Nu vrei să-mi dai mie resturile alea? am întrebat-o eu.

Fetița se uită mirată la mine, apoi strigă:

— Mamă! E aici o femeie care vrea să-i dau ei porridge-ul ăsta.

— Dă-i-l, draguță, răspunse o voce din casă, dă-i-l dacă e o cerșetoare. Porcul n-are nevoie de el.

Fetița îmi răsturnă în palme terciul întărit și l-am mâncat cu lăcomie.

Când înserarea umedă s-a adâncit, m-am oprit pe poteca singuratică pe care mergeam de mai bine de un ceas. „Puterile mă lasă”, îmi spuneam eu. „Simt că prea mult nu mai pot să merg. Voi fi din nou pribeagă și în noaptea asta? Sub ploaia care cade, trebuie să-mi pun din nou capul pe pământul rece și ud? Mă tem că n-am încotro, căci cine vrea să mă găzduiască? Dar va fi atât de îngrozitor — sunt atât de înfometată, de istovită, de înfricoșată — și mă simt atât de părăsită — lipsită de orice nădejde. Oricum, probabil că până dimineață voi muri. Dar de ce nu pot să mă împac cu gândul morții? De ce mă zbat să mă agăț de o viață lipsită de orice preț? Pentru că știu sau cred că domnul Rochester încă mai trăiește; și apoi, să mor de foame și de frig este o soartă pe care n-o pot accepta supusă. Oh, Providență divină, întărește-mă! Ajută-mă, călăuzește-mă!”

Privirea mea încetoșată rătăcea peste peisajul cufundat în umbre și ceață. Am văzut că mă îndepărtasem de sat, care acum nu se mai vedea. Lanurile din jurul lui dispăruseră. Mergând pe drumuri și poteci ocolite, mă apropiasem din nou de întinderea mlăștinoasă și acum doar câteva câmpuri, aproape la fel de sălbatice și de neroditoare ca și hățișurile care se aflaseră înainte aici, mă despărțeau de dealul întunecat.

„Mai bine să mor aici, decât pe o uliță sau pe un drum umblat”, mi-am zis eu. „Și e mult mai bine ca ciorile și corbii — dacă sunt corbi prin aceste locuri — să-mi curețe carnea de pe oase, decât să fiu închisă într-un sicriu pentru săraci și să putrezesc într-un mormânt cu o cruce fără nume.”

M-am îndreptat către deal. Am ajuns acolo. Nu-mi mai rămânea acum decât să caut o scobitură în care să mă întind și să mă simt măcar ferită privirilor, dacă nu în siguranță; dar întinderea pustie părea netedă. Doar culorile erau diferite: verde, acolo unde trestia și mușchiul acopereau ochiurile de apă; negru, unde pe pământul uscat se încâlceau desigurile. Deși era tot mai întuneric, încă mai puteam vedea schimbările de culoare, dar numai ca o succesiune de lumini și umbre, căci culoarea se stinsese odată cu lumina zilei.

Ochii mei încă mai rătăceau peste colina cufundată în întuneric și de-a lungul marginii mlaștinii ce se pierdea în desigurile sălbatice, când, într-un punct îndepărtat, printre bălți și coame de deal, răsări o luminiță. „E un *ignis fatuus*”, fu primul meu gând și mă așteptam să dispară curând. Dar continuă să ardă, nemișcată, fără să se îndepărteze și nici să se apropie. „Să fi aprins atunci cineva un foc?”, m-am întrebat eu. Am privit cu atenție lumina, să văd dacă se mărește, dar nici nu s-a mărit, și nici nu s-a micșorat. „Trebuie să fie o lumânare la fereastra unei case”, am hotărât eu atunci. „Dar dacă asta e, nu pot ajunge până la ea. E mult prea departe; și-apoi, chiar de-ar fi la un metru de mine, la ce mi-ar servi? Aș bate la ușă doar pentru a mi se închide în față.”

Și m-am întins în locul în care eram și mi-am lipit fața de pământ. Am rămas așa nemișcată un timp; vântul nopții aluneca peste deal și peste mine și se stingea cu un geamăt în depărtare; ploaia cădea deasă și mă uda iarăși până la piele. Dacă aș fi înțepenit în nemișcarea rece — amorțeala prietenoasă a morții —, ar fi putut să cadă mai departe pe mine, căci n-aș mai fi simțit-o; dar carnea mea încă vie se înfiora de răceala ei și curând m-am ridicat.

Lumina era tot acolo; pâlpâia stins, dar necurmat prin ploaie. Am încercat să pășesc mai departe și mi-am târât picioarele

vlăguite către ea. Chemarea ei mă purtă peste deal, apoi printr-o mlaștină întinsă, care nu putea fi străbătută iarna și, chiar și acum în miezul verii, era moale și nesigură. De două ori am căzut, dar tot de două ori m-am ridicat și mi-am adunat puterile. Lumina aceea era ultima mea speranță: trebuia să ajung la ea.

După ce am străbătut mlaștina, am zărit o dâră albă peste întinderea pustie. M-am apropiat și am văzut că era un drum sau o potecă. Ducea drept spre lumină, care acum licărea de pe un fel de înălțime, înconjurată de un pâlcc de copaci ce mi s-au părut a fi brazi, după forma și frunzișul lor, ce cu greu puteau fi deslușite în întuneric. Când m-am apropiat, steaua mea călăuzitoare dispăru — între mine și ea se ivise un obstacol. Am întins mâna să pipăi masa întunecată din fața mea: am simțit pietrele aspre ale unui zid scund, având deasupra un fel de îngrădătură, iar dincolo de el, un gard viu înalt și țepos. Am orbecăit mai departe. Din nou în fața mea luci ceva alb — era o poartă. Am atins-o și imediat se răsuci din țâțâni. De-o parte și de alta se profila un tufiș întunecat, ilice sau tisă.

După ce am intrat pe poartă și am trecut de tufișuri, în față mi-a apărut conturul unei case — întunecată, scundă și destul de lungă, dar lumina mea călăuzitoare nu se vedea nicăieri. Totul era cufundat în întuneric. Cei din casă se culcaseră oare? Mă temeam că da. Căutând ușa, am trecut de un colț al peretelui și am văzut din nou luminița prietenoasă, licărind prin ochiurile rombice ale unei ferestre mici, cu zăbrele, aflată cam la o jumătate de metru de pământ. Ferestruica părea și mai mică din cauza unei iederi sau a unei plante agățătoare, ale cărei frunze dese acopereau acea parte din zidul casei. Deschizătura era atât de îngustă și ascunsă în frunziș, încât cei ce locuiau acolo socotiseră că nu mai era nevoie de o perdea sau de obloane. Și când m-am aplecat și am dat deoparte rămurelele ce-o acopereau, am putut vedea bine înăuntru. Era o încăpere cu o podea așternută cu nisip curat, cu un dulap cu policioare din lemn de nuc, cu farfurii de cositor așezate în picioare una lângă alta, care reflectau roșiatic strălucirea unui foc de turbă. Se mai vedeau un ceas, o masă albă din scânduri și câteva scaune. Lumânarea a cărei licărire îmi

fusesse călăuză ardea pe masă, iar la lumina ei o femeie în vârstă¹, cu trăsături destul de aspre, dar foarte îngrijită, la fel ca totul în acea încăpere, împletea un ciorap.

Am observat toate aceste lucruri în grabă, căci nu erau cu nimic deosebite. Mai interesant îmi păru un grup aflat lângă cămin, așezat în căldura și pacea trandafirie a focului. Două tinere încântătoare — domnișoare din lumea bună — stăteau acolo: una într-un balansoar scund, cealaltă pe un taburet și mai scund; amândouă purtau haine de doliu din crep și mătase, a căror culoare întunecată le scotea în evidență albeața feței și a gâtului. Un prepelicar bătrân își rezema capul masiv pe genunchii uneia dintre fete, iar în poala celeilalte se cuibărise o pisică neagră.

Bucătăria asta modestă mi se părea un loc tare ciudat pentru cele două fete. Cine erau ele? Nu puteau fi fiicele femeii în vârstă care stătea la masă, căci ea părea o țărăncă, pe când ele erau delicate și fine. Nu mai văzusem niciodată chipuri ca ale lor și totuși, privindu-le, fiecare linie a fețelor mi se părea cunoscută. Nu puteam spune că erau frumoase, căci erau prea palide și prea serioase; stăteau aplecate asupra cărților pe care le țineau în mână cu un aer gânditor, aproape aspru. Pe o măsută aflată între ele se găseau o altă lumânare și două volume groase, pe care le cercetau adeseori, părând a le compara cu cărțile mai mici din mâna lor, așa cum oamenii se folosesc de un dicționar care să îi ajute la o traducere. Tăcerea era deplină, ca și cum toate personajele acestei scene nu erau decât umbre, iar încăperea luminată de foc doar un tablou. Era atâta liniște, încât auzeam tăciunii căzând lângă grătar și ceasul ticăind în colțul său întunecat; mi se părea chiar că disting clinchetul andrelor bătrânei. De aceea, când în cele din urmă o voce rupse tăcerea, am auzit-o destul de deslușit.

— Ascultă, Diana, spuse una dintre școlărițele cufundate în cărți. Franz și bătrânul Daniel sunt împreună în timpul nopții și Franz povestește un vis din care s-a trezit îngrozit — ascultă!

¹ Hannah are multe dintre trăsăturile servitoarei familiei Brontë, Tabby.

Și cu o voce joasă începu să citească ceva, din care n-am înțeles nici un cuvânt, căci era într-o limbă necunoscută. Nu era nici franceză și nici latină și nu-mi dădeam seama dacă era greacă sau germană.

— E impresionant, spuse ea când termină. Îmi place.

Cealaltă fată, care își ridicase capul pentru a o asculta pe sora ei, repetă, cu privirile ațintite asupra focului, o frază din cele citite. Mai târziu, am învățat limba și am citit cartea, așa că voi cita aici acea frază — deși, când am auzit-o prima oară, a sunat ca un zgomot de alămuri, fără nici un înțeles:

— *Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternen Nacht*¹. Frumos, tare frumos! exclamă ea și ochii ei negri și adânci scânteiară. Și iată în fața ochilor tăi un arhanghel sumbru și puternic! Cuvintele astea fac cât o sută de pagini de vorbărie goală. *Ich wäge die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimms*². Îmi place!

Apoi tăcură din nou.

— E vreo țară unde se vorbește așa? întrebă bătrâna, ridicându-și ochii de la împletitură.

— Da, Hannah, o țară mult mai mare decât Anglia, unde se vorbește doar așa.

— Păi, zău că nu știu cum s-or înțelege oamenii ăia. Și dacă s-ar duce vreuna din voi acolo, ați pricepe ce zic?

— Probabil că am înțelege câte ceva din ce spun, dar nu chiar tot — nu suntem chiar atât de deștepte pe cât ne crezi tu, Hannah. Nu vorbim și nici nu putem citi în germană decât cu ajutorul unui dicționar.

— Și la ce vă e de folos?

¹ Citat ușor incorect din *Die Räuber* al lui Schiller (v. 1): „Atunci pași înainte unul dintre ei, ce părea un cer înstelat”.

² „Cântăresc gândurile în balanța furiei și faptele cu greutatea mâniei mele” (*Die Räuber*). Piesa vorbește despre un înalt idealism, eroism și răzvrătire; ea conține de asemenea una dintre temele preferate ale lui Brontë, dușmănia dintre doi frați. În acest fragment, Franz, fratele cel rău, visează Judecata de Apoi.

— Am vrea să dăm lecții de germană într-o bună zi sau, așa cum se spune, noțiunile de bază. Și așa o să avem mai mulți bani decât acum.

— Pesemne, da' acu' terminați cu învățatul, v-ajunge pentru azi.

— Cred că da; cel puțin eu mă simt obosită. Și tu, Mary?

— Groaznic; la urma urmelor, e o muncă grea să înveți o limbă străină fără alt profesor decât lexiconul.

— Așa e, mai ales una ca această germană, frumoasă, dar atât de încâlcită. Oare când ajunge St John acasă?

— Cu siguranță nu mai întârzie mult — e tocmai zece, spuse ea uitându-se la un cesuleț de aur pe care și-l scosese de la brâu. Plouă tare. Hannah, ești bună să te uiți la focul din salon?

Femeia se ridică și deschise o ușă prin care am zărit nedeslușit un coridor. Am auzit-o ațâțând focul în altă încăpere, apoi se întoarse repede.

— Ah, copii! spuse ea, mi-e atât de greu să intru în odaia aia acum; arată așa de pustie cu jilțul gol și tras într-un colț.

Se șterse la ochi cu șorțul; cele două fete, până atunci grave, acum se întristară.

— Dar a ajuns într-un loc mai bun, continuă Hannah, și n-ar trebui să dorim să fie iarăși aici. Și-apoi nimeni n-a avut o moarte mai liniștită decât el.

— Zici că n-a pomenit de noi? întrebă una dintre fete.

— Nici n-avut când, copilă: bietul vostru tată s-a stins într-o clipă. I-a fost puțin cam rău cu o zi în urmă, dar nimic grav, și când domnul St John l-a întrebat dacă vrea să trimită după voi, a râs. Și a doua zi — adică acum două săptămâni — s-a trezit cu o greutate pe cap și s-a dus să se culce puțin și nu s-a mai sculat; când fratele vostru a intrat în odaia lui, era aproape țeapăn. Ah, copii! Cu el s-a stins un neam, căci voi și domnul St John sunteți altfel, asemenea mamei voastre și aproape la fel de învățați. Ești leită ei, Mary; Diana seamănă mai degrabă cu tatăl vostru.

Mie mi se păreau atât de asemănătoare, încât nu înțelegeam cum le putea deosebi bătrâna servitoare (căci îmi dădusem seama că asta era). Amândouă erau blonde și subțirele, pe chipul

amândurora se citeau distincția și inteligența. E adevărat, una avea părul puțin mai închis la culoare decât cealaltă și pieptănăturile lor erau diferite: părul castaniu-deschis al lui Mary era pieptănat cu cărare și împletit; cel al Diane, mai întunecat, îi acoperea gâtul cu bucle dese. Bătu ora zece.

— Sunt sigură că vreți să mâncați, remarcă Hannah, și la fel o să vrea și domnul St John când se întoarce.

Și se apucă să pregătească cina. Fetele se ridicară; păreau că vor să se retragă în salon. Până în acest moment fusesem atât de atentă la ele, înfățișarea și discuția lor îmi stârnise un interes atât de mare, încât aproape că uitasem de situația groaznică în care mă aflam; dar acum mi-am amintit de ea. Contrastul cu ceea ce vedeam o făcea să-mi pară și mai tristă, și mai disperată. Și mi se părea imposibil să-i fac pe locuitorii acestei case să se simtă tulburați de grija mea, să-i conving că lipsurile și durerea mea sunt reale, să-i înduplec să pună capăt rătăcirilor mele! Pe când bâjbâiam căutând ușa, ca apoi să ciocănesc în ea șovăitor, mi-am spus că acel ultim gând nu era decât o simplă iluzie. Hannah deschise.

— Ce vrei? mă întrebă ea cu o voce plină de uimire, cercetându-mă la lumina unei lumânări.

— Pot vorbi cu stăpânele tale? am spus eu.

— Mai bine spune-mi mie ce ai de zis. De unde vii?

— Sunt străină.

— Ce cauți aici la ceasul ăsta?

— Aș vrea un adăpost pentru noapte într-o magazie sau în orice altă parte și o bucată de pâine.

Neîncrederea — exact sentimentul de care mă temeam — se ivi pe fața lui Hannah.

— O să-ți dau o bucată de pâine, spuse ea după o pauză, dar nu putem adăposti o pribeagă. Nu se cade.

— Lasă-mă să vorbesc cu stăpânele tale.

— Nu, nu. Cu ce te pot ajuta ele? N-ar trebui să rătăcești la ceasul ăsta din noapte, nu e deloc bine.

— Dar unde să mă duc dacă mă alungi? Ce să fac?

— Oh, pun prinsoare că știi bine unde să te duci și ce să faci. Ai grijă doar să nu faci ceva rău. Ia de-aici un penny și acum pleacă.

— Un penny nu mă poate hrăni și nu am putere să merg mai departe. Nu-mi închide ușa — te rog, pentru numele lui Dumnezeu!

— Trebuie s-o închid — plouă în casă.

— Vorbește cu domnișoarele — lasă-mă să le văd...

— Nici gând. Nu ești așa de amărâtă cum zici, altfel n-ai face atâta gălăgie. Haide, pleacă!

— Dar o să mor dacă mă alungi.

— Ba n-o să mori deloc. Mă tem că ai urzit niște gânduri rele de dai târcoale pe la casele oamenilor la vremea asta din noapte. Dacă mai ai prin preajmă niște tovarăși — unii ce sparg casele sau fac altele asemenea —, poți să le spui că nu suntem singure în casă, că avem cu noi bărbați, și câini, și puști.

Și cu aceste cuvinte servitoarea cinstită, dar neînduplecată, trânti ușa și trase pe dinăuntru zăvorul.

Aceasta fu culmea agoniei mele... o durere crâncenă, suferința unei adânci disperări îmi sfâșie inima. Eram cu adevărat sfâșiată, nu mai puteam să fac nici măcar un singur pas. M-am prăbușit pe treptele ude; gemeam, îmi frângeam mâinile, plângeam cu o deznădejde cumplită. Vai, cumplitul spectru al morții! Vedeam cu groază cum mi se apropie cel din urmă ceas. Vai, și eram atât de singură — surghiunită de semenii mei! Nu-mi dispăruse doar nădejdea, ci și bruma de curaj — cel puțin pentru moment; dar pe cel din urmă m-am străduit curând să-l recapăt.

„Nu pot decât să mor”, am spus eu, „dar cred în Dumnezeu. O să încerc să aștept în tăcere vrerea Sa.”

Aceste cuvinte nu doar le gândisem, ci le și rostisem; și, înăbușindu-mi în inimă toată suferința, am făcut un efort pentru a o păstra acolo, mută și liniștită.

— Toți oamenii trebuie să moară, se auzi un glas lângă mine, dar nu toți sunt osândiți să-și găsească pieirea înainte de vreme, așa cum ți s-ar întâmpla dumitale dacă ai muri aici.

— Cine sau ce a vorbit? am întrebat eu, speriată de glasul neașteptat și incapabilă acum să mai sper ceva.

Lângă mine se afla o siluetă, pe care bezna adâncă și privirea mea încrețosată n-o puteau desluși. Nou-venitul bătu în ușă, tare și prelung.

— Dumneata ești, domnule St John? strigă Hannah.

— Da, da, deschide repede.

— Trebuie să fii tare ud și înfrigurat pe așa o noapte! Intră — surorile dumitale sunt tare neliniștite și cred că prin preajmă dau târcoale niște oameni răi. A fost pe-aici o cerșetoare — ia te uită, n-a plecat încă! — e culcată pe trepte. Hai, ridică-te! Să-ți fie rușine! Pleacă de-aici!

— Taci, Hannah! Vreau să vorbesc cu femeia asta. Tu ți-ai făcut datoria alungând-o, acum lasă-mă să mi-o fac pe-a mea și să o iau înăuntru. Eram în apropiere și v-am auzit vorbind. Cred că e un caz mai special și trebuie să-l cercetez. Haide, domnișoară, ridică-te și intră în casă.

M-am supus cu greu. Curând mă aflu în bucătăria aceea curată și luminoasă — chiar lângă cămin —, tremurând de sfârșeală, dându-mi seama că arătam îngrozitor, bătută de vânt și de ploaie, cu hainele murdare și răvășite. Cele două tinere, fratele lor, domnul St John, și bătrâna servitoare mă priveau țință.

— St John, cine e? am auzit pe cineva întrebând.

— Nu știu, am găsit-o la ușă, fu răspunsul.

— E tare palidă, spuse Hannah.

— Palidă ca lutul ori ca moartea, i se răspunse. O să cadă — așaz-o pe un scaun.

Într-adevăr, eram foarte amețită. M-am clătinat, dar am căzut pe un scaun. Știam unde sunt, dar în clipa aceea nu puteam vorbi.

— Poate că niște apă i-ar face bine. Hannah, adu puțină apă. Dar e atât de pierită! Ce slabă e și ce palidă!

— E ca o arătare!

— O fi bolnavă sau doar lihnită de foame?

— Cred că i-e foame. Hannah, acolo e lapte? Dă-mi-l și adu și o bucată de pâine.

Diana (am recunoscut-o după buclele lungi când se aplecă deasupra mea) rupse puțină pâine, o înmuie în lapte și mi-o apropie de gură. Fața ei era lângă obrazul meu — am citit pe ea milă, iar în respirația grăbită am simțit înțelegere. Aceași emoție, ca un balsam pentru mine, fu în cuvintele ei simple:

— Încearcă să mănânci.

— Da, încearcă, repetă cu blândețe Mary și mâna ei îmi scoase boneta udă și îmi înălță capul. Am mâncat ce mi se oferea — la început lipsită de putere, apoi cu lăcomie.

— Nu-i dați prea mult o dată, opriți-o, spuse fratele ei, a mâncat destul.

Și luă din fața mea cana de lapte și farfuria cu pâine.

— Încă puțin, St John, uite cu câtă poftă se uită la mâncare.

— Ajunge deocamdată, surioară. Vezi dacă acum poate vorbi — întreab-o cum o cheamă.

Acum mă simțeam în stare să vorbesc și am spus:

— Numele meu este Jane Elliott.

Continuam să mă tem că puteam fi descoperită și mă hotărâsem dinainte să-mi dau un nume fals.

— Și unde stai? Unde-ți sunt prietenii?

Am rămas tăcută.

— Putem trimite după cineva pe care-l cunoști?

Am clătinat din cap.

— Ce poți să ne spui despre dumneata?

Acum, după ce trecusem pragul acestei case și mă aflam față în față cu locatarii ei, nu mă mai simțeam surghiunită, rătăcitoare și renegată de întreaga lume. Am îndrăznit să renunț la înfățișarea mea de cerșetoare și să-mi reiau firea și purtarea obișnuită. Am început să fiu din nou eu însămi și când domnul St John mi-a cerut să-i vorbesc despre mine — lucru pe care eram prea slăbită să-l pot face —, i-am răspuns după o scurtă pauză:

— Nu pot să vă spun nimic în seara asta, domnule.

— Atunci, mă întrebă el, ce vrei să fac pentru dumneata?

— Nimic, am răspuns eu.

Nu mai aveam putere decât pentru răspunsuri scurte. Diana fu cea care întrebă:

— Vrei să spui că ți-am dat deja tot ajutorul de care aveai nevoie? Și că te putem acum lăsa să pleci în pustietate, în ploaia nopții?

M-am uitat la ea. Avea un chip deosebit, pe care se citeau atât forța, cât și bunătatea. Brusc, am prins curaj și, răspunzându-i privirii pline de înțelegere cu un zâmbet, am spus:

— Am încredere în dumneavoastră. Dacă aş fi un câine vagabond, fără stăpân, ştiu că nu m-aţi alunga de lângă vatra voastră în noaptea asta, aşa că nu mă tem. Faceţi ce vreţi cu mine şi pentru mine, dar îngăduiţi-mă să nu vorbesc prea mult, căci mi se taie răsuflarea şi simt un spasm în piept când vorbesc.

Toţi trei mă priviră în tăcere.

— Hannah, spuse în cele din urmă domnul St John, las-o să stea deocamdată aici şi nu-i pune nici o întrebare; peste zece minute dă-i restul de lapte şi pâine. Mary şi Diana, haideţi în salon să stăm de vorbă.

Plecară. Curând, una dintre fete se întoarse — n-aş putea spune care, căci mă cuprinsese o amorţeală plăcută stând aşa lângă focul vesel. Cu o voce joasă, ea îi dădu câteva indicaţii lui Hannah şi curând, cu ajutorul servitoarei, am reuşit să urc o scară. Hainele ude îmi fură scoase şi apoi, un pat cald şi uscat mă primi. I-am mulţumit lui Dumnezeu, simţind, în pofida istovelii de nedescris, focul unei bucurii pline de recunoştinţă, şi am adormit.

CAPITOLUL III

AMINTIREA CELOR TREI ZILE ŞI NOPTI ce au urmat este foarte neclară în mintea mea. Pot retrăi unele senzaţii simţite în acel timp, dar prea puţine gânduri au prins contur şi nemişcarea a fost totală. Ştiam că mă aflu într-o odaie mică şi într-un pat îngust. În acel pat păream să fi prins rădăcini, zăceam nemişcată precum o piatră şi, dacă ar fi trebuit să mă rup de acolo, eram sigură că asta va însemna pentru mine moartea. Nu am băgat de seamă cum se scurge timpul, cum dimineaţa se schimbă în amiază, iar amiaza devine seară. Vedeam când cineva intra sau ieşea din încăpere; puteam chiar să-mi dau seama cine era; puteam înţelege ce se vorbea atunci când vorbitorul era în apropierea mea, dar nu puteam răspunde, căci îmi era la fel de imposibil să-mi deschid gura cum îmi era să-mi mişc mâinile şi picioarele. Hannah, servitoarea, era cea care mă vizita cel mai des. Venirea ei mă tulbura. Simţeam că e nemulţumită că mă

aflu acolo, că nu mă înțelegea și nu înțelegea nici situația mea și că nu mă plăcea. Diana și Mary veneau o dată pe zi, uneori de două ori, stăteau lângă pat și vorbeau în șoaptă:

— Am făcut foarte bine că am adus-o în casă.

— Așa e, dacă ar fi rămas afară toată noaptea, cu siguranță am fi găsit-o fără suflare la ușă. Oare prin câte o fi trecut?

— Prin suferințe necunoscute — biata rătăcitoare, trasă și palidă la chip.

— Cred că are o educație, se vede din felul în care vorbește și din cuvintele folosite; iar hainele cu care era îmbrăcată, deși murdare și ude, erau fine și nu foarte uzate.

— Are un chip deosebit; deși slab și lipsit de culoare, pot să spun că-mi place; și îmi închipui că atunci când e sănătoasă și plină de însuflețire, trăsăturile ei sunt plăcute.

Niciodată, în toate discuțiile lor, n-am auzit un cuvânt de regret pentru ospitalitatea pe care mi-o oferiseră și nici de neîncredere sau de silă față de mine. Eram liniștită.

Domnul St John nu a venit decât o singură dată. M-a privit și a spus că starea mea de letargie era urmarea reacției la oboseala îndelungată și excesivă. Nu considera necesar să trimită după un doctor, căci era sigur că natura se va descurca cel mai bine de una singură. Spuse că fiecare nerv îmi fusese încordat și organismul meu trebuia să rămână amorțit și să doarmă. Nu era vorba de nici o boală și era convins că-mi voi reveni destul de repede. Părerile astea și le exprimă în puține cuvinte, cu un glas scăzut și, după o pauză, adăugă pe tonul cuiva puțin obișnuit cu comentarii prea lungi:

— O fizionomie destul de neobișnuită, cu siguranță nu una ce denotă vulgaritate sau degradare.

— Departe de-așa ceva, răspunse Diana. Să-ți spun drept, St John, am un sentiment de milă pentru biata de ea. Mi-ar plăcea să putem să o ajutăm mereu.

— Asta nu cred că se poate, fu răspunsul. Curând o să aflu că e o domnișoară care a avut o neînțelegere cu familia ei și probabil a părăsit-o în mod nechibzuit. Poate că vom reuși să o convingem să se întoarcă la ei, dacă nu e prea încăpățânată: dar

văd pe chipul ei trăsături puternice, care mă fac să mă îndoiesc de docilitatea ei. Rămase cercetându-mă câteva minute, apoi adăugă: pare cu judecată, dar fără a fi draguță.

— E atât de bolnavă, St John.

— Bolnavă sau sănătoasă, va avea întotdeauna un chip obișnuit. Din aceste trăsături lipsesc grația și armonia frumuseții.

În a treia zi m-am simțit ceva mai bine; în a patra, puteam să vorbesc, să mă mișc, să mă ridic în pat, să mă răsucesc. Hannah îmi adusese niște fiertură de orez și pâine prăjită, cred că pe la ora amiezii. Mâncasem cu poftă, căci mâncarea era bună și nu mai simțeam izul febrei care otrăvise până atunci tot ce înghițeam. După ce a plecat, m-am simțit în putere și dorind să mă mișc, am vrut să mă ridic — dar cu ce să mă îmbrac? Nu aveam decât hainele mele ude și murdare, în care dormisem pe pământ și căzusem în mlaștină. Mi-era rușine să apar îmbrăcată astfel în fața binefăcătorilor mei.

Dar am fost cruțată de această umilință. Pe un scaun așezat lângă pat se aflau toate lucrurile mele, curate și uscate. Rochia mea neagră de mătase era agățată pe perete. Petele de noroi fuseseră îndepărtate, încrețiturile făcute de ploaie fuseseră întinse; acum, rochia arăta destul de bine. Ciorapii și pantofii îmi fuseseră și ei curățați și acum puteau fi purtați. În odaie existau toate cele necesare pentru a mă spăla și un pieptene și o perie pentru a-mi aranja părul. După un proces îndelung și obositor, odihnindu-mă la fiecare cinci minute, am reușit să mă îmbrac. Hainele atârnav largi pe mine, căci slăbisem mult, dar mi-am ascuns neajunsul acoperindu-mă cu un șal. Iar acum, din nou curată și arătând decent, fără nici o pată de noroi, fără nici o urmă din dezordinea pe care o uram atât de mult și care mi se părea că mă degradează, am coborât, ținându-mă de balustradă, pe o scară de piatră, către un coridor scund și îngust, din care am ajuns în bucătărie.

Aici mirosea a pâine proaspătă și se simțea căldura unui foc vesel. Hannah făcea pâine. Se știe foarte bine că prejudecățile sunt cel mai greu de îndepărtat din acele inimi al căror pământ nu a fost niciodată afânat sau îngrașat prin educație; ele se

înărădăcinează acolo, rezistente precum buruienile ce cresc printre pietre. Într-adevăr, la început, Hannah fusese rece și distantă, dar în ultimul timp începuse să se mai domolească puțin, iar acum, când mă văzu intrând în bucătărie îngrijită și curat îmbrăcată, chiar zâmbi.

— Cum, te-ai sculat din pat? spuse ea. Atunci, ți-e mai bine. Dacă vrei, poți să te așezi în scaunul meu, lângă vatră.

Îmi arată balansoarul și eu mă așezai. Continuă să se învâртеască prin bucătărie cu treburile ei, cercetându-mă din când în când cu coada ochiului; scoase niște pâini din cuptor, apoi se întoarse spre mine și mă întrebă direct:

— Ai mai cerșit înainte să vii aici?

Pentru o clipă m-am simțit revoltată, dar amintindu-mi că nu trebuia să mă înfurii și că într-adevăr apărusem în fața ei ca o cerșetoare, am răspuns liniștită, dar și cu o oarecare hotărâre:

— Greșești de mă socotești o cerșetoare. Nu sunt cerșetoare, la fel cum nici dumneata și nici domnișoarele nu sunt.

După o pauză, zise:

— Nu înțeleg — n-ai nici casă, nici arginți, nu-i așa?

— Lipsa unei case sau a arginților (asta însemnând bani, bănuiesc) nu face pe cineva cerșetor în sensul la care te-ai gândit.

— Ai carte? întrebă ea curând.

— Da, multă.

— Dar n-ai fost niciodată la pension, nu?

— Am fost la un pension opt ani.

Făcu ochii mari.

— Și atunci, cum se face că nu poți să te descurci singură?

— M-am descurcat până acum și nădăjduiesc s-o fac și de-aici încolo. Ce vrei să faci cu agrișele astea? am întrebat, văzând-o că scoate un coș cu fructe.

— Să le fac o plăcintă.

— Dă-mi-le mie să le curăț.

— Nu, nu vreau să faci nimic.

— Dar trebuie să fac ceva. Haide, dă-mi-le.

Acceptă și chiar îmi aduse un șervet curat să mi-l pun peste rochie, ca nu cumva — așa cum spuse ea — să mă mânjesc.

— Nu ești obișnuită cu munca de servitoare. O văd după mâinile dumitale, remarcă ea. Poate că ai fost cusătoreasă.

— Nu, te înșeli. Dar nu contează ce am fost, nu-ți mai bate capul cu mine. Mai bine spune-mi numele casei în care ne aflăm.

— Unii-i zic Marsh End, alții Moor House¹.

— Și domnul care locuiește aici se numește domnul St John?

— Nu, el nu locuiește aici, stă doar acum, un timp. Casa lui e în parohia lui, în Morton.

— Satul aflat la câteva mile de aici?

— Da.

— Și ce e el?

— E preot.

Mi-am adus aminte ce mi-a spus bătrâna menajeră de la casa parohială când îi cerusem să-l văd pe preot.

— Atunci, asta a fost casa tatălui său?

— Da, aici a locuit bătrânul domn Rivers și înaintea lui și bunicul, și străbunicul lui.

— Deci numele acestui domn este St John Rivers?

— Da, St John e numele lui de botez.

— Și surorile lui sunt Diana și Mary Rivers?

— Da.

— Tatăl lor a murit?

— Acu' trei săptămâni.

— Nu au mamă?

— Luna asta se face anu' de când s-a prăpădit stăpâna.

— Stai de mult cu ei?

— Sunt de treizeci de ani aici. I-am crescut pe toți trei.

— Asta dovedește că ai fost o servitoare cinstită și credincioasă. Cred asta, deși ai avut nepolitețea să spui despre mine că sunt o cerșetoare.

Îmi aruncă din nou o privire surprinsă.

— Cred, spuse ea, că m-am înșelat în ceea ce te privește, dar umblă pe-aici atâția pungași, așa că trebuie să mă ierți.

¹ Capătul mlaștinii sau Casa din mlaștină.

— Și deși, am continuat eu pe un ton destul de sever, ai vrut să mă alungi, într-o noapte în care n-ar trebui nici măcar un câine să dai afară.

— Da, a fost greu pentru dumneata, dar ce puteam face? M-am gândit la copii, nu la mine — bieții de ei, n-au pe nimeni în afară de mine care să le poarte de grijă. Și atunci, trebuie să fiu prevăzătoare.

Am păstrat o tăcere gravă timp de câteva minute.

— Nu trebuie să mă judeci prea aspru, spuse ea din nou.

— Dar te judec, i-am răspuns, și o să-ți spun și de ce — nu atât pentru că ai refuzat să-mi dai un adăpost sau pentru că m-ai socotit o escroacă, ci pentru că adineauri mi-ai reproșat că nu am „arginți” și nici casă. Unii dintre cei mai buni oameni care-au trăit pe pământul ăsta au fost la fel de amărâți ca și mine. Iar dacă ești creștină, n-ar trebui să socotești sărăcia o crimă.

— Așa-i, n-ar trebui, spuse ea. Și domnul St John îmi spune mereu asta și văd că m-am înșelat — dar acum am o părere diferită despre dumneata față de ce-am crezut înainte. Îmi pari o ființă de treabă.

— De ajuns, te-am iertat. Hai, dă-mi mâna!

Îmi întinse o mână bătătorită și plină de făină; un zâmbet diferit și mai cald îi lumină fața aspră și din acel moment am fost prietene.

Era limpede că lui Hannah îi plăcea mult să sporovăiască. Pe când eu alegeam fructele și ea făcea aluatul pentru plăcinte, începu să-mi spună o mulțime de lucruri despre răposații ei stăpâni și despre „copii”, cum îi numea ea pe cei trei frați.

— Bătrânul domn Rivers, zise ea, a fost un om destul de simplu, dar un gentleman și dintr-o familie tare veche. Marsh End aparținuse familiei Rivers încă de când fusese înălțată — și era, după spusele ei, veche de vreo două sute de ani, deși arăta ca un loc mic și sărăcăcios, care nici nu se putea compara cu mărețul conac al domnului Oliver, din Morton Vale. Dar își amintea de tatăl lui Bill Oliver, muncitor cu ziua care făcea ace, pe când familia Rivers era nobilă, încă de pe vremea Henricilor, așa cum oricine poate să vadă din registrele din sacristia bisericii

din Morton. Cu toate acestea, recunosc ea, stăpânul cel bătrân se asemana cu toți ceilalți, nu era cu nimic deosebit: înnebunit după vânătoare, munca pământului și altele de felul ăsta. Stăpâna era altfel. Îi plăcea grozav să citească și studia mult; iar „copiii” semănau cu ea. Nu mai erau alții ca ei prin aceste părți și nici nu aveau să mai fie: le plăcuse să învețe, la toți trei, aproape de când au rostit primele cuvinte și întotdeauna au fost „ceva deosebit”. Domnul St John, când s-a făcut mare, a vrut să se ducă la seminar să se facă preot, iar fetele, când au terminat pensionul, și-au căutat de lucru ca guvernante; căci îi spusese ei că în urmă cu câțiva ani, tatăl lor pierduse mulți bani din cauza unui om în care avusese încredere și care dăduse faliment; și pentru că acum nu mai era destul de bogat pentru a le lăsa o avere, trebuia să se descurce singure. Mult timp locuiseră departe de casă și acum veniseră să stea doar câteva săptămâni, din pricina morții tatălui lor; dar le plăcea mult Marsh End și Morton și toate dealurile și ținutul mlăștinos din jur. Fuseseră la Londra și în multe alte orașe mari, dar întotdeauna spuneau că nicăieri nu e ca acasă¹; și apoi, se înțelegeau așa de bine între ei — nu se certau niciodată. Nu știa să mai existe pe lume o altă familie așa de unită.

După ce-am terminat de ales agrișele, am întrebat-o unde erau cele două domnișoare și fratele lor.

— S-au dus în plimbare până la Morton, dar trebuie să se întoarcă în jumătate de ceas pentru ceai.

S-au întors repede, așa cum prevăzuse Hannah; au intrat în casă prin bucătărie. Când m-a văzut, domnul St John s-a închinat ușor și a trecut mai departe; dar cele două tinere s-au oprit: Mary și-a arătat, în câteva cuvinte, cu blândețe și calm, plăcerea de a mă vedea suficient de întremată pentru a coborî; Diana îmi luă mâna și clătină din cap:

— Ar fi trebuit să aștepti să-ți dau eu voie să cobori, spuse ea. Ești încă foarte palidă — și atât de slabă! Biata copilă! — biata fată!

¹ Dintr-un cântec de J. H. Payne, apărut în 1823.

Vocea Dianei mi se părea la fel ca ugiutul unei turturele, iar ochii ei aveau o privire pe care îmi plăcea s-o întâlnesc. Tot chipul ei era plin de farmec. Și fața lui Mary era la fel de inteligentă, cu trăsături la fel de frumoase; dar avea o expresie mai rezervată, iar purtarea ei, deși blândă, era mai distantă. Diana vorbea și privea cu o anumită autoritate: era limpede că avea voință. Iar firea mea simțea o reală plăcere să se supună unei autorități ca a ei și să se plece — atât cât mi-o îngăduiau conștiința și demnitatea — în fața unei voințe active.

— Și ce faci aici? continuă ea. Nu e locul dumitale aici. Mary și cu mine stăm câteodată în bucătărie pentru că acasă ne place să ne simțim în largul nostru, chiar să facem ceea ce nu se cuvine — dar dumneata ești oaspetele nostru și trebuie să mergi în salon.

— Mă simt foarte bine aici.

— N-ai cum — cu Hannah care are atâta treabă și te umple de făină.

— Și-apoi, e prea cald pentru dumneata, interveni Mary.

— Cu siguranță, adăugă sora sa. Haide, trebuie să ascuți.

Și continuând să mă țină de mână, mă făcu să mă ridic și mă conduse în altă încăpere.

— Stai aici, spuse ea, așezându-mă pe sofa, până ce ne dezbrăcăm și pregătim ceaiul; acesta e un alt privilegiu de care ne bucurăm în micuța noastră casă din mlaștini — să ne pregătim singure masa ori de câte ori avem chef s-o facem; sau când Hannah coace pâinea, fierbe ceva, spală sau calcă.

Închise ușa și mă lăsă singură cu domnul St John¹, care stătea așezat în fața mea, cu o carte sau un ziar în mână. Am cercetat cu privirea mai întâi salonul, apoi pe cel care se găsea acolo.

¹ Caracterul idealist și impetuos al acestui personaj este posibil să fie inspirat de faimosul misionar în India Henry Martyn, discipol al predicatorului preferat al tatălui lui Brontë, Charles Simeon. Reverendul Brontë l-a cunoscut pe Martyn la St John's College în Cambridge. Martyn a tradus *Biblia* în hindi și a murit tânăr, bolnav de friguri.

Salonul era o încăpere destul de mică, mobilată simplu; dar părea confortabil, căci era curat și ordonat. Scaunele de modă veche luceau, iar masa din lemn de nuc era atât de lustruită, încât părea o oglindă. Câteva portrete vechi și ciudate ce reprezentau bărbați și femei din timpuri de mult apuse împodobeau pereții cu tapetul pătat de vreme; un dulap cu uși de sticlă adăpostea câteva cărți și un serviciu vechi de porțelan. În încăpere nu exista nici un ornament inutil — nici o mobilă modernă, în afară de două cutii de lucru și un pupitru din lemn de trandafir, puse pe o măsuță rezemată de perete; totul — chiar și covorul și draperia — părea uzat, dar bine păstrat.

Domnul St John — care stătea la fel de nemișcat ca și tablourile întunecate de pe pereți, cu ochii ațintiți asupra paginii pe care o citea și cu buzele strânse, pecetluite de tăcere — era ușor de cercetat. Nici dacă ar fi fost o statuie în loc să fie un om, n-ar fi fost mai ușor. Era tânăr — poate între douăzeci și treizeci de ani —, înalt și subțire; chipul său atrăgea privirea: avea trăsături grecești, cu linii foarte pure; un nas drept, clasic, și o gură și bărbie ateniene. Rareori se întâmplă ca un chip englezesc să se apropie atât de mult de modelele antice. Având niște trăsături așa de armonioase, probabil că liniile atât de neregulate ale feței mele îi displăceau. Ochii lui erau mari și albaștri, cu gene castanii; pe fruntea înaltă și albă precum fildeșul cădeau câteva suvițe de păr blond.

E un portret plăcut, nu-i așa, cititorule? Și totuși, cel înfățișat aici era departe de a lăsa privitorului impresia unei firi blânde, supuse, sensibile sau măcar liniștite. Deși acum stătea nemișcat, exista ceva în trăsăturile sale — nasul, gura, fruntea — care îmi spunea că în el își avea sălașul un neastâmpăr sau o asprime sau o înflăcărare. Nu mi-a adresat nici un cuvânt și nici nu mi-a aruncat vreo privire până nu s-au întors surorile lui. Diana, în timp ce intra și ieșea din cameră, pregătind ceaiul, mi-a adus o prăjitură coaptă pe sobă.

— Mănâncă asta acum, spuse ea, cred că îți este foame. Hannah mi-a spus că de la micul dejun n-ai mâncat decât niște fiertură de ovăz.

N-am refuzat-o, căci foamea mi se stârnise și era destul de mare. Domnul Rivers își închise acum cartea, se apropie de masă și, așezându-se, și-a ațintit asupra mea ochii albaștri ce păreau pictați. În privirea lui era o sinceritate atât de deschisă, o tărie atât de hotărâtă, care-mi spuneau că nu se îndreptaseră până acum spre mine dinadins, și nu din sfială.

— Ți-e foarte foame, zise el.

— Da, domnule.

Este felul meu de-a fi — întotdeauna a fost, din instinct — de a răspunde scurt la o întrebare scurtă și simplu și direct la o întrebare directă.

— E un lucru bun că febra te-a împiedicat să mănânci în ultimele trei zile: ar fi fost primejdios să cedezi poftei dumitale de mâncare. Acum poți mânca, dar totuși cu moderație.

— Sunt convinsă că nu voi mânca mult timp pe socoteala dumneavoastră, domnule, fu răspunsul meu foarte stângaci și cam grosolan.

— Nu, spuse el cu răceală; când o să spui unde locuiește familia dumitale, o să-i putem scrie și te vei întoarce acasă.

— Atunci trebuie să vă spun deschis că nu pot face asta, căci nu am o casă, și nici familie.

Cei trei mă priviră, dar nu cu neîncredere. Nu am simțit în privirea lor suspiciune, ci mai degrabă curiozitate. Când spun asta, mă refer mai ales la fete.

Ochii lui St John, deși limpezi în sensul propriu al cuvântului, în sens figurat erau greu de pătruns. Părea să-i folosească mai degrabă pentru a iscodi gândurile celorlalți, decât pentru a le dezvălui pe ale sale; iar această combinație de subtilitate și rezervă era menită mai mult a stânjeni, decât a încuraja.

— Vrei să spui, întrebă el, că nu ai absolut nici o rudă?

— Da. Nu am nici o legătură cu vreo ființă omenească și nu am dreptul să fiu primită în nici o casă din Anglia.

— O situație foarte ciudată pentru vârsta dumitale...

În aceeași clipă i-am văzut privirea îndreptându-se spre mâinile mele, care stăteau încrucișate pe masa din fața mea. M-am întrebat ce căuta: cuvintele lui m-au lămurit imediat.

— N-ai fost niciodată măritată? Ești necăsătorită?

Diana râse.

— Ei, dar nu poate să aibă mai mult de șaptesprezece sau optsprezece ani, St John, spuse ea.

— Am aproape nouăsprezece, dar nu sunt măritată. Nu.

Am simțit cum roșeața îmi urcă în obraji, căci aluzia la măritiș îmi trezea amintiri amare și răscolitoare. Îmi văzură cu toții stânjeneala și emoția. Diana și Mary își întoarseră privirea de la chipul meu îmbujorat, pentru a-mi ușura starea de tulburare; dar fratele lor, mai rece și mai sever, continuă să mă privească fix, până ce am simțit că-mi dau lacrimile și mă înroșesc iarăși.

— Unde ai locuit înainte de a ajunge aici? întreabă el acum.

— Ești prea curios, St John, murmură încet Mary; dar el se aplecă peste masă și ceru un răspuns cu o altă privire hotărâtă și pătrunzătoare.

— Numele locului în care am stat și cel al persoanei cu care am stat sunt taina mea, am răspuns eu scurt.

— Pe care, cred eu, ai dreptul să nu i-o dezvălui, dacă așa vrei, nici lui St John, și nici altcuiva, remarcă Diana.

— Dar dacă nu știu încă nimic despre dumneata sau despre viața dumitale, nu te pot ajuta, spuse el. Și doar ai nevoie de ajutor, nu?

— Am nevoie și îl caut, domnule. Aș vrea ca un adevărat suflet milostiv să-mi ofere o muncă pe care s-o pot face și un salariu cu care să mă pot întreține — chiar și pentru cele mai simple nevoi ale vieții.

— Nu știu dacă eu sunt sau nu un adevărat suflet milostiv, dar vreau să te ajut atât cât pot, pentru un scop atât de cinstit. Mai întâi, spune-mi ce-ai fost obișnuită să faci și ce *poți* să faci.

Îmi terminasem ceaiul. Mă simțeam înviorată de el, așa cum un uriaș ar prinde putere bând vin: dăduse o nouă vigoare nervilor mei zdruncinați și astfel i-am putut răspunde liniștită acestui judecător tânăr și pătrunzător.

— Domnule Rivers, am spus eu întorcându-mă spre el și privindu-l așa cum mă privea și el, deschis și fără sfială, dumneata și surorile dumitale mi-ați dat un mare ajutor — cel mai mare pe care un om îl poate da semenilor săi: m-ați salvat de la moarte, oferindu-mi cu noblețe ospitalitatea. Prin această binefacere v-ați câștigat un drept nelimitat la recunoștința mea și, într-o oarecare măsură, dreptul la încrederea mea. O să vă spun povestea pribegiei pe care ați adăpostit-o, atât cât să nu-mi pun în primejdie liniștea — propria mea siguranță, morală și fizică, și cea a altora. Sunt orfană, fiica unui preot. Părinții mai au murit înainte să apuc să-i cunosc. Am fost crescută de cineva și apoi am fost trimisă la un așezământ de binefacere. O să-ți spun chiar numele acestui așezământ, unde am petrecut șase ani ca elevă și apoi doi ca profesoară — Azilul pentru orfani Lowood, în comitatul... Ai auzit cumva de el, domnule Rivers? Administratorul lui este pastorul Robert Brocklehurst.

— Am auzit de domnul Brocklehurst și am văzut școala.

— Am plecat de la Lowood acum aproape un an de zile, pentru a lucra ca guvernantă într-o casă. Aveam un post bun și eram fericită. Cu patru zile înainte să ajung aici am fost silită să părăsesc acel loc. Nu pot și nici nu trebuie să-ți spun motivul plecării mele: ar fi inutil — și primejdios — și ar putea părea de necrezut. Nu sunt acuzată de nimic: sunt tot atât de nevinovată ca și oricare dintre dumneavoastră trei. Sunt nefericită și voi mai fi un timp; căci nenorocirea care m-a făcut să părăsesc o casă în care găsisem un adevărat paradis a fost ciudată și îngrozitoare. Când mi-am plănuit plecarea, n-am avut decât două lucruri în minte — să plec repede și în taină; pentru a face asta, a trebuit să las în urmă tot ceea ce aveam, în afară de o mică boccea, pe care, în graba și tulburarea mea, am uitat s-o iau din diligența care m-a adus până la Whitcross. Și astfel am ajuns în aceste locuri fără nimic. Am dormit două nopți sub cerul liber și am rătăcit timp de două zile fără să trec nici un prag; dar de două ori în tot acest timp am îmbucat ceva; și atunci când foamea, oboseala și disperarea mă aduseseră aproape de sfârșit, dumneata, domnule Rivers, n-ai îngăduit să pier la ușa dumitale și m-ai primit sub acoperișul dumitale. Știu tot ceea ce surorile dumitale au făcut pentru mine de-atunci — căci în

toropeala mea am fost conștientă — și le sunt la fel de îndatorată pentru compasiunea lor firească, adevărată și binevoitoare, cum îți sunt și dumitale pentru mila dumitale creștină.

— N-o mai face să vorbească acum, St John, spuse Diana după ce eu am tăcut, e limpede că încă nu și-a revenit pe deplin. Vino și așază-te pe sofa, domnișoară Elliot.

Am tresărit ușor, fără să vreau, căci uitasem de noul meu nume. Domnul Rivers, căruia părea să nu-i scape nimic, observă imediat.

— Ai spus că numele dumitale e Jane Elliot, nu? remarcă el.

— Da, așa am spus; și este numele pe care consider potrivit să-l folosesc deocamdată; dar nu este numele meu adevărat și când îl aud, îmi sună ciudat.

— Nu vrei să ne spui numele dumitale adevărat?

— Nu; mai presus de toate, mă tem să nu fiu găsită și mă feresc să dezvălui orice ar putea duce la asta.

— Și cred că ai dreptate să o faci, spuse Diana. Și-acum, te rog, frate, las-o puțin în pace.

Dar St John, după ce se gândi câteva minute, reluă la fel de calm și cu aceeași pătrundere:

— Nu ți-ar plăcea să depinzi prea mult de ospitalitatea noastră; ai dori, din câte înțeleg, să te eliberezi cât mai curând de compasiunea surorilor mele și, mai presus de toate, de *milostivirea* mea (am simțit diferența pe care o faci între ele și nu mă supără, căci este îndreptățită); vrei să nu depinzi de noi?

— Da, am spus-o deja. Spune-mi cum să fac, cum să-mi caut de lucru: asta-i tot ce îți cer acum; și apoi lasă-mă să plec, chiar de va fi în cea mai umilă casă — dar *până atunci* îngăduie-mi să rămân aici; mi-e groază să mai trec iarăși prin cumplita mizerie a vieții celor fără de-adăpost.

— Sigur că *vei rămâne* aici, spuse Diana, așezându-și mâna albă pe capul meu.

— *Vei rămâne*, repetă Mary, pe un ton plin de o sinceritate firească.

— După cum vezi, surorile mele se bucură să te țină aici, spuse domnul St John, așa cum s-ar bucura să țină și să se îngrijească de o pasăre pe jumătate înghețată, pe care vântul de iarnă a împins-o

pe fereastra lor. *Eu* mai degrabă te-aș ajuta să găsești o cale de a te întreține singură; și o să mă străduiesc s-o fac. Dar trebuie să ții seama că lumea mea este mărginită. Eu nu sunt decât preotul unei parohii sărace de țară: ajutorul meu poate fi așadar foarte umil. Și dacă ești înclinată să disprețuiești ziua începuturilor mici¹, caută un ajutor mai folositor decât cel pe care ți-l pot eu oferi.

— A spus deja că vrea să facă orice muncă cinstită pe care o poate face, răspunse Diana în locul meu; și știi, St John, că ea nu are cum să-și aleagă ajutorul: e silită să-l accepte de la un artăgos ca tine.

— O să fiu croitoreasă sau lenjereasă; ori servitoare sau chiar dădacă, dacă altceva nu găsesc, am răspuns eu.

— Bine, spuse domnul St John foarte calm. Dacă așa gândești, îți făgăduiesc că o să te ajut — cum și când o să pot.

Și-și reluă cartea cu care fusese ocupat înainte de ceai. Cui-rând m-am retras; căci vorbisem și stătusem ridicată din pat atât cât mi-o îngăduiseră forțele mele.

CAPITOLUL IV

CU CÂT ÎMI CUNOȘTEAM MAI BINE pe cei de la Moor House, cu atât îmi plăceau mai mult. În câteva zile îmi revenisem suficient încât să pot sta în capul oaselor toată ziua și uneori chiar să mă plimb pe afară. Puteam să fac și eu tot ceea ce făceau Diana și Mary, să discut cu ele atât cât voiau și să le ajut atunci când mi-o îngăduiau. În această relație exista o plăcere nouă, pe care acum o gustam pentru prima oară — plăcerea născută dintr-o potrivire perfectă de gusturi, sentimente și principii.

Îmi plăcea să citesc ceea ce le plăcea și lor; ceea ce le producea bucurie mă încânta și pe mine; ceea ce le mulțumea, eu respectam. Își iubeau căminul singuratic. Și eu găseam un farmec

¹ *Zaharia*, 4:9-10: „Măinile lui Zorobabel au întemeiat Casa aceasta și tot măinile lui o vor și isprăvi; și veți ști că Domnul oștirilor m-a trimis la voi. Căci cine disprețuiește ziua începuturilor mici?”

intens și permanent în casa cenușie, mică și veche, cu acoperișul său scund, ferestrele cu zăbrele, pereții mâncați de vreme, aleea cu brazi bătrâni, crescuți încovoiați sub suflul vânturilor de munte, în grădina întunecată de tisă și ilice — și unde doar florile cele mai rezistente puteau înflori. Și iubeau și mlaștinile ce le înconjurau casa — vârceaua în care cobora drumul pietruit ce pornea de la poarta lor și care șerpuia mai întâi printre tufele dese de ferigi și apoi printre cele mai sălbatice pașiști înguste ce au mărginit vreodată sălbăticia de mărăcinișuri, hrănind o turmă de oi cenușii, cu mieuții lor cu blană mătăsoasă. Iubeau tot acest peisaj cu entuziasmul devotamentului. Puteam înțelege acest sentiment și-i puteam împărtăși atât forța, cât și sinceritatea, căci vedeam și eu fascinația acestui loc. Simțeam sfințenia singurătății sale: ochii priveau cu încântare linia vălurită a colinelor, culorile vii cu care mușchiul, floarea de iarbă-neagră, iarba presărată cu flori, ferigile strălucitoare și stâncile de granit pal înveșmântau culmile și vârcelele. Toate aceste detalii erau pentru mine, la fel ca și pentru ele, tot atâtea surse dulci și pure de plăcere. Vânturile puternice și adierile blânde, zilele aspre și cele senine, ceasurile răsăritului și ale apusului, nopțile cu lună și cele înnorate mă atrăgeau în aceste locuri la fel ca și pe ele — îmi învăluiau simțurile cu aceeași vrajă care le fermeca și pe ele.

Și în casă ne înțelegeam la fel de bine. Amândouă citiseră mai mult și știau mai multe lucruri decât mine: dar păseam și eu cu înflăcărare pe drumul cunoașterii pe care îl urmaseră înaintea mea. Am devorat toate cărțile pe care mi le-au dat; apoi eram foarte mulțumită să discut cu ele seara ceea ce citisem în cursul zilei. Gândurile mele se potriveau cu ale lor, părerile mele cu ale lor: pe scurt, ne înțelegeam perfect.

Dacă se poate vorbi, între noi trei, de una care să se dovedească mai bună, și care să ne conducă, aceasta era Diana. Din punct de vedere fizic mă depășea de departe: era frumoasă și plină de vigoare. În firea ei era atâta viață, atâta siguranță și exuberanță, încât o priveam cu uimire și nu o puteam înțelege. La începutul serii, puteam vorbi un timp; dar după ce dispărea primul val de vioiciune și ușurință, mă bucuram să stau pe un

scăunel la picioarele Dianei, să-mi așez capul pe genunchii ei și să o ascult vorbind cu Mary, discutând în amănunt subiectul pe care eu de-abia îl atinsesem. Diana s-a oferit să mă învețe germana. Îmi plăcea să învăț cu ea: vedeam că rolul de profesoară îi făcea și ei plăcere și i se potrivea; iar cel de școlăriță îmi plăcea și mi se potrivea la fel de bine. Firile noastre se îmbinau și astfel se născu o puternică afecțiune reciprocă. Fetele descoperiră că știam să desenez: mi-au oferit imediat creioanele și culorile lor. Priceperea mea, doar aici mai mare decât a lor, le-a surprins și le-a încântat. Mary obișnuia să stea lângă mine și să mă privească ceasuri întregi: apoi a vrut să o învăț și pe ea și s-a dovedit o elevă docilă, inteligentă și harnică. Astfel ocupate și distrându-ne reciproc, zilele treceau precum ceasurile, iar săptămânile precum zilele.

Cât despre domnul St John, intimitatea care se crease atât de firesc și repede între mine și surorile lui nu l-a inclus și pe el. Unul dintre motivele distanței ce se păstra încă între noi era că el stătea destul de puțin acasă: o mare parte a timpului său era dedicată vizitării celor bolnavi și săraci din parohia lui răspândită pe coline.

Nici un fel de vreme nu părea să-l oprească de la aceste vizite pastorale: fie că era ploaie sau soare, după orele de studiu de dimineață își lua pălăria și, urmat de bătrânul prepelicar al tatălui său, Carlo, pleca în misiunea sa de dragoste sau de datorie — nu știu cum o privea. Uneori, când era vreme foarte rea, surorile sale încercau să-l convingă să renunțe. Dar el spunea, cu un zâmbet ciudat, mai degrabă solemn decât vesel:

— Dar dacă las o pală de vânt sau câteva picături de ploaie să mă îndepărteze de la o sarcină atât de ușoară, cum poate o asemenea trândăvie să fie o pregătire pentru viitorul pe care mi l-am plănuțit?

De obicei, Diana și Mary răspundeau la această întrebare cu un oftat și cu câteva minute de meditație tristă. Dar în afară de deseale lui absențe, mai exista o piedică în calea prieteniei noastre: părea o fire rezervată, cufundată în gânduri, chiar melancolică. Deși plin de zel în truda sa pastorală, desăvârșit în viața și obiceiurile sale, nu părea totuși să se bucure de acea pace a minții, acea mulțumire lăuntrică ce ar trebui să fie răsplata

oricărui creștin sincer și a unui suflet milos. Adeseori, seara, când sta la fereastră în fața mesei de lucru și a hârtiilor sale, se oprea din citit sau din scris, își sprijinea bărbia în mână și se cufunda în gânduri; nu știu care erau acestea, dar se putea vedea în sclipirea pupilei mărite că erau tulburătoare și fascinante.

Și mai cred că pentru el Natura nu era acea comoară plină de desfătare pe care o vedeau surorile sale. O singură dată l-am auzit exprimându-și plăcerea față de farmecul aspru al dealurilor și o dragoste firească pentru acoperișul întunecat și pereții străvechi pe care-i numea căminul lui; dar în tonul și cuvintele sale era mai multă tristețe, decât plăcere; și niciodată nu părea să hoinărească prin ținuturile mlăștinoase de dragul tăcerii lor liniștitoare — niciodată nu căuta și nici nu cerceta miile de încântări pașnice pe care le puteau oferi.

Fiind atât de necomunicativ, a trecut ceva vreme până ce am avut prilejul de a-i cerceta mintea. Am început să-mi fac o idee despre aceasta când l-am auzit ținând o predică în biserica lui din Morton. Mi-aș dori să pot descrie acea predică, dar nu sunt în stare. Nu pot descrie întocmai nici măcar efectul pe care l-a avut asupra mea.

A început liniștit — și într-adevăr, în privința tonului și a înălțimii vocii sale, a rămas până la sfârșit liniștit. Curând, o evlavie sinceră și totuși reținută cu severitate, s-a făcut simțită în accentele clare și în limbajul plin de vigoare. Această evlavie spori, devenind o forță — concentrată, stăpânită. Inima era înfiorată și mintea uimită de puterea predicatorului; dar nici una nu se simțea îmlânzită. În predica aceea era o ciudată amărăciune; o lipsă a unei bunătați alinătoare: aluziile aspre la doctrinele calviniste — alegere, predestinare, condamnare¹ —

¹ În teologia lui Jean Calvin (1509-1564) se considera că indivizii erau „predestinați” de Dumnezeu fie să intre în rândul celor „Aleși” (salvați prin grația divină pentru Viața Eternă), fie să îndure „condamnarea” (respingerea de către Dumnezeu). Într-o scrisoare către Ellen Nussey din 1836, Brontë scria: „Dacă doctrina lui Calvin este adevărată, eu sunt deja proscrisă — nici nu-ți poți închipui cât de rebele și de nesupuse sunt toate simțămintele mele.”

erau frecvente; și fiecare referire la ele suna ca o osândă. Când a încheiat, în loc să mă simt mai bine, mai liniștită, mai luminată de cuvintele lui, eram cuprinsă de o tristețe nedefinită; căci mi se părea — nu știu dacă și ceilalți aveau același simțământ — că elocința pe care o ascultasem izvorâse dintr-un adânc unde zăcea drojdia tulbure a dezamăgirii — unde se frământau impulsuri zbuciumate ale unor dorințe neîmpăcate și aspirații neliniștitoare. Eram sigură că St John Rivers — cu toată viața lui neprihănită, cu cinstea și credința lui — nu-și găsisese încă acea pace a lui Dumnezeu¹, care întrece orice pricepere: nu o găsisese, eram sigură, la fel cum nu o găsisem nici eu, cu regretele mele ascunse și sfâșietoare pentru idolul meu prăbușit și paradisul pierdut — regrete de care am evitat să pomenesc în ultima vreme, dar care mă stăpâneau și mă tiranizau fără milă.

Între timp, se scursese o lună. Curând, Diana și Mary urmau să părăsească Moor House și să se întoarcă la viața și peisajul atât de diferite care le așteptau, ca guvernante, într-un oraș mare și frumos din sudul Angliei. Aici fiecare avea o slujbă într-o familie ai cărei membri bogați și trufași le priveau doar ca pe niște umile angajate și nu știau și nici nu le păsa de calitățile lor înnăscute și le apreciau doar deprinderile învățate, la fel cum ar aprecia priceperea bucătăresei lor sau bunul-gust al fetei în casă. Domnul St John încă nu-mi spusese nimic despre slujba pe care promisese să mi-o găsească; dar devenise urgent să-mi găsesc un loc de muncă. Într-o dimineață, rămânând singură cu el în salon pentru câteva minute, am îndrăznit să mă apropii de firida ferestrei — pe care masa, scaunul și pupitrul o transformaseră într-un soi de birou — și mă pregăteam să-i vorbesc, deși fără a ști prea bine cum să-mi formulez întrebarea — căci întotdeauna este greu să spargi stratul de gheață cu care sunt acoperiți cei asemenea lui — când m-a scutit de efort începând el dialogul.

Ridicându-și privirea în timp ce mă apropiam de el, îmi spuse:
— Vrei să mă întrebi ceva?

¹ „Și pacea lui Dumnezeu, care întrece orice pricepere, vă va păzi inimile și gândurile în Hristos Iisus” (*Filipeni*, 4:7).

— Da, aş vrea să ştiu dacă ai auzit cumva de vreo slujbă la care m-aş putea angaja.

— Am găsit sau m-am gândit la ceva pentru dumneata acum trei săptămâni; dar cum părai de folos şi fericită aici — căci e limpede că surorile mele te-au îndrăgit şi tovărăşia dumitale le face o mare plăcere —, am socotit că nu era momentul să întrerup această tihnă plină de mulţumire şi să aştept până ce apropiata lor plecare de la Marsh End o va face şi pe a dumitale necesară.

— Şi vor pleca peste trei zile? am întrebat eu.

— Da, şi după ce pleacă, eu o să mă întorc la casa parohială din Morton; Hannah mă va însoţi şi casa asta veche va rămâne închisă.

Am aşteptat câteva clipe, crezând că o să continue cu subiectul pe care îl deschisese la început; dar el părea cufundat într-un alt şir de gânduri: privirea lui îmi arăta că uitase de mine şi de ceea ce mă interesa. M-am văzut silită să-l readuc la o temă care, de nevoie, mă preocupa şi mă îngrijora.

— Şi la ce slujbă te-ai gândit, domnule Rivers? Sper că această amânare nu a îngreunat obţinerea ei.

— Oh, nu, căci este o slujbă care depinde numai de mine ca să ţi-o dau şi de dumneata să o accepţi.

Tăcu din nou; se vedea că şovăie să continue. Am devenit nerăbdătoare: câteva mişcări agitate şi o privire încordată şi întrebătoare l-au lămurit în legătură cu ceea ce simţeam mai bine şi mai uşor decât ar fi putut s-o facă nişte cuvinte.

— Nu trebuie să te grăbeşti să afli, zise el, căci trebuie să ţi-o spun deschis, nu am nimic potrivit sau profitabil să-ţi propun. Înainte să te lămuresc, adu-ţi, te rog, aminte ceea ce ţi-am spus cât se poate de clar — că dacă te ajut, va fi aşa cum un orb îl ajută pe un şchiop. Eu sunt sărac; căci după ce plătesc datoriile tatălui meu, toată averea care-mi rămâne va fi această casă aproape năruită, şirul de brazi din spatele ei şi fâşia de pământ uscat, cu tisă şi ilice, din faţă. Sunt un necunoscut: Rivers este un nume vechi; dar din cei trei unici descendenţi ai familiei, doi îşi câştigă pâinea slujind printre străini, iar cel de-al treilea se socoteşte străin de ţara sa natală — nu numai în viaţă, ci şi în

moarte. Da, și se socotește — trebuie să se socotească — onorat de această soartă; și năzuiește doar către ziua când pe umerii lui va fi așezată Crucea despărțirii de legăturile trupești și când Capul acelei biserici luptătoare, printre ai cărei cei mai umili membri se numără și el, va porunci: „Ridică-te și urmează-mă!”

St John rosti aceste cuvinte la fel cum își rostea predicile, cu o voce liniștită, adâncă; obrazul nu i se înroși, dar în privirea avea o strălucire puternică. Apoi continuă:

— Și pentru că eu însumi sunt sărac și necunoscut, nu pot să-ți ofer decât o slujbă sărăcăcioasă și neînsemnată. Ai putea chiar s-o socotești umilitoare — căci am văzut acum că obiceiurile dumitale sunt cele pe care lumea le numește rafinate și că ai trăit printre oameni cel puțin bine educați —, dar *eu* consider că nici o muncă ce poate îmbunătăți specia umană nu este umilitoare. Convingerea mea este aceasta: cu cât este mai arid și mai neroditor pământul încredințat truditorului creștin, cu cât este răsplata trudei sale mai mărunță, cu atât e mai mare cinstea lui. În asemenea condiții, destinul lui este cel al deschizătorului de drumuri: și primii deschizători de drumuri ai Scripturii au fost Apostolii — iar conducătorul lor a fost Însuși Iisus, Mântuitorul.

— Da? am spus eu, văzând că tace din nou. Continuă!

Înainte de a relua, se uită la mine: părea să-mi citească pe chip, ca și cum liniile și trăsăturile acestuia ar fi fost litere pe o pagină. Concluziile la care ajunsese din această cercetare le exprimă în parte în cuvintele care urmară:

— Cred că vei accepta postul pe care ți-l ofer, spuse el, și o să-l păstrezi un timp; dar nu permanent; tot așa cum nici eu nu aș putea rămâne pentru totdeauna în slujba mea mărginită și care limitează, liniștită și obscură, de preot într-un sat englezesc; căci și firea dumitale este plămădită într-un fel neprielnic odihnei, la fel ca și a mea; deși altfel decât mine.

— Explică, am stăruit eu, când s-a oprit din nou.

— O voi face și vei auzi cât de modestă e propunerea mea — cât de neînsemnată — cât de săracă. Nu am de gând să mai rămân mult timp în Morton, acum că tatăl meu a murit și sunt propriul meu stăpân. Probabil că în următoarele douăsprezece

luni voi pleca de aici; dar cât timp mai stau, vreau să fac tot ce-mi stă în putință pentru ca oamenii lui să o ducă mai bine. Când am venit acum doi ani în Morton, nu exista aici nici o școală: copiii săracilor erau excluși de la orice nădejde de a progresa. Am înființat o școală pentru băieți; vreau acum să deschid o a doua școală, pentru fete. Am închiriat în acest scop o clădire și alături de ea o căsuță cu două odăi, pentru învățătoare. Salariul va fi de treizeci de lire pe an; casa este deja mobilată foarte simplu, dar cu tot ce-i e necesar, prin bunăvoința domnișoarei Oliver, unica fiică a singurului om bogat din parohia mea — domnul Oliver, proprietarul unei fabrici de ace și a unei topitorii în vale. Tot domnișoara Oliver plătește pentru educația și întreținerea unei orfane de la azil, care să o ajute pe învățătoare la treburile din școală și casă, căci lecțiile nu-i vor lăsa timp să se ocupe chiar ea de tot. Vrei să fii dumneata această învățătoare?

Îmi puse întrebarea oarecum în grabă; părea să se aștepte într-un fel la un refuz indignat sau cel puțin plin de dispreț: necunoscându-mi toate gândurile și simțămintele — deși pe unele le ghicea —, nu știa cum o să mi se pară propunerea. E adevărat, era modestă — dar reprezenta un adăpost și eu voiam unul sigur; era o muncă grea — dar, față de cea a unei guvernate în casa unui bogătaș, oferea independență și teama de a sluji unor oameni străini îmi aducea moartea în suflet; nu era nedemnă, nu era înjositoare, nu era degradantă. M-am hotărât.

— Îți mulțumesc pentru ofertă, domnule Rivers, și o accept din toată inima.

— Dar ai înțeles bine despre ce este vorba? spuse el. E o școală de țară: elevele dumitale vor fi doar niște fete sărace — fiice de argați — sau în cel mai bun caz fiice de arendași. Tot ce va trebui să le înveți va fi să îndeplinească, să coasă, să citească, să scrie și să socotească. Ce o să faci cu talentele dumitale? Ce-o să faci cu cea mai mare parte a minții dumitale — cu simțămintele — cu gusturile dumitale?

— O să le păstrez până când va fi nevoie de ele. Nu se vor pierde.

— Atunci, știi la ce te înhami?

— Știu.

Acum zâmbi și nu era un zâmbet amar sau trist, ci unul încântat și profund mulțumit.

— Și când vrei să-ți începi slujba?

— O să mă duc să-mi văd casa mâine; și, dacă nu ai nimic împotriva, o să deschid școala săptămâna viitoare.

— Foarte bine, așa vei face.

Se ridică și începu să se plimbe prin cameră. Apoi se opri și se uită din nou la mine. Clătină din cap.

— Ce nu-ți place, domnule Rivers? am întrebat eu.

— Nu vei rămâne mult timp la Morton, nu, nu!

— De ce? Care-i motivul pentru care spui asta?

— O citesc în ochii dumitale; privirea lor nu promite un curs statornic în viață.

— Nu sunt ambițioasă.

La acest ultim cuvânt, el tresări.

— Nu, spuse el. Ce te-a făcut să te gândești la ambiție? Cine este ambițios? Eu știu că sunt — dar cum de ai aflat asta?

— Vorbeam de mine.

— Dacă nu ești ambițioasă, atunci ești... și se întrerupse.

— Cum?

— Voiam să spun pățimașă; dar poate că n-ai fi înțeleș prea bine cuvântul și nu ți-ar fi plăcut. Ceea ce vreau să spun este că afecțiunea și simpatia oamenilor au o putere foarte mare asupra dumitale. Sunt sigur că nu te poți mulțumi prea mult timp să-ți petreci vremea în singurătate și să faci o muncă monotona, total lipsită de un stimulent; la fel cum eu nu mă pot mulțumi, spuse el apăsător, să trăiesc aici, îngropat în ținutul acesta mlăștinos, închis de munți — să-mi văd firea, cea dăruită de Dumnezeu, înăbușită; darurile cu care Cerul m-a înzestrat, secate și irosite. Vezi cum mă contrazic acum? Eu, care am propovăduit oamenilor să fie mulțumiți cu o viață umilă, spunând că până și cei care taie lemne și scot apă¹ muncesc în slujba lui Dumnezeu

¹ *Iosua*, 9:21-27 — soarta heviților care au încercat să-i înșele pe Iosua și pe israeliți: Iosua „din ziua aceea i-a pus să taie lemne și să scoată apă pentru adunare și pentru altarul Domnului”.

— eu, slujitorul Lui, mă apropii de nebunie în neliniștea mea. Ei bine, înclinațiile și principiile trebuie într-un fel împăcate.

Și ieși din încăpere. În ceasul care se scursese, aflasem despre el mai multe decât în toată luna care trecuse; și totuși încă mă nedumerea.

Pe măsură ce se apropia clipa când aveau să-și părăsească fratele și căminul, Diana și Mary Rivers deveneau tot mai triste și mai tăcute. Amândouă încercau să pară ca de obicei, dar mâhnirea împotriva căreia trebuia să lupte era din cele care nu puteau fi pe deplin înfrânte sau ascunse. Diana lăsa să se înțeleagă că de data aceasta despărțirea va fi cu totul altfel decât cele de până acum. Probabil că, în ceea ce-l privește pe St John, urma să fie o despărțire pentru niște ani buni, poate chiar pentru toată viața.

— O să sacrifice, pentru hotărârile luate de mult, spuse ea, înclinațiile firești și sentimentele și mai puternice. St John pare un om liniștit, dar în adâncul lui arde o văpaie. L-ai putea crede blând, dar în unele privințe e neiertător ca moartea; și, lucrul cel mai rău, conștiința nu-mi îngăduie să-l abat de la hotărârea lui aspră. Sigur că nu-l pot învinui nici o clipă pentru asta. E o hotărâre dreaptă, nobilă, creștină — dar îmi sfâșie inima.

Și ochii ei frumoși se umplură de lacrimi. Mary își aplecă și mai mult capul asupra lucrului ei.

— Acum nu mai avem tată și curând nu vom mai avea nici casă, și nici frate, murmură ea.

În acel moment avu loc un mic incident, care păru hotărât de soartă înadins pentru a dovedi cât de adevărată e zicala „Nenorocirile nu vin niciodată singure” și pentru a o adăuga tristeții lor și pe aceea supărătoare a altei zicale — „Să nu zici hop până nu sari”. St John trecu prin fața ferestrei citind o scrisoare. Intră în casă.

— A murit unchiul John, spuse el.

Amândouă surorile părură surprinse: nu erau șocate sau uluite; în ochii lor se citea că vestea era mai degrabă importantă, decât supărătoare.

— A murit? repetă Diana.

— Da.

Ea aținti o privire cercetătoare asupra chipului fratelui său.

— Și atunci? întrebă ea, cu o voce joasă.

— Și atunci, Die? răspunse el, cu o față imobilă. Și atunci? Ei bine — nimic. Citește.

Îi aruncă scrisoarea în poală. Diana se uită pe ea și i-o întinse lui Mary. Mary o citi în tăcere, apoi i-o dădu înapoi fratelui ei. Cei trei se priviră și zâmbiră — era un zâmbet trist și gânditor.

— Amin! Putem totuși trăi și-așa, spuse în cele din urmă Diana.

— Oricum, asta nu ne face situația mai proastă decât era până acum, remarcă Mary.

— Doar ne face să ne gândim mai mult la *ce-ar fi putut să fie*, spuse domnul Rivers, și aceasta contrastează mult prea puternic cu ceea ce *este*.

Împături scrisoarea, o încuie în biroul său și ieși din nou din încăpere.

Câteva momente, nimeni nu spuse nimic. Apoi Diana se întoarse către mine:

— Jane, probabil că te miri de noi și de tainele noastre, spuse ea, și ne consideri niște ființe cu inima de piatră dacă nu suferim pentru moartea unei rude atât de apropiate ca un unchi; dar noi nu l-am văzut niciodată și nu l-am cunoscut. Era fratele mamei. Tatăl meu s-a certat cu el în urmă cu mulți ani. La sfatul lui, tatăl meu a riscat cea mai mare parte a averii sale în afacerea care l-a ruinat. Și-au făcut reproșuri, s-au despărțit furioși și nu s-au mai împăcat niciodată. Unchiul meu a făcut apoi niște afaceri mai prospere; se pare că a adunat o avere de douăzeci de mii de lire. Nu s-a însurat niciodată și nu a avut alte rude în afară de noi și doar o altă persoană, înrudită cu el la fel ca și noi. Tata întotdeauna a crezut că-și va răscumpăra greșeala lăsându-ne nouă moștenire toate bunurile sale. Scrisoarea aceasta ne informează că a lăsat totul, până la ultimul penny, celeilalte rude, cu excepția a treizeci de guinee, care urmează să fie împărțite între St John, Diana și Mary Rivers pentru cumpărarea a trei inele de doliu. Desigur, el avea dreptul de a face ceea ce dorea; și

totuși, la primirea unei asemenea vești, ne-am simțit descurajați. Mary și cu mine ne-am fi considerat bogate dacă am fi avut fiecare câte 1000 de lire, iar pentru St John, o asemenea sumă ar fi fost prețioasă, căci i-ar fi dat posibilitatea să facă mult bine.

După această explicație, nimeni nu a mai deschis acest subiect, nici domnul Rivers, și nici surorile lui. A doua zi am plecat de la Marsh End la Morton. La o zi după plecarea mea, Diana și Mary au părăsit și ele casa, pentru a o porni către îndepărtatul oraș B. O săptămână mai târziu, domnul Rivers și Hannah s-au întors la casa parohială și astfel vechea fermă a rămas pustie.

CAPITOLUL V

CASA MEA — CĂCI ÎN CELE DIN URMĂ AM O CASĂ — este foarte mică: o odăiță cu pereții văruiți și o podea așternută cu nisip, în care se află patru scaune vopsite și o masă, un ceas, un dulap cu câteva farfurii și castroane și un serviciu de ceai din ceramică smălțuită. La etaj, o cameră la fel de mare ca și bucătăria, cu un pat din lemn de brad și un scrin — mic și totuși prea mare pentru garderoba mea sărăcăcioasă, deși bunătatea generoaselor mele prietene o îmbogățise cu unele lucruri de mare necesitate.

Este seară. Am trimis-o acasă, răsplătind-o cu o portocală, pe micuța orfană care-mi servește drept fată în casă. Stau singură în fața căminului. În această dimineață s-a deschis școala din sat. Am avut douăzeci de eleve. Doar trei dintre ele știu să citească, nici una să scrie sau să socotească. Câteva se pricep să îndeplinească, iar unele să coasă puțin. Toate vorbesc cu cel mai aspru accent din regiune și deocamdată ne înțelegem cu greu. Unele sunt prost-crescute, necioplite, nesupuse și neștiutoare, dar altele sunt docile, vor să învețe și au o fire care-mi place. Nu trebuie să uit că aceste țărăncuțe îmbrăcate grosolan sunt din sânge și carne, la fel ca și vlăstarele celor mai nobile familii, și că

în inimile lor ar putea exista semințele talentului înnăscut, rafinamentului, inteligenței și ale sentimentelor alese, la fel ca în inimile celor de viță aleasă. Datoria mea este să fac să încolțească aceste semințe și cu siguranță îndeplinirea acestei sarcini îmi va aduce o oarecare mulțumire. Prea multe bucurii nu aștept de la viața care se deschide în fața mea; dar fără îndoială, dacă îmi deprind mintea și mă străduiesc așa cum se cuvine, ea îmi va oferi suficient cât să trăiesc de la o zi la alta.

Am fost eu oare veselă, liniștită, mulțumită, în orele pe care mi le-am petrecut în școala umilă în această dimineață și după-amiază? Ca să nu mă înșel singură, trebuie să răspund că nu; m-am simțit foarte tristă. M-am simțit — da, proastă ce sunt! — m-am simțit înjosită. Mă gândeam că poate pasul pe care-l făcusem mă coborâse în loc de a mă înălța pe scara socială. Eram chiar îngrozită de ignoranța, sărăcia, grosolănia celor auzite și văzute în jurul meu. Dar nu trebuie să mă disprețuiesc și să mă urăsc prea mult pentru aceste simțăminte: știu că sunt greșite — și acesta este un mare pas înainte; mă voi lupta să le înving. Sper că mâine le voi depăși în parte; iar în câteva săptămâni, poate că vor fi învinse. E posibil ca în câteva luni, fericirea de a vedea la elevele mele o îmbunătățire, un progres, să înlocuiască sila de acum cu mulțumirea.

Dar până atunci, trebuie să-mi pun o întrebare — Ce e mai bine? Să fi cedat ispitei, să mă fi supus pasiunii; să nu fi făcut un efort dureros, să nu mă fi luptat — și să mă fi lăsat prinsă în lațul de mătase, să mă fi culcat pe florile ce-l acopereau; să mă fi trezit într-o țară din sud, în luxul unei vile a plăcerilor, să fi locuit acum în Franța ca amanta domnului Rochester, beată de fericire pentru dragostea lui — căci m-ar fi iubit — oh, da, m-ar fi iubit foarte mult un timp. Mă iubea cu adevărat — nimeni nu mă va mai iubi vreodată așa cum mă iubea el. Nu voi mai cunoaște dulcile omagii aduse frumuseții, tinereții și grației mele — căci pentru nimeni altcineva nu voi mai avea aceste farmece. Mă iubea și era mândru de mine — așa cum nici un alt bărbat nu va mai fi. Dar unde-mi rătăcesc gândurile și ce spun — și, mai presus de toate, ce simt? Oare ce e mai bine, mă întreb eu, să fiu o sclavă într-un paradis al amăgirilor în Marsilia — înflăcărată

de o fericire înșelătoare într-o clipă, pentru ca în clipa următoare să mă înec în lacrimi amare de remușcare și rușine — sau să fiu o învățătoare de țară, liberă și cinstită, într-un colțișor ascuns între munți și bătut de vânturi, în inima sănătoasă a Angliei?

Da, acum simt că am făcut bine când mi-am respectat principiile și legile, disprețuind și înfrângând îndemnul nesănătoase ale unei clipe de nebunie. Dumnezeu m-a călăuzit în alegerea cea dreaptă și îi mulțumesc Providenței pentru îndrumare!

Ajungând cu gândurile în acest punct, m-am ridicat, m-am dus la ușă și am privit amurgul de sfârșit de vară și câmpurile liniștite din fața căsuței mele care, ca și școala, se afla la vreo jumătate de milă de sat. Păsările își cântau ultimele triluri.

Aerul era blând și roua un balsam.

Priveam și mă socoteam fericită și am fost surprinsă să descopăr nu după multă vreme că plângeam — și de ce? Pentru soarta care mă smulsese de lângă stăpânul meu, pentru că nu aveam să-l mai văd niciodată; pentru durerea plină de disperare și furia cumplită — urmările plecării mele —, care acum l-ar putea abate de la drumul cel drept, ducându-l prea departe pentru a mai exista vreo speranță de îndreptare. La acest gând, mi-am întors fața de la frumosul cer al serii și valea singuratică a satului Morton — am spus *singuratică* deoarece, de unde stăteam, nu se vedeau decât biserica și casa parohială, pe jumătate ascunse de copaci; și chiar în capătul îndepărtat al văii, acoperișul de la Vale Hall, unde locuiau bogatul domn Oliver și fiica lui. Mi-am acoperit ochii cu mâna și mi-am rezemat capul de rama de piatră a ușii. Dar curând, un zgomot ușor lângă portița ce despărțea mica mea grădină de pajiștea ce începea dincolo de ea mă făcu să ridic privirea. Un câine — bătrânul Carlo, prepelicarul domnului Rivers, după cum am văzut imediat — împingea cu botul portița, iar St John stătea sprijinit de poartă, cu brațele încrucișate. Fruntea îi era încruntată, iar privirea severă, părând aproape supărată, era ațintită asupra mea. L-am invitat să intre.

— Nu, nu pot să stau. Ți-am adus doar un pachetel pe care l-au lăsat pentru dumneata surorile mele. Cred că în el se află o cutie cu culori, creioane colorate și hârtie.

M-am îndreptat spre el ca să iau pachetul: era un dar bine-venit. Pe când mă apropiam, îmi cercetă chipul — mi se păru mie — cu severitate: fără îndoială, urmele lacrimilor se vedeau bine.

— Munca primei dumitale zile ți s-a părut mai grea decât ai crezut că va fi? Întrebă el.

— Oh, nu! Dimpotrivă, cu timpul cred că o să mă înțeleg foarte bine cu elevele mele.

— Dar poate că locuința dumitale — căsuța, mobila — te-au dezamăgit pentru că te așteptaseși la altceva? E adevărat, sunt destul de sărăcăcioase, dar...

L-am întrerupt.

— Căsuța mea e curată și un adăpost trainic în fața vremii rele; mobila e suficientă și comodă pentru nevoile mele. Tot ceea ce văd mă face să fiu recunoscătoare, și nu mâhnită. Nu sunt atât de proastă și nici înclinată spre plăceri pentru a regreta lipsa unui covor, a unei sofale sau a vaselor de argint; și-apoi, în urmă cu cinci săptămâni nu aveam nimic, eram o proscrisă, o cerșetoare, o hoinară; acum am cunoștințe, un cămin, o slujbă. Mă minunez de bunătatea lui Dumnezeu, de generozitatea prietenilor mei, de soarta mea norocoasă; nu mă plâng.

— Dar poate simți că te apasă singurătatea? Căsuța asta e întunecată și goală.

— N-am avut încă timp nici măcar să mă bucur de liniște, cu atât mai puțin să fiu copleșită de singurătate.

— Foarte bine; sper că simți într-adevăr mulțumirea despre care vorbești; oricum, bunul dumitale simț îți va spune că e încă prea devreme să te lași cuprinsă de temerile șovăitoare ale nevestei lui Lot¹. Desigur, nu știu ce lăsaseși în urmă înainte să

¹ *Geneza* 19:26. Ea a nesocotit cuvintele Domnului și s-a uitat înapoi la Sodoma și Gomora pe când erau distruse, „și s-a prefăcut într-un stâlp de sare”.

te cunosc; dar te sfătuiesc să rezisti cu hotărâre la orice ispită care te-ar face să privești înapoi: urmează-ți cariera din prezent cu statornicie, cel puțin câteva luni.

— Asta și vreau să fac, am răspuns.

St John a continuat:

— Este greu să-ți controlezi pornirile și să te împotrivești înclinațiilor firești, dar asta se poate face totuși, o știi din experiență. Dumnezeu ne-a dăruit, într-o oarecare măsură, puterea de a ne făuri propria noastră soartă; și când forțele noastre par să ceară un sprijin pe care nu-l pot căpăta — când voința noastră tinde spre un drum pe care nu-l putem urma —, nu trebuie nici să murim de foame, nici să stăm cu brațele încrucișate, copleșiți de disperare: tot ce avem de făcut e să căutăm o altă hrană pentru minte, la fel de îndestulătoare ca și cea interzisă pe care dorea să o guste — și poate mai curată; și să croim pentru pasul cutezător un alt drum, la fel de direct și de larg ca și cel la care Soarta ne-a pus stavilă, chiar dacă e mai greu ca acesta. Acum un an, și eu eram profund nefericit, deoarece credeam că am greșit când m-am făcut preot: îndatoririle monotone mă plictiseau de moarte. Ardeam de dorința unei vieți mai active, a trudei mai fascinante a unei cariere literare — năzuiam la destinul unui artist sau scriitor sau orator; orice mai degrabă, decât cel de preot: da, sub stiharul meu bătea inima unui politician, a unui soldat, a unui adorator al gloriei, a unui iubitor al faimei, a unui împătimit de putere. M-am gândit mult; viața mea era atât de nefericită, încât trebuia să o schimb sau să mor. După o perioadă de întuneric și luptă, s-a ivit lumina și m-a cuprins liniștea: existența mea mărginită s-a întins deodată ca o câmpie fără hotare — am auzit un glas din cer ce-mi spunea să mă ridic, să-mi adun toate puterile și pe aripile lor întinse să urc dincolo de zare. Dumnezeu avea o însărcinare pentru mine; pentru a o duce la îndeplinire și pentru a o desăvârși cum trebuie, aveam nevoie de pricepere și putere, curaj și elocință, cele mai alese calități ale unui soldat, om de stat și orator: căci toate acestea se îngemănează într-un bun misionar. Da, m-am hotărât să devin misionar. Din acel moment, starea mea

sufletească s-a schimbat: cătușele care-mi țineau ferecate spiritul s-au rupt și au căzut, nelăsând nici o urmă de robie, ci doar o durere amară, pe care numai timpul o poate vindeca. E adevărat că tatăl meu s-a opus acestei hotărâri; dar după moartea lui nu mai am nici un obstacol pe care să-l înlătur: mai am câteva treburi de rânduie, să-mi găsesc un înlocuitor în Morton, câteva sentimente încurcate de descurcat sau de înlăturat cu totul — o ultimă luptă cu slăbiciunea omenească, în care știu că voi învinge, căci am jurat *să înving* — și voi părăsi Europa îndreptându-mă către Orient.

Spuse toate acestea cu vocea lui ciudată, calmă și totuși autoritară. Când termină de vorbit nu mă privi, ci rămase cu ochii la soarele care apunea, la care mă uitam și eu. Stăteam amândoi cu spatele la cărarea ce ajungea din câmp la porțiță. Nu auzisem nici un pas pe cărarea pe care creștea iarba; singurul sunet ce ajungea până la noi era susurul apei care curgea în vale. De aceea am tresărit când am auzit o voce veselă, dulce ca un clinchet de clopoțel de argint, exclamând:

— Bună seara, domnule Rivers. Și bună seara, bătrâne Carlo. Câinele dumitale își recunoaște mai repede prietenii decât o faci dumneata, domnule: a ciulit urechile și a dat din coadă când mă aflam încă la marginea câmpului, pe când dumneata și-acum mai stai cu spatele către mine.

Era adevărat. Deși domnul Rivers tresărise la primele accente melodioase, ca și cum un trăsnet despicasese un nor deasupra capului său, încă și acum mai stătea în aceeași poziție în care îl surprinsese cea care vorbise: cu brațul rezemat pe poartă, cu fața îndreptată spre apus. În cele din urmă se întoarse, în mod voit încet. Lângă el apăruse o nălucă — așa mi se păru mie. La trei pași se afla cineva înveșmântat în alb — o tânără grațioasă, cu o siluetă plină și totuși delicată; iar când, după ce s-a aplecat să-l mângâie pe Carlo, a ridicat capul, dându-și pe spate un vâl lung, sub privirea lui a apărut un chip de o frumusețe desăvârșită. Frumusețe pare prea mult spus — dar nu-mi retrag cuvintele și nici nu le schimb; căci acele trăsături, cele mai dulci pe care clima moderată a Albionului le-a plămădit vreodată, și acele

nuanțe ale florilor de trandafir și crin, cele mai pure pe care vânturile lui umede și văzduhul cețos le-au zămislit și ocrotit, justificau, în acest caz, cuvintele mele. Nu lipsea nici un farmec și nu se vedea nici un cusur: tânăra avea trăsături regulate și delicate; ochii mari și negri, cu o formă și culoare așa cum vedem doar în tablouri; gene lungi și dese ce umbreau ochii frumoși, dându-le un farmec plin de dulceață; sprâncenele arcuite care îi luminau chipul, fruntea albă și netedă, care îndulcea culorile mai vii și strălucirea chipului; obrazul oval, proaspăt și catifelat, buzele roșii, cu o formă delicată, respirând sănătate; dinții frumoși și strălucitori, fără nici un defect; bărbia mică și cu o gropiță în mijlocul ei; părul bogat, împletit în cozi groase — pe scurt, avea toate trăsăturile care, combinate, alcătuiesc idealul de frumusețe. Am privit uimită această ființă desăvârșită și am admirat-o din tot sufletul. Cu siguranță, Natura a creat-o într-un moment de slăbiciune, când, uitând de zgârcenia ei de mamă vitregă, a înzestrat-o pe ea, răsfățata, cu o generozitate demnă de o mare doamnă, cu toate darurile.

Oare ce credea St John Rivers despre acest înger pământean? Mi-am pus în mod firesc această întrebare când l-am văzut întorcându-se către ea și privind-o; și, la fel de firesc, am căutat răspunsul la această întrebare pe chipul lui. Deja își luase ochii de la zână și se uita acum la o umilă tufă de margarete ce creștea lângă portiță.

— E o seară frumoasă, dar e cam târziu pentru dumneata să umbli pe-afară singură, spuse el, strivind cu piciorul capetele albe ca neaua ale florilor închise.

— Oh, tocmai venisem acasă de la S.¹ (și spuse numele unui mare oraș aflat la vreo douăzeci de mile depărtare). Tata mi-a spus că ți-ai deschis școala și că a venit noua învățătoare; așa că după ceai mi-am pus boneta și am urcat repede pe vale ca s-o văd. Ea e? întrebă, arătând spre mine.

¹ Sheffield. Identificarea orașului este confirmată de menționarea ulterioară a „tinerilor noștri točilari și negustori de foarfece”. Sheffield era faimos pentru producția sa de cuțite și foarfece.

— Da, răspunse St John.

— Crezi că o să-ți placă la Morton? mă întrebă cu o simplitate directă și naivă a tonului și atitudinii — plăcută, chiar dacă oarecum copilăroasă.

— Sper să-mi placă. Am multe motive să o cred.

— Elevele au fost atente, așa cum te așteptai?

— Da.

— Îți place casa?

— Foarte mult.

— Am mobilat-o drăguț?

— Foarte drăguț.

— Am făcut o alegere bună cu Alice Wood care să te ajute?

— Da, căci învață repede și e îndemânică.

Aceasta este deci — mi-am spus eu — domnișoara Oliver, moștenitoarea, copleșită, după câte se pare, cu daruri atât de soartă, cât și de natură! Oare sub ce conjunctură fericită de planete se născuse?

— O să vin uneori să te ajut la lecții, adăugă ea. Va fi o schimbare pentru mine să te vizitez din când în când și mie îmi plac schimbările. Domnule Rivers, m-am distrat *atât* de bine cât am stat în S. Aseară — sau mai degrabă azi-dimineață — am dansat până la ora două. Regimentul... e încartiruit acolo de la răscoale¹ și ofițerii sunt cei mai simpatici bărbați: i-au făcut de rușine pe tinerii noștri tocilari și negustori de foarfece.

¹ Această referință nu ajută la datarea romanului, deoarece în Sheffield au avut loc în mod repetat răscoale în prima parte a secolului. În 1812 au fost spărgătorii de mașini și revoltele foametei, iar în 1820 o încercare eșuată împotriva Cazarmei din Sheffield (construită în 1793). În 1832 au existat revolte în perioada primelor alegeri parlamentare în Sheffield, care au dus la moartea câtorva persoane în ceea ce a fost numit „masacrul din Sheffield”. De asemenea, Sheffield a fost un centru al activității cartiste de la sfârșitul anilor 1830, cu conflicte majore în care au fost implicate trupe în august 1839 și ianuarie 1840. Este posibil ca Rosamond să se refere la ofițerii din regimentul de cavalerie voluntară, creat în 1794 pentru a potoli tulburările civililor, care a atras mulți membri ai micii nobilimi locale.

Pentru o clipă, mi se păru că buza de jos a domnului Rivers se răsfrânse, pe când cea de sus se arcui. Oricum, gura lui era foarte crispată, iar partea de jos a feței neobișnuit de aspră și de colțuroasă în timp ce fata, râzând, îi spunea toate aceste lucruri. Își ridică privirea de la margarete și se uită la ea. Era o privire gravă, cercetătoare, plină de înțelese. Ea îi răspunse cu un alt clinchet de cristal și râsul se potrivea tinereții ei, obrazilor trandafirii, gropițelor și ochilor strălucitori.

În vreme ce el stătea tăcut și încruntat, ea se aplecă din nou să-l mângâie pe Carlo.

— Bietul Carlo mă iubește, spuse ea. *El* nu este aspru și rece cu prietenii lui; și dacă ar putea vorbi, n-ar tăcea.

Pe când mângâia câinele pe cap, aplecată cu o grație firească în fața tânărului și austerului său stăpân, am văzut o ușoară roșeață urcând în obrajii acestuia. I-am văzut privirea gravă îmblânzindu-se cu o bruscă văpaie și sclipind cu o emoție de nestăpânit. Astfel aprins, părea aproape tot atât de frumos ca bărbat, cum era ea ca femeie. Pieptul lui se umflă, ca și cum inima lui mare, sătulă de constrângerea despotică, ar fi crescut fără voie și ar fi încercat cu putere să-și capete libertatea. Dar el o stăpâni, cred eu, așa cum un călăreț hotărât stăpânește un armăsar ce se cabrează. Nu răspunse nici prin cuvinte, și nici prin gesturi avansurilor ei delicate.

— Tata spune că acum nu mai vîi să ne vezi, continuă domnișoara Oliver, ridicând privirea; foarte rar apari la Vale Hall. În seara asta e singur și nu se simte prea bine: vrei să mergi cu mine să-l vezi?

— Nu e o oră potrivită pentru a-l deranja pe domnul Oliver, răspunse St John.

— Nu-i o oră potrivită! Ba da, este. E tocmai ceasul când tata are mai multă nevoie de tovărășie: fabricile și-au terminat treaba și el n-are nimic de făcut. Haide, domnule Rivers, *vino*. De ce ești așa de rezervat și așa de mohorât?

Dar tot ea răspunse, umplând tăcerea, căci el rămăsese mut.

— Am uitat, exclamă ea, clătinându-și frumosul cap plin de bucle, ca și când ar fi fost supărată pe ea însăși. Sunt așa de

zăpăcită și fără minte! Iartă-mă, te rog. Am uitat că ai un motiv întemeiat să fii supărat și să nu-mi răspunzi la sporovăielile mele. Diana și Mary te-au părăsit și ai închis Moor House și te simți foarte singur. Cu adevărat îmi pare rău pentru dumneata. Haide, vino să-l vezi pe tata.

— Nu în seara asta, domnișoară Rosamond, nu în seara asta.

Domnul St John vorbea aproape ca un automat: doar el știa ce efort făcea să refuze.

— Ei bine, dacă ești atât de încăpățânat, eu o să plec, fiindcă nu îndrăznesc să mai stau: începe să cadă roua. Bună seara!

Îi întinse mâna. El abia o atinse.

— Bună seara! repetă el cu o voce joasă și surdă, ca un ecou.

Ea se întoarse să plece, dar peste o clipă reveni.

— Te simți bine? întrebă ea.

Putea într-adevăr să pună această întrebare, căci fața lui era la fel de albă ca și rochia ei.

— Foarte bine, răspunse el; și închinându-se ușor, plecă de lângă poartă.

Ea o luă pe un drum, el pe altul. Ea se întoarse de două ori să se uite după el, pe când cobora, aidoma unei zâne, peste câmp; el mergea cu pași hotărâți și nu se întoarse nici măcar o dată.

Această scenă a durerii și sacrificiului altuia îmi îndepărtă gândurile de la propria mea suferință. Diana Rivers spusese despre fratele ei că era „neînduplecat precum moartea”. Și nu exagerase.

CAPITOLUL VI

AM CONTINUAT MUNCA LA ȘCOALA DIN SAT cu toată puterea și devotamentul de care eram în stare. La început a fost greu. Trecu ceva timp până ce, cu tot efortul meu, am reușit să-mi înțeleg elevele și firea lor. Complet neștiutoare, cu înzestrările lor amorțite, mi se păreau grele de cap, fără nici o speranță; și, la prima vedere, toate în aceeași măsură, dar curând am descoperit

că mă înșelasem. Existau diferențe între ele, la fel ca între fetele cu educație; și când am ajuns să le cunosc mai bine și ele pe mine, aceste diferențe s-au mărit rapid. Odată dispărută uimirea lor față de felul meu de a fi și de a vorbi și față de ceea ce le ceream, am văzut cum unele dintre aceste țărăncuțe cu înfățișare greoaie și neajutorată se dovedesc destul de istețe. Multe dintre ele se arătau îndatoritoare și prietenoase; și am descoperit printre ele destule exemple de bună-cuviință firească și demnitate înnăscută, ca și unele însușiri deosebite care mi-au câștigat bunăvoința și admirația. Curând, fetelor începu să le placă să-și facă temele bine, să fie îngrijite, să-și învețe lecțiile în mod regulat, să aibă purtări liniștite și ordonate. Rapiditatea cu care progresau în unele privințe era chiar surprinzătoare și m-am simțit cu adevărat mândră și fericită; în afară de asta, am început să le îndrăgesc pe fetele cele mai bune și la rândul lor mă îndrăgeau și ele. Printre elevele mele aveam câteva fiice de fermieri: unele erau aproape femei în toată firea. Știau deja să citească, să scrie și să coasă; pe ele le-am învățat noțiuni de bază de gramatică, geografie, istorie și cele mai fine cusături; am descoperit printre ele firi înzestrate — care doreau să învețe și să devină mai bune —, în casele cărora am petrecut multe ceasuri plăcute la vreme de seară. Părinții lor (fermierul și soția sa) mă copleșeau cu atenții. Mă bucuram să le accept bunătatea simplă și să o răsplătesc cu o considerație — un respect atent față de simțămintele lor — cu care poate nu erau obișnuiți și care-i încânta și le era de folos; căci, în timp ce-i înălța în propriii lor ochi, îi făcea să dorească să merite felul plin de considerație cu care erau tratați.

Mi-am dat seama că lumea începea să țină la mine. Ori de câte ori mă plimbam prin sat eram salutăată cu prietenie și vedeam zâmbete calde. Să trăiești înconjurată de stima celorlalți, deși e doar stima unor oameni simpli, muncitori, e ca și cum ai sta în lumina soarelui, calmă și dulce: sub razele lui se nasc și înfloresc simțăminte de pace și seninătate. În această perioadă a vieții mele, îmi simțeam inima umplându-se de recunoștință mai ales, decât sfâșiată de mâhnire; și totuși, cititorule, ca să-ți spun

totul, în mijlocul acestei vieți calme, utile — după o zi petrecută într-o trudă cinstită printre elevele mele și o seară în care citeam sau desenam, singură și mulțumită —, adeseori mă cufundam noaptea în visuri ciudate, colorate, agitate, pline de idei tulburătoare și furtunoase — visuri în care, în scene neobișnuite, aventuroase și romantice, mă întâlneam mereu cu domnul Rochester, întotdeauna într-un moment hotărâtor; iar apoi sentimentul că sunt în brațele lui, că îi aud glasul, îi văd privirea, îi ating mâna și obrazul, că îl iubesc și sunt iubită de el — speranța că îmi voi petrece viața alături de el renăște, cu toată forța și ardoarea de la început. Apoi mă trezeam. Îmi aminteam unde mă aflu și care era situația mea. Mă ridicam în patul meu fără draperii, tremurând și înfiorându-mă; iar noaptea întunecată și calmă era martora frământărilor mele disperate și auzea izbucnirea patimii mele. A doua zi, la nouă dimineața, deschidem cu punctualitate școala; liniștită, senină, mă pregăteam pentru îndatoririle obișnuite ale zilei.

Rosamond Oliver s-a ținut de cuvânt și a venit să mă vadă. Se oprea de obicei la școală în timpul plimbării ei călare de dimineață. Venea în galop pe poneiul ei până la ușă, urmată de un servitor în livrea, și el călare. Cu greu poate fi imaginată o apariție mai încântătoare decât ea, în costumul ei purpuriu, cu boneta ei de amazoană, din catifea neagră, așezată grațios pe buclele lungi care-i atingeau obrazul și-i fluturau pe umeri; și așa intra în clădirea modestă și plutea printre șirurile de țărâncuțe uluite. Venea în general la ceasul când domnul Rivers își ținea lecția zilnică de catehism. Mă tem că privirea vizitatoarei pătrundea puternic în inima tânărului pastor. Un soi de instinct părea să-i anunțe intrarea ei, chiar și când nu o vedea; și când se uita în altă parte decât la ușă, dacă ea se afla în pragul ei, obrajii îi ardeau și trăsăturile lui, sculptate parcă în marmură, deși continuau să fie crispate, se schimbau într-un fel ce nu poate fi descris; și chiar calmul lor exprima o feroare reprimată, mai puternic decât ar putea exprima o tresărire a obrazului sau o privire furișată.

Bineînțeles, ea știa ce putere are asupra lui; și el nu i-o ascundea — căci nu putea s-o ascundă. În ciuda stoicismului lui

creștin, când ea se apropia de el și îi vorbea și îi zâmbea vesel, încurajator, chiar drăgăstos, mâna lui tremura și ochii îi ardeau. Cu privirea lui tristă și hotărâtă, el părea să spună — căci buzele îi rămâneau mute: „Te iubesc și știu că mă placi. Nu disperarea nereușitei mă face să tac. Dacă ți-aș dărui inima, cred că ai primi-o. Dar această inimă este deja așezată pe un altar sacru: în jurul ei arde focul. Curând nu va mai fi decât o jertfă mistuită de flăcări.”

Atunci ea se îmbufna ca un copil dezamăgit; vioiciunea ei radioasă se înnegura gânditoare; își trăgea în grabă mâna dintr-a lui și se întorcea supărată pe moment din fața bărbatului erou și în același timp martir. Fără îndoială, St John ar fi dat orice să o urmeze, să o strige, să o rețină, atunci când ea îl părăsea în acest fel; dar nu voia să renunța la șansa de a avea Cerul și nici să piardă, pentru paradisul dragostei ei, speranța adevăratului și eternului Rai. De altfel, el nu-și putea îngădi firea — el, care era totodată corsar și poet și preot și plin de năzuințe — într-o singură patimă. Nu putea — nu voia — să renunțe la primejdiosul câmp de luptă al misionarului pentru saloanele și liniștea din Vale Hall. Toate astea le-am aflat chiar de la el, când, în ciuda rezervei lui, am avut îndrăzneala să-i cer să mi se destăinuiească.

Domnișoara Oliver îmi făcuse deja onoarea să mă viziteze de mai multe ori acasă. Îmi dădusem repede seama ce fel de fire are, căci era deschisă, lipsită de prefăcătorie; era cochetă, dar nu egoistă. Întotdeauna i se făcuse pe plac, dar nu era cu totul răsfățată, era pripită, dar prietenoasă; era încrezută (nici nu putea să nu fie, când orice privire aruncată în oglindă îi arăta o asemenea bogăție de frumusețe), dar nu afectată; generoasă, fără a se făli cu bogăția ei; destul de inteligentă, veselă, plină de viață și ușuratică: pe scurt, era încântătoare, chiar și pentru o observatoare rece ca mine; dar nu era deosebit de interesantă și nici nu impresiona profund. Mîntea ei era cu totul diferită de cea a surorilor lui St John, de pildă. Și totuși, țineam la ea aproape la fel cum țineam la Adèle; doar că față de un copil pe care l-ai îngrijit și l-ai învățat ai o afecțiune mai puternică decât cea pentru o cunoștință adultă, la fel de atrăgătoare.

Mă plăcea, într-un mod capricios și binevoitor. Spunea că semăn cu domnul Rivers (doar că, desigur, admitea ea, nu eram „nici pe departe atât de frumoasă ca el, deși eram destul de drăguță și îngrijită, dar el era un înger”). Eram, totuși, bună, deșteaptă, liniștită și hotărâtă, ca el. Spunea că sunt o *lulus naturae*¹ ca învățătoare de țară; era sigură că povestea vieții mele, dacă ar fi cunoscută, ar putea deveni un roman încântător.

Într-o seară, când, cu agitația ei copilărească obișnuită și curiozitatea nesăbuită, dar fără a fi supărătoare, cotrobăia prin bufetul și sertarul mesei din micuța mea bucătărie, a descoperit mai întâi două cărți franțuzești, un volum de Schiller, o gramatică și un dicționar german; apoi instrumentele mele de desen și câteva schițe, printre care o schiță în creion a unei fete drăguțe, cu un cap de îngerăș, una dintre elevele mele, și mai multe peisaje pictate în Valea Morton și în împrejurimile ei. Mai întâi rămase încremenită de uimire, apoi încântarea o însufleți.

— Dumneata ai făcut aceste desene? Știi franceza și germana? Ce nemaipomenit — ești o adevărată minune! Desenezi mai bine decât profesorul meu din S. Nu vrei să-mi faci portretul, ca să i-l arăt tatei?

— Cu plăcere, i-am răspuns, și am simțit fiorul de încântare al artistului la gândul de a desena un model atât de desăvârșit și de strălucitor.

Rosamond purta în acea zi o rochie de mătase albastru-închis; brațele și gâtul îi erau goale; singura ei podoabă erau cosițele castanii care îi fluturau pe umeri, cu toată grația sălbatică a buclelor naturale. Am luat o bucată de carton fin și am desenat cu grijă conturul chipului ei. Știam că îmi va face plăcere să o colorez; și, cum se făcea târziu, i-am spus că va trebui să vină să-mi pozeze în altă zi.

Îi spuse atâtea lucruri frumoase despre mine tatălui ei, încât domnul Oliver o însoți în seara următoare. Era un bărbat înalt, între două vârste, cu părul încărunțit și trăsături masive, lângă care încântătoarea lui fiică arăta ca o floricea strălucitoare lângă

¹ Glumă a naturii (în latină, în original).

un vechi foișor. Părea un om tăcut și poate mândru; dar fu deosebit de amabil cu mine. Schița portretului lui Rosamond îi plăcu foarte mult și-mi spuse că trebuia să fac din el o pictură desăvârșită; și insistă să vin în ziua următoare să-mi petrec seara la Vale Hall.

M-am dus. Era o casă mare și frumoasă, care arăta din plin bogăția proprietarului. Tot timpul cât am stat acolo, Rosamond a fost veselă și mulțumită. Tatăl ei era prietenos; și când a început să discute cu mine după ceai, și-a exprimat în cuvinte frumoase admirația pentru ceea ce făcusem la școala din Morton, spunând că se temea doar, din ceea ce văzuse și auzise, că eram prea bună pentru o asemenea slujbă și curând o voi părăsi pentru alta care să mi se potrivească mai bine.

— Așa e, tată! strigă Rosamond, e destul de deșteaptă pentru a fi guvernantă într-o familie nobilă.

M-am gândit — „Prefer să fiu aici unde sunt, decât în orice familie de vază din țară.” Domnul Oliver vorbi de domnul Rivers — de familia Rivers — cu mare respect. Spuse că era o familie foarte veche din acel ținut; că strămoșii ei fuseseră bogați; că tot satul Morton le aparținuse cândva; și chiar și acum el considera că cel ce purta numele neamului putea, dacă voia, să se înrudească cu cele mai nobile familii. Socotea că e păcat ca un tânăr atât de chipeș și de talentat să vrea să plece din țară ca misionar; era o irosire a unei vieți de preț. Se părea, așadar, că tatăl lui Rosamond n-ar fi avut nimic împotriva unei căsătorii între fiica sa și St John. Era clar că domnul Oliver considera că originea bună, numele vechi și profesiunea sfântă a tânărului preot compensau îndeajuns lipsa averii.

*

*

*

Era 5 noiembrie, o zi de sărbătoare. Micuța mea servitoare, după ce m-a ajutat să fac curat în casă, a plecat mulțumită pe deplin cu salariul de un penny pe care i-l dădusem pentru munca ei. Totul în jurul meu sclipea de curățenie — podeaua așternută

cu nisip proaspăt, grătarul sobei lustruit și scaunele frecate și ele. Îmi pusesem și eu haine curate și aveam acum o după-amiază pe care să o petrec după cum voiam.

Timp de un ceas, am tradus câteva pagini dintr-o carte germană; apoi mi-am luat paleta și creioanele colorate, căci îmi găsisem o ocupație mai ușoară și prin urmare mai liniștitoare, aceea de a termina portretul lui Rosamond Oliver. Capul era deja gata: mai aveam doar de colorat fundalul și să așez câteva umbre pe draperie; o pată de carmin pe buzele pârguite — conturul unei bucle moi — o umbră mai întunecată a genelor sub ochii azurii. Eram cufundată în aceste plăcute detalii, când, după o bătaie rapidă în ușă, aceasta se deschise și St John Rivers intra.

— Am venit să văd cum îți petreci ziua liberă, spuse el. Sper că nu adâncită în gânduri... Nu, și asta e bine: când desenezi, nu te simți singură. Vezi, încă n-am încredere în dumneata: deși până acum te-ai purtat admirabil. Ți-am adus o carte pentru a-ți umple timpul seara.

Și puse pe masă o carte nou apărută¹ — un poem, una dintre acele opere de reală valoare, atât de des oferite cititorilor norocoși din acele vremuri — epoca de aur a literaturii moderne. Căci vai! cititorii din zilele noastre sunt mai puțin norocoși. Dar, curaj! nu voi acuza și nici nu mă voi plânge. Știu că poezia nu a murit și nici geniul nu a dispărut; și nici Mammon nu a pus stăpânire pe ele, pentru a le înlănțui sau ucide: amândouă își vor afirma existența, prezența, libertatea și puterea într-o bună zi. Îngeri puternici, aflați în siguranță în cer! Ei zâmbesc atunci când sufletele meschine triumfă, iar cele nevolnice își plâng durerea. Poezia nimicită? Geniul alungat? Nu! Mediocritate, nu: nu lăsa invidia să-ți inspire acest gând! Nu, ele nu numai că trăiesc, dar și domnesc și aduc mântuirea; și fără influența lor divină răspândită pretutindeni, te-ai afla în iad — în iadul propriei tale josnicii.

¹ *Marmion* a lui Walter Scott a fost publicată pentru prima oară în 1809. Aceasta nu s-ar potrivi cu alte indicii din text care plasează acțiunea mai degrabă în anii 1800 și 1830. A existat însă o nouă ediție, cu o introducere a lui Scott, în 1830.

Pe când mă uitam nerăbdătoare la paginile sclipitoare din *Marmion* (căci era un exemplar din *Marmion*), St John se aplecă să-mi cerceteze desenul. Tresări și se îndreptă brusc, dar nu spuse nimic. M-am uitat la el: îmi ocoli privirea. Îi cunoșteam bine gândurile și-i citeam în suflet ca într-o carte deschisă; în acel moment mă simțeam mai calmă și mai liniștită decât el; aveam deci, pentru scurt timp, un avantaj asupra lui; și m-am gândit să-i fac un bine, dacă pot.

„Cu toată hotărârea și stăpânirea lui de sine”, mi-am spus eu, „își impune o sarcină mult prea grea: își închide în suflet fiecare simțământ și durere — nu spune nimic, nu mărturisește nimic, nu destăinuiește nimic. Sunt sigură că i-ar face bine să vorbească puțin despre frumoasa Rosamond, cu care consideră că nu se cuvine să se însoare: o să-l fac să vorbească.”

Și i-am spus:

— Ia loc, domnule Rivers.

Dar el îmi răspunse, așa cum făcea întotdeauna, că nu putea să stea.

„Foarte bine”, am răspuns eu în gând, „rămâi în picioare, dacă așa vrei; dar nu vei pleca încă, sunt hotărâtă să nu te las: singurătatea este cel puțin tot atât de rea pentru tine cum este și pentru mine. O să încerc să văd dacă nu pot descoperi izvorul secret al încrederii pe care o arăți și crăpătura prin care să picur un strop din balsamul simpatiei mele.”

— Seamănă portretul ăsta? am întrebat eu direct.

— Seamănă? Cu cine să semene? Nu m-am uitat la el de aproape.

— Ba te-ai uitat, domnule Rivers.

Aproape că a tresărit la brusca și ciudata mea lipsă de politețe și s-a uitat la mine mirat.

„Oh, și asta nu-i încă nimic”, mi-am spus eu în gând. „N-am de gând să mă las speriată de asprimea ta; sunt pregătită să împing lucrurile foarte departe.” Și am continuat:

— Te-ai uitat de aproape și cu atenție; dar n-am nimic împotriva să te uiți la el din nou.

Și m-am ridicat și i l-am pus în mână.

— Un portret foarte bine făcut, spuse el, cu un colorit blând și luminos; desenul e delicat și corect.

— Da, da, știu toate astea. Dar asemănarea? Cu cine seamănă? Stăpânindu-și o oarecare ezitare, răspunse:

— Cu domnișoara Oliver, bănuiesc.

— Bineînțeles. Și acum, domnule, drept răsplată pentru că ai ghicit corect, îți promit să-ți fac o copie fidelă și îngrijită după acest portret, dacă îmi spui că darul meu va fi acceptat. Nu vreau să-mi iroiesc timpul și munca pe un dar pe care-l socotești lipsit de valoare.

El continua să se uite la portret: cu cât îl privea mai mult, cu atât îl ținea mai strâns și părea că și-l dorește cu înfocare.

— Seamănă! murmură el. Ochii sunt foarte reușiți; culoarea, lumina, expresia, totul e perfect. Chiar îmi zâmbește!

— Te-ar alina sau te-ar durea să ai un asemenea portret? Vreau să știu. Când te vei afla în Madagascar sau la Capul Horn sau în India, această amintire îți va aduce consolare sau vederea ei va stârni aduceri aminte ce te vor supăra și mâhni?

Îmi aruncă o privire furișă, apoi se uită la mine nehotărât, tulburat; își întoarse din nou ochii spre portret.

— Că aș vrea să-l am e un lucru sigur; dar dacă ar fi potrivit sau înțelept, asta e altă problemă.

Deoarece mă convinsesem că Rosamond îl plăcea cu adevărat și că tatăl ei nu s-ar fi opus unei căsătorii, eu — mai puțin exaltată în concepțiile mele decât St John — fusesem înclinată în inima mea să le susțin căsătoria. Mă gândeam că dacă el ar fi intrat în posesia averii considerabile a domnului Oliver, ar putea să o folosească pentru a face tot atâta bine cât ar putea dacă s-ar duce sub soarele Tropicelor, unde inteligența i s-ar ofili și forțele i s-ar irosi. Cu această convingere în minte, i-am răspuns:

— Din câte văd eu, ar fi mai înțelept și mai potrivit dacă ai lua imediat originalul.

Între timp, se așezase; pusese portretul pe masă în fața sa și, cu fruntea sprijinită în mâini, îl privea cu tandrețe. Mi-am dat seama că nu era nici furios, și nici surprins de îndrăzneala mea.

Mai mult, faptul că i se vorbea deschis despre un subiect pe care îl considerase de neatin, că îl auzea discutat atât de liber, începea să fie pentru el o nouă plăcere — o ușurare nesperată. Oamenii rezervați de multe ori chiar au nevoie să vorbească sincer despre sentimentele și durerile lor, mai mult decât cei expansivi. La urma urmelor, chiar și cel mai aspru stoic este un om; și să pătrunzi cu îndrăzneală și bunăvoință în acea „mare de tăcere” a sufletului său înseamnă adeseori să-i faci un bine aproapelui tău.

— Te place, sunt sigură, am spus eu, stând în spatele scaunului său, iar tatăl ei are multă stimă pentru dumneata. În plus, e o fată tare drăguță — destul de nesocotită, dar ai dumneata suficientă minte pentru amândoi. Ar trebui să te însori cu ea.

— Chiar mă place? întrebă el.

— Desigur, mai mult decât pe oricine altcineva. Vorbește tot timpul de dumneata și nu există alt subiect care să-i facă tot atâta plăcere sau pe care să-l discute atât de mult.

— Mă bucură să aud asta, spuse el, foarte mult; mai vorbește-mi un sfert de ceas.

Și chiar își scoase ceasul și-l așeză pe masă pentru a măsura timpul.

— Dar la ce bun să mai vorbesc, am spus eu, când probabil că îți pregătești un argument de neînfrânt sau îți făurești un nou lanț cu care să-ți încătușezi inima?

— Nu-ți închipui asemenea lucruri aspre. Gândește-te că cedezi și că sufletul mi se înmoaie, așa cum se și întâmplă acum; că dragostea omenească îmi pătrunde în suflet ca o fântână proaspăt săpată, care se revarsă și inundă cu apa ei dulce ogorul pe care l-am pregătit cu atâta grijă și cu atâta trudă — pe care l-am semănat cu atâta sânguință cu sămânța intențiilor bune, a hotărârilor generoase. Și acum e acoperit cu valuri de nectar — iar lăstarii tineri sunt duși de ape, roși de o otravă îmbietoare. Mă văd acum întins pe o sofa în salonul de la Vale Hall, la picioarele soției mele Rosamond Oliver: ea îmi vorbește cu glasul ei dulce — uitându-se la mine cu ochii aceia pe care mâna dumitale pricepută i-a înfățișat atât de bine — zâmbindu-mi cu buzele ei

de coral. E a mea — sunt al ei — această viață și lumea trecătoare îmi sunt de ajuns. Șt! nu spune nimic — inima mea e plină de încântare — simțurile îmi sunt în transă — lasă timpul pe care l-am hotărât să treacă în pace.

I-am făcut pe plac; ceasul ticăi mai departe; St John respira repede și adânc; eu nu spuneam nimic. Sfertul de ceas se scurse în această tăcere; el își puse la loc ceasul, așeză portretul pe masă, se ridică și rămase în fața căminului.

— Da, spuse el, timpul acesta scurt a fost închinat delirului și amăgirii. Mi-am rezemat tâmpla pe sânul ispitei și mi-am pus cu bună știință gâtul sub jugul ei de flori; am gustat din cupa sa. Perna ardea; în cununa de flori e o viperă; vinul are un gust amar; promisiunile ei sunt deșarte, ofertele false: văd și știu toate acestea.

Îl priveam uimită.

— E ciudat, continuă el, că deși o iubesc pe Rosamond Oliver cu atâta patimă — cu toată intensitatea unei prime iubiri, al cărei obiect este cu desăvârșire frumos, grațios și fascinant —, simt în același timp o convingere calmă și clară că ea nu ar fi o soție bună pentru mine, că nu-mi este o tovarășă potrivită; că aș descoperi acest lucru în primul an de căsnicie și că după douăsprezece luni de extaz ar urma o viață de regrete. Asta o știu prea bine.

— Ce ciudat! am exclamat eu fără să vreau.

— În timp ce există ceva în mine — continuă el — care este profund sensibil la farmecele ei, altceva este la fel de impresionat de defectele ei: ele o fac să nu poată avea înțelegere pentru nimic din cele la care năzuiesc eu — să nu mă poată ajuta în nimic din ceea ce vreau să fac. Rosamond să sufere, să muncească din greu, să fie un apostol? Rosamond, soția unui misionar? Nu!

— Dar nu e nevoie să fii misionar. Ai putea renunța la planul acesta.

— Să renunț! La ce — la vocația mea? La marea mea lucrare? La temelia pusă pe Pământ¹ pentru un sălaș în Ceruri?

¹ Cf. *1 Timotei*, 6:18-19. Sf. Paul îl îndeamnă pe Timotei să le spună oamenilor „să facă bine, să fie bogați în fapte bune... așa ca să-și strângă pentru vremea viitoare drept comoară o bună temelie, pentru ca să apuce adevărata viață”.

La speranța de a mă afla în rândurile celor care și-au unit toate năzuințele în aceea glorioasă de a face oamenii mai buni — de a duce știința în ținuturile ignoranței — de a înlocui războiul cu pacea — sclavia cu libertatea — superstiția cu credința — teama de iad cu nădejdea în rai? Trebuie să renunț la toate acestea? Dar ele îmi sunt mai dragi decât mi-e sângele ce-mi curge prin vene. Către ele privesc și pentru ele trăiesc.

După o tăcere destul de lungă, l-am întrebat:

— Și domnișoara Oliver? Dezamăgirea și tristețea ei nu te interesează?

— Domnișoara Oliver este tot timpul înconjurată de admiratori și lingușitori; în mai puțin de o lună, chipul meu i se va șterge din minte. Mă va uita și se va mărita, probabil, cu cineva care o va face mult mai fericită decât aș face-o eu.

— Vorbești cu răceală, dar știu că suferi în această luptă interioară. Ai slăbit.

— Nu. Dacă sunt mai slab, e din cauza neliniștii pe care o simt pentru planurile mele, încă nesigure — plecarea mea mereu amânată. Chiar azi-dimineață am aflat că cel ce trebuia să mă înlocuiască și a cărui venire o aștept de mult, nu poate sosi decât peste trei luni; iar cele trei luni ar putea să ajungă șase.

— Tremuri și te înroșești ori de câte ori domnișoara Oliver intră în școală.

Din nou îmi apără pe chip o expresie de uimire. Nu-și închipuise că o femeie ar îndrăzni să-i vorbească astfel unui bărbat. Dar eu mă simțeam în largul meu într-o asemenea discuție. N-aș putea niciodată să comunic cu mințile puternice, rezervate și rafinate, fie că e vorba de bărbați sau de femei, dacă nu depășesc convențiile și nu trec pragul către încredere, câștigându-mi un loc în inima lor.

— Cu adevărat ești originală, spuse el, și deloc timidă. Există curaj în firea dumitale și pătrundere în ochi; dar crede-mă că în parte îmi interpretezi greșit emoțiile. Le socotești mai profunde și mai puternice decât sunt. Îmi acorzi mai multă simpatie decât aș avea dreptul să pretind. Când mă înroșesc și tremur în fața domnișoarei Oliver, nu-mi pare rău pentru mine. Îmi disprețuiesc slăbiciunea. Știu că este josnică; o simplă fierbințeală a

cărnii — și, ți-o spun sincer, nu o cutremurare a sufletului. Sufletul meu e la fel de neclintit precum o stâncă fixată ferm în adâncurile unei mări neliniștite. Cunoaște-mă întocmai cum sunt — un om rece și aspru.

Am zâmbit neîncrezătoare.

— Mi-ai smuls mărturisirea pe neașteptate, continuă el, și acum e la dispoziția ta. În starea mea firească — dezbrăcat de acea haină albită în sânge¹ cu care creștinismul acoperă slujenia omenească — sunt un om rece, aspru, ambițios. Dintre toate sentimentele, doar iubirea pentru oameni are putere asupra mea. Rațiunea, și nu Simțirea, mă călăuzește; ambiția mea e nemărginită: dorința de a mă ridica tot mai sus, de a face mai mult decât alții, e de neostoit. Respect răbdarea, statornicia, sânguința, talentul, pentru că acestea sunt mijloacele prin care oamenii își împlinesc scopurile mărețe și ajung pe culmi semețe. Îți urmăresc cariera cu interes, pentru că te socotesc o femeie harnică, ordonată și activă; și nu pentru că simt o compasiune adâncă pentru suferințele pe care le-ai îndurat sau pentru durerea pe care o mai simți încă.

— Te-ai descrie atunci ca un simplu filozof păgân?

— Nu. Există o diferență între mine și filozofii dești²: eu cred — și cred în Scriptură. Ai folosit un epitet greșit. Eu nu sunt un filozof păgân, ci unul creștin — un adept al sectei lui Iisus. Ca discipol al Său, Îi îmbrățișez doctrinele curate, milostive, binefăcătoare. Le sprijin: am jurat să le răspândesc. Convins încă din tinerețe de religie, ea mi-a cultivat calitățile înnăscute astfel: din sămânța mărunță a iubirii pentru oameni, ea a făcut să se înalțe copacul rămuros al filantropiei. Din rădăcina sălbatică, vâjnoasă, a onestității omenești, ea a creat sentimentul drept al justiției divine. Din ambiția de a câștiga putere și renume pentru jalnica mea ființă, ea a născut ambiția de a întinde împărăția

¹ *Apocalipsa* 7:14, „Aceștia vin din necazul cel mare; ei și-au spălat hainele și le-au albit în sângele Mielului.”

² Filozofii dești acceptau existența unei Ființe Supreme, dar respingeau ideea *Apocalipsei* și doctrinele creștinismului.

Stăpânului meu, de a obține victorii pentru stindardul crucii. Atât de multe a făcut religia pentru mine; a folosit cât mai bine plămăda inițială: curățind ramurile uscate și îndreptând planta către lumină. Dar ea nu a putut să o smulgă cu totul; și nici nu va putea să o smulgă până când „trupul acesta muritor să se îmbrace în nemurire”¹.

Spunând acestea, își luă pălăria, care se afla pe masă, lângă paleta mea de culori. Se mai uită o dată la portret.

— Este cu adevărat frumoasă, murmură el. Pe drept cuvânt e numită Trandafirul Lumii².

— Și să nu fac o copie și pentru dumneata?

— *Cui bono?*³ Nu.

Trase peste portret foița subțire pe care obișnuiam să-mi sprijin mâna când pictam, ca să nu murdăresc cartonul. Nu știu ce văzu deodată pe hârtia aceea goală, dar ceva îi atrăsese atenția. O luă repede; se uită pe marginea ei; apoi îmi aruncă o privire, cu totul ciudată și de neînțeles: o privire ce părea să cerceteze fiecare amănunt al trupului, feței și hainelor mele; căci trecu peste toate, repede și pătrunzător. Buzele i se desfăcură, ca și cum ar fi vrut să spună ceva: dar își înăbuși cuvintele, oricare ar fi fost ele.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

— Absolut nimic, fu răspunsul.

Și, punând la loc hârtia, l-am văzut rupând cu îndemânare o fâșie îngustă de la margine, care a dispărut în mănua lui; și, cu un semn grăbit din cap și un „bună ziua”, a plecat.

— Ei bine, am exclamat eu, asta pune capac la toate!

M-am uitat și eu la hârtie, dar nu am văzut nimic pe ea, în afară de câteva pete de culoare, acolo unde îmi încercasem creionul. M-am gândit câteva minute la această taină: dar găsind-o de nerezolvat și, fiind convinsă că nu putea fi nimic important, mi-am luat gândul de la ea și curând am uitat-o cu totul.

¹ Cf. *I Corinteni*, 15:53.

² Traducerea literală a numelui Rosamond.

³ La ce bun? (în latină, în original)

CAPITOLUL VII

CÂND DOMNUL ST JOHN A PLECAT, tocmai începuse să ningă; viscolul a continuat toată noaptea. În ziua următoare un vânt pătrunzător a adus o nouă ninsoare, orbitoare; la apus, întreaga vale era plină de zăpadă și aproape de nestrăbătut. Trăsesem obloanele și pusesem la ușă un covoraș care să împiedice zăpada să intre pe sub ea; am făcut focul și după ce am stat aproape un ceas lângă vatră ascultând furia înăbușită a viscolului, am aprins o lumânare, am luat *Marmion* și am început să citesc:

„Se lasă-amurgul pe dealul Norham, blândă colină,
Și râul Tweed, ce curge-adânc și liniștit,
Și munții molcomi și singuratici Cheviot.
Turnuri masive, donjonul țâșnind către lumină,
Scăldate sunt, ca zidul ce strâns le-a îngădit,
În luciul galben ce se revarsă peste tot.”

Curând, armonia versurilor m-a făcut să uit de viscol.

Deodată am auzit un zgomot: vântul — mi-am spus eu — zgâlțâia ușa. Dar nu, era St John Rivers, care, răsucind clanța, intrase înăuntru din uraganul înghețat — din întunericul ce urla — și stătea în fața mea; pelerina ce-i acoperea silueta înaltă era albă ca un ghețar. Eram uluită, căci nu mă așteptasem să am în acea seară vreun oaspete venit din valea plină de zăpadă.

— Ai vreo veste proastă? am întrebat eu. S-a întâmplat ceva?

— Nu. Ce repede te sperii! răspunse el, scoțându-și pelerina și atârănând-o de ușă, către care împinse cu un gest indiferent covorașul pe care îl deranjase cu intrarea lui. Apoi își scutură zăpada de pe ghete.

— O să-ți murdăresc podeaua curată, spuse el, dar de data asta trebuie să mă ierți. Apoi se apropie de foc și continuă, pe când își încălzea mâinile la flăcări: Mi-a fost tare greu să ajung până aici, crede-mă. Am intrat într-un troian până la brâu — din fericire, zăpada este încă afânată.

— Dar de ce ai venit? nu m-am putut opri să întreb.

— Asta e o întrebare destul de inospitalieră pe care s-o pui unui musafir; dar pentru că mi-ai pus-o, o să-ți răspund că doar pentru a vorbi puțin cu dumneata; căci m-am săturat de cărțile mele tăcute și de odăile goale. Și-apoi, de ieri încoace sunt cuprins de o agitație, ca o persoană căreia i s-a spus o poveste pe jumătate și arde de nerăbdare să-i audă urmarea.

Se așează. Mi-am adus aminte de purtarea lui ciudată din ajun și am început în mod serios să mă tem că începuse să o ia razna. Oricum, dacă era nebun, nebunia asta a lui era foarte calmă și stăpânită: nu mai văzusem niciodată acel chip frumos al său să arate ca sculptat în marmură mai mult ca în acea clipă, când își dădea la o parte de pe frunte părul ud de zăpadă, lăsând lumina focului să strălucească din plin pe fruntea palidă și pe obrajii la fel de palizi, unde am descoperit cu durere urmele adânci ale grijilor sau tristeții atât de limpede întipărite. Am așteptat, crezând că o să spună ceva ce aş putea înțelege; dar acum el stătea cu mâna la bărbie și degetul pe buze: se gândea. Am observat cu uimire că mâna lui părea la fel de slabă ca și fața. Mila mă cuprinsese fără să vreau și am simțit nevoia să-i spun:

— Tare aş vrea ca Diana sau Mary să vină să stea cu dumneata; așa de rău că trăiești singur; și ești tare nesocotit cu sănătatea dumitale.

— Deloc, spuse el, am eu grijă de mine atunci când e nevoie; acum sunt bine. Ce vezi în neregulă la mine?

Spuse acestea cu o indiferență nepăsătoare, cu gândurile aiurea, care-mi arată că, cel puțin după părerea lui, grija mea era pe deplin inutilă. Am tăcut.

Continua să-și miște încet degetul pe buza de sus, în timp ce privea visător la grătarul ce lucea sub strălucirea caldă a focului; socotind că trebuia să spun ceva, l-am întrebat dacă simțea cumva frig de la ușă, care era în spatele lui.

— Nu, nu, răspunse el scurt și oarecum enervat.

„Ei bine”, mi-am spus eu, „dacă nu vrei să vorbești, n-ai decât: o să te las în pace acum; și o să mă întorc la cartea mea.”

Așa că am retezat mukul lumânării și mi-am reluat lectura din *Marmion*. Curând el se mișcă și privirea mea fu imediat

atrasă către el: scoase un portofel din marochin, din care luă o scrisoare și o citi în tăcere. O împături, o puse la loc și se cufundă din nou în gânduri. Degeaba încercam să citesc cu el, nemișcat și de nepătruns, în fața mea; și nici nu puteam, în nerăbdarea mea, să rămân mută: n-avea decât să mă repeadă dacă voia, dar trebuia să vorbesc.

— Ai mai primit vreo veste de la Diana și Mary?

— Nimic de la scrisoarea pe care ți-am arătat-o acum o săptămână.

— S-a schimbat ceva în planurile dumitale? Nu va trebui să părăsești Anglia mai curând decât te așteptai?

— Mă tem că nu; n-am eu așa un noroc.

Văzându-mi încercările zădărnice, am schimbat subiectul — m-am gândit să vorbesc despre școală și elevele mele.

— Mama lui Mary Garrett se simte mai bine și Mary a venit din nou la școală în dimineața asta, iar săptămâna viitoare o să am patru eleve noi de la Foundry Close. Ele ar fi venit de astăzi, dacă nu era viscolul.

— Chiar așa?

— Domnul Oliver plătește pentru două dintre ele.

— Da?

— Are de gând să facă o masă pentru toată școala, de Crăciun.

— Știu.

— A fost ideea dumitale?

— Nu.

— Atunci, a cui?

— Cred că a fiicei sale.

— Da, s-ar putea, e așa de bună!

— Da.

Din nou se lăsă tăcerea: ceasul bătu de opt. Zgomotul îl smulse din gânduri; își întinse picioarele, se îndreptă și se întoarse către mine.

— Lasă-ți o clipă cartea și apropie-te de foc.

Mirată și fără a găsi o explicație pentru mirarea mea, m-am supus.

— Acum o jumătate de ceas, urmă el, ți-am vorbit despre nerăbdarea mea de a auzi urmarea unei povești; dar m-am gândit

și mi-am dat seama că ar fi mai bine să iau eu rolul povestitorului, iar dumneata pe cel al ascultătorului. Înainte de a începe, trebuie să te avertizez că povestea îți va suna oarecum banală; dar amănuntele învechite își recapătă adeseori prospețimea dacă sunt rostite de alte buze. De altfel, veche sau nouă, povestea e scurtă. Acum douăzeci de ani, un pastor sărac — în acest moment numele lui nu contează — s-a îndrăgostit de fiica unui om bogat; și ea îl iubea și s-a măritat cu el, deși familia ei s-a împotrivit din răspuțeri; și imediat după nuntă a fost dezmoștenită. Nu au trecut nici doi ani și amândoi nesăbuiții erau morți și zăceau liniștiți alături, sub aceeași lespede. (Le-am văzut mormântul; făcea parte din pardoseala de piatră a unui cimitir uriaș ce înconjura catedrala veche, întunecată ca funinginea, dintr-un mare oraș industrial din comitatul...). Au lăsat în urma lor o fată, pe care încă de la naștere, Caritatea a primit-o în brațele ei — la fel de reci ca și zăpada prin care am înnotat în seara asta. Caritatea a dus copila părăsită în casa rudelor bogate ale mamei ei; ea a fost crescută de o mătușă numită (acum ajung la nume) doamna Reed din Gateshead — tresari — ai auzit vreun zgomot? Cred că e doar un șoarece care umblă pe grinzile din sala de clasă de alături: înainte să fie reparată și aranjată, a fost un hambar și hambarele sunt de obicei pline de șoareci. Dar să continui. Doamna Reed a ținut-o pe orfană zece ani; dacă a fost sau nu fericită acolo, asta nu știu, căci nu mi s-a spus; dar după aceea a trimis-o într-un loc pe care-l cunoști — chiar școala Lowood, unde ai stat și dumneata atâta timp. Se pare că a avut acolo o carieră foarte onorabilă: din elevă a devenit profesoară, la fel ca dumneata — într-adevăr, mă surprinde că există multe asemănări între povestea ei și cea a dumatăle. Dar a părăsit școala pentru a se face guvernantă: și aici destinul dumatăle și al ei se asemănă; s-a ocupat de educația pupilei unui oarecare domn Rochester.

— Domnule Rivers! l-am întrerupt eu.

— Îmi dau seama ce simți, spuse el, dar stăpânește-ți puțin simțămintele, căci aproape am terminat; ascultă-mă până la sfârșit. Nu știu nimic despre caracterul domnului Rochester, în afară de faptul că a pretins că îi propune o căsătorie onorabilă

acelei fete, pentru ca, în fața altarului, ea să descopere că domnul Rochester avea o soție încă în viață, deși nebună. Cum s-a purtat el apoi și ce i-a propus, nu pot decât să presupun; dar când s-a întâmplat ceva care a făcut necesară prezența guvernantei, s-a descoperit că plecase — nimeni nu știa când, unde și cum. Părăsise Thornfield Hall în timpul nopții; toate cercetările pentru a afla încotro se îndreptase au fost zadarnice: ținutul a fost străbătut în lung și-n lat, dar nu s-a aflat nimic despre ea. Cu toate acestea, trebuie neapărat să fie găsită; s-au dat anunțuri în toate ziarele; eu însumi am primit o scrisoare de la un domn Briggs, avocat, care mi-a dat toate amănunțele pe care tocmai ți le-am spus. Nu-i așa că-i o poveste ciudată?

— Un singur lucru vreau să-mi spui, am zis eu, pentru că știi atâtea, cu siguranță poți să-mi spui și asta — ce-i cu domnul Rochester? Unde e? Ce face? E bine?

— Nu știu nimic despre domnul Rochester; scrisoarea nu pomeneste nimic de el în afară de încercarea lui necinstită și ilegală de care am pomenit. Mai degrabă ar trebui să întrebi care e numele guvernantei — și de ce e nevoie urgentă de ea.

— Atunci, nimeni nu s-a dus la Thornfield Hall? Nimeni nu l-a văzut pe domnul Rochester?

— Cred că nu.

— Dar i-au scris?

— Bineînțeles.

— Și ce a spus? Unde e scrisoarea lui?

— Domnul Briggs spune că răspunsul la cererea lui nu a fost de la domnul Rochester, ci de la o doamnă — este semnat „Alice Fairfax”.

M-am simțit cuprinsă de fiori reci de groază; cele mai negre temeri ale mele păreau să se adeverească: probabil că părăsise Anglia și se refugiase, în disperare și cu neșăbuintă, într-o veche vizuină a sa de pe continent. Și ce narcotic căutase acolo pentru marea lui suferință — pentru a-și domoli patima puternică? Nu îndrăzneam să caut un răspuns la această întrebare. Oh, bietul meu stăpân — cel care-mi fusese aproape soț —, căruia adeseori îi spusese „dragul meu Edward”!

— Trebuie să fi fost un om rău, remarcă domnul Rivers.

— Nu-l cunoști — așa că nu-l judeca, am spus eu cu înflăcărare.

— Foarte bine, răspunse el liniștit, căci de altfel mintea mea e ocupată cu alte lucruri decât el: am o poveste de terminat. Pentru că nu vrei să afli numele guvernantei, trebuie să ți-l spun eu — așteaptă — îl am aici —, e întotdeauna mai bine să vezi lucrurile importante așternute pe hârtie, negru pe alb.

Și își scoase din nou portofelul, îl deschise și căută prin el; dintr-o despărțitură scoase un petic de hârtie, rupt în grabă: în forma și petele de ultramarin, lac și stacojiu am recunoscut bucata ruptă din marginea hârtiei ce acoperea portretul lui Rosamond Oliver. El se ridică și ținu bucățica de hârtie sub ochii mei; și am putut citi, scrise cu tuș, de propria mea mână, cuvintele „JANE EYRE” — fără îndoială, așternute acolo într-un moment când gândurile îmi rătăceau în altă parte.

— Briggs îmi scria de o Jane Eyre, spuse el, anunțurile din ziar vorbeau de o Jane Eyre; eu cunoșteam o Jane Elliott. Mărturisesc că am avut bănuielile mele, dar numai ieri după-amiază s-au transformat în certitudine. Îți recunoști numele adevărat și renunți la cel de împrumut?

— Da, da, dar unde-i domnul Briggs? Poate că el știe mai multe despre domnul Rochester decât dumneata.

— Briggs e în Londra, mă îndoiesc că știe ceva despre domnul Rochester, căci nu domnul Rochester îl interesează. Dar te ocupi de amănunte și uiți ce-i mai important: nu mă întrebi de ce te caută domnul Briggs — de ce are nevoie de dumneata.

— Da, ce vrea?

— Doar să-ți spună că unchiul dumitale, domnul Eyre din Madeira, a murit; că ți-a lăsat toată averea lui și că acum ești bogată — doar atât — nimic mai mult.

— Eu? Bogată?

— Da, dumneata, bogată — o moștenitoare bogată.

Se lăsă o clipă de tăcere.

— Desigur, va trebui să-ți dovedești identitatea, reluă curând St John; ceea ce nu va fi greu; apoi vei putea imediat să-ți capeți

moștenirea. Averea dumatăle este plasată în acțiuni engleze — Briggs are testamentul și toate actele necesare.

Iată că întorceam o carte nouă, o carte mare, pe masa de joc a vieții! E frumos, cititorule, să te ridici într-o clipă de la sărăcie la bogăție — cu adevărat frumos; dar nu e ceva ce poți înțelege imediat și prin urmare nu poți să te bucuri în același moment. Și apoi, în viață există alte lucruri care să te bucure mult mai mult și să te facă fericit: averea e ceva concret, ceva pământesc, care nu are nimic ideal în ea. Tot ce are legătură cu ea este solid și sobru, ca și felul în care îți manifesti bucuria. Nu sari, nu țopăi și nu strigi de fericire când afli că ai căpătat o avere — ci începi să te gândești la răspunderi și să cumpănești felul în care să o folosești. Pe o temelie de mare mulțumire se ridică mari griji — și te stăpânești și te gândești la norocul tău fără să zâmbești.

Și apoi, cuvintele „moștenire” și „testament” merg mână în mână cu „moarte” și „înmormântare”. Aflasem că unchiul meu murise — singura mea rudă; încă din clipa în care aflasem de existența lui, sperasem să-l văd într-o bună zi; acum nu mai puteam. Pe de altă parte, banii aceștia îmi reveneau doar mie — nu mie și unei familii care să se bucure de ei, ci numai mie. Fără îndoială, era un mare noroc; iar independența pe care o căpătam astfel avea să fie minunată — da, simțeam asta și gândul îmi umplea inima de fericire.

— În sfârșit, îți ridici capul, spuse domnul Rivers. Credeam că te-a privit Meduza¹ și te-ai preschimbat într-o stană de piatră. Poate că acum o să mă întrebi ce avere ai.

— Ce avere am?

— Oh, un fleac! Nici nu merită să-ți mai spun cifra — vreo douăzeci de mii de lire, așa se zice — dar ce înseamnă asta?

— Douăzeci de mii de lire!

Eram din nou uimită — crezusem că era vorba de patru sau cinci mii. Vestea îmi tăie cu adevărat răsuflarea pentru o clipă; domnul St John, pe care nu-l mai auzisem niciodată râzând până atunci, începu să râdă.

¹ În mitologia greacă, una dintre Gorgone, care îi transforma în stane de piatră pe cei care o priveau.

— Ei bine, nici dacă ai fi comis o crimă și eu ți-aș fi spus că ai fost descoperită, n-ai fi arătat mai speriată decât acum.

— E o sumă mare — nu crezi că e o greșeală?

— Nu e nici o greșeală.

— Poate că n-ai citit bine cifrele — n-ar putea fi două mii?

— E scris în litere, nu în cifre — douăzeci de mii.

Din nou m-am simțit ca un om nu foarte flămând, care se trezește singur în fața unei mese așternute cu mâncare, din care se pot ospăta o sută de persoane. Domnul Rivers se ridică și își puse pelerina.

— Dacă nu ar fi o noapte atât de urâtă, spuse el, ți-aș trimite-o pe Hannah să-ți țină tovărășie. Pari mult prea nenorocită ca să rămâi singură. Dar Hannah — biata de ea! — n-ar putea răzbi prin troiene așa cum am făcut-o eu, căci picioarele ei nu sunt atât de lungi; așa că trebuie să te las singură cu tristețea dumitale. Noapte bună!

Era cu mâna pe clanță, când deodată un gând îmi trecu prin minte.

— Stai o clipă! am strigat eu.

— Ce e?

— Vreau să știu de ce domnul Briggs ți-a scris tocmai dumitale despre mine; și de unde te cunoaște și cum de s-a gândit că tocmai dumneata, care locuiești într-un loc atât de izolat, l-ai putea ajuta să mă găsească.

— Oh, pentru că sunt preot, spuse el, de multe ori li se cere ajutorul preoților în asemenea cazuri ciudate.

Și din nou puse mâna pe clanță.

— Nu, explicația asta nu mă mulțumește, am exclamat eu.

Și, într-adevăr, în răspunsul lui grăbit și nelămurit era ceva care, în loc să-mi astâmpere curiozitatea, mi-o stârnea și mai mult.

— E aici ceva tare ciudat, am adăugat eu. Trebuie să-mi spui mai multe.

— Altă dată.

— Nu! În seara asta — da, în seara asta!

Și cum el se îndepărtă cu un pas de ușă, m-am așezat în dreptul ei. El părea stânjenit.

— Nu pleci de-aici până nu-mi spui totul! am zis eu.

— Aș prefera să nu-ți spun acum.

— Ba o să-mi spui! Trebuie!

— Aș prefera să ți-o spună Diana sau Mary.

Desigur, toată această împotrivire a lui nu făcea decât să-mi sporească nerăbdarea; aceasta trebuia satisfăcută și fără întârziere — și i-am spus-o.

— Dar ți-am zis că sunt un om neînduplecat, spuse el, greu de convins.

— Și eu sunt o femeie neînduplecată — de care nu poți să scapi.

— Și apoi, continuă el, sunt rece: ardoarea nu mă înduplecă.

— Iar eu sunt înflăcărată și focul topește gheața. Văpaia focului din vatră a topit toată zăpada de pe pelerina dumitale și a făcut-o să se scurgă pe podeaua mea, care arată ca o stradă desfundată. Dacă sperii vreodată, domnule Rivers, să fii iertat pentru teribila crimă de a murdări o bucătărie așternută cu nisip proaspăt, spune-mi ceea ce vreau să știu.

— Ei bine, răspunse el, cedez; dacă nu înflăcărării dumitale, atunci stăruinței — la fel cum piatra este tocită de picătura ce cade neconținut. Și-apoi, tot trebuie s-o afli într-o bună zi — de ce mai târziu și nu acum? Numele dumitale e Jane Eyre?

— Sigur — am lămurit asta deja.

— Poate că nu știi că port același nume ca și dumneata — că am fost botezat St John Eyre Rivers.

— Nu. Îmi amintesc acum că am văzut litera E în inițialele dumitale înscrise pe mai multe cărți pe care mi le-ai împrumutat, dar n-am întrebat niciodată de la ce nume vine. Și-atunci? Cu siguranță...

M-am oprit: nu mă simțeam în stare să dau formă — și cu atât mai puțin să-l exprim — gândului care se ivise în mintea mea — care prindea contur — care, într-o clipă, îmi apăru ca o probabilitate puternică, aproape sigură. Toate împrejurările se împleteau, se potriveau, aveau o ordine: lanțul care până acum fusese doar o grămadă de inele apărea acum întins — și fiecare inel era distinct, legat solid de celelalte. Am știut, din instinct,

totul, înainte ca St John să mai spună ceva; dar nu mă pot aștepta ca și cititorul să aibă aceeași înțelegere intuitivă, așa că o să repet explicația pe care mi-a dat-o St John.

— Numele de fată al mamei mele era Eyre; a avut doi frați — unul, preot, care s-a căsătorit cu domnișoara Jane Reed, din Gateshead, iar celălalt, John Eyre, era negustor și s-a stabilit mai târziu la Funchal, în Madeira. Domnul Briggs, avocatul domnului Eyre, ne-a scris în august să ne anunțe moartea unchiului nostru și să ne spună că acesta și-a lăsat toată averea fiicei orfane a fratelui său, preotul, lăsându-ne pe noi deoparte din cauza unei certe dintre el și tata, pe care nu a uitat-o niciodată. Acum câteva săptămâni ne-a scris din nou, pentru a spune că moștenitoarea nu putea fi găsită și să ne întrebe dacă știam ceva de ea. Un nume scris întâmplător pe un petic de hârtie m-a ajutat să dau de ea. Restul îl știi.

Din nou se pregăti să plece, dar eu m-am rezemat cu spatele de ușă.

— Lasă-mă să vorbesc, am spus eu; dă-mi puțin timp să-mi trag răsuflarea și să mă gândesc.

Am tăcut; el stătea în fața mea, cu pălăria în mână, părând destul de liniștit. Am continuat:

— Mama dumitale a fost sora tatălui meu?

— Da.

— Deci era mătușa mea.

Dădu din cap.

— Unchiul meu John era unchiul John al vostru? Dumneata, Diana și Mary sunteți copiii surorii lui, la fel cum eu sunt copilul fratelui său.

— Firește.

— Așadar, voi trei sunteți verii mei; jumătate din sângele nostru are același izvor?

— Da, suntem veri.

L-am privit. Mi se părea că-mi descoperisem un frate — unul de care puteam fi mândră, unul pe care puteam să-l iubesc; și două surori, ale căror însușiri, chiar și atunci când nu erau pentru mine decât niște străine, mă făcuseră să am pentru ele

afecțiune și admirație. Cele două fete la care, îngenunchată pe pământul ud din fața ferestrei joase și zăbrelite a bucătăriei de la Moor House, privisem cu un amestec amar de interes și disperare erau rudele mele apropiate; iar tânărul domn impunător care mă găsisese aproape moartă în pragul casei sale îmi era și el rudă de sânge. Ce descoperire minunată pentru o sărmană părăsită! Aceasta era cu adevărat o bogăție — o bogăție a sufletului! — un izvor de dragoste caldă și curată. Era o binecuvântare, o fericire vie, luminoasă și ametoitoare! — nu ca și cea stârnită de uriașa sumă de bani moștenită: deși considerabilă și bine-venită în felul ei, primită totuși cu o bucurie moderată. Fericirea neașteptată mă făcu să bat din palme — inima-mi tresălta puternic, venele-mi zvâcneau.

— Oh, sunt fericită! — sunt atât de fericită! am strigat eu.

St John zâmbi.

— Nu ți-am spus că uiți de lucrurile importante și te ocupi de fleacuri? mă întrebă el. Erăi atât de serioasă când ți-am spus că ai primit o avere, iar acum te bucuri pentru un lucru mărunț.

— Ce vrei să spui? Poate pentru dumneata e mărunț: dumneata ai surori și nu-ți pasă de o verișoară. Dar eu nu am pe nimeni; și deodată, trei rude — sau două, dacă nu vrei să te numeri printre ele — s-au născut în lumea mea și sunt oameni în toată firea. Ți-o spun din nou, da, sunt fericită!

Am început să mă plimb repede prin odaie; m-am oprit, aproape sufocată de gândurile ce se iveau mai repede decât puteam să le percep, să le înțeleg, să le las să se limpezească — gânduri despre ce ar trebui, ce ar putea și ce urma să se întâmple în scurt timp. M-am uitat la peretele alb și mi se părea un cer plin de stele ce urcau în înalt și fiecare îmi lumina drumul către un țel sau o bucurie. Celor care îmi salvaseră viața, pe care, până în această clipă, îi iubisem doar cu sufletul, puteam acum să le fac un bine. Se aflau sub un jug — eu puteam să-i eliberez; erau despărțiți — și eu puteam să-i unesc din nou; independența și bogăția care erau ale mele puteau fi și ale lor. Nu eram noi patru? Douăzeci de mii de lire împărțite în mod egal însemnau cinci mii de fiecare — era de ajuns. Se va face dreptate și fericirea noastră

va fi asigurată. Acum nu mai simţeam apăsarea bogăţiei; căci acum nu mai era vorba de o simplă moştenire de bani — ceea ce primisem era viaţă, speranţă, bucurie.

Nu ştiu cum arătam în vreme ce toate aceste gânduri îmi năvăleau furtunos în minte, dar curând am observat că domnul Rivers trăsesese un scaun în spatele meu şi încerca, plin de blândeţe, să mă facă să mă aşez. În acelaşi timp mă sfătuia să fiu liniştită. I-am respins gestul ce părea să spună că sunt neputincioasă şi că mintea mea o luase razna, i-am dat mâna deoparte şi am început din nou să mă plimb prin odaie.

— Scrie-le Diane şi lui Mary mâine, am spus eu, să vină imediat acasă; Diana zicea că amândouă s-ar considera bogate dacă ar avea câte o mie de lire, aşa că vor fi foarte mulţumite cu cinci mii.

— Spune-mi de unde pot să-ţi aduc un pahar cu apă, zise St John. Trebuie să încerci să te linişteşti.

— Prostii! Şi ce efect va avea moştenirea asupra dumitale? O să te țină în Anglia, o să te determine să te însori cu domnişoara Oliver şi să te aşezi la casa dumitale, ca orice muritor de rând?

— Aiurezi — mintea ți-e tulburată. Am fost prea direct când ți-am dat vestea asta — te-a agitat mult prea mult.

— Domnule Rivers! Mă faci să-mi pierd răbdarea; mintea mea e foarte limpede; dumneata ești cel care nu înțelegei sau, mai degrabă, care nu vrei să înțelegeți.

— Poate dacă mi-ai explica mai bine, aş înțelege mai mult.

— Să explic! Ce e de explicat? Nu se poate să nu-ți dai seama că douăzeci de mii de lire, suma despre care este vorba, împărțită în mod egal între nepotul și cele trei nepoate ale unchiului nostru, înseamnă câte cinci mii de fiecare. Ceea ce vreau este să le scrii surorilor dumitale și să le spui de averea care le revine.

— Care-ți revine dumitale, vrei să spui.

— Ți-am explicat cum văd eu lucrurile și mi-e cu neputință să le văd altfel. Nu sunt dezgustător de egoistă, nechibzuit de nedreaptă sau monstruos de nerecunoscătoare. Și apoi, sunt hotărâtă să am un cămin și rude. Îmi place Moor House și vreau să locuiesc la Moor House; îmi plac Diana și Mary și vreau să fiu

legată pe viață de ele. O să-mi placă și o să-mi fie bine să am cinci mii de lire; m-ar chinui și m-ar apăsa dacă aş avea douăzeci — care, în plus, nici nu mi s-ar cuveni de drept, deși mi se cuvin prin lege. Așadar, vă dau vouă ceea ce mie nu-mi e de trebuință. Nu vreau să aud împotrivire și nici să ne certăm — hai să ne înțelegem între noi și să hotărâm totul imediat.

— Asta înseamnă să acționezi după primul impuls: îți trebuie câteva zile să te gândești la așa ceva, înainte ca vorbele dumitale să fie luate de bune.

— Oh, dacă nu te îndoiești decât de sinceritatea mea, atunci sunt liniștită. Recunoști că ceea ce spun e drept?

— Într-adevăr, e *oarecum* drept, dar este împotriva tuturor obiceiurilor. Pe lângă asta, toată averea e dreptul dumitale: unchiul meu a dobândit-o prin truda lui și a fost liber să o lase cui voia; și ți-a lăsat-o dumitale. La urma urmelor, legea îți îngăduie s-o păstrezi — și poți, fără muștrări de conștiință, să o socotești pe deplin a dumitale.

— Pentru mine, am răspuns eu, e o chestiune de sentiment tot atât cât e și de conștiință. Trebuie să le fac pe plac sentimentelor mele — am atât de rar acest privilegiu. Chiar dacă ai protesta, te-ai opune și m-ai supăra timp de un an, tot n-aș putea renunța la marea plăcere pe care am întrezărit-o — aceea de a-mi plăti, în parte, o mare obligație și de a-mi câștiga niște prieteni pe viață.

— Gândești așa acum, spuse St John, pentru că nu știi ce înseamnă să fii bogat și să te bucuri de averea pe care o ai: nu poți să-ți dai seama câtă importanță ți-ar da douăzeci de mii de lire, ce loc ți-ar oferi în societate, ce perspective ți-ar deschide; nu poți...

— Iar dumneata, l-am întrerupt eu, nu poți deloc să-ți imaginezi cu câtă ardoare îmi doresc o dragoste de frate și soră. E n-am avut niciodată un cămin, n-am avut niciodată nici frați, și nici surori; trebuie să-i am acum și îi voi avea: o să mă recunoașteți ca rudă și o să mă țineți aproape de voi, nu-i așa?

— Jane, o să fiu fratele dumitale, iar surorile mele o să-ți fie surori, fără a-ți cere să-ți sacrifici drepturile pe care le ai în mod întemeiat.

— Frate? Da... la o mie de leghe depărtare? Surori? Da, muncind ca niște roabe printre străini! Eu, bogată — îndopată cu un aur pe care nu l-am câștigat prin muncă și pe care nu-l merit! Iar voi, fără nici un ban! Grozavă egalitate și frăție! Ce legătură strânsă! Ce dragoste profundă!

— Dar, Jane, dorința dumitale de a avea rude și un cămin fericit se poate împlini și în alt fel decât cel despre care vorbești: te poți mărita.

— Iar vorbești prostii! Să mă mărit! Nu vreau să mă mărit și n-o să mă mărit niciodată.

— Vorbești fără să gândești: o asemenea afirmație necugetată e o dovadă a tulburării care te stăpânește.

— Ba știi foarte bine ce gândesc: știu ce simt și cum întreaga mea ființă se împotrivese chiar și simplului gând al căsătoriei. Nimeni nu s-ar căsători cu mine din dragoste; și nu vreau să fiu privită doar ca o afacere. Și nu vreau lângă mine un străin — care nu m-ar înțelege și ar fi atât de deosebit de mine; am nevoie de rudele mele, cele care gândesc și simt asemenea mie — spune-mi din nou că vrei să fii fratele meu; când ai rostit aceste cuvinte, m-am simțit mulțumită, fericită; spune-le din nou, dacă le poți spune cu sinceritate.

— Cred că pot. Știi că mi-am iubit întotdeauna surorile și știu pe ce se întemeiază această afecțiune a mea pentru ele — pe respectul pentru calitățile lor alese și pe admirația pentru talentele lor. Și dumneata ai principii solide și ești deșteaptă: gusturile și obiceiurile dumitale seamănă cu cele ale Dianei și ale lui Mary; prezența dumitale îmi face întotdeauna plăcere; iar de ceva timp, discuțiile cu dumneata îmi oferă o alinare bine venită. Simt că te pot primi ușor și firesc în inima mea, ca cea de-a treia soră și mezină a mea.

— Îți mulțumesc; pentru seara asta mi-e de-ajuns — acum ar fi mai bine să pleci, căci dacă mai stai, probabil că m-ai supăra din nou cu șovăielile dumitale pline de neîncredere.

— Și școala, domnișoară Eyre? Cred că acum trebuie închisă, nu?

— Nu. O să rămân până o să-mi găsești o înlocuitoare.

Zâmbi aprobator, îmi strânse mâna și plecă.

Nu e nevoie să povestesc în amănunt luptele pe care le-am avut de dus și argumentele de care m-am folosit pentru a rezolva problema moștenirii așa cum voiam. Sarcina mea a fost grea; dar, cum eram pe deplin hotărâtă și cum verii mei au înțeles în cele din urmă că intenția mea era cu adevărat să obțin o împărțire corectă a averii și cum în adâncul sufletului trebuie să-și fi dat seama de dreptatea intenției mele și, în plus, să fi fost conștienți că dacă erau în locul meu, ar fi făcut întocmai așa cum doream eu să fac — au cedat până la urmă și au acceptat să încredințeze rezolvarea acestei probleme unor arbitri. Cei aleși au fost domnul Oliver și un avocat competent: amândoi au fost de acord cu mine și așa am obținut victoria¹. Actele de cedare a banilor au fost întocmite și astfel, St John, Diana, Mary și cu mine ne-am primit fiecare partea din moștenire.

CAPITOLUL VIII

TOTUL S-A REZOLVAT ÎN PREAJMA CRĂCIUNULUI; se apropia vacanța. Am închis școala din Morton, având grijă ca despărțirea de elevele mele să nu fie rece din partea mea. Norocul deschide mâna la fel ca și inima și a da ceva atunci când ai primit din plin nu înseamnă decât a-ți da frâu liber clocotului nefiresc al senzațiilor. De multă vreme simțisem cu mare bucurie că multe dintre elevele mele țineau la mine și, când ne-am despărțit, lucrul acesta mi s-a adeverit: ele își manifestară din plin și deschis afecțiunea pe care o aveau pentru mine. Adâncă mi-a fost mulțumirea când am văzut că aveam într-adevăr un loc în inimile lor simple și curate: le-am promis că de-acum încolo n-o să treacă o săptămână fără să nu vin să le vizitez și să fac cu ele o oră de lecții în școală.

¹ Deși avea sub 21 de ani, Jane Eyre ar fi putut ceda o parte din bani, dar, dacă voia, îi putea lua înapoi. Vezi nota de la p. 538.

Domnul Rivers sosi tocmai când — după ce văzusem clasele, care acum numărau șazeci de fete, înșiruite în fața mea — stăteam cu cheia în mână și îmi luam rămas-bun într-un fel mai special de la câteva dintre cele mai bune eleve: fete decente, vrednice de respect, modeste și instruite, așa cum puteai întâlni în familiile de fermieri englezi. Și asta înseamnă foarte mult, căci țăranii englezi sunt cei mai instruiți, mai manierați și mai demni din Europa; de atunci am mai văzut *paysannes*¹ și *Bäuerinnen*² și cele mai bune dintre ele mi s-au părut ignorante, grosolane și nătânge, în comparație cu fetele mele din Morton.

— Socotești că ți-ai primit răsplata pentru un sezon de trudă? mă întrebă domnul Rivers după ce fetele plecară. Nu-i așa că sentimentul că ai făcut ceva cu adevărat bun pentru oameni îți aduce mulțumire?

— Fără îndoială.

— Și n-ai muncit decât vreo câteva luni! Oare n-ar fi bine folosită o viață închinată renașterii spirituale a semenilor?

— Da, am răspuns, dar eu n-aș putea să o fac la nesfârșit: vreau să mă bucur de însușirile mele și în același timp să le cultiv pe ale celorlalți. Trebuie să mă bucur de ele acum, nu-mi trimite nici trupul, și nici gândurile înapoi la școală; am plecat de acolo și sunt dispusă să mă bucur pe deplin de vacanță.

St John deveni serios.

— Ce s-a întâmplat? Ce-i cu această bruscă înflăcărare? Ce ai de gând să faci?

— Să fiu activă, cât de activă pot. Și mai întâi o să te rog să o lași pe Hannah să plece și să-ți cauți pe altcineva să te servească.

— Ai nevoie de ea?

— Da, să meargă cu mine la Moor House: Diana și Mary vin într-o săptămână acasă și vreau să pun totul în ordine până atunci.

— Înțeleg — credeam că vrei să pleci în vreo excursie. E mai bine așa: Hannah o să meargă cu dumneata.

¹ Țărânci (în franceză, în original).

² Țărânci (în germană, în original).

— Spune-i atunci să fie gata mâine; și uite cheia de la școală: o să ți-o dau și pe cea de la casă mâine-dimineată.

O luă.

— Mi-o dai cu multă veselie, spuse el. Nu înțeleg prea bine veselia asta, pentru că nu știu cu ce muncă ai de gând să o înlocuiești pe cea la care tocmai ai renunțat. Care e acum scopul, ținta, ambiția dumitale în viață?

— Prima mea țință e să *curăț* (înțelegi pe deplin ce înseamnă acest cuvânt?), să *curăț* Moor House dintr-un capăt într-altul, până în pivniță; a doua, să frec totul cu ceară, ulei și nenumărate cârpe, până strălucește din nou; a treia, să aranjez fiecare scaun, masă, pat și covor cu o precizie matematică; apoi o să te păgubesc de mult cărbune și turbă și o să fac niște focuri zdravene în fiecare cameră; și în sfârșit, cele două zile dinaintea venirii surorilor dumitale vor fi folosite de mine și de Hannah ca să batem ouă, să alegem stafide, să radem mirodenii, să facem prăjiturile de Crăciun, să pregătim umplutura pentru plăcinta cu carne și să desfășurăm alte rituri culinare, pe care cuvintele nu le pot explica îndeajuns unui neștiutor ca dumneata. Pe scurt, scopul meu este ca până joia următoare toate să fie în stare perfectă și pregătite pentru Diana și Mary; iar ambiția mea este să le ofer o primire perfectă.

St John zâmbi ușor, dar tot nu era mulțumit.

— Deocamdată e foarte bine, spuse el, dar, serios vorbind, sper că atunci când acest entuziasm îți va dispărea, o să privești ceva mai sus de farmecele și bucuriile domestice ale căminului.

— Cele mai bune lucruri din lume! l-am întrerupt eu.

— Nu, Jane, nu: lumea aceasta nu e un loc al bucuriilor, nu încerca să faci asta din ea; și nici nu e un loc de odihnă — nu deveni leneșă.

— Dimpotrivă, vreau să muncesc.

— Jane, deocamdată te iert: îți acord două luni ca să te bucuri din plin de noua dumitale situație și de încântarea de a fi alături de rudele găsite atât de târziu; dar *pe urmă* sper că vei începe să privești dincolo de Moor House și Morton, de tovărășia verișoarelor dumitale și de liniștea egoistă și confortul

voluptuos al bogăției rafinate. Nădăjduiesc că atunci, energia dumitale te va tulbura din nou cu forța sa.

M-am uitat la el mirată.

— St John, am spus eu, cred că e aproape o răutate să-mi vorbești așa. Eu vreau să fiu fericită și dumneata încerci să mă împingi spre tulburare. În ce scop?

— În scopul de a folosi cât mai bine talentele cu care te-a înzestrat Dumnezeu și pentru care cu siguranță îți va cere într-o bună zi să-i dai socoteală. Jane, o să veghez asupra ta cu atenție și îngrijorare — te previn — și o să încerc să domolesc ardoarea nenaturală cu care te arunci în plăcerile casnice ordinare. Nu te agăța cu atâta stăruință de legăturile cărnii; păstrează-ți statornicia și înflăcărarea pentru o cauză mai potrivită: abține-te să le risipești pe lucruri banale și trecătoare. Înțelegi ce-ți spun, Jane?

— Da, ca și cum ai vorbi grecește. Eu cred că am un motiv potrivit pentru a fi fericită și *voi fi fericită*. La revedere!

Și într-adevăr, am fost fericită la Moor House și am muncit din greu; la fel ca și Hannah: era încântată să vadă cât de veselă puteam fi în mijlocul harababurii unei case întoarse pe dos — cum puteam să frec și să șterg praful, și să curăț, și să gătesc. Și, după câteva zile de haos de nedescris, a fost cu-adevărat minunat să văd cum apare încet ordinea din zăpăceala pe care noi o iscaserăm. Făcusem mai înainte un drum la S. ca să cumpăr niște mobilă nouă: verișoarele mele îmi dăduseră mână liberă să fac ce schimbări voiam și pusesem deoparte o sumă de bani special pentru asta. N-am schimbat prea mult salonul și dormitoare, căci știam că Diana și Mary se vor bucura mai mult să vadă iar vechile mese, scaune și paturi, decât o mobilă nouă, oricât ar fi fost ea de elegantă. Și totuși, unele mici schimbări erau necesare pentru a da întoarcerii lor farmecul sărbătoresc pe care mi-l doream. Pentru aceasta, au fost de ajuns niște covoare noi și frumoase, închise la culoare, la fel ca și noile draperii, câteva ornamente vechi alese cu grijă, din porțelan și bronz, cuverturi, oglinzi și truse de toaletă: casa arăta acum înflorită, dar nu într-un fel izbitor. Am schimbat în întregime un salon și o odaie de musafiri, aducând mobilă veche

de mahon, tapițată în roșu purpuriu; am pus canava în coridor și covoare pe scări. Când totul a fost gata, mi-am spus că Moor House era în interior un adevărat model de tihnă modestă și senină, după cum pe afară, în această perioadă a anului, părea o casă părăginită și rece, jalnică și pustie.

În cele din urmă sosi și joia memorabilă. Le așteptam să ajungă seara și, cu mult înainte să apună soarele, am aprins focurile jos și la etaj; bucătăria strălucea de curățenie; Hannah și cu mine eram îmbrăcate și totul era pregătit.

St John sosi primul. Îl rugasem să nu vină până ce nu era totul aranjat; și într-adevăr, doar simplul gând la dezordinea jalnică și în același timp trivială din toată casa îl sperie și îl ținu departe. Mă găsi în bucătărie, unde aveam grijă de niște prăjituri pentru ceai, pe care le pusesem la copt. Apropiindu-se de vatră, mă întrebă dacă eram în cele din urmă mulțumită cu munca de față în casă. I-am răspuns invitându-l să mă însoțească pentru a vedea rezultatul trudei mele. Cu mare greutate l-am convins să facă un tur al casei. Aruncă doar o privire din prag în camerele unde îi deschideam ușa; și după ce urcă și coborî scările, spuse că trebuie să mă fi ostenit mult ca să fac atâtea schimbări într-un timp așa de scurt; dar n-am auzit nici un cuvânt prin care să-și arate mulțumirea față de noua înfățișare a căminului său.

Tăcerea lui m-a descurajat. M-am gândit că poate schimbările au stricat niște obișnuințe la care ținea. L-am întrebat dacă așa era și, fără îndoială, aveam o voce abătută.

— Nicidecum, îmi răspunse el. Dimpotrivă, am observat că ai păstrat cu mare grijă toate aranjamentele; mă tem chiar că ai dat acestei chestiuni mai multă atenție decât merita. Câte minute, de pildă, ți-a luat să cercetezi cum e aranjată odaia asta? Apropo...

Și mă întrebă unde era o anumită carte. I-am arătat volumul pe raft; îl luă și, retrăgându-se în locul lui obișnuit de la fereastră, începu să citească.

Ei bine, cititorule, asta nu mi-a plăcut deloc. St John era un om bun, dar am început să simt că spusese adevărul când se descrisese ca fiind aspru și rece. Plăcerile și desfătările vieții nu îl atrăgeau — bucuriile ei tihnite n-aveau nici un farmec pentru el.

Pur și simplu el trăia doar ca să aspire — desigur, la ceea ce era bun și măreț: dar nu putea niciodată să se odihnească și nici nu accepta ca cei din jurul lui să o facă. M-am uitat la fruntea lui înaltă, calmă și palidă ca o piatră albă — la trăsăturile lui fine, încremenite în concentrarea asupra cărții — și am înțeles dintr-odată că nu putea fi un soț bun, că ar fi chinuitor să fii soția lui. Am înțeles brusc felul iubirii lui pentru domnișoara Oliver: era, așa cum spusese și el, doar o iubire a simțurilor. Am înțeles cum se disprețuia pentru influența plină de neliniște pe care o avea ea asupra lui; cât își dorea să o înăbușe și să o distrugă; cum se îndoia că ar putea să ducă la o fericire veșnică pentru el sau pentru ea. Și am mai înțeles că el era făcut din materialul din care natura își cioplește eroii — creștini și păgâni laolaltă —, legiuitorii ei, oamenii de stat, cuceritorii: un bastion de neînfrânt pentru marile cauze, dar lângă focul din cămin, o coloană rece și supărătoare, întunecată și nelalocul ei.

„Salonul acesta nu e un loc potrivit pentru el”, mi-am spus eu. „Crestele Himalayei sau tufișurile din sudul Africii, chiar mlaștinile blestемate de ciumă de pe coasta Guineei ar fi mai bune pentru el. Pe bună dreptate se ferește de calmul vieții domestice — acolo nu ar fi în elementul lui, acolo talentele lui stagnează, nu se pot dezvolta și nici nu pot fi puse în evidență. Doar în momente de luptă și primejdie — acolo unde se dovedește curajul și se folosește energia și se pune la încercare tăria de caracter — doar acolo va vorbi și va acționa conducătorul și cel mai presus de ceilalți. Lângă acest cămin, și un copil plin de veselie s-ar potrivi mai bine decât el. Da, și-a ales bine cariera de misionar, acum o înțeleg.

— Vin! Uite-le că vin! strigă Hannah, deschizând brusc ușa salonului.

În același moment, bătrânul Carlo începu să latre vesel. Am fugit afară. Era deja întuneric, dar se auzea un zgomot de roți. Hannah aprinse un felinar.

Trăsura se oprise la porțiță; vizitiul deschise ușa: o siluetă bine cunoscută păși afară, apoi încă una. În clipa următoare îmi lipeam obrazul de obrazul moale al lui Mary, apoi de buclele Dianei.

Ele râdeau — mă sărutară — apoi pe Hannah, îl mângâiară pe Carlo, care era înnebunit de fericire, întrebare repede dacă totul e bine și, fiind asigurate că e, se grăbiră să intre în casă.

Erau înțepenite după drumul lung și hurducăiala trăsurii și înghețate de aerul rece al nopții; dar chipurile lor plăcute se luminară la vederea focului vesel. Pe când vizitiul și Hannah aduceau în casă bagajele, ele întrebare de St John. În aceeași clipă, el ieși din salon și fetele se aruncară de gâtul lui. El îi dădu fiecareia câte un sărut liniștit, spuse câteva cuvinte de bun venit cu o voce joasă, vorbi puțin cu ele, apoi, dându-le de înțeles că se aștepta să vină și ele curând în salon, se retrase într-acolo, ca spre un loc de refugiu.

Le aprinsesem lumânările ca să urce la etaj, dar Diana a trebuit mai întâi să dea ordine privind găzduirea și ospătarea vizitiului; apoi mă urmară amândouă. Fură încântate de felul în care le refăcusem și împodobisem camerele, de draperiile, de covoarele noi și de vasele de porțelan bogat pictate și-și arătară mulțumirea din toată inima. M-am bucurat să-mi dau seama că tot ceea ce schimbasem și aranjasem se potrivea exact cu dorințele lor și că ceea ce făcusem dădea un plus de farmec întoarcerii lor vesele acasă.

Seara aceea a fost foarte plăcută. Verișoarele mele, pline de voieșie, au povestit și au comentat atâta, încât vorbăria lor acoperi tăcerea lui St John; el se bucura sincer să-și vadă surorile, dar nu putea lua parte la entuziasmul și încântarea lor. Evenimentul zilei — întoarcerea Diane și a lui Mary — îi făcea plăcere; dar agitația veselă, bucuria lor vorbărească îl oboseau; am văzut că își dorea să vină mai repede dimineața următoare, pe care o spera mai calmă. Chiar în toiul veseliei, la vreun ceas după ceai, se auzi o bătaie la ușă. Apoi Hannah apără cu vestea că „un biet flăcău venise, la ceasul ăsta nepotrivit, să-l ia pe domnul Rivers să o vadă pe mama lui, care era pe moarte”.

— Unde locuiește, Hannah?

— Sus, la Whitcross Brow, la vreo patru mile depărtare și drumul până acolo e plin de mlaștini și tufișuri.

— Spune-i că vin.

— Ba eu aş zice, domnule, că mai bine nu — e un drum tare păcătos după ce se lasă întunericul: nu e nici o cărare prin mlaştină. Şi apoi, e o noapte aşa de aspră — cel mai aprig vânt care s-a simţit vreodată. Mai bine să-i spun, domnule, că vă duceţi acolo mâine-dimineaţă.

Dar St John era deja în coridor şi-şi punea pelerina; şi, fără nici o obiecţie, fără să murmure, plecă. Era ora nouă; nu s-a întors decât la miezul nopţii. Era îngheţat de frig şi obosit, dar părea mai fericit decât atunci când plecase. Îşi îndeplinise datoria; făcuse un efort; îşi încercase puterea, care acţionase şi îi înfrânsese neputinţa, şi era mai mulţumit de sine.

Mă tem că toată săptămâna care a urmat i-a pus greu la încercare răbdarea. Era săptămâna Crăciunului. Nu ne-am ocupat de treburile obişnuite, ci de tot felul de lucruri domestice mărunte şi plăcute. Aerul împrejurimilor, libertatea pe care ţi-o oferă propriul cămin, începutul prosperităţii, toate acţionau asupra Diane şi a lui Mary ca un fel de elixir dătător de viaţă şi erau vesele de dimineaţă până seara — vorbeau întruna şi tot ce spuneau — inteligent, plin de miez şi original — avea atâta farmec pentru mine, încât preferam să le ascult şi să iau şi eu parte la discuţiile lor, decât să fac orice altceva. St John nu ne muştra pentru voioşia noastră, dar fugea de ea: stătea foarte puţin pe acasă — parohia era mare, gospodăriile răspândite şi în fiecare zi îşi făcea de lucru vizitându-i pe cei săraci şi bolnavi.

Într-o dimineaţă la micul dejun, după ce stătuse câteva minute gânditoare, Diana îl întrebă dacă planurile lui au rămas neschimbate.

— Neschimbate şi imposibil de schimbat, fu răspunsul.

Şi apoi ne spuse că plecarea din Anglia era acum definitiv stabilită pentru anul următor.

— Şi Rosamond Oliver? întrebă Mary.

Cuvintele părură să-i scape de pe buze fără să vrea, căci imediat ce le rosti făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să şi le retragă. St John ţinea în mână o carte — era obiceiul lui nepoliticos de a citi la masă — o închise şi-şi ridică privirea.

— Rosamond Oliver, spuse el, urmează să se mărite cu domnul Granby, unul dintre cei mai aleși și mai respectați domni din S., nepotul și moștenitorul lui Sir Frederic Granby. Am aflat vestea ieri de la tatăl ei.

Surorile lui se uitară una la alta, apoi își întoarseră ochii către mine; după care, toate trei l-am privit: era senin și liniștit.

— Căsătoria trebuie să se fi aranjat foarte repede, spuse Diana, nu cred că se cunosc de prea multă vreme.

— Doar de două luni: s-au cunoscut în octombrie în S., la balul comitatului, dar când nu există piedici în calea unei căsătorii, cum se întâmplă în cazul de față, și când această căsătorie este din toate punctele de vedere avantajoasă, amânările nu-și au rostul; se vor căsători de îndată ce casa din S. pe care Sir Frederic le-o dă va fi aranjată pentru ei.

Prima dată când l-am găsit singur pe St John, după ce ne dăduse această veste, m-am simțit tentată să-l întreb dacă l-a întristat; dar părea să aibă atât de puțină nevoie de simpatie, încât, în loc să-l consolez, m-am simțit oarecum rușinată amintindu-mi de ceea ce îndrăznisem deja. Și apoi, mă dezobișnuisem să-i vorbesc; era din nou rezervat și rece, iar sinceritatea mea îngheța și ea la vederea lui. Nu-și ținuse promisiunea de a mă trata ca pe surorile lui; continua să facă mici diferențe, descurajatoare, între noi, care nu ajutau în nici un fel la nașterea unei prietenii între mine și el. Pe scurt, acum că eram recunoscută ca o rudă a sa și trăiam sub același acoperiș cu el, simțeam că distanța între noi era mult mai mare decât atunci când pentru el eram doar învățătoarea din sat. Când îmi aminteam cât de mult îmi îngăduise să mă apropie de gândurile lui, nu puteam înțelege răceala lui de acum.

Așa stând lucrurile, am fost foarte surprinsă când el își ridică brusc capul de la biroul asupra căruia stătea aplecat și îmi spuse:

— Vezi, Jane, bătălia s-a dat și am ieșit învingător.

Uimită că mi se adresa astfel, nu am răspuns imediat; dar, după o clipă de ezitare, i-am spus:

— Dar ești sigur că nu ești asemenea acelor învingători a căror biruință i-a costat prea scump? Oare o nouă biruință asemănătoare nu te-ar distruge?

— Nu cred; și chiar dacă ar fi așa, nu are prea multă importanță, căci n-o să mai am niciodată de purtat o astfel de bătaie. Rezultatul înfruntării e hotărâtor: drumul meu e acum limpede și-I mulțumesc pentru asta Domnului!

Și după ce spuse acestea, se întoarse la hârtiile și la tăcerea lui.

Pe măsură ce fericirea noastră (a Dianei, a lui Mary și a mea) devenea mai liniștită și ne reluam vechile obiceiuri și studiile obișnuite, St John rămânea tot mai mult acasă; stătea în aceeași cameră cu noi, uneori ore în șir. În timp ce Mary desena, Diana citea o enciclopedie (spre admirația și uimirea mea), iar eu mă chinuiam cu germana, St John studia o limbă orientală, a cărei cunoaștere o socotea necesară pentru planurile sale.

Cufundat astfel în lectura sa, părea liniștit și preocupat în colțul său; dar ochii lui albaștri păraseau adeseori gramatica străină și rătăceau prin încăpere, iar uneori se aținteau asupra noastră, tovarășele sale de studiu, cu o ciudată intensitate; dacă întâlneau o altă privire, se îndepărtau imediat; dar iarăși și iarăși se întorceau cercetători către masa noastră. Mă întrebam ce putea să însemne asta; mă întrebam, de asemenea, și de ce își arăta întotdeauna mulțumirea față de ceva ce mie mi se părea lipsit de importanță — vizita mea săptămânală la școala din Morton și, ceea ce mă mira și mai mult, era că atunci când ziua se arăta urâtă, când ploua sau ninge sau bătea tare vântul și surorile lui mă îndemnau să nu mă duc, el întotdeauna râdea de grija lor și mă încuraja să-mi fac datoria fără să țin seama de vreme.

— Jane nu e atât de slabă cum o credeți voi, spunea el, ea poate să înfrunte suflarea vântului de munte sau o ploaie torențială sau câțiva fulgi de zăpadă la fel de bine ca și noi. Constituția ei e sănătoasă și robustă; și poate să îndure schimbările vremii mult mai bine decât mulți oameni mai zdraveni.

Și când mă întorceam acasă, foarte obosită și bătută de vânt și de ploaie, nu îndrăzneam niciodată să mă plâng, căci știam că dacă spuneam ceva, s-ar fi supărat: tăria de caracter îi plăcea întotdeauna, slăbiciunea îl deranja în mod deosebit.

Într-o zi, însă, mi s-a îngăduit să rămân acasă, pentru că eram într-adevăr răcită. Surorile lui s-au dus la Morton în locul meu; eu m-am apucat să citesc din Schiller, iar el își descifra pergamentele orientale greu de înțeles. Terminasem o traducere și voiam să fac un exercițiu, când, uitându-mă în treacăt la el, i-am văzut ochii albaștri pătrunzători ațintiți asupra mea. De cât timp mă cercetau astfel, nu știu; dar privirea lor era atât de intensă și totuși atât de rece, încât pentru o clipă m-am înfiorat — era ca și cum în aceeași odaie cu mine s-ar fi aflat o ființă stranie.

— Jane, ce faci?

— Învăț germana.

— Vreau să renunți la germană și să înveți limba hindi.

— Vorbești serios?

— Cât se poate de serios; și o să-ți spun de ce.

Apoi îmi spuse că hindi era limba pe care el o studia atunci; că, pe măsură ce înainta, uita cele învățate la început; că l-ar ajuta foarte mult dacă ar avea o elevă cu care să repete mereu noțiunile de bază, ca să și le întipărească astfel bine în minte; că șovăise un timp în alegerea sa între mine și surorile lui; dar se hotărâse în cele din urmă pentru mine, căci văzuse că eu aveam cea mai multă răbdare și sânguință dintre toate trei. Voiam să-i fac această favoare? De altfel, nici nu trebuia, probabil, să fie un sacrificiu de durată, căci nu mai erau decât trei luni până la plecarea lui.

St John nu era un om pe care să-l refuzi ușor: simțeau că la el, toate impresiile — fie suferința, fie plăcerea — rămâneau adânc întipărite și pentru totdeauna. Am acceptat. Când Diana și Mary se întoarseră acasă, cea dintâi își găsi fosta elevă lucrând cu fratele ei și râse; și amândouă verișoarele mele spuseră că St John nu le-ar fi putut niciodată convinge să facă așa ceva. Iar el răspunse liniștit:

— Știam.

Am găsit în el un dascăl foarte răbdător, foarte îngăduitor și totuși pretențios; îmi dădea mult de lucru și când răspundeam așteptărilor sale, își arăta aprecierea în felul său. Încet-încet, căpătă asupra mea o oarecare influență care îmi răpi libertatea de gândire: laudele și atenția sa mă stânjeneau mai mult decât

indiferență. Când era cu mine, nu mai puteam vorbi și nici râde în voie — căci un instinct supărător îmi amintea că vioiciunea (cel puțin a mea) l-ar deranja. Eram atât de conștientă de faptul că nu accepta decât atitudinile și îndeletnicirile serioase, încât în prezența lui, oricât mă străduiam, nu puteam face altceva: eram cuprinsă de un farmec ce mă îngheța. Când spunea „Du-te!”, mă duceam; „Vino!” și veneam; „Fă cutare lucru!” și-l făceam¹. Dar nu-mi plăcea supunerea mea și de multe ori regretam că nu continua să mă ignore cum făcea altădată.

Într-o seară când ne pregăteam de culcare, surorile lui și cu mine stăteam în jurul lui pentru a-i spune noapte bună și el o sărută pe fiecare, după cum îi era obiceiul; și, tot potrivit obiceiului, îmi întinse mâna. Diana, care întâmplător era într-o dispoziție ștregară (*ea* nu se afla sub stăpânirea chinuitoare a voinței fratelui ei, căci voința ei era la fel de puternică, dar în alt fel), exclamă:

— St John! Spuneai că Jane e a treia soră a ta, dar nu te porți cu ea ca și cu noi: ar trebui să o săruți și pe ea.

Și mă împinse către el. M-am gândit că Diana era foarte îndrăzneță și m-am simțit stânjenită; și pe când gândeam și simțeam asta, St John își lăsă capul în jos; chipul său cu trăsături grecești ajunsese în dreptul chipului meu, ochii lui pătrunzători îmi cercetară ochii — mă sărută. Nu există sărutări de marmură sau de gheață, căci altfel aş spune că atingerea vârului meu preotul făcea parte dintre acelea; dar pot exista sărutări de încercare și sărutul lui așa a fost. După ce-mi dădu acea sărutare, mă privi pentru a vedea ce efect avusese asupra mea; dar efectul nu a fost surprinzător: sunt sigură că nu mă înroșisem; poate pâlisem ușor, căci am simțit că acel sărut al lui era ca un fel de pecete pusă peste lanțurile mele. După aceea, n-a mai uitat niciodată de acest ritual și seriozitatea și calmul cu care îl acceptam păreau să îi confere un anumit farmec pentru el.

Cât despre mine, în fiecare zi doream tot mai mult să-l mulțumesc; dar ca să fac asta, simțeam în fiecare zi, tot mai mult,

¹ *Matei*, 8:9.

că trebuie să renunț la firea mea, să-mi înăbuș talentele, să-mi rup gusturile de înclinația lor firească, să mă silesc să urmăresc țeluri pentru care nu aveam nici o chemare. El voia să mă pregătească pentru a atinge o înălțime la care nu puteam ajunge vreodată: mă chinuiam să aspir la nivelul pe care el îl ridica tot mai sus. Dar era imposibil, la fel de imposibil ca și a-mi modela trăsăturile neregulate ale chipului asemenea tiparului său corect și clasic sau a-mi da ochilor mei verzi și schimbători culoarea albastră a mării și strălucirea solemnă a ochilor lui.

Dar nu numai influența lui autoritară mă subjugase. În ultimul timp, nici nu-mi fusese greu să par tristă: căci un rău îmi măcina inima și-mi seca izvorul fericirii — nesiguranța.

Poate că-ți închipui, cititorule, că purtată de valul schimbărilor petrecute în situația mea, am uitat de domnul Rochester. Nu, nici o clipă nu uitasem de el. Gândul la el mă însoțea mereu; pentru că nu era o negură pe care razele de soare să o împrăstie și nici o urmă pe nisip pe care furtuna să o șteargă: era un nume săpat în inima mea, sortit să dureze atâta timp cât piatra va dăinui. Dorința fierbinte de a ști ce se întâmplase cu el mă urmărea tot timpul: când eram la Morton, mă întorceam în căsuța mea în fiecare seară, pentru a mă gândi la asta; iar acum, la Moor House, în odaia mea, în fiecare noapte tot la asta mă gândeam.

În cursul corespondenței mele cu domnul Briggs privind testamentul, îl întrebasem dacă știa ceva despre locul în care se afla acum domnul Rochester și despre starea lui de sănătate; da, așa cum bănuise St John, nu știa nimic despre el. Atunci i-am scris doamnei Fairfax, cerându-i vești. Fusesem sigură că așa voi afla ce voiam și convinsă că voi primi imediat un răspuns. Am fost surprinsă când după două săptămâni nu promisem nimic; dar când două luni au trecut fără ca poștașul să-mi aducă nici un răspuns, m-am simțit cuprinsă de o mare neliniște.

Am scris din nou — poate că prima mea scrisoare se rătăcise. O nouă speranță urmă noii încercări; ținu câteva săptămâni, la fel ca prima dată, apoi, tot ca atunci, se spulberă: nu am primit nici un rînd, nici un cuvânt. După o jumătate de an de așteptare

zadarnică, nădejdea mea se stinse; și atunci, sufletul meu fu cuprins de o neagră deznădejde.

În jurul meu strălucea o primăvară frumoasă, de care nu puteam să mă bucur. Se apropia vara; Diana încercă să mă înveselească: spuse că păream bolnavă și vru să meargă cu mine la mare. Dar St John se împotrivi: afirmă că nu aveam nevoie de distracții, ci de muncă; viața mea era în prezent lipsită de un țel, pe care trebuia să mi-l gădesc; și — probabil ca să-mi înlocuiască ceea ce-mi lipsea — îmi prelungi lecțiile de hindi și deveni și mai pretențios în cerințele sale; iar eu, proasta de mine, nici nu m-am gândit să mă împotrivesc — nu puteam să nu mă supun.

Într-o zi, venisem la lecțiile mele mai tristă decât de obicei; deznădejdea mea se născuse dintr-o mare dezamăgire: Hannah îmi spusese de dimineață că venise o scrisoare pentru mine și când am coborât să o iau, aproape sigură că în sfârșit primisem veștile mult așteptate, am găsit doar o scrisoare de afaceri de la domnul Briggs. Dezamăgirea amară îmi smulse câteva lacrimi; iar acum stăteam aplecată deasupra literelor complicate și a tropilor plini de înflorituri ai unui scrib indian și ochii mi se umpleau din nou de lacrimi.

St John mă chemă lângă el, ca să-i citesc; am încercat să o fac, dar n-am putut vorbi: cuvintele mi se înecară în hohote de plâns. Eram singuri în salon: Diana cânta la pian în celălalt salon, iar Mary era în grădină — era o zi de mai frumoasă și senină, cu un vânt ce adia ușor. St John nu păru uimit de starea mea și nici nu întrebă ce o provocase; spuse doar:

— O să mai așteptăm câteva minute, Jane, până ce te liniștești.

Și pe când mă străduiam să-mi înăbuș repede durerea, el rămase calm și răbdător, sprijinindu-se de biroul lui și cercetându-mă ca un medic ce urmărește cu o privire de om de știință o criză așteptată și pe deplin înțeleasă a unui pacient. După ce mi-am înăbușit suspinele, mi-am șters ochii și am murmurat că nu mă simțeam prea bine în dimineața aceea, mi-am reluat lecția și am reușit să o termin. St John puse deoparte cărțile lui și ale mele, își încheie biroul și spuse:

— Acum, Jane, o să faci o plimbare împreună cu mine.

— Să le chem pe Diana și Mary.

— Nu. Vreau o singură tovarășă în dimineața asta și dumneata trebuie să fii aceea. Îmbracă-te; ieși pe ușa de la bucătărie; ia-o pe drumul către Marsh-Glen; o să vin și eu într-o clipă.

Eu nu cunosc o cale de mijloc: niciodată în viața mea, atunci când am avut de-a face cu caractere hotărâte și aspre, nu am găsit o cale de mijloc între supunerea totală și revolta dâră. Întotdeauna am urmat-o cu credință pe prima, până în clipa în care am izbucnit, uneori cu o violență vulcanică, pentru a o apuca pe cea de-a doua; și cum nici împrejurările de față nu mă îndreptăteau să mă revolt și nici nu aveam dispoziția s-o fac, m-am supus cu grijă ordinelor lui St John; și zece minute mai târziu pășeam alături de el pe poteca sălbatică din vale.

Briza venea dinspre apus, de peste dealuri, aducând mireasma ierburilor și a papurii; cerul era de un albastru fără pată; pârâul ce cobora prin vâlcea, umflat de ploile de primăvară, curgea bogat și limpede, sclipind cu pete aurii acolo unde reflecta soarele și albastre de safir, unde oglindea cerul. Pe când înaintam, am părăsit poteca și am intrat pe o iarbă moale și mătăsoasă ca mușchiul și verde ca smaraldul, presărată mărunț cu floricele albe și împodobită cu stelute galbene; eram înconjurați de munți, căci valea șerpuia până în inima lor.

— Să ne așezăm aici, spuse St John, când am ajuns la primele stânci răzlețe din grupul celor se străjuiau un fel de trecătoare, dincolo de care pârâul se avânta într-o cascadă; iar de acolo mai departe, muntele se scutura de iarbă și flori și-și păstra drept veșmânt doar tufărișurile și stânca drept nestemată, devenind tot mai sălbatic, iar aerul proaspăt se făcea tot mai tăios; acolo, muntele păstra nădejdea disperată a singurătății și un ultim refugiu al tăcerii.

M-am așezat; St John stătea în picioare lângă mine. Ridică privirea spre trecătoare, apoi se uită în jos, către vale; ochii lui urmau cursul pârâului și se întoarseră spre cerul limpede ce se oglindea în el; își scoase pălăria și lăsă briza să-i treacă prin păr și să-i mângâie fruntea. Părea înfrățit cu duhul acelei pustietăți și ochii lui păreau să-și ia rămas-bun de la ceva.

— Da, o să revăd acest loc, spuse el cu voce tare, în vis, când o să dorm pe malul Gangelui; și-apoi din nou, într-un ceas mai târziu — când mă voi cufunda într-un alt somn —, pe țărmul unui fluviu mai întunecat.

Ce cuvinte ciudate, exprimând o dragoste ciudată! Dragostea unui patriot auster pentru țara lui! Se așează; o jumătate de ceas n-am vorbit; nici el mie, nici eu lui. Apoi îmi spuse:

— Jane, eu plec peste șase săptămâni; mi-am cumpărat bilet pentru un vas comercial spre Indiile de Est, care pleacă în ziua de 20 a lunii iunie.

— Dumnezeu te va ocroti, căci te-ai angajat să trudești în numele Lui.

— Da, spuse el, aceasta este gloria și bucuria mea. Eu sunt slujitorul unui stăpân care nu e supus greșelii. Nu sunt condus de oameni, nu mă aflu sub autoritatea legilor imperfecte și a controlului greșit al viermilor — semenii mei nevolnici: regele meu, legiuitorul și căpitanul meu este Cel în toate desăvârșit. Mi se pare ciudat că cei din jurul meu nu freamătă de dorința de a se aduna sub același stindard — de a se alătura aceleiași misiuni.

— Nu toți au forța dumitale; și ar fi o nesocotință din partea celor slabi să-și dorească să pășească alături de cei puternici.

— Nu vorbesc de cei slabi și nici nu mă gândesc la ei: vorbesc doar de cei ce sunt vrednici de această misiune și sunt în stare să o ducă la bun sfârșit.

— Aceștia sunt puțini și greu de găsit.

— Așa este; dar când îi găsești, trebuie să-i stârnești — să-i îndemni și să-i îmboldești, să le arăți care le sunt harurile și de ce li s-au dat — să le șoptești la ureche dorința Cerului și să le oferi, din partea lui Dumnezeu, un loc în rândurile aleșilor Lui.

— Dacă sunt cu adevărat meniți să îndeplinească această misiune, oare inima lor nu le-o va spune prima?

Simțeam că în jurul meu se țesea o vrajă înfiorătoare, ce se strângea tot mai mult; mă temeam să nu aud rostindu-se un cuvânt fatal, care să întărească și să dea consistență vrăjii.

— Și ce spune inima dumitale? întrebă St John.

— Inima mea e mută — inima mea e mută, am răspuns eu pierdută, înfiorată.

— Atunci trebuie să vorbesc eu în numele ei, continuă vocea adâncă, neîndurătoare — Jane, vino cu mine în India: vino ca tovarășă de viață și tovarășă în munca mea.

Valea și cerul se învârtiră în jurul meu; munții se rostogoliră către mine! Era ca și cum aș fi auzit o chemare din Cer — ca și cum un sol ca o vedenie, asemenea omului din Macedonia¹, mi-ar fi spus: „Vino și ajută-ne!” Dar eu nu eram apostol — nu puteam vedea crainicul — nu-i puteam primi chemarea.

— Oh, St John! am strigat eu. Ai milă de mine!

Dar mă rugam de cineva care, îndeplinind ceea ce socotea a fi datoria sa, nu cunoștea nici mila, și nici remușcarea. Continuă:

— Dumnezeu și natura te-au creat pentru a fi soția unui misionar. Nu trupul ți l-au înzestrat cu daruri, ci mintea: ești făcută pentru muncă, nu pentru iubire. Trebuie să fii soția unui misionar — și vei fi. Vei fi a mea: te cer — nu pentru plăcerea mea, ci pentru a-L servi pe Suveranul meu.

— Dar nu sunt potrivită pentru asta, nu am chemarea, am spus eu.

Se așteptase la aceste prime obiecții: nu l-au supărat. Într-adevăr, așa cum stătea rezemat de stânca din spatele său, cu brațele încrucișate la piept, cu chipul neclintit, mi-am dat seama că era pregătit pentru o luptă lungă și obositoare și se înarmase cu răbdare pentru a rezista până la sfârșit — hotărât ca acel sfârșit să-i aducă biruința.

— Umilința, Jane, spuse el, este temelia virtuților creștine. Ai dreptate când spui că nu ești potrivită pentru această muncă. Dar cine e? Sau cine, dintre cei care au fost cu adevărat chemați să o facă, s-au crezut vrednici de acea chemare? Eu, de pildă, nu sunt decât țărână și cenușă. La fel ca și Sfântul Pavel,

¹ *Faptele Apostolilor*, 16:9: „Noaptea, Pavel a avut următoarea vedenie: un om din Macedonia sta în picioare și i-a făcut următoarea rugămintă: «Treci în Macedonia și ajută-ne!»”

mărturisesc că sunt cel dintâi dintre păcătoși¹; dar nu îngădui ca acest sentiment al josniciei mele să mă descurajeze. Îmi cunosc Stăpânul: știu că e tot atât de drept, pe cât e de puternic; și dacă a ales o unealtă slabă pentru a îndeplini o sarcină măreață, El va înlocui lipsurile acestei unelte prin nețărmurita bogăția a proniei Sale. Gândește ca mine, Jane — ai încredere așa cum am și eu. Îți cer să te rezemi de Stânca Timpurilor: nu te îndoi vreodată că va putea susține greutatea slăbiciunii tale omenești.

— Eu nu înțeleg viața misionarilor: n-am studiat niciodată faptele lor, am spus eu.

— Aici, cu toată umilința mea, îți pot fi de ajutor: pot să-ți spun ceas de ceas ce ai de făcut; pot să stau mereu alături de dumneata, să te ajut în fiecare clipă. Asta pot s-o fac la început: curând (căci îți cunosc puterea) vei fi la fel de tare și de capabilă ca și mine și n-o să mai ai nevoie de ajutorul meu.

— Dar puterea mea — unde mi-e puterea pentru această misiune? Nu o simt în mine. Nimic nu vibrează, nimic nu se tulbură în mine când te aud vorbind. Nu simt nici o flacără aprinzându-se în mine — nici o însuflețire —, nu aud nici o voce care să mă sfătuiască sau să mă îmbărbăteze. Oh, aș vrea să te fac să înțelegi că în clipa asta mintea mea e ca o temniță lipsită de lumină, în care zace înlănțuită teama — teama că poți să mă convingi să încerc ceea ce nu pot îndeplini.

— Am un răspuns pentru dumneata — ascultă-l. Din clipa în care ne-am cunoscut, te-am observat: timp de zece luni te-am făcut obiectul cercetării mele. În tot acest timp te-am pus la încercare în nenumărate feluri; și ce-am văzut și ce-am reușit să aflu? La școala din sat am descoperit că poți face bine, cu exactitate și cu onestitate, o muncă ce nu se potrivea obiceiurilor și înclinațiilor dumitale; am văzut că o puteai îndeplini cu pricepere și tact: te-ai controlat și ai putut izbândi.

¹ 1 *Timotei*, 1:15. „O, adevărat și cu totul vrednic de primit este cuvântul care zice: Hristos Iisus a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu.”

În calmul cu care ai aflat că ai devenit deodată bogată, am văzut o minte în care nu-și avea locul viciul lui Dima¹ — averea nu are asupra dumitale o putere nepotrivită. În graba hotărâtă cu care ți-ai împărțit bogăția în patru, păstrând doar o parte pentru dumneata și renunțând la celelalte trei în numele unei dreptăți abstracte, am recunoscut un suflet care se bucură de flacăra și frământarea sacrificiului. În docilitatea cu care, la dorința mea, ai lăsat deoparte un studiu ce te interesa și te-ai apucat de altul pentru că mă interesa pe mine, în zelul neobosit cu care te-ai ocupat de atunci de el — în energia aprinsă și tăria neînduplecată cu care i-ai înfruntat greutățile — recunosc toate calitățile pe care le caut. Jane, ești ascultătoare, harnică, dezinteresată, credincioasă, statornică și curajoasă; foarte blândă și foarte vitează. Nu te mai îndoii de propria dumitale forță — eu mă încred pe de-a-ntregul în dumneata. Ca directoare de școală în India și o ajutoare pentru mine printre femeile indiene, tovărășia dumitale îmi va fi neprețuită.

Simțeam un giulgiu de fier ce se strângea tot mai mult în jurul meu; cu pași înceți, dar siguri, puterea de convingere a lui St John mă copleșea. Chiar de închideam ochii, aceste ultime cuvinte ale lui reușiră să-mi arate destul de limpede drumul ce mi se păruse până atunci imposibil. Misiunea mea, care-mi păruse atât de neclară, atât de difuză, începea să se precizeze, pe măsură ce el vorbea, și, modelată de mâna lui, prindea o formă precisă. Aștepta un răspuns. I-am cerut un sfert de ceas de gândire, înainte de a îndrăzni să-i răspund.

„Pot să fac ceea ce îmi cere el”, mi-am spus eu, „mă văd silită să înțeleg și să recunosc — asta, dacă viața îmi e crăpată. Dar simt că nu pot trăi mult timp sub soarele din India. Și ce dacă? Lui nu-i pasă de asta: când mi-o veni ceasul morții, mă va încredința, senin și plin de pioșenie, Dumnezeului care m-a dat lui. Totul e foarte limpede pentru mine. Părăsind Anglia, aș părăsi o țară iubită, dar pustie — domnul Rochester nu este aici; și dacă ar fi, ce-ar

¹ 2 *Timotei*, 4:10. Dima l-a părăsit pe Pavel „din dragoste pentru lumea de acum”.

însemna, ce-ar putea să însemne pentru mine? Trebuie să trăiesc fără el acum: nimic nu e mai absurd, mai prostesc decât să trăiesc de la o zi la alta sperând că va apărea o schimbare imposibilă care ar putea să mă aducă din nou lângă el. Desigur (așa cum a spus odată St John), trebuie să-mi caut un alt interes în viață, care să-l înlocuiască pe cel pierdut; oare ceea ce-mi oferă el acum nu este cu adevărat cel mai mare lucru pe care îl poate face omul sau îl poate meni Dumnezeu? Nu este oare, prin grijile lui nobile și rezultatele sublime, cel mai potrivit pentru a umple golul lăsat de afecțiunile smulse și speranțele mărunte? Cred că trebuie să recunosc că da — și totuși mă înfior. Vai! Dacă îl urmez pe St John, renunț la o jumătate din mine: dacă plec în India, mă duc spre o moarte timpurie. Și cum va fi umplut timpul dintre plecarea din Anglia către India și cea din India către mormânt? Oh, știi prea bine! Și asta mi-e foarte clar în minte. Străduindu-mă să-l mulțumesc pe St John până ce toți nervii mă vor dura, îl voi mulțumi — pe deplin, în tot ceea ce va aștepta de la mine. Dacă plec cu el — dacă voi face sacrificiul pe care mi-l cere, îl voi face până la capăt: voi jertfi totul pe altar — inima, toată ființa mea, victima întreagă. Nu mă va iubi niciodată; dar va fi mulțumit de mine: îi voi arăta o forță pe care încă nu a văzut-o, resurse pe care nu le-a bănuț niciodată. Da, pot munci la fel de mult ca și el și tot fără să mă plâng. Așadar, pot consimți la ceea ce-mi cere; în afară de un lucru — un singur lucru ce mă îngrozește. Îmi cere să fiu soția lui și nu are pentru mine mai multă inimă de soț decât stânca aceea uriașă și întunecată la poalele căreia spumegă torentul. El mă prețuiește tot atât cât ar prețui un soldat o armă bună; și atâta tot. Dacă nu aș fi căsătorită cu el, asta nu m-ar dura deloc; dar pot eu să-l las să-și ducă planul cu răceală la îndeplinire — să trec prin ceremonia căsătoriei? Pot să primesc de la el verigheta, să îndur toate formele dragostei (căci nu mă îndoiesc că le va respecta în mod conștiincios) și să știu că mintea îi e departe? Pot îndura să știu că în fiecare mângâiere pe care mi-o va da e un sacrificiu adus principiilor lui? Nu — un asemenea martiriu ar fi îngrozitor. Nu vreau să-l îndur. Ca soră, l-aș putea însoți — niciodată ca soție. Asta o să-i spun.”

M-am uitat către movilă: stătea întins acolo ca o coloană prăbușită la pământ, cu fața întoarsă către mine; ochii îi străluceau atenți și pătrunzători. Sări în picioare și se apropie de mine.

— Sunt gata să merg în India, am spus eu, dacă pot să merg liberă.

— Răspunsul dumitale cere o lămurire, nu e clar.

— Până acum ai fost fratele meu adoptiv, iar eu, sora dumitale adoptivă; haide să continuăm ca până acum: ar fi mai bine să nu ne căsătorim.

El clătină din cap.

— Frăția adoptivă nu ajunge în cazul acesta. Dacă ai fi cu adevărat sora mea, ar fi diferit: te-aș lua cu mine și nu mi-aș mai căuta o soție. Dar, date fiind împrejurările, legătura noastră trebuie să fie consfințită și pecetluită prin căsătorie, căci altfel nu poate exista: piedici de fapt se împotrivesc oricărui alt plan. Nu înțelegeți, Jane? Gândește-te o clipă — bunul dumitale simț te va lămuri.

M-am gândit și totuși bunul meu simț, atât cât putea el să mă lămurească, nu-mi arăta decât faptul că noi doi nu ne iubeam așa cum ar trebui să se iubească un soț și o soție; și prin urmare nu trebuia să ne căsătorim.

— St John, eu te socotesc fratele meu — dumneata mă socotești o soră; hai să continuăm așa.

— Nu putem — nu putem, răspunse el scurt, cu un glas hotărât și tăios. Nu se poate. Ai spus că o să mergi cu mine în India: adu-ți aminte — ai spus asta.

— Cu o condiție.

— Da, da. Dar nu te împotrivești lucrului celui mai important — plecarea cu mine din Anglia, munca alături de mine în viitoarea mea trudă. Aproape că ai pus mâna pe plug¹: ești prea statornică pentru a te retrage. Nu trebuie să te gândești decât la un singur lucru — cum poate fi făcută cât mai bine munca de care te-ai apucat. Simplifică-ți interesele complicate, sentimentele, gândurile, dorințele, scopurile; contopește-le pe

¹ Luca, 9:62. „Iisus i-a răspuns: Oricine pune mâna pe plug și se uită înapoi nu este destoinic pentru Împărăția lui Dumnezeu.”

toate într-un singur țel: acela de a îndeplini cu vigoare — cu forță — misiunea încredințată de mărețul dumitale Stăpân. Pentru a izbândi, trebuie să ai un ajutor: nu un frate — e o legătură slabă —, ci un soț. Nici eu nu vreau o soră: o soră poate fi oricând luată de lângă mine. Eu vreau o soție: singura tovarășă asupra căreia pot avea o influență sigură în timpul vieții și să o păstrez lângă mine până la moarte.

M-am cutremurat pe când vorbea: îi simțeam puterea asupra mea până în măduva oaselor — mă simțeam înlănțuită de forța lui.

— Caut-o în altă parte, nu în mine, St John: caută o soție care să ți se potrivească.

— Una potrivită scopului meu, vrei să spui — potrivită chemării mele. Îți spun din nou — eu nu doresc o soție pentru omul netrebnic — omul simplu, cu simțurile egoiste ale omului; ci pentru misionar.

— Iar eu îi voi dăruî misionarului puterile mele — căci asta e tot ceea ce vrea —, dar nu mă pot dăruî pe mine însămi: ar însemna doar să adaug și coaja la miez. El nu are nevoie de coajă: pe aceea o voi păstra eu.

— Nu poți — nu trebuie. Crezi că Dumnezeu Se va mulțumi doar cu jumătate de jertfă? O să accepte El un sacrificiu neterminat? Eu susțin cauza lui Dumnezeu și sub stindardul Lui te înrolez. Nu pot accepta în numele Lui o credință împărțită: trebuie să fie întreagă.

— Oh! Îmi voi da inima lui Dumnezeu, am spus eu. *Dumneata* n-ai nevoie de ea.

N-aș putea să jur, cititorule, că nu era un sarcasm stăpânit în tonul cu care am rostit aceste cuvinte și în sentimentul care le însoțea. Până acum mă temusem în tăcere de St John, pentru că nu îl înțelesesem. Îmi inspirase un respect temător, pentru că mă ținuse în nesiguranță. Cât din el era sfânt și cât muritor, nu știusem până atunci; dar în această discuție mi s-au descoperit multe lucruri: își dezvăluia firea în fața ochilor mei. Îi vedeam slăbiciunile: i le înțelegeam. Am înțeles că stând acolo, la marginea tufărișului sălbatic, cu ființa aceea frumoasă în fața mea,

eram de fapt la picioarele unui om, supus greșelii ca și mine. Vălul căzu de pe asprimea și despotismul lui. Simțind în el prezența calităților lui, i-am simțit și defectele și-am prins curaj. Stăteam alături de un egal — unul cu care puteam să discut — unul căruia mă puteam împotrivi, dacă așa socoteam că e bine.

După ultimele cuvinte pe care le rostisem, rămase tăcut și curând i-am aruncat o privire. În ochii lui, îndreptați spre mine, se citeau în același timp o mirare severă și o întrebare tăioasă. „Își bate joc — își bate joc de *mine*?” păreau să spună ei. „Ce înseamnă asta?”

— Să nu uităm, zise el curând, că e vorba de un lucru foarte serios, unul la care nu putem să ne gândim și despre care să vorbim cu ușurință fără să păcătuim. Sper, Jane, că ești sinceră atunci când spui că vrei să-I dăruiești inima dumitale lui Dumnezeu: asta-i tot ce vreau. De îndată ce îți vei smulge inima din lăcașul ei omenesc și I-o vei aduce prinos Ziditorului, venirea împărăției spirituale a celui Ziditor pe pământ va deveni marea dumitale bucurie și trudă. Vei vedea ce forță vor căpăta eforturile dumitale și ale mele prin unirea noastră trupească și sufletească prin căsătorie: singura unire care dă o armonie permanentă destinelor și scopurilor ființelor omenești; și, trecând peste toate capriciile mărunte — toate piedicile neînsemnate și gingășiile sentimentelor — toate scrupulele privind gradul, felul, tăria sau sensibilitatea simplei înclinații personale — te vei grăbi să intri imediat în această unire.

— Oare? am răspuns eu scurt.

Și i-am privit trăsăturile, atât de frumoase în armonia lor, dar ciudat de înspăimântătoare în severitatea lor liniștită; fruntea lui, poruncitoare, dar nu deschisă; ochii strălucitori, adânci și cercetători, dar niciodată blânzi; trupul lui înalt, impunător — și mi-am închipuit că sunt *soția lui*. Oh, ar fi fost imposibil! Aș fi putut prea bine să-i fiu ajutor și tovarăș: așa puteam traversa alături de el oceanele, puteam trudi sub soarele Orientului și în deșerturile asiatice; puteam să-i admir și să-i accept liniștită autoritatea; să zâmbesc netulburată în fața ambiției sale de neînving; să-l deosebesc pe creștin de om — să-l respect profund

pe primul și să-l iert cu generozitate pe cel de-al doilea. Fără îndoială, aş suferi adesea, fiind legată de el doar așa: timpul meu s-ar afla sub un jug chinuitor, dar inima și mintea mea ar fi libere.

Aș avea încă sufletul meu curat către care să mă întorc: sentimentele mele firești, nesubjugate, cu care aş comunica în clipele de singurătate. Aș păstra în mintea mea niște cotloane care ar fi numai ale mele, în care el n-ar putea pătrunde niciodată, unde să crească apărute sentimente proaspete, pe care austeritatea lui nu le-ar putea distruge și nici pasul lui măsurat de războinic nu le-ar putea călca. Dar ca soție a lui — întotdeauna alături de el și întotdeauna reținută, controlată — silită să păstrez flacăra firii mele abia pâlpâind, să o oblig să ardă înlăuntrul meu și să nu pot țipa, deși văpaia încâtușată m-ar mistui încet cu totul — *asta* ar fi de neîndurat.

— St John! am exclamat eu când am ajuns în acest punct cu gândurile mele.

— Da? întrebă el plin de răceală.

— Îți repet: accept să merg cu dumneata ca o tovarășă pentru munca dumitale de misionar; dar nu ca o soție: nu pot să mă căsătoresc cu dumneata și să devin o parte din dumneata.

— O parte din mine trebuie să devii, răspunse el neclintit; altfel, nimic nu are sens. Cum pot eu, un bărbat care n-a împlinit încă treizeci de ani, să iau cu mine în India o fată de nouăsprezece ani, dacă nu e măritată cu mine? Cum putem fi noi pentru totdeauna împreună — uneori în singurătate, alteori în mijlocul triburilor sălbatice — dacă nu suntem căsătoriți?

— Putem foarte bine, am răspuns eu scurt. La fel de bine ca și când aş fi cu adevărat sora dumitale sau un bărbat și preot, ca dumneata.

— Se știe că nu-mi ești soră; nu te pot prezenta ca soră: dacă aş încerca așa ceva, aş atrage asupra noastră bănuieli jignitoare. Și de altfel, deși ai mintea puternică a unui bărbat, inima ți-e de femeie și — nu, nu se poate.

— Ba se poate, am afirmat eu cu un oarecare dispreț, chiar foarte bine. E-adevărat, am o inimă de femeie, dar nu în ceea ce te privește: pentru dumneata am doar statornicia unui tovarăș;

dacă vrei, sinceritatea, credința și fraternitatea unui tovarăș de arme, respectul și supunerea unui novice față de preotul care-i dezvăluie misterele sacre: nimic mai mult — nu te teme.

— Asta îmi doresc, spuse el către sine, asta este întocmai ceea ce-mi doresc. Și sunt stavile în cale: trebuie doborâte. Jane, nu te vei căi dacă te măriți cu mine; să fii sigură de asta: *trebuie* să ne căsătorim. Ți-o repet: nu e altă cale; și, fără îndoială, după căsătorie va urma suficientă dragoste pentru a face unirea noastră dreaptă chiar și în ochii dumitale.

— Disprețuiesc ideea dumitale de dragoste, nu m-am putut abține să-i strig, pe când mă ridicam și stam dreaptă în fața lui, cu spatele sprijinit de stâncă. Disprețuiesc sentimentul fals pe care mi-l oferi. Da, St John, și te disprețuiesc și pe dumneata când mi-l oferi.

Mă privi fix, strângându-și buzele frumos arcuite. Nu era ușor de spus dacă era furios sau surprins, căci pe chipul lui nu se citea niciodată nimic.

— Nu mă așteptam să aud așa ceva de la dumneata, spuse el. Nu cred că am făcut și nici n-am spus nimic care să merite disprețul.

Tonul lui blând m-a mișcat, iar atitudinea lui demnă și calmă mi-a trezit respectul.

— Iartă-mi cuvintele, St John; dar e vina dumitale că m-ai stârnit să vorbesc atât de nechibzuit. Ai pomenit de un lucru asupra căruia firile noastre nu se înțeleg — un subiect pe care n-ar trebui niciodată să-l discutăm: simplul cuvânt dragoste este un măr al discordiei pentru noi — dacă ar fi vorba cu adevărat de dragoste, ce-am face? Cum ne-am simți? Haide, dragul meu văr, renunță la planul dumitale de căsătorie — uită-l.

— Nu, spuse el, e un plan la care mă gândesc de mult și singurul care poate să mă ajute să-mi ating mărețul scop; dar deocamdată n-o să-ți mai spun nimic de el. Măine plec la Cambridge: am acolo mulți prieteni de la care vreau să-mi iau rămas-bun. O să lipsesc două săptămâni: folosește-te de acest timp pentru a te gândi la cererea mea; și nu uita că dacă o refuzi, nu pe mine mă respingi, ci pe Dumnezeu. Prin mijlocirea mea, El

îți deschide o nobilă carieră: numai ca soție a mea poți pași pe această cale. Dacă refuzi să fii soția mea, te condamni pentru totdeauna la un drum îngust de tihnă egoistă și întuneric sterp. Teme-te să nu fii socotită în rândul celor ce au respins credința și sunt mai răi ca păgânii.

Încheiase ce avea de spus. Își întoarse privirea de la mine și din nou:

*Privi către râu și privi către deal.*¹

Dar de data asta își înăbușise toate sentimentele în inimă, căci eu nu eram vrednică să le aud rostite. Pe când pășeam alături de el către casă, am citit în tăcerea lui aspră tot ceea ce simțea față de mine: dezamăgirea unei firi austere și despotice, care a întâlnit rezistență acolo unde aștepta supunere — dezaprobarea unei judecăți reci și inflexibile, care a descoperit în cel de lângă el sentimente și păreri pe care el nu le putea accepta; pe scurt, bărbatul ar fi vrut să mă silească să mă supun; dar creștinul sincer din el îndura cu răbdare răutatea mea și-mi îngăduia un timp îndelungat pentru gândire și căință.

În acea seară, după ce și-a sărutat surorile, a socotit potrivit să uite chiar să-mi întindă mâna și a ieșit în tăcere din cameră. Iar eu, care, deși nu-l iubeam, aveam o mare prietenie pentru el, am simțit că mă doare atât de mult această uitare vădită, încât mi-au dat lacrimile.

— Văd că tu și St John v-ați certat, Jane, spuse Diana, în timpul plimbării voastre. Dar du-te după el; zăbovește în coridor și te așteaptă — o să vă împăcați.

În astfel de situații nu am prea multă mândrie: prefer să fiu mai degrabă fericită, decât demnă; și am fugit după el — stătea la picioarele scării.

— Noapte bună, St John, am spus eu.

— Noapte bună, Jane, răspunse el calm.

— Atunci, dă-mi mâna, am adăugat.

Ce atingere rece, abia simțită de degetele mele! Era profund nemulțumit de tot ce se petrecuse în acea zi: prietenia nu-l putea

¹ Scott, *The Lay of the Last Minstrel*, V, XXVI, I.

încălzi și nici lacrimile nu-l puteau mișca. Cu el nu putea avea loc o împăcare fericită — și nici zâmbete vesele și cuvinte generoase: dar creștinul din el era încă răbdător și liniștit; și când l-am întrebat dacă mă ierta, îmi răspunse că nu avea obiceiul să păstreze în amintire o jignire și că nu avea nimic de iertat, căci nu fusese jignit.

Și după acest răspuns plecă. Aș fi preferat să mă lovească.

CAPITOLUL IX

NU A PLECAT A DOUA ZI LA CAMBRIDGE, așa cum spusese. Și-a amânat plecarea o săptămână întreagă; și în acest timp m-a făcut să simt ce pedeapsă severă poate da un om bun, dar aspru, conștiincios, dar neînduplecat, celui care l-a jignit. Fără nici un gest deschis de ostilitate, fără nici un cuvânt de reproș, îmi dădea în permanență impresia că nu mai eram în grațiile lui.

Nu pentru că St John ar fi nutrit un sentiment de răzbunare necreștinească — nu că ar fi vrut, dacă ar fi putut, să-mi atingă chiar și un fir de păr din cap. Atât prin firea, cât și datorită principiilor sale, era mai presus de satisfacția meschină a răzbunării; mă iertase pentru că-mi arătasem disprețul față de el și de dragostea lui, dar nu uitase cuvintele pe care le folosisem și nu avea să le uite toată viața. Vedeam în privirea lui, atunci când se îndrepta spre mine, că acele cuvinte stăteau între noi doi, scrise în aerul ce ne despărțea; ori de câte ori îi vorbeam, le auzea în vocea mea și ecoul lor se regăsea în orice răspuns pe care mi-l dădea.

Nu evita să-mi vorbească: chiar mă chema în fiecare dimineață, ca de obicei, să stau lângă el la masa lui de lucru; dar mă tem că omul corupt din el simțea o plăcere pe care creștinul pur nu o împărtășea, aceea de a arăta cu câtă îndemânare putea, în timp ce se purta și vorbea în aparență la fel ca întotdeauna, să extragă din fiecare gest și cuvânt acel sentiment de interes și încuviințare care înainte dădeau un oarecare farmec auster purtării și felului său de a vorbi. Pentru mine, el nu mai era făcut din carne, ci din marmură: ochii săi erau niște pietre reci,

albastre și strălucitoare, limba lui, un instrument al vorbirii — nimic mai mult.

Toate astea erau pentru mine un adevărat chin — o tortură rafinată și prelungă. Menținea un foc mocnit de indignare și o tulburare tremurătoare a mâhnirii, care mă istovea și mă zdrobea. Simțeam cum — dacă aș fi soția lui — acest om bun, curat ca izvorul adânc neluminat de soare, putea să mă ucidă curând, fără să verse un singur strop de sânge din venele mele și fără ca nici măcar o pată să i se aștearnă pe conștiința lui limpede precum cristalul. Simțeam asta mai ales atunci când făceam vreo încercare să-l îmbunez. Compasiunii mele îi răspundea cu asprime. *El* nu suferea câtuși de puțin din cauza înstrăinării noastre — nu dorea împăcarea; și cu toate că de multe ori lacrimile mele udau din plin pagina peste care stăteam amândoi aplecați, nu-l impresionau deloc, de parcă inima lui ar fi fost făcută cu adevărat din piatră sau metal. În tot acest timp, cu surorile sale se purta mai blând decât de obicei: ca și cum s-ar fi temut că simpla lui răceală nu m-ar fi convins îndeajuns că eram cu totul alungată și surghiunită din inima lui, adăuga forța contrastului; și sunt convinsă că nu o făcea din răutate, ci din principii.

În ajunul plecării sale, văzându-l întâmplător cum se plimba în grădină după apus și amintindu-mi, pe când îl priveam, că acest om, deși acum înstrăinat de mine, mi-a salvat odinioară viața și că eram rude apropiate, am vrut să fac o ultimă încercare de a-i recâștiga prietenia. Am ieșit din casă și m-am apropiat de el, pe când stătea în picioare, sprijinit de portiță; i-am vorbit imediat de ceea ce mă interesa.

— St John, sunt foarte tristă pentru că încă mai ești supărat pe mine. Hai să fim iarăși prieteni.

— Sper că suntem prieteni, răspunse calm, continuând să privească răsăritul lunii, la care se uita când mă apropiasem de el.

— Nu, St John, nu mai suntem prieteni ca înainte. Știi bine.

— Nu suntem? Te înșeli. Eu nu-ți doresc răul, ci tot binele.

— Te cred, St John; căci sunt convinsă că nu ești în stare să dorești cuiva răul; dar, pentru că îți sunt rudă, aș vrea ceva mai

multă afecțiune decât acea filantropie generală pe care o arăți și străinilor.

— Desigur, spuse el. Dorința dumitale este dreaptă și nici pe departe nu te privesc ca pe o simplă străină.

Cuvintele acestea, rostite pe un ton rece și liniștit, erau jignitoare și destul de surprinzătoare. Dacă aș fi ținut seamă de mândrie și de furia simțită, l-aș fi părăsit imediat; dar în mine era ceva mult mai puternic decât aceste sentimente. Respectam adânc calitățile și principiile vărului meu. Prietenia lui însemna mult pentru mine: pierderea ei mă afecta profund. Nu voiam să renunț atât de ușor la încercarea de a o recâștiga.

— Trebuie să ne despărțim în felul ăsta, St John? Și când o să pleci în India, o să mă părăsești la fel, fără să-mi spui nici un cuvânt bun?

Acum își luă privirea de la lună și se întoarse cu fața la mine.

— Când o să plec în India, o să te părăsesc, Jane? Cum, nu mergi în India cu mine?

— Ai spus că nu pot, decât dacă mă mărit cu dumneata.

— Și nu vrei să te măriți cu mine? Stăruie în această hotărâre?

Cititorule, oare știi, așa cum știu eu, ce spaimă pot strecura acești oameni reci în gheața întrebărilor lor? Cât de asemănătoare e furia lor cu prăbușirea unei avalanșe, iar supărarea lor cu spargerea ghețurilor de pe mare?

— Nu, St John, nu vreau să mă mărit cu dumneata. Stăruie în hotărârea mea.

Avalanșa s-a mișcat și a alunecat puțin; dar încă nu s-a prăbușit cu totul.

— Te întreb din nou, de ce acest refuz? zise el.

— Înainte — ți-am răspuns —, pentru că nu mă iubeai; acum — îți spun —, pentru că mă urăști aproape. Dacă m-aș mărita cu dumneata, m-ai ucide. Deja mă ucizi.

Buzele și obrazii i se albiră.

— *Te-aș ucide — deja te ucid?* Folosești cuvinte care n-ar trebui nicicând rostite: violente, nepotrivite unei femei și neadevărate. Ele trădează o stare nefericită a minții; merită o

dojană severă; par de neiertat; dar e de datoria unui om să-și ierte semenul, până la șaptezeci și șapte de ori¹.

Încheiasem totul acum. Deși dorisem din tot sufletul să șterg din mintea lui urma jignirii mele dinainte, lăsasem în acel loc încăpățânat încă o urmă, și mai adâncă: o lăsasem cu fierul roșu.

— Acum, chiar că mă vei urî cu totul, am spus eu. E zadarnic să încerc să te împac: văd că mi-am făcut din dumneata un dușman pentru totdeauna.

Cu aceste cuvinte l-am jignit din nou; și era cea mai mare jignire, căci era atât de aproape de adevăr. Buzele lui lipsite de viață tremurară într-un spasm de o clipă. Am înțeles ce furie aprigă stârnisem în el și am simțit că mi se frânge inima.

— Îmi înțelegei complet greșit cuvintele, am spus, apucându-l de mână. Crede-mă, n-am vrut nici să te supăr, nici să te fac să suferi.

Zâmbi plin de amărăciune și-și trase hotărât mâna dintr-a mea.

— Și acum bănuiesc că o să-ți iei cuvântul înapoi și n-o să mai mergi deloc în India? spuse el, după o lungă pauză.

— Ba da, o să merg, ca tovarășă a dumitale, am răspuns eu.

Urmă o tăcere și mai lungă. N-aș ști să spun ce luptă s-a dat în tot acest timp în el între Natură și Har: doar ochii îi străluceau cu sclipiri ciudate și umbre stranii îi treceau peste chip. În cele din urmă vorbi din nou:

— Ți-am dovedit deja ce lucru absurd e ca o femeie de vârsta dumitale să-i propună unui bărbat ca mine să plece cu el din țară, fără să fie căsătoriti. Ți-am dovedit-o într-un fel care, credeam eu, te-ar fi făcut să nu mai pomești niciodată de această posibilitate. Dar ai făcut-o și îmi pare rău — pentru dumneata.

L-am întrerupt. În cuvintele lui era o urmă de reproș care îmi dădu imediat curaj.

¹ Cf. Matei, 18:22. St John greșește aici. Iisus spune că ar trebui să îi iertăm pe cei care păcătuiesc împotriva noastră „până la șaptezeci de ori câte șapte”.

— Fii înțelept, St John: ai început să spui prostii. Pretinzi că ești șocat de cuvintele mele. De fapt, nu ești șocat; căci cu mintea dumitale luminată, nu poți să fii nici atât de greu de cap, nici atât de încrezut, încât să nu înțelegi corect ceea ce am vrut să spun. Îți spun din nou — o să-ți fiu, dacă vrei, ajutor, dar niciodată soție.

Din nou se albi la față; dar, ca și mai înainte, își stăpâni pe deplin mânia. Îmi răspunse pe un ton apăsător, dar calm:

— N-o să accept niciodată ca ajutor o femeie care nu îmi este soție. Și atunci, se pare că nu poți pleca împreună cu mine; dar dacă ești sinceră în propunerea dumitale, când voi ajunge în oraș o să vorbesc cu un misionar însurat, a cărui soție are nevoie de un ajutor. Datorită averii dumitale nu vei avea nevoie de ajutorul Societății misionarilor; și astfel vei putea fi cruțată de rușinea de a-ți încălca promisiunea și de a dezerta din oștire în care ai promis să intri.

Însă eu, cum știi prea bine, cititorule, nu promisesem niciodată nimic în mod hotărât și nici nu mă legasem printr-un angajament; iar cuvintele lui erau prea aspre și mult prea despotice. I-am răspuns:

— Nu există aici nici rușine, nici promisiune încălcată, nici dezertare. Nu am nici cea mai mică obligație să merg în India și mai ales cu niște străini. Cu dumneata, m-aș fi aventurat, căci te admir, mă încred în dumneata și te iubesc ca o soră; dar sunt convinsă că indiferent cu cine și când aș pleca, în acea climă n-aș trăi prea mult.

— Ah! Te temi pentru viața dumitale, spuse el, strâmbând din gură cu dispreț.

— Da, mă tem. Dumnezeu nu mi-a dăruit viața ca s-o iroiesc; și încep să cred că dacă aș face ceea ce vrei dumneata să fac, asta ar fi ca o sinucidere. De altminteri, înainte de a mă hotărî să părăsesc Anglia pentru totdeauna, vreau să știu cu siguranță dacă nu pot fi de mai mare folos rămânând aici, decât plecând.

— Ce vrei să spui?

— Ar fi zadarnic să încerc să-ți explic; dar există un lucru asupra căruia am de mult îndoieli dureroase; și nu pot pleca nicăieri până nu mi le lămuresc în vreun fel.

— Știi încotro ți se îndreaptă inima și de ce se agață ea. Lucrul care te interesează e nelegiuit și păcătos. De mult ar fi trebuit să ți-l smulgi din inimă, iar acum ar fi trebuit să roșești când l-ai pomenit. Te gândești la domnul Rochester?

Era adevărat. Am mărturisit-o prin tăcerea mea.

— Ai de gând să-l cauți pe domnul Rochester?

— Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu el.

— Atunci, spuse el, nu-mi mai rămâne decât să te pomenesc în rugăciunile mele și să mă rog din tot sufletul lui Dumnezeu să nu fii lepădată¹. Am crezut că văd în dumneata o aleasă. Dar Domnul nu se uită la ce se uită omul²: voia *Lui* se va face.

Deschise poarta, ieși și o porni încet către vale. Curând nu l-am mai zărit.

Întorcându-mă în salon, am găsit-o pe Diana stând ca nicio-dată lângă fereastră, gânditoare. Diana era mult mai înaltă decât mine; îmi puse o mână pe umăr și, aplecându-se, îmi cercetă fața:

— Jane, spuse ea, ești mereu agitată, iar acum palidă. Sunt sigură că se întâmplă ceva. Spune-mi ce se petrece între tine și St John. M-am uitat la voi de la fereastră o jumătate de ceas; iartă-mă că v-am spionat, dar de multă vreme îmi tot închipui ceva, nici eu nu prea știu ce. St John e o ființă ciudată...

Se opri — eu n-am spus nimic și atunci continuă:

— Sunt sigură că fratele meu are ceva de gând în legătură cu tine: multă vreme ți-a arătat o atenție și un interes pe care nu le-a avut niciodată pentru nimeni — în ce scop? Aș vrea să te iubească — te iubește, Jane?

I-am luat mâna rece și am pus-o pe fruntea mea fierbinte.

— Nu, Die, nici un pic.

¹ 1 *Corinteni*, 9:27. „Ci mă port aspru cu trupul meu și-l țin în stăpânire, ca nu cumva, după ce am propovăduit altora, eu însumi să fiu lepădat.”

² 1 *Samuel*, 16:7. „Domnul nu se uită la ce se uită omul; omul se uită la ceea ce izbește ochii, dar Domnul se uită la inimă.”

— Atunci de ce te urmărește așa cu privirea — și rămâne atât de des singur cu tine și te ține tot timpul lângă el? Mary și cu mine am ajuns la concluzia că vrea să te măriți cu el.

— Vrea — mi-a cerut să-i fiu soție.

Diana bătu din palme.

— Chiar asta speram și credeam și noi! Și o să te măriți cu el, Jane, nu-i așa? Și-apoi o să rămână în Anglia.

— Nici gând, Diana: cerându-mi să mă căsătoresc cu el, singurul lui scop e să-și găsească o tovarășă care să trudească alături de el în India.

— Cum? Vrea să pleci în India?

— Da.

— Asta-i o nebunie! exclamă ea. Sunt sigură că n-ai putea trăi nici trei luni acolo. N-o să te duci: nu ai acceptat, nu-i așa, Jane?

— Am refuzat să mă mărit cu el.

— Și prin urmare l-ai supărat? bănuie ea.

— Foarte rău: mă tem că n-o să mă ierte niciodată; și totuși, i-am propus să-l însoțesc ca o soră.

— A fost o adevărată nebunie să faci așa ceva, Jane. Gândește-te la sarcina pe care voiai să ți-o iei — o trudă neîncetată, care îi omoară chiar și pe cei puternici; iar tu ești slabă. St John — îl cunoști prea bine — te-ar împinge să faci lucruri imposibile: nu ți-ar îngădui să te odihnești nici când soarele arde cel mai tare; și, din nenorocire, am observat că orice îți cere, te străduiești să îndeplinești. Mă mir că ai găsit curajul să-i refuzi cererea în căsătorie. Deci nu-l iubești, Jane?

— Nu ca pe un soț.

— Și totuși, e un bărbat frumos.

— Iar eu, după cum vezi, Die, sunt atât de ștearsă. Nu ne-am potrivit câtuși de puțin.

— Ștearsă! Tu? Deloc. Ești mult prea drăguță și mult prea bună, ca să te prăjești de vie în Calcutta.

Și din nou mă rugă să renunț la gândul de a pleca împreună cu fratele ei.

— Trebuie să renunț, am spus eu, căci mai devreme, când i-am repetat că vreau să îi servesc drept ajutor, s-a arătat jignit de lipsa mea de cuviință. Părea să socotească ceva necuviincios propunerea mea de a-l însoți fără să fiu măritată cu el, de parcă n-aș fi sperat de la început să găsesc în el un frate, de parcă nu l-aș fi privit întotdeauna așa.

— Ce te face să spui că nu te iubește, Jane?

— Ar fi trebuit să-l auzi vorbind despre iubire. Mi-a spus de mai multe ori că nu-și dorește o tovarășă de viață pentru el, ci pentru misiunea sa; că sunt făcută pentru muncă — nu pentru iubire; ceea ce, fără îndoială, este adevărat. Dar eu socotesc că dacă nu sunt făcută pentru dragoste, atunci nu sunt făcută pentru căsătorie. Nu ar fi ciudat, Die, să fiu încătușată pentru toată viața de un om care mă vede doar ca pe o unealtă folositoare?

— De neîndurat — nefiresc —, nici să nu te gândești la așa ceva!

— Și apoi, am continuat eu, deși acum n-am pentru el decât o dragoste de soră, dacă aș fi silită să-i fiu soție, poate că s-ar naște în mine o iubire fatală, ciudată și chinuitoare: pentru că are atâtea calități și, adeseori, în privirea, gesturile și vorbele sale există o anumită măreție eroică. Și atunci, soarta mea ar fi complet nefericită. El nu ar vrea să îl iubesc; și dacă i-aș arăta simțămintele mele, m-ar face să simt că această iubire e de prisos, căci nu are nevoie de ea și nu mi se potrivește. Știu că așa ar face.

— Și totuși, St John e un om bun, spuse Diana.

— Da, e un om bun și mare; dar, din păcate, urmându-și telurile mărețe, uită de simțămintele și nevoile celor mărunți. De aceea, e mai bine ca cei mărunți să stea departe din calea lui, căci altfel, pășind înainte, ar putea să-i calce în picioare. Dar uite-l că vine! Te las acum, Diana.

Și, văzându-l că intră în grădină, m-am grăbit în sus pe scări.

Dar am fost silită să-l întâlnesc din nou la cină. În timpul mesei a părut la fel de calm ca întotdeauna. Crezusem că n-o să-mi vorbească și eram sigură că renunțase la planul lui de căsătorie: dar curând se dovedi că mă înșelasem în ambele privințe. Mi se adresa în felul lui obișnuit — sau ceea ce fusese

în ultimul timp felul lui obișnuit: o politețe aspră. Fără îndoială, invocase ajutorul Sfântului Duh pentru a domoli furia pe care o stârnisem în el și acum credea că mă iertase din nou.

Pentru lectura de seară dinaintea rugăciunilor, el alegea capitolul al douăzeci și unulea din *Apocalipsă*. Întotdeauna era plăcut să ascuți cum ieșeau de pe buzele lui cuvintele *Bibliei*: niciodată vocea lui frumoasă nu suna mai plină și totodată dulce — niciodată purtarea lui nu devenea atât de copleșitoare în nobila ei simplitate, decât atunci când rostea cuvântul lui Dumnezeu, iar în acea seară, glasul lui căpătă un ton și mai solemn, iar purtarea lui un înțeles și mai mișcător — pe când stătea în cercul familiei sale (iar luna pătrundea strălucitoare în încăpere prin fereastra cu draperia dată deoparte, făcând aproape inutilă pâlpâirea lumânării de pe masă); și pe când stătea acolo, aplecat asupra *Bibliei* mari și vechi, și ne citea din ea cum arată noul cer și noul pământ — ne spunea cum va să vie Dumnezeu să trăiască printre oameni, cum le va șterge din ochi toate lacrimile și ne promitea că nu va mai fi nici moarte, nici tristețe, jale sau durere, căci tot ce-a fost a trecut.

Cuvintele care urmară mă înfiorară într-un fel ciudat, când le-am auzit rostite: mai ales pentru că am simțit, din schimbarea ușoară, aproape de nedescris a glasului său, că rostindu-le, ochii lui se îndreptaseră spre mine.

— Cel ce va birui¹ va moșteni aceste lucruri. Eu voi fi Dumnezeu lui și el va fi fiul Meu. Dar — și St John citi încet și limpede — cât despre fricoși, necredincioși și toți ceilalți, partea lor este în iazul care arde cu foc și cu pucioasă, adică moartea a doua.

De acum am știut ce soartă credea St John că mă așteaptă.

Un triumf calm, potolit, împletit cu o sinceritate care tânjea, însoți ultimele versete ale aceluia capitol. Cel ce le rostea socotea că numele lui era deja scris în cartea vieții Mielului² și năzuia

¹ *Apocalipsa*, 21:7-8.

² *Apocalipsa*, 21:27. „Nimic întinat nu va intra în ea, nimeni care trăiește în spurcăciune și minciună; ci numai cei scriși în cartea vieții Mielului.”

spre ceasul când va fi primit în cetatea unde „împărații pământului își vor aduce slava și cinstea; unde nu va fi trebuință nici de soare, nici de lună, ca s-o lumineze, căci o luminează slava lui Dumnezeu și luminătorul ei este Mielul.”¹

În rugăciunea care urmă capitolului, se adună toată energia lui — tot zelul lui aspru se trezi: înflăcărat de o convingere adâncă, se lupta cu Dumnezeu și era hotărât să obțină izbânda. Cerea putere pentru cei cu inima slabă; călăuzire pentru cei rătăciți de turmă; o întoarcere, chiar și în cel de-al doisprezecelea ceas, pentru cei pe care ispitele lumii și ale cărnii îi îndepărtau de cărarea cea dreaptă. Cerea, se ruga, voia să i se dea lui tăciunele scos din foc². Ardoarea este întotdeauna foarte solemnă; pe când ascultam rugăciunea lui, mai întâi m-am mirat de înflăcărarea sa; apoi, auzindu-l cum continua cu o ardoare tot mai mare, m-am simțit mișcată, iar în cele din urmă copleșită de respect. Simțea cu atâta sinceritate măreția și generozitatea țelului său, încât cei ce-l auzeau rugându-se pentru el nu puteau să nu simtă și ei la fel.

Când rugăciunea se încheie, ne luarăm rămas-bun de la el: urma să plece a doua zi de dimineață foarte devreme. După ce l-au sărutat, Diana și Mary au ieșit din încăpere — îndemnate de el în șoaptă; i-am întins mâna și i-am urat drum bun.

— Mulțumesc, Jane. Așa cum am spus, o să mă întorc de la Cambridge peste două săptămâni; prin urmare, ai acest răgaz pentru a te gândi. Dacă aș asculta de mândria omenească, nu ți-aș mai spune nimic despre căsătorie; dar eu ascult de datoria mea și urmăresc neconținut cel mai însemnat țel al meu — să fac totul spre slava lui Dumnezeu. Stăpânul meu a fost îndelung răbdător; așa voi fi și eu. Nu te pot lăsa pierzaniei ca pe un vas al mâniei: căiește-te — hotărăște-te — cât mai e timp.

¹ *Apocalipsa*, 21:24, 23.

² Cf. *Amos* 4:11. „V-am nimicit ca pe Sodoma și Gomora, pe care le-a nimicit Dumnezeu; și ați fost ca un tăciune scos din foc. Cu toate acestea, tot nu v-ați întors la mine, zice Dumnezeu.”

Amintește-ți că trebuie să lucrăm cât este ziua¹ — suntem preveniți că „vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze”. Amintește-ți de soarta omului bogat din parabola lui Lazăr, care s-a bucurat de lucruri bune în această viață². Fie să-ți dea Dumnezeu putere să alegi partea cea bună³, care nu ți se va lua niciodată!

Pe când rostea ultimele cuvinte, îmi puse mâna pe cap. Vorbise cu sinceritate și blândețe: desigur, privirea lui nu era cea a unui îndrăgostit îndreptată spre iubita lui, ci cea a unui păstor ce-și cheamă oaia rătăcită — sau mai degrabă a unui înger păzitor veghind asupra sufletului pe care îl are în grijă. Toți oamenii de talent, fie că au sau nu sentimente, fie că sunt credincioși fanatici sau novici sau despoți — cu condiția să fie sinceri —, au momentele lor sublime, când subjugă și domină. Simțeam venerație pentru St John — o venerație atât de adâncă, încât forța ei mă aduse într-un punct de care mă ferisem atâta vreme. Eram tentată să renunț să mă mai lupt cu el — să mă las purtată de torentul voinței sale în abisul existenței lui și acolo să mi-o pierd pe-a mea. Eram acum aproape la fel de copleșită de el cum fusesem odinioară, într-un fel cu totul diferit, de un altul. În ambele cazuri eram nebună. Dacă aș fi cedat prima oară, ar fi fost o greșeală de principii; dacă cedam acum, ar fi fost o greșeală de judecată. Așa cred eu în acest moment, când privesc înapoi la acea criză, după atâta timp; dar atunci nu-mi dădeam seama de nebunia mea.

¹ *Ioan*, 9:3-5. Răspunsul lui Iisus la întrebarea ucenicilor Lui dacă un om este orb ca urmare a păcatelor sale: „N-a păcătuit nici omul acesta, nici părinții lui; ci s-a născut așa, ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu. Cât este ziua, trebuie să lucrez lucrările Celui ce M-a trimis; vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze. Cât sunt în lume, sunt Lumina lumii.”

² *Luca*, 16. E vorba de bogatul care suferă chinurile iadului.

³ Cf. *Luca*, 10:42. Răspunsul pe care Iisus i-l dă Martei când aceasta se plânge că sora ei Maria stă jos și-L ascultă pe Iisus și nu o ajută să-L slujească: „Dar un singur lucru trebuiește. Maria și-a ales partea cea bună, care nu i se va lua”.

Stăteam nemișcată sub atingerea hierofantului meu. Uitasem de refuzul meu — temerile dispăruseră — lupta mea încetase. Imposibilul — adică o căsătorie cu St John — devenea rapid Posibilul. Dintr-odată, totul se schimba pe de-a-ntregul. Credința mă chema — îngerii îmi făceau semn — Dumnezeu poruncea — viața era făcută sul ca o carte¹ — porțile morții se deschideau, lăsând să se vadă în spatele lor veșnicia. Mi se părea că, pentru siguranța și fericirea de acolo, puteam sacrifica într-o clipă totul de aici. Camera întunecată era plină de năluci.

— Te-ai putea hotărî acum? mă întrebă misionarul.

Întrebarea era pusă pe un ton blând: mă trase spre el la fel de blând. Oh, blândețea aceea, cu cât mai puternică era ea decât forța! Puteam rezista în fața mâniei lui St John; dar m-am îndoit ca o trestie sub bunătatea lui. Și totuși știam în fiecare clipă că dacă cedam acum, într-o bună zi mă va sili să mă căiesc pentru revolta mea dinainte. Firea lui nu se schimbase după un ceas de rugăciuni solemne; fusese doar înălțată.

— M-aș putea hotărî dacă aș fi sigură, am răspuns eu; dacă aș fi convinsă că asta e voința Domnului, m-aș mărita cu dumneata, aș putea face legământ acum și aici să mă mărit cu dumneata — indiferent ce s-ar întâmpla apoi!

— Rugăciunile mi-au fost auzite! exclamă St John.

Își apăsă mai tare mâna pe capul meu, ca și cum și-ar fi cerut drepturile asupra mea; mă cuprinse cu brațul, *aproape* ca și cum m-ar fi iubit (spun *aproape* — mi-am dat seama de diferență — pentru că simțisem cum era să fii iubită; dar, ca și el, lăsasem acum deoparte dragostea și mă gândeam doar la datorie). M-am luptat cu nălucile ce-mi treceau prin fața ochilor, cu negurile ce se rostogoleau încă înaintea mea. Doream în mod sincer, din adâncul sufletului, cu ardoare, să fac ceea ce era drept și doar atât. „Arată-mi — arată-mi calea!”, m-am rugat Cerului. Eram mai tulburată ca niciodată; și dacă ceea ce a urmat a fost efectul acestei tulburări, să judece singur cititorul.

¹ Cf. *Isaia*, 34:4. O descriere a mâniei lui Dumnezeu: „Toată oștirea cerurilor piere, cerurile sunt făcute sul ca o carte și toată oștirea lor cade, cum cade frunza de viță, cum cade frunza de smochin”.

Casa era cufundată în liniște, căci cred că toată lumea, în afară de St John și de mine, se culcase. Singura lumânare aprinsă se stingea: camera era luminată de razele lunii. Inima îmi bătea repede și tare: îi auzeam tremurul. Deodată se opri și o senzație de nedescris o înfioră, apoi mă străbătu din cap până-n picioare. Senzația nu era ca un șoc electric, dar la fel de ascuțită, de ciudată, de surprinzătoare: ea acționa asupra simțurilor mele, ca și cum până în acea clipă fuseseră toropite, iar acum li se cerea și erau forțate să se trezească. Se încordară în așteptare: ochii și urechile pândeau, în timp ce carnea tremura.

— Ce-ai auzit? Ce vezi? întrebă St John.

Nu vedeam nimic, dar am auzit o voce strigând de undeva:

— Jane! Jane! Jane!

Atâta doar.

— Oh, Doamne, ce e asta? am gemut eu.

Aș fi putut spune „Unde e asta?”, căci vocea părea să vină din odaie — nici din casă — și nici din grădină: nu venea din văzduh — nici din adâncul pământului — nici din cerul de sus. Am auzit-o — unde sau de unde, mi-era cu neputință să știu! Și era vocea unei ființe omenești — o voce cunoscută și iubită, de care îmi aminteam prea bine — cea a lui Edward Fairfax Rochester; și era o voce plină de mâhnire și de durere, sălbatică, stranie, stăruitoare.

— Vin! am strigat. Așteaptă-mă! Da, o să vin!

M-am repezit la ușă și m-am uitat în coridor: era cufundat în întuneric. Am alergat afară în grădină: era pustie.

— Unde ești? am strigat.

Dealurile de dincolo de Marsh-Glen mi-au trimis răspunsul înapoi, mai stins: „Unde ești?” Am ascultat. Vântul suspina ușor printre brazi: nu vedeam decât pustietatea mlaștinilor și noaptea tăcută.

— Piei, superstiție! am spus eu, văzând un spectru ce se ridica întunecat lângă tisa de la poartă. Asta nu e înșelăciunea ta și nici o vrăjitorie de-a ta; este lucrarea firii. A fost stârnită și — nu-i o minune — a făcut tot ce-a putut.

L-am părăsit pe St John, care mă urmăsea și voia să mă rețină. Era rândul *meu* să preiau frâiele. Puterea *mea* era în joc și era

plină de forță. I-am spus să nu mă întrebe nimic și să nu facă nici o remarcă. I-am spus că vreau să plece: trebuia — și voiam — să fiu singură. Se supuse imediat. Atunci când există destulă energie pentru a porunci, urmează imediat supunerea. Am urcat în odaia mea și am încuiat ușa; am căzut în genunchi și m-am rugat în felul meu — diferit de cel al lui St John, dar cu tot atâta putere. Mi s-a părut că sunt foarte aproape de un Duh atotputernic și sufletul meu se închină cu recunoștință la picioarele Lui. După această rugăciune de mulțumire, m-am ridicat — am luat o hotărâre — și m-am întins în pat, liniștită, luminată — așteptând să se facă ziua.

CAPITOLUL X

ȘI SE FĂCU ZIUĂ. M-am ridicat din pat când mijeau zorii. Timp de vreo două ore mi-am aranjat lucrurile în odaie, în sertare și în dulap, căci doream să le las în ordine în timpul scurtei mele absențe. În acest timp l-am auzit pe St John ieșind din camera lui. Se opri în fața ușii mele; m-am temut că o să bată — dar nu, doar o bucată de hârtie fu strecurată pe sub ușă. Am ridicat-o. Pe ea stătea scris:

„Aseară m-ai părăsit prea brusc. Dacă ai mai fi stat puțin, ți-ai fi așezat mâna pe crucea creștinului și pe coroana îngerului. Îți voi aștepta hotărârea când mă voi întoarce peste cincisprezece zile. Între timp, veghează și roagă-te¹ să nu cazi în ispită: duhul, sunt încredințat, este plin de râvnă, dar, după cum văd, carnea este neputincioasă. Mă voi ruga pentru dumneata ceas de ceas.

Al duminică,

St John”

¹ Matei, 26:41. Cuvintele lui Iisus către Petru, în Grădina Ghetsimani: „Vegheați și rugați-vă, ca să nu cădeți în ispită; duhul, în adevăr, este plin de râvnă, dar carnea este neputincioasă.”

„Duhul meu”, i-am răspuns eu în gând, „este plin de râvna de a face ceea ce e drept; iar carnea mea, nădăjduiesc, este suficient de puternică pentru a îndeplini vrerea Cerului, atunci când acea vrere îmi va fi bine cunoscută. Oricum, va fi suficient de puternică pentru a căuta — pentru a cerceta — pentru a bâjbâi o ieșire din această ceață a îndoielii, ca să găsească lumina limpede a certitudinii.”

Era întâi iunie și totuși dimineața era mohorâtă și rece, iar ploaia îmi bătea cu putere în geam. Am auzit ușa din față deschizându-se și pe St John ieșind afară. M-am uitat pe fereastră și l-am văzut traversând grădina și luând-o pe drumul ce străbătea mlaștinile cețoase, către Whitcross, de unde urma să ia diligența.

„Peste doar câteva ceasuri”, mi-am spus eu, „te voi urma pe același drum, vere. Și eu trebuie să iau diligența de la Whitcross. Și eu trebuie să văd pe cineva și să primesc vești înainte să plec din Anglia pentru totdeauna.”

Mai erau două ore până la micul dejun, pe care le-am umplut plimbându-mă încet prin odaie și meditând la ceea ce mă îndemnase să-mi schimb pe neașteptate planurile. Mi-am amintit de acea senzație pe care o simțisem — căci mi-o puteam aminti bine, cu toată ciudățenia ei de nedescris. Mi-am amintit de glasul pe care îl auzisem și iar m-am întrebat de unde venise, dar la fel de zadarnic ca și înainte: părea să fi venit din *mine*, nu din lumea de afară. M-am întrebat dacă nu fusese oare o simplă impresie nervoasă — o amăgire. Nu puteam să-mi imaginez așa ceva și nici nu credeam: era mai degrabă o inspirație. Uimitorul șoc al senzației venise asemenea cutremurului care a clătinat temeliile temniței unde se aflau Pavel și Sila¹: a deschis ușa temniței sufletului și i-a dezlegat legăturile — l-a trezit din somnul lui, din care s-a sculat tremurând, ascultând înspăimântat; apoi, de trei

¹ *Faptele Apostolilor*, 16:25-26. „Pe la miezul nopții, Pavel și Sila se rugau și cântau cântări de laudă lui Dumnezeu; iar cei închiși îi ascultau. Deodată, s-a făcut un mare cutremur de pământ, așa că s-au clătinat temeliile temniței. Îndată, s-au deschis toate ușile și s-au dezlegat legăturile fiecăruia.”

ori a vibrat un strigăt în urechea mea uimită și în inima mea tremurătoare, și în suflet — care nici nu s-a temut, și nici nu s-a înfiorat, ci s-a bucurat de izbânda unui efort pe care fusese în stare să îl facă fără a se desprinde de trupul stânjenitor.

„Nu vor trece multe zile”, mi-am spus eu la capătul acelor gânduri, „și voi afla ceva despre cel a cărui voce a părut să mă cheme azi-noapte. Scrisorile n-au fost de nici un folos — mă voi duce să întreb chiar eu.”

La micul dejun le-am anunțat pe Diana și Mary că plecam într-o călătorie și că voi lipsi cel puțin patru zile.

— Singură, Jane? întrebă ele.

— Da: vreau să văd sau să aflu vești despre un prieten pentru care sunt de câțva timp îngrijorată.

Ar fi putut să-mi spună — așa cum fără îndoială gândeau — că nu mai aveam alți prieteni în afară de ele: căci, într-adevăr, le-o spuseseam adeseori; dar cu delicatețea lor firească, s-au abținut de la comentarii. Doar Diana m-a întrebat dacă sunt sigură că mă simt suficient de bine pentru a călători — căci, spuse ea, eram foarte palidă. I-am răspuns că singura mea suferință era neliniștea, pe care speram să mi-o risipesc curând.

Mi-a fost ușor să-mi termin toate pregătirile; căci nu am fost tulburată nici de întrebări, nici de bănuieli. După ce le-am explicat că nu pot acum să le spun prea multe despre planurile mele, au acceptat cu bunățate și chibzuință tăcerea mea, lăsându-mă să fac ceea ce voiam, așa cum și eu, în aceleași împrejurări, aș fi făcut cu ele.

Am plecat de la Moor House la ora trei și curând după patru mă afluam lângă stâlpu din Whitcross, așteptând sosirea diligenței ce avea să mă ducă departe, la Thornfield. În tăcerea drumurilor și a dealurilor pustii, am auzit-o venind de departe. Era aceeași trăsură din care, în urmă cu un an, coborâsem într-o seară de vară în același loc în care mă găseam acum — dar cât de tristă și deznădăjduită și fără țință eram atunci! Am făcut un semn și a oprit. Am urcat — dar acum nu mai trebuia să-mi dau întreaga avere ca preț pentru un loc în ea.

Mă îndreptam din nou către Thornfield și mă simțeam asemenea unui porumbel călător care se întoarce acasă.

Călătoria a durat treizeci și șase de ore. Plecasem de la Whitcross într-o marți după-amiază, iar joi dimineață, în zori, vizitiul opri ca să adape caii la un han de la marginea drumului, așezat în mijlocul unui peisaj ale cărui tufișuri verzi și câmpii întinse și dealuri joase, pe care pășteau oile (ce priveliște blândă și ce verde minunat, față de ținutul aspru al Morton-ului, în North Midland!), mi-au apărut în fața ochilor ca trășăturile unei fețe cunoscute. Da, știam prea bine acest peisaj și eram sigură că mă apropiam de ținta mea.

— Cât de departe e Thornfield Hall? l-am întrebat pe rândaș.

— Doar două mile, doamnă, peste câmp.

„Călătoria mea s-a încheiat”, mi-am spus eu.

M-am dat jos din diligență și mi-am lăsat bagajul în grija rândașului; mi-am plătit călătoria, i-am dat ceva în plus vizitiului și m-am pregătit de plecare: soarele strălucea pe firma hanului și am citit, în litere aurite, cuvintele: „Blazonul Rochesterilor”. Inima îmi bătu mai tare: mă aflu deja pe pământurile stăpânului meu. Apoi se domoli, căci un gând o mâhni din nou.

„Stăpânul tău poate prea bine să fie pe Continent și tu să nu știi; și apoi, chiar dacă e la Thornfield Hall, către care te grăbești, cine e alături de el? Soția lui nebună; și tu n-ai ce căuta acolo: nu îndrăznești să-i vorbești, și nici să-l cauți. Te-ai chinuit degeaba — ar fi mai bine să te oprești aici”, mă povățui gândul. „Întreabă oamenii de la han: ei îți pot da orice vești dorești, ei pot să-ți spulbere pe dată îndoielile. Du-te la omul acela și întreabă-l dacă domnul Rochester e la conac.”

Gândul era înțelept: și totuși nu găseam putere să-l urmez. Mă temeam îngrozitor de un răspuns care m-ar putea cufunda în disperare. Prelungirea îndoielii însemna prelungirea nădejdiei. Sub strălucirea ei aș mai putea vedea o dată conacul. În fața mea se afla pârleazul — câmpiile pe care le străbătusem în grabă, oarbă, surdă, cu mintea rătăcită, urmărită și chinuită de o furie răsunătoare, în dimineața când fugisem de la Thornfield: înainte chiar să știu ce aveam să fac, mă aflu în mijlocul lor. Cât de repede mergeam! Cum fugeam uneori! Cu câtă nerăbdare așteptam să se ivească în fața mea pădurile bine cunoscute! Cu ce simțăminte întâmpinam copacii pe care îi știam atât de bine și pajiștile și colina dintre ele!

În cele din urmă, în fața mi se ivi pădurea; cuiburile de ciori se îngrămădeau întunecate; un croncănit puternic sfășie liniștea dimineții. O încântare ciudată puse stăpânire pe mine: am grăbit pasul. Am străbătut un alt câmp — am mers pe o potecă — și iată zidurile curții — acareturile: casa era încă ascunsă de crângul cu ciori.

„Vreau să o văd întâi din fața”, am hotărât eu, „unde crenelurile semețe izbesc privirea cu măreția lor și unde pot desluși fereastra stăpânului meu; poate că stă chiar acum în fața ei — căci se trezește devreme; sau poate se plimbă prin livadă sau prin fața casei. De l-aș putea vedea — doar pentru o clipă! Dar oare atunci nu voi fi atât de nesocotită, încât să alerg spre el? Nu știu — nu pot fi sigură. Și dacă aș face-o — ce-ar fi? Dumnezeu să-l binecuvânteze! Ce-ar fi? Cine ar suferi dacă aș mai putea gusta o dată din viața pe care privirea lui mi-o poate dărui? — Dar delirez: în clipa asta trebuie că privește cum răsare soarele peste Pirinei sau deasupra mării liniștite din Sud.”

Mersesem de-a lungul zidului scund al livezii — dădusem colțul: acolo, între doi stâlpi de piatră, cu sfere de piatră în vârf, se deschidea către pajiște o poartă. Ascunsă în spatele unui stâlp, puteam să privesc pe furiș la întreaga fațadă a casei. Mi-am întins cu grijă capul, încercând să văd dacă jaluzelele erau trase în vreunul dintre dormitoare; din locul ferit în care stăteam, puteam cuprinde totul: creneluri, ferestre, întreaga fațadă.

Poate că ciorile care zburau deasupra capului meu mă urmăreau în timp ce eu priveam casa. Mă întreb ce gândeau: trebuie să mă fi socotit foarte atentă și timidă la început, pentru ca încetul cu încetul să devin foarte cutezătoare și nesocotită. Mai întâi, o privire strecurată pe furiș, apoi una lungă; pentru ca pe urmă să ies din ascunzișul meu și să o pornesc pe pajiște și să mă opresc deodată în fața conacului și să mă uit la el lung, cu îndrăzneală. „Ce-a fost cu sfiala prefăcută de la început?” s-ar fi întrebat ele, „și ce-i cu nepăsarea prostească de acum?”

Ascultă o lămurire, cititorule.

Un îndrăgostit își găsește iubita adormită pe un mal presărat cu mușchi; vrea să îi zărească fața fără să o trezească. Pășește

ușor și furișat pe iarbă, ferindu-se să facă zgomot; se oprește, închipuindu-și că ea s-a mișcat; se retrage — căci pentru nimic în lume n-ar vrea să fie văzut. Liniștea e deplină; înaintează iarăși; se apleacă deasupra ei; un vâl ușor îi acoperă chipul. El i-l ridică, se apleacă mai mult; acum ochii lui anticipează imaginea frumuseții — caldă, înfloritoare și încântătoare în odihna ei. Cât de grăbită e prima lor privire! Dar cât de încremenită! Cum tresare și cum cuprinde deodată în brațe trupul pe care, cu o clipă în urmă, nu îndrăznea să-l atingă nici măcar cu un deget! Cum strigă tare un nume și apoi lasă să-i scape povara și o privește rătăcit! Și așa, o strânge în brațe și strigă și o privește, căci nu se mai teme că o va trezi cu nici un sunet pe care-l poate scoate — cu nici o mișcare pe care-o poate face. Credea că iubita lui e cufundată între-un somn dulce și descoperă că ea e încremenită în moarte.

Privisem, cu bucurie temătoare, spre o casă falnică; dar văzusem doar o ruină înnegrită de fum.

Nu mai era nevoie să mă ascund în spatele stâlpului porții — să mă uit pe furiș la ferestrele zăbrele, temându-mă că cei din spatele lor se treziseră deja! Nu mai era nevoie să iscodesc dacă era vreo ușă deschisă — să-mi închipui pași pe caldarâmul din fața casei sau pe alea cu pietriș! Pajiștea și parcul erau călcate în picioare și părăginite: portalul nu mai avea uși. Fațada era, întocmai așa cum văzusem într-un vis, doar un zid scorjit, foarte înalt și foarte șubred, găurit de ferestre fără geam: nu mai exista acoperiș, nici metereze, nici coșuri — totul se prăbușise.

Și pretutindeni — tăcerea morții, singurătatea unei sălbăticii pustii. Nu era de mirare că scrisorile trimise celor de aici n-au primit vreodată răspuns: nu fuseseră decât epistole către o criptă dintr-o biserică. Pietrele înnegrite arătau care fusese soarta conacului — focul; dar cum izbucnise? Care era povestea acestei nenorociri? Ce pierderi pricinuise focul, în afară de tencuiala pereților de marmură și de lemn? Fuseseră distruse și vieți, asemenea proprietății? Și dacă da, ale cui? Cumplită întrebare; și nu era nimeni acolo să-mi răspundă — nici măcar un singur semn, o mărturie mută.

Rătăcind în jurul zidurilor năruite și în interiorul lor distrus, mi-am dat seama că nenorocirea nu se întâmplase prea de curând. Viscolul iernii adunase zăpada pe sub acea boltă goală, ploile pătrunseseră pe gurile căscate care fuseseră odinioară ferestre; căci în mijlocul grămezilor de moloz, primăvara presărase semințele vegetației: ici și colo, printre pietre și grinzi prăbușite, se iviseră buruieni și iarbă. Dar vai! oare unde se aflate în tot acest timp nefericitul proprietar al ruinelor? În ce țară? În a cui grijă? Privirea mea se îndreptă fără să vrea către biserica cenușie ce se înălța lângă porți și m-am întrebat: „Oare e lângă Damer de Rochester, împărțind cu el adăpostul casei sale înguste de marmură?”

Trebuia să aflu răspunsurile la aceste întrebări și nu le puteam găsi decât la han; și într-acolo m-am întors repede. Chiar hangiul mi-a adus micul dejun în salon. L-am rugat să închidă ușa și să se așeze, căci voiam să-i pun câteva întrebări. Dar după ce făcu ceea ce îl rugasem, nici nu știam cu ce să încep, căci mi-era groază de răspunsurile pe care ar fi putut să mi le dea. Și totuși, peisajul dezolant pe care tocmai îl părăsisem mă pregătise oarecum pentru o poveste tristă. Hangiul era un bărbat între două vârste, cu o înfățișare respectabilă.

— Cunoști, desigur, conacul Thornfield? am reușit în cele din urmă să îngaim.

— Da, doamnă; am stat acolo mai demult.

— Chiar așa?

„Dar nu pe vremea mea”, mi-am spus eu, „căci nu te cunosc”.

— Am fost valetul răposatului domn Rochester, adăugă el.

Răposatul! Mi s-a părut că primesc acea lovitură puternică pe care tot încercasem s-o evit.

— Răposatul! am spus eu, cu răsuflarea tăiată. A murit?

— Adică tatăl stăpânului de-acum, domnul Edward, explică el.

Mi-am regăsit suflul și mi-am simțit iarăși sângele curgându-mi prin vine. Liniștită pe deplin că domnul Edward — domnul Rochester *al meu* (Dumnezeu să-l aibă în grija Sa, oriunde s-ar afla!) — era cel puțin în viață, că era „stăpânul de-acum” (ce cuvinte îmbucurătoare!), mi s-a părut că tot ceea ce urma să mai aud — orice mi s-ar dezvălui — aveam să ascult

liniștită. Dacă nu era într-un mormânt, puteam îndura, mi-am spus eu, să aflu că era la capătul pământului.

— Domnul Rochester locuiește acum la Thornfield Hall? am întrebat eu, știind, desigur, care va fi răspunsul, dar vrând să mai amân o întrebare directă legată de locul în care se afla.

— Nu, doamnă — oh, nu! Nu locuiește nimeni acolo. Probabil că nu sunteți de prin părțile astea, căci altfel ați fi auzit ce s-a întâmplat toamna trecută. Thornfield Hall nu mai e decât o ruină: a ars până la temelii chiar în vremea secerișului. Ce nenorocire îngrozitoare! Atâtea lucruri de mare preț au fost distruse: aproape nici o mobilă n-a mai putut fi salvată. Focul a izbucnit în miezul nopții și până să ajungă acolo pompele de la Millcote, toate casa era o uriașă vâlvătaie. A fost un spectacol groaznic: am fost și eu acolo.

— În miezul nopții! am murmurat eu.

Da, acela era ceasul nenorocirilor la Thornfield!

— S-a aflat cum a izbucnit focul? am întrebat.

— S-a bănuț, doamnă, s-a bănuț. De fapt, ar trebui să spun că am fost cu toții aproape siguri. Poate nu știți, continuă el, apropiindu-și puțin scaunul de masă și coborându-și vocea, că era o femeie — o nebună — ținută închisă în casă?

— Am auzit eu ceva despre asta.

— Era păzită cu mare grijă, doamnă; de ani de zile nu se știa cu siguranță de existența ei. Nimeni n-o văzuse: se auzise doar că cineva era ascuns la conac; și cine sau ce era ea — era greu de ghicit. Se spunea că domnul Rochester o adusese din străinătate, iar unii credeau că îi fusese iubită. Dar acum un an s-a întâmplat un lucru ciudat — foarte ciudat.

Mă temeam că acum o să-mi aud propria poveste. M-am străduit să-l readuc la ceea ce mă interesa.

— Și femeia?

— Femeia asta, doamnă, răspunse el, se dovedi a fi soția domnului Rochester! Și asta s-a descoperit într-un fel foarte ciudat. Era la conac o tânără, guvernanta, de care domnul Rochester s-a...

— Și focul? l-am întrerupt eu.

— Ajung și-acolo, doamnă — de care domnul Edward s-a îndrăgostit. Servitorii spun că n-au mai văzut niciodată pe cineva așa de îndrăgostit; tot timpul umbra după ea. Ei îl pândeau — știți bine, doamnă, că asta-i obiceiul lor — și el făcea mare caz de ea; dar numai el o credea frumoasă. Era tare mititică, aproape ca o fetiță. Eu n-am văzut-o niciodată, dar am auzit-o pe Leah, fata în casă, vorbind despre ea — Leah o plăcea mult. Domnul Rochester avea patruzeci de ani, iar guvernanta asta nici douăzeci; și, știți, când domnii de vârsta lui se îndrăgostesc de femei tinere, de multe ori parcă ar fi vrăjiți; ei bine, și voia să se însoare cu ea.

— O să-mi povestești despre asta altă dată, am spus eu, dar acum vreau să aflu totul despre foc. S-a bănuț cumva că nebuna, soția domnului Rochester, a avut vreun amestec în asta?

— Chiar așa, doamnă, ați nimerit-o: e sigur că ea, și nu altcineva, a pus focul. Era acolo o femeie care o păzea, numită Grace Poole — o femeie pricepută și de încredere; dar avea un nărav — unul obișnuit la multe doici și infirmiere — *ținea întotdeauna lângă ea o sticlă de gin* și când și când, bea peste măsură. E de iertat, căci avea o viață grea; dar era primejdios, fiindcă atunci când doamna Poole adormea, după ce-și bea ginul cu apă, nebuna, care era vicleană ca o vrăjitoare, îi lua cheile din buzunar, ieșea din odaie și rătăcea prin casă, făcând toate relele care-i treceau prin cap. Se spune că odată era cât pe-aici să-și ardă de viu bărbatul în pat; dar nu știu prea multe despre asta. Oricum, în noaptea nenorocirii, a dat întâi foc draperiilor din odaia de lângă a ei, apoi a coborât și s-a dus la odaia care fusese a guvernantei (era ca și cum știa în vreun fel ce se întâmplase și avea ciudă pe ea) și a dat foc patului de-acolo; dar din fericire nimeni nu dormea în el. Guvernanta fugise cu două luni în urmă; și deși domnul Rochester o căutase ca și cum ar fi fost cel mai de preț lucru pe care-l avea pe lume, n-a mai aflat nimic de ea. Și s-a salvăcit — atât de deznădăjduit era; el n-a fost niciodată un om blând, dar după ce-a pierdut-o a devenit de-a dreptul primejdios. Și voia să fie singur. A trimis-o pe doamna Fairfax, cea care se îngrijea de casă, departe, la niște cunoștințe

de-ale ei; dar a fost generos și i-a dat o rentă pe viață; și o merita, fiindcă era o femeie de treabă. Domnișoara Adèle, o pupilă a lui, a fost trimisă la pension. Iar el a rupt orice legătură cu lumea și s-a închis, ca un pustnic, în conac.

— Cum? N-a părăsit Anglia?

— Să părăsească Anglia? Da' de unde! Nici pragul casei nu-l trecea decât noaptea, când rătăcea ca o stafie prin parc și prin livadă, ca și cum și-ar fi pierdut mințile — și eu chiar cred că și le pierduse. Căci un bărbat mai plin de viață, mai îndrăzneț, și mai vesel ca el nu s-a mai văzut, doamnă — așa era până să-i iasă în cale mărunțica aia de guvernantă. Nu-i plăcea băutura, și nici jocurile de cărți sau cursele, așa cum sunt unii bărbați, și nu era prea frumos; dar era îndrăzneț și cu o voință puternică. L-am cunoscut pe când era copil; și de multe ori m-am gândit că era mai bine dacă domnișoara aia, Eyre, se îneca în mare înainte să vină la Thornfield.

— Așadar, domnul Rochester era la conac atunci când a izbucnit focul?

— Da, sigur că era; și a urcat la mansardă când totul ardea, și i-a trezit pe servitori și i-a scos chiar el din casă — și pe urmă s-a întors să-și scoată nevasta nebună din odaia în care era încuiată. Dar lumea i-a strigat că ea era pe acoperiș, în picioare, deasupra crenelurilor, dând din mâini și urlând de se auzea la o milă depărtare: am văzut-o și am auzit-o chiar eu. Era o femeie voinică, și avea părul lung și negru, care flutura în lumina flăcărilor. L-am văzut și eu — la fel ca mulți alții — pe domnul Rochester urcând pe acoperiș, prin lucarnă; l-am auzit strigând „Bertha!”. L-am văzut apropiindu-se de ea; și atunci, doamnă, ea a scos un țipăt, a sărit — și în clipa următoare zăcea zdrobită pe caldarâm.

— Moartă?

— Moartă, țeapănă ca pietrele pe care i s-au împrăștiat creierii și sângele.

— Dumnezeu!

— Așa e, doamnă, a fost îngrozitor!

Și se înfioră.

— Și apoi? l-am întrebat.

— Apoi casa a ars până la temelii și tot ce-a mai rămas în picioare au fost câteva bucăți de zid.

— A mai murit cineva?

— Nu — dar poate că ar fi fost mai bine.

— Ce vrei să spui?

— Bietul domn Edward! exclamă el. Nu credeam să ajung să o văd și pe-asta! Unii spun că a fost pedepsit pe drept, pentru că a ținut ascunsă prima lui căsătorie și a vrut să-și ia altă nevastă când cea dintâi încă trăia. Dar mie mi-e milă de el.

— Ai spus că trăiește! am exclamat eu.

— Da, da, trăiește, dar mulți socotesc că era mai bine dacă murea.

— De ce? Cum?

Din nou am simțit sângele înghețându-mi în vene.

— Unde e? am întrebat. E în Anglia?

— Da, e în Anglia; cred că acum nu mai poate pleca din Anglia — a rămas pentru totdeauna aici.

Prin ce agonie treceam! Și omul părea hotărât să mi-o prelungească.

— E orb, spuse el în cele din urmă. Da — domnul Edward e cu desăvârșire orb.

Mă temusem de ceva mai rău. Mă temusem să nu fie nebun. Mi-am adunat puterile să întreb ce provocase nenorocirea.

— Curajul și, ai putea zice, bunătatea lui, doamnă; n-a vrut să plece din casă până când n-a ieșit toată lumea afară. Pe când cobora și el scara cea mare, după ce doamna Rochester se aruncase de pe creneluri, scara s-a năruit cu un zgomot asurzitor. L-au scos viu de sub ruine, dar grav rănit: o grindă căzuse în așa fel încât l-a apărat în parte; dar pierduse un ochi, iar o mână era atât de strivită, încât domnul Carter, chirurgul, a trebuit să i-o taie imediat. Celălalt ochi i s-a umflat și și-a pierdut și el vederea. Acum bietul domn Edward e cu totul neputincios — orb și ciung.

— Unde e? Unde stă acum?

— La Ferndean, un conac pe o proprietate a sa, la vreo treizeci de mile de aici; e un loc pustiu.

— Cine stă cu el?

— Bătrânul John și nevasta lui; n-a vrut pe altcineva. Se zice că e tare distrus.

— Ai vreo trăsură la han?

— Avem un faeton, doamnă, un faeton tare frumos.

— Pregătește-l degrabă; și dacă vizitiul mă duce la Ferndean înainte să se întunece, o să-i dau și lui și dumitale de două ori prețul pe care-l ceri de obicei.

CAPITOLUL XI

CONACUL DE LA FERNDEAN ERA O CLĂDIRE FOARTE VECHE, nu prea mare, fără pretenții de stil arhitectonic și îngropată în mijlocul pădurii. Auzisem de el. Domnul Rochester îl pomenea adeseori și uneori venea aici. Tatăl său cumpărase proprietatea pentru vânatul care se găsea în pădure. Ar fi arendat-o, dar nu găsisese nici un arendaș pentru ea, căci locul era nepotrivit și nesănătos. Și astfel, Ferndean rămase nelocuit și nemobilat, în afară de câteva odăi pregătite pentru a-l primi pe stăpân când venea aici în sezonul de vânătoare.

La această casă am ajuns chiar înainte să se înnopteze, într-o seară cu cer mohorât, vânt rece și o ploaie mărunță ce-ți pătrundea până la oase. Ultima milă am străbătut-o pe jos, după ce i-am dat drumul faetonului și i-am plătit vizitiului prețul dublu pe care îl făgăduisem. Deși mă aflam aproape de conac, nu se zărea nimic din el, atât de deasă și de întunecoasă era pădurea din jurul lui. Porțile de fier așezate între stâlpi de granit îmi arătară pe unde să intru și, după ce am trecut de ele, am pătruns în umbra a două șiruri apropiate de copaci.

O potecă acoperită cu iarbă cobora printre ele, mărginită de trunchiuri bătrâne și noduroase și trecând pe sub bolți de ramuri. Am urmat-o, așteptându-mă să ajung curând la conac, dar drumul șerpuia tot mai departe, la nesfârșit, fără să se vadă casa sau curtea ei.

M-am gândit că o luasem într-o direcție greșită și mă rătăcisem. Înserarea și întunericul pădurii mă învăluiau. M-am uitat

în jur, căutând un alt drum. Nu se vedea nici unul: doar trunchiuri înlănțuite, înalte ca niște coloane, și frunzișul des — nici un luminiiș nicăieri.

Am mers mai departe; în cele din urmă, drumul se deschise, copacii începură să se rărească; curând am văzut un gard, apoi casa — pe care cu greu am deosebit-o de copacii din jur, atât de umede și verzi erau zidurile sale șubrede. Am pătruns printr-un portal închis doar cu un zăvor, într-un spațiu îngrădit de copacii ce formau un semicerc. Nu existau acolo flori și nici răzoare; doar o alee lată cu pietriș, ce înconjura o pajiște și marginea pădurea. În față, casa avea două coame ascuțite; ferestrele erau înguste și zăbrelete; iar ușa de la intrare era îngustă, cu o singură treaptă ce ducea la ea. Totul părea, așa cum spusese și hangiul, „un loc pustiu”. Era la fel de tăcut ca o biserică în timpul săptămânii; singurul zgomot care se auzea era ploaia ce cădea mărunț pe frunzele copacilor.

„Oare poate fi viață în acest loc?” m-am întrebat eu.

Da, era totuși viață acolo: căci am auzit o mișcare — ușa îngustă de la intrare se deschise încet și am văzut că cineva se pregătea să iasă din casă.

O siluetă a apărut în umbra amurgului și s-a oprit pe treaptă — un bărbat cu capul descoperit; a întins mâna, ca și cum ar fi vrut să simtă dacă plouă. Deși era întuneric, l-am recunoscut — era chiar stăpânul meu, Edward Fairfax Rochester.

M-am oprit, mi-am ținut răsuflarea și l-am privit — l-am cercetat fără să fiu văzută și vai! fără ca el să poată cumva să mă vadă. Era o întâlnire neașteptată, în care fericirea era înfrânată de durere. Nu mi-a fost greu să-mi stăpânesc strigătul de bucurie și pasul de la a se avânta în grabă.

Trupul lui era la fel de robust și puternic ca altădată; mergea tot așa de drept și părul lui era tot negru ca pana corbului; nici trăsăturile lui nu erau schimbate sau ofilite de suferință: într-un singur an, nici o durere n-ar fi putut să-i stingă puterea athletică și nici să-i distrugă vigoarea deplină. Dar în înfățișarea lui am văzut o schimbare: părea deznădăjduit și înnegurat și mă duse cu gândul la un animal sau o pasăre sălbatică rănită și înlănțuită, de

care te temi să te apropii, căci devine primejdioasă în suferința ei posacă. Vulturul închis în cușcă, ai cărui ochi tiviți cu aur și-au stins lumina sub cruzimea omului, ar putea arăta asemenea acestui Samson lipsit de vedere¹.

Și crezi oare, cititorule, că mă temeam de el, în cruzimea lui oarbă? De crezi asta, atunci nu mă cunoști. Durerea mea se împletea cu o nădejde blândă, că voi îndrăzni curând să sărut acea frunte de stâncă și acele pleoape atât de sever pecetluite; dar nu încă. Încă nu voiam să mă apropii de el.

Coborî acea singură treaptă și înaintă încet, băjbâind, către pajiște. Unde era acum pasul lui îndrăzneț? Apoi se opri, ca și cum nu știa încotro s-o apuce. Își înălță capul și-și deschise pleoapele, se uită în gol, cu efort, către cer, apoi către arcul de copaci; se vedea că pentru el totul era un întuneric fără înțeles. Întinse mâna dreaptă (brațul stâng, cel schilod, îl ținea la piept); păru să vrea să pipăie în jur, pentru a-și da seama ce se afla acolo: dar nu întâlni decât gol, căci copacii erau la câțiva metri de locul unde se afla el. Renunță, își încrucișă brațele și rămase liniștit și tăcut în ploaia care cădea acum deasă pe capul lui descoperit. În acest moment apărură John, care se apropie de el.

— Vreți să-mi luați brațul, domnule? spuse el. Plouă tare; n-ar fi mai bine să intrați în casă?

— Lasă-mă singur, fu răspunsul.

John plecă, fără să mă fi zărit. Domnul Rochester încercă să se plimbe, dar în zadar, căci totul era prea nesigur. Se întoarse pe dibuite spre casă și intră, închizând ușa după el.

Acum m-am apropiat și eu și am bătut în ușă; nevasta lui John mi-a deschis.

— Mary, am zis eu, ce mai faci?

Ea tresări, ca și cum ar fi văzut o nălucă. La cuvintele ei grăbite: „Ești cu adevărat dumneata, domnișoară, ajunsă așa la un ceas târziu în locul ăsta singuratic?”, i-am răspuns luând-o de mână și urmând-o apoi în bucătărie, unde John stătea lângă foc.

¹ După ce Dalila a aflat secretul puterii lui Samson, Filistinii l-au prins și i-au scos ochii (*Judecătorii*, 16:21).

Le-am explicat, în câteva cuvinte, că aflatam tot ce s-a întâmplat de când părăsisem Thornfield-ul și că am venit să-l văd pe domnul Rochester. L-am rugat pe John să se ducă până la barieră, unde dădusem drumul faetonului și să-mi aducă bagajul pe care mi-l lăsasem acolo; apoi, în vreme ce-mi scoteam boneta și șalul, am întrebat-o pe Mary dacă puteam rămâne peste noapte la conac; și, aflând că, deși cu greu, lucrul acesta nu era imposibil, i-am spus că o să rămân. Chiar în acea clipă se auzi sunând clopoțelul din salon.

— Când te duci acolo, i-am zis eu lui Mary, spune-i stăpânului dumitale că cineva dorește să-i vorbească, dar nu-i spune numele meu.

— Nu cred că o să vrea să te primească, răspunse ea. Nu vrea să vadă pe nimeni.

Când se întoarse, am întrebat-o ce a spus el.

— Trebuie să știe cine ești și ce treabă ai cu dânsul, răspunse ea.

Apoi umplu cu apă un pahar și îl așeză pe o tavă, pe care se aflau câteva lumânări.

— Pentru asta a sunat? am întrebat eu.

— Da: întotdeauna cere să i se aducă lumânări seara, deși e orb.

— Dă-mi mie tava, o duc eu.

I-am luat-o din mână; ea îmi arătă ușa salonului. Tava îmi tremura în mâini; o parte din apă se vărsă; inima îmi bătea nebunește. Mary îmi deschise ușa și o închise în urma mea.

Salonul acesta avea o înfățișare mohorâtă: în cămin focul ardea stins și, aplecat înspre el, cu fruntea rezemată de polița înaltă și demodată a căminului, l-am văzut pe locatarul orb al acestei case. Bătrânul lui câine, Pilot, stătea întins pe o parte, departe din calea stăpânului și ghemuit, de parcă s-ar fi temut să nu fie călcat din greșeală pe labe. Când am intrat, Pilot își ciuli urechile; apoi sări în sus cu un scheunat și un lătrat și se repezi la mine, aproape să-mi dea jos tava din mâini. Am pus-o pe masă, apoi l-am mângâiat pe cap și i-am zis încet: „Șezi!” Domnul Rochester s-a întors automat să vadă ce era cu acel zgomot dar, cum nu văzu nimic, se întoarse și oftă.

— Dă-mi apa, Mary, spuse el.

M-am apropiat de el cu paharul plin acum doar pe jumătate: Pilot mă urmă, agitat.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Jos, Pilot! am spus din nou.

Pe când ducea paharul la gură, rămase cu el în aer, părând să asculte; bău, apoi puse paharul pe masă.

— Dumneata ești, Mary, nu-i așa? întrebă el.

— Mary e în bucătărie, am răspuns eu.

Întinse repede mâna, dar neștiind unde eram, nu mă atinse.

— Cine e? Cine e? întrebă, părând să încerce să *vadă* cu acei ochi lipsiți de lumină — o încercare zadarnică și dureroasă! Răspunde-mi — mai vorbește! porunci el, cu un glas puternic și grăbit.

— Mai vreți puțină apă, domnule? Am vărsat jumătate din ce era în pahar, am spus eu.

— *Cine* e? *Ce* e? Cine vorbește?

— Pilot m-a recunoscut, iar John și Mary știu că sunt aici: am sosit doar în această seară, am răspuns eu.

— Dumnezeule mare! Ce nălucire pune stăpânire pe mine? Ce nebunie dulce mă cuprinde?

— Nu-i nici o nălucire — nici o nebunie: mintea dumneavoastră, domnule, e prea puternică pentru năluciri — iar sănătatea prea zdravănă pentru nebunie.

— Și unde e cea care vorbește? E oare doar un glas? Oh, nu *pot* s-o văd, dar trebuie s-o simt, altfel inima îmi va înceta să-mi mai bată și capul o să-mi plesnească. Orice — oricine ai fi — lasă-mă să te ating, căci de nu, simt că nu mai pot trăi!

Începu să bâjbâie; i-am oprit mâna rătăcitoare și i-am cuprins-o într-ale mele.

— Sunt degetele ei! strigă el. Degetele ei mici și delicate! Atunci, trebuie să fie aici cu totul!

Mâna puternică se smulse dintr-ale mele; îmi apucă brațul — umărul — gâtul — mijlocul — mă cuprinse în brațe și mă strânse lângă el.

— E Jane? Ce este? Țsta e trupul ei — și chipul ei.

— Și ăsta e glasul ei, am adăugat. Ea este toată aici; și inima ei, de asemenea. Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule! Sunt fericită că mă aflu iarăși atât de aproape de dumneavoastră!

— Jane Eyre! Jane Eyre! fu tot ce putu să spună.

— Dragul meu stăpân, am răspuns, da, sunt Jane Eyre: v-am regăsit — m-am întors la dumneavoastră.

— Cu-adevărat ești tu — în carne și oase? Jane a mea, vie?

— Mă atingeți, domnule — mă țineți în brațe și încă destul de strâns: nu sunt rece ca un leș și ce îmbrățișați nu e aer, nu?

— Iubita mea e în viață! Astea sunt cu-adevărat mâinile ei și acesta e chipul său, dar nu pot fi atât de fericit după toată suferința îndurată. E un vis, asemenea celor pe care le aveam noaptea, când mi se părea că o mai strâng o dată la piept, ca acum, și că o sărutam — și simțeam că mă iubește și eram încredințat că nu mă va părăsi.

— Ceea ce nu voi mai face niciodată, domnule, de azi încolo.

— Niciodată, spune năluca? Dar întotdeauna mă trezeam și descopeream că-i o batjocură deșartă; și eram disperat și părăsit — viața mi-era întunecată, pustie și fără de nădejde; sufletul meu însetat și lipsit de apă — inima mea înfometată și lipsită de hrană. Vis dulce și blând ce te cuibărești acum în brațele mele, și tu vei pieri, așa cum au făcut-o și toate surorile tale. Dar sărută-mă înaintea să pleci — strânge-mă în brațe, Jane!

— Iată, domnule — iată!

Mi-am apăsât buzele pe ochii lui odinioară strălucitori și acum lipsiți de lumină — i-am dat deoparte părul de pe frunte și-am sărutat-o și pe ea. Brusc, păru să se trezească: certitudinea realității deveni clară.

— Tu ești — ești Jane? Așadar, te-ai întors la mine?

— M-am întors.

— Și nu zaci fără viață în vreun șanț sau pe fundul unui râu? Și nu ești o proscrisă ce suferă printre străini?

— Nu, domnule, acum sunt o femeie independentă.

— Independentă! Ce vrei să spui, Jane?

— Unchiul meu din Madeira a murit și mi-a lăsat cinci mii de lire¹.

¹ Din punct de vedere legal, era vorba de douăzeci de mii și, cum Jane are mai puțin de 21 de ani, este nevoie de acordul soțului ei pentru a confirma sumele dăruite verilor ei.

— Ah, asta e ceva practic — e real! exclamă el. Așa ceva n-aș putea visa niciodată. Și-apoi, e vocea ei, atât de deosebită, atât de vie și de intensă și totuși atât de dulce; îmi mângâie sufletul ofilit și-i dă viață. Cum, Janet, ești o femeie independentă? O femeie bogată?

— Bogată, domnule. Și dacă nu mă lăsați să locuiesc cu dumneavoastră, pot să-mi fac o casă alături și, dacă o să vreți într-o seară tovărășie, puteți veni să stați în salonul meu.

— Dar dacă acum ești bogată, Jane, ai, fără îndoială, prieteni care să aibă grijă de tine și nu-ți vor îngădui să te dedici unui schilod orb, cum sunt eu.

— V-am spus că sunt independentă, domnule, pe cât sunt de bogată: sunt propria mea stăpână.

— Și vrei să rămâi aici cu mine?

— Da — doar dacă dumneavoastră nu vă împotriviți. Vă voi fi vecină, infirmieră și menajeră. Sunteți singur: o să vă țin tovărășie — o să vă citesc, o să mă plimb cu dumneavoastră, o să stau lângă dumneavoastră, o să vă servesc, o să vă fiu ochii și mâinile. Nu mai fiți atât de trist, dragul meu stăpân; atâta timp cât trăiesc eu, n-o să mai fiți singur.

Nu răspunse: părea serios — pierdut în gânduri; oftă; întredeschise buzele ca și cum ar fi vrut să spună ceva; le închise la loc. Mă simțeam puțin stânjenită. Poate că mă grăbisem oferindu-i tovărășia și sprijinul meu: poate că trecusem într-un mod nesocotit peste convenții; iar el, la fel ca și St John, considera nesăbuiința mea necuviincioasă. Îi făcusem această propunere crezând că și el dorea asta și că îmi va cere să-i fiu soție: ceea ce îmi dăduse curaj fusese convingerea mea, sigură, deși neexprimată, că o să-mi ceară imediat să fiu a lui. Dar pentru că el nu făcuse nici o aluzie la asta, iar chipul i se întuneca și mai mult, m-am gândit deodată că poate mă înșelasem cu totul și mă făcusem fără voie de râs; și am încercat ușor să mă desprind din brațele sale — dar el mă strânse cu ardoare mai aproape.

— Nu — nu — Jane, nu trebuie să pleci! Nu — te-am atins, ți-am auzit glasul, am simțit mângâierea pe care mi-a adus-o prezența ta — blândețea consolării tale: nu pot să renunț la aceste

bucurii. Nu mi-au rămas prea multe — pe tine trebuie să te am. Lumea poate să rădă — poate să-mi spună că sunt prost și egoist — dar nu-mi pasă. Sufletul meu are nevoie de tine: vreau să fie mulțumit sau se va răzbuna cumplit asupra trupului ce îl cuprinde.

— Bine, domnule, voi rămâne cu dumneavoastră: am spus-o deja.

— Da, dar când spui că rămâi cu mine, tu înțelegi ceva, iar eu altceva. Tu, poate, vrei să fii tot timpul lângă mine — să mă slujești ca o infirmieră cumsecade (căci ai o inimă bună și un suflet generos, care te îndeamnă să te sacrifici pentru cei pe care îi compătimești) și asta, fără îndoială, ar trebui să-mi fie de ajuns. Bănuiesc că acum s-ar cuveni să am față de tine doar sentimente paterne: așa crezi? Haide, spune-mi.

— O să cred ce vreți dumneavoastră, domnule: mă mulțumesc să vă fiu doar infirmieră, dacă așa socotiți că e mai bine.

— Dar nu poți rămâne infirmiera mea pentru totdeauna, Jane: ești tânără — într-o bună zi trebuie să te măriți.

— Nu-mi pasă de măritiș.

— Ar trebui să-ți pese, Janet: dacă aș fi cum eram odinioară, aș încerca să te fac să-ți pese, dar — nu sunt decât un neputincios orb!

Se cufundă din nou în tristețe. Eu, dimpotrivă, am devenit mai veselă și am prins din nou curaj: aceste ultime cuvinte ale sale mă făcură să înțeleg care era piedica; și deoarece pentru mine aceasta nu era deloc o piedică, m-am simțit ușurată și am îndreptat discuția spre un subiect mai vesel.

— E timpul ca cineva să vă facă din nou om, am spus eu, mângâindu-i părul lung și des, căci văd că v-ați schimbat într-un leu sau un alt animal de felul ăsta. Aveți un *faux air*¹ de Nebucadnețar rătăcind pe câmpuri²: părul dumneavoastră mă

¹ Ușoară asemănare (în franceză, în original).

² *Daniel*, 4:33. Nebucadnețar (Nabucodonosor) a fost pedepsit de Dumnezeu pentru mândria lui și „a fost izgonit din mijlocul oamenilor, a mâncat iarbă ca boii, trupul i-a fost udat de roua cerului, până i-a crescut părul ca penele vulturului și unghiile ca ghearele păsărilor”. Ca urmare, lui Nebucadnețar i-a „venit iarăși mintea la loc și a binecuvântat pe Cel Prea Înalt”.

duce cu gândul la penele vulturilor; dar n-am observat încă dacă unghiile v-au crescut ca ghearele păsărilor.

— La brațul acesta nu am nici mână, și nici unghii, spuse el, scoțând de la piept brațul mutilat și arătându-mi-l. Nu e decât un ciot — groaznică privesc! Nu crezi, Jane?

— Mă doare sufletul să-l văd; și să vă văd ochii — și pecetea focului pe fruntea dumneavoastră; și ce-i mai rău, e că sunt în primejdie să vă iubesc prea mult pentru asta și-o să vă dau prea multă atenție.

— Credeam că o să ți se facă silă, Jane, când o să-mi vezi brațul și cicatricile de pe față.

— Așa credeți? Nu mai repetați asta, ca să nu spun eu ceva ce nu v-ar plăcea despre judecata dumneavoastră. Și-acum, lăsați-mă să întetesc puțin focul și să o chem pe Mary să curețe căminul. Puteți să vă dați seama când focul e mai mare?

— Da; cu ochiul drept deslușesc o sclipire — o ceață roșiatică.

— Și vedeți și lumânările?

— Foarte nedeslușit — fiecare e doar un nor luminos.

— Pe mine mă puteți vedea?

— Nu, iubita mea; dar sunt foarte recunoscător că te aud și te simt.

— Când cinați?

— Nu cinez niciodată.

— Dar în seara aceasta o să cinați. Mi-e foame și cred că și dumneavoastră vă este, doar că nu țineți seama de asta.

Am chemat-o pe Mary și curând încăperea arăta mai veselă; am pregătit, de asemenea, o cină gustoasă. Eram tulburată și am vorbit cu el cu mare plăcere și firesc în timpul cinei și mult timp după aceea — nu mă simțeam stânjenită și nici nu-mi înăbușeam bucuria și vioiciunea în fața lui, căci știam că avea nevoie de ele: tot ceea ce spuneam sau făceam părea să-l aline și să-l trezească la viață. Și această încântătoare convingere a făcut să renască întreaga mea ființă și a umplut-o de lumină: în prezența lui trăiam din plin, iar el trăia într-a mea. Deși orb, zâmbetul îi juca pe față, bucuria îi descreșea fruntea, iar trăsăturile lui deveneau mai blânde și mai calde.

După cină, începu să-mi pună o mulțime de întrebări — unde fusesem, ce făcusem în tot acest timp, cum îl găsisem; dar nu i-am spus prea multe: era prea târziu ca să intru în amănunte în acea seară. Și-apoi, nu voiam să ating vreo coardă adâncă și prea sensibilă sau să-i deschid în inimă un nou izvor de zbucium. Singurul meu scop era deocamdată să-l înveselesc. Era vesel, cum am spus deja, dar nu tot timpul. Dacă în discuția noastră se ivea un moment de tăcere, se întorcea neliniștit, mă atingea și spunea „Jane”.

— Ești o ființă omenească, Jane? Ești sigură de asta?

— Sunt convinsă, domnule Rochester.

— Și totuși, cum de-ai putut, în această seară întunecată și tristă, să te ivești deodată lângă focul meu singuratic? Am întins mâna să iau un pahar cu apă de la Mary și tu mi l-ai dat: am pus o întrebare, așteptându-mă să-mi răspundă nevasta lui John, și glasul tău mi-a răsunat în ureche.

— Pentru că în locul lui Mary, eu v-am adus tava.

— Și în fiecare ceas pe care îl petrec cu tine, simt că e o vrajă. Cine poate să spună în ce viață întunecată, tristă și deznădăjduită m-am târât în ultimele luni? Fără să fac nimic, fără să aștept nimic; noaptea trecea în zi fără să-mi dau seama; nu simțeam decât frigul, când lăsam focul să se stingă, foamea, când uitam să mănânc; și apoi, o tristețe necurmată și, uneori, o dorință înnebunitoare să o văd din nou pe Jane a mea. Da, mă rugam să o recapăt, mai degrabă decât să-mi recapăt vederea. Cum de se face că Jane e acum cu mine și spune că mă iubește? Oare n-o să plece tot atât de brusc pe cât a venit? Mă tem că mâine n-o s-o mai găsesc aici.

Eram convinsă că un răspuns obișnuit și practic, care să-l scoată din starea în care se afla și să-i alunge gândurile tulburate, era cel mai bun și liniștitor pentru el. Mi-am trecut degetele peste sprâncenele lui și i-am spus că sunt arse și că o să le dau cu ceva care să le facă să crească la fel de dese și negre ca înainte.

— La ce folosește să-mi faci vreun bine, spirit mărinimos, când, într-o clipă fatală, mă vei părăsi din nou — plecând ca o umbră, fără să știu cum și încotro; iar eu să nu te mai pot găsi niciodată?

— Aveți un pieptene în buzunar, domnule?

— De ce, Jane?

— Ca să pieptăn coama asta neagră și zburlită. Îmi pareți destul de înfricoșător când vă privesc cu atenție: spuneți că eu aș fi o zână; dar dumneavoastră cu siguranță semănați mai degrabă cu un strigoi.

— Sunt tare urât, Jane?

— Da, domnule, tare urât: întotdeauna ați fost, știți bine.

— Hm! Răutatea nu ți-a dispărut, indiferent unde ai stat.

— Și totuși am stat cu niște oameni buni; mult mai buni decât dumneavoastră, de o sută de ori mai buni; oameni cu gânduri și opinii pe care dumneavoastră nu le-ați avut niciodată: mult mai alese și mai înălțătoare.

— Cu cine dracu' ai stat, Jane?

— N-o să aflați nimic de la mine în seara asta, domnule — trebuie să așteptați până mâine; să-mi las povestea neîntreruptă¹ va fi ca un fel de zălog că voi veni la micul dejun să o termin. Și, fiindcă veni vorba, trebuie să nu uit că nu pot să apar mâine lângă foc doar cu un pahar de apă: trebuie să aduc măcar un ou, ca să nu mai vorbesc de niște șuncă prăjită.

— Spiriduș ștrengar — zână crescută de oameni! Mă faci să mă simt așa cum nu m-am simțit nici măcar o dată de un an încoace. Dacă Saul te-ar fi avut pe tine în locul lui David, duhul cel rău ar fi fost alungat fără ajutorul harfei².

— Gata, domnule, sunteți pieptănat și arătați cât de cât mai bine. Acum o să vă las; am călătorit trei zile și cred că sunt obosită. Noapte bună.

— Doar o vorbă, Jane: în casa unde ai stat, nu erau decât doamne?

Am râs și am fugit și mai râdeam încă în timp ce urcam scările. „E o idee bună”, mi-am spus eu veselă. „Văd că am găsit mijlocul de a-l scoate pentru un timp din tristețea lui.”

A doua zi, foarte devreme, l-am auzit trezindu-se și umblând dintr-o odaie într-alta. Când Mary a coborât, l-am auzit

¹ Așa cum a făcut Șeherezada în *O mie și una de nopți*.

² 1 Samuel, 16:23. „Și când duhul trimis de Dumnezeu venea peste Saul, David lua harfa și cânta cu mâna lui; Saul răsufla atunci mai ușor, se simțea ușurat și duhul cel rău pleca de la el.”

întrebând: „E aici domnișoara Eyre?” Apoi: „Ce odaie i-ai dat? Nu e umedă? S-a trezit? Du-te și întreab-o dacă are nevoie de ceva; și când coboară.”

Am coborât atunci când am socotit că era vremea să luăm micul dejun. Am intrat ușor în cameră și l-am putut vedea bine înaintea să-și dea seama de prezența mea. Era într-adevăr trist să văd acel spirit puternic subjugat de un trup neputincios. Stătea în fotoliul lui — nemișcat, dar fără a fi liniștit; desigur, aștepta; trăsăturile lui puternice purtau tristețea obișnuită. Era ca o lampă stinsă ce aștepta să fie aprinsă din nou — și vai! nu el era cel ce putea ațâța acum văpaia ce-i înflăcărase cândva chipul; pentru asta avea nevoie de altcineva. Voisem să par voioasă și nepăsătoare, dar neputința acestui bărbat puternic m-a îndurerat până în adâncul sufletului. Și totuși, m-am apropiat de el cât am putut de veselă.

— E o dimineată senină și însorită, domnule, am spus. A încetat ploaia și s-a dus¹, iar soarele strălucește cu blândețe: veți ieși curând la o plimbare.

Trezisem văpaia stinsă a chipului său, care acum strălucea.

— Oh, ești aici, ciocârlia mea! Vino la mine. N-ai plecat, n-ai dispărut? Am auzit o soră de-a ta acum vreun ceas, cântând deasupra pădurii; dar pentru mine cântecul ei nu era armonios, tot așa cum soarele care răsare nu a avut lumină. Toată muzica lumii e strânsă în glasul iubitei mele Jane (mă bucur că nu e prea tăcută) și toată căldura soarelui o simt doar în prezența ei.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi când am auzit această mărturisire a neputinței sale: era ca și cum un vultur regal, înlănțuit pe o bucată de lemn, se vede silit să-i ceară unei vrăbii să-i aducă hrana. Dar nu voiam să plâng: mi-am șters repede lacrimile și m-am apucat să pregătesc micul dejun.

Cea mai mare parte a dimineții ne-am petrecut-o afară. L-am dus, prin pădurea umedă și sălbatică, pe niște câmpii luminoase: i-am descris verdele strălucitor, florile și tufe de gard viu ce

¹ *Cântarea cântărilor*, 2:10-11. „Preaiubitul meu vorbește și spune: Scoală-te, iubito, și vino, frumoaso! Căci iată că a trecut iarna; a încetat ploaia și s-a dus.”

păreau înviorate de soare, cerul de un albastru scânteietor. Am căutat pentru el un loc frumos la umbră și am găsit o buturugă uscată; și nici nu m-am împotrivit când, după ce s-a așezat, m-a luat pe genunchi: de ce aș fi făcut-o, când amândoi eram mai fericiți împreună, decât departe unul de celălalt? Pilot se întinse lângă noi; totul în jurul nostru era liniștit. Brusc, cuprinzându-mă în brațe, rupse tăcerea:

— Dezertoare nemiloasă! Oh, Jane, dac-ai ști ce am simțit când am descoperit că ai fugit de la Thornfield și când nu te-am găsit nicăieri și, cercetându-ți odaia, mi-am dat seama că nu ai luat nici bani, nici vreun obiect care să-ți fie de ajutor. Colierul de perle pe care ți-l dăruisem era în cutia lui; cuferele erau încuiate și legate, așa cum fuseseră pregătite pentru călătoria noastră de nuntă. Ce putea face iubita mea, m-am întrebat, săracă și fără nici un ban? Și oare ce-a făcut? Spune-mi acum.

Am început să-i povestesc prin ce trecusem în acel an. Am îndulcit mult tot ce se petrecuse în cele trei zile când rătăcisem, moartă de foame, căci dacă i-aș fi spus tot, ar fi însemnat să-i aduc o suferință fără rost; chiar și puținul pe care i l-am spus i-a sfâșiat inima mai adânc decât aș fi vrut.

N-ar fi trebuit să-l părăsesc așa — îmi spuse el —, fără nici un mijloc de trai: ar fi trebuit să-i spun ce am de gând. Trebuia să am încredere în el: nu m-ar fi silit niciodată să-i devin amantă. Deși în disperarea lui păruse violent, mă iubea cu adevărat prea adânc și cu prea multă tandrețe pentru a se purta cu mine ca un tiran: mai degrabă mi-ar fi dat jumătate din averea lui, fără să-mi ceară în schimb nici măcar un sărut, decât să mă știe rătăcind prin lumea largă, lipsită de prieteni. Și-apoi, era sigur că îndurasem mai mult decât îi spusese.

— Ei bine, oricare ar fi fost suferințele mele, au ținut foarte puțin, i-am răspuns eu.

Și am început să-i povestesc cum fusesem primită la Moor House, cum obținusem postul de învățătoare și toate celelalte — moștenirea primită și cum mi-am descoperit rudele.

Firește, în povestea mea, numele lui St John a revenit de multe ori. După ce-am terminat, domnul Rochester vorbi imediat de el.

— Așadar, acest St John ți-e văr?

— Da.

— L-ai pomenit de multe ori; îți place?

— Era un om foarte bun, domnule; nu puteam să nu-l plac.

— Un om bun? Asta înseamnă un bărbat respectabil, cu purtări alese, de vreo cincizeci de ani? Sau ce înseamnă?

— St John are doar douăzeci și nouă de ani, domnule.

— *Jeune encore*¹, cum ar zice francezii. E un bărbat scund, indiferent și șters? O persoană a cărei bunătate stă mai degrabă în lipsa viciului, decât în faptele sale îndrăznețe?

— E neobosit. Faptele mari și glorioase sunt țelul lui în viață.

— Dar mintea? Poate că e mai degrabă slabă? Are gânduri bune: dar când îl auzi vorbind, ridici din umeri, nu-i așa?

— Vorbește puțin, domnule: dar ceea ce spune are miez. Mintea lui e strălucită: nu e moale, ci viguroasă.

— Prin urmare, e un om capabil.

— Foarte capabil.

— Un bărbat citit?

— St John e un învățat desăvârșit și profund.

— Purtarea sa, din câte ai spus, nu ți-e pe plac — e înfumurat și gata oricând să-ți țină o predică?

— N-am spus nimic de purtarea lui; dar îmi este pe plac, doar dacă n-am niște gusturi foarte proaste: purtarea lui e liniștită, aleasă, ca a unui adevărat gentleman.

— Și înfățișarea lui? — am uitat cum l-ai descris: e un popă grosolan, sugrumat aproape de cravată și cocoțat pe tălpile groase ale ghetelor lui butucănoase, nu-i așa?

— St John se îmbracă îngrijit. E un bărbat frumos: înalt, cu părul bălai și ochi albaștri și cu un profil grecesc.

— Să-l ia dracu'! murmură el, apoi către mine: Îți plăcea, Jane?

— Da, domnule Rochester, îmi plăcea, dar m-ați mai întrebat asta.

Desigur, îmi dădeam seama ce se întâmpla cu domnul Rochester. Era cuprins de gelozie și ea-l rodea adânc; dar era

¹ Tânăr încă (în franceză, în original).

bine venită, căci îl îndepărta pentru un timp de melancolia care îl măcina. Și de aceea n-am vrut să-i alin numaidecât rana.

— Poate că nu mai vrei să stai pe genunchii mei, domnișoară Eyre? fu următoarea lui remarcă, oarecum neașteptată.

— De ce nu, domnule Rochester?

— Portretul pe care l-ai zugrăvit nu face decât să arate contrastul izbitor. Vorbele tale au înfățișat în culori frumoase un grațios Apollo; el a rămas în mintea ta — „înalt, cu părul bălai și ochi albaștri și cu un profil grecesc”. Și-acum privirea ta se oprește asupra unui Vulcan¹ — un adevărat fierar, oacheș, lat în umeri; și pe deasupra, orb și ciung.

— Nu m-am gândit niciodată la asta, dar e adevărat că semănați cu Vulcan, domnule.

— Ei bine, atunci poți să mă lași, domnișoară; dar înainte să pleci (și mă strânse mai tare ca până atunci), te-aș ruga să-mi răspunzi la câteva întrebări.

Și tăcu.

— Ce întrebări, domnule Rochester?

— St John ți-a găsit postul de învățătoare în Morton înainte să afle că îi ești verișoară?

— Da.

— Îl vedeai des? Venea uneori la școală?

— În fiecare zi.

— Îi plăcea ceea ce făceai, Jane? Știu că făceai lucruri bune, căci ești înzestrată cu multe talente.

— Da, îi plăcea.

— A descoperit în tine multe calități, pe care nu se aștepta să le găsească? Unele dintre însușirile tale nu sunt obișnuite.

— Asta n-o știu.

— Spui că aveai o căsuță lângă școală; a venit vreodată să te vadă acolo?

— Când și când.

— Seara?

— De câteva ori.

¹ Numele roman al lui Hefaistos, zeul grec al focului și fierar. Este schiop și soțul Afroditei, care îi este necredincioasă.

Aici domnul Rochester tăcu puțin.

— Cât timp ai locuit cu el și surorile lui după ce ați descoperit că sunteți veri?

— Cinci luni.

— Rivers petrecea multă vreme cu tine și verișoarele tale?

— Da, salonul din spate era sală de studiu și pentru el, și pentru noi; el stătea lângă fereastră și noi la masă.

— Învăța mult?

— Foarte mult.

— Ce?

— Limba hindi.

— Și tu ce făceai în acest timp?

— La început am învățat germana.

— El te învăța?

— Nu știa germana.

— Nu te-a învățat nimic?

— Puțină hindi.

— Rivers te-a învățat hindi?

— Da, domnule.

— Și pe surorile lui?

— Nu.

— Numai pe tine?

— Numai pe mine.

— Tu i-ai cerut să te învețe?

— Nu.

— El a vrut s-o facă?

— Da.

Un alt moment de tăcere.

— De ce a vrut-o? La ce-ți putea servi limba hindi?

— Voia să merg cu el în India.

— Ah, acum ajung la esența chestiunii. Voia să te măriți cu el?

— Da, mi-a cerut să îi devin soție.

— Asta-i o poveste — o invenție nerușinată, ca să mă superi.

— Îmi pare rău, dar asta e purul adevăr: mi-a cerut-o de mai multe ori și a fost la fel de stăruitor pe cât sunteți dumneavoastră de încăpățânat.

— Domnișoară Eyre, îți repet că poți să mă lași. De câte ori să-ți spun același lucru? De ce te încăpățânezi să rămâi cocoțată pe genunchii mei, când ți-am spus să pleci?

— Pentru că mă simt bine aici.

— Nu, Jane, nu te simți bine aici: pentru că inima ta nu e aici, ea e cu vărul tău — acest St John. Oh, până în clipa asta am crezut că micuța mea Jane e doar a mea! Credeam că mă iubește chiar și când m-a părăsit — o picătură de nectar în atâta amărăciune. Atâta timp am fost despărțiți și am vărsat atâtea lacrimi fierbinți pentru despărțirea noastră, dar nu m-am gândit nici o clipă că pe când plângeam pentru Jane, ea iubea un altul! Dar n-are rost să sufăr. Jane, lasă-mă: du-te și mărită-te cu Rivers.

— Atunci, dați-mă deoparte, domnule — împingeți-mă de aici; căci de bunăvoie n-o să vă părăsesc.

— Jane, îmi place glasul tău: el face să-mi renască speranța, căci pare atât de sincer. Când îl aud, mă întorc în gând în urmă cu un an și uit că acum ești legată de altcineva. Dar nu sunt nebun — du-te...

— Unde trebuie să mă duc, domnule?

— Pe drumul tău — alături de bărbatul pe care ți l-ai ales.

— Și cine e el?

— Știi bine — acest St John Rivers.

— El nu e bărbatul meu și n-o să fie niciodată. Nu mă iubește și nici eu nu-l iubesc. El iubește (așa cum *poate* el iubi, și nu ca dumneavoastră) o fată frumoasă pe care-o cheamă Rosamond. Voia să se însoare cu mine doar pentru că socotea că aș fi o nevastă de misionar potrivită, ceea ce ea n-ar putea fi. E un om bun și mare, dar aspru; și rece ca un munte de gheață. El nu e ca dumneavoastră, domnule; nu mă simt fericită alături de el — nici lângă el, și nici cu el. El nu are pentru mine încredință — și nici afecțiune. Nu vede nimic atrăgător în mine, nici măcar tinerețea — doar câteva calități intelectuale care-i pot fi de folos. Și-atunci, trebuie să vă părăsesc, domnule, și să mă duc la el?

M-am înfiorat fără să vreau și m-am strâns din instinct și mai aproape de stăpânul meu orb, dar iubit. El zâmbi:

— Cum, Jane? E-adevărat ce-mi spui? Asta e între tine și Rivers?

— Pe deplin adevărat, domnule. Oh, nu trebuie să fiți gelos! Am vrut să vă necăjesc puțin, ca să vă mai șterg din tristețe: mă gândeam că furia e mai bună decât suferința. Dar dacă vreți într-adevăr să vă iubesc, dacă ați putea vedea cât de mult vă iubesc, ați fi mândru și fericit. Inima mea vă aparține, domnule, și așa va fi întotdeauna, chiar dacă soarta mă va despărți de dumneavoastră pentru totdeauna.

Mă sărută și din nou gânduri dureroase îi întunecară chipul.

— Vederea mea pierită! Puterea mea beteagă! murmură el trist.

L-am mângâiat, pentru a-l alina. Știam la ce se gândește și voiam să vorbesc eu în locul lui; dar nu îndrăzneam. Pentru o clipă, își întoarse fața într-o parte și am văzut o lacrimă strecurându-se pe sub pleoapa închisă și prelingându-se pe obrazul lui aspru. Inima m-a durut.

— Nu sunt mai bun decât castanul bătrân, lovit de trăsnet, din livada de la Thornfield, spuse el nu după mult timp. Și ce drept ar avea el să-i ceară unui caprifoi înflorit să-i acopere subrezenia cu proștețimea lui?

— Nu sunteți șubred, domnule — și nici un copac lovit de trăsnet. Sunteți încă tânăr și viguros. În jurul rădăcinilor dumneavoastră vor crește alte plante, fie că le-o cereți sau nu, pentru că se bucură de umbra dumneavoastră bogată; și, crescând, se vor sprijini de dumneavoastră și vi se vor încolăci în jurul trunchiului, căci puterea dumneavoastră le va da un reazem sigur.

Zâmbi din nou, căci vorbele mele îl alinau.

— Vorbești de prieteni, Jane? întrebă el.

— Da, de prieteni, am răspuns cu o oarecare șovăire, căci eu mă gândeam la ceva mai mult decât prieteni, dar nu știam ce cuvânt să folosesc.

El mă ajută.

— Ah, Jane! Dar eu am nevoie de o soție.

— Adevărat, domnule?

— Da; e ceva nou pentru tine?

— Firește: n-ați spus nimic de asta până acum.

— E o veste neplăcută?

— Asta depinde de împrejurări, domnule — de alegerea dumneavoastră.

— Pe care o s-o faci tu pentru mine, Jane. O să mă supun hotărârii tale.

— Alegeți-o atunci, domnule, *pe cea care vă iubește cel mai mult.*

— Aș vrea s-o aleg *pe cea pe care o iubesc cel mai mult.* Jane, vrei să fii soția mea?

— Da, domnule.

— Soția unui sărman orb, pe care va trebui să-l duci de mână?

— Da, domnule.

— A unui bărbat schilod, cu douăzeci de ani mai bătrân decât tine, pe care va trebui să-l îngrijești?

— Da, domnule.

— Cu-adevărat, Jane?

— Foarte adevărat, domnule.

— Oh, iubita mea! Dumnezeu să te binecuvânteze și să te răsplătească!

— Domnule Rochester, dacă am făcut vreodată în viața mea o faptă bună — dacă am avut vreodată un gând bun — dacă am înălțat vreodată o rugăciune sinceră și curată — dacă am dorit vreodată ceva ce mi se cuvenea — acum sunt răsplătită. Pentru mine, să fiu soția dumneavoastră înseamnă să mă bucur de toată fericirea acestui pământ.

— Pentru că fericirea pentru tine înseamnă sacrificiu.

— Sacrificiu! Dar ce sacrific? Foamea pentru hrană, așteptarea pentru mulțumire. Să am dreptul să-l îmbrățișez pe cel pe care-l iubesc — să mă sprijin pe cel în care mă încred: asta înseamnă să fac un sacrificiu? Dacă așa este, atunci cu siguranță fericirea înseamnă pentru mine sacrificiu.

— Și să îmi înduri infirmitatea, Jane; să îmi treci cu vederea neputința.

— Care pentru mine, domnule, nu înseamnă nimic. Vă iubesc mai mult acum, când vă pot fi cu-adevărat de folos, decât pe vremea independenței dumneavoastră semețe, când nu voiăți să fiți decât cel care dă și ocrotește.

— Până acum n-am vrut să fiu ajutat — să fiu dus de mână; de-acum încolo, simt că o să vreau asta. Nu mi-a plăcut să-mi pun mâna în cea a unui servitor, dar e plăcut să o simt strânsă de degetele gingaşe ale lui Jane. Am preferat singurătatea grijii permanente a servitorilor, dar ajutorul blând al lui Jane va fi o neîncetată bucurie. Jane mi se potriveşte; oare şi eu mă potrivesc ei?

— Până în cele mai adânci străfunduri ale firii mele, domnule.

— Dacă aşa stau lucrurile, nu mai avem ce să aşteptăm: trebuie să ne căsătorim numaidecât.

Chipul şi glasul îi erau aprinse: vechiul lui elan renăştea.

— Trebuie să devenim acelaşi trup şi suflet fără întârziere, Jane: nu trebuie decât să ne luăm actele necesare — şi pe urmă ne căsătorim...

— Domnule Rochester, tocmai am văzut că soarele a coborât mult din înaltul cerului, iar Pilot a plecat acasă să-şi ia masa. Lăsaţi-mă să mă uit la ceasul dumneavoastră.

— Prinde-ţi-l la brâu, Janet, şi ţine-l tu de-acum înainte: eu n-am ce să fac cu el.

— E aproape patru, domnule, nu vă e foame?

— Peste trei zile, Jane, trebuie să ne căsătorim. Nu te gândi acum la rochii frumoase şi bijuterii: toate astea nu sunt decât fleacuri.

— Soarele a zvântat toate picăturile de ploaie, domnule. Vântul nu mai adie: e foarte cald.

— Ştii, Jane, că port şiragul tău micuţ de perle în jurul gâtului meu pârlit de soare, sub cravată? Îl port din ziua în care mi-am pierdut singura comoară, ca o amintire.

— O să ne întoarcem acasă prin pădure, acolo e umbră.

El îşi continua propriile gânduri fără să-mi dea atenţie.

— Jane! Tu mă socoteşti un necredincios, dar în această clipă sufletul meu e plin de recunoştinţă pentru binefăcătorul Dumnezeu al acestui pământ. El nu vede ce vede omul, ci mult mai limpede; El nu judecă aşa cum judecă omul, ci mult mai înţelept. Am greşit: mi-aş fi întinat floarea cea curată — aş fi adus păcatul asupra neprihănirii ei: şi Atotputernicul a smuls-o de lângă mine. Eu, în răzvrătirea mea îndărătnică, aproape că am

blestemat pronia cerească: în loc să mă plec în fața hotărârii ei, am sfidat-o. Justiția divină și-a urmat cursul; m-au copleșit nenorocirile: am fost silit să umblu prin valea umbrei morții¹. Pedepsele *Lui* sunt puternice; iar una dintre lovituri m-a smerit pentru totdeauna. Știi cât de mândru eram de puterea mea; dar ce e ea acum, când trebuie să o încredințez călăuzirii străinilor, asemenea unui copil neputincios? În ultimul timp, Jane — doar în ultimul timp —, am început să văd și să recunosc mâna lui Dumnezeu în soarta mea. Am început să simt remușcare și căință; dorința de a mă împăca cu Ziditorul meu. Uneori am început să mă rog: rugăciuni scurte, dar foarte sincere. Acum câteva zile — nu, îmi amintesc bine, a fost acum patru zile: era luni seară — am fost cuprins de o stare ciudată, în care durerea a luat locul disperării — tristețea, supărării. De mult eram încredințat că de vreme ce nu te puteam găsi nicăieri, trebuia să fii moartă. În acea seară, târziu — poate că era unsprezece sau douăsprezece —, înainte să mă retrag spre trista mea odihnă, l-am implorat pe Dumnezeu ca, dacă El socotea că e bine, să mă ia curând din această viață și să fiu primit în cea care va să vină, unde încă mai nădăjduiam să o întâlnesc pe Jane. Eram în odaia mea, așezat lângă fereastra deschisă, căci aerul înmiresmat al nopții mă liniștea, deși nu puteam vedea stelele și-mi dădeam seama de prezența lunii doar printr-o ceață luminoasă nedeslușită. Te doream, Janet! Oh, te doream fierbinte, cu trupul și cu sufletul! L-am întrebat pe Dumnezeu, suferind și plin de umilință totodată, dacă nu fusesem prea mult timp deznădăjduit, îndurerat, chinuit; și dacă nu puteam gusta curând, doar o singură dată, fericirea și pacea. Am recunoscut că meritam tot ceea ce îndurasem — dar nu mai puteam îndura mult; și, fără să vreau, buzele mele rostiră Alfa și Omega² dorințelor inimii mele: „Jane! Jane! Jane!”

— Ați rostit aceste cuvinte tare?

¹ *Psalmii*, 23:4.

² *Apocalipsa*, 22:13. „Eu sunt Alfa și Omega, Cel dintâi și Cel de pe urmă, Începutul și Sfârșitul.”

— Da, Jane. Dacă m-ar fi auzit cineva, ar fi socotit că mi-am pierdut mințile, căci le-am pronunțat cu violență și durere înnebunitoare.

— Și era în noaptea de luni, pe la miezul nopții?

— Da, dar ceasul nu contează: ceea ce a urmat a fost cel mai ciudat lucru. O să mă crezi superstițios — o oarecare superstiție am în sânge și întotdeauna am avut: dar ceea ce-ți spun acum e adevărat — cel puțin ceea ce-ți povestesc acum, am auzit cu adevărat. Când am strigat: „Jane! Jane! Jane!”, un glas — nu pot să spun de unde venea, dar știu al cui glas era — mi-a răspuns: „Vin, așteaptă-mă!”, iar o clipă mai târziu, vântul aduse în șoaptă până la mine cuvintele: „Unde ești?” Dacă aș putea, ți-aș descrie ce gânduri, ce imagini au trezit în mintea mea aceste cuvinte; și totuși, e greu de pus totul în cuvinte. După cum vezi, Ferndean e ascuns într-o pădure deasă, unde orice zgomot este înăbușit și se stinge fără ecou. Acea întrebare, „Unde ești?”, părea să fie rostită dintre munți, căci am auzit un ecou trimis de dealuri, care a repetat-o. În acea clipă, boarea de vânt ce-mi mângâia fruntea mi se păru mai proaspătă și mai răcoroasă: aș fi putut crede că eu și Jane ne-am întâlnit într-un loc sălbatic și pustiu. Cred că, într-adevăr, în gând ne-am întâlnit. Tu, fără îndoială, la acel ceas erai cufundată neștiutoare în somn, Jane; dar poate că sufletul tău plecase rătăcitor din temnița lui, pentru a-l alina pe al meu; căci glasul era al tău — știu asta cu tot atâta siguranță cu câtă știu că acum sunt în viață — era al tău!

Cititorule, era tot luni — pe la miezul nopții — când primisem chemarea misterioasă, iar acelea erau chiar cuvintele cu care îi răspunsesem. Am ascultat povestea domnului Rochester, dar nu i-am spus nimic la rândul meu. Coincidența mi s-a părut prea tulburătoare și inexplicabilă pentru a fi discutată. Dacă i-aș fi spus ceva, povestea mea l-ar fi impresionat profund și mintea lui, înclinată încă spre tristețe după atâtea suferințe, nu avea nevoie acum de umbra adâncă a supranaturalului. Am păstrat, așadar, toate cuvintele acelea și m-am gândit la ele în inima mea¹.

¹ Luca, 2:19. Răspunsul Mariei la vizita păstorilor: „Maria păstra toate cuvintele acelea și se gândea la ele în inima ei.”

— Și-atunci n-o să te miri, continuă stăpânul meu, că aseară, când ai apărut în fața mea pe neașteptate, mi-a fost greu să cred că ești mai mult decât o simplă nălucă și un glas: ceva ce se va topi în tăcere și neant, întocmai precum se topiseră șoapta de la miezul nopții și ecoul din munți. Dar acum Îi mulțumesc lui Dumnezeu, căci știu că totul e adevărat. Da, Îi mulțumesc lui Dumnezeu!

Mă dădu jos de pe genunchii lui, se ridică și, scoțându-și respectuos pălăria, își aplecă spre pământ ochii lipsiți de lumină și rămase așa, într-o umilință tăcută. Doar ultimele cuvinte ale rugăciunii sale le-am auzit:

— Îi mulțumesc Ziditorului meu pentru îndurarea de care și-a amintit în judecata Sa. Mă înclin Mântuitorului și smerit Îl rog să-mi dea putere să duc de-acum înainte o viață mai curată decât am dus până acum!

Apoi îmi întinse mâna, pentru a fi călăuzit. Am luat acea mână dragă, am dus-o pentru o clipă la buze, apoi am lăsat-o să-mi cuprindă umărul: fiind mult mai scundă decât el, îi serveam drept sprijin și totodată călăuză. Am intrat în pădure și ne-am îndreptat către casă.

CAPITOLUL XII

CONCLUZIE

CITITORULE, M-AM CĂSĂTORIT CU EL. Am avut o cununie simplă: n-am fost decât eu și cu el, pastorul și ministrantul. Când ne-am întors de la biserică, m-am dus în bucătărie, unde Mary pregătea prânzul, iar John curăța cuțitele, și am spus:

— Mary, m-am căsătorit cu domnul Rochester în dimineața asta.

Menajera și bărbatul ei se numărau printre acei oameni calmi și cuviincioși cărora poți oricând să le dai o veste importantă fără a fi în primejdia de a ți se sparge urechile cu țipete ascuțite, după care să fii potopit de un puhoi de vorbe pline de mirare. Mary ridică ochii și rămase cu privirea ațintită la mine: lingura cu care

stropea friptura de pui ce se prăjea pe foc rămase în aer câteva minute și tot atâta timp cuțitele lui John își găsiră odihna; dar Mary, aplecându-se apoi din nou asupra fripturii, spuse doar:

— Adevărat, domnișoară? Foarte bine!

Iar după o clipă continuă:

— V-am văzut ieșind cu stăpânul, dar n-am știut că vă duceți la biserică să vă cununați.

Și își văzu mai departe de friptură. Când m-am întors către el, John rânjea vesel, cu gura până la urechi:

— I-am zis eu lui Mary ce-o să se-ntâmples, spuse el. Știam ce-o să facă domnul Edward (John era un servitor vechi și-l cunoștea pe stăpânul său încă de pe vremea când era foarte tânăr și de aceea îi spunea adeseori pe numele mic) și eram sigur că nici n-o să aștepte prea mult. Și eu zic c-a făcut bine. Vă urez multă fericire, domnișoară! și se trase politicos de moțul din frunte.

— Mulțumesc, John. Domnul Rochester mi-a spus să vă dau dumitale și lui Mary asta.

Și i-am pus în mână o hârtie de cinci lire. Fără să aștept să-mi mai spună ceva, am ieșit din bucătărie. Mai târziu, trecând prin fața ușii, am auzit cuvintele:

— Poate că e mai bună pentru el decât vreuna din doamnele alea alese — apoi, or fi altele mai frumoase, da' nici ea nu e urâtă și e tare bună; și-apoi, pentru el e grozav de frumoasă, asta poa' să vadă orișicine.

Am scris imediat la Moor House și la Cambridge, pentru a le spune verilor mei ce făcusem și pentru a le explica mai bine motivele mele. Diana și Mary îmi aprobară hotărârea din toată inima. Diana mă anunță că mă lasă să-mi termin luna de miere și pe urmă vine să mă vadă.

— Ar face mai bine să nu aștepte până atunci, Jane, spuse domnul Rochester, căruia i-am citit scrisoarea ei; asta ar însemna să vină mult prea târziu, căci luna noastă de miere va străluci toată viața, iar razele ei vor păli doar deasupra mormântului tău sau al meu.

Cum a primit St John vestea, nu știu; nu mi-a răspuns la scrisoare. Cu toate acestea, șase luni mai târziu mi-a scris — fără să menționeze numele domnului Rochester sau să pomenească în vreun fel de căsătoria mea. Scrisoarea lui era calmă și prietenoasă, deși foarte serioasă. De atunci, mi-a scris în mod regulat, deși nu foarte des: speră că sunt fericită și e încredințat că nu mă număr printre cei care trăiesc fără Dumnezeu și nu iau seama decât la lucrurile lumești.

Nu-i așa, cititorule, că n-ai uitat-o pe micuța Adèle? Eu n-o uitasem și curând i-am cerut domnului Rochester să mă lase să mă duc s-o văd la pensionul unde o trimisese. Am fost mișcată de bucuria imensă cu care m-a revăzut. Părea palidă și slabă și mi-a spus că nu e fericită. Am descoperit că regulamentul acelei școli era prea strict, iar lecțiile prea grele pentru o fetiță de vârsta ei și am adus-o acasă. Voiam să fiu din nou guvernanta ei, dar curând mi-am dat seama că era imposibil: timpul și atenția mea erau cerute de altcineva — soțul meu avea nevoie de ele. Așa că am căutat o școală cu un regim mai blând și suficient de aproape pentru a o putea vizita mai des și să o aduc uneori acasă. Am avut grijă să nu-i lipsească nimic din ceea ce ar putea contribui la o viață plăcută; curând s-a obișnuit cu noua școală, unde se simțea bine, și a obținut progrese mari în studiile ei. Pe măsură ce a crescut, o educație britanică sănătoasă a corectat în mare măsură defectele ei franțuzești; și când a plecat de la pension, am găsit în ea o tovarășă plăcută și îndatoritoare, supusă, blândă și cu o purtare frumoasă. Prin atenția ei plină de recunoștință față de mine și ai mei, mi-a răsplătit din plin bunătatea pe care i-o putusem oferi cândva.

Povestea mea se apropie de sfârșit; trebuie să mai spun doar câteva cuvinte despre viața mea ca soție și câte ceva despre cei ale căror nume au fost mai des pomenite și am încheiat.

Sunt măritată de zece ani și știu ce înseamnă să trăiești cu totul pentru și alături de cel pe care îl iubesc cel mai mult pe acest pământ. Mă socotesc pe deplin binecuvântată — nespun de binecuvântată, pentru că sunt viața bărbatului meu, așa cum și el e viața mea. Nici o femeie nu a fost mai unită cu bărbatul ei, decât sunt eu: niciodată n-a fost mai pe deplin os din oasele

lui și carne din carnea lui¹. Nu mă satur niciodată de tovărășia lui Edward și nici el de a mea, așa cum nu suntem obosiți de bătaile inimii care zvâcnește în piepturile noastre și de aceea suntem mereu împreună. A fi împreună înseamnă pentru noi a fi liberi ca în singurătate și veseli ca în tovărășia unor prieteni. Cred că vorbim cât e ziua de lungă: vorbind unul cu altul e ca și cum ne-am asculta gândurile, mai însuflețite. Am toată încrederea în el și încrederea lui e toată pentru mine: firile noastre se potrivesc perfect, iar urmarea e o înțelegere desăvârșită.

Domnul Rochester a rămas orb în primii doi ani ai căsniciei noastre; poate că asta ne-a apropiat atât de mult, ne-a legat atât de puternic, căci eu eram vederea lui, așa cum încă îi mai sunt mâna dreaptă. Eram cu-adevărat, așa cum de multe ori îmi spunea, lumina ochiului său². Prin mine vedea natura și citea cărțile; și niciodată nu oboseam să privesc pentru el și să pun în cuvinte frumusețea câmpului, a copacilor, orașelor, apelor, norilor și a razelor de soare — a priveliștii din fața noastră, a vremii din jurul nostru și să-i înfățișez prin glasul meu ceea ce lumina nu le mai putea arăta ochilor lui. Niciodată nu oboseam să-i citesc sau să-l duc acolo unde voia să meargă sau să fac pentru el ceea ce dorea. Și fiecare dintre serviciile pe care i le făceam mă bucura pe deplin, cu toate că mă și întrista — căci el îmi cerea toate aceste lucruri fără vreo rușine dureroasă sau umilintă deznădăjduită. Mă iubea atât de sincer, încât îi era ușor să-mi ceară să-l ajut; simțea că îl iubesc atât de mult, încât acel ajutor era chiar dorința mea fierbinte.

După acei doi ani, într-o dimineață, pe când îmi dicta o scrisoare, se apropie și se aplecă spre mine, spunând:

— Jane, ai la gât o podoabă care strălucește.

Aveam un ceas de aur cu lanț; i-am răspuns că da.

— Și o rochie albastru-deschis?

¹ *Geneza*, 2:23. „Și omul a zis: Iată în sfârșit aceea care este os din oasele mele și carne din carnea mea! Ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din om.”

² Ca în descrierea felului în care Domnul a avut grijă de poporul israelit: „L-a înconjurat, l-a îngrijit și l-a păzit ca lumina ochiului Lui” (*Deuteronom*, 32:10).

Aveam. Atunci îmi spuse că de ceva vreme i se păruse că negura ce îi acoperea unul dintre ochi se destrămase puțin, iar acum era sigur de asta.

Ne-am dus la Londra. A fost consultat de un oculist vestit și în cele din urmă și-a recăpătat vederea la acel ochi. Nu poate vedea prea clar, nu poate citi sau scrie mult timp; dar poate să meargă singur, fără să mai fie dus de mână: cerul nu mai e pentru el un deșert pustiu și nici pământul o genune întunecată. Iar când i-a fost pus în brațe primul său fiu, a putut vedea că îi moștenise ochii, așa cum fuseseră ei altădată — mari, negri și strălucitori. Și cu acel prilej, din nou, cu sufletul plin de gratitudine, a recunoscut că Dumnezeu a fost milostiv în judecata Lui dreaptă.

Edward și cu mine suntem așadar fericiți; și cu atât mai mult cu cât cei pe care îi iubim sunt și ei fericiți. Diana și Mary Rivers s-au măritat amândouă. În fiecare an vin ele să ne vadă sau ne ducem noi la ele. Soțul Dianei este căpitan de marină: un ofițer curajos și un om bun. Cel al lui Mary e preot, un prieten al fratelui său și, datorită talentelor și principiilor sale, demn de această căsnicie. Căpitanul Fitzjames și domnul Wharton își iubesc soțiile și sunt iubiți de ele.

Cât despre St John Rivers, el a părăsit Anglia și s-a dus în India. A apucat-o pe calea pe care și-a ales-o și încă o mai urmează. Și nu a existat vreodată un deschizător de drumuri mai hotărât și mai neobosit ca el printre stânci și primejdii. Hotărât, credincios și devotat, plin de tărie și zel și încredere, el trudește pentru semenii săi; le netezește drumul anevoios către desăvârșire; doboară ca un uriaș prejudecățile credinței și castelor care i se abat în cale. Poate că e aspru, poate că cere prea mult, poate că ambițiile sale sunt încă mari; dar asprimea lui e a războinicului Inimă-mare¹, care își apără convoiul de pelerini de atacul lui Apollyon². El este apostolul care

¹ În *Pilgrim's Progress*, de Bunyan (1684), cel care o însoțește pe Christiana și pe copiii ei, apărându-i de dușmani — probabil forme ale lui Apollyon — în Valea Umbrei Morții.

² „Îngerul adâncului nesfârșit”, împotriva căruia Christian (Creștinul) trebuie să lupte în *Pilgrim's Progress* (vezi nota anterioară). După ce a fost înfrânt în Valea Umilinței, Apollyon se retrage în Valea Umbrei Morții.

vorbește în numele lui Hristos când spune: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine însuși, să-și ia Crucea și să mă urmeze.”¹ Ambiția lui e cea a spiritului superior, al cărui țel este să-și găsească un loc în rândul celor dintâi care sunt răscumpărați de pe acest pământ — care stau fără vină înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu², care împărtășesc ultimele izbânzi mărețe ale Mielului, care sunt chemați și aleși și credincioși.

St John nu s-a însurat și nici n-o va face vreodată. Își este sieși de-ajuns pentru trudă; și truda lui se-apropie de sfârșit: soarele lui glorios se grăbește către asfințit. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la el m-a făcut să vărs lacrimi omenești, dar mi-a umplut sufletul de o bucurie divină: își presimțea răsplata sigură, cununa care nu se poate veșteji³. Știu că următoarea scrisoare pe care o s-o primesc va fi scrisă de o mână străină, care-mi va spune că robul bun și credincios⁴ a fost în cele din urmă chemat în bucuria Stăpânului său. Și de ce să plâng pentru asta? Ultimul ceas al lui St John nu va fi întunecat de teama morții; mintea lui nu va fi umbrită de nori; inima lui va rămâne neînfricăată; nădejdea lui va fi sigură; credința, statornică. Cuvintele lui stau mărturie.

„Stăpânul meu”, scrie el, „m-a înștiințat. În fiecare zi îmi vestește tot mai deslușit — «Da, Eu vin curând»⁵; și cu fiecare ceas, răspund tot mai înflăcărat: «Amin! Vino, Doamne Iisuse!»”

SFÂRȘIT

¹ Marcu, 8:34.

² *Apocalipsa*, 14:4-5. „Ei nu s-au întinat cu femeii, căci sunt verguri și urmează pe Miel oriunde merge El. Au fost răscumpărați dintre oameni, ca cel dintâi rod pentru Dumnezeu și pentru Miel. Și în gura lor nu s-a găsit minciună, căci sunt fără vină înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu.”

³ *Corinteni*, 9:25.

⁴ *Matei*, 25:21, Parabola talanților: „Stăpânul său i-a zis: Bine, rob bun și credincios; ai fost credincios în puține lucruri, te voi pune peste multe lucruri; intră în bucuria stăpânului tău.”

⁵ *Apocalipsa*, 22:20. Penultimul verset al *Bibliei*: „Cel ce adeverește aceste lucruri zice: «Da, Eu vin curând». Amin! Vino, Doamne Iisuse.”

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC

VOLUMUL I

VOLUMUL AL II-LEA

VOLUMUL AL III-LEA